

LENIN

OPERE COMPLETE

Proletari din toate țările, uniți-vă!

LENIN

OPERE
COMPLETE

45

TRADUCEREA ÎN LIMBA ROMÂNĂ
APARE ÎN URMA HOTĂRÎRII C.C.
AL P.C.R. EA A FOST ÎNTOCMITĂ
DUPĂ ORIGINALUL ÎN LIMBA RUSĂ,
ED. A V-A

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C. C. AL P.C.U.S.

V. I. LENIN

OPERE
COMPLETE
EDIȚIA A DOUA

EDITURA POLITICA
BUCUREȘTI — 1967

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C. C. AL P.C.U.S.

V. I. LENIN

VOL.

45

Martie 1922—martie 1923

EDITURA POLITICĂ
BUCUREȘTI — 1967

P R E F A Ț A

Volumul patruzeci și cinci al Operelor complete ale lui V. I. Lenin cuprinde lucrările scrise în perioada 6 martie 1922 — 2 martie 1923. În ele Lenin continuă să elaboreze principalele probleme privind construirea socialismului, politica externă a Statului sovietic, mișcarea muncitoarească și comunistă mondială.

Rezultatele obținute în primul an de aplicare a noii politici economice au confirmat întru totul justetea acestei politici : au fost înregistrate primele succese în opera de refacere a economiei naționale, alianța dintre clasa muncitoare și țărănime s-a întărit, situația internațională a Republicii Sovietelor s-a consolidat. Pe baza acestor rezultate, Lenin a tras concluzii importante pentru politica de viitor a partidului comunist.

Volumul începe cu cuvântarea „Despre situația internațională și internă a Republicii sovietice“, rostită la 6 martie 1922 în ședința fracțiunii comuniste a Congresului general al muncitorilor metalurgiști, cuvântare în care Lenin a pus pe tapet problema încetării retragerii economice vremelnice și a trecerii la pregătirea unei ofensive asupra elementelor capitaliste, reorganizându-se în mod corespunzător munca pe linie de partid, de stat și în domeniul economic.

Noile sarcini ale partidului au fost temeinic expuse și fundamentate de Lenin la Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia, care a avut loc între 27 martie și 2 aprilie 1922.

Volumul de față cuprinde o serie de materiale legate de lucrările congresului.

În raportul politic al Comitetului Central și în cuvântările și intervențiile la Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia, în raportul „Cinci ani de revoluție rusă și perspectivele revoluției mondiale” prezentat la Congresul al IV-lea al Internaționalei Comuniste, în cuvântarea rostită la plenara din 20 noiembrie 1922 a Sovietului din Moscova, precum și în interviul acordat lui A. Ransome, corespondentul ziarului „Manchester Guardian”, și în scrisoarea „Către colonia rusă din America de Nord”, care se publică pentru prima oară în Opere, Lenin dezvăluie esența, însemnătatea și metodele de înlăptuire a noii politici economice.

Între socialism și capitalism, arăta Lenin, se desfășoară o luptă înverșunată, în care se decide „care pe care”. Întreprinderile de stat și cele capitaliste — întreprinderi comerciale și industriale ruse și străine — se angajaseră pe calea unei întreceri, și sarcina consta în a învinge capitalismul în această întrecere.

Lenin sublinia că, din punct de vedere economic și politic, n.e.p.-ul asigură pe deplin posibilitatea de a construi fundamentul unei economii socialiste. Clasa muncitoare deține întreaga putere politică. „Forța economică pe care o deține în mâinile sale statul proletar al Rusiei este cu totul suficientă pentru a asigura trecerea la comunism” (p. 102). Linia generală a partidului este justă. Ce mai trebuie deci? Mai e nevoie de pricepere de a conduce, de a organiza munca practică, de a gospodări bine. Lenin recomandă ca principalul în muncă să-l constituie alegerea justă a cadrelor și controlul îndeplinirii hotărârilor și directivelor partidului și guvernului. „*Verificarea oamenilor și controlul îndeplinirii efective a fiecărei sarcini* — în aceasta, neapărat în aceasta și numai în aceasta constă acum miezul întregii noastre activități, al întregii noastre politici” (p. 16).

Indicând în ce direcție trebuie să se desfășoare munca pentru îmbunătățirea aparatului de stat, în scrisoarea adresată prezidiului celui de-al V-lea Congres general al sindicatului lucrătorilor din aparatul de stat, Lenin scria :

„Principala sarcină ce ne revine în momentul de față — și o foarte importantă sarcină pentru anii ce vin — constă în reducerea și ieftinirea sistematică a aparatului de stat prin restrângerea lui, printr-o mai bună organizare, prin lichidarea târăgănelii, a birocratismului și prin micșorarea cheltuielilor neproductive“ (p. 332).

În condițiile n.e.p.-ului, când, datorită unei anumite creșteri a elementelor capitaliste și întăririi a stihiei mic-burgheze înviaseră ideile ostile marxismului, munca ideologică-educativă în mase și lupta împotriva ideologiei burgheze au căpătat o importanță deosebit de mare. Volumul de față conține cunoscutul articol „Despre însemnătatea materialismului militant“, în care Lenin a stabilit principalele direcții în care trebuie să se desfășoare activitatea partidului comunist pe frontul filozofic, a caracterizat scopurile lui, a indicat măsuri practice și a stabilit sarcinile și metodele propagandei ateiste. Întregul articol e pătruns de ideea marii însemnătăți a materialismului dialectic și istoric pentru transformarea naturii, a vieții sociale și a conștiinței oamenilor. Dezvoltând ideile cuprinse în lucrarea sa „Materialism și empiriocriticism“, precum și în „Caiete filozofice“, Lenin a subliniat necesitatea unei legături indisolubile între filozofia marxistă și științele naturii, necesitatea elaborării multilaterale a dialecticii pe baza generalizării fenomenelor și proceselor din viața socială și a realizărilor obținute de științele naturii.

Comuniștii, scria Lenin, trebuie să apere în mod consecvent filozofia marxistă, să ducă o luptă sistematică și intransigentă împotriva curentelor idealiste de tot felul, să dezvăluie sub poleiala „ultimului cuvânt“ al științei burgheze caracterul reacționar al doctrinelor filozofice la modă. Aceste extrem de importante teze principiale își păstrează și în zilele noastre semnificația lor programatică.

În lucrările incluse în volumul de față ocupă un loc important problemele politicii externe a Țării Sovietelor, și în primul rând problemele legate de Conferința de la Genova — prima conferință economică internațională la care a participat Statul sovietic.

În scrisoarea sa din 14 martie 1922 către G. V. Cicerin, în modificările și observațiile la proiectul de declarație

a delegației sovietice la Conferința de la Genova, în cuvântarea „Despre situația internațională și internă a Republicii sovietice” rostită în ședința fracțiunii comuniste a Congresului general al muncitorilor metalurgiști, și în raportul politic al Comitetului Central al P.C. (b) din Rusia prezentat la Congresul al XI-lea al partidului, Lenin a stabilit sarcinile și tactica delegației sovietice.

Programul pe care delegația sovietică l-a prezentat la conferință pornea de la principiul leninist al coexistenței pașnice între state cu orînduiri sociale diferite și prevedea neamestecul în treburile interne, neagresiunea, egalitatea deplină în drepturi și avantajul reciproc, colaborarea în domeniul economic, politic și cultural, recunoașterea dreptului la autodeterminare pentru toate popoarele coloniale, acordarea de ajutor țărilor slab dezvoltate, anularea tuturor datoriilor de război și revizuirea tuturor tratatelor militare, rezolvarea tuturor conflictelor pe cale pașnică și preîntîmpinarea războiului, reducerea generală a înarmărilor și interzicerea armelor de distrugere în masă.

Lenin considera că trebuie sprijinite acele cercuri și elemente din țările capitaliste care se pronunță pentru menținerea păcii și stabilirea de relații economice cu Rusia Sovietică. „...Nu ne este indiferent — spunea el — dacă avem de-a face cu acei reprezentanți ai taberei burgheze care urmăresc să soluționeze problema printr-un război sau cu acei reprezentanți ai ei care au o orientare pacifistă, oricît de defectuos ar fi acest pacifism și oricît de puțin ar rezista el, din punctul de vedere al comunismului, fie și unei umbre de critică“ (p. 76).

În interesul coexistenței pașnice, al întăririi pozițiilor socialismului, arăta Lenin, statul socialist poate și trebuie, dacă acest lucru este necesar, să ajungă la compromisuri cu țările capitaliste. La Conferința de la Genova, Statul sovietic a prezentat o serie de propuneri concrete care să poată servi drept bază pentru tratative. Guvernul sovietic era dispus să facă concesii, cu condiția respectării principiului reciprocității. „Se înșală însă amarnic — sublinia Lenin în interviul acordat corespondentului ziarului „The New York Herald“ — cei ce vor să propună delegației ruse la Conferința de la Genova condiții umilitoare. Rusia

nu va permite să fie tratată ca țară învinsă. Dacă guvernele burgheze vor adopta un asemenea ton față de ea, vor comite o mare prostie" (p. 172).

Călăuzindu-se după directivele Comitetului Central al partidului, după indicațiile lui Lenin, delegația sovietică a dat o ripostă hotărâtă tentativelor țărilor imperialiste de a știrbi suveranitatea Statului sovietic, a respins insolentele lor cereri prin care se urmărea aservirea economică și politică a Republicii sovietice, lichidarea Puterii sovietice, transformarea Rusiei într-o anexă semicolonială a capitalismului mondial. Fermă și în același timp suplă, politica leninistă a permis delegației sovietice să folosească contradicțiile din tabăra imperialiștilor și să împiedice crearea unui front comun al statelor capitaliste împotriva Republicii Sovietelor.

Lenin considera că legăturile economice, dezvoltarea comerțului constituie unul dintre cei mai importanți factori care favorizează coexistența pașnică între cele două sisteme. O serie de materiale incluse în volumul de față — „Către președintele Comitetului pentru concesiuni de pe lângă Comisia de stat a planificării“, „Scrisoare către Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia în legătură cu contractul încheiat cu un consorțiu de firme germane“, o serie de documente referitoare la acordarea unei concesiuni lui L. Urquhart — arată cu câtă perseverență a urmărit Lenin încheierea unor acorduri economice cu țările capitaliste și cu diferite companii, respingând totodată cu hotărâre orice clauze dezavantajoase Țării sovietice.

Lenin atribuia monopolului comerțului exterior un rol deosebit de important în rezolvarea sarcinilor construcției socialiste. El vedea în acest monopol unul dintre principalele posturi-cheie ale statului socialist în domeniul economic și arăta că numai pe baza monopolului comerțului exterior, a reglementării planificate de către stat a importului și exportului de mărfuri, economia — pe atunci slabă — a Țării sovietice putea fi pusă la adăpost împotriva unei invazii a capitalului străin, numai pe această bază se puteau asigura refacerea și dezvoltarea industriei naționale, realizarea de beneficii și sporirea fondului de aur, ambele necesare pentru industrializarea țării. Lenin sub-

linia îndeosebi importanța pe care o capătă monopolul comerțului exterior în legătură cu extinderea relațiilor economice cu statele burgheze ; el arăta că atacurile înverșunate ale imperialiștilor străini și ale elementelor capitaliste din interiorul țării împotriva monopolului sovietic al comerțului exterior nu fac decît să confirme necesitatea lui. Această problemă devenise cu atît mai acută cu cît unii lucrători cu munci de conducere pe linie de partid și de stat (G. I. Sokolnikov, N. I. Buharin, G. L. Peatakov) se pronunțaseră pentru desființarea monopolului comerțului exterior sau pentru atenuarea lui (I. V. Stalin, G. E. Zinoviev, L. B. Kamenev).

În volum este inclusă scrisoarea din 15 mai 1922 către I. V. Stalin, cu un proiect de hotărîre a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia privind confirmarea menținerii monopolului comerțului exterior ; acest proiect a fost adoptat de Biroul Politic. Ulterior însă, la 6 octombrie 1922, pe baza unui raport al lui Sokolnikov, plenara C.C. a adoptat — în absența lui Lenin — o hotărîre cu privire la atenuarea monopolului comerțului exterior. În scrisoarea sa din 13 octombrie către Comitetul Central (vezi p. 236—240), Lenin a declarat că nu e de acord cu hotărîrea plenarei, a supus unei analize critice poziția lui Sokolnikov și, arătînd că acum se vede nevoit să facă „demersuri pentru o exceptare de la normele stabilite“, a propus ca rezolvarea acestei probleme să fie amînată pe termen de două luni, pînă la viitoarea plenară a C.C., propunere care a fost acceptată de Comitetul Central. La 13 decembrie Lenin a dictat o scrisoare adresată plenarei Comitetului Central, în care a examinat amănunțit și a infirmat argumentele invocate de Buharin împotriva monopolului comerțului exterior. Lenin s-a declarat categoric împotriva oricărei tergiversări a soluționării problemei monopolului comerțului exterior la plenara C.C. „Pe viitor, orice oscilări în această problemă atît de importantă — scria el — sînt absolut inadmisibile, întrucît ar zădărnici orice activitate“ (p. 362).

În conformitate cu propunerea lui Lenin, plenara din 18 decembrie 1922 a C.C. a adoptat în unanimitate o hotărîre prin care a confirmat necesitatea absolută a menți-

nerii și întăririi monopolului comerțului exterior. Ulterior, Congresul al XII-lea al partidului a confirmat și el necesitatea menținerii neștirbite a monopolului comerțului exterior.

Lenin a acordat o deosebită importanță stabilirii de relații prietenești între Statul sovietic și țările Orientului, întăririi acestor relații. În interviul acordat lui M. Farbman, corespondentul ziarelor „Observer” și „Manchester Guardian”, el a expus poziția guvernului sovietic la Conferința internațională de la Lausanne pentru problemele Orientului Apropiat, care urma să se întrunească curînd. Subliniind necesitatea satisfacerii aspirațiilor naționale progresiste ale țărilor Orientului Apropiat, Lenin a spus: „Din experiența noastră am căpătat convingerea nestrămutată că numai o atenție cu totul deosebită față de interesele diverselor națiuni face să dispară baza oricăror conflicte, înlătură neîncrederea reciprocă și teama de intrigi, creează — mai ales în rîndul muncitorilor și țăranilor care vorbesc limbi diferite — acea încredere fără de care atît relațiile pașnice între popoare, cît și dezvoltarea cu succes a tot ce este valoros în civilizația de astăzi sînt absolut imposibile” (p. 260).

Guvernul sovietic, în frunte cu Lenin, a promovat neabătut o politică externă iubitoare de pace. Lenin a arătat necesitatea unei lupte sistematice pentru pace, împotriva pericolului războaielor imperialiste, subliniind că e nevoie de cît mai multe „hotărîri și măsuri... care să ducă într-adevăr la pace, dacă nu la înlăturarea completă a pericolului de război” (p. 261). Lenin a cerut ca din proiectul de declarație a delegației sovietice la Conferința de la Genova „să se excludă neapărat” pasajul în care se spunea că „concepția noastră despre istorie” „presupune inevitabilitatea unor noi războaie mondiale” (p. 69). Lenin considera că preîntîmpinarea unui nou război mondial constituie una dintre cele mai importante probleme. În mesajul de salut adresat grupului „Clarté” și în „Însemnări în legătură cu sarcinile delegației noastre la Haga”, Lenin scria că trebuie combătute și infirmate toate argumentele și sofismele prin care ideologiile burgheziei imperialiste caută să justifice războiul, că trebuie demascată pregătirea lui de către im-

perialiști și explicate măsurile eficace de luptă împotriva pericolului unui nou război.

Prezentînd la Conferința de la Genova ideea dezarmării ca o sarcină practică, ca o cale reală spre asigurarea unei păci trainice, guvernul sovietic a demonstrat în fapt sinceritatea poziției sale. Lenin a propus ca pe ordinea de zi a celei de-a III-a sesiuni a C.E.C. din Rusia în cea de-a IX-a legislatură să fie inclusă problema reducerii efectivelor Armatei Roșii, „anunțînd reducerea cu o pătrime a efectivelor și motivînd această măsură prin faptul că la Genova s-a făcut un pas, ce-i drept, nu prea mare și nu prea sigur, dar totuși un pas real spre o destindere“ (p. 217).

În același timp guvernul sovietic a declarat că o condiție pentru aplicarea măsurilor sale de reducere a înarmărilor este reciprocitatea deplină și necondiționată, adică măsuri similare din partea țărilor imperialiste, și crearea pentru Țara sovietică a garanțiilor necesare împotriva oricărei agresiuni și a oricărui amestec în treburile ei interne. Arătînd că există pericolul unui atac al imperialiștilor împotriva Republicii Sovietelor, că în țările capitaliste există partide influente, oameni politici și magnați financiari influenți care vor război, Lenin a chemat partidul, pe toți oamenii sovietici să întărească pe toate căile capacitatea de apărare a Statului sovietic, să fie cu ochii în patru.

Victoria revoluțiilor socialiste într-o serie de țări din Europa și Asia, crearea și întărirea sistemului mondial socialist, prăbușirea colonialismului, năzuința popoarelor spre coexistență pașnică și creșterea mișcării partizanilor păcii au făcut să apară posibilitatea reală de a preîntîmpina războiul mondial, de a exclude războaiele mondiale din viața societății. Pornind de la indicațiile lui Lenin, P.C.U.S. și guvernul sovietic consideră că cea mai eficace cale pentru asigurarea unei păci trainice este dezarmarea generală și totală sub un strict control internațional.

Politica leninistă de coexistență pașnică între state cu orînduiri sociale diferite nu înseamnă cîtuși de puțin o împăcare cu capitalismul, nu înseamnă că comuniștii ar renunța la scopul lor final — victoria socialismului în lumea întreagă. În concepția lui Lenin, coexistența pașnică

presupune o neîncetată luptă ideologică, politică și economică între cele două sisteme — socialist și capitalist. Mai mult, tocmai menținerea păcii creează cele mai favorabile condiții pentru victoria socialismului în întrecerea economică cu capitalismul, pentru desfășurarea luptei de clasă în țările capitaliste, pentru dezvoltarea mișcării anti-imperialiste de eliberare națională a popoarelor asuprite. Succesele sistemului socialist și lupta consecventă pentru pace, pentru preîntâmpinarea unui nou război unesc în jurul comuniștilor masele largi populare, însuflețesc pe oamenii muncii în lupta lor revoluționară împotriva exploataților, împotriva imperialismului.

O serie de lucrări și documente cuprinse în volumul de față sînt consacrate problemelor mișcării muncitorești și comuniste internaționale: „Scrisoare către membrii Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia cu unele propuneri în legătură cu proiectul de directive al Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste pentru delegația acesteia la conferința celor trei Internaționale“, propunerea pentru proiectul de rezoluție a Congresului al XI-lea al partidului la raportul delegației P.C. (b) din Rusia la Internaționala Comunistă, articolul „Am plătit prea scump“, „Observații și propuneri la proiectul de hotărîre a Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste în legătură cu încheierea lucrărilor conferinței celor trei Internaționale“, raportul prezentat la Congresul al IV-lea al Internaționalei Comuniste și altele.

Principala sarcină a partidelor comuniste, arăta Lenin, este de a cîștiga de partea lor majoritatea muncitorilor, majoritatea oamenilor muncii. Un mijloc important în lupta pentru cucerirea maselor este tactica de front unic. În scopul realizării unei înțelegeri, comuniștii pot și trebuie să facă anumite concesii, fără a renunța la principiile lor fundamentale și obținînd de la cealaltă parte concesii echivalente. Demascînd linia politică greșită a socialiștilor de dreapta, arăta Lenin, trebuie să explicăm temeinic și cu răbdare muncitorilor socialiști, fără a-i speria, caracterul greșit al ideologiei și politiciii reformiste. El a subliniat că comuniștii trebuie să dea dovadă de suplețe în tac-

tica lor, să știe a folosi toate formele și mijloacele de luptă.

Volumul patruzeci și cinci al Operelor complete ale lui V. I. Lenin cuprinde ultimele scrisori și articole dictate de el în timpul bolii sale, între 23 decembrie 1922 și 2 martie 1923 : „Scrisoare către congres“, „Cu privire la atribuirea unor funcții legislative Comisiei de stat a planificării“, „În legătură cu problema naționalităților sau a «autonomizării»“, „Pagini de jurnal“, „Despre cooperatie“, „Despre revoluția noastră (Pe marginea însemnărilor lui N. Suharov)“, „Cum să reorganizăm Rabkrinul (Propunere pentru Congresul al XII-lea al partidului)“, „Mai bine mai puțin, dar mai bine“.

Însemnătatea ultimelor articole și scrisori ale lui Lenin este excepțională. Legate organic între ele, aceste documente reprezintă în fond o singură lucrare, în care Lenin, dezvoltând concluzii și teze cuprinse în lucrările și cuvântările sale anterioare, a încheiat elaborarea marelui plan de construire a socialismului în U.R.S.S. și a expus într-o formă sintetică programul transformării socialiste a Rusiei în lumina perspectivelor generale ale mișcării mondiale de eliberare.

Lenin a supus unei critici nimicitoare afirmațiile reformiștilor vest-europeni și ale menșevicilor că în Rusia, țară înapoiată din punct de vedere economic și cultural, victoria socialismului ar fi imposibilă. Totodată această critică era îndreptată împotriva oportuniștilor și capitulanților din rîndurile partidului, împotriva lui Troțki, care susținea că crearea unei economii socialiste în Rusia va deveni posibilă numai după victoria proletariatului în principalele țări ale Europei. Subliniind necesitatea istorică a Revoluției Socialiste din Octombrie, Lenin a arătat că în Rusia există „tot ce e necesar și suficient“ pentru construirea societății socialiste depline. Această teză a avut o însemnătate enormă, cu adevărat istorică : ea a deschis în fața partidului comunist și a tuturor oamenilor muncii din Țara sovietică orizonturi largi, a întărit încrederea lor în succesul construirii socialismului, a oferit partidului o armă eficientă în lupta împotriva oportunismului.

Lenin arăta greutățile imense pe care le întâmpina construirea socialismului în U.R.S.S. Organizînd intervenția și blocada împotriva Republicii Sovietelor, țările imperialiste au făcut totul pentru a ruina cît mai mult țara. În același timp, devenise cît se poate de clar că poporul sovietic va trebui încă multă vreme să construiască socialismul în condițiile încercuirii capitaliste ostile. Imperialiștii nu voiau să acorde împrumuturi sau credite Țării sovietice; nici concesiunile n-au fost acceptate de capitaliștii străini. Lenin se declara ferm convins că, sub conducerea partidului comunist, poporul sovietic va învinge toate greutățile și că „Rusia n.e.p.-ului va deveni o Rusie socialistă“ (p. 331).

Lenin s-a ocupat temeinic de problemele creării bazei tehnice-materiale a socialismului. Una din ultimele sale scrisori este anume consacrată planificării economiei naționale. Lenin arăta că fără crearea unui fundament economic trainic nu poate fi construită noua societate.

În ultimele sale cuvîntări și articole Lenin a subliniat din nou că rolul hotărîtor în construirea socialismului îl are industrializarea țării, dezvoltarea cu precădere a producției mijloacelor de producție. „Tocmai această industrie, așa-zisa «industrie grea» — spunea Lenin —, este principala temelie a socialismului“. Industria grea este totodată baza capacității de apărare a țării; fără industrie grea „nu putem construi nici o industrie, iar fără industrie, noi, în general, vom pieri ca țară independentă“. Iată de ce recomanda Lenin să se facă totul „pentru dezvoltarea mării noastre industrii mecanizate, pentru dezvoltarea electrificării“. Lenin a indicat căile de industrializare a țării, arătînd că sursa de mijloace pentru aceasta trebuie s-o constituie veniturile din comerțul exterior și interior, beneficiile întreprinderilor industriei ușoare, impozitele, și în primul rînd cele plătite de nepmani, ieftinirea aparatului de stat și un sever regim de economii. Clasa muncitoare, a subliniat Lenin, trebuie să creeze marea industrie nu prin „colonizarea“ și ruina micilor producători de mărfuri, cum propuneau troțkiștii, ci pe baza alianței trainice cu țărănimia, a ridicării neîncetate a nivelului de trai al oamenilor muncii de la orașe și sate (vezi p. 225, 309—310, 426—427).

O importantă parte componentă a planului leninist de construire a noii societăți o constituia programul de transformare socialistă a agriculturii. Marele merit al lui Lenin constă în faptul că el a indicat în mod concret calea pentru rezolvarea celei mai dificile sarcini a revoluției proletare după cucerirea puterii politice de către clasa muncitoare — atragerea milioanelor de țărani, care sînt în același timp și mici proprietari și oameni ai muncii, pe făgașul construcției socialiste, trecerea lor de la gospodăria individuală la marea producție colectivă. El a arătat că această cale este cooperativizarea gospodăriilor țărănești. În remarcabilul său articol „Despre cooperatie”, generalizînd experiența dezvoltării cooperatiei și a creării primelor gospodării țărănești colective în Rusia Sovietică, Lenin a elaborat planul cooperatist al reconstruirii vieții țărănimii pe baze socialiste. Crearea bazei tehnice necesare, ridicarea nivelului cultural al țărănimii, atragerea ei treptată la formele colective de gospodărire prin dezvoltarea diferitelor forme de cooperatie, respectarea strictă a principiului liberului consimțămînt la unirea țăranilor în gospodării colective, înrîurirea îndrumătoare și sprijinirea multilaterală a cooperatiei de către statul socialist, o cît mai largă participare activă și nemijlocită a clasei muncitoare la opera de transformare socialistă a satului — iată principalele teze ale planului cooperatist leninist.

În ultimele sale articole Lenin subliniază cu toată tăria necesitatea înfăptuirii revoluției culturale, care este una dintre sarcinile fundamentale ale construcției socialiste, necesitatea lichidării analfabetismului și a creării unei intelectualități legate de popor, necesitatea dezvoltării științei.

Lenin arăta că temelia orînduirii sociale a Republicii sovietice este colaborarea dintre clasa muncitoare și țără-nime. „Alianța dintre muncitori și țărani — scria el în mesajul intitulat „La cea de-a patra aniversare a ziarului «Bednota»“ — iată ce ne-a adus Puterea sovietică. În aceasta constă forța ei. Și aceasta constituie o cheazășie pentru succesele noastre și pentru victoria noastră definitivă“ (p. 64). În ultimele sale articole Lenin a subliniat că o sarcină extrem de importantă a partidului este aceea de a păstra rolul conducător al clasei muncitoare față de

țărănime, de a întări încrederea țăranilor în muncitori.

Lenin atribuie o mare însemnătate stabilirii unor relații juste între popoarele Țării Sovietelor. El arăta că interesele construcției socialiste și ale apărării țării reclamă o mai strânsă apropiere a republicilor sovietice, unirea lor într-o singură uniune statală.

În scrisoarea către membrii Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia „Cu privire la constituirea U.R.S.S.” și în scrisoarea intitulată „În legătură cu problema naționalităților sau a «autonomizării»”, ambele incluse în volumul de față, Lenin a supus unei critici aspre propunerea lui Stalin ca unirea republicilor sovietice să fie înfăptuită prin intrarea Ucrainei, Bielorusiei, Azerbaidjanului, Gruziei și Armeniei în Federația Rusă și transformarea lor în republici autonome. Ideea „autonomizării” republicilor naționale independente a fost apreciată de Lenin ca o abatere de la principiile internaționalismului proletar, ca ceva ce nu corespunde sarcinilor întăririi continue a prieteniei popoarelor sovietice, strînsei lor uniri și colaborări în construirea socialismului.

Lenin a indicat o altă cale, principial diferită, pentru unirea republicilor sovietice. Pe baza principiilor federalismului sovietic, elaborate anterior de el, și generalizînd experiența construcției naționale din Țara Sovietelor, Lenin a stabilit forma concretă a statului unional, emițînd ideea creării Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste pe baza unirii de bunăvoie a republicilor sovietice independente și egale în drepturi. El a arătat inadmisibilitatea denaturării birocratice a ideii unirii republicilor sovietice, a pus în gardă împotriva excesului de centralism și a subliniat necesitatea întăririi suveranității fiecărei republici ca o condiție obligatorie a coeziunii popoarelor. Deplină egalitate în drepturi, sinceritate, respect reciproc, prietenie, colaborare frățească și ajutor reciproc — iată ce trebuie să stea la baza relațiilor dintre națiuni.

În problema întăririi Statului sovietic și a perfecționării aparatului, Lenin atribuia un rol important controlului de stat, de partid și obștesc. El urmărea îndeaproape activitatea Comisariatului poporului pentru Inspecția muncitorească-țărănească și insista asupra necesității îmbunătățirii

muncii lui. În „Scrisoare către I. V. Stalin în legătură cu munca vicepreședinților (a vicepreședinților C.C.P. și C.M.A.)” și în „Răspuns la observațiile cu privire la munca vicepreședinților (a vicepreședinților Consiliului Comisarilor Poporului)”, Lenin a subliniat necesitatea îmbunătățirii sistemului de control, a atragerii maselor largi muncitoare la exercitarea acestui control. Criticînd lipsurile din organizarea muncii I.M.Ț., Lenin se declara totodată categoric împotriva propunerii lui Troțki ca Rabkrinul să fie lichidat.

În ultimele sale articole: „Cum să reorganizăm Rabkrinul (Propunere pentru Congresul al XII-lea al P.C. din Rusia)” și „Mai bine mai puțin, dar mai bine”, Lenin a elaborat planul unei reorganizări radicale a sistemului de control pe baza unirii controlului de partid și a controlului de stat și a formării unui singur organ: C.C.C.—I.M.Ț. Lenin a subliniat că crearea unui sistem unic și atotcuprinzător de control de partid și de stat cu acțiune permanentă va avea o mare însemnătate pentru rezolvarea cu succes a tuturor sarcinilor construcției socialiste.

Ultimele articole și scrisori ale lui Lenin sînt pătrunse de mare grijă pentru întărirea unității ideologice și organizatorice a partidului. Lenin considera că una dintre condițiile deosebit de importante ale acestei unități este coeziunea și stabilitatea Comitetului Central — organul conducător al partidului. Pentru a se înlătura pericolul unei sciziuni provocate de divergențele dintre militanții din fruntea partidului, în „Scrisoare către congres” Lenin a propus, printre altele, ca numărul membrilor Comitetului Central să fie mărit la cîteva zeci sau chiar la 100. Această măsură, arăta Lenin, va întări autoritatea și rolul Comitetului Central ca organ colectiv de conducere a partidului și a țării, va da posibilitatea de a iniția un număr mai mare de cadre ale partidului în activitatea C.C. și va contribui la îmbunătățirea aparatului de partid.

În „Scrisoare către congres”, Lenin a examinat problema stabilității Comitetului Central din punctul de vedere al calităților personale ale unora dintre membrii C.C. al P.C. (b) din Rusia. Lenin și-a exprimat, în fond, neîncrederea politică în Troțki, atrăgînd atenția asupra nebolșe-

vismului său și asupra luptei pe care a dus-o împotriva C.C. într-o problemă deosebit de importantă. Vladimir Ilici a relevat și nestatornicia ideologică a lui Zinoviev, Kamenev, Buharin și Peatakov. În „Scrisoare către congres“ se face și o caracterizare a lui Stalin. Lenin arată că „Stalin este prea brutal, și acest defect... devine intolerabil când cineva exercită funcția de secretar general“. El atrage atenția asupra pericolului pe care îl prezenta faptul că Stalin, concentrând în mâinile sale o mare putere, nu va ști să se folosească just de ea. Propunând ca Stalin să fie înlocuit din postul de secretar general al Comitetului Central al partidului, Lenin considera că în acest post trebuie să fie pus un activist „care în orice privință să se deosebească de Stalin numai printr-o singură calitate, și anume să fie mai îngăduitor, mai loial, mai politicos și mai atent față de tovarăși, mai puțin capricios etc.“ (p. 368).

În conformitate cu propunerile lui Lenin, congresele al XII-lea și al XIII-lea ale P.C. (b) din Rusia au mărit numărul membrilor C.C. al partidului. Lărgirea componenței Comitetului Central a avut o mare însemnătate principială. Ea a întărit rolul Comitetului Central și a înlesnit zdrobirea grupărilor antipartinice. Potrivit dorinței exprimate de Lenin ca însemnările sale din 24—25 decembrie 1922 și 4 ianuarie 1923, cuprinzând caracterizările făcute de el unor membri ai C.C., să fie aduse la cunoștință congresului ordinar al partidului după moartea sa, ele au fost citite — pe delegații — la Congresul al XIII-lea al P.C. (b) din Rusia. După ce au discutat conținutul „Scrisorii către congres“ a lui Lenin, delegații s-au pronunțat pentru menținerea lui Stalin în postul de secretar general al C.C., avînd în vedere lupta sa intransigentă împotriva troțkismului și faptul că eliberarea lui Stalin din postul de secretar general ar fi însemnat pe atunci să se dea apă la moară troțkiștilor.

Marea însemnătate istorică a ultimelor lucrări ale lui Lenin constă în faptul că, fundamentînd orientarea partidului comunist spre construirea societății socialiste depline în U.R.S.S., el a făcut o analiză profundă a raportului forțelor de clasă pe arena internațională și a examinat

problema căilor de dezvoltare a mișcării mondiale de eliberare.

În ultimele sale articole Lenin și-a exprimat convingerea fermă că victoria revoluției socialiste în Rusia și atragerea mării majorități a populației globului pămîntesc la lupta împotriva imperialismului determină inevitabilitatea victoriei socialismului pe plan mondial.

Lenin a dezvăluit rolul deosebit de mare al luptei de eliberare națională a popoarelor din Asia, Africa și America Latină în procesul revoluționar mondial, care subminează și dărîmă capitalismul. În același timp însă, el a prevenit partidul să nu conchidă de aici că „acest calcul ar exclude din forțele revoluționare proletariatul din Europa și din America“ (p. 188—189). Lenin a arătat în repetate rînduri că, datorită unei serii de împrejurări, în țările capitaliste dezvoltate va fi mai dificilă începerea revoluțiilor socialiste. Dar el era convins de inevitabilitatea lor. Lenin a subliniat în permanență că numai lupta comună a maselor populare din Occident și Orient împotriva dușmanului comun — imperialismul, numai unitatea de acțiune a partidelor comuniste din toate țările va asigura victoria socialismului în lumea întreagă.

Acesta este, pe scurt, conținutul ultimelor cuvîntări, articole și scrisori ale lui Lenin. Prin bogăția lor de idei și prin importanța tezelor teoretice formulate în cuprinsul lor, ele ocupă un loc de seamă în moștenirea ideologică a lui Lenin.

*
* *
*

În volumul de față au fost incluse 37 de lucrări și documente care au mai fost tipărite anterior în diferite publicații, dar care nu intraseră în Operele lui V. I. Lenin. Printre ele figurează un mare grup de documente referitoare la politica externă a Statului sovietic, cum sînt: „Scrisoare către G. V. Cicerin“, „Interviu acordat corespondentului ziarului «The New York Herald»“, „Scrisoare către I. V. Stalin, L. B. Kamenev și L. D. Troțki cu un proiect de telegramă pentru delegația de la Genova“,

„Scrisoare către I. V. Stalin pentru membrii Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia cu un proiect de telegramă către G. V. Cicerin“, „Către președintele Comitetului pentru concesiuni de pe lângă Comisia de stat a planificării“, „Scrisoare către I. V. Stalin pentru Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia în legătură cu acordarea unei concesiuni lui L. Urquhart“ și altele. O serie de documente sînt consacrate problemelor construcției economice, naționale și culturale și reorganizării aparatului Consiliului Comisarilor Poporului: „Scrisoare către N. P. Gorbunov, cu unele propuneri în legătură cu cooperarea“, „Scrisoare către G. I. Sokolnikov în legătură cu politica financiară“, „Cu privire la constituirea U.R.S.S. Scrisoare către L. B. Kamenev pentru membrii Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia“, „Propuneri cu privire la repartizarea muncii între vicepreședinții C.C.P. și C.M.A.“, „Propuneri cu privire la sistemul de lucru al vicepreședinților și președintelui Consiliului Comisarilor Poporului“ și altele. Cîteva documente sînt legate de lucrările Congresului al XI-lea al P.C. (b) din Rusia, de problemele construcției de partid: „Scrisoare către I. V. Stalin și L. B. Kamenev“, „Propunere pentru proiectul de rezoluție la raportul delegației P.C. (b) din Rusia la Internaționala Comunistă“, „Proiect de hotărîre a plenarei C.C. al P.C. (b) din Rusia cu privire la organizarea muncii secretariatului“ și altele. Într-o serie de documente Lenin se ocupă de probleme ale mișcării muncitorești și comuniste internaționale: „Scrisoare către membrii Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia cu unele propuneri în legătură cu proiectul de directive al Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste pentru delegația acesteia la conferința celor trei Internaționale“, „Observații și propuneri la proiectul de hotărîre a Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste în legătură cu încheierea lucrărilor conferinței celor trei Internaționale“, „Către președintele Comitetului executiv gubernial din Perm“, „Către Prezidiul C.E.C. din Rusia“ și altele.

Următoarele 18 documente incluse în volumul de față se publică pentru prima oară: „Modificări și observații la proiectul de declarație a delegației sovietice la Conferința

de la Genova“, „Propunere către Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia“, trei telegrame către G. V. Cicerin, „Scrisori către Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia cu un proiect de telegramă către G. V. Cicerin“, „Proiect de telegramă către G. V. Cicerin“, „Telegramă către M. M. Litvinov“, „Scrisoare adresată lui G. V. Cicerin și membrilor Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia în legătură cu nota către țările Antantei referitoare la Conferința de la Lausanne“, „Scrisoare către Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia în legătură cu contractul încheiat cu un consorțiu de firme germane“, „Proiect de hotărâre a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia cu privire la prezentarea unor date centralizatoare în legătură cu impozitul în natură“, „Teze cu privire la banca cooperativă“, „Propunere adresată Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia în legătură cu reducerea efectivelor armatei“, scrisoarea cu privire la condițiile de primire de noi membri în partid, „Scrisoare către Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia cu un proiect de directive pentru tovarășii care merg în străinătate“, „Hotărârea Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia cu privire la editarea Operei lui G. V. Plehanov“, scrisorile către Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia cu proiecte de hotărâri în legătură cu încheierea lucrărilor conferinței celor trei Internaționale.

Secțiunea „Materiale pregătitoare“ conține o serie de materiale pentru Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia și materialul „În legătură cu întocmirea hotărârii referitoare la munca vicepreședinților (Consiliului Comisarilor Poporului și Consiliului Muncii și Apărării)“ (documentul „Principalele capitole ale hotărârii“ se publică pentru prima oară), „Tezele scrisorii «Despre „dubla“ subordonare și despre legalitate»“, „Însemnări cu privire la stabilizarea rublei“, „Planurile raportului «Cinci ani de revoluție rusă și perspectivele revoluției mondiale», prezentat la Congresul al IV-lea al Internaționalei Comuniste“, „Conspectul unei cuvântări pentru cel de-al X-lea Congres general al Sovietelor din Rusia“, materiale pentru articolul „Cum să reorganizăm Rabkrinul“.

În „Anexe“ au fost incluse : „Declarație cu privire la transmiterea către G. V. Cicerin a împrumuturilor de președinte al delegației sovietice la Conferința de la Genova“, „Chestionar pentru delegații la Congresul al XI-lea al P.C. (bolșevic) din Rusia“, „Jurnalul secretarelor de serviciu ale lui V. I. Lenin“. Alături de celelalte materiale din această perioadă, „Jurnalul“ este deosebit de important pentru o justă punere în lumină a ultimei perioade din viața lui Vladimir Ilici. Zi de zi ne arată el cum Lenin, înfruntând cu mult curaj boala grea, care se agrava mereu, și păstrându-și neînfrântă puterea de voință, își consacră toate forțele cauzei partidului, cauzei clasei muncitoare. Până în ultimele zile el a fost plin de grijă pentru destinele și căile construirii socialismului în Rusia, pentru partid și măsurile menite să ducă la întărirea lui, pentru mișcarea revoluționară mondială.

Cu acest volum se încheie publicarea principalelor lucrări ale lui V. I. Lenin, incluse în Operele complete. În volumele următoare se va publica corespondența lui V. I. Lenin.

*Institutul de marxism-leninism
de pe lângă C.C. al P.C.U.S.*

V. I. LENIN

1922

DESPRE SITUAȚIA INTERNAȚIONALĂ ȘI INTERNĂ A REPUBLICII SOVIETICE

CUVINTARE ROSTITA ÎN ȘEDINȚA FRAȚIUNII COMUNISTE
A CONGRESULUI GENERAL
AL MUNCITORILOR METALURGIȘTI DIN RUSIA
6 MARTIE 1922¹

(Aplauze furtunoase.) Tovarăși! Permiteți-mi să încalc întrucâtva ordinea obișnuită și să mă ocup astăzi de alte chestiuni decât cele care figurează pe ordinea de zi a ședinței și a congresului dumneavoastră, pentru a vă împărtăși unele concluzii și considerații ale mele cu privire la principalele sarcini politice. La noi s-a practicat destul de des obiceiul de a te adresa acelor care, fără să fie reprezentanți oficiali ai unor instituții publice, duc de fapt pe umerii lor o mare parte din activitatea statului. Și dumneavoastră știți cu toții că, în cea mai mare parte din instituțiile noastre publice, adevărata muncă practică este dusă de unii sau alții dintre reprezentanții clasei muncitoare, printre care se situează, desigur, în primele rînduri muncitorii metalurgiști.

Iată de ce cred eu că, în cazul de față, n-o să fie cîtuși de puțin inoportun să încalc ordinea obișnuită a lucrărilor dumneavoastră și să vorbesc nu atît despre problemele sindicale și de partid, cît despre problemele politice, despre situația noastră internațională și internă. Fiindcă există, după părerea mea, în situația noastră internațională, ca și în cea internă, ceva care seamănă oarecum cu o cotitură politică și care cere fiecărui membru de partid și, bineînțeles, fiecărui muncitor conștient o atenție deosebită pentru ca el să înțeleagă pe deplin această cotitură politică, să și-o însușească cum trebuie și s-o transpună în activitatea sa de stat, de partid, sindicală sau în oricare alta.

Dumneavoastră, tovarăși, știți, desigur, cu toții că dintre problemele noastre de politică internațională pe primul plan

continuă să se afle Genova². N-aș putea spune că sînt perfect convins că ea va ocupa și de aci înainte în mod legitim acest loc, deoarece, atunci cînd spunem „Genova“, avem în vedere conferința, de mult cunoscută tuturor, care urma să aibă loc la Genova, în Italia, și era aproape pe deplin pregătită, dar care, din păcate, în momentul de față se află într-o stare atît de imprecisă, încît nimeni nu știe (și tare mă tem că nici inițiatorii și organizatorii ei nu știu) dacă are multe șanse să se țină sau n-are aproape de loc. În orice caz, trebuie să ne spunem nouă înșine, precum și tuturor aceluia care manifestă, într-un fel sau altul, interes pentru destinele republicii muncitorești-țărănești că poziția adoptată de noi în această privință, adică în problema Conferinței de la Genova, a fost, din capul locului, absolut fermă și a rămas neschimbată. Și nu e vina noastră dacă altora le lipsește nu numai fermitatea, dar chiar și cea mai elementară hotărîre, cea mai elementară capacitate de a-și realiza propriile lor intenții. Noi am declarat, de la bun început, că *salutăm Conferința de la Genova și că vom participa la lucrările ei*; noi am înțeles prea bine și n-am ascuns cîtuși de puțin că mergem acolo ca negustori, fiindcă avem absolută nevoie de comerț cu țările capitaliste (atîta timp cît ele nu s-au destrămat încă cu totul), și că mergem acolo pentru a discuta condițiile cele mai juste și mai avantajoase, din punct de vedere politic, ale acestui comerț, și nimic mai mult. Asta, se înțelege, nu constituie cîtuși de puțin un secret pentru statele capitaliste ale căror guverne au întocmit primul plan al Conferinței de la Genova și au purces la pregătirea ei. Aceste state știu prea bine că seria de acorduri comerciale care ne leagă de diverse țări capitaliste devine tot mai lungă, că numărul tranzacțiilor comerciale practice este în creștere, că numărul întreprinderilor comerciale mixte — rusești și străine —, asupra cărora se poartă discuții foarte amănunțite și care prevăd cele mai felurite combinații ale diferitelor state străine și ale diferitelor ramuri ale industriei noastre, este, în momentul de față, deosebit de mare. De aceea baza practică a celor ce se vor discuta în primul rînd la Genova este bine cunoscută statelor capitaliste. Și dacă totuși în completarea acestei baze apar, ca o suprastructură, o sumedenie de discuții, ipoteze și proiecte politice de tot felul, trebuie

să înțelegem că ele nu reprezintă decît o mică suprastructură, care foarte adesea este meșteșugit înjghebată, imaginată și înfăptuită de cei interesați.

În cei patru ani și mai bine de existență a Puterii sovietice, noi am acumulat, se înțelege, destulă experiență practică (și am avut, totodată, suficientă pricepere teoretică) ca să putem aprecia la justa lui valoare acest joc diplomatic pe care-l practică, după toate regulile învechitei arte diplomatice burgheze, domniii reprezentanți ai statelor burgheze. Noi înțelegem foarte bine ce stă la baza acestui joc : știm că esența lui o constituie comerțul. *Țările burgheze au nevoie să facă comerț cu Rusia* : ele știu că, fără unele forme de relații economice sau altele, destrămarea lor va continua să se adîncească, la fel ca și pînă acum ; în ciuda grandioaselor victorii obținute de ele și a nemărginitelor fanfaronade în care abundă ziarele și telegramele lor din întreaga lume, economia acestor țări se destramă totuși, astfel că, în cel de-al patrulea an de cînd au înregistrat mărețele lor victorii, nu numai că nu pot să construiască ceva nou, dar nu pot să facă față nici celei mai simple sarcini, aceea de a reface ceea ce-i vechi, și tot plănuiesc cum să se întîlnească — în trei, în patru sau în cinci (un număr, precum vedeți, neobișnuit de mare, care îngreuiază enorm posibilitatea unei înțelegeri) — și să înjghebeze o combinație care să le permită să facă comerț.

Îmi dau seama că, pentru a învăța să facă comerț, comunistii au într-adevăr nevoie de timp și că oricine vrea să învețe acest lucru o să facă la început, în primii ani, cele mai grosolane greșeli, și istoria o să-l ierte, pentru că aceasta este o treabă nouă pentru el. Pentru așa ceva e nevoie să-ți faci și creierul mai ager și să te dezbari de orice oblovism comunist — sau, mai bine-zis, rusesc — și de multe altele. Dar ca niște reprezentanți ai statelor burgheze să fie nevoiți să învețe din nou cum să facă comerț — îndeletnicire pe care ei o practică de secole și pe care se sprijină întreaga lor viață socială — e pur și simplu ciudat. Pentru noi, în treacăt fie zis, acest lucru nu este chiar atît de ciudat : noi am știut de multă vreme și am spus că aprecierea făcută de ei războiului imperialist e mai puțin justă decît a noastră. Ei îl apreciau după ceea ce se află sub nasul lor,

iar la trei ani după uriașele lor victorii nu pot să găsească o ieșire din situație.

Noi, comuniștii, spuneam că facem o apreciere mai profundă și mai justă a războiului, că contradicțiile și calamitățile lui acționează într-o formă incomparabil mai amplă decât își închipuie statele capitaliste. Și, privind de la distanță spre țările burgheze învingătoare, noi spuneam : o să-și aducă ele, nu o dată, aminte de prezicerile noastre și de aprecierile făcute de noi asupra războiului și a urmărilor lui. Pe noi nu ne miră că ele s-au încurcat în chip atât de ridicol. Dar totodată noi spunem : avem neapărată nevoie de comerțul cu statele capitaliste atîta timp cît ele există ca atare. Noi ne ducem să negociem cu ele ca negustori ; că sîntem în stare să facem acest lucru, o dovedește numărul tot mai mare al acordurilor noastre comerciale cu puterile capitaliste, o dovedește numărul tranzacțiilor de pînă acum. Noi nu putem să le dăm publicității atîta timp cît n-au fost încă încheiate. Cînd se prezintă la noi un negustor capitalist și ne spune : „Atîta timp cît discuțiile n-au fost încă încheiate, totul să rămîină între noi“, se înțelege că, din punct de vedere comercial, nu putem să nu-i satisfacem această dorință. Dar noi știm totodată cîte acorduri sînt în pregătire : simpla lor enumerare cuprinde cîteva pagini, și printre ele se află zeci de propuneri practice, care au fost discutate în mod concret cu grupuri financiare solide. Desigur, domnii reprezentanți ai statelor burgheze care se întrunesc la Genova știu acest lucru tot atît de bine ca și noi, fiindcă, orice s-ar spune, legăturile guvernelor respective cu firmele lor capitaliste au rămas, fără îndoială, intacte. Nici la ei dezorganizarea nu e chiar atît de mare, încît să nu știe atîta lucru.

De aceea, dacă în telegramele din străinătate dăm mereu de știri care par să spună că aceste guverne n-au o idee exactă despre ceea ce se va petrece la Genova, că ele nascocesc ceva nou, că vor să uimească lumea prin noile condiții pe care le vor prezenta Rusiei, apoi să-mi fie permis să le spun (sper că voi avea prilejul să-i spun acest lucru personal lui Lloyd George la Genova) : n-o să uimiți cu asta pe nimeni, domnilor. Dumneavoastră sînteți oameni de afaceri și vă pricepeți de minune să faceți comerț. Noi abia ne deprindem cu

asemenea îndeletnicire, și o practicăm cît se poate de prost. Dar avem zeci și sute de acorduri și proiecte de acorduri, din care se vede cum facem noi comerț, ce fel de tranzacții încheiem sau vom încheia, și în ce condiții. Și atunci cînd în coloanele ziarelor dăm peste tot felul de informații care urmăresc să intimideze pe cineva și în care se spune că o să fim puși la nu știu ce încercări, toate astea nu ne fac decît să zîmbim liniștiți. Amenințări am auzit noi destule, și chiar mai serioase decît acelea ale unui negustor care e gata să trîntească ușa oferind ultimul său preț. Am fost amenințați cu tunurile de către țările aliate, în mâinile cărora se află aproape întreaga lume. *Nu ne-am speriat de asemenea amenințări. Lucrul acesta nu trebuie să-l uitați, domnilor diplomați europeni.*

Noi nu urmărim de loc să ne apărăm prestigiul diplomatic, să ne menținem renumele, cum fac statele burgheze, pentru care acesta este un lucru extrem de important. Despre aceste amenințări nici n-o să pomenim măcar în convorbirile noastre oficiale. Dar noi nu le-am dat uitării. Nici unul din muncitorii și țărani noștri n-a uitat, nu poate să uite și n-o să uite niciodată că el a luptat ca să apere puterea muncitorească și țărănească împotriva coaliției celor mai puternice state, care sprijineau pe intervenționiști. Avem o colecție întregă de acorduri încheiate de către aceste state, în decurs de cîțiva ani, cu Kolceak și Denikin. Ele au fost date publicității, cunoaștem cuprinsul lor și întreaga lume îl cunoaște. Ce rost mai are atunci să ne jucăm de-a v-ați ascunselea și să prezentăm lucrurile ca și cum am fi cu toții niște uituci? Fiecare țaran și fiecare muncitor știe că el a luptat împotriva acestor state și că ele nu l-au învins. Și dacă dumneavoastră, domnilor reprezentanți ai statelor burgheze, vreți să vă amuzați și să vă prăpădiți hîrtia degeaba (fiindcă aveți multă hîrtie, mai multă chiar decît trebuie), să vă iroșiți cerneala, să vă împovărați oficiile telegrafice și posturile de radio pentru a vesti întregii lumi : „Vom pune Rusia la grea încercare“, atunci o să mai vedem noi cine e mai tare. Noi am mai fost cîndva puși la încercare, și la o încercare nu cu vorbele, nu cu comerțul, nu cu rubla, ci cu bîta. Și pentru răni atît de grele, atît de sîngeroase și de chinuitoare

am meritat ca nu noi, ci adversarii noștri să spună despre noi : „Unul bătut face cât doi nebătuți“.

Noi ne-am câștigat acest merit în domeniul militar. În ce privește comerțul, e păcat că în acest domeniu noi, comuniștii, mîncăm prea puțină bătaie, însă eu sper că în viitorul apropiat acest neajuns va fi remediat, și cu tot atîta succes.

Am spus că intenționez să stau personal de vorbă, la Genova, cu Lloyd George despre aceste chestiuni și să-i spun că *n-are rost să încerce careva să ne sperie cu fleacuri*, fiindcă așa ceva n-ar face decît să-și piardă tot el prestigiul. Sper că în această privință n-o să fiu împiedicat de boala mea, care de cîteva luni nu-mi dă posibilitatea să particip în mod direct la treburile politice și nu-mi permite de loc să-mi îndeplinesc funcția de stat în care am fost pus. Am motive să sper că peste cîteva săptămîni voi putea să revin la ocupațiile mele directe. *Dar că cei de-acolo vor reuși în decurs de cîteva săptămîni să ajungă la o înțelegere în trei sau în patru asupra unor probleme în legătură cu care au înștiințat întreaga lume că au și căzut de acord, de asta nu sînt sigur*. Mă încumet chiar să afirm că nimeni în lumea asta nu este sigur de așa ceva, ba mai mult, că nici ei nu știu nimic în această privință, pentru că atunci cînd puterile învingătoare, care domină întreaga lume, s-au întrunit la Cannes, după ce se mai întruniseră de atîtea ori — numărul conferințelor lor a devenit interminabil, încît pînă și presa burgheză europeană face ironii pe seama lor —, n-au fost totuși în stare să spună limpede ce vor³.

De aceea, cea mai justă apreciere a situației, din punctul de vedere al sarcinilor practice, și nu din acela al unui du-te vino diplomatic, a fost dată de tov. Troțki. A doua zi după ce s-a primit știrea că în ce privește Conferința de la Genova totul e în perfectă ordine, că domnește o perfectă înțelegere și s-a ajuns la un deplin acord și că numai instabilitatea unuia din guvernele burgheze (care au început să manifeste o instabilitate cam suspectă) a dus la o amînare temporară a conferinței⁴, el a dat publicității următorul ordin de zi : „Fiecare ostaș al Armatei Roșii trebuie să fie informat asupra situației internaționale ; noi știm foarte bine că la ei există un grup stabil, care vrea să-și încerce norocul într-o intervenție ; de aceea vom fi cu ochii în patru și fie-

care din ostașii noștri trebuie să știe ce este un joc diplomatic și ce însemnătate are forța armelor, care a rezolvat pînă acum toate conflictele de clasă“.

Fiecare ostaș al Armatei Roșii să știe ce înseamnă acest joc și ce reprezintă forța armelor, și atunci vom vedea noi. Oricît de mult s-a descompus capitalismul în toate țările capitaliste, există totuși multe partide, și nu din cele lipsite de influență, care-și pot încerca norocul într-o asemenea aventură. Și dacă guvernele lor sînt atît de pușin stabile încît nu pot să convoace la timp o adunare, cine știe în mîinile cui vor mai ajunge aceste guverne? Noi știm că în țările capitaliste există partide influente, personalități influente și oameni de afaceri care vor război, asta o știm foarte bine, și sîntem îndeajuns de informați asupra adevăratelor temeuri pe care se sprijină acordurile comerciale. Am trecut prin atîtea greutăți nemaipomenite și știm ce nenorociri și suferințe ne poate aduce încercarea de a dezlănțui un nou război, însă noi spunem că *vom rezista încă o dată, așa că îndrăzniți numai să faceți o asemenea încercare!* Concluzia la care a ajuns tov. Troțki publicînd, în locul unor considerente de du-te vino diplomatic, ordinul său ferm constă în necesitatea ca fiecărui ostaș al Armatei Roșii să i se explice din nou situația internațională, să i se arate că amînarea Conferinței de la Genova, ca urmare a instabilității cabinetului italian, conține în sine pericolul unui nou război. *No: vom face în așa fel ca fiecare ostaș al Armatei Roșii să știe acest lucru.* Și vom putea cu atît mai ușor să facem acest lucru, cu cît e greu de găsit în Rusia o familie, un ostaș al Armatei Roșii care să nu știe toate acestea, și nu numai din citirea ziarelor, din circulare sau din ordine, ci chiar din exemplul satului său, unde a văzut schilozi, a văzut familii care au trecut prin acest război, unde vede recolta proastă, foamea chinuitoare, ruina economică, mizeria cea mai neagră și știe căror cauze se datorează ele, cu toate că nu citește publicațiile pariziene ale menșevicilor și ale socialiștilor-revoluționari, pentru a explica toate aceste neajunsuri prin relele însușiri ale bolșevicilor. Fără îndoială că în întreaga lui ființă nu există acum dorință mai puternică decît aceea de a da o ripostă (ca să nu zic mai mult) celor care ne-au impus și au sprijinit împotriva noastră războiul lui

Kolceak și Denikin. Pentru așa ceva n-avem nevoie să înființăm noi comisii de agitație și propagandă.

În problema Conferinței de la Genova trebuie să facem o distincție netă între fondul lucrurilor și știrile senzaționale pe care le lansează burghezia ; aceste știri i se par că sînt niște bombe grozave, însă pe noi ele nu ne sperie, fiindcă am văzut multe asemenea lucruri și nu întotdeauna merită să le răspundem măcar printr-un zîmbet. Orice încercare de a ne impune condiții ca unor învinși este o totală absurditate, la care nici nu face să răspunzi. Noi, ca negustori, stabilim anumite relații și știm ce obligații au alții față de noi și noi față de ei și care poate fi profitul lor legal și chiar un profit mai ridicat. Am primit pînă acum multe oferte, numărul acordurilor încheiate cu noi crește și o să fie mereu în creștere, indiferent de poziția pe care se vor situa cele trei-patru puteri învingătoare ; prin această amîinare a conferinței ele vor pierde, deoarece vor dovedi chiar propriilor lor oameni că singure nu știu ce vor și că suferă de așa-zisa boală a voinței. Această boală constă în lipsa de orientare în economie și în politică, asupra cărora noi am făcut o apreciere mai profundă decît ele. În curînd se împlinesc zece ani de cînd am făcut această apreciere, însă toată ruina și destrămarea care au urmat continuă încă să rămîină neclare pentru statele burgheze.

Vedem de pe acum limpede situația care s-a creat la noi și putem spune, cu deplină siguranță, că *retragerea pe care am început s-o efectuăm putem s-o oprim încă de pe acum și o oprim. Ajunge.* Vedem cît se poate de limpede, și nu ascundem nimănu, că noua politică economică înseamnă o retragere, că am mers mai departe de ceea ce puteam păstra, dar aceasta este logica luptei. Oricine, dacă își amintește de ceea ce a fost în octombrie 1917 sau, dacă era pe vremea aceea necopt politicește, a căutat mai tîrziu să afle care era situația în 1917, știe cîte propuneri de compromis au făcut pe atunci burgheziei bolșevicii. Ei spuneau : „Domnilor, la dumneavoastră totul se destramă, pe cîtă vreme noi o să obținem puterea și o s-o păstrăm. N-ați vrea să fiți așa de buni și să vă gîndiți — ca să ne exprimăm mai pe șleau — cum să aranjați lucrurile în așa fel ca să nu se producă nici un scandal ?” Știm că au fost nu numai scan-

daluri, dar și încercări de răscoale, care erau organizate și sprijinite de menșevici și de socialiști-revoluționari. Mai înainte ei spuneau : „Sîntem gata să cedăm chiar acum Sovietelor puterea“. Am avut prilejul să citesc, mai zilele trecute, într-o revistă pariziană (acolo există multă maculatură de acest soi) un articol al lui Kerenski îndreptat împotriva lui Cernov⁵. Kerenski spune : parcă noi ne-am cramponat de putere ; încă din timpul Consfătuirii democratice, eu am declarat că dacă se vor găsi oameni care să-și asume sarcina formării unui guvern omogen, puterea va fi trecută în mâinile noului guvern fără nici un fel de zguduirii.

Noi n-am refuzat să luăm singuri puterea. Acest lucru l-am spus încă din iunie 1917 *, iar în octombrie 1917, la Congresul Sovietelor, l-am și împlinit. Congresul Sovietelor a obținut o majoritate bolșevică. Atunci Kerenski s-a adresat iuncherilor, s-a repezit la Krasnov, a vrut să strîngă o armată și să pornească împotriva Petrogradului. Noi i-am ciomăgit atunci nițel, și acum ei ne poartă pică și spun : „Ce tirani, ce uzurpatori și ce călăi !“ La care noi le răspundem : „Dumneavoastră singuri sînteți vinovați, amicii mei ! să nu credeți că țărani și muncitorii ruși au uitat faptele voastre ! În octombrie dumneavoastră ne-ați provocat la luptă într-o formă foarte înverșunată, iar noi am răspuns la această provocare prin teroare, printr-o întreită teroare, iar de-o mai fi nevoie, o să recurgem din nou la teroare, dacă o să mai faceți o asemenea încercare“. Nici un muncitor și nici un țaran nu se îndoiește că e nevoie de teroare ; nimeni, în afară de intelectualii isterici, nu se îndoiește de necesitatea ei.

În condițiile unor greutăți economice nemaipomenite, a trebuit să purtăm război împotriva unui dușman ale cărui forțe depășeau de o sută de ori pe ale noastre ; se înțelege că, în asemenea condiții, a trebuit să mergem departe cu aplicarea unor măsuri comuniste urgente, mai departe chiar decît era nevoie ; dar am fost nevoiți să facem acest lucru. Adversarii noștri credeau că o să ne vină de hac, că o să ne silească — nu în vorbe, ci în fapte — să ne supunem. Ei spuneau : „Nu vom face nici un fel de concesiilor“. La care noi

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 32, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 284. — Nota red.

le-am răspuns : „Dacă vă închipuiți că vom ezita să recurgem la măsuri comuniste extreme, vă înșelați“. Și n-am ezitat, am recurs la asemenea măsuri și am învins. Acum noi spunem că nu vom putea menține aceste poziții și efectuăm o retragere, fiindcă am cucerit îndeajuns teren ca să putem păstra în mâinile noastre pozițiile necesare. Toată șleahța albgardistă, în frunte cu menșevicii și socialiștii-revoluționari, jubilează și ne spune : „Aha ! Bateți în retragere !“ Jubilați dacă vă face plăcere, le răspundem noi. Nouă ne convine dacă inamicul nostru, în loc să treacă la acțiuni concrete, se lasă cuprins de iluzii. Puteți să jubilați cât poftiți — lăsându-vă pradă iluziilor, ne puneți pe noi într-o situație și mai avantajoasă. Noi am cucerit poziții imense, și dacă, începînd din 1917 și pînă în 1921, n-am fi cucerit asemenea poziții, n-am fi avut spațiu pentru retragere, atît în sensul geografic, cît și în cel economic și politic al cuvîntului. Noi păstrăm puterea în alianță cu țărani, și dacă nu vreți să acceptați condițiile care v-au fost propuse înainte de război, apoi după război o să vi se pună condiții și mai grele. Acest lucru este precis consemnat în istoria diplomatică, economică și politică din anii 1917—1921, așa că nu poate fi cîtuși de puțin vorba de fanfaronadă. Este o simplă constatare, un simplu avertisment. Dacă în octombrie 1917 domnii capitaliști ar fi acceptat propunerile noastre, ar fi obținut de cinci ori mai mult decît acum. Dumnealor s-au războit cu noi timp de trei ani. Cu ce s-au ales ? Vor să se războiască și mai departe ? Știm foarte bine că mulți dintre ei nu vor așa ceva. Știm, pe de altă parte, că într-o vreme de foamete cumplită, ca cea de acum, și în actuala situație a industriei nu vom putea să menținem toate pozițiile pe care le-am cîștigat din 1917 pînă în 1921. O serie întregă din ele le-am și cedat. Acum însă putem să spunem că *această retragere, în sensul concesiilor făcute capitaliștilor, e terminată*. Noi am cîntărit forțele noastre și pe acelea ale capitaliștilor. Am efectuat, în acest scop, o serie întregă de așa-zise mișcări de recunoaștere, în sensul încheierii de acorduri cu capitaliștii ruși și străini, și spunem — și eu sper și sînt convins că și congresul partidului va spune în mod oficial, în numele partidului conducător din Rusia : *acum putem să oprim retragerea noastră economică. Ajunge. Nu vom*

mai da înapoi, ci ne vom îngriji de justa desfășurare și grupare a forțelor.

Cînd spun că oprim retragerea noastră economică, nu înseamnă că aș uita cît de cît greutățile, extrem de mari, prin care trecem noi azi și că aș vrea să vă liniștesc și să vă consolez în această privință. Problema limitelor retragerii noastre, a necesității de a ne opri sau nu, nu este totuna cu problema greutăților ce ne stau în față. Noi știm care sînt aceste greutăți. Știm ce înseamnă foametea într-o țară cu o asemenea precumpănire a țărănimii cum este Rusia. Știm că n-am reușit încă să punem capăt calamităților provocate de foamete. Știm ce înseamnă criza financiară într-o țară care este nevoită să facă comerț și în care a fost emisă o asemenea cantitate de hîrtie-monedă cum nu s-a mai văzut de cînd lumea ⁶. Cunoaștem toate aceste greutăți și știm că ele sînt foarte mari. Nu mă sfiesc să spun că ele sînt de-a dreptul imense. Dar ele nu ne sperie cîtuși de puțin. Dimpotrivă, vom trage noi forțe din sinceritatea cu care le spunem muncitorilor și țărănilor : „Iată ce greutăți ne stau în față, iată ce pericol ne amenință din partea puterilor occidentale. Hai să ne apucăm de treabă și să privim cu luciditate sarcinile noastre“. Dacă oprim retragerea noastră, nu înseamnă că nu știm care sînt aceste pericole. Noi le privim drept în față și spunem : „Iată care este pericolul principal ; trebuie să lichidăm calamitățile provocate de foamete. Noi nu le-am lichidat încă. N-am biruit încă criza financiară“. Așa încît cele spuse cu privire la oprirea retragerii nu trebuie cîtuși de puțin înțelese în sensul că am pus fundamentul (noii economii) și acum putem păși liniștiți înapoi. Nu, fundamentul n-a fost încă pus. Nu putem încă să privim în liniște viitorul. Sîntem amenințați de pericolele legate de război, despre care v-am vorbit îndeajuns, dar și mai mari sînt pericolele care ne pîndesc din interior, pericolele economice, care constau în cumplita ruinare a țărănimii, în foamete, în starea de dezorganizare financiară. Aceste pericole sînt extrem de mari. Se cere din partea noastră o uriașă încordare de forțe. Dar dacă dușmanii ne vor impune un război, vom ști să luptăm. Și nici pentru ei nu este așa de ușor să poarte război. În 1918 le-a fost ușor să înceapă războiul și tot atît de ușor le-a fost în 1919 să-l continue. Dar pînă în 1922 a

mai curs multă apă pe gîrlă, s-a vărsat mult sînge și s-au petrecut multe alte lucruri. Muncitorii și țărani din țările occidentale sînt cu totul departe de ceea ce erau în 1919. Și acum nu-i mai poți păcăli spunîndu-le că războiul e îndreptat împotriva germanilor, și că bolșevicii sînt doar niște agenți ai germanilor și nimic altceva. Noi nu ne lăsăm cuprinși de panică din cauza situației noastre economice. Avem în momentul de față zeci de contracte încheiate cu capitaliștii ruși și străini. Știm ce greutatea au stat și continuă să stea în fața noastră. Știm ce i-a făcut pe capitaliștii ruși să accepte asemenea contracte. Știm în ce condiții se încheie aceste contracte. Majoritatea acestor capitaliști acceptă să încheie contracte ca oameni practici, ca negustori. Și noi facem treaba asta tot ca negustori. Dar orice negustor, într-o anumită măsură, ține seama de politică. Dacă este vorba de un negustor dintr-o țară cît de cît civilizată, el nu va încheia nici o tranzacție cu un guvern care nu prezintă prea mare certitudine de trăinicie, de siguranță. Negustorul care ar face asemenea lucru n-ar mai fi un negustor, ci un prostănac. Or, în rîndurile negustorilor asemenea elemente nu constituie, de obicei, o majoritate covîrșitoare, deoarece întreaga logică a luptei comerciale îi mătură din cîmpul lor de activitate. Dacă înainte vreme noi judecam așa : te-a bătut Denikin, acum dovedește și tu că poți să-l bați pe el, astăzi judecăm altfel : te-a bătut negustorul, acum dovedește și tu că poți să-l silești să accepte o tranzacție. Acest lucru noi l-am dovedit. Am încheiat pînă acum o serie de contracte cu cele mai mari firme capitaliste din Rusia și din Europa apuseană. Noi știm ce urmăresc aceste firme și ele știu ce urmărim noi.

Acum sarcinile activității noastre se schimbă întrucîtva. Tocmai despre asta aș vrea să mai spun cîteva cuvinte în completare la raportul meu, care și așa a fost destul de lung.

În legătură cu situația ce s-a creat datorită șovăielilor ce se manifestă în privința Conferinței de la Genova și căroră, pe cît se pare, nu li se întrevede sfîrșitul, și datorită numeroaselor concesi făcute de noi în politica noastră internă, astăzi trebuie să spunem : „*Destul, nici o concesie mai mult !*” Dacă domnii capitaliști își închipuie că mai pot să trăgăneze lucrurile și că cu cît vor reuși să facă treaba asta

mai mult, cu atît vor obține concesii mai însemnate, atunci, repet, trebuie să le spunem : „*Destul, pînă aici ; mîine n-o să căpătați nimic !*“ Dacă n-au învățat nimic din istoria Puterii sovietice și a victoriilor ei, e treaba lor. În ce ne privește, am făcut totul, și acest lucru l-am spus în fața întregii lumi. Sper că și congresul are să confirme că mai mult nu ne putem retrage. *Retragerea s-a terminat*, și în legătură cu aceasta se modifică și activitatea noastră.

Trebuie să relevăm că, la noi, cînd se discută această problemă, se observă și acum o mare nervozitate, care îmbracă forme aproape maladive ; se întocmesc tot felul de planuri și se adoptă tot felul de hotărîri. Aș vrea, în legătură cu aceasta, să menționez următorul fapt. Ieri am citit, întâmplător, în „Izvestiia“ o poezie a lui Maiakovski pe o temă politică ⁷. Nu mă enumăr printre admiratorii talentului lui poetic, deși recunosc totala mea incompetență în acest domeniu. Dar, sub raport politic și administrativ, de mult n-am mai încercat o asemenea plăcere. În poezia sa Maiakovski ridiculizează fără cruțare numeroasele ședințe și își bate joc de comuniștii care stau și tot stau la ședințe. Nu știu cum se prezintă sub aspect poetic această ridiculizare, dar vă garantez că din punct de vedere politic ea e perfect justă. Noi ne aflăm, de fapt, în situația unor oameni (și trebuie să spun că această situație e cît se poate de stupidă) care țin mereu ședințe, alcătuiesc comisii, întocmesc planuri, și asta la infinit. În societatea rusă a existat un asemenea tip : Oblomov. El obișnuia să stea tot timpul lungit în pat și să-și facă planuri. De atunci a trecut multă vreme. Rusia a înlăptuit trei revoluții, dar Oblomovii au rămas, fiindcă în Oblomov era întruchipat nu numai moșierul, ci și țăranul ; și nu numai țăranul, ci și intelectualul ; și nu numai intelectualul, ci și muncitorul și comunistul. E de ajuns să te uiți la noi, să vezi cum ținem mereu ședințe, cum lucrăm în comisii, ca să spui că *vechiul Oblomov a rămas și va fi nevoie ca vreme îndelungată să-l speli, să-l cureți, să-l scarmeni și să-l scuturi pentru a putea scoate ceva dintr-însul*. Din acest punct de vedere trebuie să privim situația în care ne aflăm, fără să ne facem nici un fel de iluzii. Noi n-am imitat pe nici unul dintre aceia care scriu cuvîntul „revoluție“ cu literă mare, cum fac socialiștii-revoluționari. Dar

noi putem repeta cuvintele lui Marx, care spunea că în timpul revoluției nu se fac mai puține prostii, ci, dimpotrivă, uneori se fac chiar mai multe⁸. Trebuie să privim în mod lucid și fără teamă aceste prostii — iată lucrul pe care sîntem datori să-l învățăm noi, revoluționarii.

Am obținut în această revoluție atîtea realizări, care înseamnă tot atîtea victorii definitive, pe care nimeni nu ni le poate smulge, și despre care știe de pe acum întreaga lume, încît n-avem, în nici un caz, de ce să ne pierdem cumpătul și să dăm semne de nervozitate. În momentul de față situația este de așa natură, că noi, bazîndu-ne pe recunoașterile făcute, procedăm la o verificare a celor înfăptuite, și această verificare este de mare importanță, fiindcă, pornind de la ea, trebuie să mergem mai departe. Și, cînd avem de susținut o luptă împotriva capitaliștilor, trebuie să pășim cu hotărîre pe noul nostru drum. *Trebuie să făurim în așa fel întreaga noastră organizare, încît în fruntea întreprinderilor noastre comerciale să nu se afle oameni lipsiți de experiență în acest domeniu.* La noi se întîmplă adeseori că în fruntea unei întreprinderi este pus un comunist, un om fără îndoială conștiincios, încercat în lupta pentru comunism, care a trecut prin închisoare, dar care nu se pricepe în ale comerțului, dar fiindcă este comunist e pus în fruntea unui trust de stat. El posedă, incontestabil, toate calitățile unui comunist, dar un negustor oarecare o să-l tragă totuși pe sfoară — și bine o să-i facă ; fiindcă degeaba niște comuniști dintre cei mai merituoși, dintre cei mai minunați, de al căror devotament nu se îndoiește nici un om cu mîntea întreagă au fost puși acolo unde trebuie pus un vînzător isteț, conștiincios în muncă, care va face mult mai bine față cerințelor muncii sale decît cel mai devotat comunist. Tocmai aici se manifestă oblomovismul nostru.

Noi am trimis la muncă practică, în funcții executive, comuniști care, cu toate calitățile lor minunate, sînt complet inapți pentru așa ceva. Cîți comuniști se află în instituțiile noastre de stat ? Dispunem de materiale considerabile, de lucrări științifice solide, care l-ar extazia și pe cel mai minunos savant german ; am îngrămădit munți de hîrtie, și ar fi nevoie de 50 de ani de muncă a Comisiei pentru istoria

partidului⁹, înmulțiți cu 50, ca să se descurce în toată treaba asta ; practic însă nu veți obține nimic la un trust de stat și nu veți afla cine și pentru ce răspunde. Aplicarea practică a decretelor, care la noi există într-un număr mai mare decât suficient și pe care le fabricăm cu repeziciunea de care vorbește Maiakovski, rămâne necontrolată. Sînt aplicate oare dispozițiile date de lucrătorii comuniști cu funcții de răspundere ? Știu ei cum să organizeze această treabă ? Nu, la așa ceva nu se pricep, și iată de ce se schimbă și miezul politicii noastre interne. Ce sînt ședințele și comisiile noastre ? Ele sînt foarte adeseori o simplă distracție. După ce am început să curățim rîndurile partidului și ne-am spus : „Afară cu profitorii care s-au strecurat în partid, afară cu borfasii !“, lucrurile au început să meargă mai bine¹⁰. Am dat afară cam o sută de mii de oameni, și foarte bine am făcut, dar această măsură reprezintă doar începutul. La congresul partidului o să discutăm cum trebuie această problemă. Și cred că atunci zeci de mii de oameni, care azi nu fac altceva decât să alcătuiască comisii și nu depun nici un fel de muncă practică și nici nu se pricep la așa ceva, vor avea aceeași soartă. Și, cînd își va fi curățat astfel rîndurile, partidul nostru va desfășura o activitate efectivă, în care va da dovadă de pricepere, așa cum a dat și în domeniul militar. Firește, asta nu este o treabă doar de cîteva luni, și nici de un singur an. În această privință trebuie să dăm dovadă de o mare tenacitate. Nu ne temem să spunem că în caracterul muncii noastre s-a produs o schimbare. Cel mai rău dușman al nostru intern este birocratul, comunistul care ocupă un post de răspundere (iar apoi și fără răspundere) în aparatul sovietic și care se bucură de considerația generală ca un om conștiincios. El este din aceia căroră „nu le fac vocile minuni, însă toți sînt băieți buni ; unul nu ți-ar pune-n gură nici un strop de băutură“*. El n-a învățat să combată birocratismul, nu se pricepe să lupte împotriva lui și-l cocoloșește. *De acest dușman trebuie să ne debarasăm și, cu ajutorul tuturor muncitorilor și țăranilor conștiinți, o să-i venim noi de hac. În lupta împotriva acestui dușman, împo-*

* Expresie luată dintr-o fabulă a lui Krîlov. — Nota trad.

triva acestei harababuri și a acestui oblomovism, întreaga masă a muncitorilor și țăranilor fără partid va urma, ca un singur om, detașamentul de avangardă, partidul comunist. În această privință nu poate să existe nici o îndoială.

În încheiere, aș vrea să prezint, pe scurt, câteva concluzii. Jocul de-a Conferința de la Genova, jocul de-a baba-oarba în jurul acestei conferințe nu ne va face câtuși de puțin să șovăim. Acum n-o să ne mai lăsăm noi prinși. *Ne adresăm negustorilor și sîntem dispuși să încheiem cu ei tranzacții; continuăm politica noastră de concesi, dar limitele acestor concesi sînt deja fixate.* Ceea ce am dat pînă acum negustorilor în contractele noastre a însemnat un pas înapoi în legislația noastră, și mai departe nu vom merge.

În legătură cu aceasta se schimbă și sarcinile noastre principale în politica internă, îndeosebi în cea economică. Nu de decrete noi, nu de instituții noi sau de metode noi de luptă avem nevoie acum. *Ceea ce ne trebuie nouă acum este o verificare a utilității oamenilor, este un control al îndeplinirii efective a sarcinilor.* Operația de curățire ce va urma va fi îndreptată împotriva acelor comuniști care își închipuie că sînt niște funcționari administrativi. Să treacă mai bine la activitatea de propagandă și agitație sau la orice altă treabă utilă toți aceia care se îndeletnicesc cu alcătuirea de comisii, cu organizarea de consfătuiri și discuții, dar nu sînt în stare să îndeplinească cea mai simplă sarcină practică. Toți aceștia născocesc ceva deosebit și complicat și încearcă să motiveze totul prin afirmația că e vorba de noua politică economică și că trebuie găsit ceva nou. Iar treaba ce le-a fost încredințată rămîne nefăcută. Ei n-au grijă să economisească banul ce le-a fost încredințat și nu caută să facă din el doi, ci întocmesc planuri în care e vorba de miliarde și chiar de trilioane de ruble sovietice. Împotriva acestei calamități o să ducem noi lupta. *Verificarea oamenilor și controlul îndeplinirii efective a fiecărei sarcini* — în aceasta, neapărat în aceasta și numai în aceasta, constă acum miezul întregii noastre activități, al întregii noastre politici. Aceasta nu e o chestiune doar de cîteva luni, și nici de un an, ci de mai mulți ani. Trebuie să spunem în mod oficial, în numele partidului, în ce constă acum miezul activității noastre și să

ne regrupăm în mod corespunzător rîndurile. Atunci o să fim învingători și în acest nou domeniu, așa cum am fost pînă acum în toate domeniile de activitate în care s-a angajat puterea proletară bolșevică, sprijinită de masele țărănimii. (A p l a u z e .)

„Pravda” nr. 54 din 8 martie 1927

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DESPRE CONDIȚIILE PENTRU PRIMIREA DE NOI MEMBRI ÎN PARTID

SCRISORI CĂTRE V. M. MOLOTOV¹¹

1

Tovarășului Molotov

N-am de făcut nici o obiecție¹².

Sînt multe neclarități, datorită unor referiri la documente nementionate¹³. După părerea mea, ar trebui ca cei ce dau recomandări pentru muncitori să aibă un stagiu de 3 ani, cei ce dau recomandări pentru țărani și ostașii Armatei Roșii — un stagiu de 4 ani, iar ceilalți — de 5 ani.

Să fie mai precis definită noțiunea de stagiu („simpatizanții“?).

Stabilirea amănuntelor să fie lăsată în seama Comitetului Central.

9/III.

Lenin

Scris la 9 martie 1922

*Se publică pentru prima oară,
după manuscris*

2

Tovarășului Molotov

Vă rog să prezentați la plenara Comitetului Central următoarea propunere a mea :

Consider că este extrem de important să se prelungească stagiul de candidat pentru primirea de noi membri în

partid. În proiectul lui Zinoviev se prevede un stagiul de o jumătate de an pentru muncitori și de un an pentru ceilalți¹⁴. Propun să se accepte un stagiul de o jumătate de an numai pentru acei muncitori care, cel puțin zece ani, au lucrat în mod efectiv ca muncitori în mari întreprinderi industriale. Pentru ceilalți muncitori să se fixeze un an și jumătate, pentru țăranii și ostașii Armatei Roșii — doi ani, iar pentru toți ceilalți — trei ani. Excepții speciale se pot face numai cu aprobarea comună a Comitetului Central și a Comisiei Centrale de Control¹⁵.

Consider că ar fi extrem de primejdios să se accepte fără modificări scurtele termene propuse de Zinoviev. Nu încapе îndoială că prea ades la noi sînt considerați drept muncitori oameni care n-au trecut prin nici o școală cît de cît serioasă, în sensul aceleia pe care o constituie marea industrie. Mai totdeauna sînt considerați ca făcînd parte din categoria muncitorilor cei mai autentici mic-burghezi, care numai întîmplător și pentru foarte scurt timp au devenit muncitori. Toți albgardiștii inteligenți țin în mod precis seama de faptul că caracterul, chipurile, proletar al partidului nostru în realitate nu-l ferește cîtuși de puțin de posibilitatea ca în el să precumpănească, și încă în cel mai scurt timp, elementele provenite din rîndurile micilor proprietari. Dat fiind modul neglijent, nesistematic în care se desfășoară la noi munca în acest domeniu, stagiile de scurtă durată vor însemna în realitate lipsa oricărei posibilități de a controla în mod serios dacă candidații sînt într-adevăr comuniști cît de cît încercați. Dacă avem azi în partidul nostru 300 000—400 000 de membri, apoi și acest număr este prea mare, căci absolut toate datele arată nivelul nu îndeajuns de ridicat al actualilor membri de partid. De aceea insist cu toată tăria asupra necesității de a prelungi durata stagiului și, totodată, de a însărcina Biroul Organizatoric să elaboreze și să aplice cu strictețe regulile menite să facă într-adevăr din stagiul un mijloc de verificare cît se poate de serios, iar nu o simplă formalitate.

Cred că această problemă va trebui să fie examinată cu o deosebită atenție la congres.

Lenin

*Dictat la telefon
la 24 martie 1922*

*Publicat pentru prima oară
la 23 decembrie 1925, în ziarul
„Vecerneaia Moskva” nr. 293*

*Se tipărește după textul
consemnat de secretară
(un exemplar dactilografiat)*

3

Tovarășului Molotov

cu rugămintea de a transmite spre citire această scrisoare tuturor membrilor Comitetului Central înainte ca problema condițiilor pentru primirea de noi membri în partid să fie pusă în dezbaterea congresului.

Am citit hotărîrea plenarei din 25 martie cu privire la durata stagiului de candidat pentru primirea de noi membri în rîndurile partidului și aș vrea ca la congres să ridic obiecții împotriva acestei hotărîri¹⁶. Dar, întrucît mă tem că n-am să pot participa la lucrările congresului, vă rog să luați cunoștință de următoarele considerații ale mele.

Nu încapе îndoială că în momentul de față partidul nostru — în ce privește majoritatea membrilor săi — nu are o compoziție îndeajuns de proletară. E o situație pe care cred că nimeni n-o poate contesta, și o simplă examinare a datelor statistice va confirma cele spuse de mine. Începînd din timpul războiului, compoziția efectivului de muncitori din fabricile și uzinele din Rusia a devenit mult mai puțin proletară decît înainte, deoarece în timpul războiului au intrat în aceste fabrici și uzine cei ce voiau să scape de serviciul militar. Acesta e un fapt îndeobște cunoscut. Pe de altă parte, este tot atît de neîndoielnic că acum partidul nostru, în ansamblu și în medie (dacă ținem seamă de nivelul mării majorității a membrilor săi), este mai puțin pregătit din punct de vedere politic decît este necesar pentru o conducere cu adevărat proletară

într-un moment atît de greu, mai ales în condițiile unei puternice precumpăniri a țărănimii, care ajunge repede la înțelegerea necesității unei politici de clasă de sine stătătoare. Totodată trebuie să luăm în considerare și faptul că tentația de a intra în partidul de guvernămînt este, în momentul de față, extrem de mare. E de ajuns să ne amintim de toate producțiile literare ale smenovehiștilor¹⁷ pentru a ne convinge că oameni care sînt departe de tot ce este proletar sînt acum captivați de succesele politice ale bolșevicilor. Dacă Conferința de la Genova ne va aduce un nou succes politic, atunci afluența în partid a elementelor mic-burgheze și a celor de-a dreptul ostile față de tot ce este proletar va crește în proporții imense. Un stagiul de o jumătate de an pentru muncitori nu poate în nici un caz să stăvilească această afluență, fiindcă nimic nu e mai ușor decît să aranjezi în mod artificial un astfel de stagiul scurt, cu atît mai mult cu cît, în condițiile de la noi, pentru foarte multe elemente intelectuale și semiintelectuale intrarea în rîndurile muncitorilor nu va prezenta absolut nici o greutate. Din toate acestea eu trag concluzia — care e confirmată, după părerea mea, și de faptul că albgardiștii țin seama, în mod pe deplin conștient, de compoziția neproletară a partidului nostru — că noi trebuie să prelungim considerabil durata stagiului de candidat și că, dacă acceptăm să rămînem la un stagiul de șase luni pentru muncitori, este absolut necesar — pentru a nu ne înșela pe noi și a nu înșela și pe alții — să definim noțiunea de „muncitor“ în așa fel, ca ea să cuprindă numai pe cei care, prin condițiile lor de viață, trebuie într-adevăr să-și fi însușit psihologia proletară. Dar acest lucru nu este posibil decît pentru cei ce lucrează ani de-a rîndul în fabrică, și fără vreun scop lăaturalnic, ci numai datorită condițiilor generale economice și sociale de trai.

Cine nu închide ochii în fața realității trebuie să recunoască că în momentul de față politica proletară a partidului este determinată nu de compoziția partidului, ci de imensa, absoluta autoritate a acelei pătri, extrem de subțiri, care poate fi numită vechea gardă a partidului. E de ajuns să se iște o mică luptă internă în această pătură, pentru ca autoritatea ei să fie dacă nu subminată, apoi în

orice caz slăbită în așa măsură, încît să nu mai aibă cuvîntul hotărîtor.

De aceea este necesar : 1) să se prelungească durata tuturor stagiilor de candidat ; 2) să se stabilească deosebit de amănunțit în ce trebuie să constea efectuarea reală a stagiului de candidat, care trebuie să fie condițiile concrete și practice în care să se controleze dacă acest stagiou se efectuează în mod real și nu rămîne o simplă formalitate ; 3) în instituțiile care rezolvă cererile de primire de noi membri în rîndurile partidului să se creeze o majoritate calificată ; 4) primirea în rîndurile partidului să fie confirmată nu numai de comitetele guberniale, ci și de comisiile de control ; 5) să se elaboreze și alte măsuri, pentru a da partidului posibilitatea să se debaraseze de acei membri ai săi care nu sînt comuniști ce aplică pe deplin conștient politica proletară. Eu nu propun să se procedeze la o nouă curățire generală a rîndurilor partidului, întrucît cred că în momentul de față așa ceva este practic irealizabil, dar consider că este necesar să se găsească mijloace pentru o reală curățire a rîndurilor partidului, adică pentru o reducere a efectivului său, și sînt convins că dacă ne vom gîndi la treaba asta, vom găsi o serie de măsuri potrivite.

Aș ruga pe membrii Comitetului Central care vor citi această scrisoare să-mi răspundă dacă se poate, fie și printr-o scurtă comunicare telefonică adresată vreunui dintre secretarele de la Consiliul Comisarilor Poporului.

Lenin

26/III—1922

*Publicat pentru prima oară
la 23 decembrie 1925, în ziarul
„Vecerneaia Moskva” nr. 293*

*Se tipărește după o copie
dactilografiată*

CĂTRE PREȘEDINTELE COMITETULUI
PENTRU CONCESIUNI DE PE LÎNGĂ
COMISIA DE STAT A PLANIFICĂRII ¹⁸

11/III. 1922

Tovarășului Krjijanovski
O copie pentru tov. Smolianinov

Comitetului pentru concesiuni de pe lîngă Comisia de stat a planificării îi revine sarcina de a aduna și păstra materialele amănunțite cu privire la *toate* concesiunile deja acordate, precum și pe cele cu privire la *toate* tratativele pentru acordarea de concesiuni pe care R.S.F.S.R. le poartă cu capitaliștii străini atît în țară cît și în străinătate. Totodată e necesar ca el să strîngă materiale de acest fel și în legătură cu tranzacțiile din trecut.

Aceste materiale Comitetul pentru concesiuni trebuie să le înregistreze în mod regulat pe o listă care să cuprindă următoarele subdiviziuni :

- a) contracte încheiate ;
- b) tratative serioase, pe baza cărora contractele ar putea fi încheiate într-un viitor apropiat ;
- c) tratative întrerupte (se vor indica motivele) ;
- d) toate celelalte tratative.

Această listă trebuie să ofere indicații succinte în legătură cu conținutul tranzacției (să cuprindă cam următoarele date : stadiul tratativelor, obiectul concesiunii, numele celor ce vor să obțină concesiuni, mărimea aproximativă sau exactă a capitalului, numărul de ordine sub care e înregistrată tranzacția).

O copie a acestei liste urmează să fie trimisă la direcția treburilor C.M.A. ¹⁹ și completată lunar cu noi date.

Comitetul pentru concesiuni trebuie să desemneze pe cineva care să răspundă de selecționarea materialului și

de întocmirea listei (un director, un secretar); numele acestuia să fie comunicat imediat direcției treburilor C.M.A.

Președintele Consiliului Muncii și Apărării,

V. Ulianov (Lenin)

*Publicat pentru prima oară în 1945,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXV*

*Se tipărește
după un exemplar dactilografiat
care a fost semnat de V. I. Lenin*

DESPRE ÎNSEMNĂTATEA MATERIALISMULUI MILITANT ²⁰

Despre sarcinile generale ale revistei „Pod Znamenem Marksizma“ tov. Troțki a spus, în nr. 1—2, tot ce este esențial, și a spus cât se poate de bine. Aș vrea să mă opresc doar asupra câtorva chestiuni, care definesc mai precis conținutul și programul activității enunțate de redacția revistei în expunerea ei introductivă din nr. 1—2.

În această expunere ni se spune că nu toți cei care s-au grupat în jurul revistei „Pod Znamenem Marksizma“ sînt comuniști, dar ei sînt cu toții materialişti consecvenți. Eu cred că această alianță între comuniști și necomuniști este absolut necesară și determină în mod just sarcinile revistei. Una din cele mai mari și mai periculoase erori ale unor comuniști (ca și, în general, ale unor revoluționari care au săvîrșit cu succes începutul unei mari revoluții) este părerea că revoluția ar putea fi îndeplinită numai cu eforturile revoluționarilor. Dimpotrivă, pentru a asigura succesul oricărei activități revoluționare serioase, e necesar să înțelegem și să știm să transpunem în practică principiul că revoluționarii sînt în stare să îndeplinească doar rolul de avangardă a unei clase cu adevărat viabile și înaintate. Avangarda își îndeplinește sarcinile sale de avangardă numai atunci cînd știe să nu se rupă de masa care se află sub conducerea ei, cînd știe într-adevăr să ducă înainte întreaga masă. Fără o alianță cu necomuniștii, în cele mai diferite domenii de activitate, nici vorbă nu poate fi de o îndeplinire cu succes a construirii comunismului.

Aceasta se referă și la sarcina, pe care și-a fixat-o revista „Pod Znamenem Marksizma“, de a apăra materialismul și marxismul. Din fericire, principalele curente ale gândirii sociale înaintate din Rusia au o solidă tradiție materialistă. Fără a mai vorbi de G. V. Plehanov, e de ajuns să-l menționăm pe Cernîșevski, în comparație cu care narodnicii de astăzi (socialiștii-populiști, socialiștii-revoluționari etc.) au dat nu rareori îndărăt, în goana lor după doctrine filozofice reacționare la modă, lăsându-se captivați de strălucirea amăgitoare a așa-zisului „ultim cuvânt“ al științei europene și nefiind în stare să distingă sub această strălucire cutare sau cutare varietate a servilismului față de burghezie, față de prejudecățile și reacționarismul ei.

În orice caz, la noi în Rusia există încă — și vor mai exista, desigur, multă vreme — materialiști din lagărul necomuniștilor, și datorită noastră incontestabilă este să-i atragem pe toți adepții materialismului consecvent și militant la o activitate comună în lupta împotriva reacțiunii în domeniul filozofiei și a prejudecăților filozofice ale așa-zisei „societăți culte“. Dietzgen-tatăl, care nu trebuie confundat cu fiul său — un literat pe cât de pretențios pe atât de nereușit —, a exprimat corect, precis și clar punctul de vedere fundamental al marxismului asupra curentelor filozofice dominante în țările burgheze și care se bucură de atenția oamenilor de știință și a publiciștilor din aceste țări, atunci când a spus că în societatea modernă profesorii de filozofie, în cele mai dese cazuri, nu sînt de fapt decît niște „lachei cu diplomă ai clericalismului“²¹.

Intellectualilor noștri ruși, care — ca, de altfel, și confracții lor din toate celelalte țări — vor neapărat să se considere drept niște oameni înaintați, nu le face de loc plăcere cînd problema este transpusă pe terenul aprecierii cuprinse în cuvintele lui Dietzgen. Și nu le face plăcere pentru că adevărul le stă ca un ghimpe în ochi. E de ajuns să te gîndești cît de cît la dependența politică, la cea economică, socială și apoi la oricare alt fel de dependență în care se află oamenii culți din vremea noastră față de burghezia dominantă, pentru a înțelege absoluta justețe a asprei caracterizări făcute de Dietzgen. E de ajuns să-ți amintești de

majoritatea covârșitoare a curentelor filozofice la modă, care apar atît de des în țările europene, începînd, de pildă, cu cele legate de descoperirea radiului și terminînd cu cele care caută astăzi să se agațe de Einstein, pentru a-ți da seama de legătura care există între interesele de clasă și poziția de clasă a burgheziei, între sprijinul pe care-l acordă ea diferitelor forme de religie și conținutul ideologic al curentelor filozofice la modă.

Din cele arătate pînă aici reiese că o revistă care dorește să fie un organ al materialismului militant trebuie să fie în primul rînd un organ de luptă, adică să demaște și să combată cu fermitate pe toți actualii „lachei cu diplomă ai clericalismului“, indiferent dacă ei acționează ca reprezentanți ai științei oficiale sau ca francțirori care-și zic publiciști „democrați de stînga sau cu principii socialiste“.

În al doilea rînd, o asemenea revistă trebuie să fie un organ al ateismului militant. Există la noi departamente sau, cel puțin, instituții de stat care au în seama lor această activitate. Totuși, această activitate se desfășoară extrem de lent și de nesatisfăcător, fiind frînată, pe cît se pare, de condițiile generale ale birocratismului nostru specific rusesc (deși sovietic). De aceea este extrem de important ca, pentru întregirea activității instituțiilor de stat respective, pentru îndreptarea și înviorarea acestei activități, o revistă care-și pune ca sarcină să devină un organ al materialismului militant să desfășoare o neobosită propagandă ateistă și să lupte pentru ateism. Trebuie urmărită cu atenție întreaga literatură respectivă, apărută în toate limbile, și traduse sau, cel puțin, recenzate toate lucrările cît de cît valoroase din acest domeniu.

Engels a sfătuit, încă de mult, pe conducătorii proletariatului modern să traducă scrierile ateiste combative apărute la sfîrșitul secolului al XVIII-lea²² și să le răspîndească pe scară largă în rîndurile poporului. Spre rușinea noastră, noi n-am făcut pînă acum acest lucru (ceea ce constituie o dovadă în plus că e mult mai ușor să cucerești puterea într-o perioadă revoluționară decît să știi s-o folosești cum trebuie). Uneori, pentru a justifica această indolență, inactivitate și nepricepere a noastră, se recurge la diferite considerente, dintre cele mai „docte“, ca, de pildă, acela că vechea

literatură ateistă din secolul al XVIII-lea ar fi învechită, neștiințifică, naivă ș.a.m.d. Nu există nimic mai rău decât sofismele pseudoștiințifice de acest fel, care sînt menite să ascundă fie pedanteria, fie o totală neînțelegere a marxismului. În scrierile ateiste ale revoluționarilor din secolul al XVIII-lea se vor fi găsim, desigur, destule elemente neștiințifice și naive. Dar nimeni nu-i împiedică pe cei ce editează aceste scrieri să le prescurteze și să adauge scurte postfețe în care să arate progresul pe care l-a săvîrșit omenirea, de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea și pînă azi, în domeniul criticii științifice a religiei, indicînd totodată cele mai recente lucrări din domeniul respectiv etc. Ar fi cea mai mare și mai gravă greșeală din partea unui marxist să creadă că masele populare, de milioane și milioane de oameni (mai ales cele alcătuite din țărani și meseriași), care sînt condamnate de întreaga societate contemporană să trăiască în întunecime, ignoranță și prejudecăți, ar putea să se smulgă din această întunecime numai pe calea directă a unei educații pur marxiste. E absolut necesar să împărțăm acestor mase, în cadrul propagandei noastre ateiste, cele mai felurite cunoștințe, să le facem cunoscute fapte din cele mai variate domenii ale vieții, să ne apropiem de ele prin diferite mijloace pentru a le trezi interesul, pentru a le deștepta din somnul lor religios, pentru a le îmboldi din toate părțile, prin cele mai variate metode etc.

Publicistica vechilor atești din secolul al XVIII-lea — combativă, vie, talentată, care atacă în mod spiritual și fățiș clericalismul dominant — se va dovedi, mai totdeauna, de o mie de ori mai potrivită pentru a-i trezi pe oameni din somnul lor religios decît aceste parafrazări ale marxismului — plicticoase, seci, neilustrate aproape prin nici un fel de fapte bine alese — care predomină în literatura noastră și care (trebuie s-o spunem deschis) adeseori denaturează marxismul. Toate lucrările cît de cît însemnate ale lui Marx și Engels au fost traduse la noi. N-avem deci nici cel mai mic motiv să ne temem că la noi vechiul ateism și vechiul materialism nu vor fi completate cu îndreptările ce i-au fost făcute de Marx și Engels. Lucrul cel mai important, pe care tocmai îl uită de cele mai multe ori comuniștii noștri care se pretind marxiști, dar care în realitate denaturează

marxismul, este să știi să trezești interesul maselor — care au încă un nivel de cultură cu totul scăzut — printr-o atitudine conștientă față de problemele religioase și printr-o critică conștientă a religiilor.

Uitați-vă, pe de altă parte, la reprezentanții criticii științifice moderne a religiilor. Aproape totdeauna, acești reprezentanți ai burgheziei culte „completează” propriile lor argumente prin care combat prejudecățile religioase cu unele raționamente care îi demască imediat ca pe niște sclavi ideologici ai burgheziei, ca pe niște „lachei cu diplomă ai clericalismului”.

Am să dau două exemple. În 1918 prof. R. I. Vipper a publicat o cărtică cu titlul „Originile creștinismului” (ed. „Faros”. Moscova). Autorul expune principalele rezultate la care a ajuns știința modernă, dar el nu numai că nu combate prejudecățile și minciuna — aceste arme ale bisericii ca organizație politică — și nu numai că ocolește aceste probleme, dar are pretenția, de-a dreptul ridicolă și cât se poate de reacționară, de a se situa deasupra ambelor „extreme” : cea idealistă și cea materialistă. Aceasta este o atitudine servilă față de burghezia dominantă, care, în toată lumea, cheltuiește, din profiturile stoarse de la oamenii muncii, sute de milioane de ruble pentru sprijinirea religiei.

Cunoscutul savant german Arthur Drews, în cartea sa „Mitul lui Hristos”, combate prejudecățile și legendele religioase și demonstrează că n-a existat nici un fel de Hristos, dar în capitolul de încheiere al cărții sale se pronunță în favoarea religiei — ce-i drept, în favoarea unei religii reînnoite, dichisite, rafinate, în stare să reziste „torentului naturalist, care crește și pe zi ce trece devine tot mai puternic” (p. 238, ed. a 4-a germană, 1910). De data asta avem de-a face cu un reacționar fățiș, conștient, care-i ajută în mod deschis pe exploatare să înlocuiască vechile și putredele prejudecăți religioase prin altele noi, și mai respingătoare, și mai abjecte.

Asta nu înseamnă că nu trebuia tradusă cartea lui Drews. Înseamnă că comuniștii și toți materialiștii consecvenți, înfăptuind, într-o anumită măsură, o alianță cu partea progresistă a burgheziei, trebuie s-o demaște fără șovăire atunci când ea alunecă pe panta reacționarismului. Înseamnă că a

te teme de o alianță cu reprezentanții burgheziei din secolul al XVIII-lea, adică din perioada cînd această burghezie era revoluționară, echivalează cu a trăda marxismul și materialismul, dat fiind că, în lupta pe care o ducem împotriva obscurantismului religios dominant, „alianța“ cu cei de seama lui Drews, într-o formă sau alta, într-o măsură sau alta, este obligatorie pentru noi.

Revista „Pod Znamenem Marksizma“, care vrea să fie un organ al materialismului militant, trebuie să acorde un loc important propagandei ateiste, informării asupra literaturii respective și înlăturării lipsurilor, extrem de mari, ale activității noastre oficiale în acest domeniu. O importanță deosebită prezintă folosirea cărților și broșurilor care conțin numeroase fapte și comparații concrete, menite să ilustreze legătura dintre interesele de clasă și organizațiile de clasă ale burgheziei moderne și organizațiile instituțiilor religioase și cele de propagandă religioasă²³.

Extrem de importante sînt toate materialele care se referă la Statele Unite ale Americii de Nord, unde legătura oficială, de stat, dintre religie și capital e mai puțin vizibilă. Dar, în schimb, devine mai limpede pentru noi că așa-zisa „democrație modernă“ (în fața căreia se prosternează cu atîta admirație stupidă menșevicii, socialiștii-revoluționari și, într-o oarecare măsură, anarhiștii etc.) nu înseamnă altceva decît libertatea de a propaga ceea ce-i convine burgheziei, adică ideile cele mai reacționare, religia, obscurantismul, și a lua apărarea exploatatorilor etc.

Vrem să sperăm că această revistă, care dorește să fie un organ al materialismului militant, va oferi publicului nostru cititor o privire generală asupra literaturii ateiste, indicînd pentru care cerc de cititori și în ce scop pot fi folosite diferitele lucrări, menționînd ceea ce a apărut la noi (pot fi considerate ca apărute numai traducerile acceptabile, care, de altfel, nu sînt prea numeroase) și recomandînd scrierile care ar mai trebui să fie editate.

Tot atît de importantă ca alianța cu materialiiștii consecvenți care nu fac parte din partidul comunist, dacă nu și mai importantă, pentru activitatea pe care trebuie s-o des-

fășoare materialismul militant este alianța cu acei reprezentanți ai științelor moderne ale naturii care înclină spre materialism și care nu se tem să-l apere și să-l propage împotriva unor oscilări filozofice — astăzi la modă — în direcția idealismului și scepticismului, care predomină în așa-zisa „societate cultă“.

Articolul lui A. Timireazev asupra teoriei relativității a lui Einstein, apărut în „Pod Znamenem Marksizma“ nr. 1—2, ne îndreptățește să sperăm că revista va reuși să realizeze și această a doua alianță. E necesar ca acestei alianțe să i se acorde mai multă atenție. Nu trebuie să uităm că tocmai profundele transformări prin care trec azi științele moderne ale naturii dau naștere pretutindeni la o serie de școli și curente filozofice reacționare de mai mare sau mai mică amploare. De aceea urmărirea atentă a problemelor pe care le ridică actuala revoluție în domeniul științelor naturii și atragerea, în acest scop, a naturaliștilor în calitate de colaboratori la o revistă filozofică este o sarcină fără a cărei rezolvare materialismul militant nu poate, în nici un caz, să fie nici militant, și nici materialism. Dacă Timireazev, în primul număr al revistei, a trebuit să atragă atenția că, deși — cum arată el — Einstein nu duce nici o campanie activă împotriva bazelor materialismului, de teoria lui s-au agățat un mare număr de intelectuali burghezi din toate țările, această constatare e valabilă nu numai pentru Einstein, ci pentru o serie întreagă, dacă nu chiar pentru majoritatea marilor reformatori ai științelor naturii, cu începere de la sfârșitul secolului al XIX-lea.

Și pentru a nu avea o atitudine inconștientă față de un asemenea fenomen, trebuie să înțelegem că fără o temeinică fundamentare filozofică nici un fel de știință a naturii, nici un fel de materialism nu va putea să ducă o luptă susținută împotriva asaltului ideilor burgheze și a restabilirii concepției burgheze despre lume. Pentru a susține această luptă și a o duce la capăt cu deplin succes, naturalistul trebuie să fie un materialist modern, un adept conștient al materialismului reprezentat de Marx, adică un materialist dialectician. Pentru a atinge acest scop, colaboratorii revistei „Pod Znamenem Marksizma“ trebuie să organizeze studierea sistematică a dialecticii lui Hegel din punct de vedere ma-

terialist, adică a dialecticii pe care Marx a aplicat-o în mod practic atît în „Capitalul“, cît și în scrierile sale istorice și politice, și a aplicat-o cu atîta succes, încît astăzi fiecare zi de trezire la viață și la luptă a unor noi clase în Orient (Japonia, India, China) — adică a acelor sute de milioane de oameni care formează partea cea mai numeroasă a populației pămîntului și care, prin inactivitatea lor istorică, prin somnul lor multisecular, au făcut ca pînă în prezent multe state avansate ale Europei să fie cuprinse de stagnare și putrefacție —, fiecare zi de trezire la viață a unor noi popoare și a unor noi clase confirmă tot mai mult marxismul.

Desigur, o asemenea studiere, o asemenea interpretare și propagare a dialecticii hegeliene implică eforturi extrem de grele și, fără îndoială, primele încercări în această direcție vor fi însoțite de unele greșeli. Dar numai cine nu face nimic nu greșește. Sprijinindu-ne pe modul în care a aplicat Marx dialectica lui Hegel, interpretată de pe o poziție materialistă, putem și trebuie să analizăm această dialectică sub toate aspectele, să publicăm în revistă extrase din principalele opere ale lui Hegel și să le interpretăm din punct de vedere materialist, comentîndu-le pe baza exemplurilor de aplicare a dialecticii de către Marx, precum și prin folosirea exemplurilor de dialectică în domeniul relațiilor economice și politice ce ne sînt din belșug oferite de istoria modernă și în special de războiul imperialist și de revoluția contemporană. Grupul de redactori și colaboratori ai revistei „Pod Znamenem Marksizma“ trebuie să fie, după părerea mea, un fel de „asociație a prietenilor materialişti ai dialecticii lui Hegel“. Naturaliștii contemporani vor găsi (dacă vor și să caute și dacă noi vom învăța cum să-i ajutăm) în dialectica lui Hegel, materialist interpretată, o serie de răspunsuri la problemele filozofice pe care le pune revoluția în domeniul științelor naturii și care îi face pe intelectualii admiratori ai modei burgheze „să alunece“ spre reacțiune.

Dacă nu-și pune o asemenea sarcină și dacă nu procedează în mod sistematic la rezolvarea ei, materialismul nu poate deveni un materialism militant. El va rămîne, ca să folosim o expresie a lui Șcedrin, nu atît de bătaios, pe cît de bătut. Dacă nu-și pun o asemenea sarcină, naturaliștii cei

mai de seamă se vor dovedi adeseori tot atât de neputincioși ca și pînă acum în concluziile și generalizările lor filozofice. Căci științele naturii progresează atât de repede, trec printr-o perioadă de transformare revoluționară atât de profundă în toate domeniile, că în nici un caz nu se pot dispensa de concluzii filozofice.

În încheiere am să dau un exemplu care nu este de domeniul filozofiei, dar care, în orice caz, aparține domeniului problemelor sociale, cărora revista „Pod Znamenem Marksizma” dorește, de asemenea, să le acorde atenție.

Este unul din exemplele din care reiese cum se pretează de fapt pretinsa știință modernă la rolul de purtătoare a celor mai crase și mai abjecte concepții reacționare.

Am primit, nu de mult, numărul 1 (pe 1922) al revistei „Ekonomist”²⁴, care este editată de secția a XI-a a „Societății tehnice ruse”. Tînărul comunist care mi-a trimis această revistă (și care, probabil, n-a avut timp să ia cunoștință de conținutul ei) o recomandă, în mod imprudent, în termeni extrem de elogioși. În realitate, ea este — nu știu în ce măsură în mod conștient — organul de presă al unor adepți moderni ai iobăgismului, drapați, firește, în mantia științei, a democratismului etc.

Un oarecare domn P. A. Sorokin publică în această revistă un amplu studiu, pretins „sociologic”, „Despre influența războiului”. Articolul acesta savant este împănăt cu savante referiri la operele „sociologice” ale autorului și ale numeroșilor săi dascăli și confrăți din străinătate. Iată o probă de savantlîcul lui :

La pagina 83 citesc :

„La 10 000 de căsătorii revin în momentul de față la Petrograd 92,2 divorțuri — o cifră fantastică —, și din 100 de căsătorii desfăcute 51,1 au avut o durată mai mică de un an, 11 — mai mică de o lună, 22 — mai mică de două luni, 41 — mai mică de 3—6 luni și numai 26 au avut o durată mai mare de 6 luni. Aceste cifre ne arată că actuala căsătorie legală este o formă ce ascunde în fond relații sexuale extraconjugale și dă posibilitate amatorilor de «căpșuni» să-și satisfacă apetiturile sub oblăduire «legală»” („Ekonomist” nr. 1, p. 83).

Nu încapе îndoială că acest domn, ca și „Societatea tehnică rusă”, care editează revista și publică în paginile ei asemenea aprecieri, se socot adepți ai democrației și ar con-

sidera că li s-ar aduce o gravă ofensă dacă li s-ar spune ceea ce sînt ei cu adevărat : niște iobăgiști, niște reacționari, niște „lachei cu diplomă ai clericalismului“.

O cît de sumară informare asupra legislației din țările burgheze cu privire la căsătorie, divorț și copiii nelegitimi, precum și asupra adevăratei situații existente în această privință va arăta, oricui manifestă interes pentru această problemă, că actuala democrație burgheză, chiar și în cele mai democratice republici burgheze, se comportă în această privință ca o adevărată exponentă a iobăgismului față de femeie și față de copiii nelegitimi.

Asta nu-i împiedică, desigur, pe menșevici, pe socialiști-revoluționari și pe o parte din anarhiști, ca și pe respectivele partide din Apus, să-și continue comentariile lor zgometoase pe tema democrației și a încălcării ei de către bolșevici. În realitate însă, tocmai revoluția bolșevică este singura revoluție consecvent democratică în asemenea probleme cum sînt căsătoria, divorțul și situația copiilor nelegitimi. Și aceasta e o problemă care în orice țară afectează în modul cel mai direct interesele a mai bine de jumătate din populație. Revoluția bolșevică, în ciuda marelui număr de revoluții burgheze care au precedat-o și care s-au intitulat democratice, a fost prima care a dus, în această direcție, o luptă hotărîită, atît împotriva reacționarismului și a iobăgiei, cît și împotriva obișnuitei ipocrizii a claselor posedante și dominante.

Dacă 92 de divorțuri la 10 000 de căsătorii i se par d-lui Sorokin o cifră fantastică, nu ne rămîne decît să presupunem că autorul a trăit și și-a făcut educația într-o mănăstire atît de izolată de viață, încît cu greu ar putea cineva să creadă în existența ei, sau că dînsul denaturează adevărul pentru a face pe placul reacțiunii și burgheziei. Oricine cunoaște cît de cît condițiile sociale existente în țările burgheze știe că numărul real al divorțurilor efective (firește, al acelor care n-au fost consfințite de biserică și de lege) este pretutindeni incomparabil mai mare. Rusia se deosebește, în această privință, de celelalte țări numai prin faptul că legile ei nu îngăduie ipocrizia, nu consfințesc lipsa de drepturi a femeii și a copilului ei, ci, dimpotrivă, declară

pe față și în numele puterii de stat un război sistematic oricărei ipocrizii și oricărei lipse de drepturi.

O revistă marxistă trebuie să ducă război și împotriva unor asemenea iobăgiști moderni, „culți“. La noi, un număr destul de mare de indivizi de acest fel primesc, probabil, chiar bani de la stat și ocupă posturi oficiale cu misiunea de a educa tineretul, deși ei sînt tot atît de potriviți pentru acest scop cum ar fi și niște notorii corupători de minore în rolul de diriginți în așezămintele școlare pentru copii.

Clasa muncitoare din Rusia a fost în stare să cucerească puterea, dar n-a învățat încă s-o folosească, căci, altfel, de mult ar fi poftit frumușel pe acești profesori și pe acești membri ai unor societăți științifice s-o șteargă în țările „democrației“ burgheze. Acolo e locul cel mai potrivit pentru acești iobăgiști.

Dar ea va învăța să facă acest lucru, numai să vrea.

12. III. 1922

„Pod Znamenem Marksizma“ nr. 3
din martie 1922
Semnat : N. L e n i n

Se tipărește după textul
apărut în revistă

SCRISOARE CĂTRE G. V. CICERIN

14. III. 1922

Tov. Cicerin ! Am citit scrisoarea dumneavoastră din 10/III. Mi se pare că și dumneavoastră ați expus cât se poate de bine, în această scrisoare, programul pacifist²⁵.

Toată arta constă în a expune în mod clar și răspicat acest program și propunerile noastre comerciale *înainte* de plecare (dacă „ei“ ne vor determina să plecăm repede de acolo).

Dumneavoastră și delegația noastră veți dovedi că posedați această artă.

Pe cât mi se pare, la dumneavoastră au ieșit vreo 13 puncte (vă trimit observațiile pe marginea scrisorii dumneavoastră), care sînt cât se poate de bune.

Cînd vom spune că „noi avem un program deosebit de amplu și complet !“, toți se vor arăta intrigați. Dacă nu ne vor permite să dăm citire acestui program, atunci să-l dăm *publicității*, însoțindu-l de un protest.

Prezutendeni să facem o „mică“ rezervă, în sensul că noi, comuniștii, avem programul *nostru* comunist (Internaționala a III-a), *dar* considerăm că e de datoria noastră ca, *în calitate de negustori, să-i sprijinim* (fie și cu o șansă de $\frac{1}{10\,000}$ *pe pacifiștii din cealaltă* tabără, adică din tabăra burgheză (incluzînd în ea Internaționalele a II-a și a II^{1/2}²⁶).

Vom fi și caustici, o vom lua și „cu binișorul“ și vom contribui astfel la destrămarea adversarului.

Folosind o astfel de tactică, vom câștiga *chiar* și în cazul când Conferința de la Genova va eșua. O tranzacție dezavantajoasă pentru noi *nu vom accepta*.

Cu salutări comuniste, al dumneavoastră *Lenin*
14/III.

P. S. Tov. Cicerin ! De ce să nu fim și mai caustici (și să-i luăm și „cu binișorul“), adăugând și cele ce urmează : noi propunem (pct. 14) anularea *tuturor* datoriilor de război și (pct. 15) *revizuirea* (pe baza celor 13 puncte ale noastre) a tratatului de la Versailles și a *tuturor* pactelor militare²⁷,

dar nu prin încercarea majorității de a-și impune voința ei minorității, ci printr-un *acord*, fiindcă noi, acționând aici ca negustori, *nu putem* să enunțăm, *în cazul de față*, un alt principiu decât cel comercial. Noi nu vrem să ne impunem voința noastră Statelor Unite ; noi sîntem negustori și vrem să le *convingem* !! Să procedăm la o *consultare* a tuturor statelor și să încercăm să le *convingem* pe acelea dintre ele care nu se declară de acord. E un lucru și bun și inacceptabil pentru burghezi. Să-i demascăm și să-i facem de rușine luîndu-i „cu binișorul“.

O variantă : supunerea minorității țărilor (considerată după numărul locuitorilor) față de majoritate poate fi propusă *separat* în cadrul fiecăruia dintre cele două lagăre : cel burghez (care recunoaște proprietatea privată) și cel sovietic (care nu o recunoaște).

Să prezentăm atît proiectul cît și varianta.

Les rieurs seront avec nous ! *

× ** completare : excepție pentru micii deținători de titluri de rentă *în măsura în care se va putea dovedi* în mod precis că nu e vorba de ceva fictiv, ci, într-adevăr, de mici deținători, oameni ai muncii.

* — Ironicii vor fi alături de noi ! — *Nota trad.*

** Acest semn nu exista în textul scrisorii. — *Nota red.*

INSEMNAȚI PE MARGINEA SCRISORII LUI G. V. CICERIN

TOVARĂȘULUI LENIN

10 martie 1922

Mult stimate Vladimir Ilici,

Vă rog insistent să citiți propunerile ce urmează și să dați indicațiile cuvenite. Trebuie să prezentăm „un program pacifist deosebit de amplu“, care să constituie unul din principalele elemente ale viitoarei noastre acțiuni, dar noi nu avem un asemenea program. Există doar unele elemente dispartate în primele directive ale Comitetului Central. În cele ce urmează, eu încerc, pentru prima oară, să abordez această problemă.

Principala dificultate constă în faptul că formele politice și economice internaționale servesc, în momentul de față, drept paravan pentru rapacitatea imperialiștilor și, în special, drept instrument împotriva noastră. Liga Națiunilor nu este altceva decât un instrument al Antantei, pe care ea a și început să-l folosească împotriva noastră. Chiar dumneavoastră ați arătat că un arbitraj între statele burgheze și cele sovietice nu e cu putință, și totuși arbitrajul este o parte indispensabilă a arsenalului pacifist. Internaționalizarea căii ferate din China de est constituie un eufemism pentru ca ea să ne fie luată nouă și Chinei și să fie acaparată de Antantă. Înființarea unei bănci străine de emisiune și introducerea dolarului la noi în țară, ca și, în general, introducerea pretutindeni a unui singur etalon-aur ar constitui o armă dintre cele mai eficace pentru o completă înrobire economică de către America.

Trebuie să introducem în obișnuitele forme internaționale actuale ceva nou, pentru a împiedica transformarea lor într-un instrument al imperialismului. Acest ceva nou ni-l oferă atât experiența și spiritul nostru creator, cât și opera pe care o săvârșește viața însăși în procesul de continuă dezorganizare și năruire a lumii imperialiste. Ca urmare a războiului mondial, mișcarea de eliberare a tuturor popoarelor asuprite și coloniale s-a intensificat. Marile state capitaliste încep să trosnească din toate încheieturile. Programul nostru internațional trebuie să aducă în schema internațională toate popoarele asuprite din colonii. Tuturor popoarelor trebuie să li se recunoască dreptul la despărțire sau la home-rule*. Conferința africană din 1885 a avut ca rezultat ororile din Congo Belgian, pentru că la această conferință țările euro-

* — autonomie, autogovernare. — *Nota trad.*

pene s-au lansat în discuții pe tema filantropiei față de negri, și această filantropie s-a dovedit a fi o frunză de viță pentru cea mai barbară exploatare. Elementul nou în schema noastră internațională trebuie să-l constituie considerentul că popoarele negre, ca și celelalte popoare din colonii, trebuiau să

participe, pe picior de egalitate cu popoarele europene, la conferințe, să facă parte din comisii și să aibă dreptul să nu permită nici un amestec în viața lor internă. Un alt element

nou trebuie să-l constituie participarea obligatorie a organizațiilor muncitorești. În timpul războiului mondial, în presa muncitorească engleză a căpătat o răspîndire destul de largă cerința ca trade-unionurile să fie admise să participe la viitorul congres european. Noi am împlinit în mod efectiv această cerință, introducînd în delegația noastră trei membri ai C.C.S. din Rusia. Este necesar să se fixeze clauza ca o treime din numărul voturilor în organizația internațională, pe care o vom propune noi, să aparțină, în fiecare delegație, organizațiilor muncitorești. Aceste două măsuri inovatoare n-ar fi însă suficiente pentru ca popoarele și țările asuprite să fie ferite de dominația imperialismului, deoarece vîrfurile conducătoare din țările coloniale pot foarte lesne să devină niște marionete, ca și liderii trădători ai muncitorilor. Atrăgerea și a unora și a celorlalte va constitui pe viitor o vastă arenă de luptă. În fața organizațiilor muncitorești se va pune sarcina de a milita pentru eliberarea popoarelor coloniale și pentru sprijinirea Puterii sovietice, de a lupta împotriva politicii de jaf, practică de imperialiști. Dar liderii vor încerca să trădeze. De aceea este necesar să se stabilească și principiul neamestecului conferințelor sau congreselor internaționale în treburile interne ale diferitelor popoare. Tre-

buie să se ajungă la o colaborare benevolă și la ajutorarea celor slabi de către cei puternici, fără ca ei să se supună voinței acestora.

Vom prezenta astfel o propunere foarte curajoasă și cu totul nouă : un CONGRES MONDIAL la care să participe — pe bază de egalitate deplină, pe baza proclamării dreptului la autodeterminare, a dreptului la completa despărțire sau la home-rules pentru toate popoarele asuprite — toate popoarele globului pămîntesc și la care să participe în proporție de o treime din numărul total al delegațiilor la congres și organizațiile muncitorești. Congresul își va pune drept scop nu constrîngerea minorității, ci realizarea unui acord deplin. El își va exercita influența prin autoritatea lui morală. Prac-

1)
just!

2)

3)

4)) **tocmai** **asta** ||| (tic, el va desemna comisii tehnice pentru aplicarea amplului nostru program de refacere economică în întreaga lume.

În toate proiectele Ligii Națiunilor sau ale Societății Națiunilor au existat doar două tipuri de propuneri cu privire la modalitatea de a impune respectarea hotărârilor ei: să se creeze armate alcătuite din contingente provenite din toate țările sau să se acorde mandat coercitiv unui anumit stat sau unor anumite state. În primul caz e vorba de o propunere ineficace, deoarece o armată constituită din contingente provenite din mai multe țări nu ar fi bună de nimic. În al doilea caz, Liga Națiunilor sau Societatea Națiunilor constituie doar un pretext menit să justifice noile acte de cotropire ale țărilor mai influente. Așadar, este necesar să se înlature cu desăvârșire orice element de constrângere sau de organizare a unor expediții de pedepsire și să se lase congresului mondial doar autoritatea morală, urmînd ca el să fie o arenă pentru confruntarea opiniilor în vederea unui acord. Preîntîmpinarea războiului cade în sarcina arbitrajului. Există două tipuri de arbitraj: sau cele două părți apelează din proprie inițiativă la un arbitru — bunăoară la Tribunalul de la Haga —, și în acest caz hotărîrea arbitrului este obligatorie, sau se recurge la o altă metodă, în genul articolului cu privire la arbitraj din tratatul dintre Anglia și Statele Unite, potrivit căruia în cazul unui pericol de război se creează comisii de conciliere speciale, carora urmează să li se adreseze, în mod obligatoriu, ambele părți, dar a căror hotărîre este doar facultativă, deși într-un anumit termen — bunăoară de un an — procedura de arbitraj își urmează cursul ei; această a doua metodă are drept scop să amîne începerea operațiilor militare, pentru a da posibilitate ca, în termenul prevăzut de lege, să se ajungă la o liniștire a spiritelor în ambele părți și la o atenuare a conflictelor. În primul caz, apelul la arbitraj nu este obligatoriu, dar hotărîrea lui e obligatorie. În cel de-al doilea caz, apelul la arbitraj e obligatoriu, dar hotărîrea lui nu e obligatorie, și părțile rămîn legate numai pe perioada prevăzută de lege.

Din această alternativă nu există ieșire în momentul de față. Congresul mondial, a cărui convocare o propunem, ar putea să preia Tribunalul de la Haga, cu arbitrajul lui facultativ și cu celelalte servicii ale lui. Noi însă vom considera că e admisibil ca între un stat capitalist și Statul sovietic să existe doar un arbitraj exercitat de o instanță alcătuită din-

5)

(5)

tr-un număr egal de membri, care să fie desemnați de ambele părți, astfel ca jumătate din membri să fie imperialiști

și jumătate comuniști. Totodată, noi vom propune o redu- 6)

(6)

cere generală a înarmărilor, pornind de la acele teze care la noi au fost stabilite împreună cu Consiliul militar-revoluționar al republicii; dezvoltând mai departe tradiția convențiilor de la Haga și Geneva, noi vom propune ca regulile războiului să fie completate cu diferite interdicții: desființarea submarinelor, a gazelor chimice, a aruncătoarelor de mine, a aruncătoarelor de flăcări și a luptei armate aeriene. 7)
8)

Comisiile tehnice, care vor fi desemnate de congresul mondial, vor dirija aplicarea amplului program de refacere pe plan mondial. Acest program nu va fi impus cu forța. El va avea caracterul unei propuneri făcute de bunăvoie și care să fie în avantajul fiecăruia dintre participanți. Țărilor slab dezvoltate li se va acorda ajutor. În acest sens vor tre- 9)

bui să fie prevăzute căi ferate, fluviale și maritime internaționale. Internaționalizarea acestor căi de comunicație va fi o chestiune ce se cere treptat rezolvată, deoarece metoda constrîngerii față de cei ce se împotrivesc nu va fi admisă. Comisiile tehnice internaționale vor trebui să propună diferitele țări sprijin economic și tehnic pentru crearea unor supermagistrale, pentru reglementarea comunicațiilor pe fluviile internaționale, pentru folosirea porturilor internaționale și îmbunătățirea tehnică a căilor maritime internaționale. Noi vom propune capitalului din țările avansate să construiască o supermagistrală Londra—Moscova—Vladivostok (Pe- 10)

kin) și vom arăta că în felul acesta se va crea posibilitatea pentru folosirea în comun a imenselor bogății ale Siberiei. Ajutorarea celor slabi de către cei puternici va constitui, în general, principiul de bază în activitatea de refacere pe plan mondial, care va trebui să se bazeze pe geografia economică și pe repartizarea planificată a resurselor. Etalonul-aur mondial poate să apară numai ca rezultat al ridicării țărilor slab dezvoltate din punct de vedere economic cu ajutorul celor puternice, iar această dezvoltare este în interesul tuturor, fiindcă ruina mondială lovește și în țările puternice, provocînd chiar și în America un șomaj de proporții nemaipomenite. Cei puternici, ajutîndu-i pe cei slabi, își vor crea piețe și surse de materii prime. Pornind de la aceste considerente, noi vom propune să se repartizeze în mod planificat aurul care în prezent stă nefolosit în depozitele băncilor americane. 11)

O repartizare sistematică a aurului între toate țările trebuie

- să se îmbine cu o repartizare sistematică a comenzilor, comerțului, aprovizionării cu materiale deficitare, în general
- 12) cu ajutorul economic multilateral acordat țărilor ruinate. Acest ajutor poate avea caracterul unui împrumut, deoarece, în condițiile unei economii planificate, peste câțiva ani s-ar putea proceda la restituirea lui. Aici e vorba și de planul întocmit de Barter Institute (Keynes), sau de Zentralstelle, sau de centre naționale pentru schimbul de mărfuri. Dacă Germania o să ne opună în loc de comercianți izolați un singur Zentralstelle, are să fie rău pentru noi, deoarece acesta ar constitui un mijloc de a ne impune mărfuri proaste la prețuri ridicate. Dar dacă aceste Zentralstelle vor fi un instrument pentru repartizarea sistematică pe plan mondial
- 13) a mărfurilor necesare și un mijloc pentru sprijinirea țărilor slabe de către cele puternice, ele vor constitui o verigă necesară a amplului program de refacere a economiei. Cerealele pe care ni le trimite America constituie deja un prim început de repartiție pe plan mondial a produselor alimentare. În timpul războiului, în țările Antantei s-a și practicat, în parte, o repartizare sistematică a combustibilului; unul din principalele elemente ale acestui amplu program trebuie să-l constituie repartizarea sistematică a petrolului și cărbunelui, dar și în acest caz trebuie înlăturat orice element de constrângere și represiune. Comisiile tehnice internaționale vor trebui să elaboreze, în forma cea mai generală, planuri de repartizare planificată a energiei termice și a forței motrice. Toate acestea luate laolaltă ne oferă un tablou de ceea ce e posibil din punct de vedere teoretic în orînduirea burgheză, dar care în realitatea istorică se va lovi de egoismul național și de rapacitatea oligarhiilor capitaliste.

Cu salutări comuniste, *Gheorghe Cicerin*

Scris la 14 martie 1922

Publicat pentru prima oară parțial în 1946, în „Istoria diplomației”, vol. 3, Moscova-Leningrad

Se tipărește după manuscris

Publicat în întregime în 1959, în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI

SCRISOARE CĂTRE MEMBRII BIROULUI POLITIC
AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA
CU UNELE PROPUNERI ÎN LEGĂTURĂ
CU PROIECTUL DE DIRECTIVE AL COMITETULUI
EXECUTIV AL INTERNAȚIONALEI COMUNISTE
PENTRU DELEGAȚIA ACESTEIA LA CONFERINȚA
CELOR TREI INTERNAȚIONALE ²⁸

Către Zinoviev

Stalin

Kamenev și ceilalți membri ai Biroului Politic :

Propun

p. 11 (partea a 2-a) (cu privire la schimbarea atitudinii față de menșevici) să fie înlăturată.

Acum despre așa ceva nu se poate vorbi nici măcar într-un limbaj convențional.

După părerea mea, directiva trebuie modificată astfel :

AA) Dacă vreți să puneți problemele cele mai litigioase, adică cele care provoacă cea mai mare ostilitate a Internaționalei a III-a față de Internaționalele a II-a și a II^{1/2}, atunci sîntem de acord, cu condiția

(a) unei înțelegeri cu noi în legătură cu lista problemelor

(b) ... și în legătură cu regulile cele mai amănunțite de examinare a drepturilor Internaționalei a III-a ; respectarea întocmai a drepturilor ei etc. etc.

BB) Noi însă propunem să fie puse *n u m a i* problemele cele mai puțin litigioase, considerînd că scopul este de a încerca să ajungem la *a c ț i u n i* parțiale, însă comune, ale maselor muncitoare.

Dacă vor accepta punctul *A A*, atunci noi să includem : caracterizarea *generală* făcută de noi Internaționalelor

a II-a și a II^{1/2}, *totalitatea* acuzațiilor îndreptate de noi împotriva lor etc. etc.

Mai departe : La 25. III, adică la consfătuirea preliminară, delegații noștri, *atîta timp* cît n-au pierdut orice speranțe de a atinge scopul urmărit, *adică* de a atrage cele 3 Internaționale ((și a II-a și a II^{1/2})) la o conferință internațională, să caute să fie cît se poate de reținuți.

Componenta acestei conferințe să nu constituie deocamdată un motiv de ruptură ; în general, dacă nu vor da dovadă de o ticăloșie prea mare, *absolut* intolerabilă, să nu renunțați la discuții fără a cere avizul Moscovei.

Lenin

Scris la 14 sau 15 martie 1922

*Publicat pentru prima oară
parțial în 1958, în cartea :
„Despre activitatea lui V. I. Lenin
în anii 1917—1922”, Moscova*

Se tipărește după manuscris

*Publicat în întregime în 1959,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI*

SCRISOARE CĂTRE BIROUL POLITIC AL C.C.
AL P.C. (b) DIN RUSIA ÎN LEGĂTURĂ
CU TEZELE LUI E. A. PREOBRAJENSKI
„PRINCIPIILE FUNDAMENTALE ALE POLITICII
P.C. DIN RUSIA ÎN SATUL CONTEMPORAN“ 29

Tovarășului Molotov, pentru membrii Biroului Politic

Cu privire la tezele tov. Preobrajenski

1. Titlul nu e bun. Nu este vorba de „principii fundamentale“, căci asemenea principii sînt deja stabilite în program, ci „Despre organizarea activității Partidului Comunist din Rusia la sate în condițiile actuale“.

Propun : să se recomande autorului să reducă tezele și, în parte, să le modifice potrivit cu această schimbare de temă. Să reducă în special repetările în expunerea principiilor generale (ele își vor avea locul într-o foaie volantă care să explice și să comenteze viitoarea hotărîre a congresului) și să dezvolte mai amănunțit concluziile *practice*, cu deosebire cele *organizatorice*.

2. În titlul de la paragraful I : „relațiile sociale“ (la plural, iar nu la singular).

(Transcrierea este neglijentă : „obiedineniia“ în loc de „obedneniia“, „besploșceadnîh“ în loc de „bezloșadnîh“ *...)

3. În paragraful I îndeosebi sînt multe pasaje prea lungi : o mare parte din conținutul lor trebuie expus într-o broșură.

4. Despre „cooperativizare“, atît în paragraful I cît și în alte paragrafe, se vorbește în termeni seci, abstracti. Toate acestea au fost spuse de nenumărate ori și au început să plictisească. Expunerea trebuie făcută cu totul altfel, nu

* „asociații“ în loc de „sărăcire“ ; „lipsiți de terenuri“ în loc de „fără cai“. —
Nota trad.

repetînd lozinca goală : „Uniți-vă în cooperative !”, ci arătînd în mod concret în ce constă *experiența practică* a unirii în cooperative și *cum* trebuie ea sprijinită. Dacă autorul nu dispune de acest material, atunci trebuie ca în hotărîrea congresului să se formuleze *cerința* ca acest material să fie adunat și prelucrat în mod practic, iar nu academic. (Toate tezele tov. Preobrajenski sînt arhi și ultra-academice ; găsești în ele intelectualism, sectarism, literatură, iar nu muncă practică în domeniul administrativ și economic.)

5. „Cu excepția gospodăriilor colective”, se observă nu o dezvoltare, ci „o tendință spre decădere” (la țărănimea săracă). Nu merge. În primul rînd, nu este lucru dovedit că în „colective” lucrurile se prezintă, în general, mai bine. Nu trebuie să-i întărităm pe țărani printr-o falsă lăudăroșenie comunistă. În al doilea rînd, nu „o tendință spre decădere”, ci o încetinire a dezvoltării — *pretutindeni*, iar decădere — *adeseori*.

6. Că „țărani gospodari” „sînt *antrenați*” de „sarcina de a îmbunătăți cultura agricolă” — e stîngaci exprimat și, din păcate, e tot o „lăudăroșenie comunistă”. Trebuie spus : „începe, cu toate că încet” (§ 1).

7. „Egalitatea țărănească (?) se resoarbe” (?). Nu se poate spune așa.

Sfîrșitul paragrafului I nu-i bun de nimic : ni se oferă un articol, iar nu teze ; simple supoziții fără elemente concrete.

8. În paragraful II începutul este într-o formă extrem de nepopulară. Și, în fond, nici n-are ce căuta în teze. E altă poveste.

9. Fraza a doua din paragraful II (împotriva „metodelor folosite de comitetele sărăcimii”) este dăunătoare și greșită, fiindcă un război, bunăoară, te poate sili să folosești asemenea metode.

Această idee trebuie exprimată cu totul altfel ; bunăoară în felul următor : dată fiind importanța precumpănitoare pe care o are ridicarea agriculturii și sporirea producției ei, politica proletariatului față de chiaburime și de țărănimea

înstărită în momentul de față trebuie îndreptată în special spre *îngrădirea* tendințelor lor de exploatare ș.a.m.d.

Cum trebuie și cum poate statul nostru să îngreădească aceste tendințe și să apere țărănimea săracă — iată esențialul. Această problemă trebuie s-o studiem și să determinăm și pe alții s-o studieze în mod practic, fiindcă frazele generale *sînt lipsite de conținut*.

10. Ultimele cuvinte din paragraful II sînt juste, dar nu sînt expuse în mod popular și nu sînt îndeajuns de dezvoltate. Acest paragraf trebuie pus la punct.

11. În paragraful III fraza : „Ruperea“ ș.a.m.d. e cu totul denaturată.

12. În fond, în tot paragraful III predomină locurile comune. Ele nu folosesc la nimic. Repetarea lor fără exemple practice e dăunătoare : provoacă dezgust, plictiseală, enervare împotriva rumegării.

În loc de așa ceva ar fi mai bine să se ia măcar un *judet* și să se arate, printr-o analiză *concretă*, cum trebuie sprijinită „cooperativizarea“, în loc să fie întăritați țărani cu *jocul comunist prostesc de-a cooperația* ; — cum și prin ce anume am sprijinit noi *în mod efectiv* introducerea unor ameliorări agronomice etc. și cum anume trebuie s-o sprijinim etc.

Nu așa trebuia tratată tema. Un asemenea procedeu e dăunător. Tuturora li-e silă de fraze generale. Ele *dau naștere* birocratismului și-l încurajează.

13. Începutul paragrafului IV este cît se poate de nereușit. Avem de-a face cu un articol scris într-o formă nepopulară, iar nu cu niște teze pentru un congres.

Mai departe. „Directive sub formă de decrete“ — iată ce propune autorul. Așa ceva e cu totul greșit. Tocmai de aceea ne înăbușă birocratismul, pentru că continuăm *jocul de-a „directivele sub formă de decrete“*. Autorul nici nu putea să inventeze ceva mai rău și mai dăunător.

Mai departe. Să spui la un congres al P.C. din Rusia că „trebuie să înfăptuim hotărârile adoptate de Congresul al IX-lea al Sovietelor“ este mai mult decît scandalos. Pentru așa ceva trebuiau scrise tezele ! ?

Întregul paragraf e nereușit. Locuri comune. Frazeologie goală. Deziderate care au ajuns să plictisească pe toată lumea. E tocmai ceea ce *caracterizează actualul* „birocra-tism comunist“.

În loc de așa ceva ar fi mai bine să se ia datele experien-ței *practice*, fie și pe un singur județ și chiar pe o singură plasă, și să fie prelucrate în mod *practic*, iar nu academic : învățați și dumneavoastră, onorabili birocrați comuniști, *să nu faceți cutare lucru* (concret, prezentînd exemple și specifi-cînd locurile, indicînd precis faptele) și să faceți *cutare lucru* (de asemenea concret).

În ce privește „cooperăția“, această deficiență a tezelor este aici, în paragraful IV, deosebit de mare și de dăună-toare.

14. În paragraful V se spune că „muncitorii din sovho-zuri“ sînt „cadre ale proletariatului agricol“. O asemenea afirmație e eronată. Ea aduce a „îngîmfare comunistă“. În cele mai dese cazuri, ei *nu* sînt proletari, ci „pauperi“, mic-burghezi și tot ce vreți. Nu trebuie să ne lăsăm amă-giți de neadevăr. O asemenea atitudine e dăunătoare. În ea sălășluiește principalul izvor al birocra-tismului care există la noi. Și ea întărită *în mod inutil* pe țărani, îi jighește. Despre „cadrele proletariatului agricol“ din sovhozurile noastre e mai cuminte, deocamdată, să nu spunem nimic.

Mai departe se spune, pe bună dreptate, că organizarea acestui „proletariat“ („care este extrem de eterogen și de pestriț“ : foarte bine zis ! și de aceea aduce mai mult a... ceva indecent, iar nu a „cadre“) „e foarte anevoioasă“.

Așa e ! Și de aceea nu trebuie să spunem lucruri de felul acesta : „Efectivul sovhozurilor trebuie curățat de elemen-tele cu mentalitate de mic proprietar“, fiindcă așa ceva (în genul cerinței de a se curăți casele țărănești de aerul închis) ar stîrni *rîsete*, și pe bună dreptate.

Mai bine să tăcem din gură.

15. În paragraful VI (abia aici !) încep să fie tratate unele probleme practice. Dar și această încercare este atît de slabă, atît de puțin bazată pe experiența practică, încît

(pentru o modificare a celor propuse mai sus la punctul 1) trebuie să tragem următoarea concluzie :

tezele să fie considerate ca necorespunzătoare ;
să fie însărcinat autorul lor, împreună cu Osinski, Teodorovici și Iakovenko, să organizeze, în cadrul congresului, o consfătuire cu delegații care duc muncă la țară ;

tema consfătuirii să n-o constituie în nici un caz „principiile“ etc., ci exclusiv *studierea și aprecierea experienței practice* :

cum decurge cooperativizarea ?

cum se duce lupta pentru remedierea situației proaste a unor sovhozuri ? Dar împotriva situației proaste a unor cooperative și colective ?

cum să întărim Sindicatul muncitorilor agricoli și forestieri ? (autorul să fie trimis acolo la muncă pentru *un timp îndelungat*).

Acestei consfătuirii, Comitetul Central să-i traseze drept sarcină : să evite cu orice preț repetarea de locuri comune și să se ocupe în mod exclusiv cu studiarea în amănunțime a experienței *practice* locale (în cadrul unui județ, al unei plase, al unui sat) ; dacă există doar puține asemenea date (și, după cât se pare, ele sînt puține, fiindcă nimeni nu și-a dat osteneala să le strîngă ; există însă foarte multe date care n-au fost încă strînse), atunci e mai bine ca congresul

- (a) să aleagă o comisie pentru studiarea acestei experiențe practice ;
- (b) să pună această comisie în subordinea Comitetului Central ;
- (c) să-l includă și pe tov. Preobrajenski în această comisie ;
- (d) să-l includă și în Sindicatul muncitorilor agricoli și forestieri...
- (e) să dea acestei comisii însărcinarea de a strînge datele oferite de experiență, de a le prelucra și de a întocmi (după o serie de articole)

o scrisoare a Comitetului Central (nou ales) în legătură cu organizarea muncii la sate, în care să se arate neapărat și cât mai concret *cum* să se facă cooperativizarea, *cum* să fie „îngrădiți“ chiaburii fără a stînjeni dezvoltarea forțelor de producție, *cum* să-și desfășoare activitatea Sindicatul muncitorilor agricoli și forestieri, *cum* poate el să fie întărit ș.a.m.d.

Comitetul Central urmează să elaboreze rezoluția congresului (cam în felul următor) :

Faptele arată, și comisia specială a congresului confirmă, că principala lipsă a activității partidului la sate constă în faptul că nu se studiază experiența practică. Aceasta este rădăcina tuturor neajunsurilor și a întregului birocratism. Congresul trasează Comitetului Central sarcina de a duce lupta în primul rînd împotriva acestei lipse, între altele cu ajutorul cutărei comisii, din care un tovarăș (sau 2, 3) să desfășoare o activitate *permanentă* în Sindicatul muncitorilor agricoli și forestieri.

Comisia trebuie să tipărească foi volante și broșuri și să studieze în mod sistematic experiența, pentru a putea să dea sfaturi și dispoziții asupra felului cum trebuie și cum nu trebuie dusă munca.

Lenin

16/III. 1922

*Publicat pentru prima oară în 1925,
in „Culegeri din Lenin”, vol. IV*

Se tipărește după manuscris

SCRISOARE CĂTRE ZINOVIEV, CU UN PROIECT
DE RĂSPUNS AL GUVERNULUI SOVIETIC,
ADRESAT LUI E. VANDERVELDE ³⁰

Tovarăşului Zinoviev,
o copie pentru tov. Kamenev
„ „ „ „ Molotov

Am vorbit chiar acum cu Kamenev şi am convenit ca d-ta să-i răspunzi astăzi, în cursul nopţii, lui Vandervelde că ai remis această telegramă guvernului sovietic. După aceea, mâine, tov. Kurski, comisarul poporului pentru justiţie, are să-i trimită răspuns în numele guvernului sovietic.

Sînt de părere ca textul răspunsului să fie discutat de Biroul Politic şi, în ce mă priveşte, propun următorul proiect :

„Nici unul dintre membrii guvernului sovietic al Rusiei nu s-a îndoit vreodată că reprezentanţii Internaţionalei a II-a au dus în permanenţă o politică pe care, cu unele mici oscilări, au dus-o şi reprezentanţii «Uniunii socialiste de la Viena». Ei sînt aceia care au practicat o politică de alianţă, directă şi indirectă, cu clasele exploatoare, care, în toate ţările, prigoneau şi ucideau pe comunişti, fapt care, în democraţia Republicii Germană este ilustrat prin exemple deosebit de numeroase şi de concrete. Numai prin această unire şi apropiere politică între partidele socialist-revoluţionar şi menşevic, care au sprijinit de fapt invazia lui Kolceak, Denikin şi a altora în Rusia, se poate explica încrederea pe care o manifestă în momentul de faţă anumite cercuri politice din Europa occidentală faţă de socialiştii-revoluţionari şi menşevici. În realitate însă, în procesul socialiştilor-revoluţionari, despre care scrieţi dv., nu numai că nu s-a pronunţat sentinţa, dar nici n-a avut încă loc procesul şi inculpaţilor nu li s-a înmînat încă

actul de acuzare. În orice caz, consider că e de datoria mea să adaug că guvernul sovietic n-a respins propunerile practice — cum a fost, de pildă, aceea de a se proceda la un schimb de prizonieri sau de a elibera cutare categorii de prizonieri — atunci cînd asemenea propuneri au venit din partea guvernului lui Denikin în timpul invaziei directe pornite de el asupra Rusiei Sovietice în scopul restaurării puterii moșierilor.

Ministru de justiție Kurski.“

Președintele Consiliului Comisarilor Poporului

V. Ulianov (Lenin)

*Dictat la telefon
la 17 martie 1922*

*Publicat pentru prima oară,
parțial, în 1950, în : V. I. Lenin,
Opere, ed. a 4-a, vol. 33*

*Se publică pentru prima oară
în întregime, după textul
consemnat de secretară
(un exemplar dactilografiat)*

SCRISOARE CĂTRE BIROUL POLITIC AL C.C.
AL P.C. (b) DIN RUSIA, CU UN PROIECT
DE DIRECTIVE PENTRU TOVARĂȘII
CARE MERG ÎN STRĂINĂTATE

Tovarășului Molotov
pentru membrii Biroului Politic

Întrucît tov. Radek și, după cît se spune, și tov. Sosnovski urmează să plece în străinătate,

— întrucît acești activiști, dintre cei mai de seamă și mai valoroși, nu excelează prin aptitudini diplomatice, propun ca Biroul Politic să adopte următoarea directivă :

„Biroul Politic face atenți pe toți tovarășii care merg în străinătate că în momentul de față li se cere, pe de o parte, să păstreze cea mai mare rezervă în declarațiile și convorbirile în legătură cu menșevicii și socialiștii-revoluționari, iar pe de altă parte să ducă cea mai necruțătoare luptă împotriva lor și să manifeste cea mai mare neîncredere față de ei (ca cei mai periculoși complici efectivi ai alb-gardiștilor)“.

17/III.

Lenin

P. S. Rog să se ceară votul prin telefon ³¹.

Lenin

Scris la 17 martie 1922

Se tipărește pentru prima oară
după manuscris

PREFAȚĂ LA CARTEA :
I. I. STEPANOV, „ELECTRIFICAREA R.S.F.S.R.
ÎN LEGĂTURĂ CU FAZA DE TRANZIȚIE
A ECONOMIEI MONDIALE“ ³²

Recomand cu dragă inimă tuturor comuniștilor această lucrare a tovarășului Stepanov.

Autorul a izbutit să ne ofere o expunere cât se poate de reușită a unor probleme extrem de grele și de importante. El a făcut foarte bine că s-a hotărât să scrie o carte nu pentru intelectuali (cum se obișnuiește la noi, unde sînt imitate cele mai proaste maniere ale scriitorilor burghezi), ci pentru oamenii muncii, pentru adevărata masă a poporului, pentru simpli muncitori și țărani. În anexă el a publicat un indice bibliografic atît pentru cei cărora le-ar fi greu să înțeleagă fără explicații unele pasaje din această expunere, cît și pentru cei care, în general, vor să cunoască principalele scrieri din literatura rusă și străină în legătură cu această problemă. Trebuie relevat îndeosebi începutul capitolului al VI-lea, în care autorul face o minunată expunere asupra importanței pe care o prezintă noua politică economică și combate apoi, cu multă pricepere, scepticismul „ieftin“ care se manifestă în mod curent față de electricitate ; acest scepticism ascunde, în mod obișnuit, lipsa unei reflecții serioase asupra acestui subiect (dacă acest scepticism nu este, cum se întîmplă uneori, un paravan pentru ura pe care o nutresc albgardiștii, socialiștii-revoluționari și menșevicii față de orice construcție sovietică în general).

Ceea ce ne lipsește nouă în primul rînd pentru a desfășura o activitate efectivă (iar nu pasivă, birocratică) pe tărîmul învățămîntului public sînt tocmai niște „manuale școlare“ (pentru toate, neapărat pentru toate școlile în ge-

neral) cum este cel de față. Dacă toți publiciștii noștri marxiști, în loc să-și irosească forțele cu trăncăneala lor politică din paginile diferitelor ziare și reviste, care a ajuns să plictisească pe toată lumea, s-ar apuca să întocmească asemenea manuale sau îndreptare pentru toate problemele sociale fără excepție, n-am fi pățit rușinea ca, după aproape cinci ani de la cucerirea puterii politice de către proletariat, în școlile de stat și în universitățile *lui*, ale proletariatului, bătrâni oameni de știință burghezi să învețe (mai exact să pervertească) tineretul, predându-i tot felul de vechituri burgheze.

Congresul al VIII-lea al Sovietelor a hotărât ca în toate instituțiile de învățământ din R.S.F.S.R.³³, fără nici o excepție, prelegerile despre planul de electrificare să aibă un caracter obligator. Această hotărâre, ca multe altele, datorită inculturii noastre (a bolșevicilor), a rămas doar pe hîrtie. Acum, o dată cu apariția acestui adevărat „manual școlar” al tov. Stepanov, trebuie să facem totul — și vom reuși să facem totul ! — pentru ca în fiecare bibliotecă județeană (și apoi în fiecare bibliotecă de plasă) să se găsească cîteva exemplare din acest „manual” ; — ca la fiecare din centralele electrice din Rusia (al căror număr este de peste 800) să se afle această carte și totodată să se organizeze neapărat prelegeri populare, accesibile pentru toată lumea, despre electricitate și despre electrificarea R.S.F.S.R., precum și despre tehnică în general ; — ca fiecare învățător de la fiecare școală să citească acest „manual” și să-și însușească conținutul lui (pentru a da un ajutor în această direcție trebuie organizat în fiecare județ un cerc sau un grup de ingineri și de profesori de fizică), și nu numai să-l citească el personal, să-l înțeleagă și să-și însușească cuprinsul lui, dar să fie, de asemenea, în stare să expună acest cuprins, în mod simplu și clar, elevilor de școală și tineretului țărănesc în general.

Pentru a ajunge la un asemenea rezultat va trebui să depunem multe eforturi. Sîntem săraci și lipsiți de cultură. Asta nu e o nenorocire. Numai să fim conștienți de faptul că trebuie să învățăm. Să avem dorința de a învăța. Să înțelegem limpede că muncitorul și țăranul au acum nevoie să învețe nu pentru a aduce un „folos” și un profit moșie-

rilor și capitaliștilor, ci pentru a-și îmbunătăți *propria lor* viață.

Or, toate acestea există la noi. De aceea vom studia și vom învăța cu succes.

N. Lenin

18. III. 1922

„Pravda” nr. 64 din 21 martie 1922

Se tipărește după textul
apărut în cartea: I. Stepanov,
„Electrificarea R.S.F.S.R.
în legătură cu faza de tranziție
a economiei mondiale”. Moscova,
1922, confruntat cu manuscrisul

SCRISOARE CĂTRE BIROUL POLITIC
AL C.C. al P.C. (b) DIN RUSIA ³⁴

*Tovarăşului Molotov, pentru membrii
Biroului Politic*

Nu este prima dată când Comitetul organizaţiei Moscova (inclusiv tov. Zelenski) dă dovadă de *îngăduinţă* efectivă faţă de comuniştii infractori, dintre care unii ar trebui să fie spânzuraţi.

Se face asta din „greşeală“. Dar pericolul acestei „greşeli“ este enorm. De aceea *propun*:

1. *Să se adopte* propunerea tovarăşului Divilkovski.

2. Să se facă o mustrare aspră Comitetului organizaţiei Moscova pentru că a manifestat *îngăduinţă* faţă de nişte comunişti (o formă de îngăduinţă — comisia specială).

3. Să se atragă atenţia tuturor comitetelor guberniale că pentru cea mai mică încercare de „a influenţa“ tribunalele în sensul „atenuării“ răspunderii comuniştilor, Comitetul Central va aplica sancţiunea *excluderii din partid*.

4. Să fie înştiinţat, printr-o circulară, Comisariatul poporului pentru justiţie (să se trimită o copie comitetelor de partid guberniale) că tribunalele sînt obligate să aplice pedepse *mai aspre* comuniştilor decît necomuniştilor.

Nerespectarea acestei dispoziţii de către judecătorii de la tribunalele populare şi membrii colegiului Comisariatului poporului pentru justiţie atrage după sine *înlăturarea lor din posturile ce le deţin*.

5. Să se ceară Prezidiului C.E.C. din Rusia *să sancționeze* prezidiul Sovietului din Moscova printr-o mustrare scrisă, care să fie dată publicității.

Lenin

18. III.

P. S. Culmea nerușinării și neobrăzării : un partid aflat la putere să ia apărarea unor nemernici din rîndurile „sale“ !!

Scris la 18 martie 1922

*Publicat pentru prima oară
la 20 noiembrie 1962
în ziarul „Pravda“ nr. 323*

Se tipărește după manuscris

SCRISOARE CĂTRE N. P. GORBUNOV,
CU UNELE PROPUNERI
ÎN LEGĂTURĂ CU COOPERAȚIA ³⁵

Tovarășe Gorbunov !

Citiți, notați-vă pe scurt cele ce urmează și trimiteți-le *imediat* tovarășului Molotov, pentru membrii *Biroului Politic*, iar după aceea pentru *Fiurupa* și *Rîkov*.

După părerea mea, cooperația nu e tot una cu sindicatetele.

Cooperația trebuie să rămână obligatorie, în sensul că fiecare trebuie să facă parte dintr-una din organizațiile ei.

Afluxul de mijloace să fie benevol. Dacă la noi cooperația are să facă comerț (și n-o să se joace de-a editarea unor publicații cotidiene în care niște palavragii își omoară vremea cu trăncăneli pe teme politice care au ajuns să plictisească pe toată lumea), atunci comerțul va deveni o sursă de venituri. Cine achită cotizațiile primește o parte din venit.

Toți să facă parte din cooperație. Aceasta este la noi o cerință pentru viitor. Nu văd în asta nimic rău.

Cotele-părți sînt benevole. Cine și-a achitat cota-parte primește o parte din venit.

În concluzie : cred că e cazul ca această problemă să fie lăsată în suspensie, să nu fie pusă în actuala sesiune.

Lenin

18. III.

Scris la 18 martie 1922

Publicat pentru prima oară în 1959
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI

Se tipărește după manuscris

SCRISOARE CĂTRE I. V. STALIN ÎN LEGĂTURĂ CU MUNCA VICEPREȘEDINȚILOR

(A VICEPREȘEDINȚILOR C.C.P. și C.M.A.)**

21/III. 1922

Am stat de vorbă cu Țiurupa și cu Rîkov. Sper că treaba o să meargă bine. De altfel, una din probleme se referă la comisariatul d-tale³⁷. Principala sarcină a lui Țiurupa și a lui Rîkov este (trebuie să fie în momentul de față) controlul executării și alegerea oamenilor.

E nevoie de ajutoare. Pentru aceasta aparatul Direcției treburilor de pe lângă Consiliul Comisarilor Poporului e cu totul insuficient, și să-l mărim nu e rațional. Eu mi-am exprimat părerea că în acest scop (pentru a da un ajutor direct lui Țiurupa și lui Rîkov în munca de control al executării și de supraveghere a *organelor inferioare* ale comisarariatelor poporului) trebuie folosită Inspecția muncitorească-țărănească. Vreau să știu dacă dumneata ești de acord cu această propunere; dacă da, atunci e nevoie de o înțelegere scrisă între dumneata și vicepreședinți, iar la elaborarea ei aș vrea să iau și eu parte.

Scopul pe care trebuie să-l urmărim este ca, dintre cei mai buni lucrători ai Inspecției muncitorești-țărănești care vor fi aleși, de comun acord cu dumneata, de către Țiurupa și Rîkov, să fie formați (prin verificarea lor atît de către dumneata, cît și de către cei doi vicepreședinți, prin însărcinări *practice*) oameni care să prezinte o garanție absolută și care să fie în stare, în mod cert și cu toată promptitudinea, a) să asigure executarea hotărîrilor; b) să controleze executarea; c) să verifice dacă *aparatul* cutărui sau cutărui comisariat al poporului, al cutărei sau cutărei secții, al Sovietului din Moscova sau din Petrograd etc. este

corespunzător ; d) să dea instrucțiuni asupra felului *cum* trebuie organizată munca.

Acești oameni nu vor lucra altfel decât raportînd *personal* vicepreședinților și d-tale despre mersul activității lor și despre rezultatele obținute. Ei trebuie să fie selecționați *foarte* pe îndelete, astfel ca abia după ce vor fi puși la încercare în repetate rînduri să fie transformați, ca să zic așa, în inspectori și instructori „cu împuterniciri speciale” ; numărul lor să fie ridicat *treptat*, pînă la cîteva zeci. La rîndul lor, ei vor asigura atragerea *efectivă* în munca Inspecției muncitorești-țărănești a unor muncitori și țărani fără partid.

Dacă ești de acord, trimite lui Țiurupa și lui Rîkov o copie a acestei scrisori, cu o notă din partea d-tale. Dacă ai de făcut obiecții, scrie-mi (și telefonează-mi) numai decît. Aș vrea să vorbesc în legătură cu această problemă în raportul pe care urmează să-l prezint la congres.

Lenin

Publicat pentru prima oară
la 21 ianuarie 1930,
în ziarul „Pravda” nr. 21

Se tipărește după un exemplar
dactilografiat

SCRISOARE CĂTRE I. V. STALIN ȘI L. B. KAMENEV

Tovarășilor Stalin și Kamenev

Am primit proiectul de hotărâre suplimentară ce urmează să fie adoptat de congres³⁸.

În general sînt de acord cu cuprinsul lui. De la prima vedere propun să se facă următoarele modificări :

1) să se elimine cuvîntul „noilor“ (pagina 1, rîndul 1 de jos),

2) la sfîrșit, în loc de „congresul însărcinează comisia“, să se spună : „congresul însărcinează Comitetul Central, precum și pe tovarășii Țiurupa și Kiselev (care nu sînt membri ai Comitetului Central)“.

Cred că ar fi indicat :

a) să se propună și unele modificări de mai mică importanță ;

b) să se adauge ceva privind verificarea oamenilor și controlul executării.

Asupra amănuntelor o să ne înțelegem la telefon.

Dar cum să le prezentăm ?

Eu am să pregătesc o scrisoare pentru plenara Comitetului Central (la 24.IV ?).

În această scrisoare

1) am să schițez pe scurt planul raportului,

2) am să mă refer la scrisoarea lui Troțki³⁹ : am să spun că în principiu sînt pentru,

3) am să vorbesc despre înțelegerea stabilită cu Țiurupa și Rîkov *,

* Vezi volumul de față, p. 60—61. — *Nota red.*

- 4) am să adaug proiectul dv. în numele meu,
- 5) am să rog plenara Comitetului Central să hotărască, prin punere la vot, dacă e de acord cu cele de mai sus și dacă îmi permite ca în raport să spun toate acestea în numele Comitetului Central.

P. S. Aceasta e forma cea mai bună.

De adăugat : împotriva sporirii peste măsură a numărului de membri ai C.Ė.C. din Rusia : nu mai mult de 3 din partea unei gubernii.

Lenin

21/III — 1922

*Publicat pentru prima oară în 1959,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXXVI*

*Se tipărește după o copie
dactilografiată*

LA CEA DE-A PATRA ANIVERSARE A ZIARULUI „BEDNOTA“⁴⁰

Cu prilejul împlinirii a patru ani de apariție a ziarului „Bednota“, adresez redacției felicitările mele.

În acești patru ani ziarul s-a străduit, cu cinste și cu succes, să slujească interesele țărănimii muncitoare. Războiul impus popoarelor de către capitaliști și moșieri a ruinat în așa hal Rusia, că țărăimea noastră muncitoare continuă să rămână încă săracă. Masele muncitoare din această țară mai au de depus muncă multă și grea pînă ce vor birui foametea și sărăcia, ruina și mizeria, aceste consecințe ale războiului.

Dar țărani și muncitorii din Rusia vor efectua această muncă grea și, cu orice preț, o vor duce pînă la capăt. În acest efort îi va susține și îi va întări conștiința că de acum înainte vor munci pentru ei înșiși, pentru îmbunătățirea vieții lor, iar nu pentru îmbogățirea moșicrilor și capitaliștilor.

Alianța dintre muncitori și țărani — iată ce ne-a adus Puterea sovietică. În aceasta constă forța ei. Și aceasta constituie o cheazășie pentru succesele noastre și pentru victoria noastră definitivă.

Această alianță ne-a asigurat victoria asupra lui Kolceak și a lui Denikin, care, cu sprijinul trupelor străine trimise de capitaliști, au încercat să restaureze puterea moșierilor în Rusia.

Acum capitaliștii străini sînt nevoiți să încheie acorduri comerciale cu Rusia Sovietică. Aceste acorduri ne vor ajuta

să ne procurăm mașini și unelte agricole, precum și alte obiecte necesare pentru refacerea gospodăriilor țărănești ruinate.

Trecem acum, după un an de foamete, printr-o primăvară foarte grea. Dar nu ne vom lăsa descurajați. Oricât de mari ar fi calamitățile care s-au abătut asupra muncitorilor și țăranilor, noi ne-am cucerit acum dreptul și posibilitatea de a munci pentru noi înșine, și nu pentru moșieri. Și vom reface economia noastră ruınată și o vom îmbunătăți.

N. Lenin

23. III. 1922

„Bednota“ nr. 1183
din 26 martie 1922

Se tipărește după manuscris

SCRISOARE CĂTRE V. M. MOLOTOV
 PENTRU PLENARA P.C. (b) DIN RUSIA
 ÎMPREUNĂ CU PLANUL RAPORTULUI POLITIC
 LA CONGRESUL AL XI-LEA AL PARTIDULUI ⁴¹

23/III. 1922

Tovarăşe Molotov,

Vă rog să transmiteţi plenarei Comitetului Central :

1. Rugămintea mea de a fi scutit de îndatorirea de a participa la plenară ; aceasta din motive de boală (nu pot să asist la şedinţele plenarei şi totodată să întocmesc raportul pentru congres, aşa ceva e peste puterile mele) ;

2. Dacă o să fie nevoie să mă prezint la plenară pentru a da unele lămuriri în legătură cu planul raportului expus de mine mai jos, am să vin neapărat în 2—3 ore după ce voi fi chemat.

3. Planul întocmit de mine pentru raportul politic al Comitetului Central, care urmează să fie prezentat la congres :

în linii generale, o repetare, iar la unele puncte o dezvoltare a celor spuse în cuvîntarea rostită la 6. III. 1922, la congresul muncitorilor metalurgişti *. Foarte pe scurt despre Genova. Ceva mai amănunţit despre *n. e. p.* şi despre noţiunea de „capitalism de stat“.

Oprirea retragerii (economice) şi sarcina de a ne re-grupa forţele. Avertismentul pe care ni-l dă burghezia, care, prin glasul smenovehistului Ustrealov, dă să se înţeleagă că *n. e. p.* -ul nu este o „tactică“, ci o „evoluţie“ a bolşevismului ⁴².

Principalul lucru care ne lipseşte este cultura, priciperea de a conduce. Această afirmaţie va fi ilustrată prin cîteva mici exemple. Din punct de vedere eco-

* Vezi volumul de faţă, p. 1—17. — Nota red.

nomic și politic, *n. e. p.* -ul ne asigură pe deplin posibilitatea de a construi fundamentul economiei socialiste. Totul depinde „numai“ de forțele culturale ale proletariatului și ale avangărzii sale.

Despre ceea ce constituie o cucerire inalienabilă a revoluției noastre și despre ceea ce n-a fost încă desăvârșit de ea.

Posibilitatea unei intervenții. Pericolul unei crize financiare. Să profităm de „răgazul“ ce s-a creat : să punem accentul în munca noastră pe alegerea oamenilor și pe controlul executării efective.

Prăpastia dintre măreția sarcinilor pe care am început să le înfăptuim și mizeria, atât materială cât și culturală, în care ne zbatem.

Ca o completare la raport, voi arăta rolul ce revine celor doi vicepreședinți — al Consiliului Comisarilor Poporului și al Consiliului Muncii și Apărării — și mă voi referi la schimbul de scrisori — în legătură cu această chestiune — pe care l-am avut cu A. D. Ţiurupa încă la sfârșitul lunii ianuarie 1922⁴³, precum și la hotărârea — elaborată acum de noi trei (inclusiv Rîkov) — cu privire la noua organizare a muncii, care prevede un amplu control al executării *.

C.C.P. să fie eliberat de chestiunile mărunte ; funcțiile lui să fie mai precis delimitate de acelea ale C.M.A. și ale Micului C.C.P.⁴⁴ Să fie sporită autoritatea C.C.P. prin participarea la ședințe a tovarășilor cu munci de conducere, a comisarilor poporului, și nu numai a locuitorilor lor.

În legătură cu aceasta și ținând seama de repetatele declarații verbale ale tovarășului Kalinin, precum și de comunicarea scrisă — anexată aici — a tovarășului Enukidze⁴⁵, să se propună congresului, în numele Comitetului Central, să aprobe atât planul expus mai sus cât și convocarea C.E.C. din Rusia pentru sesiuni mai îndelungate, în vederea elaborării problemelor de bază ale legislației și a exercitării unui control sistematic asupra activității comisariatelor poporului și a C.C.P.

* Vezi volumul de față, p. 162—171. — *Nota red.*

În sfârșit, e necesar să se delimiteze mult mai precis funcțiile partidului (și ale Comitetului său Central) de acelea ale Puterii sovietice; să fie sporită răspunderea și autonomia lucrătorilor sovietici și a instituțiilor sovietice, iar partidul să-și mențină conducerea generală a activității tuturor organelor de stat, luate în ansamblu, fără să intervină prea des, în mod nesistematic și adeseori în chestiuni mărunte, cum s-a întâmplat pînă acum.

Să se elaboreze un proiect de rezoluție corespunzător și să fie supus spre aprobare congresului partidului ⁴⁶.

4. Rog plenara să numească un coraportor din partea Comitetului Central, deoarece raportul meu are un conținut prea general; în afară de asta, nu sînt absolut sigur că am să pot să-l prezint și — ceea ce e mai important — de luni de zile eu n-am mai participat la munca curentă a Biroului Politic ⁴⁷.

Cu salutări comuniste,

Lenin

*Publicat pentru prima oară
la 30 august 1928,
în ziarul „Pravda” nr. 201*

Se tipărește după manuscris

MODIFICĂRI ȘI OBSERVAȚII LA PROIECTUL DE DECLARAȚIE A DELEGAȚIEI SOVIETICE LA CONFERINȚA DE LA GENOVA ⁴⁸

Tovarășului Molotov

În ce privește referatul tovarășului Cicerin, care e intitulat „Elemente ale primei cuvîntări ce urmează să fie rostită la conferință“, propun să se introducă următoarele modificări :

1) În prima pagină, rîndurile 7 și 8 de sus — propun să vorbească despre „sistemele de proprietate“, iar nu numai despre sistemele politice și economice ⁴⁹.

2) La aceeași pagină, rîndurile 8 și 9 de jos — să se înlătore neapărat tot ce amintește de „inevitabila răsturnare prin violență și angajarea într-o luptă sîngeroasă“ ; în loc de toate acestea să se spună doar că noi, comuniștii, nu împărtășim concepțiile pacifiștilor — lucru destul de bine cunoscut din presa comunistă —, dar că, aflîndu-ne aici ca negustori, socotim, bineînțeles, că e de datoria noastră să sprijinim prin toate mijloacele orice încercare de rezolvare a problemelor litigioase pe cale pașnică.

3) La aceeași pagină, rîndurile 2 și 3 de jos — să se înlătore neapărat cuvintele în care se spune că concepția noastră despre istorie „include folosirea măsurilor violente“.

4) Pagina 2, rîndurile 2 și 3 — să se excludă neapărat cuvintele prin care se spune că concepția noastră despre istorie presupune neapărat inevitabilitatea unor noi războaie mondiale.

În nici un caz să nu folosim asemenea cuvinte teribile, fiindcă ar însemna să facem jocul adversarilor noștri. Să arătăm numai că concepțiile comuniștilor nu coincid cu acelea ale unor pacifiști cum sînt statele cu care începem

tratative, cum sînt unii oameni de stat de felul lui Henderson, Keynes etc., dar socotim că, în scopul realizării unui acord economic, e de datoria noastră să facem tot ce depinde de noi pentru realizarea în cît mai largă măsură fie și a unei anumite părți din acest program pacifist.

*Dictat la telefon
la 23 martie 1922*

*Se tipărește pentru prima oară,
după textul consemnat de secretară
(un exemplar dactilografiat)*

CONGRESUL AL XI-LEA AL P.C. (b) DIN RUSIA ⁵⁰

27 MARTIE—2 APRILIE 1922

Cuvîntarea de deschidere a congresului, raportul politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, cuvîntul de încheiere la raportul politic, cuvîntarea de încheiere a congresului au fost publicate în întregime la 28 și 29 martie și 4 aprilie 1922, în „Buletinul Congresului al XI-lea al Partidului Comunist (bolșevic) din Rusia” nr. 1, 2 și 8; propunerea la proiectul de rezoluție la raportul delegației P.C. (b) din Rusia la Internaționala Comunistă a fost publicată pentru prima oară în 1959, în revista „Voprosi istorii KPSS” nr. 2; „Cu privire la proiectul de rezoluție despre munca la sate” — în 1925, în „Culegeri din Lenin”, vol. IV; cuvîntarea în legătură cu publicarea anunșurilor în „Pravda” — în 1931, în edițiile a 2-a și a 3-a ale Operei lui V. I. Lenin, vol. XXVII

Cuvîntarea de deschidere a congresului, raportul politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, cuvîntul de încheiere la raportul politic se tipăresc după textul apărut în cartea: „Congresul al XI-lea al Partidului Comunist (bolșevic) din Rusia. Dare de seama stenografică”. Secția editorială a C.C. al P.C. (b) din Rusia, 1922, confruntat cu stenograma; propunerea la proiectul de rezoluție la raportul delegației P.C. (b) din Rusia la Internaționala Comunistă, „Cu privire la proiectul de rezoluție despre munca la sate” și cuvîntarea de încheiere a congresului — după manuscrise, iar cuvîntarea în legătură cu publicarea anunșurilor în „Pravda” — după stenogramă

1

CUVÎNTAREA DE DESCHIDERE A CONGRESULUI
27 MARTIE

Tovarăși ! Din însărcinarea Comitetului Central, declar deschise lucrările celui de-al XI-lea Congres al Partidului Comunist din Rusia.

Tovarăși ! V-ați întrunit la acest congres pentru prima oară după ce, timp de un an de zile, intervenția și invazia statelor capitaliste, cel puțin în forma lor cea mai directă, nu ne-au mai tulburat liniștea. Este primul an când avem posibilitatea să ne consacram forțele noastre sarcinilor reale, principale, fundamentale ale construirii socialismului.

În această direcție noi am făcut, fără îndoială, doar primii pași. Totuși eu sînt convins că dacă vom aprecia cu luciditatea necesară cele împlinite de noi și nu ne vom teme să privim drept în față realitatea, care nu e întotdeauna plăcută, ba uneori e chiar cu totul neplăcută, vom birui, fără îndoială, toate greutățile, care abia acum se conturează în fața noastră în toată mărimea lor.

Calamitățile care s-au abătut asupra noastră în acest an au fost, poate, și mai mari decît cele din anii trecuți.

Toate urmările războiului imperialist și ale războiului ce ne-a fost impus de capitaliști s-au strîns parcă laolaltă și s-au abătut asupra noastră, ca să ne sugrume prin foamete și prin ruina cea mai dezolantă. Aceste calamități sînt încă departe de a fi biruite. Și nimeni dintre noi nu-și închipuie că ele pot fi repede biruite.

Dar dacă vom păstra și vom consolida unitatea partidului nostru, dacă vom ieși din greutățile de ordin internațional cu tot atîta succes ca și pînă acum, dacă ne vom în-

drepta toate eforturile spre rezolvarea sarcinilor care decurg cu o necesitate absolută din condițiile momentului de față, vom birui, fără îndoială, toate aceste greutăți.

În întreaga lume mișcarea comunistă crește, și dacă această creștere nu este nici pe departe atît de rapidă cum se așteptau aceia dintre noi care luau drept unitate de măsură ritmul din timpul războiului și din perioada încheierii lui, ea este, în orice caz, temeinică, durabilă, amplă și profundă. Și dacă noi, în colaborare cu partidele comuniste, care există astăzi în toate sau — cu o infimă excepție — în aproape toate țările din lume, vom ști să apreciem cu luciditate situația noastră și nu ne vom teme să ne recunoaștem greșelile, vom ieși victorioși din toate aceste greutăți.

*O scurtă relatare a apărut
la 28 martie 1922, în „Izvestiia
C.E.C. din Rusia” nr. 70*

2

RAPORTUL POLITIC
AL COMITETULUI CENTRAL AL P.C. (b) DIN RUSIA
27 MARTIE

(Aplauze.) Tovarăși! Permiteți-mi ca, prezentându-vă acest raport politic al Comitetului Central, să nu încep cu începutul anului, ci cu sfârșitul lui. În momentul de față, cea mai actuală problemă politică este Conferința de la Genova. Dar, fiindcă în presa noastră s-a vorbit foarte mult despre această problemă, iar în cuvântarea mea de la 6 martie, care a fost dată publicității, am avut ocazia să expun ceea ce are ea esențial, v-aș ruga — în caz că nu vă veți exprima în mod special dorința să expun mai pe larg anumite laturi ale problemei — să-mi dați voie să nu intru în amănunte.

În legătură cu Conferința de la Genova, dumneavoastră sînteți, în linii generale, cu toții informați, fiindcă presa a acordat, în coloanele ei, mult loc acestei probleme — după părerea mea, ea i-a acordat chiar prea mult loc, în detrimentul nevoilor reale, practice și stringente ale construcției noastre în general și ale construcției economice în special. În Europa, firește, în toate țările burgheze, oamenilor le place să se lanseze în comentarii și să împuieze capetele cu tot felul de trîncăneli pe seama Conferinței de la Genova. Iar noi îi imităm de data asta (și nu numai de data asta), și îi imităm peste măsură de mult.

Trebuie să spun că noi, în Comitetul Central, am luat măsurile cele mai minuțioase pentru a alcătui o delegație din cei mai buni diplomați ai noștri (și avem acum un număr considerabil de diplomați sovietici, nu ca la începutul existenței Republicii sovietice). Am întocmit, la Comi-

tetul Central, directive destul de amănunțite pentru diplomații trimiși de noi la Genova. Aceste directive le-am elaborat într-un timp foarte îndelungat, le-am discutat și răsdiscutat în repetate rînduri *. Și se înțelege de la sine că aici este vorba de o chestiune, n-aș spune de ordin militar, fiindcă acest cuvînt ar putea da loc la unele răstălmăciri, dar în orice caz de o chestiune de întrecere. În tabăra burgheză există un curent extrem de puternic, mult mai puternic decît celelalte, care tinde să zădărnicească Conferința de la Genova. Dar există și curente care vor cu orice preț să salvgardeze această conferință, care fac totul pentru ca ea să se întrunească. Aceste din urmă curente au ieșit învingătoare în momentul de față. Există, în sfîrșit, în tabăra țărilor burgheze un curent care ar putea fi numit pacifist și în care trebuie incluse în întregime Internaționala a II-a și Internaționala a II¹/₂. Este acea tabără a burgheziei care încearcă să obțină adoptarea a o serie de propuneri pacifiste și să traseze ceva în genul unei politici pacifiste. Despre pacifism, noi, comuniștii, avem păreri bine definite, pe care ar fi cu totul de prisos să le mai expunem aici. Este limpede că noi mergem la Genova în calitate de negustori, și nu de comuniști. Noi avem nevoie să facem comerț și ei, la fel, au nevoie să facă comerț. Noi vrem ca acest comerț să fie în avantajul nostru, iar ei vor să fie în avantajul lor. Cum o să se desfășoare lupta, asta va depinde, deși în mică măsură, de iscusința diplomaților noștri.

Se înțelege că, mergînd la Genova ca negustori, nu ne este indiferent dacă avem de-a face cu acei reprezentanți ai taberei burgheze care urmăresc să soluționeze problema printr-un război sau cu acei reprezentanți ai ei care au o orientare pacifistă, oricît de defectuos ar fi acest pacifism și oricît de puțin ar rezista el, din punctul de vedere al comunismului, fie și unei umbre de critică. Ar fi într-adevăr un prost negustor acela care n-ar fi în stare să sesizeze această deosebire și nu și-ar adapta în consecință tactica pentru a-și atinge scopurile practice.

Noi mergem la Genova cu un scop practic : acela de a extinde comerțul și a crea condiții în care el să se dezvolte

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 44, București, Editura politică, 1967, ed. a doua, p. 379—381, 387—389, 390—391, 412—414, și volumul de față, p. 36—42, 69—70. — Nota red.

pe o scară cît mai largă și cu cît mai mult succes. Dar noi nu garantăm cîtuși de puțin succesul Conferinței de la Genova. Ar fi ridicol și absurd să garantăm așa ceva. Cred însă că, apreciind cu toată luciditatea și prudența necesară posibilitățile pe care le oferă acum această conferință, se poate totuși spune, fără exagerare, că ne vom atinge scopul pe care-l urmărim.

Prin Conferința de la Genova, dacă partenerii noștri de la tratativele de acolo vor fi destul de judicioși și nu se vor arăta peste măsură de încăpățînați, sau în afara acestei conferințe, dacă ei au de gînd să se cramponeze pe pozițiile lor, noi tot ne vom atinge scopul !

Se știe doar că interesele cele mai urgente, cele mai arzătoare și mai practice ale tuturor statelor capitaliste, care s-au manifestat deosebit de pregnant în ultimii ani, reclamă dezvoltarea, reglementarea și lărgirea comerțului cu Rusia. Or, din moment ce există asemenea interese, se pot ivi controverse, se pot isca diferende și se pot produce divergențe în ce privește diferite combinații — și este chiar foarte probabil că se vor produce divergențe — și totuși, pînă la urmă, această necesitate economică fundamentală își va croi singură drum. Și eu cred că în această privință putem să fim liniștiți. Nu garantez pentru nici un termen, nu garantez pentru reușită, dar chiar la această adunare se poate spune cu destulă certitudine că relațiile comerciale normale dintre Republica sovietică și toate celelalte țări, ale lumii capitaliste, vor continua inevitabil să se dezvolte. Ce întrepreri ar putea să intervină aici — despre asta am să vorbesc, la locul cuvenit, în raportul meu, însă cred că în ceea ce privește Conferința de la Genova ne putem limita la cele spuse pînă aici.

E de la sine înțeles că tovarășii care doresc să cunoască mai amănunțit problema și care nu se mulțumesc doar cu lista membrilor delegației, publicată în ziare, vor putea să aleagă o comisie sau o secție și să studieze toate materialele Comitetului Central, corespondența și directivele. Amănuntele, bineînțeles, au fost stabilite de noi în mod condiționat, deoarece pînă în momentul de față nu se știe încă exact cine va participa la această Conferință de la Genova și ce condiții, sau condiții prealabile, sau rezerve vor fi formulate

cu acest prilej. Să le analizăm aici pe toate ar fi cît se poate de nerațional și cred că din punct de vedere practic chiar imposibil. Repet, congresul, printr-o secție sau comisie a sa, are toată posibilitatea să strîngă toate documentele privitoare la această problemă, atît pe cele publicate cît și pe cele de care dispune Comitetul Central.

Mă voi limita la cele spuse pînă aici, întrucît sînt convins că nu în această problemă întîmpinăm noi cele mai mari greutăți. Nu aceasta este problema căreia întregui partid trebuie să-i acorde atenția sa principală. Presa burgheză din Europa amplifică și exagerează în mod artificial și intenționat însemnătatea acestei conferințe pentru a înșela masele muncitoare (așa face întotdeauna $9/10$ din întreaga presă burgheză din toate aceste țări și republici democratice libere). Noi ne-am cam lăsat influențați de această presă. Ca întotdeauna, ziarele noastre se mai lasă călăuzite de vechile deprinderi burgheze, nu vor să apuce pe făgașul cel nou, socialist, și noi am făcut mai multă zarvă decît merita să facem în cazul de față. În fond, pentru comuniști, mai ales pentru cei care au trecut prin ani atît de grei ca aceia prin care am trecut noi începînd din 1917 și care au văzut combinații politice atît de serioase ca acelea pe care le-am văzut noi de atunci încoace, Conferința de la Genova nu prezintă greutăți prea mari. Nu-mi amintesc ca această problemă să fi dat naștere la discuții sau divergențe nu numai printre membrii Comitetului Central, dar nici în rîndurile partidului nostru. Este și firesc acest lucru, fiindcă din punctul de vedere al comuniștilor problema nu prezintă nimic litigios, chiar dacă avem în vedere diferitele nuanțe existente în rîndurile lor. Repet, noi mergem la Genova ca negustori, pentru a obține condiții cît mai avantajoase pentru dezvoltarea comerțului care a început, care își urmează cursul său și care, chiar dacă ar reuși cineva să-l întrerupă cu forța pentru un timp oarecare, va continua totuși să se dezvolte, inevitabil, și după această întrerupere.

Mă limitez, așadar, la aceste scurte indicații cu privire la Conferința de la Genova, și acum trec la acele probleme care sînt, după părerea mea, principalele probleme ale politicii din anul care a trecut și ale politicii din anul viitor. Mi se pare (sau, cel puțin, așa sînt eu obișnuit să procedez)

că în raportul politic al Comitetului Central trebuie să vorbim nu pur și simplu despre cele ce s-au întâmplat în anul de care ne ocupăm, ci despre învățămintele politice esențiale, fundamentale pe care le-am putut trage din experiența acestei perioade, pentru ca să putem stabili just politica pentru anul ce vine și să învățăm ceva din experiența anului ce s-a scurs.

Problema principală o constituie, desigur, noua politică economică. Întregul an care formează obiectul prezentului raport s-a scurs sub semnul noii politici economice. Dacă în acest an am realizat ceva serios, important și inalienabil (ceea ce pentru mine nu este încă atât de neîndoielnic), este pur și simplu că am învățat cîte ceva din principiile acestei noi politici economice. Și dacă am învățat cîte ceva, trebuie spus că în acest an am învățat, într-adevăr, extrem de mult în domeniul noii politici economice. Și dovada că într-adevăr am învățat și în ce măsură am învățat o vor face, probabil, faptele și evenimentele care vor urma și care depind foarte puțin de voința noastră, cum ar fi, de pildă, iminenta criză financiară. Mi se pare că principalul lucru pe care trebuie să-l avem în vedere în problema noii noastre politici economice, ca bază pentru toate raționamentele și pentru un bilanț al experienței dobîndite în decurs de un an, ca și pentru căpătarea unor învățăminte practice pentru anul ce vine, îl constituie următoarele trei puncte.

În primul rînd, noua politică economică este importantă pentru noi, înainte de toate, pentru că ne permite să verificăm dacă realizăm într-adevăr o legătură cu economia țărănească. În perioada precedentă de dezvoltare a revoluției noastre, cînd toată atenția și toate forțele erau îndreptate, mai cu seamă, spre respingerea invaziei sau erau absorbite aproape în întregime de această sarcină, nu ne puteam gândi îndeajuns la această legătură, nu ne ardea de ea. Ea putea și trebuia să fie neglijată, într-o anumită măsură într-o vreme cînd în fața noastră stătea sarcina directă și absolut urgentă a înlăturării primejdiei de a fi sugrumați numaidecît de giganticele forțe ale imperialismului mondial.

Cotitura spre noua politică economică a fost hotărîită la ultimul congres cu o unanimitate excepțională, ba chiar cu o unanimitate mai mare decît aceea cu care au fost hotărîite

alte probleme în partidul nostru (care, trebuie să recunoaștem, se distinge în general printr-o mare unanimitate). Această unanimitate a arătat că a devenit absolut actuală necesitatea de a aborda într-un fel nou economia socialistă. Oameni care în multe probleme se aflau în divergență și care apreciau situația din puncte de vedere diferite au ajuns în mod unanim și foarte repede, fără nici un fel de șovăială, la concluzia că noi n-am găsit încă calea potrivită pentru a trece la economia socialistă, pentru construirea fundamentului ei, și că singurul mijloc de a atinge acest obiectiv este noua politică economică. Ne-a fost dat — ca urmare a desfășurării evenimentelor militare și a evenimentelor politice, a dezvoltării capitalismului în bătrânul Occident civilizată și a condițiilor sociale și politice în colonii — să facem primii o breșă în vechea lume burgheză într-un moment când țara noastră era din punct de vedere economic dacă nu cea mai înapoiată, apoi una din cele mai înapoiate. Imensa majoritate a țăranilor din țara noastră au o mică gospodărie individuală. Realizarea a ceea ce credeam că putem înfăptui imediat din programul de construire a societății comuniste schițat de noi urma, într-o anumită măsură, o cale deosebită de ceea ce se petrecea în masele largi ale țăranimii, cărora îi impuneam obligații foarte grele, justificându-le prin argumentul că războiul nu permite în această privință nici un fel de șovăieli. Și această justificare, privită în ansamblu, a fost acceptată de țăranime, cu toate greșelile pe care noi nu le-am putut evita. Masa țărănească în ansamblul ei a văzut și a înțeles că aceste greutăți nemaipomenite, care i-au fost impuse, erau necesare pentru a apăra cu succes puterea muncitorească-țăărănească împotriva moșierilor și a nu fi striviți de invazia capitalistă, care amenința să ne răpească toate cuceririle revoluției. Dar o legătură strânsă între economia care se construia în fabricile și uzinele naționalizate, socializate, și în sovhozuri, de o parte, și economia țărănească, de altă parte, nu exista.

Acest lucru l-am văzut limpede la ultimul congres al partidului ⁵¹. Și l-am văzut atât de limpede, încât n-a existat, în partidul nostru, nici un fel de ezitare în ce privește recunoașterea, ca inevitabilă, a noii politici economice.

Este amuzant să urmărești cum este apreciată această hotărâre a noastră în puzderia de publicații ale diferitelor partide ruse din străinătate. Deosebirea care există între aceste aprecieri este cu totul neînsemnată ; trăind în trecut, cei de acolo susțin și acum că comuniștii de stînga continuă să fie și azi împotriva noii politici economice. Și-au amintit oamenii în 1921 de ceea ce a fost în 1918 și de ceea ce la noi înșiși comuniștii de stînga au uitat, și repetă mereu acest lucru, ca să convingă și pe alții că bolșevicii ăștia, după cum se știe, sînt niște oameni perfizi și mincinoși ; ei, vedeți dumneavoastră, fac totul pentru a ascunde Europei că în această problemă există divergențe chiar printre ei. Citind toate acestea, îți spui : lasă-i să se amăgească singuri. Dacă au o asemenea idee despre ceea ce se petrece la noi, după ea se poate aprecia gradul de conștiință al acestor oameni bătrîni, chipurile foarte culți, care s-au cărat în străinătate. Știm că la noi n-au existat niciun fel de divergențe, și asta pentru că necesitatea practică de a proceda altfel la construirea fundamentului economiei socialiste era evidentă pentru toată lumea.

O legătură strînsă între economia țărănească și economia cea nouă, pe care am încercat s-o făurim, n-a existat la noi. Dar acum există ? Încă nu. Abia ne apropiem de ea. Toată însemnătatea noii politici economice, pe care adeseori presa noastră o mai caută încă oriunde vreți numai acolo unde trebuie nu, toată această însemnătate constă în — și numai în — a stabili o legătură între economia cea nouă, pe care o făurim noi azi cu eforturi uriașe, și economia țărănească. Și în aceasta constă meritul nostru ; altfel n-am fi comuniști, n-am fi revoluționari.

Am început să construim noua economie într-un fel cu totul nou, fără a ține seama de nimic din ceea ce a fost înainte. Și dacă n-am fi pornit la construirea ei, am fi fost complet zdrobiți încă din primele luni, încă din primii ani. Dar asta nu înseamnă că ne-am încăpățînat să susținem că, din moment ce am început s-o construim cu atîta curaj, o vom continua neapărat în același fel. De unde rezultă o asemenea concluzie ? Ea nu rezultă din nimic.

Am spus de la bun început că avem de înfăptuit o operă cu totul nouă și că dacă nu vom fi ajutați cît de curînd de

tovarășii muncitori din țările mai dezvoltate din punct de vedere capitalist, sarcina noastră va fi nespuse de grea și vom face, fără îndoială, o serie de greșeli. Principalul este să fim în stare să vedem cu luciditate unde s-au făcut astfel de greșeli și să reluăm totul de la început. Dacă va fi cazul, vom relua totul de la început nu de două ori, ci chiar de mai multe ori, și vom dovedi astfel că sîntem lipsiți de prejudecăți, că privim cu luciditate sarcina noastră, care este cea mai măreață din cîte au existat vreodată.

Esențial în noua politică economică este, în momentul de față, să ne însușim în mod just experiența din anul care a trecut. Această experiență trebuie să ne-o însușim și vrem să ne-o însușim. Și dacă vrem cu orice preț să reușim în această direcție (și noi vrem să reușim și vom reuși!), trebuie să știm că sarcina n.e.p.-ului, sarcina lui fundamentală, decisivă, căreia îi este subordonat totul, este stabilirea unei legături strînse între economia cea nouă, pe care am început s-o făurim (ce-i drept, foarte defectuos, cu multă nepriecere, dar am început totuși s-o făurim pe baza unei economii socialiste cu totul noi, a unei producții și a unei repartiții noi), și economia țărănească, care asigură existența a milioane și milioane de țărani.

Această legătură n-a existat, și această legătură trebuie s-o realizăm noi în primul rînd. Acestui considerent trebuie să-i subordonăm totul. Totodată, trebuie să lămurim în ce măsură noua politică economică a reușit să creeze această legătură și să nu distrugem ceea ce am început să construim, fără prea multă pricepere.

Noi construim economia noastră împreună cu țărănimea. Va trebui să reorganizăm de multe ori această economie și să facem în așa fel ca să existe o strînsă legătură între munca noastră socialistă, în domeniul marii industrii și al agriculturii, și munca cu care se îndeletnicește fiecare țaran și pe care o face așa cum se pricepe, ca să iasă din nevoie, fără prea multă filozofie (parcă de așa ceva îi arde lui cînd e vorba să scape de pericolul vădit de a pieri în chinurile cumplite ale foamei!).

Această legătură trebuie arătată, pentru ca s-o vedem limpede, s-o vadă întregul popor, pentru ca întreaga masă țărănească să-și dea seama că între viața asta grea, nemai-

pomenit de sărăcăcioasă, nemaipomenit de mizeră și de chinuitoare, pe care o duce acum, și munca pe care o efectuați în numele unor îndepărtate idealuri socialiste există o legătură. Trebuie să facem în așa fel ca truditorul simplu, de rînd, să înțeleagă că a obținut o oarecare îmbunătățire, și a obținut-o altfel decît o obțineau un număr neînsemnat de țărani în epoca puterii moșierești și a capitalismului, cînd fiecare pas spre îmbunătățire (se produceau, fără îndoială, unele îmbunătățiri, și chiar foarte serioase) era legat de batjocorirea, de ofensarea, de umilirea țaranului, de folosirea unor mijloace de silnicie față de întreaga masă țărănească, lucru pe care nici un țaran din Rusia nu l-a uitat și n-o să-l uite zeci de ani de zile. Scopul nostru este să restabilim alianța, să-i dovedim țaranului prin fapte că noi începem cu ceea ce este pe înțelesul lui, cu ceea ce-i este cunoscut și accesibil în momentul de față, în ciuda sărăciei lui, și nu cu ceva îndepărtat și fantezist, din punctul lui de vedere, — să-i dovedim că știm să-l ajutăm, că, într-un moment cînd țaranul cu gospodărie mică se află într-o situație grea, cînd el e ruinat, sărăcit și chinuit de foame, comuniștii îi dau un ajutor real și imediat. Sau îi dovedim acest lucru, sau, dacă nu, o să ne trimită la toți dracii. Asta-i absolut inevitabil.

Iată în ce constă însemnătatea noii politici economice, iată ce stă la baza întregii noastre politici. Acesta este principalul învățămînt ce se poate trage din aplicarea noii politici economice pe întregul an care s-a scurs și, ca să zic așa, principala noastră regulă politică pentru anul ce vine. Țăranul ne face credit și, se-nțelege, după toate cele prin care a trecut, nici n-ar putea să nu ni-l facă. Țăranii, în marea lor majoritate, trăiesc zicîndu-și în sinea lor : „ei bine, dacă nu vă pricepeți să faceți mai bine, o să mai așteptăm ; poate că pînă la urmă tot o să învățați“. Dar acest credit nu poate fi nelimitat.

De acest lucru trebuie să ne dăm seama și, după ce ni s-a făcut credit, să căutăm totuși să ne grăbim. Trebuie să știm că se apropie momentul cînd această țară, în care precum-pănește țărănimea, n-o să ne mai facă credit, cînd ea — dacă ne e permis să folosim un termen comercial — o să ne ceară bani gheață. „Dar acum, după atîtea amînări de

luni și ani de zile, dumneavoastră, stimați cîrmuitori, ați dobîndit totuși mijlocul cel mai sigur, cel mai de nădejde pentru a ne ajuta să scăpăm de nevoi, de sărăcie, de foamete și de ruină. Dumneavoastră știți să faceți treaba asta, ați dovedit-o“. Iată ce examen ne așteaptă în mod inevitabil, și acest examen are să hotărască în ultimă analiză totul : atît soarta n.e.p.-ului, cît și aceea a puterii comuniste în Rusia.

Vom fi noi în stare să ducem pînă la capăt sarcina noastră imediată sau nu ? Și această nouă politică economică va fi ea bună la ceva sau nu ? Dacă se va dovedi că retragerea a fost justă, atunci, după ce ne vom fi retras, să realizăm o strînsă alianță cu masa țărănească și împreună cu ea să mergem înainte de o sută de ori mai încet, dar cu toată hotărîrea și în mod neabătut, pentru ca ea să vadă totdeauna că noi mergem totuși înainte. Atunci cauza noastră va fi categoric invincibilă și nici o forță din lume n-o să ne poată învinge. Pînă în momentul de față, în primul an, noi n-am reușit încă să facem acest lucru. Asta trebuie s-o spunem fără nici un ocol. Dar eu sînt profund convins (și noua noastră politică economică ne dă posibilitatea să tragem absolut limpede și precis această concluzie) că dacă vom înțelege imensa primejdie pe care o conține în sine n.e.p.-ul și dacă ne vom concentra toate forțele noastre în punctele slabe, vom reuși să rezolvăm această sarcină.

Să realizăm o strînsă alianță cu masa țărănimii, cu țărănimea muncitoare de rînd, și să începem să mergem înainte incomparabil, infinit mai încet decît am visat, dar, în schimb, în așa fel ca întreaga masă să meargă într-adevăr cu noi. Și atunci această înaintare va deveni, la timpul ei, atît de rapidă, cum nici nu putem visa în momentul de față. Acesta este, după părerea mea, primul învățămînt politic fundamental pe care-l putem trage din noua politică economică.

Al doilea învățămînt, cu un caracter mai special, îl constituie verificarea prin întrecere a întreprinderilor de stat și a celor capitaliste. Acum se creează la noi societăți mixte — am să spun cîteva cuvinte despre ele ceva mai tîrziu —, și aceste societăți mixte, ca și întregul nostru comerț de stat și întreaga noastră nouă politică economică, înseamnă folo-

sirea de către noi, comuniștii, a unor procedee comerciale, a unor procedee capitaliste. Ele mai prezintă importanță și prin faptul că se stabilește aici o întrecere practică între metodele capitaliste și metodele noastre. Să facem o comparație în practică. Până acum noi alcătuiam programe și făceam promisiuni. La timpul său, acest lucru era absolut necesar. Fără program și fără promisiuni nici nu se poate vorbi de o revoluție mondială. Dacă albgardiștii, inclusiv menșevicii, ne ocărăsc pentru acest lucru, avem astfel o dovadă că menșevicii și socialiștii din Internaționala a II-a și din Internaționala a II^{1/2} n-au nici cea mai vagă idee de felul cum decurge, în general, desfășurarea unei revoluții. Altfel nici nu puteam să începem.

Acum însă situația este de așa natură, că trebuie să procedăm la o verificare serioasă a muncii noastre, și nu la o verificare ca aceea pe care o fac instituțiile noastre de control, înființate de aceiași comuniști, chiar dacă aceste instituții ar fi de-a dreptul excelente și chiar dacă, atât în sistemul instituțiilor de stat, cât și în acela al instituțiilor de partid, ele ar fi niște instituții de control aproape ideale, un asemenea control ar fi ridicol din punctul de vedere al necesităților reale ale economiei țărănești, dar el n-ar fi de loc ridicol din punctul de vedere al construcției noastre. Noi creăm acum asemenea instituții de control, dar nu de această verificare vorbesc eu acum, ci de una care să corespundă punctului de vedere al economiei maselor.

Capitalistul se pricepea să aprovizioneze. El făcea prost treaba asta, o făcea tâlhărește, ne jignea și ne jecmănea. Asta o știu simplii muncitori și țărani, care nu discută despre comunism pentru că nu știu ce-o mai fi și asta.

„Capitaliștii totuși se pricepeau să aprovizioneze, dar voi vă pricepeți? Nu vă pricepeți“. Iată ce glasuri se făceau auzite în primăvara anului trecut, ce-i drept nu totdeauna limpede, dar ele constituiau substratul întregii crize de atunci. „E adevărat că voi sînteți niște oameni minunați, dar treaba, treaba economică de care v-ați apucat, nu știți s-o faceți“. Aceasta este critica cea mai simplă și mai nimicitoare pe care țărănimea și, prin intermediul ei, o serie întreagă de pături ale muncitorimii au adus-o anul trecut partidului comunist. Și iată de ce, în problema

n.e.p.-ului, acest punct vechi capătă o importanță atât de mare.

Ceea ce ne trebuie e o adevărată verificare. Alături de voi acționează capitalistul, el recurge la procedee tâlhărești, încasează profituri, însă e un om priceput. Iar voi încercați o metodă nouă : profituri nu obțineți, principiile voastre sînt comuniste, idealurile sînt minunate, într-un cuvînt, așa cum vă prezentați, sînteți niște sfinți care încă de vii merită să intre în rai, dar treabă știți să faceți ? Este nevoie de o verificare, de o verificare efectivă, nu ca aceea cînd Comisia Centrală de Control instituie o anchetă și face o mustrare, iar Comitetul Executiv Central din Rusia aplică o sancțiune, ci de o verificare efectivă din punct de vedere al economiei naționale.

Comuniștilor li s-au acordat tot felul de amînări, li s-a făcut atîta credit cum nu s-a făcut nici unui alt guvern. Fără îndoială, ei au ajutat poporul să scape de capitaliști și de moșieri ; țărănimea prețuiește acest lucru, și ea a acordat credit, a îngăduit amînări, dar toate merg pînă la un timp. Iar după aceea vine verificarea : știți să gospodăriți tot atît de bine ca și ceilalți ? Vechiul capitalist știe, în timp ce voi nu știți.

Acesta este primul învățămînt și aceasta este prima parte importantă a raportului politic al Comitetului Central. Noi nu știm să gospodărim. Acest neajuns l-am dovedit în cursul acestui an. Aș fi dorit foarte mult să vă pot da drept exemplu cîteva gostrusturi * (ca să mă exprim în această minunată limbă rusă, pe care a lăudat-o atît de mult Turgheniev) și să arăt cum știm noi să gospodărim.

Spre regretul meu însă, dintr-o serie de cauze, și mai ales din cauză de bolă, n-am putut să elaborez această parte a raportului și trebuie să mă limitez la a-mi exprima convingerea mea, care se bazează pe observarea celor ce se petrec. În decursul acestui an noi am făcut din plin dovada că nu știm să gospodărim. Acesta este învățămîntul principal. Dacă în anul ce vine nu vom dovedi contrarul, Puterea sovietică nu va mai putea să existe. Și cel mai mare pericol este că nu toți își dau seama de acest lucru. Dacă toți co-

* — trusturi de stat. — Nota trad.

muniștii, toți activiștii cu funcții de răspundere și-ar da limpede seama și ar recunoaște deschis : nu ne pricepem, hai să învățăm de la început și în felul acesta o să obținem câștig de cauză, ei ar exprima astfel, după părerea mea, concluzia principală, fundamentală. Dar tovarășii nu-și dau seama de acest lucru și sînt convinși că dacă cineva gîndește astfel, apoi este vorba de niște oameni înapoiți, care, spun ei, n-au studiat comunismul, iar dacă îl vor studia, poate că vor înțelege. Să-mi fie cu iertare, dar ceea ce interesează aici nu este că țăranul sau muncitorul fără partid n-a studiat comunismul, ci că au trecut timpurile cînd trebuia să expui în mod amănunțit un program și să chemi poporul la înfăptuirea acestui program mareț. Acele timpuri au trecut ; acum trebuie să dovedim că, în situația grea de astăzi, știm să dăm un ajutor practic gospodăriei muncitorului și țăranului, pentru ca ei să vadă că în această întrecere noi am ieșit învingători.

Societățile mixte pe care am început să le înființăm și la care participă atît capitaliști particulari — ruși și străini — cît și comuniști constituie una din formele în care întrecerea poate fi bine organizată, în care putem să învățăm și să dovedim că știm să stabilim tot așa de bine ca și capitaliștii o legătură strînsă cu economia țărănească, că putem să satisfacem nevoile ei, că putem să-i ajutăm țărănimii să meargă înainte, chiar așa cum este ea astăzi, cu toată ignoranța ei, căci ea nu poate fi transformată într-un timp atît de scurt.

Iată care este întrecerea ce ne stă în față ca o sarcină de absolută urgență. Iată care este miezul noii politici economice, iată în ce constă, după convingerea mea, esența politicii partidului. Greutăți și probleme de ordin pur politic avem cîte vreți. Și dumneavoastră le cunoașteți : Conferința de la Genova și pericolul unei intervenții. Greutăți mari, dar cu totul neînsemnate în comparație cu această greutate. Acolo am și văzut cum se procedează, acolo am învățat multe și ne-am dat seama ce este diplomația burgheză. Este un domeniu în care menșevicii ne-au dat lecții timp de 15 ani și ne-au învățat unele lucruri folositoare. El nu constituie ceva nou pentru noi.

Dar aici e vorba de un lucru pe care trebuie să-l facem acum în economie : să învingem în întrecerea cu un simplu vânzător, cu un simplu capitalist, cu un negustor, care o să se ducă la țaran și n-o să discute cu el despre comunism — închipuiți-vă, n-o să stea să discute cu el despre comunism —, ci o să-i spună : dacă e nevoie să-ți procur ceva, dacă trebuie făcută o afacere în toată regula sau dacă e vorba de construit ceva, eu, ce-i drept, o să construiesc scump, dar comuniștii o să construiască poate și mai scump, poate chiar de zece ori mai scump. Iată agitația care prezintă astăzi o importanță esențială, iată care e problema de bază a economiei.

Repet, poporul ne-a acordat o amânare și ne-a făcut credit, datorită politicii noastre juste, și acestea sînt, ca să mă exprim în limbajul n.e.p.-ului, niște polițe, dar pe ele nu stă scrisă scadența și din textul lor nu poți afla cînd anume urmează să fie prezentate spre achitare. Și aici e toată primejdia. Și în aceasta constă particularitatea care deosebește aceste polițe politice de obișnuitele polițe comerciale. Asupra acestei chestiuni trebuie să ne concentrăm toată atenția și să nu ne împăcăm cu ideea că pretutindeni în trusturile de stat și în societățile mixte lucrează comuniști dintre cei mai buni și mai de răspundere — asta nu ajută la nimic din moment ce ei nu știu să gospodărească și se prezintă, din acest punct de vedere, mai prejos decît un simplu vânzător capitalist care a trecut prin școala unei mari fabrici sau a unei mari firme. De acest lucru nu ne dăm seama, fiindcă în noi a mai rămas încă îngîmfare comunistă — *komcivanstvo*, ca să mă exprim în aceeași sublimă limbă rusă. Adevărul este că un comunist de răspundere — și chiar un comunist dintre cei mai buni, unul absolut cinstit și devotat, care a stat în temnițe și a înfruntat moartea — nu știe să facă comerț pentru că nu este om de afaceri, nu și-a însușit această îndeletnicire, nu vrea să învețe și nu înțelege că trebuie să învețe începînd de la a.b.c. El, comunistul, revoluționarul, care a făcut cea mai mare revoluție din lume, el, spre care se îndreaptă privirile dacă nu a patruzeci de piramide, apoi a patruzeci de țări europene în nădejdea de a scăpa de capitalism, el trebuie să învețe de la un simplu vânzător care a stat vreo zece ani la tarabă, care cunoaște această meserie, în timp ce el.

comunistul de răspundere și revoluționarul devotat, nu numai că nu știe s-o practice, dar nici măcar nu-și dă seama că nu știe.

Așadar, tovarăși, dacă vom remedia cel puțin această primă lacună, înseamnă că am obținut o mare victorie. Trebuie să plecăm de la acest congres cu convingerea că n-am știut să facem acest lucru și că vom începe să învățăm de la a.b.c. Noi, oricum, n-am încetat încă să fim revoluționari (deși mulți afirmă, și nu chiar fără temei, că ne-am birocratizat) și putem să înțelegem un adevăr atît de simplu, și anume că atunci cînd este vorba de un lucru nou și neobișnuit de greu trebuie să știi să iei totul de la început, de mai multe ori : dacă ai început ceva și ai ajuns într-un impas, apucă-te din nou de treabă și prefă de zece ori ceea ce ai început, numai să obții ce ți-ai propus ; nu-ți da aere, nu te fâli că ești comunist, fiindcă un oarecare vînzător de prăvălie care nu e membru de partid și care e poate chiar un albguardist, și cu siguranță că e un albguardist, știe să facă o treabă absolut necesară din punct de vedere economic, iar tu nu știi s-o faci. Dacă tu, care ești comunist cu muncă de răspundere și ai sute de grade și titluri, inclusiv pe acela de „cavaler“ comunist și sovietic, îți dai seama de această cerință, îți vei atinge scopul, fiindcă aici e vorba de un lucru ce poate fi învățat.

Unele succese, deși foarte mici, noi tot am obținut în cursul acestui an, dar ele sînt infime. Lucrul cel mai serios este că nu există conștiința și convingerea — care să fie larg răspîndită și împărtășită de toți comuniștii — că în momentul de față noi, comuniștii ruși cu funcții de răspundere și foarte devotați cauzei, sîntem mai puțin pricepuți în acest domeniu decît oricare din vechii vînzători de prăvălie. Încă o dată spun : trebuie să ne apucăm să învățăm de la început. Dacă vom fi conștienți de acest lucru, vom trece cu succes examenul ; și aici este vorba de un examen serios, la care ne va supune criza financiară care se apropie, un examen la care ne va supune piața rusă și cea internațională, cărora le sîntem subordonați, de care sîntem legați și de care nu ne putem rupe. Este un examen serios, fiindcă putem fi bătuți atît pe plan economic cît și pe plan politic.

Așa și numai așa se pune problema, pentru că aici este vorba de o întrecere serioasă, și această întrecere este decisivă. Am recurs la tot felul de mijloace și expediente pentru a ieși din greutățile noastre de ordin economic și politic. Ne putem lăuda, ne putem mândri că pînă acum am știut să folosim toate aceste mijloace și expediente, în feluritele lor combinații, potrivit cu diferitele împrejurări, însă acum nu mai avem nici o ieșire. Dați-mi voie să vă spun asta fără nici o exagerare, pentru că în acest sens se dă într-adevăr „lupta cea mare“, cu caracter decisiv, nu împotriva capitalismului internațional — acolo se vor mai da încă multe „lupte mari“ —, ci împotriva capitalismului rus, împotriva capitalismului pe care îl generează și îl alimentează mica gospodărie țărănească. Aici ne așteaptă curînd o luptă a cărei dată nu poate fi precis stabilită. Aici ne așteaptă „lupta cea mare“, lupta decisivă, aici nu mai sînt posibile nici un fel de manevre politice sau de alt ordin, fiindcă aici este vorba de un examen în întrecerea cu capitalul privat. Sau trecem cu succes acest examen în întrecerea cu capitalul privat, sau, dacă nu, ne așteaptă un eșec total. Pentru a reuși la acest examen avem puterea politică și o sumedenie de resurse economice și de altă natură, avem tot ce doriți, afară de pricepere. Ne lipsește priceperea. Dar dacă vom ști totuși să tragem acest învățămînt simplu din experiența anului trecut și vom face din el un îndreptar pentru anul 1922, vom birui și această greutate, deși ea este cu mult mai mare decît cea precedentă, pentru că ea se află în noi înșine. Nu este același lucru cu a avea de-a face cu un dușman oarecare din afară. Această greutate constă în faptul că noi înșine nu vrem să recunoaștem adevărul neplăcut care ni se impune și nu vrem să ajungem în situația neplăcută pe care nu o putem totuși evita : aceea de a ne apuca să învățăm totul de la început. Acesta este, după părerea mea, cel de-al doilea învățămînt care decurge din noua politică economică.

Iar cel de-al treilea învățămînt, care are un caracter complementar, privește problema capitalismului de stat. Păcat că tov. Buharin nu este aici, la congres ; aș fi vrut să discut puțin cu dînsul, dar mai bine am să amîn pînă la congresul viitor. În problema capitalismului de stat, atît presa noastră cît și partidul nostru, în general, comit greșeala de a cădea

în intelectualism, în liberalism ; ne lansăm în discuții subtile asupra felului cum trebuie înțeles capitalismul de stat și căutăm explicații în cărțile vechi. Or, în ele este vorba despre ceva cu totul diferit : în ele scrie despre capitalismul de stat care există în capitalism, dar nu s-a scris nici o carte în care să se vorbească despre capitalismul de stat care există în comunism. Nici Marx nu s-a gândit să scrie vreun cuvânt în această problemă și a murit fără să ne lase măcar un pasaj precis sau măcar o indicație certă. De aceea ne vedem acum nevoiți să ne descurcăm singuri. Și dacă parcurgi cu mintea toată presa noastră, dacă îmbrățișezi dintr-o privire de ansamblu tot ce s-a scris în ea despre capitalismul de stat, așa cum am încercat eu când am pregătit acest raport, ajungi la convingerea că, în acest caz, oamenii trag alături de țintă, că privirile lor sînt îndreptate într-o direcție cu totul greșită.

În întreaga literatură economică, capitalismul de stat este prezentat ca un capitalism care există în orînduirea capitalistă, cînd puterea de stat își subordonează direct cutare sau cutare întreprinderi capitaliste. Dar la noi e vorba de un stat proletar, care se sprijină pe proletariat, îi acordă toate privilegiile politice și, prin el, atrage spre sine păturile de jos ale țărănimii (vă amintiți că am început să facem acest lucru prin constituirea de comitete ale sărăcimii). Tocmai din această cauză termenul capitalism de stat derutează pe mulți, pe foarte mulți. Pentru a înlătura acest neajuns, trebuie să nu pierdem din vedere ceea ce e esențial, și anume că capitalismul de stat, în forma în care există la noi, nu este analizat în nici o teorie, în nici o literatură, pentru simplul motiv că toate noțiunile obișnuite legate de acest termen se potrivesc numai puterii de stat burgheze dintr-o societate capitalistă. Or, la noi este o societate care a ieșit din făgașul capitalist, fără să fi intrat încă într-un făgaș nou, iar statul acesta nu este condus de burghezie, ci de proletariat. Noi nu vrem să înțelegem că atunci cînd spunem „stat“, acest stat sîntem noi, este proletariatul, este avangarda clasei muncitoare. Capitalismul de stat este acel capitalism pe care vom ști să-l îngrădim, ale cărui limite vom ști să le stabilim ; acest capitalism de stat este legat de stat, iar statul sînt muncitorii, este partea înaintată a muncitorilor, este avangarda lui, sîntem noi.

Capitalismul de stat este capitalismul pe care trebuie să-l fixăm în anumite limite, ceea ce pînă astăzi n-am știut să facem. În asta stă secretul. Și numai de noi depinde cum va arăta acest capitalism de stat. Puterea politică pe care o avem este suficientă, cu totul suficientă ; dispunem, totodată, de suficiente posibilități economice, dar avangarda clasei muncitoare, care este chemată să conducă direct, să stabilească granițele, să se delimiteze, să-și subordoneze totul și să nu fie subordonată, această avangardă n-are suficientă pricepere. Aici ni se cere numai pricepere ; și tocmai ea ne lipsește.

Aceasta este, incontestabil, o situație fără precedent în istorie : proletariatul, avangarda revoluționară, posedă putere politică suficientă — cu totul suficientă —, dar în același timp există și capitalismul de stat. Esențialul, în cazul de față, este să înțelegem că acesta este capitalismul pe care putem și trebuie să-l admitem, căruia putem să-i fixăm și trebuie să-i fixăm anumite limite, fiindcă acest capitalism este necesar pentru marea masă a țărănimii și pentru capitalul privat, care trebuie să facă comerț în așa fel încît să satisfacă nevoile țărănimii. Trebuie să orînduim lucrurile în așa fel, ca mersul obișnuit al economiei capitaliste și al comerțului capitalist să fie posibil, fiindcă poporul are nevoie de acest lucru, întrucît fără el nu se poate trăi. Toate celelalte nu sînt pentru ei, pentru cei din această tabără, ceva absolut necesar și cu ele se pot împăca. Iar voi, comuniștii, voi, muncitorii, voi, partea conștientă a proletariatului, care v-ați asumat sarcina de a conduce statul, arătați-ne că vă pricepeți să faceți în așa fel ca statul pe care l-ați luat în mîinile voastre să funcționeze cum vreți voi. Iată însă că a trecut un an, statul se află în mîinile noastre ; dar, în condițiile noii politici economice, a funcționat el în acest an așa cum am vrut noi ? Nu. Noi nu vrem să recunoaștem acest adevăr : el n-a funcționat cum am vrut noi. Dar cum a funcționat ? E ca o mașină care scapă din mîini : la volan se află parcă un om care o conduce, dar ea nu merge în direcția în care o conduce el, ci într-o direcție în care o dirijează parcă o altă forță, o forță ilegală, o forță ilicită, o forță pripășită dumnezeu știe de unde — speculanții sau capitaliștii din sectorul economiei private, sau și unii și al-

ții —, dar, în orice caz, mașina nu merge tocmai așa, iar adeseori nu merge de loc așa cum își închipuie cel ce stă la volanul ei. Iată esențialul, iată ce trebuie să avem în vedere când vorbim de capitalismul de stat. În acest domeniu esențial trebuie să învățăm totul de la început, și numai dacă ne vom însuși temeinic acest adevăr, numai dacă el va pătrunde adânc în conștiința noastră, vom putea avea siguranța că o să învățăm.

Trec acum la problema opririi retragerii, despre care am avut ocazia să vorbesc și în cuvîntarea pe care am rostit-o la congresul metalurgiștilor *. N-am întâmpinat între timp nici un fel de obiecții — nici în presa de partid, nici în scrisorile particulare ale tovarășilor și nici în Comitetul Central. Comitetul Central a aprobat planul meu, care prevedea ca și în raportul prezentat, în numele Comitetului Central, la acest congres oprirea retragerii noastre să fie subliniată cu toată energia și să se propună congresului ca el să dea, de data asta în numele întregului partid, directiva respectivă, care să aibă un caracter obligatoriu. Ne-am retras timp de un an. Acum trebuie să spunem în numele partidului : destul ! Scopul pe care l-am urmărit prin această retragere a fost atins. Această perioadă se termină sau s-a și terminat. Acum ne fixăm un alt obiectiv : regrouparea forțelor. Am ajuns la un punct nou și, în linii generale, am efectuat totuși o retragere relativ ordonată. Este adevărat că din diferite părți n-au lipsit glasuri care voiau să imprime acestei retrageri un caracter de panică. Unii, din cealaltă parte, susțineau că în cutare sau cutare punct ne-am fi retras greșit : de pildă, unii reprezentanți ai grupului care-și dădea denumirea de „opoziție muncitorească” ⁵². (Eu cred că pe nedrept au purtat ei această denumire.) În excesul lor de zel s-au îndreptat spre o ușă, dar au nimerit la alta, și acum și-au dat limpede seama de acest lucru. Pe atunci ei nu vedeau că activitatea lor nu urmărea să îndrepte mișcarea noastră pe drumul cel bun, ci avea în realitate un singur rol : acela de a semăna panică și de a ne împiedica să efectuăm o retragere disciplinată.

* Vezi volumul de față, p. 8—17. — *Nota red.*

Retragerea este o treabă grea, mai ales pentru niște revoluționari care sînt deprinși să fie mereu în ofensivă, mai ales cînd, de cîtiva ani, ei s-au obișnuit să desfășoare cu mare succes ofensiva și mai ales cînd sînt înconjurați de revoluționarii din alte țări, care nu visează altceva decît să treacă la ofensivă. Unii dintre ei, văzînd că ne retragem, au început chiar, în mod inadmisibil, să plîngă ca niște copii, cum s-a întîmplat la ultima ședință lărgită a Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste⁵³. Unii tovarăși, însuflețiți de cele mai frumoase sentimente și năzuințe comuniste, au izbucnit în plîns pentru că bunii comuniști ruși, închipuiți-vă, efectuează o retragere. Îmi este, poate, greu acum să înțeleg această mentalitate occidentală, deși am trăit destul de multă vreme — ca emigrant — în aceste minunate țări democratice. Dar se prea poate ca din punctul lor de vedere să fie atît de greu să înțelegi acest lucru, încît să-ți vină să plîngi. Noi, în orice caz, n-avem timp să ne lăsăm influențați de asemenea sentimentalisme. Pentru noi era clar : tocmai datorită faptului că timp de ani de zile am desfășurat cu atîta succes ofensiva și am reputat atîtea victorii extraordinare (și toate acestea într-o țară extrem de ruinată, lipsită de condițiile materiale necesare !), pentru a consolida această ofensivă, din moment ce am cucerit atît de mult, era absolut necesar să operăm o retragere. Nu puteam să ne menținem toate pozițiile pe care le cucerisem printr-un iureș ; pe de altă parte, tocmai datorită faptului că, purtați de valul entuziasmului muncitorilor și țaranilor, am cucerit, printr-un iureș, atît de mult și am avut astfel un spațiu atît de vast, am putut să ne retragem foarte departe și mai putem să ne retragem și acum departe, fără să pierdem în nici un caz ceea ce e principal, esențial. În linii generale, retragerea a fost efectuată destul de ordonat, deși unele voci care semănau panică, printre care și „opозиția muncitorească“ (și acesta a fost cel mai mare rău pe care l-a pricinuit ea !), au provocat pe alocuri defecțiuni, abateri de la disciplină și de la o retragere reglementară. Cel mai primejdios lucru într-o retragere este panica. Cînd o întregă armată (vorbesc aici în sens figurat) se retrage, nu poate să domnească aceeași stare de spirit ca atunci cînd toți înaintează. Atunci, la fiecare pas veți constata, într-o oarecare

măsură, o stare de deprimare. S-au găsit la noi pînă și poeți care au scris că la Moscova este foamete și frig ; în timp ce înainte era curat și frumos, acum înflorește comerțul și specula. Există o serie întreagă de asemenea producții poetice.

Se înțelege că toate acestea sînt provocate de retragere. Și aici există o mare primejdie : după o mare ofensivă victorioasă este extrem de greu să te retragi ; în asemenea situație raporturile sînt cu totul altele ; în timpul unei ofensive, chiar dacă nu se menține disciplina, toți dau năvală de la sine și zboară înainte ; în timpul unei retrageri însă, și disciplina trebuie să fie mai conștientă și este de o sută de ori mai necesară, pentru că, atunci cînd întreaga armată se retrage, ea nu-și dă seama, nu vede unde trebuie să se oprească, ci vede numai retragerea ; în asemenea situații este suficient uneori să răsune doar cîteva voci din acelea care seamănă panică, pentru ca toți să dea bir cu fugiții. În acest caz primejdia este enormă. Cînd se execută o asemenea retragere cu o armată adevărată se instalează mitraliere, și atunci cînd retragerea reglementară se transformă într-o fugă dezordonată se dă comanda : „Foc !“. Și bine se face.

Dacă într-un asemenea moment, cînd executăm o retragere nespuse de grea și cînd principalul constă în a păstra o ordine deplină, se găsesc oameni care seamănă panică, chiar dacă ei sînt animați de cele mai bune intenții, într-un asemenea moment orice încălcare a disciplinei, fie ea cît de neînsemnată, trebuie pedepsită aspru, fără milă și fără cruțare, și nu numai cînd e vorba de unele treburi interne din partidul nostru, ci acest lucru trebuie avut și mai mult în vedere cînd e vorba de niște domni cum sînt menșevicii sau toți domnii din Internaționala a II^{1/2}.

Zilele acestea am citit, în nr. 20 al revistei „Internaționala Comunistă“, articolul tovarășului Rákosi despre o nouă broșură a lui Otto Bauer, de la care am învățat altădată cu toții, dar care după război a devenit, ca și Kautsky, un jalnic filistin⁵⁴. El scrie acum : „Așadar, ei se retrag spre capitalism ; noi am spus totdeauna că revoluția lor este o revoluție burgheză“.

Atît menșevicii cît și socialiștii-revoluționari, care țin cu toții astfel de predici, se miră cînd declarăm că pe cei ce spun asemenea lucruri îi vom pedepsi cu împușcarea. Ei se

miră, deși chestiunea este cît se poate de clară : cînd o armată se retrage, este nevoie de o disciplină de o sută de ori mai severă decît atunci cînd ea e în ofensivă, pentru că în timpul ofensivei toți se avîntă înainte. Or, dacă acum vor începe cu toții să se repeadă înapoi, se va ajunge la pieire inevitabilă și imediată.

Tocmai într-un asemenea moment principalul este să te retragi în ordine, să-ți fixezi exact limita retragerii și să nu te lași cuprins de panică. Și cînd un menșevic spune : „Voi vă retrageți acum, iar eu am fost totdeauna pentru retragere ; sînt de acord cu voi, sînt omul vostru, hai să ne retragem împreună !“ — noi îi răspundem : „Pentru orice manifestare publică de menșevism, tribunalele noastre revoluționare trebuie să condamne la moarte prin împușcare ; altfel înseamnă că ele nu sînt tribunale ale noastre, ci dumnezeu știe ce“.

Ei nu pot de loc să înțeleagă acest lucru și spun : „Ce apucături dictatoriale mai au și oamenii ăștia !“ Ei își închipuie și astăzi că noi îi persecutăm pe menșevici pentru că s-au hărțuit cu noi la Geneva ⁵⁵. Dar dacă am fi mers pe această cale, poate nu ne-am fi menținut nici două luni la putere. Într-adevăr, predica rostită de Otto Bauer, de conducătorii Internaționalelor a II-a și a II^{1/2}, de menșevici și socialiști-revoluționari oglindește propria lor fire : „Revoluția a mers prea departe. Ceea ce spui tu acum noi am spus totdeauna. Dă-ne voie să mai repetăm încă o dată“. Iar noi le răspundem : „Dați-ne voie să vă punem, pentru asta, la zid. Ori veți fi atît de buni și vă veți abține de la a vă exprima părerile voastre, ori, dacă veți căuta în actuala situație, cînd ne aflăm în condiții mult mai grele decît în timpul invaziei directe a albilor, să vă expuneți părerile voastre politice, atunci, să ne fie cu iertare, vă vom trata ca pe cei mai răi și mai periculoși albgardiști“. Acest lucru nu trebuie să-l uităm.

Atunci cînd vorbesc de oprirea retragerii, prin asta nu vreau de loc să spun că noi am și învățat să facem comerț. Dimpotrivă, mă mențin la părerea contrarie, și înseamnă că am fost greșit înțeles și că am dat dovadă că nu știu să-mi exprim limpede gîndurile dacă cele expuse de mine ar lăsa o asemenea impresie.

Dar ceea ce se cere azi este ca starea de nervozitate și agitație care s-a ivit la noi ca urmare a n.e.p.-ului, tendința de a crea totul într-un fel nou, de a adapta totul să înceteze. Avem astăzi o serie de societăți mixte. Ce-i drept, ele sînt încă foarte puține. Au fost înființate la noi cu participația unor capitaliști străini, nouă societăți, aprobate de Comisariatul poporului pentru comerțul exterior, comisia Sokolnikov⁵⁶ a aprobat șase societăți, iar Severoles* a încheiat două acorduri în acest sens. Așadar, în momentul de față avem șaptesprezece societăți, cu un capital de mai multe milioane, care au fost aprobate de diferite instanțe. (E drept că și în instanțele noastre domnește destulă confuzie, așa că nici aici nu sînt excluse unele scăpări.) Dar, în orice caz, există astăzi la noi societăți la care participă capitaliști ruși și străini. Ele nu sînt numeroase. Acest început modest, dar practic, constituie o dovadă că comuniștii sînt luați în serios, pe baza practicii dobîndite de ei, și nu pe baza aprecierilor făcute de niște instituții atît de înalte cum sînt Comisia Centrală de Control și Comitetul Executiv Central din Rusia. Fără îndoială, Comisia Centrală de Control este o instituție foarte bună, și noi o s-o investim acum cu mai multă autoritate. Și totuși, cînd aceste instituții îi verifică pe comuniști, atunci, închipuiți-vă, autoritatea lor nu este recunoscută pe piața internațională. (R î s e t e.) Iar cînd niște capitaliști oarecare, ruși și străini, acceptă să facă parte împreună cu comuniștii dintr-o societate mixtă, noi spunem : „Oricum, tot știm și noi să facem ceva, oricît ar fi de defectuos, oricît ar fi de puțin, dar pentru început tot e ceva“. Desigur, nu e prea mult ; gîndiți-vă numai : a trecut un an de cînd am declarat că o să depunem eforturile cele mai energice în această direcție (și se spune că avem multă energie), și totuși în decurs de un an au luat ființă numai șaptesprezece societăți.

Asta arată cît de nedibaci — al dracului de nedibaci ! — și de nătîngi sîntem noi, cît oblomovism mai există încă la noi, din care cauză, în mod inevitabil, o să mai fim încă bătuți. Dar, repet, un început există totuși, operația de re-

* Severoles — organizație pentru exploatarea pădurilor din nordul țării. — *Nota trad.*

cunoaștere a fost făcută. Capitaliștii n-ar fi venit la noi dacă n-ar fi existat condiții elementare pentru activitatea lor. Iar dacă au venit totuși, fie și într-un număr cu totul neînsemnat, reiese că am repurtat o victorie parțială.

Se înțelege că în cadrul acestor societăți ei o să ne bată zdravăn, și încă atît de zdravăn că o să fie nevoie de cîțiva ani de zile ca să ne descurcăm. Dar nu face nimic. Eu nu spun că asta e o victorie : e o operație de recunoaștere, care arată că noi avem de pe acum un cîmp de activitate, dispunem de o porțiune de teren și putem să oprim retragerea.

Această operație de recunoaștere ne-a adus un număr neînsemnat de contracte cu capitaliștii, dar ele au fost totuși încheiate. Trebuie să tragem de aici învățămintele cuvenite și să acționăm în continuare. În acest sens, e timpul să punem capăt nervozității, strigătelor și agitației de prisos. Ne vin mereu scrisori și telefonograme, în care oamenii întreabă: „Nu s-ar putea să fim reorganizați și noi? Acum avem, doar, n.e.p.-ul!“ Toată lumea se agită și se produce o harababură, treabă practică nu face nimeni, toată lumea discută cum să se adapteze n.e.p.-ului, și nu se ajunge la nici un rezultat.

Iar negustorii își rîd de comuniști, și probabil că spun pe un ton sentențios : „Înainte existau înduplecători-șefi⁵⁷, iar acum există palavragii-șefi“. Că și-au bătut joc de noi capitaliștii, că am întîrziat, că am pierdut ocazia nu încapă nici cea mai mică îndoială, și în acest sens spun eu că această direcție trebuie confirmată și în numele congresului.

Retragerea s-a terminat. Principalele metode de conlucrare cu capitaliștii au fost schițate. Există modele în acest sens, deși într-un număr infim.

Lăsați-vă de filozofare, încetați cu discuțiile despre n.e.p., lăsați-i pe poeți să scrie versuri, căci de-aia sînt poeți. Iar voi, economiștii, nu vă lansați în discuții despre n.e.p., ci faceți să sporească numărul acestor societăți, verificați numărul comuniștilor care știu să organizeze o întrecere cu capitaliștii.

Retragerea s-a terminat ; acum este vorba de regruparea forțelor. Aceasta e directiva pe care trebuie s-o dea congresul și care trebuie să pună capăt învălmășelii și harababurii. Liniștiți-vă, lăsați-vă de filozofare, ea va fi socotită ca un

minus. Trebuie să dovedești în mod practic că lucrezi tot așa de bine ca și capitaliștii. Ei creează o strânsă legătură economică cu țărănimea pentru a se îmbogăți ; tu însă trebuie să crezi o strânsă legătură cu economia țărănească pentru a întări puterea economică a statului nostru proletar. Tu deții superioritatea asupra capitaliștilor, pentru că puterea de stat se află în mâinile tale, pentru că dispui de o serie întreagă de mijloace economice, numai că nu știi să le folosești ; privește lucrurile cu ochi mai lucizi, leapădă-te de zorzoane, de pomposul veșmînt comunist, învață cu simplitate un lucru simplu, și atunci îl vom bate pe capitalistul privat. Avem în mâinile noastre puterea de stat, dispunem de o mulțime de mijloace economice ; dacă vom bate capitalismul și vom crea o strânsă legătură cu economia țărănească, vom deveni o forță absolut invincibilă. Și atunci construirea socialismului nu va mai fi opera acestei picături într-un ocean, al cărei nume este partidul comunist, ci a întregii mase muncitoare ; atunci țăranul simplu va vedea că noi îl ajutăm și ne va urma, în așa fel încît, chiar dacă acest mers va fi de o sută de ori mai încet, va fi totuși de un milion de ori mai temeinic și mai sigur.

În acest sens trebuie deci să vorbim despre oprirea retragerii, și ar fi bine ca această lozincă, într-o formă sau alta, să fie transformată într-o hotărîre a congresului.

Aș vrea, în legătură cu cele spuse aici, să ating următoarea chestiune: cum trebuie apreciată noua politică economică a bolșevicilor — ca o evoluție sau ca o tactică ? Așa au pus problema smenovehiștii, care, după cum știți, reprezintă un curent ce a cîștigat teren printre emigranții ruși, un curent politic-social în fruntea căruia se află cadeți marcanti, oțtîva foști miniștri din guvernul Kolceak, oameni care au ajuns la convingerea că Puterea sovietică construiește statul rus și că trebuie deci s-o urmeze. „Dar ce fel de stat construiește această Putere sovietică ? Comuniștii spun că un stat comunist și dau asigurări că n.e.p.-ul este o tactică : bolșevicii, în acest moment greu, îi duc de nas pe capitaliștii privați și apoi își vor lua ce-i al lor. Bolșevicii pot spune ce le place, însă în realitate asta nu este o tactică, ci o evoluție, o degenerare internă ; ei vor ajunge la obișnuitul stat burghez,

și noi trebuie să-i sprijinim. Istoria merge pe căi diferite“ — așa raționează smenovehiștii.

Unii din ei fac pe comuniștii ; însă există printre ei și oameni mai sinceri, cum este Ustrealov. Mi se pare că a fost ministru în guvernul Kolceak. El nu este de acord cu prietenii săi, și le spune : „Puteți să spuneți tot ce vreți despre comunism, eu însă afirm că aceasta nu este la ei o tactică, ci o evoluție“. Cred că acest Ustrealov, prin declarația lui sinceră, ne aduce un mare folos. Nouă — și în special mie, datorită funcției pe care o dețin — ni se întâmplă foarte des să auzim tot felul de dulcele palavrageli comuniste, și asta în fiecare zi, încât uneori ți se face lehamite. Și iată că în locul acestor palavrageli vine un număr din „Smena Veh“ și spune fără ocol : „La voi lucrurile nu stau chiar așa cum vă închipuiți ; în realitate, voi alunecați în obișnuita mocirlă burgheză, și acolo o să fluture stegulețe comuniste cu fel de fel de cuvintele“. Aceasta este o declarație foarte utilă, pentru că aici nu mai este vorba de o simplă repetare a ceea ce auzim mereu în jurul nostru, ci pur și simplu de adevărul de clasă rostit de un dușman de clasă. Este foarte folositor să dai cu ochii de asemenea lucruri, care se scriu nu pentru că în statul comunist se obișnuiește a se scrie în felul acesta sau este interzis a se scrie altfel, ci pentru că acesta este în realitate un adevăr de clasă, rostit în chip brutal și deschis de către dușmanul de clasă. „Sînt pentru sprijinirea Puterii sovietice în Rusia — spune Ustrealov, deși el a fost cadet, burghez și a sprijinit intervenția —, sînt pentru sprijinirea Puterii sovietice, pentru că ea a apucat pe un drum care o duce spre obișnuita putere de stat burgheză“.

Este un lucru foarte util, care, cred eu, trebuie neapărat luat în considerare ; și este mult mai bine pentru noi cînd smenovehiștii scriu în felul acesta, decît atunci cînd unii dintre ei se deghizează aproape în comuniști, așa că de departe nici nu poți să distingi dacă ei cred în Dumnezeu sau în revoluția comunistă. Astfel de dușmani sinceri ne sînt folositori, trebuie s-o recunoaștem deschis. Lucrurile acestea, despre care vorbește Ustrealov, sînt posibile, trebuie s-o spunem fără ocol. Istoria cunoaște tot felul de transformări ; a te bizui pe convingere, pe devotament și pe alte minunate calități sufletești este în politică un lucru cu totul

neserios. Calităţi sufleteşti minunate au, de obicei, un număr mic de oameni, dar deznodământul istoric îl hotărăsc masele uriaşe, care uneori nu se poartă prea politicos cu acest număr mic de oameni când nu sînt pe gustul lor.

Au existat multe exemple de acest fel, așa că o asemenea declarație sinceră a smenovehiștilor trebuie salutată. Dușmanul spune un adevăr de clasă și semnalează primejdia care ne pîndește. El caută să facă totul pentru ca această primejdie să devină inevitabilă. Smenovehiștii exprimă starea de spirit a mii și zeci de mii de burghezi de tot felul sau de slujbași sovietici care participă la noua noastră politică economică. Aceasta este primejdia reală, principală. De aceea trebuie să acordăm cea mai mare atenție acestei probleme: într-adevăr, cine va învinge? Am vorbit despre întrecere. Nu avem de-a face cu un atac direct împotriva noastră, nimeni nu ne pune mîna în gît. Ce o să fie mîine, o să mai vedem noi, însă astăzi nu ne atacă nimeni cu arma în mîna, și cu toate acestea lupta cu societatea capitalistă a devenit de o sută de ori mai înverșunată și mai periculoasă, fiindcă noi nu vedem totdeauna limpede unde este dușmanul nostru și cine e prietenul nostru.

Am vorbit despre întrecerea comunistă nu din punctul de vedere al simpatiilor comuniste, ci din acela al dezvoltării formelor de economie și a formelor de orînduire socială. Asta nu este o întrecere, ci o luptă crîncenă, înverșunată, este, dacă nu ultima, apoi aproape ultima luptă, pe viață și pe moarte, dintre capitalism și comunism.

Și aici trebuie pusă limpede întrebarea: în ce constă forța noastră și ce ne lipsește nouă? Putere politică avem într-o măsură cu totul suficientă. Cu greu s-ar găsi aici cineva care să susțină că comuniștii, partidul comunist nu dispun de suficientă putere pentru a rezolva cutare problemă practică, pentru a se impune în cutare domeniu de activitate. Sînt unii oameni care cred că așa este, dar ei sînt dintre aceia care privesc, fără speranță, îndărăt și care nu înțeleg că trebuie să privești înainte. Principala forță economică se află în mîinile noastre. Toate întreprinderile mari, cu rol hotărîtor, căile ferate etc. sînt în mîinile noastre. Arendarea, oricît de larg dezvoltată ar fi ea pe alocuri, joacă, în general, un rol cu totul neînsemnat și reprezintă, în

general, o parte cu totul infimă. Forța economică pe care o deține în mâinile sale statul proletar al Rusiei este cu totul suficientă pentru a asigura trecerea la comunism. Ce ne mai lipsește atunci ? Este limpede ce ne lipsește : pătura de comuniști care dețin funcții de conducere în aparatul de stat este lipsită de un nivel ridicat de cultură. Dacă luăm, de pildă, Moscova — cei 4 700 de comuniști cu funcții de răspundere — și luăm totodată această mașină birocratică, această îngrămădire birocratică — apoi cine pe cine conduce ? Tare mă îndoiesc că s-ar găsi cineva care să poată spune că comuniștii conduc toată această mașină. Dacă e să spunem adevărul, apoi nu ei sînt aceia care conduc, ci ei sînt cei conduși. Aici s-a petrecut ceva asemănător cu ceea ce ni se povestea în copilărie la lecțiile de istorie. Ni se spunea : se întîmplă ca un popor să supună un alt popor, și atunci el este un popor cuceritor, iar celălalt, care a fost adus în stare de supunere, este un popor învins. Acest lucru este foarte simplu și limpede pentru toată lumea. Dar ce se întîmplă cu cultura acestor popoare ? Aici situația nu mai este atît de simplă. Dacă poporul cuceritor are un nivel de cultură mai ridicat decît acela al poporului învins, atunci el îi impune cultura sa ; în caz contrar însă, se întîmplă ca poporul învins să-și impună cultura sa poporului cuceritor. Nu s-a întîmplat ceva asemănător în capitala R.S.F.S.R., nu s-a întîmplat cumva aici ca cei 4 700 de comuniști (aproape o divizie întreagă, și toți dintre cei mai buni) să fi ajuns în subordinea unei culturi străine ? Ce-i drept, aici s-ar putea crea întrucîtva impresia că cei învinși posedă o cultură înaltă. Dar nu e nicidecum așa. Ei au o cultură mizeră, insignifiantă, dar superioară, totuși, aceleia pe care o avem noi. Oricît de jalnică, oricît de mizeră ar fi ea, este totuși superioară aceleia pe care o au activiștii noștri comuniști cu funcții de răspundere, pentru că ei nu stăpînesc în suficientă măsură arta de a conduce. Comuniștii, venind în fruntea unor instituții — și uneori ei sînt împinși înainte, în mod abil, de către sabotori, care vor să-și creeze astfel o firmă-paravan —, ajung adeseori să fie duși de nas. Este o mărturisire foarte neplăcută. Sau, în orice caz, nu tocmai plăcută, dar eu cred că trebuie s-o facem, pentru că în mo-

mentul de față acesta este miezul chestiunii. La aceasta se rezumă, după părerea mea, învățămintele politice ale anului care a trecut și sub acest semn se va desfășura lupta în 1922.

Vor putea comuniștii cu funcții de răspundere din R.S.F.S.R. și din P.C. din Rusia să înțeleagă că nu știu să conducă ? — că își închipuie că conduc, pe cînd în realitate ei sînt cei conduși ? Dacă vor fi în stare să înțeleagă acest lucru, atunci, firește, ei vor învăța să conducă, pentru că de învățat se poate învăța, dar pentru asta trebuie să vrei ; or, la noi oamenii nu vor să învețe. La noi se dau, în dreapta și în stînga, ordine și decrete, iar rezultatul este cu totul altul decît cel dorit.

Întrecerea și competiția, pe care noi le-am pus la ordinea zilei atunci cînd am proclamat n.e.p-ul, înseamnă o întrecere serioasă. Se pare că ea are loc în toate instituțiile de stat, dar în realitate ea este încă o formă de luptă între două clase, care-și poartă una alteia o ură neîmpăcată. Ea este încă o formă a luptei dintre burghezie și proletariat, o luptă care nu s-a terminat încă și care nici în instituțiile centrale din Moscova nu este încă cîștigată pe plan cultural. Căci mai întotdeauna burgheziilor își cunosc meseria mai temeinic decît cei mai buni dintre comuniștii noștri, care dețin toată puterea, au toate posibilitățile, dar care nu sînt în stare să facă nici un singur pas cu drepturile și cu puterea lor.

Aș vrea să reproduc un citat dintr-o carte a lui Aleksandr Todorski⁵⁸. Cartea asta a fost tipărită în orașul Vesiegonsk (există un asemenea oraș capitală de județ în gubernia Tver) și a apărut cu prilejul primei aniversări a revoluției sovietice din Rusia — la 7 noiembrie 1918, adică într-o vreme de mult trecută. Acest tovarăș din Vesiegonsk, pe cît se vede, este membru de partid. E mult de cînd am citit cartea lui și nu garantez că, în această privință, nu voi face nici o greșală. El povestește cum s-a apucat de utilizarea a două uzine sovietice, cum a atras la această treabă doi burghezi, procedînd așa cum se obișnuia pe atunci : ameninșîndu-i cu privarea de libertate și cu confiscarea întregii averi. Ei au fost atrași în munca de refacere a unei uzine. Știm cum era, de obicei, atrasă burghezia în 1918 (rîsete), așa că nu

face să ne oprim mai amănunțit asupra acestei chestiuni ; acum o atragem prin alte metode. Dar iată care e concluzia tovarășului : „Asta e o treabă făcută numai pe jumătate, fiindcă nu e de ajuns să învingem burghezia, să-i dăm lovitura de grație ; trebuie s-o facem să lucreze pentru noi“.

Iată niște cuvinte minunate. Ele ne arată că pînă și în orașul Vesiegonsk, și chiar în 1918, a existat o justă înțelegere a relațiilor dintre proletariatul învingător și burghezia învinsă.

Noi facem treaba numai pe jumătate atunci cînd îl lovim pe exploatator peste mîină, cînd îl facem inofensiv și-l răpunem. Or, la noi, la Moscova, 90% din activiștii cu funcții de răspundere își închipuie că totul este să răpui, să faci inofensiv, să lovești peste mîină. În ceea ce am spus despre menșevici, socialiști-revoluționari și albgardiști, foarte adesea totul se reduce la a-i face inofensivi, la a-i lovi peste mîină (și poate că nu numai peste mîină, poate că și în alt loc) și a-i răpune. Dar asta e numai jumătate de treabă. Chiar și în 1918, cînd au fost spuse aceste cuvinte de către tovarășul din Vesiegonsk, asta a fost numai jumătate de treabă, iar acum nu e nici măcar un sfert. Trebuie să-i silim și să facem în așa fel ca ei să muncească cu mîinile lor pentru noi, dar nu în așa fel ca comuniștii cu funcții de răspundere să stea în frunte, să aibă ranguri și în același timp să plutească în voia curentului împreună cu burghezia. Aici e tot miezul problemei.

Să construiești societatea comunistă cu mîinile comuniștilor este o idee puerilă, cu totul puerilă. Comuniștii sînt o picătură de apă într-un ocean, o picătură în oceanul poporului. Ei vor fi în stare să conducă poporul pe drumul lor numai dacă vor trasa în mod just acest drum, și nu numai în sensul orientării istorice mondiale. În acest sens, noi am trasat drumul nostru într-un mod absolut just, și fiecare stat aduce o confirmare în această privință. Dar și în patria noastră, în țara noastră, trebuie să trasăm în mod just acest drum. El este determinat nu numai de toate acestea, ci și de faptul dacă va fi sau nu intervenție, dacă vom fi în stare să-i dăm țaranului mărfuri în schimbul cerealelor. Țăranul are să spună : „Ești un om minunat și ai apărat patria noastră, de aceea noi te-am ascultat, dar dacă nu știi să

gospodărești, atunci poți să te cari". Da, așa are să spună țăranul.

Noi vom putea să conducem economia dacă comuniștii vor ști să clădească această economie cu mâinile altora și dacă ei înșiși vor învăța de la această burghezie și o vor conduce pe calea pe care vor ei. Dar dacă un comunist își închipuie că știe totul pentru că este un comunist cu funcție de răspundere și își zice : eu am învins oameni mai ceva decât un teșghetar oarecare, noi am bătut, pe diverse fronturi, adversari mai ceva decât ăștia —, dacă predomină o asemenea stare de spirit, atunci ea ne încurcă toată treaba.

Cînd îl facem inofensiv pe exploatator, cînd îi dăm peste mîna și-l punem la punct, facem doar o parte — cea mai puțin importantă — din ceea ce trebuie făcut. Acest lucru trebuie făcut. Și Direcția noastră politică de stat și tribunalele noastre trebuie să-l facă nu cu indolența de pînă acum, ci să țină seama că ele sînt tribunale proletare, înconjurate de dușmani din lumea întregă. Acest lucru nu este greu și, în linii generale, noi am învățat să-l facem. Aici trebuie exercitată o oarecare presiune, dar asta e o treabă ușoară.

Cea de-a doua parte a victoriei însă constă în a construi comunismul cu mîini necomuniste, pentru a putea să facem în mod practic ceea ce trebuie să facem pe plan economic, și anume în a stabili o legătură strînsă cu economia țărănească, a-l satisface pe țăran, pentru ca el să spună : „Oricît de grea, oricît de cruntă și de chinuitoare este foamea, eu văd că această putere de stat, deși neobișnuită, ne aduce totuși un folos practic, într-adevăr palpabil". Trebuie să facem totul pentru ca numeroasele elemente cu care colaborăm, și care ne sînt cu mult superioare numericeste, să muncească în așa fel, încît să putem urmări munca lor, s-o înțelegem, și cu mîinile lor să se facă ceva util pentru comunism. Acesta e punctul nodal al situației actuale, pentru că, chiar dacă unii comuniști au înțeles și au văzut acest lucru, în masa largă a membrilor noștri de partid nu există încă conștiința necesității de a atrage în muncă pe cei fără partid. Cîte circulare nu s-au scris, cîte nu s-au spus în această privință, dar în decurs de un an s-a realizat oare ceva ? Nimic. Din o sută de comitete ale partidului nostru

nu se vor găsi nici măcar cinci care să poată prezenta rezultate practice obținute de ele. Iată cît de mult am rămas noi în urma unei cerințe care se află astăzi la ordinea zilei, iată în ce măsură trăim în spiritul tradițiilor anilor 1918—1919. Aceștia au fost ani măreți, în cursul cărora s-a înfăptuit o uriașă operă istorică, de însemnătate mondială. Dar dacă ne-am arunca privirea înapoi spre acești ani și n-am vedea ce sarcină este acum la ordinea zilei, ar însemna să mergem spre pieire, spre o pieire sigură, absolută ; și ceea ce e mai rău este că nu vrem să recunoaștem acest lucru.

Aș vrea să vă prezint acum două exemple practice de felul cum merge la noi munca de conducere. Așa cum am mai spus, ar fi mai indicat, în acest scop, să iau ca exemplu unul din trusturile noastre de stat. Trebuie să vă cer scuze pentru că nu pot folosi acest procedeu just, întrucît ar fi trebuit, în acest scop, să studiez în modul cel mai concret materiale care priveau activitatea a cel puțin un trust de stat ; din păcate însă, am fost lipsit de posibilitatea de a face acest lucru și de aceea voi lua două exemple mai mici. Primul exemplu : Cooperativa de consum din Moscova a acuzat de birocratism Comisariatul poporului pentru comerțul exterior ; al doilea exemplu privește regiunea Donbass.

Primul exemplu nu este tocmai potrivit, dar n-am posibilitatea să iau altul mai bun. Ideea mea de căpetenie pot s-o ilustrez și cu acest exemplu. În ultimele luni, după cum ați aflat din ziare, n-am avut posibilitatea să mă ocup direct de treburi, n-am lucrat la Consiliul Comisarilor Poporului și n-am fost nici la Comitetul Central. În timpul rarelor și scurtelor mele vizite la Moscova, am rămas surprins de plîngerile desperate și extrem de grave îndreptate împotriva Comisariatului poporului pentru comerțul exterior. Că activitatea acestui comisariat lasă de dorit, că acolo domnește birocratismul nu m-am îndoit niciodată, nici un moment. Dar cînd plîngerile au devenit deosebit de vehemente, am încercat să mă lămuresc — am vrut să iau un caz concret și să scormonesc măcar o dată lucrurile pînă jos, să văd ce se petrece acolo, de ce nu merge această mașină.

Cooperativa de consum din Moscova trebuia să cumpere conserve. S-a prezentat în acest scop un cetățean francez. Nu știu dacă făcea asta în interesul politicii internaționale

și cu știrea celor din conducerea Antantei sau cu aprobarea lui Poincaré și a altor dușmani ai Puterii sovietice (cred că după Conferința de la Genova istoricii noștri vor lămuri această chestiune), dar cert este că burghezia franceză a fost implicată nu numai teoretic, ci și practic, deoarece un reprezentant al burgheziei franceze a sosit la Moscova pentru a vinde conserve. Moscova rabdă de foame, la vară o să rabde și mai mult, carne nu s-a adus și, date fiind cunoscutele calități ale Comisariatului poporului pentru căile de comunicație, probabil că nici n-o să se aducă.

Conservele de carne (dacă, bineînțeles, nu sînt complet alterate, și asta ne-o va arăta abia o viitoare anchetă) se vînd pe bani sovietici. Ce poate fi mai simplu? Dar iată că, dacă e să judecăm în chip sovietic și cum se cuvine, lucrurile nu stau chiar așa de simplu. N-am avut posibilitatea să urmăresc direct această chestiune, însă am dat dispoziție să se instituie o anchetă, și acum sînt în posesia unui caiet în care se arată cum s-a desfășurat această faimoasă istorie. Ea a început prin aceea că la 11 februarie, în urma unui raport al tovarășului Kamenev, Biroul Politic al C.C. al P.C. din Rusia a adoptat o hotărîre în care se arăta că ar fi de dorit să se cumpere produse alimentare din străinătate. Firește, cum ar putea niște cetățeni ruși să tranșeze o asemenea chestiune fără Biroul Politic al C.C. al P.C. din Rusia! Gîndiți-vă numai: cum ar putea 4 700 de lucrători cu funcții de răspundere (și aceștia sînt numai cei înregistrați⁵⁹) să rezolve fără Biroul Politic al Comitetului Central chestiunea cumpărării unor produse alimentare în străinătate? Asemenea idee ar fi, desigur, de domeniul supranaturalului. Tov. Kamenev, pe cît se vede, cunoaște foarte bine politica noastră și realitățile de la noi și, de aceea, nu s-a bizuit prea mult pe marele număr de lucrători cu funcții de răspundere, ci a început prin a lua taurul de coarne, sau dacă nu taurul, apoi în orice caz Biroul Politic, și a obținut imediat (n-am auzit să fi fost vreo discuție în legătură cu această chestiune) următoarea rezoluție: „Se atrage atenția Comisariatului poporului pentru comerțul exterior că este de dorit să se importe produse alimentare din străinătate, iar în ce privește taxele vamale” ș.a.m.d. Comisariatul poporului pentru comerțul exterior este sesizat. Treaba începe să

se miște din loc. Asta a fost la 11 februarie. Îmi amintesc că la sfârșitul lunii februarie, sau cam pe atunci, mă aflam la Moscova, și ceea ce m-a izbit numai decît au fost tînguielele, într-adevăr desperate, ale tovarășilor din acest oraș. Ce s-a întîmplat ? Nu e chip să cumpărăm produse alimentare. De ce ? Din cauza tărăgănelilor birocratice ale Comisariatului poporului pentru comerțul exterior. Nu mai participasem de mult la rezolvarea problemelor curente și nu știam atunci că există o hotărîre a Biroului Politic în acest sens. M-am mărginit să-i spun directorului treburilor să urmărească această chestiune, să procure documentul respectiv și să mi-l arate. Chestiunea s-a terminat prin aceea că, după ce a venit Krasin, Kamenev a vorbit cu el, lucrurile s-au aranjat și conservele au fost cumpărate. Totu-i bine cînd se termină cu bine.

Nu mă îndoiesc cîtuși de puțin că Kamenev și Krasin știu să se înțeleagă între ei și să aplice în modul convenit linia politică cerută de Biroul Politic al C.C. al P.C. din Rusia. Dacă și în chestiunile comerciale linia politică ar fi stabilită de Kamenev și Krasin, am avea cea mai bună dintre republicile sovietice din lume, dar nu se poate admite ca pentru fiecare tranzacție comercială să fie deranjați Kamenev, membru al Biroului Politic, și Krasin, care era ocupat cu treburi diplomatice în preajma Conferinței de la Genova, treburi care reclamau o muncă extrem de încordată și de istovitoare, să fie deranjați acești tovarăși pentru cumpărarea de conserve de la un cetățean francez. În felul acesta nu se poate lucra. Asta nu mai este politică, nici nouă și nici economică, ci pur și simplu bătaie de joc. Am acum în fața mea rezultatele unei anchete în legătură cu această afacere. Ba am chiar rezultatele a două anchete : una întreprinsă de către Gorbunov, directorul treburilor Consiliului Comisarilor Poporului, și de Miroșnikov, locșitorul lui, iar cealaltă — întreprinsă de Direcția politică de stat. Pentru ce anume s-a interesat Direcția politică de stat de această chestiune nu știu și nu prea sînt convins că acest procedeu e just ; totuși n-am să mă opresc asupra acestui punct, fiindcă mă tem ca nu cumva să fie nevoie de o nouă anchetă. Important este, în cazul de față, că materialul este adunat și se găsește acum în mîinile mele.

Cum se face că la sfârșitul lunii februarie, venind la Moscova, am fost întâmpinat de un adevărat vacarm al celor ce se tînguiau că „nu putem cumpăra conservele“, în timp ce vaporul stă ancorat la Libava și conservele se află depozitate acolo, iar negustorul primește chiar bani sovietici pentru conserve veritabile? (Rîsete.) Dacă aceste conserve nu se vor dovedi a fi complet alterate (și eu subliniez acum : „dacă“, pentru că nu sînt absolut sigur că nu voi dispune, în acest caz, să se deschidă o nouă anchetă, despre ale cărei rezultate va trebui ce-i drept să raportăm la un alt congres), așadar, dacă conservele nu se vor dovedi a fi alterate, ele vor fi cumpărate, și acum întreb : cum se face că fără Kamenev și Krasin n-a putut fi rezolvată o asemenea chestiune ? Din materialele anchetei, pe care le am în față, rezultă că un comunist cu funcție de răspundere l-a trimis la dracu pe un alt comunist cu funcție de răspundere. Din aceleași materiale mai constat că un comunist cu funcție de răspundere a spus unui alt comunist cu funcție de răspundere : „De azi înainte n-am să mai vorbesc cu dumneata decît în prezența unui notar public“. Citind această istorie, mi-am amintit cum, în urmă cu 25 de ani, pe cînd mă aflam deportat în Siberia, se întîmpla să fac oficiul de avocat. Eram un avocat clandestin, fiindcă eram deportat administrativ și-mi era interzis să exercit o asemenea profesiune ; dar fiindcă acolo nu existau alți avocați, veneau oamenii la mine și-mi vorbeau de unele păsuri ale lor. Dar cel mai greu lucru era să înțelegi despre ce este vorba. Vine o femeie și începe, bineînțeles, cu neamurile, încît e nespuse de greu să-ți dai seama despre ce e vorba. Îi spun : „Adu o copie“. Ea vorbește într-una despre o vacă albă. Îi spun : „Adu o copie“, și atunci ea pleacă și spune : „Fără copie nici nu vrea să audă de vaca albă“. În colonia noastră făceam mult haz pe seama acestei copii. Dar un mic progres tot am reușit eu să realizez : cînd veneau la mine, îmi aduceau o copie, și atunci puteam să înțeleg despre ce e vorba, de ce se plîng și ce-i doare. Așa era acum 25 de ani în Siberia (într-o localitate situată la sute de verste de cea mai apropiată stație de cale ferată).

Dar de ce, după trei ani de revoluție, în capitala Republicii sovietice a fost nevoie de două anchete, de inter-

venția lui Kamenev și a lui Krasin și de directivele Biroului Politic pentru a cumpăra niște conserve? Ce lipsea? Putere politică? Nu. Bani s-au găsit, așa că exista și putere politică și putere economică. Toate instituțiile erau la locul lor. Atunci ce lipsea? — Un nivel cultural ridicat la 99% din lucrătorii Cooperativei de consum din Moscova, împotriva cărora eu n-am nimic și pe care îi consider drept niște comuniști excelenți, și la lucrătorii Comisariatului poporului pentru comerțul exterior, pentru că ei n-au fost în stare să trateze cum se cuvine această chestiune.

Cînd am auzit prima oară despre această întîmplare, am făcut Comitetului Central o propunere în scris: după părerea mea, toți lucrătorii din instituțiile din Moscova, în afară de membrii Comitetului Executiv Central din Rusia, care, după cum știți, se bucură de imunitate, să fie închiși pentru 6 ore în cea mai proastă închisoare din acest oraș, iar cei de la Comisariatul poporului pentru comerțul exterior să fie închiși pentru 36 de ore*. Acum însă a reieșit că nu s-a găsit vinovatul. (R î s e t e). Și, într-adevăr, din cele relatate de mine se vede cît se poate de clar că el nici nu poate fi găsit. Avem de-a face pur și simplu cu obișnuita incapacitate a intelectualului rus de a face un lucru în mod practic, ceea ce duce la zăpăceală și harababură. Se apucă unii de-o treabă, fac ceva, apoi se gîndesc, și cînd văd că nu pot să se descurce aleargă la Kamenev să se plîngă, aduc chestiunea în fața Biroului Politic. Firește, în fața Biroului Politic trebuie aduse toate problemele grele de stat — despre asta voi mai avea prilejul să vorbesc —, dar mai întîi trebuie să chibzuiești și numai după aceea să te apuci de treabă. Dacă începi să acționezi, dă-ți osteneala și prezintă-te cu documente. Trimite mai întîi o telegramă; la Moscova există și telefoane, trimite o telefonogramă la instituțiile respective, dă-i o copie lui Tjurupa și spune-i: eu socot că această tranzacție este urgentă și pentru orice tărgăneală am să dau în judecată pe vinovați. Trebuie să te gîndești la aceste reguli elementare și să procedezi în mod chibzuit; dacă chestiunea nu se rezolvă numaidecît, în două minute, printr-o convorbire telefonică, atunci înarmează-te

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 44, București, Editura politică, 1967, ed. a doua, p. 435. — *Nota red.*

cu documente și spune : „Dacă trăgănezi lucrurile, am să te bag la închisoare“. Or, aici nu găsim nici urmă de chibzuință și nici un fel de pregătire, ci doar obișnuita agitație stearpă ; s-au instituit câteva comisii, toți sînt obsesiți, sleiți de puteri, bolnavi, și treaba nu se urnește din loc decît după ce intervin Kamenev și Krasin. Este un caz tipic. Și nu numai în Moscova, capitala țării, se observă așa ceva, dar și în celelalte capitale, în capitalele tuturor republicilor independente și ale diferitelor regiuni, și în orașele mai mici se petrec în permanență lucruri de acest fel, ba chiar și de o sută de ori mai rele.

În lupta noastră nu trebuie să uităm că pentru comuniști e necesar să chibzuiască bine lucrurile. Ei vă vor vorbi admirabil despre lupta revoluționară, despre situația luptei revoluționare în lumea întreagă. Dar pentru a scăpa de lipsuri grele și de mizerie trebuie să chibzuiști, să procedezi ca un om civilizată, să fii un om ordonat — însușiri care lor le lipsesc. Ar fi greșit să învinuim pe comuniștii cu funcții de răspundere că nu abordează în mod conștiincios problemele. În marea lor majoritate — 99% — ei sînt nu numai oameni conștiincioși, dar și oameni care și-au dovedit devotamentul față de revoluție în cele mai grele condiții, atît înainte de căderea țarismului cît și după revoluție, oameni care literalmente își jertfeau viața. Ar fi complet greșit să căutăm aici cauzele. Trebuie să știi să abordezi în modul convenit chiar și cea mai simplă problemă de stat, să înțelegi că ea este o problemă de stat, o problemă de ordin comercial ; dacă te lovești de piedici, trebuie să știi să le înlături și să dai în judecată pe cei ce se fac vinovați de trăgăneală. Avem la Moscova organe judiciare proletare, și ele trebuie să tragă la răspundere pe cei ce sînt vinovați că o cantitate de zeci de mii de puduri de conserve n-a fost cumpărată. Cred că justiția proletară va ști să pedepsească ; dar pentru ca ea să poată pedepsi, trebuie să fie găsiți vinovații, și eu vă asigur că vinovații nu pot fi găsiți. Fiecare dintre dv. poate să examineze acest caz : va vedea că nu există vinovați, că aici e numai agitație stearpă, zăpăceală și aiureală. Nimeni nu știe cum să se apuce de treabă, nimeni nu înțelege că într-o problemă de stat trebuie să se procedeze așa, și nu altfel. Și toate canaliile albgardiste și

toți sabotorii profită de acest lucru. A existat la noi o perioadă de luptă înverșunată împotriva sabotorilor, și ea este și acum la ordinea zilei ; e adevărat, firește, că există sabotori și că trebuie să luptăm împotriva lor. Dar putem noi să luptăm împotriva lor cînd situația este așa cum am arătat-o ? Aici e ceva mai dăunător decît orice sabotaj, fiindcă unui sabotor nici nu-i trebuie altceva decît să vadă că doi comuniști s-au angajat într-o dispută în legătură cu momentul cînd trebuie să se adreseze Biroului Politic spre a obține o directivă principială pentru cumpărarea de alimente, și el nu așteaptă decît să se strecoare în această crăpătură. Dacă un sabotor cît de cît isteț se va pripăși pe lîngă unul din cei doi comuniști sau pe lîngă amîndoi, pe rînd, și-i va sprijini, înseamnă că totul s-a sfîrșit. Va fi un fiasco definitiv. Și cine este vinovatul ? Nimeni. Și asta pentru că doi comuniști cu funcții de răspundere, doi revoluționari devotați se ceartă fără rost, se angajează într-o dispută în legătură cu momentul cînd trebuie să se adreseze Biroului Politic pentru a obține o directivă principială pentru cumpărarea de alimente.

Așa se pune problema și aici e toată greutatea. Orice vînzător de prăvălie trecut prin școala unei mari întreprinderi capitaliste știe să facă o asemenea treabă, în timp ce 99°/o din comuniștii cu funcții de răspundere nu știu și nici nu vor să înțeleagă că le lipsește această pricepere, că trebuie să se apuce să învețe totul de la început. Dacă n-o să înțelegem acest lucru și n-o să ne apucăm din nou să învățăm începînd de la clasele elementare, n-o să rezolvăm în nici un caz sarcina economică care stă în momentul de față la baza întregii noastre politici.

Celălalt exemplu pe care aș vrea să vi-l citez privește Donbassul. Știți că el este centrul, adevărata temelie a întregii noastre economii. Nu poate fi vorba de nici o refacere a mării industrii în Rusia, de nici o construire efectivă a socialismului — fiindcă el nu poate fi construit altfel decît pe baza mării industrii —, dacă nu vom reface Donbassul, dacă nu-l vom ridica la înălțimea cuvenită. Noi, cei din Comitetul Central, am urmărit îndeaproape acest obiectiv.

În cazul acestei regiuni nu s-a întâmplat un lucru atît de arbitrar, atît de ridicol și de absurd ca aducerea unei chestiuni mărunte în fața Biroului Politic, ci a fost vorba de o chestiune serioasă și extrem de urgentă.

Comitetul Central ar trebui să vegheze ca în asemenea centre importante, care constituie temelia și suportul întregii noastre economii, să se lucreze într-adevăr cu pricepere ; și acolo în fruntea Direcției centrale a industriei carbonifere se aflau oameni nu numai incontestabil devotați, dar cu adevărat instruiți și extrem de capabili — și nu voi greși chiar dacă voi spune : oameni talentați — și de aceea atenția Comitetului Central era îndreptată într-acolo. Ucraina este o republică independentă, ceea ce-i foarte bine, însă în ce privește partidul ea aplică uneori — cum să mă exprim mai politicoș? — o tactică de învăluire, și va trebui cumva să ne ocupăm de ea mai de aproape, fiindcă oamenii de acolo sînt șireți, iar Comitetul lor Central nu vreau să spun că ne-ar păcăli, dar se ține cam deoparte de noi. Pentru a vedea cum stau lucrurile, am examinat chestiunea în Comitetul Central de aici și am constatat că s-au ivit acolo fricțiuni și divergențe. Există acolo o comisie pentru exploatarea minelor mici. Desigur că între această comisie și Direcția centrală a industriei carbonifere se produc fricțiuni serioase. Dar noi, cei din Comitetul Central, avem totuși oarecare experiență și, în unanimitate, am hotărît să nu îndepărtăm grupul conducător, iar dacă se vor ivi fricțiuni, atunci ei vor trebui să ne informeze, fie și în toate amănuntele, deoarece atunci cînd în acea regiune avem oameni nu numai devotați, dar și capabili, trebuie să căutăm să-i sprijinim pentru ca ei să-și completeze învățătura, admitînd că mai au ceva de învățat. Pînă la urmă s-a ținut în Ucraina un congres al partidului — nu știu ce s-a întâmplat acolo, dar se pare că au fost de toate. Am căutat să mă informez la tovarășii ucraineni ; l-am rugat în mod special pe tovarășul Ordjonikidze — și Comitetul Central l-a însărcinat și el — să se ducă să vadă ce s-a întâmplat acolo. Se vede că acolo a fost o intrigă și o întreață harababură, pe care Comisia pentru istoria partidului n-o s-o poată descurca nici peste zece ani dacă o să se ocupe de ea. Fapt este însă că, con-

trar directivelor unanime date de Comitetul Central, acest grup a fost înlocuit cu un altul. Cum s-a ajuns la această situație ? În fond, o parte din membrii acestui grup, cu toate înaltele lor calități, au comis o anumită greșeală. Ei s-au pomenit în situația unor oameni care fac uz de metode birocratice ⁶⁰. Acolo avem de-a face cu muncitori. De foarte multe ori, cînd se rostește cuvîntul „muncitori“, se înțelege că e vorba de proletariatul din fabrici și uzine. Dar lucrurile nu trebuie înțelese de loc așa. La noi, încă din timpul războiului, au intrat în fabrici și uzine oameni care numai proletari nu sînt și care s-au dus acolo ca să nu fie trimiși pe front ; și sînt oare astăzi, la noi, condițiile sociale și economice de așa natură încît în fabrici și uzine să intre adevărați proletari ? În nici un caz. Așa ceva este adevărat după Marx, dar Marx n-a scris despre Rusia, ci despre întregul capitalism, în ansamblul lui, începînd cu secolul al XV-lea. Este adevărat pentru o perioadă de șase sute de ani, dar pentru Rusia de astăzi nu. Foarte adeseori cei ce intră acum în fabrici nu sînt proletari, ci tot felul de elemente întîmplătoare.

Să știi să organizezi bine munca, astfel ca să nu rămîi în urmă, să înlături la timp fricțiunile ce se ivesc și să nu separi activitatea administrativă de politică — iată care este sarcina. Fiindcă la noi politica și administrarea se bazează pe cerința ca întreaga avangardă să fie legată de întreaga masă proletară, de întreaga masă țărănească. Dacă cineva o să uite de acest angrenaj, dacă o să se lase antrenat numai de procedee administrative, o să fie o nenorocire. Greșeala pe care au comis-o lucrătorii din Donbass este cu totul neînsemnată în comparație cu alte greșeli ale noastre ; și totuși ea constituie un exemplu tipic. În Comitetul Central a fost formulată în unanimitate cerința : „Mențineți-i pe membrii acestui grup la posturile lor, supuneți spre examinare Comitetului Central pînă și conflictele mărunte, pentru că Donbassul nu este o regiune oarecare, ci o regiune fără de care construcția socialistă ar rămîne doar un pios deziderat“, dar toată puterea noastră politică și toată autoritatea Comitetului Central s-au dovedit insuficiente.

De data asta s-a făcut, desigur, o greșeală în sensul marelui birocratic de administrare ; dar în afară de asta au mai fost și o mulțime de alte greșeli.

Acest exemplu ne arată că nu în puterea politică stă tot miezul problemei, ci în priceperea de a conduce, în priceperea de a repartiza just oamenii, de a evita micile fricțiuni, astfel ca în activitatea economică a statului să nu se producă nici o întrerupere. Noi sîntem lipsiți de asemenea pricepere, și în asta constă greșeala.

Eu cred că atunci cînd vorbim despre revoluția noastră și cumpănim destinele ei, trebuie să distingem cu toată rigozitatea acele sarcini ale revoluției care au fost pe deplin rezolvate și care au intrat ca ceva absolut inseparabil în istoria cotiturii — de importanță istorică mondială — pe care a constituit-o răsturnarea capitalismului. Revoluția noastră are asemenea realizări. Firește, menșevicii și Otto Bauer — acest reprezentant al Internaționalei a II^{1/2} — n-au decît să strige cît or vrea că „acolo, la ei, e vorba de o revoluție burgheză“, noi însă spunem că sarcina noastră este să ducem pînă la capăt revoluția burgheză. Așa cum s-a exprimat o publicație a albgardiștilor : timp de 400 de ani s-a tot îngrămădit gunoi în instituțiile noastre de stat ; iar noi am curățat acest gunoi în patru ani — și acesta este marele nostru merit. Dar ce-au făcut menșevicii și socialiștii-revoluționari ? Nimic. Nici la noi și nici chiar într-o țară înaintată, cu un înalt nivel de cultură, cum e Germania, nu pot ei să scoată gunoiul medieval. Și din acest mare merit al nostru ei fac un cap de acuzare împotriva noastră. Este meritul nostru incontestabil că am dus revoluția pînă la capăt.

Acum miroase a război. Uniunile muncitorești, de pildă sindicatele reformiste, adoptă rezoluții împotriva războiului și amenință cu greva împotriva războiului. De curînd, dacă nu mă înșel, am citit în ziare o telegramă care relatează că în Franța un minunat comunist a rostit în Camera deputaților un discurs împotriva războiului și a arătat că muncitorii vor prefera să facă insurecție decît să meargă la război ⁶¹. Chestiunea nu mai poate fi pusă așa cum am pus-o noi în 1912, cînd a fost publicat Manifestul de la Basel ⁶². Numai revoluția rusă a arătat în ce fel și cu prețul căror

eforturi se poate ieși dintr-un război, a arătat ce înseamnă a ieși pe cale revoluționară dintr-un război reacționar. Războaiele imperialiste reacționare, în toate colțurile lumii, sînt inevitabile. Și, căutînd să rezolve toate problemele de acest fel, omenirea nu poate să uite, și n-o să uite, că milioane și milioane de oameni au fost măcelăriți atunci și alte milioane urmează să fie măcelăriți și acum. Trăim doar în secolul al XX-lea, și singurul popor care a ieșit din războiul reacționar pe cale revoluționară, nu în folosul unui guvern sau al altuia, ci luptînd împotriva lui, este poporul rus, și tocmai revoluția rusă este aceea care l-a scos din război. Și ceea ce a fost cucerit de această revoluție nu mai poate fi răpit. Nici o putere din lume nu poate răpi aceste cuceriri, după cum nici o putere din lume nu poate răpi ceea ce am realizat făurînd Statul sovietic. A fost obținută o victorie de importanță istorică-mondială. Timp de secole, statele au fost construite după tipul burghez, și pentru prima oară s-a găsit acum o formă de stat neburgheză. Poate că aparatul nostru este prost, dar se spune că atunci cînd a fost inventată prima mașină cu abur și ea a fost proastă — nu se știe măcar dacă funcționa. Dar nu asta importă aici, ci faptul că descoperirea a fost făcută. Se prea poate ca, pînă în forma ei, prima mașină cu abur să nu fi fost bună de nimic, dar în schimb acum avem locomotiva. Oricît de prost ar fi aparatul nostru de stat, ceea ce importă este că el a fost creat ; o măreață descoperire istorică a fost făcută și statul de tip proletar a fost creat ; de aceea, oricît ar spune întreaga Europă și miile de ziare burgheze că la noi domnesc haosul și mizeria, că poporul muncitor n-are parte decît de chinuri, totuși în întreaga lume muncitorii se simt cu toții atrași spre Statul sovietic. Acestea sînt mărețele cuceriri care au fost realizate de noi și care nu ne mai pot fi răpite. Dar pentru noi, reprezentanții partidului comunist, asta nu înseamnă decît începutul. În fața noastră stă acum sarcina de a construi fundamentul economiei socialiste. S-a făcut acest lucru ? Nu, nu s-a făcut. N-avem încă un fundament socialist. Comuniștii care își închipuie că un asemenea fundament există comit o mare greșeală. Principalul lucru în momentul de față este să separăm fără ezitare, limpede și lucid ceea ce constituie la noi meritul de importanță isto-

rică-mondială al revoluției ruse, de ceea ce noi facem cum nu se poate mai prost, de ceea ce n-a fost încă creat și de ceea ce va trebui să fie încă refăcut de multe ori.

Evenimentele politice sînt totdeauna foarte încîlcite și complicate. Ele pot fi comparate cu un lanț. Pentru a ține în mîini întregul lanț e de ajuns să te prinzi de veriga principală. Nu poți să alegi în mod artificial veriga de care vrei să te prinzi. Care era lucrul cel mai important în 1917 ? Ieșirea din război, care era cerută de întregul popor și față de care toate celelalte treceau pe al doilea plan. Rusia revoluționară a reușit să iasă din război. S-au făcut mari eforturi, dar în schimb s-a ținut seama de principala cerință a poporului, și asta ne-a adus victoria pentru mulți ani. Și poporul a simțit, țăranul a văzut și fiecare soldat care se întorcea de pe front a înțeles foarte bine că Puterea sovietică înseamnă pentru el o putere de stat mai democratică, mai apropiată de cei ce muncesc. Oricîte prostii și greșeli scandaloase am comis noi în alte domenii, din moment ce am ținut seama de această sarcină principală înseamnă că totul a fost bine.

Care era lucrul cel mai important în anii 1919 și 1920 ? Riposta militară. Pornise atunci împotriva noastră, încercînd să ne sugrume, atotputernica Antantă, și n-a fost nevoie de nici o propagandă : orice țăran fără partid a înțeles ce se petrece. Vine moșierul. Comuniștii știu să lupte împotriva lui. Iată de ce țărăanii, în marea lor majoritate, au fost pentru comuniști, iată de ce noi am ieșit învingători.

În 1921 lucrul cel mai important era efectuarea unei retrageri în ordine. Și pentru asta se cerea o disciplină strictă. „Opoziția muncitorească“ spunea : „Dumneavoastră subapreciați pe muncitori ; ei trebuie să manifeste mai multă inițiativă“. Inițiativa, spuneam noi, trebuie să conștă în a efectua retragerea în mod ordonat și a respecta riguros disciplina. Acela care ar introduce, cît de cît, o notă de panică sau ar încălca disciplina ar duce de rîpă revoluția, fiindcă nu e nimic mai greu decît să efectuezi o retragere cu oameni care s-au obișnuit cu cuceririle, care sînt pătrunși de concepții și idealuri revoluționare și care în sufletul lor consideră orice retragere drept ceva în genul unei ticăloșii.

Cel mai mare pericol îl constituie încălcarea ordinii și principala sarcină este aceea de a păstra ordinea.

Și care este astăzi lucrul cel mai important? Lucrul cel mai important — și tocmai aici am vrut eu să ajung și cu asta vreau să închei raportul meu — nu trebuie căutat în politică, în sensul unei schimbări de orientare; despre asta se vorbește peste măsură de mult în legătură cu n.e.p.-ul. Astea-s vorbe de clacă. Și toată această trâncăneală este extrem de dăunătoare. În legătură cu n.e.p.-ul, încep la noi unii să se agite, se apucă să transforme instituții, să înființeze altele noi. Asta-i o trâncăneală extrem de dăunătoare. Noi am ajuns la un moment când factorul principal îl constituie oamenii, alegerea oamenilor. Această idee cu greu și-o însușește un revoluționar care s-a obișnuit să lupte împotriva lucrurilor mărunte, împotriva simulacrului de culturalizare. Dar noi am ajuns într-o situație care din punct de vedere politic trebuie apreciată cu mintea trează: am înaintat atât de departe, că nu putem, și nici nu trebuie, să ne menținem toate pozițiile.

Pe plan internațional în situația noastră s-a produs în ultimii ani o îmbunătățire considerabilă. Noi am cucerit statul de tip sovietic, ceea ce înseamnă un pas înainte pentru întreaga omenire, și Internaționala Comunistă ne oferă în fiecare zi o confirmare în acest sens prin știrile pe care le primește din toate țările. În această privință nimeni n-are nici umbră de îndoială. Dar sub aspectul muncii practice lucrurile se prezintă în așa fel că dacă comuniștii nu vor fi în stare să acorde un ajutor practic masei țărănești, ea nu-i va sprijini. În centrul atenției nu trebuie să stea preocuparea de a legifera, de a emite decrete mai bune etc. A fost o perioadă când decretele erau pentru noi o formă de propagandă. Unii rîdeau de noi, spunînd că bolșevicii nu înțeleg că decretele lor nu sînt aplicate; întreaga presă albogardistă era plină de zeflemeli pe această temă, dar această perioadă și-a avut justificarea ei atunci când bolșevicii au luat puterea și au spus țăranului de rînd, muncitorului de rînd: iată cum am vrea noi să fie condus statul, iată un decret, puneți-l în aplicare. Noi prezentăm dintr-o dată muncitorului și țăranului simplu ideile noastre despre politică sub formă de decrete. Prin aceasta am cîș-

țigat marea încredere de care ne-am bucurat și ne bucurăm și azi în rîndul maselor populare. Asta a fost o perioadă, o fază necesară la începutul revoluției, căci fără ea n-am fi putut să ne situăm în fruntea valului revoluționar, ci ne-am fi lăsat tîrîți de evenimente. Fără ea n-am fi cîștigat încrederea tuturor muncitorilor și țăranilor care voiau să-și clădească viața pe baze noi. Dar această fază a trecut, și noi nu vrem să înțelegem atîta lucru. Acum muncitorii și țărani vor rîde dacă le vom prescrie să înființeze, să organizeze cutare sau cutare instituție. Acum muncitorul simplu și țăranul simplu n-o să se mai intereseze de acest lucru, și ei au dreptate, fiindcă nu aici este centrul de greutate. Nu cu asta trebuie să vă prezentați astăzi voi, comuniștii, în fața poporului. Cu toate că noi, cei din instituțiile de stat, sîntem mereu aglomerați cu asemenea chestiuni mărunte, nu de această verigă a lanțului trebuie să ne prindem ; nu ea este esențialul ; esențialul este că oamenii nu sînt puși fiecare la locul potrivit, că unui comunist cu rol de răspundere, care a făcut în mod strălucit toată revoluția, i se încredințează un post într-o întreprindere industrială sau comercială unde nu se pricepe la nimic și unde ne împiedică să vedem adevărul, pentru că în spatele lui știu să se ascundă foarte bine afaceriștii și șarlatanii. Fapt este că la noi nu există un control practic a ceea ce a fost îndeplinit. Este o sarcină prozaică, neînsemnată, sînt chestiuni mărunte, dar noi ne aflăm azi după o măreață revoluție politică, în condiții cînd un timp oarecare trebuie să trăim în mijlocul unor rînduieli capitaliste ; lucrul cel mai important al întregii situații nu e politica în sensul îngust al cuvîntului (ceea ce se spune în ziare este o zgomotoasă trîncăneală politică și în ea nu găsești nimic socialist), lucrul cel mai important al întregii situații nu-l constituie rezoluțiile și nici instituțiile sau reorganizarea. În măsura în care asemenea lucruri ne sînt necesare le vom face, dar nu veniți cu așa ceva în fața poporului, ci alegeți mai degrabă oamenii de care este nevoie și procedați la un control al executării practice, și poporul va ști să aprecieze toate acestea.

În masa poporului noi sîntem totuși doar ca o picătură în mare, și numai atunci putem să cîrmuim cînd exprimăm exact cerințele de care el este conștient. Altfel partidul co-

munist nu va conduce proletariatul, iar proletariatul nu va duce după sine masele și întregul mecanism se va destrăma. În prezent poporul și toate masele muncitoare consideră că pentru ele esențialul constă numai în a contribui în mod practic la lichidarea cumplită mizeriei și a foametei și a arăta că într-adevăr intervine acea îmbunătățire de care are nevoie țăranul și cu care este obișnuit. Țăranul cunoaște piața, cunoaște comerțul. Noi n-am putut să introducem o repartiție de-a dreptul comunistă, deoarece nu aveam destule fabrici și nici utilaj pentru ele. Astfel stînd lucrurile, trebuie să distribuim prin comerț, dar să nu facem treaba asta mai prost decît o făcea capitalistul, căci altfel poporul nu va putea să suporte o asemenea conducere. Acesta este lucrul cel mai important. Și dacă n-o să intervină ceva neprevăzut, acesta va trebui să devină pivotul întregii noastre activități pe anul 1922, cu următoarele trei condiții.

În primul rînd, cu condiția să nu se producă vreo intervenție. Noi, prin diplomația noastră, facem totul pentru a o evita; cu toate acestea, ea este posibilă în orice moment. Trebuie într-adevăr să fim cu ochii în patru și, totodată, să facem în folosul Armatei Roșii anumite sacrificii grele, ale căror proporții, bineînțeles, se cer riguros stabile. În fața noastră stă întreaga lume burgheză, care caută doar o formă în care să ne sugrume. Menșevicii și socialiștii-revoluționari de la noi nu sînt altceva decît niște agenți ai acestei burghezii. Aceasta este poziția lor politică.

A doua condiție este ca criza financiară să nu fie prea puternică. Ea se apropie. Veți auzi vorbindu-se aici despre ea în cadrul expunerii asupra politicii financiare. Dacă această criză va fi prea puternică și prea grea, atunci va trebui să procedăm iarăși la o amplă reorganizare și să ne concentrăm toate forțele spre un singur obiectiv. Dacă nu va fi prea grea, ea va putea să fie chiar folositoare, prin faptul că va trece prin sită pe comuniștii din diferite trusturi de stat. Va trebui numai să nu uităm să facem treaba asta. Criza financiară scutură zdravăn instituțiile și întreprinderile, și în primul rînd se prăbușesc cele inapte. Va trebui numai să avem în vedere că toate acestea nu trebuie puse pe seama specialiștilor, în timp ce despre comuniștii cu funcții de răspundere să se spună că sînt foarte buni, că au

luptat pe diverse fronturi și au muncit întotdeauna bine. Așa că dacă criza financiară nu va fi peste măsură de grea, vom putea trage dintr-înșă unele foloase și vom putea să curățim rîndurile, dar nu așa cum face Comisia Centrală de Control sau Comisia Centrală de Verificare⁶³, ci vom trece prin sită cum trebuie pe toți comuniștii cu funcții de răspundere din instituțiile economice.

Și a treia condiție este să nu facem, în acest timp, greșeli politice. Dacă vom face asemenea greșeli, atunci, se înțelege, toată construcția economică va fi subminată și va trebui să ne angajăm în discuții în legătură cu modul de a îndrepta lucrurile și cu linia ce trebuie s-o urmăm. Dar dacă nu se vor face asemenea greșeli regretabile, atunci principalul lucru, în viitorul cel mai apropiat, nu-l vor constitui decretele și politica, în înțelesul îngust al cuvîntului, și nici instituțiile și organizarea lor — de toate acestea se vor ocupa, în măsura necesității, comuniștii cu funcții de răspundere și instituțiile sovietice —, atunci principalul lucru în întreaga activitate îl va constitui alegerea oamenilor și controlul executării. Dacă sub acest raport vom învăța să acționăm în mod practic, dacă vom aduce un folos practic, vom birui din nou toate greutățile.

În încheiere trebuie să mă ocup puțin de latura practică a problemei organelor noastre sovietice, a instituțiilor noastre superioare și a atitudinii pe care o are partidul față de ele. Între partid și instituțiile sovietice s-au stabilit la noi raporturi nejuste ; asupra acestui lucru sîntem cu toții de acord. Am arătat, printr-un exemplu, cum o mărunță chestiune concretă este numaidecît adusă în fața Biroului Politic. Formal este foarte greu să ieși din această situație, pentru că la noi se află la cîrmă un singur partid de guvernămînt și nu poți să interzici unui membru de partid să se plîngă. De aceea toate chestiunile prezentate spre rezolvare Consiliului Comisarilor Poporului sînt aduse în fața Biroului Politic. Aici am și eu o mare parte de vină, fiindcă legătura între Consiliul Comisarilor Poporului și Biroul Politic era asigurată, în mare măsură, de mine personal. Și atunci cînd a trebuit să mă retrag, s-a constatat de îndată că două roți nu se mai îmbină, și Kamenev a trebuit să-și asume povara unei triple munci pentru a menține aceste

legături. Întrucît e îndoielnic ca în viitorul apropiat să mă pot reîntoarce la lucru, îmi pun toată nădejdea în faptul că acum există încă doi vicepreședinți — tov. Țiurupa, care a fost purificat de germani, și tov. Rîkov, care a fost purificat tot de ei în chip minunat. Prin urmare, pînă și Wilhelm, împăratul german, s-a dovedit a ne fi de folos — la una ca asta nu m-am așteptat. El a avut un medic chirurg care l-a tratat pe tov. Rîkov, i-a tăiat partea lui rea, pe care a oprit-o în Germania, iar pe cea bună i-a lăsat-o și ne-a trimis-o nouă, perfect purificată. Dacă acest procedeu o să fie aplicat și pe viitor, o să fie cît se poate de bine.

Dar să lăsăm gluma și să vorbim de directivele fundamentale. În această privință, în Comitetul Central domnește un acord deplin, și eu sper că congresul va acorda o mare atenție acestei chestiuni și va aproba directivele, în sensul că Biroul Politic și Comitetul Central trebuie să fie eliberate de chestiunile mărunte, iar activitatea comuniștilor cu funcții de răspundere să fie ridicată la un nivel mai înalt. E necesar ca comisarii poporului să răspundă de activitatea lor, și să nu meargă întîi la Consiliul Comisarilor Poporului și apoi la Biroul Politic. Formal nu putem să-i luăm cuiva dreptul de a se plînge Comitetului Central, pentru că partidul nostru este singurul partid de guvernămînt. Trebuie curmat sistemul de a se adresa Comitetului Central pentru orice chestiuni mărunte, dar este necesar să ridicăm autoritatea Consiliului Comisarilor Poporului, să facem ca la ședințele lui să participe mai mult comisarii poporului, iar nu locșitorii lor; trebuie schimbat caracterul activității Consiliului Comisarilor Poporului, în sensul în care n-am reușit să fac eu acest lucru în ultimul an: să se acorde mult mai mare atenție controlului executării sarcinilor. O să avem încă doi vicepreședinți — pe Rîkov și pe Țiurupa. Rîkov, în timpul cît a lucrat ca împuternicit extraordinar al C.M.A. pentru aprovizionarea armatei și flotei roșii⁶⁴, a știut să aducă unele îmbunătățiri și treaba a mers destul de bine. Țiurupa a organizat unul din cele mai bune comisariate ale poporului. Dacă o să acorde amîndoi o cît mai mare atenție îmbunătățirii activității comisariatelor, în sensul întăririi controlului executării și al creșterii responsabilității, o să facem măcar un mic pas înainte. Avem azi

18 comisariate, dintre care cel puțin 15 nu sînt bune de nimic ; nu poți găsi oriunde comisari destoinici și bine ar fi ca oamenii să dea mai multă atenție acestei probleme. Tov. Rîkov trebuie să facă parte din biroul Comitetului Central și din Prezidiul C.E.C. din Rusia, pentru că între aceste instituții trebuie să existe o legătură, și fără o asemenea legătură roțile principale merg uneori în gol.

În legătură cu aceasta trebuie să avem grijă să restrîngem comisiile Consiliului Comisarilor Poporului și ale Consiliului Muncii și Apărării, pentru ca ele să-și cunoască și să-și rezolve propriile lor sarcini în loc să-și risipească forțele într-un număr nesfîrșit de comisii. Zilele acestea s-a procedat la o revizuire a comisiilor. S-a găsit că există 120 de comisii. Și cîte din ele s-au dovedit a fi necesare ? Doar 16. Și asta nu este prima revizuire. În loc să răspundă de sarcinile lor, în loc să adopte o hotărîre în cadrul Consiliului Comisarilor Poporului și să știe că răspund pentru această hotărîre, oamenii se ascund în dosul comisiilor. În aceste comisii nici dracul n-ar putea să se descurce, fiindcă nimeni nu știe cine răspunde ; totul este încîlcit, și pînă la urmă se adoptă o hotărîre a cărei răspundere o poartă cu toții.

În legătură cu aceasta e necesar să arătăm că trebuie lărgită și dezvoltată autonomia și activitatea comisiilor economice regionale. Împărțirea Rusiei în regiuni s-a făcut acum la noi pe baze științifice, după criteriile economice, ținîndu-se seama de climă, de condițiile de trai, de posibilitățile de aprovizionare cu combustibil, de existența unei industrii locale etc. Pe baza acestei împărțiri au fost create comisiile economice raionale și regionale⁶⁵. Desigur, modificări de amănunt se vor mai face, dar trebuie să ridicăm autoritatea acestor comisii economice.

Trebuie să facem, apoi, în așa fel ca Comitetul Executiv Central din Rusia să acționeze mai energic și să-și convoace cu mai multă regularitate sesiunile sale, care ar trebui să aibă o durată mai lungă. Sesiunile trebuie să discute proiectele de legi, care uneori sînt prezentate în pripă Consiliului Comisarilor Poporului, fără ca acest lucru să fie absolut necesar. Mai bine să amînăm pentru mai tîrziu o chestiune și să dăm astfel posibilitate lucrătorilor din organele locale

să examineze cu atenție lucrurile și să fim mai exigenți față de cei ce întocmesc legile, ceea ce la noi nu se face.

Dacă sesiunile Comitetului Executiv Central din Rusia vor avea o durată mai lungă, se vor împărți în secții și subcomisii și vor putea să controleze mai riguros activitatea, căutînd să obțină ceea ce, după mine, constituie însuși miezul, însăși esența momentului politic actual : centrul de greutate să fie mutat asupra selecționării oamenilor, asupra controlului executării efective.

Trebuie să ne dăm seama și să nu ne fie teamă să recunoaștem că în 99 de cazuri din 100 comuniștii cu funcții de răspundere nu sînt puși în locuri corespunzătoare pregătirii lor actuale, nu știu să-și îndeplinească atribuțiile și trebuie acum să învețe. Dacă recunoaștem justetea acestei cerințe, din moment ce avem suficiente posibilități pentru împlinirea ei — și, judecînd după situația internațională generală, avem destul timp pentru a reuși să învățăm —, atunci trebuie să facem acest lucru cu orice preț.
(Aplauze furtunoase.)

*Dări de seamă au fost publicate
la 28 martie 1922 în „Izvestiia
C.E.C. din Rusia” nr. 70
și la 28 și 29 martie
în „Pravda” nr. 70 și 71*

3

CUVÎNT DE ÎNCHEIERE LA RAPORTUL POLITIC
AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA
28 MARTIE

(Aplauze.) Va trebui mai întâi să-mi consacru câtva timp criticii observațiilor ce au fost făcute aici de tovarășii Preobrajenski și Osinski. Cred că în ceea ce este principal și esențial ei au nimerit cu totul alături de țintă, dovedind chiar în cuvântările lor cât de greșită este linia lor, felul în care ei înțeleg politica.

Tovarășul Preobrajenski a vorbit despre capitalism și și-a exprimat părerea că ar trebui deschisă o discuție generală pe marginea programului⁶⁶. Eu cred că o treabă ca asta ar fi cea mai neproductivă și mai nepotrivită pierdere de timp.

Să ne oprim mai întâi asupra capitalismului de stat.

„Capitalismul de stat — spune Preobrajenski — înseamnă capitalism, și numai astfel poate și trebuie el să fie înțeles“. Eu afirm că asta-i scolastică. Până acum, nimeni în istoria omenirii n-a putut să scrie o astfel de carte despre capitalism, fiindcă abia acum trecem, pentru prima oară, prin așa ceva. Cărți cât de cât acceptabile despre capitalismul de stat s-au scris, până acum, în niște condiții și într-o situație când capitalismul de stat însemna capitalism. Acum s-a creat o altă situație, pe care nici Marx și nici un marxist nu puteau s-o prevadă. Și nu trebuie să privim înapoi. Dacă o să scrieți istorie, o să iasă ceva excelent, dar atunci când o să alcătuiți un manual va trebui să scrieți: capitalismul de stat este un capitalism cu totul neașteptat, care n-a fost prevăzut absolut de nimeni, fiindcă nimeni nu putea să prevadă că într-o țară din cele mai puțin dezvoltate proletariatul va ajunge să cucerească puterea și va încerca mai

întîi să organizeze marea producție și repartiția pentru țărani, iar apoi, cînd — datorită unor condiții de ordin cultural — nu va fi fost în măsură să facă față acestei sarcini, va apela la capitalism. Toate acestea n-au fost niciodată prevăzute, dar ele constituie totuși un fapt incontestabil.

Cuvîntarea lui Larin arată că el are o idee cu totul neclară despre ceea ce este noua politică economică și despre felul cum trebuie ea privită.

Nu s-a adus nici o obiecție serioasă împotriva faptului că a fost nevoie să trecem la noua politică economică. Proletariatul nu se teme să recunoască că în revoluție unele lucruri i-au reușit de minune, în timp ce altele nu i-au reușit. Toate partidele revoluționare care au pierit pînă acum au pierit pentru că erau îngîmfate și nu erau în stare să vadă în ce constă forța lor și se temeau să vorbească despre slăbiciunile lor. Noi însă nu vom pieri, pentru că nu ne temem să vorbim despre slăbiciunile noastre și învățăm să le biruim. (A p l a u z e.) Capitalismul pe care l-am admis noi trebuia să fie admis. Dacă el e rău și respingător, îi putem aduce unele îndreptări, fiindcă puterea se află în mîinile noastre și n-avem de ce să ne temem. Acest lucru e recunoscut de toți, și ar fi ridicol ca el să fie confundat cu tendința de a semăna panică. Dacă ne-ar fi teamă să-l recunoaștem, am merge inevitabil spre pieire. Dar că vom învăța acest lucru și că vrem să-l învățăm o dovedesc cei trei, patru, cinci ani în decursul cărora am învățat, în perioade de timp mai scurte, unele lucruri și mai complicate. E drept că noi am fost împinși atunci de necesitate. În anii războiului am fost împinși cu o energie extraordinară, și, pe cît se pare, pe nici un front și în nici o campanie nu s-a întîmplat să nu fim împinși : dușmanul s-a apropiat mai întîi de Moscova pînă la o distanță de vreo sută de verste, apoi s-a apropiat de Orel și după aceea a ajuns la cinci verste de Petrograd. Și iată că atunci ne-am desmeticit de-a binelea, am început să învățăm și să punem în aplicare cele învățate și l-am izgonit pe dușman.

Situația este de o mie de ori mai grea atunci cînd ai de-a face cu un dușman care se află aici, în viața economică de fiecare zi. Discuțiile pe tema capitalismului de stat, care au fost purtate pînă acum în diferite publicații, pot fi in-

cluse, în cel mai bun caz, într-un manual de istorie. Nu contest cătuși de puțin utilitatea manualelor și nu de mult am scris că ar fi mai bine dacă publiciștii noștri ar acorda mai puțină atenție ziarelor, trâncănelii politice, și în schimb ar scrie niște manuale * — sarcină de care mulți dintre ei, printre care și tov. Larin, s-ar achita de minune. În acest domeniu calitățile lui ar fi extrem de folositoare, iar pentru noi s-ar rezolva, în acest caz, o sarcină a cărei importanță a subliniat-o foarte bine tov. Troțki când a arătat că principalul lucru în momentul de față este educarea tinerei generații, dar că ne lipsesc materialele necesare. Într-adevăr, ce materiale folosește ea pentru studiul științelor sociale? Niște vechituri burgheze. E pur și simplu rușinos! Și asta într-o vreme când există la noi sute de publiciști marxiști, care ar putea să ne dea manuale pentru toate problemele sociale, dar nu le dau pentru că nu sînt preocupați de așa ceva și atenția lor nu este îndreptată spre împlinirea acestei cerințe.

În legătură cu capitalismul de stat e necesar să știm ce trebuie să folosim ca lozincă de agitație și propagandă, ce trebuie să explicăm pentru a face ca el să fie practic înțeles. Trebuie să se știe că acum, la noi, capitalismul de stat nu este identic cu acela despre care au scris germanii. El este un capitalism admis de noi. Este adevărat acest lucru sau nu? Toată lumea știe că este adevărat!

Noi am adoptat la un congres al comuniștilor o hotărîre prin care capitalismul de stat este admis de statul nostru proletar ⁶⁷, și acest stat sîntem noi. Dacă nu l-am admis așa cum trebuie, este vina noastră și n-avem de ce s-o aruncăm asupra altora! Trebuie să învățăm, să facem totul pentru ca în statul proletar capitalismul de stat să nu poată și să nu se încumete să iasă din limitele și condițiile care i-au fost fixate de către proletariat și care sînt convenabile pentru el. Și pe drept cuvînt s-a arătat aici că va trebui să ținem seama de țărănime ca masă și să-i acordăm libertatea de a face comerț. Orice muncitor cu judecată înțelege că aceasta este o măsură necesară pentru dictatura proletară și numai tov. Șleapnikov poate să facă spirite și să ia în derîdere o asemenea măsură. Ea a fost însușită de toți, a fost examinată

* Vezi volumul de față, p. 54—56. — *Nota red.*

de o mie de ori, iar dumneata pur și simplu nu vrei s-o înțelegi. Dacă țăranul în actualele condiții și în anumite limite are nevoie de libertatea comerțului, trebuie să i-o acordăm, dar asta nu înseamnă că îi vom permite să facă comerț cu basamac. Pentru așa ceva îl vom sancționa. Asta nu înseamnă că vom permite cuiva să facă comerț cu literatură politică ce poartă denumirea de menșevică și socialist-revoluționară și care, în totalitatea ei, e finanțată de capitaliști din întreaga lume.

Iată la ce m-am referit eu când am pomenit de mitraliere, și tov. Șleapnikov trebuia să înțeleagă acest lucru. Ceea ce spune dînsul e pur și simplu o absurditate !

N-o să intimidezi cu asta pe nimeni și n-o să trezești nici un fel de compătimire ! (A p l a u z e. I l a r i t a t e.)

Sărmanul Șleapnikov ! Lenin se pregătea să îndrepte mitralierele spre el.

Este vorba aici de măsuri de înrîurire pe linie de partid, și nicidecum de nu știu ce mitraliere. De mitraliere este vorba atunci când ne referim la cei ce poartă azi, la noi, denumirea de menșevici și socialiști-revoluționari și care trag concluzii de felul acesta : voi vorbiți de o retragere spre capitalism și noi spunem același lucru ; sîntem de acord cu voi ! Auzim mereu rostindu-se asemenea vorbe, și în străinătate se face o foarte largă agitație pe tema că bolșevicii vor să țină pe menșevici și pe socialiștii-revoluționari în închisori, în timp ce ei înșiși îngăduie capitalismul. Desigur, noi îngăduim capitalismul, însă în limitele în care el este necesar țărănimii. Și așa trebuie ! Altfel țăranul nu poate să trăiască și să se îngrijească de gospodăria lui. În schimb, fără propagandă socialist-revoluționară și menșevică, susținem noi, țăranul rus poate să trăiască. Și dacă cineva susține contrariul, noi îi spunem : mai bine pierim cu toții pînă la unul, dar nu vom ceda în fața ta ! Și instanțele noastre judecătorești trebuie să înțeleagă toate astea. Când trecem de la Comisia Extraordinară din Rusia la tribunalele politice de stat, trebuie să spunem, la acest congres, că nu recunoaștem instanțe judecătorești situate în afara claselor. Noi avem nevoie de instanțe judecătorești proletare, electivă, și ele trebuie să știe ce admitem noi. Cei ce fac

parte din aceste instanțe trebuie să știe bine ce este capitalismul de stat.

În aceasta constă lozinca politică a momentului de față, iar nu într-o discuție despre ceea ce înțelegeau profesorii germani prin capitalismul de stat și ceea ce înțelegem noi. De atunci am trecut prin multe și n-are nici un rost să privesc înapoi.

Cît de greșit înțelege Preobrajenski, din punct de vedere politic, această problemă se vede din raționamentul lui despre biroul economic sau despre program⁶⁸. Ce minunat lucru este acest program și cum îl denaturăm noi ! Și cum de se întîmplă așa ceva ? Se întîmplă pentru că unii citesc literă cu literă și rînd cu rînd, și altceva nu vor să vadă. Au scos un citat izolat și spun : uite aici au existat unele controverse. Se afirmă că au avut o linie justă facultățile muncitorești și celulele comuniste, iar nu cei ce spuneau : „Mai multă atenție și o atitudine mai moderată față de specialiști“. Că celulele comuniste sînt minunate, iar facultățile muncitorești sînt și ele minunate e adevărat, dar ele nu sînt ferite de greșeli, nu sînt sfinte.

Da, celulele comuniste sînt reprezentante ale partidului nostru și facultățile muncitorești sînt reprezentante ale clasei noastre, dar că ele fac greșeli și că noi trebuie să le corijăm e un adevăr elementar. Cum trebuie ele corijate nu știu, pentru că personal n-am participat la ședințele Comitetului Central în cadrul cărora s-a discutat această chestiune. Știu însă că la noi există exagerări în ce privește atitudinea adoptată de facultățile muncitorești și de celulele comuniste față de profesori. Totuși, atunci cînd Comitetul Central, analizînd chestiunea sub toate aspectele, constată că în cazul de față s-au comis unele exagerări și că față de acești profesori, care sînt străini de noi, care nu sînt niște reprezentanți ai clasei noastre, trebuie adoptată o atitudine mai atentă, vine Preobrajenski, scoate programul și spune : nici un fel de concesiuni politice acestei pătri, altfel încalcăm programul.

Dacă o să începem să conducem astfel partidul, asta o să ne ducă în mod sigur la pieire. Și nu pentru că tov. Preobrajenski nu înțelege în mod just politica în general, ci pentru că privește totul prin prisma a ceea ce constituie

latura lui pozitivă : el este un teoretician care se limitează la anumite domenii de idei, familiare și obișnuite, un propagandist preocupat de diferite măsuri ou scop propagandistic. Toți cunosc și apreciază această latură pozitivă a tovarășului Preobrajenski ; dar atunci cînd abordează o chestiune din punct de vedere politic și administrativ, iese ceva monstruos. Să se creeze un Birou Economic ?! Doar nu e mult de cînd au spus cu toții și s-au declarat cu toții de acord, obținîndu-se în această privință o deplină unitate de păreri (ceea ce este deosebit de important, fiindcă de această unitate depinde și acțiunea ce trebuie întreprinsă), că aparatul de partid trebuie delimitat de cel de stat.

Este extrem de greu să facem așa ceva : n-avem oameni ! Și iată că Preobrajenski a ridicat aici, cu multă ușurință, obiecția că Stalin deține conducerea a două comisariate ⁶⁹. Dar care dintre noi nu păcătuiește ? Cine nu și-a asumat mai multe sarcini deodată ? Și cum s-ar putea proceda altfel ? Ce putem face, în momentul de față, pentru a asigura situația existentă la Comisariatul poporului pentru problemele naționalităților, pentru a rezolva toate problemele turkeștane, caucaziene etc. ? Dar toate acestea sînt probleme politice. Și ele trebuie rezolvate, fiindcă sînt probleme care au preocupat secole de-a rîndul statele europene și care în republicile democratice sînt rezolvate doar într-o măsură infimă. La noi ele se rezolvă, și trebuie să avem un om la care să poată veni orice reprezentant al unei națiuni sau al alteia și să spună în amănunțime tot ce are pe inimă. De unde să-l luăm ? Cred că nici Preobrajenski n-ar putea să ne indice o altă candidatură decît aceea a tovarășului Stalin.

Același lucru în ce privește Inspecția muncitorească-țărănească. Aici e vorba de o treabă gigantică. Dar, pentru ca această instituție să fie în stare să-și exercite controlul, este necesar ca în fruntea ei să stea un om care se bucură de autoritate ; altfel ne vom împotmoli, ne vom îneca în intrigi mărunte.

Tov. Preobrajenski propune să înființăm un Birou Economic ; dar atunci, din tot ce spunem despre delimitarea muncii de partid de cea de stat nu se va alege nimic. Dînsul pare a ne propune o schemă bună : de o parte Biroul Poli-

tic, de altă parte Biroul Economic și Biroul Organizatoric. Dar așa ceva se arată a fi simplu numai pe hîrtie, în realitate e însă ridicol ! Nu pot să înțeleg nici în ruptul capului cum de a putut un om cu simțul politicii reale, după cinci ani de existență a Puterii sovietice, să facă o asemenea propunere și să insiste asupra adoptării ei !

Prin ce se deosebește la noi Biroul Organizatoric de Biroul Politic ? Se știe doar că nu se poate delimita precis care problemă este de ordin politic și care de ordin organizatoric. Orice problemă politică poate să fie și organizatorică, și invers. Și numai o practică încetățenită, în virtutea căreia orice problemă poate fi transferată de la Biroul Organizatoric la Biroul Politic, a făcut cu puțință o po-trivită organizare a activității Comitetului Central.

A propus cineva vreodată altceva ? Nimeni n-a propus vreodată altceva, pentru că o altă soluție rațională nu se poate propune. Nu se poate separa în mod mecanic politicul de organizatoric. Politica se face prin oameni, și dacă hîrțiile o să le scrie alții, n-o să iasă nimic.

Dumneavoastră știți prea bine că au fost revoluții în care la ședințele parlamentare se scriau hîrtii, dar hotărârile le aplicau oameni care aparțineau unei alte clase. Cei ce scriau hîrtii primeau apoi un picior în spate și erau dați afară. Problemele organizatorice nu pot fi despărțite de politică. Politicul este expresia concentrată a economicului.

Tovarășul Kosior se plînge de Comitetul Central, și dînsul a dat și unele nume (le-am notat pe toate) ; eu personal nu sînt în cunoștință de cauză și nu pot să răspund, dar dacă pe dumneavoastră, cei de la congresul partidului, vă interesează această chestiune, aveți datoria să alegeți cîte o comisie pentru fiecare dintre cei vizați și să supuneți pe Kosior și persoanele respective unui interogatoriu foarte sever ⁷⁰. Esențial în cazul de față este că Comitetul Central, dacă i se ia dreptul de a repartiza oamenii cum crede de cuviință, nu va putea să îndrumeze activitatea politică. Cu toate că atunci cînd transferăm unele persoane sau altele se întîmplă să facem și unele greșeli, îmi permit totuși să cred că în decursul întregii sale activități Biroul Politic al Comitetului Central a comis foarte puține greșeli. Asta nu e laudă de sine. Activitatea Biroului Politic nu este verificată

de comisii, de oameni numiți de către partidul nostru, ci este verificată de albgardiști, este verificată de dușmanii noștri, și o dovadă în acest sens sînt rezultatele politicii noastre, în care n-au existat greșeli serioase.

Latura pozitivă a lui Osinski este energia și rîvna cu care îndeplinește orice treabă de care se apucă. Trebuie să facem în așa fel ca această latură pozitivă a lui Osinski să fie pusă în asemenea condiții, încît latura lui slabă să nu se poată manifesta (cu toate că el are să vocifereze — fiindcă e un om energic —, totuși acest lucru trebuie făcut ; altfel, ca activist, el este un om pierdut). Cred că noi în Comitetul Central am luat măsuri ca să îmbinăm latura lui slabă cu cea pozitivă.

Cel mai bun material de acuzare împotriva lui Osinski — dacă aș vrea să polemizez cu dînsul, dar nu doresc acest lucru —, cel mai bun material ar fi să tipărim cuvîntarea lui de azi și s-o afișăm pe un panou... A fost un om...

Fiind locțiitor de comisar și lucrător cu funcție de conducere la unul din cele mai importante comisariate ale poporului, acest om, care se află în primele rînduri ale acelor care în orice problemă vin cu o platformă, a propus să trecem la sistemul de cabinet ⁷¹. Eu afirm că el este un om complet pierdut, pierdut pentru totdeauna. Nu mă voi apuca să analizez această chestiune și să polemizez în amănunțime ; avem tot interesul ca o forță atît de activă cum este Osinski să fie just folosită. Dacă tov. Osinski nu va adopta o atitudine tovarășească față de sfaturile ce i-au fost date, în repetate rînduri, de Comitetul Central, și în care am și eu o contribuție destul de importantă, și nu va deveni mai ponderat în această privință, va aluneca inevitabil și definitiv în mocirlă, așa cum i s-a întîmplat astăzi.

Acest lucru este foarte neplăcut pentru niște oameni cărora le place să-și dezvăluie aptitudinile ; asemenea tendințe sînt legitime cînd cineva este bogat înzestrat de natură și vrea să dovedească acest lucru. Să dea domnul fiecăruia așa ceva. Dar Comitetul Central trebuie să vegheze ca aptitudinile fiecăruia să se manifeste cu folos. Comitetul Central trebuie să procedeze în așa fel ca trîncăneala pe tema cabinetului să fie curmată, chiar dacă cel care, ca să zic așa, o să sufere amputația are să se plîngă. Asta o să fie util.

Trebuie să ne strunim aptitudinile, pentru a nu nimeri în această mocirlă, și să ne sfătuim cu colegii din comisariatele poporului și să urmăm o linie comună. Dar s-a făcut la noi ceva — fie și într-un singur comisariat al poporului — fără discuții și controverse? Nu s-a făcut.

„Îmbunătățirea sistemului de conducere și mobilizarea psihologică a maselor“. Dar asta-i o crimă! Dacă congresul ar adopta un asemenea punct de vedere al reacțiunii politice, asta ar fi pentru el cel mai bun și mai sigur mijloc de sinucidere.

„Îmbunătățirea sistemului de conducere“?! Să dea domnul să găsim o ieșire din harababura în care ne aflăm azi.

N-avem un sistem?! Cinci ani de zile ne-am cheltuit cele mai bune forțe pentru a crea acest sistem! Și el reprezintă un mare pas înainte.

Aparatul practic nu e bun! Dar știm noi cum stau lucrurile? Nu știm! Iar Osinski vorbește ca și cum ar ști. El este în stare să se așeze la masa de lucru și în 10 minute să întocmească un sistem de conducere, și dacă această dorință nu-i va fi îngăduită, va ieși ceva dăunător și se va face o greșală politică. În alte condiții însă, și dacă și pe viitor va da dovadă de aceeași sîrguință de pînă acum, munca lui va fi foarte folositoare.

Așa se prezintă chestiunea. Apoi trebuie să spun că atunci cînd am vorbit despre ceea ce-i mai important, Preobrajenski și Osinski au dovedit acest lucru, și în mod deosebit l-a dovedit Larin. Uitați-vă ce a făcut el. Mi-a adus acuzații, glumind foarte satisfăcut și făcînd mult haz.

Asta-i reușește de minune, asta-i latura lui pozitivă. Dacă această însușire a tovarășului Larin n-ar fi legată de faptul că trebuie s-o aplice la munca de stat, dînsul ar aduce de o mie de ori mai mult folos republicii, pentru că este un om foarte capabil și are o fantezie foarte bogată. Aceasta e o calitate extrem de prețioasă. Greșesc aceia care cred că numai un poet are nevoie de fantezie. Asta-i o prejudecată stupidă! Pînă și în matematici e nevoie de fantezie, și fără ea chiar descoperirea calculului diferențial și integral ar fi fost imposibilă. Fantezia este o calitate foarte prețioasă, însă la tov. Larin ea cam prisosește. De pildă, eu aș spune că dacă am împărți în mod egal întreaga lui fantezie între

toți membrii P.C. din Rusia, ar fi foarte bine. (Rîsete, a plauze.) Dar atîta timp cît nu putem face această operație, nu trebuie să-i încredințăm lui Larin vreun fel de funcție de stat, gospodărească, de planificare, economică. S-ar ajunge la aceeași situație ca în vechiul Consiliu economic superior, cînd Rîkov nu se întremase încă, iar el lucra și semna „I. Larin“ în numele întregului consiliu; treaba a mers prost nu pentru că tov. Larin își manifesta doar însușirile cele mai rele; dimpotrivă, el le manifesta pe cele mai bune — fiindcă nimeni nu se îndoiește cîtuși de puțin de devotamentul și competența lui —, și totuși munca nu era bine organizată!

Tocmai asta am și spus eu. E adevărat că toate acestea sînt niște adevăruri elementare. Dar tot pe tema adevărilor elementare m-a luat în derîdere și Kamkov la congresul socialiștilor-revoluționari. El spunea: „Lenin propovăduiește astăzi: «Să nu furi», iar mîine adaugă: «Să nu rîvnești la femeia altuia». Asta-i toată înțelepciunea lui“. Am auzit asta de la socialistul-revoluționar Kamkov încă din 1918⁷². Și dacă Kamkov, care a însoțit aceste argumente cu bubuitul tunurilor, n-a făcut nici o impresie, cu atît mai puțin are să facă impresie Larin. Acum aceste sarcini trebuie aplicate la principalele momente ale noii noastre politici economice. Aici tov. Larin a încercat să ducă partidul într-o direcție greșită; dar dacă ar fi avut o muncă în care și-ar fi putut valorifica multiplele sale însușiri și în cadrul căreia ar fi adus un mare folos tinerețului și n-ar fi făcut o poznă ca aceea pe care a făcut-o la Comisia de stat a planificării, ar fi fost cu totul altceva. Acolo munca lui ar fi lăsat urme pentru tînăra generație. Acest lucru l-am spus, mi se pare, destul de clar. Și atunci n-am fi avut confuzia pe care a provocat-o aici Larin⁷³.

Am spus că Biroului Politic i-a fost prezentată de către Kamenev o propunere-directivă în sensul că trebuie să se considere drept util importul de produse alimentare și să se cumpere conserve pe bani sovietici. Larin se afla aici și a auzit totul foarte bine, el își amintește perfect de bine totul, și totuși, urcînd la tribună, a spus: „Lenin a uitat, din cauza bolii — să-l iertăm de data asta —, că pentru orice cheltuială din fondul de aur trebuie să te adresezi

Biroului Politic“. Dacă tov. Kameney ar fi propus ca pentru conservele ce urmau să fie cumpărate să dăm speculanților francezi ceva din fondul de aur, nici n-am fi stat să-l ascultăm. N-am dat pentru conserve nici o copeică aur, am dat bancnote sovietice, și — închipuiți-vă — le-am cumpărat. Vulfson chiar m-a asigurat ieri că aceste conserve sînt de bună calitate (cu toate că ele n-au sosit încă). Dar eu nu-l cred, mai întîi să le gustăm, pentru că s-ar putea să fie la mijloc o înșelăciune. Dar fapt este că în cazul de față Larin a încurcat-o : noi n-am dat nici o copeică aur, am dat 160 de miliarde de ruble în bancnote sovietice.

Ar fi, desigur, ridicol și absurd să credem că, vorbind în felul acesta, Larin ar fi animat de intenții rele ; nu, nu se poate vorbi de așa ceva, însă trebuie spus că fantezia lui zboară la un trilion de kilometri și de aceea treaba se încurcă.

Apoi el a spus că Comisia de stat a planificării a propus să fie date în arendă trei sferturi din transporturile feroviare. Bine că a spus asta la congresul partidului, unde Krjijanovski a dat imediat dezmințirea cuvenită. Așa ceva nu se întîmplă prea des. Dar credeți dumneavoastră că numai la congresul partidului se face încercarea de a vorbi în felul acesta ? N-aveți decît să vă interesați la Comisia Centrală de Control în ce fel au examinat cei de acolo chestiunea clubului de discuții din Moscova ⁷⁴, de ce s-a pus, în general, chestiunea acestui club de discuții, unde tovarășii Larin și Rezanov... (R e a z a n o v de la locul lui : «Nu despre fondul de aur am vorbit eu acolo ; s-au spus acolo lucruri mai rele».) Nu mă aflu atunci la Moscova și n-am luat parte la examinarea acestei chestiuni, ci am căpătat doar o scurtă informație. (R e a z a n o v : «Nu trebuie să dai crezare oricărui zvon».) Asta o știu dintr-o convorbire cu tov. Solț, și nu este un zvon, ci o convorbire cu un om care a fost numit în Comisia Centrală de Control de către congres, care e forul suprem al partidului ; el mi-a spus, și ceea ce mi-a spus el nu poate să fie cîtuși de puțin pus la îndoială. Cine numește asta un zvon dă dovadă de o mare ușurință. Comisia Centrală de Control a examinat chestiunea comportării clubului de discuții și a ajuns în unanimitate la concluzia că acolo lucrurile nu erau în cr-

dine. Pentru mine e clar unde-i greșeala. Astăzi Larin, în treacă, pentru că s-a lăsat încântat și antrenat de propria lui cuvîntare, a ajuns să spună că se dă în arendă trei sferturi din transporturile feroviare și că Comitetul Central a intervenit opunîndu-se. Krjijanovski spune că nu este adevărat — Comitetul Central n-a intervenit, și Larin n-a înțeles despre ce este vorba. Așa se întîmplă mereu.

În patru ani de zile noi n-am ajuns să învățăm un lucru atît de simplu — că un element atît de folositor cum e Larin trebuie să fie pus la o muncă cu adevărat folositoare și să fie eliberat dintr-o funcție în care, fără voia lui, aduce numai prejudicii.

Este aici, mi se pare, ceva destul de nefiresc: avem dictatura proletariatului, avem o putere care face uz de teroare, am obținut victoria asupra tuturor armatelor din lume, numai asupra armatei lui Larin nu. Aici ne-am ales cu o înfrîngere totală! El se apucă întotdeauna tocmai de ceea ce nu trebuie. Vastele lui cunoștințe și priceperea lui de a-i antrena pe oameni ar fi de un real folos tinerei generații, care bîjbîie în întuneric. Noi nu știm să valorificăm cunoștințele lui, și de aceea se iscă fricțiuni și conflicte; în această privință, Biroul Politic, Biroul Organizatoric al Comitetului Central, plenaryle Comitetului Central, cărora li se reproșează că dispun de prea multă putere, se dovedesc a nu avea suficientă putere sau autoritate pentru a repara în modul convenit pe toți tovarășii.

Trebuie să ne gîndim la toate astea și să examinăm serios problema. Aici se află centrul de greutate al activității noastre, aici trebuie aduse îndreptări. Dacă vom face treaba asta, vom scăpa de greutate. Vom ajunge la acest rezultat îndreptînd lucrurile, iar nu discutînd despre noile sarcini prevăzute în programul agrar, cum au făcut Osinski și Larin. Am scris o recenzie asupra programului agrar, pe care am trimis-o la Comitetul Central*. N-am să vorbesc acum despre ea, pentru că orice membru de partid pe care-l interesează cuprinsul ei are dreptul s-o ia de la secretariat și s-o citească. Ea îi este pusă oricînd la dispoziție. Dacă

* Vezi volumul de față, p. 45—50. — *Nota red.*

vom da o justă întrebuințare forțelor lui Larin și Osinski și vom curma totodată tendințele lor greșite, vom obține, prin valorificarea forțelor lor, un imens folos.

Închei cu câteva cuvinte despre Șleapnikov. Voiam să spun mai multe despre el ; însă Troțki, care din însărcinarea Comitetului Central a dat împreună cu Zinoviev, la plenara Internaționalii Comuniste, un răspuns la declarația celor 22 ⁷⁵, a epuizat această temă în proporție de 99%.

În primul rînd, tov. Șleapnikov s-a prefăcut că nu înțelege ce am vrut eu să spun cînd am vorbit de mitraliere și de panicarzi ; a făcut spirite pe tema asta spunînd : de multe ori am fost eu judecat. Tovarăși, o glumă este, fără îndoială, un lucru bun. Se înțelege că la o mare adunare nu poți vorbi fără să faci glume, pentru că oamenii sînt oboșiți ; e omenește să înțelegi acest lucru. Dar sînt lucruri cu care nu e permis să glumești ; cu unitatea partidului, bunăoară.

Într-un moment ca acesta — cînd sîntem înconjurați din toate părțile de dușmani, cînd burghezia internațională este destul de inteligentă ca să-l treacă pe Miliukov la stînga, să finanțeze pe socialiștii-revoluționari pentru editarea a tot felul de ziare, să împingă pe Vandervelde și pe Otto Bauer să pornească o campanie în legătură cu procesul socialiștilor-revoluționari, să spună, în gura mare, că bolșevicii sînt niște fiare ; cînd acești oameni au învățat secole de-a rîndul să facă politică, cînd ei dispun de miliarde de ruble-aur, de franci etc., cînd toate acestea sînt îndreptate împotriva noastră — să glumești într-o asemenea situație, așa cum glumește tov. Șleapnikov spunînd că „am fost judecat la Comitetul Central“ ș.a.m.d., e un lucru foarte regretabil, tovarăși. Congresul partidului trebuie să tragă concluzii precise. Noi, la Comitetul Central, nu judecăm pe nimeni fără rost ! Șleapnikov a fost judecat la Comitetul Central și n-au lipsit decît trei voturi pentru ca el să fie exclus din partid ⁷⁶. Membrii de partid care s-au întrunit la acest congres trebuie să se intereseze de această chestiune și să citească procesul-verbal al acestei ședințe a Comitetului Central. Cu așa ceva nu se glumește !

Aveți tot dreptul să vă adresați Internaționalei Comuniste. Dar cu mult înainte ca dumneavoastră să faceți acest lucru, imensa majoritate a Comitetului Central s-a pronunțat pentru excluderea tovarășului Șleapnikov — numai că n-au fost întrunite cele două treimi din voturi prevăzute în Statut. Cu asemenea lucruri nu se poate glumi! N-ar strica să luați cunoștință de faptul că la o adunare a fracțiunii membrilor de partid de la congresul metalurgiștilor tov. Șleapnikov a făcut pur și simplu agitație pentru sciziune ⁷⁷.

Despre rolul broșurii tovarășei Kollontai a vorbit tov. Troțki.

Dacă o să glumim cu asemenea lucruri, atunci în nici un caz n-o să putem rezista în situația grea în care ne aflăm. Pentru ca să putem rezista este nevoie, după cum am spus, de trei condiții : prima — să nu se producă o intervenție, a doua — criza financiară să nu fie prea grea, a treia — să nu facem greșeli politice.

Unul dintre cei ce au luat cuvîntul aici a spus că am vorbit de complicații politice. Nu, am vorbit de greșeli politice. Dacă nu vom face greșeli politice, pot să spun că 99% din membrii de partid vor fi cu noi, la fel și muncitorii și țărani fără partid, care vor înțelege că ne aflăm acum într-o perioadă de învățătură.

Îmi amintesc că, în articolul scris de el cu prilejul aniversării Armatei Roșii, tov. Troțki spunea : „un an de învățătură“. Această lozincă este valabilă în egală măsură atît pentru partid, cît și pentru clasa muncitoare. În acest timp au apărut la noi multe figuri eroice, care, indiscutabil, au consolidat cotitura care s-a produs în istoria mondială. Aceasta nu este o încercare de dezvinovățire pentru că n-am înțeles sarcina ce stă acum în fața noastră : „un an de învățătură“.

Acum sîntem cu mult mai puternici decît eram cu un an în urmă. Desigur, burghezia va încerca și de data asta să întreprindă o nouă intervenție, dar ea va reuși mai anevoie decît altădată ; astăzi acest lucru e mai greu ca ieri.

Pentru ca să putem învăța în mod efectiv, trebuie să nu tolerăm nici o greșeală politică. Nu trebuie să ne pierdem vremea jucându-ne cu unitatea partidului, cum face tov. Șleapnikov. Un asemenea joc este inadmisibil! Știm că avem destul de pierdut de pe urma luptei din sânul partidului. Acest învățămînt, tovarăși, nu trebuie să-l uităm! Și Comitetul Central poate spune, pe bună dreptate, că în acest an partidul a venit la congres cu mai puțin fracționism în rîndurile sale și mai unit decît anul trecut. Nu vreau să mă laud spunînd că în partidul nostru nu mai este nimic fracționist. Dar că acum există mai puțin fracționism e un fapt absolut indiscutabil, un fapt dovedit.

Știți că „opозиția muncitorească“ nu mai e decît o fărîmă din ceea ce era înainte. Comparați semnăturile de pe declarația celor 22 cu semnăturile de pe platforma apărută înainte de Congresul al X-lea ⁷⁸. Nu găsim pe ea toate semnăturile de atunci. Celor care fac uz de dreptul lor legitim de a se adresa Internaționalei Comuniste trebuie să le spunem că nu se cuvenea să intervină pentru Measnikov. Istoria cu Measnikov s-a întîmplat în vara anului trecut ⁷⁹. Nu mă aflu pe atunci la Moscova și i-am scris lui Measnikov o lungă scrisoare *, pe care a publicat-o în broșura lui. Mi-am dat seama că e un om capabil, că merită să stai de vorbă cu el, dar trebuie să i se spună că ar fi ceva inadmisibil să facă o astfel de critică.

El spune într-o scrisoare a sa : strîngeți laolaltă pe toți nemulțumiții din regiunea respectivă. Da, e foarte ușor să strîngi laolaltă pe toți nemulțumiții din regiunea respectivă. Așa ne-a vorbit aici Șleapnikov și așa vorbește în altă parte tov. Medvedev. (Medvedev, de la locul lui : „Cine vă informează?“) Mă informează organe care au fost instituite de congresul P.C. din Rusia : Biroul Organizatoric al Comitetului Central, Secretariatul Comitetului Central, Comisia Centrală de Control. Adresați-vă acestor organe, dacă doriți, și veți vedea ce fel de cuvîntări ține tov. Medvedev. Dacă nu vom pune capăt acestei si-

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 44, București, Editura politică, 1967, ed. a doua, p. 76-81. — Nota red.

tuații, nu vom putea să păstrăm unitatea, or tocmai asta este, poate, principala noastră cucerire : să dezvăluim fără cruțare greșelile noastre și să vorbim despre ele. Dacă vom înțelege limpede acest lucru — și la acest congres vom reuși să-l înțelegem —, nu încapе îndoială că vom fi în stare să le înlăturăm. (A p l a u z e f u r t u n o a s e.)

*O scurtă relatare a fost publicată
la 29 martie 1922 în
„Izvestiia C.E.C. din Rusia” nr. 71*

4

PROPUNERE PENTRU PROIECTUL DE REZOLUȚIE LA RAPORTUL DELEGAȚIEI P.C. (b) DIN RUSIA LA INTERNAȚIONALA COMUNISTĂ

Scopul și sensul tacticii de front unic constă în a atrage în lupta împotriva capitalului mase din ce în ce mai largi de muncitori, fără a ne da în lături de la a adresa chiar și liderilor Internaționalelor a II-a și a II^{1/2} propuneri repetate de a duce împreună o asemenea luptă. Atunci când majoritatea muncitorilor și-a instaurat deja reprezentanța ei de clasă, adică sovietică, și nu „națională”, adică comună cu burghezia, și a răsturnat dominația politică a burgheziei, tactica de front unic, firește, nu ne poate cere să facem apel la partide de felul menșevicilor („P.M.S.D.R.”) și eserilor („Partidul socialiștilor-revoluționari”), deoarece ele s-au dovedit a fi adversare ale Puterii sovietice. În condițiile Puterii sovietice, pentru a lărgi influența noastră asupra maselor muncitorești, *nu* trebuie să recurgem la apeluri *către menșevici și socialiști-revoluționari*, ci să urmăm calea arătată de noi mai sus ⁸⁰.

Scris între 29 martie
și 2 aprilie 1922

5

ÎN LEGĂTURĂ CU PROIECTUL DE REZOLUȚIE
CU PRIVIRE LA MUNCA LA SATE ⁸¹

SCRISOARE CATRE N. OSINSKI

1. IV. 1922

Tov. Osinski !

Reflectînd asupra convorbirii pe care am avut-o cu dumneata în legătură cu lucrările comisiei agrare a congresului partidului, am ajuns la concluzia că cea mai arzătoare sarcină este acum următoarea :

să nu ne legăm mîinile (nici ale partidului, nici ale Puterii sovietice) cu nici un fel de dispoziții, directive sau regulamente atîta timp cît n-am adunat de pe teren destule fapte în legătură cu viața economică, atîta timp cît n-am studiat în suficientă măsură condițiile și nevoile reale ale gospodăriei țărănești de astăzi ;

să nu admitem în nici un caz un lucru care ar fi deosebit de primejdios și de dăunător în momentul de față și de care se pot lesne lăsa derutate autoritățile locale, și anume : o reglementare inutilă și nereușită, prematură și neverificată de experiență.

Ultimul congres al Sovietelor a trasat linia ⁸². Sarcina congresului de partid este, după părerea mea, să discute, în cadrul comisiei agrare, aplicarea ei din punctul de vedere al *practicii* și al *experienței locale* ; să însărcineze atît Comitetul Central al P.C. din Rusia cît și Comisariatul poporului pentru agricultură (Puterea sovietică în general) să strîngă cu mai multă minuțiozitate fapte probante cît mai complete ; să dea dispoziții sau, mai exact, directive fracțiunii comuniste de la viitoarea sesiune a C.E.C. din

Rusia ca la detalizarea hotărîrii congresului Sovietelor, adică la transformarea acestei hotărîri în legi noi și mai amănunțite, să fie cît se poate de circumspectă, pentru a nu îngreua, printr-o intervenție nechibzuită, dezvoltarea cu succes a producției agricole.

Acum, după părerea mea, trebuie să ne temem mai mult ca de orice tocmai de o intervenție nechibzuită, atîta timp cît n-am studiat încă temeinic nevoile reale ale vieții agricole *locale* și capacitățile reale ale aparatului local al puterii (capacitatea de a nu face rău în numele dorinței pioase de a face bine).

De aceea cred că rezoluția pe care ar fi dorit s-o adopte — pe baza lucrărilor comisiei agrare — congresul partidului ar trebui să aibă *aproximativ* următoarea formă :

1. Congresul partidului ia cunoștință de comunicarea cu privire la lucrările comisiei agrare ; el constată insuficiența materialului cu privire la experiența muncii pe teren care a fost strîns pînă acum și trasează drept sarcină primordială, atît partidului cît și fracțiunilor comuniste din toate instituțiile sovietice, să strîngă în mod minuțios și să studieze cu toată atenția experiența practică locală.

2. Congresul consideră drept greșite măsurile de desființare (sau de transformare pripită ?) a unor instituții ale cooperăției agricole și recomandă ca în această privință să se procedeze cu cea mai mare precauție.

3. În ce privește condițiile de folosire a muncii salariate în agricultură și de arendare a pămîntului, congresul recomandă tuturor activiștilor din acest domeniu să nu stînjenească prin formalități excesive nici primul, nici cel de-al doilea fenomen, ci să se limiteze să pună în aplicare hotărîrile ultimului congres al Sovietelor și totodată să studieze prin ce anume măsuri practice ar fi mai indicat să se limiteze excesele și exagerările dăunătoare în această privință.

4. Congresul consideră că obiectivul primordial și cel mai important al întregii munci de partid în rîndurile țărănimii este să dea un ajutor practic pentru ex-

tinderea imediată a suprafețelor cultivate, lărgirea suprafețelor însămânțate, sporirea cantității de produse agricole și ușurarea condițiilor grele în care trăiește țărănimea ; totodată trebuie să sprijine și să stimuleze prin toate forțele și mijloacele ajutorarea părții celei mai sărace a țărănimii și să caute ca, printr-o muncă perseverentă, să elaboreze măsuri care în această privință să se dovedească în mod practic utile chiar și în actualele condiții, atât de grele.

Cu salutări comuniste, *Lenin*

6

CUVÎNTARE ÎN LEGĂTURĂ
CU PUBLICAREA DE ANUNȚURI ÎN „PRAVDA“
2 APRILIE ⁸³

Tovarăși ! Aici s-a produs o încurcătură aproape inevitabilă. Am cerut cuvîntul pentru o chestiune de regulament (lucru subliniat de tov. președinte), și nu pentru a rosti o cuvîntare de încheiere. Am cerut cuvîntul pentru o chestiune de regulament, și anume pentru a ruga congresul să se abată de la regula și normele stabilite. Există regula ca, după ce o hotărîre a fost adoptată, orice intervenție în problema respectivă să fie considerată drept nereglementară. Rog congresul să-mi acorde 4—5 minute pentru a mă pronunța împotriva unei hotărîri care în mod greșit a fost adoptată.

Cînd am aflat că congresul a adoptat această hotărîre și că ea a fost susținută de tov. Reazanov... (R e a z a n o v : „Nu-i adevărat !“) Bine că măcar o hotărîre absurdă a fost adoptată fără ca Reazanov să fie de acord. Într-adevăr, dacă ar fi fost vorba de o naivă domnișoară de nouăsprezece ani, care ar fi auzit abia ieri că există pe lumea asta comunism și, după ce și-ar fi pus o rochie albă cu panglicuțe roșii, ar fi spus că comuniștii sînt niște negustori sinceri, atunci așa ceva ar fi fost chiar caraghios, am fi rîs din toată inima, dar, în realitate, ce facem noi ? De unde o să ia bani „Pravda“, pe care ați lipsit-o de anunțuri ? Se pune întrebarea : de cîți bani are nevoie „Pravda“ ca să nu rămîină în urmă față de „Izvestiia“ ? Nu știți ? Atunci nici eu nu știu !

7

CUVÎNTARE ROSTITĂ
LA ÎNCHEIEREA LUCRĂRILOR CONGRESULUI
2 APRILIE

Tovarăși! Lucrările congresului nostru se apropie de sfârșit.

Prima deosebire ce ne izbește cînd facem o comparație între acest congres și cel precedent este o mai mare coeziune, o mai mare unanimitate, o mai mare unitate organizatorică.

Numai o mică parte a unei părți din opoziția de la congresul precedent s-a situat în afara partidului⁸⁴.

În problema sindicatelor și a noii politici economice nu s-au manifestat divergențe în partidul nostru sau, dacă s-au manifestat, ele au fost cu totul neînsemnate.

Ceea ce e esențial și principal, ceea ce ne-a adus „nou“ acest congres, este dovada vie că dușmanii noștri, care au susținut și susțin într-una că partidul nostru îmbătrînește, că-și pierde suplețea spiritului și a întregului său organism, nu au dreptate.

Nu, noi nu ne-am pierdut această suplețe.

Cînd a trebuit — în urma situației obiective ce s-a creat în Rusia și în lumea întreagă — să mergem înainte, să pornim cu tot curajul, cu toată rezezițiunea și hotărîrea o ofensivă împotriva dușmanului, noi am pornit. Și vom ști să facem și pe viitor acest lucru ori de cîte ori va fi nevoie.

Prin aceasta noi am ridicat revoluția noastră la o înălțime nemaivăzută în istorie. Nici o putere din lume, oricîte nenorociri, oricîte suferințe și chinuri ar mai putea ea să aducă milioanele și milioanele de oameni, nu va putea să răpească principalele cuceriri ale revoluției noastre, fiindcă

acum aceste cuceriri nu mai sînt ale „noastre“ — ele sînt cuceriri istorice de importanță mondială.

Și atunci cînd, în primăvara anului 1921, s-a văzut că detașamentul nostru de avangardă, detașamentul de avangardă al revoluției, este amenințat de primejdia de a se rupe de masa poporului, de masa țărănimii, pe care el trebuie s-o ducă înainte cu pricepere, am luat hotărîrea fermă și unanimă de a efectua o retragere. Și în anul care s-a scurs noi ne-am retras, în general, într-o ordine revoluționară.

Revoluțiile proletariatului, aflate în plină maturizare în toate țările înaintate din lume, nu vor putea să-și rezolve sarcinile dacă capacitatea lor de a lupta și ataca cu abnegație nu se va îmbina cu priceperea lor de a se retrage în ordine revoluționară. Experiența celei de-a doua etape a luptei noastre, experiența retragerii, are să fie, probabil, și ea de folos pe viitor muncitorilor, cel puțin în unele țări, după cum experiența noastră din prima fază a revoluției, experiența ofensivei duse cu un curaj fără margini va fi, fără îndoială, de folos muncitorilor din toate țările.

Acum am hotărît să declarăm că retragerea e terminată.

Asta înseamnă că toate sarcinile politicii noastre capătă un aspect nou.

Esențial în momentul de față este ca avangarda să nu se teamă să depună eforturi pentru propria ei educare, pentru propria ei transformare, să recunoască deschis că nu posedă suficientă pregătire și pricepere. Esențial este ca în momentul de față să mergem mereu înainte, furnînd o masă incomparabil mai largă și mai puternică, și neapărat împreună cu țărănimea, dovedindu-i prin fapte, prin practică, prin experiență, că noi învățăm și vom învăța cum s-o ajutăm, cum s-o călăuzim. Această sarcină, în actuala situație internațională și cu actualul nivel al forțelor de producție din Rusia, nu poate fi rezolvată altfel decît procedînd cu încetineală, cu prudență, cu seriozitate și verificînd de o mie de ori în mod practic fiecare pas pe care-l facem.

Chiar dacă se vor găsi în partidul nostru unele glasuri care să se ridice împotriva acestei înaintări extrem de încete și de prudente, ele vor avea un caracter cu totul izolat.

Partidul, în întregul său, a înțeles — și va dovedi acum prin fapte că a înțeles — că e necesar ca în momentul de

față să-și organizeze munca în felul acesta, și numai în felul acesta. Și, din moment ce am înțeles acest lucru, vom fi în stare să ne atingem scopul.

Declar încheiate lucrările celui de-al XI-lea Congres al Partidului Comunist din Rusia.

*„Pravda” nr. 76 și „Izvestiia”
C.E.C. din Rusia” nr. 76
din 4 aprilie 1922*

PROIECT DE HOTĂRÎRE A PLENAREI C.C.
AL P.C. (b) DIN RUSIA CU PRIVIRE
LA ORGANIZAREA MUNCII SECRETARIATULUI

Comitetul Central însărcinează Secretariatul să stabilească în mod precis și să respecte cu strictețe programul orelor de primire și să-l dea publicității; totodată să se adopte regula că, în afară de munca de conducere cu adevărat principială, secretarii nu trebuie să-și asume personal nici o altă atribuție care poate fi încredințată ajutorilor și secretarilor lor tehnici.

Tovarășului Stalin i se trasează sarcina să-și găsească de urgență locțiitori și ajutoari care să-l scutească de orice muncă (cu excepția celei de conducere principială) în instituțiile sovietice.

Comitetul Central însărcinează Biroul Organizatoric și Biroul Politic ca în termen de două săptămîni să prezinte lista de candidaturi pentru funcțiile de membri ai colegiului și de locțiitori de comisari ai Inspecției muncitorești-țărănești⁸⁵.

Scris la 3 aprilie 1922

Se tipărește după manuscris

*Publicat pentru prima oară în 1959,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI*

AM PLĂTIT PREA SCUMP ⁸⁶

Închipuiți-vă că un reprezentant al comuniștilor trebuie să pătrundă într-un local în care împuterniciții burgheziei își fac propaganda lor în fața unei adunări de muncitori destul de numeroasă. Închipuiți-vă apoi că pentru intrarea în acest local burghezia ne-ar cere să-i plătim o taxă destul de ridicată. Dacă această taxă n-a fost stabilită dinainte, va trebui, bineînțeles, să ne tocimim, pentru a nu împovăra prea mult bugetul partidului nostru. Dacă am accepta să plătim prea scump pentru intrarea în acest local, am comite, fără îndoială, o greșală. Dar e mai bine să plătim scump — cel puțin atîta timp cît n-am învățat cum trebuie să ne tocimim —, decît să renunțăm la posibilitatea de a ne spune cuvîntul în fața unor muncitori care pînă acum s-au aflat, ca să zic așa, în „posesia“ exclusivă a reformiștilor, adică a celor mai credincioși prieteni ai burgheziei.

Această comparație mi-a venit în minte cînd am citit în „Pravda“ de astăzi știrea telegrafică din Berlin în legătură cu condițiile în care s-a ajuns la un acord între reprezentanții celor trei Internaționale.

Reprezentanții noștri, după convingerea mea, au procedat greșit acceptînd următoarele două condiții : prima condiție — ca Puterea sovietică să nu aplice pedeapsa cu moartea în procesul celor 47 de socialiști-revoluționari ; a doua condiție — ca Puterea sovietică să îngăduie unor reprezentanți ai celor trei Internaționale să asiste la proces.

Aceste două condiții nu sînt altceva decît o concesie politică făcută burgheziei reacționare de către proletariatul

revoluționar. Dacă se mai îndoiește cineva de justetea acestei definiții, atunci, pentru a dezvălui întreaga naivitate politică a unui asemenea om, va fi de ajuns să i se pună următoarea întrebare: ar consimți guvernul englez, sau oricare alt guvern din zilele noastre, ca niște reprezentanți ai celor trei Internaționale să asiste la procesul muncitorilor irlandezi acuzați de a fi pornit o răscoală⁸⁷? Sau la procesul intentat muncitorilor din Africa de sud, care sînt acuzați că au făcut recent o răscoală⁸⁸? Va consimți oare guvernul englez sau un alt guvern, în aceste cazuri sau în altele similare, să facă promisiunea că n-are să aplice pedeapsa cu moartea față de adversarii săi politici? E de ajuns să reflectezi cît de cît asupra acestei chestiuni, pentru a înțelege următorul adevăr simplu: în întreaga lume avem de-a face cu o luptă a burgheziei reacționare împotriva proletariatului revoluționar. În cazul de față, Internaționala Comunistă, care reprezintă în această luptă una din părți, face o concesie politică celeilalte părți, burgheziei reacționare. Căci toată lumea știe (afară, bineînțeles, de cei ce vor să ascundă un adevăr evident) că socialiștii-revoluționari au tras cu armele în comuniști și au pus la cale răscoale împotriva lor, acționînd de fapt, iar uneori și formal, în front unic cu întreaga burghezie reacționară internațională.

Se pune întrebarea: ce concesie ne-a făcut, în schimb, burghezia internațională? La această întrebare nu se poate da decît un singur răspuns: nu ne-a făcut nici o concesie.

Numai niște raționamente menite să ascundă acest adevăr simplu și limpede al luptei de clasă, numai niște raționamente care urmăresc să arunce praf în ochii muncitorilor și ai maselor de oameni ai muncii pot încerca să ascundă acest adevăr evident. Prin acordul semnat la Berlin de către reprezentanții Internaționalei a III-a, noi am și făcut două concesii politice burgheziei internaționale. Dar noi n-am obținut, în schimbul lor, nici o concesie din partea burgheziei.

Reprezentanții Internaționalei a II-a și ai Internaționalei a II^{1/2} au jucat rolul unor șantajști care au smuls proletariatului o concesie politică în favoarea burgheziei, refuzînd totodată, în mod categoric, să obțină sau cel puțin

să încerce să obțină din partea burgheziei internaționale vreo concesiie politică față de proletariatul revoluționar. Acest fapt politic incontestabil a fost, bineînțeles, estompat de către abili reprezentanți ai diplomației burgheze (burghezia a învățat, în decurs de veacuri, pe reprezentanții clasei sale să fie buni diplomați), însă încercarea de a estompa un fapt nu schimbă cîtuși de puțin faptul însuși. Dacă cutare sau cutare reprezentanți ai Internaționalei a II-a și ai Internaționalei a II^{1/2} au fost, direct sau indirect, legați de burghezie, aceasta este, în cazul de față, o chestiune de ordin cu totul secundar. Noi nu le aducem învinuirea de a fi avut o legătură directă cu burghezia. În cazul de față nu importă cîtuși de puțin dacă a existat o legătură directă sau una indirectă și destul de încurcată. Ceea ce importă aici e că Internaționala Comunistă, sub presiunea împuțerniciților Internaționalei a II-a și ai Internaționalei a II^{1/2}, a făcut o concesiie politică burgheziei internaționale și că noi n-am obținut în schimb nici o concesiie.

Ce concluzie trebuie trasă de aici ?

În primul rînd, că Radek, Buharin și ceilalți tovarăși care reprezentau Internaționala Comunistă au procedat greșit.

Mai departe. Rezultă oare de aici că trebuie să anulăm acordul semnat de ei ? Nicidecum. Eu cred că o asemenea concluzie ar fi greșită și că nu e cazul să anulăm acest acord. Trebuie doar să tragem concluzia că de data asta diplomații burghezi au fost mai abili decît ai noștri și că altă dată — dacă taxa pentru intrarea în local nu va fi dinainte stabilită — va trebui să ne tocmim și să manevrăm cu mai multă abilitate. Va trebui să ne fixăm drept regulă să nu facem concesiie politice burgheziei internaționale (oricît de abil ar fi camuflate aceste concesiie de orice fel de intermediari) dacă nu vom obține în schimb, din partea burgheziei internaționale, concesiie mai mult sau mai puțin echivalente față de Rusia Sovietică sau față de alte detașamente ale proletariatului internațional care luptă împotriva capitalismului.

S-ar putea ca comuniștii italieni și o parte din comuniștii și sindicalisții francezi, care erau împotriva tacticii fron-

tului unic, să tragă din raționamentele de mai sus concluzia că această tactică este greșită⁸⁹. O asemenea concluzie ar fi vădit eronată. Dacă împrumutniciții comuniștilor au plătit prea scump pentru intrarea într-un local în care li se oferă o oarecare posibilitate, deși destul de redusă, de a se adresa muncitorilor care se află și azi în „posesia“ exclusivă a reformiștilor, trebuie ca pe viitor să ne străduim să îndreptăm această greșală. Dar ar fi să facem o greșală incomparabil mai mare dacă am respinge orice condiții și orice taxă pentru a pătrunde în acest local închis și destul de bine păzit. Greșala lui Radek, a lui Buharin și a altor tovarăși e destul de mică, și ea este cu atât mai mică cu cât noi nu riscăm decât cel mult ca adversarii Rusiei Sovietice, încurajați de rezultatele Conferinței de la Berlin, să organizeze două-trei atentate, poate reușite, împotriva unor persoane izolate. Fiindcă ei știu acum dinainte că pot să tragă în comuniști și că au toate șansele ca o conferință de felul celei de la Berlin să împiedice pe comuniști să tragă în ei.

Dar, în orice caz, noi tot am făcut o anumită breșă în localul închis. Tov. Radek, în orice caz, a reușit să demaște, fie și numai în fața unei părți dintre muncitori, refuzul Internaționalei a II-a de a înscrie printre lozincile de demonstrație anularea tratatului de la Versailles⁹⁰. Cea mai mare greșală a comuniștilor italieni și a unei părți din comuniștii și sindicaliștii francezi constă în aceea că ei se mulțumesc cu ceea ce știu. Ei se mulțumesc să știe precis că reprezentanții Internaționalei a II-a și ai Internaționalei a II¹/₂, precum și domnii Paul Levi, Serrati etc. sînt niște împrumutniciți extrem de abili ai burgheziei și promotori foarte pricepuți ai influenței acesteia. Dar oamenii și muncitorii care într-adevăr știu în mod sigur acest lucru și care înțeleg într-adevăr însemnătatea lui constituie, fără îndoială, o minoritate atât în Italia cât și în Anglia, atât în America cât și în Franța. Comuniștii nu trebuie să fiarbă în propria lor zeamă, ci să învețe să acționeze în așa fel încît, fără să se dea în lături de la anumite sacrificii, fără să se teamă de greșeli, care sînt inevitabile la începutul oricărei acțiuni noi și grele, să pătrundă în localul închis, unde reprezentanții burgheziei își exercită influența lor asupra muncitorilor. Comuniștii care nu vor să înțeleagă și

să învețe acest lucru nu pot nădăjdui să obțină majoritatea în rîndurile muncitorilor sau, în orice caz, îngreuiază și întîrzie obținerea unei asemenea majorități. Or, pentru comuniști și pentru toți adevărații adepți ai revoluției muncitorești așa ceva este cu totul de neiertat.

Burghezia, prin comportarea diplomaților ei, a dovedit încă o dată că este mai abilă decît reprezentanții Internaționalei Comuniste. Acestea sînt învățămintele pe care ni le oferă Conferința de la Berlin. Aceste învățămintele noi nu le vom da uitării; vom trage din ele toate concluziile necesare. Reprezentanții Internaționalei a II-a și ai Internaționalei a II¹/₂ au nevoie de frontul unic, deoarece speră că concesiile excesive pe care le-am face ar duce la slăbirea noastră; ei speră să pătrundă în sediul nostru, al comunistilor, fără să plătească nici o taxă; ei speră că prin tactica frontului unic vor putea să convingă pe muncitori de justetea tacticii reformiste și de caracterul greșit al tacticii revoluționare. Noi avem nevoie de front unic pentru că sperăm să-i convingem de contrariul pe muncitori. Iar greșelile reprezentanților noștri comuniști le vom pune pe seama lor și a partidelor care comit asemenea greșeli și vom căuta să tragem învățămintele din exemplul acestor greșeli, pentru ca pe viitor ele să nu se mai repete. În nici un caz nu vom pune greșelile comunistilor noștri pe seama maseilor proletariatului, care în întreaga lume are de făcut față asaltului capitalului aflat în plină ofensivă. Pentru a ajuta aceste mase în lupta pe care o duc împotriva capitalului, pentru a le ajuta să înțeleagă „complicatul mecanism” al celor două fronturi în întreaga economie internațională și în întreaga politică internațională, noi am adoptat tactica frontului unic și o vom aplica pînă la capăt.

*Dictat la telefon
la 9 aprilie 1922*

„Pravda” nr. 81 din 11 aprilie 1922
Semnat: *L e n i n*

*Se tipărește după textul
apărut în ziar*

SCRISORI CĂTRE BIROUL POLITIC
AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA
CU PROIECTE DE HOTĂRÎRI

1

Tov. Molotov, vă rog să trimitеți pe rînd, membrilor Biroului Politic, spre votare, prezentul articol și următoarele propuneri făcute de mine.

1. Să nu ridice obiecții împotriva publicării prezentului articol al tov. Lenin în numărul de marți al ziarelor „Izvestia” și „Pravda”.

2. Să se dea directivă presei de partid și sovietice să facă o apreciere, din punctul de vedere menționat, asupra acordului de la Berlin, dezvăluind în mod deosebit de amănunțit faptul exact al legăturii efective dintre socialiștii-revoluționari și menșevici — dintre aripa de dreapta a acestor partide —, de o parte, și burghezia internațională, de altă parte.

3. Să se urgenceze, în scopul menționat, editarea în toate limbile europene a broșurii lui Savinkov „Lupta împotriva bolșevicilor” și a broșurii lui St. Ivanovici „Declinul social-democrației ruse”, explicîndu-se în mod amănunțit că amîndouă aceste broșuri au dovedit că între aripa de dreapta a menșevicilor și socialiștilor-revoluționari, de o parte, și reacțiunea internațională, de altă parte, există o legătură reală.

4. Să i se încredințeze tovarășului Troțki misiunea de a urmări ca aceste materiale și altele de acest fel să fie editate în toate limbile, cît mai repede cu putință, și ca ele să fie însoțite de explicațiile cuvenite.

5. Să i se comunice, telegrafic, tovarășului Radek să vină cît mai repede la Moscova cu procesele-verbale complete ale Conferinței de la Berlin.

6. Să i se interzică tovarășului Buharin să se întoarcă în țară ; să fie obligat să plece la tratament.

Lenin

*Dictat la telefon
la 9 aprilie 1922*

*Se tipărește pentru prima oară,
după textul consemnat de secretară
(o copie dactilografiată)*

2

Tovarășului Stalin
pentru Biroul Politic

Data fiind propunerea făcută de tov. Zinoviev, acum sînt de părere să nu fie chemat Radek, ci să i se ceară numai să trimită cu poșta diplomatică toate procesele-verbale amănunțite ale Conferinței de la Berlin.

Sînt categoric împotriva ca Buharin să vină încoace, deoarece în felul acesta și-ar întrerupe tratamentul fără să fie nevoie ⁹¹.

Lenin

*Dictat la telefon
la 10 aprilie 1922*

*Se tipărește pentru prima oară,
după textul consemnat de secretară
(un exemplar dactilografiat)*

SCRISOARE CĂTRE CHARLES P. STEINMETZ ⁹²

Moscow. 10. IV. 1922

Dragă mister Steinmetz !

Vă mulțumesc din suflet pentru scrisoarea dumneavoastră amicală din 16. II. 1922. Spre rușinea mea, trebuie să recunosc că am auzit pentru prima oară numele dumneavoastră abia acum câteva luni, de la tovarășul Krjijanovski, fost președinte al „Comisiei de stat pentru elaborarea planului de electrificare a Rusiei“, iar în prezent președinte al „Comisiei de stat a planificării“. El mi-a vorbit despre locul remarcabil pe care-l dețineți dumneavoastră printre electrotehnicienii din întreaga lume.

Tovarășul Martens, prin relatările sale, m-a ajutat să vă cunosc acum mai bine. Din cele spuse de dînsul mi-am dat seama că ceea ce vă face să nutriți simpatii față de Rusia Sovietică sînt, pe de o parte, concepțiile dumneavoastră social-politice, iar pe de altă parte faptul că dumneavoastră, ca reprezentant al electrotehnicii — și asta într-una din țările cele mai înaintate sub raportul dezvoltării tehnice —, v-ați convins de necesitatea și inevitabilitatea înlocuirii capitalismului printr-o nouă orînduire socială, care va introduce o reglementare planificată a economiei și va asigura bunăstarea pentru întreaga masă a poporului, pe baza electrificării unor țări întregi. În toate țările lumii crește — mai încet decît ar fi de dorit, dar nestăvilit și necontentit — numărul reprezentanților științei, tehnicii și artei care se conving de necesitatea înlocuirii capitalismului printr-o altă orînduire social-economică și pe care „îngrozitoarele dificultăți“ („terrible difficulties“) întîmpinate de Rusia Sovietică în lupta ei împotriva întregii lumi capitaliste nu-

îndepărtează, nu-i sperie, ci, dimpotrivă, îi fac să fie conștienți de inevitabilitatea luptei și de necesitatea de a lua parte, în limita posibilităților, la această luptă, ajutînd noului să învingă vechiul.

Aș vrea, îndeosebi, să vă mulțumesc pentru propunerea dumneavoastră de a ajuta Rusia prin sfaturi, indicații etc. Faptul că între Rusia Sovietică și Statele Unite nu există relații oficiale, recunoscute prin lege, face ca realizarea practică a acestei propuneri să fie extrem de dificilă, atît pentru noi cît și pentru dumneavoastră ; de aceea îmi permit să public atît scrisoarea dumneavoastră cît și răspunsul meu, în speranța că numeroase persoane care locuiesc în America sau în țările care sînt legate, prin acorduri comerciale, atît de Statele Unite cît și de Rusia vă vor ajuta (prin informații, traduceri din limba rusă în cea engleză etc.) să vă realizați intenția de a ajuta Republica sovietică.

Cu salutări cordiale,

al dumneavoastră, *Lenin*

„Pravda” nr. 85 din 19 aprilie 1922
Semnat : *N. Lenin*

Se tipărește după un exemplar
dactilografiat, cu îndreptările
făcute de *V. I. Lenin*

**OBSERVAȚII ȘI PROPUNERI LA PROIECTUL
DE HOTĂRÎRE AL COMITETULUI EXECUTIV
AL INTERNAȚIONALEI COMUNISTE
ÎN LEGĂTURĂ CU ÎNCHEIEREA LUCRĂRILOR
CONFERINȚEI CELOR TREI INTERNAȚIONALE**

SCRISORI CĂTRE G. E. ZINOVIEV "

1

La punctul 1 propun o completare : să se explice deosebit de amănunțit 1) legătura efectivă care există între menșevicii și socialiștii-revoluționari de la noi și frontul comun al moșierilor și burgheziei împotriva Puterii sovietice, acordându-se, în acest scop, o atenție specială broșurii lui Savinkov „Lupta împotriva bolșevicilor“ (Varșovia, 1920), precum și broșurii lui St. Ivanovici „Declinul social-democrației ruse“, deoarece din ele se vede deosebit de clar ceea ce se știe, desigur, dintr-o serie de alte documente, și anume că, formal, aripa de dreapta a menșevicilor și a socialiștilor-revoluționari se ascunde sub titulatura unui partid comun, dar în realitate acționează cu totul independent ; 2) să se acorde o deosebită atenție explicării identității care există între menșevicii și socialiștii-revoluționari de la noi și liderii Internaționalelor a II-a și a II^{1/2}, ca și explicării pericolului cu totul aparte pe care-l prezintă ultima broșură a lui Otto Bauer, în care se propune și se pledează de fapt pentru o retragere în fața capitalismului izvorâtă din panică. O asemenea propagandă nu putem s-o calificăm altfel decât am calificat atitudinea celor ce propagau fuga dezordonată de pe front în timpul războiului.

Cu punctul 2 sînt de acord.

La punctul 3 :

În această privință am unele îndoieli, întrucît socot că hotărîrea prin care se cere în mod expres unanimitatea ar trebui, pe cît se pare, să ne ferească de greșeli, iar ape-lurile făcute în comun pe teme care explică punctele con-

firmate de Conferința de la Berlin (apărarea Rusiei Sovietice etc.) ne vor fi extrem de utile, deoarece pe viitor le vom folosi în repetate rînduri pentru a demasca contradicțiile în care s-au încurcat adversarii noștri.

La punctul 4 : perfect de acord.

La punctul 5 : n-am de făcut obiecții.

La punctul 6 :

Nu înțeleg sensul acestui punct, deoarece cred că acordul de la Berlin va trebui să-l ratificăm îndată ce vom primi textul oficial al hotărîrilor adoptate, sau poate că ar fi și mai bine să-l ratificăm imediat, cu o rezervă, și anume în sensul că se ratifică chiar textul care a fost publicat în „Pravda” din 9 aprilie.

V-aș ruga îndeosebi să faceți totul pentru a trimite cât mai repede, printr-un curier special, textul complet al procesului-verbal al Conferinței de la Berlin și să verificați dacă acest proces-verbal a fost semnat de reprezentanții oficiali ai celor trei Internaționale.

Lenin

*Dictat la telefon
la 11 aprilie 1922*

*Publicat pentru prima oară în 1959,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI*

*Se tipărește după textul
consemnat de secretară
(o copie dactilografiată)*

2

Tov. Zinoviev

La acele puncte din hotărîrea Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste în legătură cu care am avut un schimb de scrisori azi dimineață ar trebui să se adauge și ceea ce urmează :

Criticii aduse politicii pe care o promovează Internaționalele a II-a și a II^{1/2} trebuie să i se dea întrucîtva un alt caracter, și anume să se imprime acestei critici (îndeosebi în adunările la care participă muncitori adepți ai Internaționalelor a II-a și a II^{1/2}, precum și în foile volante și arti-

celele publicate în special pentru ei) un caracter mai explicativ, să se procedeze cu deosebită răbdare și chibzuință, fără a-i speria cu cuvinte tari pe acești muncitori, ci explicându-le contradicția flagrantă care există între lozincile ce au fost adoptate de reprezentanții lor la Berlin (de pildă lupta împotriva capitalului, ziua de lucru de 8 ore, apărarea Rusiei Sovietice, ajutorarea celor înfometaji) și întreaga politică reformistă.

Poate că înainte de a publica toate acestea ar trebui să se controleze dacă hotărârile adoptate la Berlin au fost ratificate de Internaționalele a II-a și a II^{1/2}.

Lenin

*Dictat la telefon
la 11 aprilie 1922*

*Publicat pentru prima oară în 1959,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI*

*Se tipărește după textul
consemnat de secretară
(un exemplar dactilografiat)*

HOTĂRÎRE CU PRIVIRE LA MUNCA VICEPREȘEDINȚILOR (A VICEPREȘEDINȚILOR C.C.P. ȘI C.M.A.)⁹⁴

I. SARCINILE GENERALE ȘI FUNDAMENTALE ALE VICEPREȘEDINȚILOR

1. Principala atribuție a vicepreședinților, pentru care ei răspund în mod special și căreia trebuie să-i subordoneze totul, constă în a controla aplicarea efectivă a decretelor, legilor și hotărîrilor, a reduce numărul de salariați ai instituțiilor sovietice, a urmări reglementarea și simplificarea lucrărilor de birou ale acestor instituții, a lupta împotriva birocrațismului și a tăgănelii.

Restul nu este decît o precizare a acestei sarcini fundamentale sau o completare a ei prin unele amănunte.

Vicepreședinții sînt însărcinați :

2. Să urmărească ca examinarea problemelor de stat în celelalte instituții, atît în cele sovietice cît și în cele de partid (Prezidiul C.E.C. din Rusia, Biroul Politic și Biroul Organizatoric al C.C. al P.C. din Rusia etc., fără nici un fel de excepție), să nu se facă decît cu știința și cu participarea vicepreședinților.

3. Să despovăreze în cît mai mare măsură Consiliul Comisarilor Poporului și Consiliul Muncii și Apărării de problemele mărunte, care pot fi rezolvate în parte (și mai ales) de direcțiile departamentelor de resort, iar în parte (și anume în cazurile urgente și extrem de importante) prin dispoziții directe ale vicepreședinților.

4. Să vegheze cu rigurozitate ca ședințele operative ale *Consiliului Muncii și Apărării* și mai ales *Micul Consiliu al Comisarilor Poporului* să nu-și extindă activitatea peste ceea

Prima pagină a manuscrisului lui V. I. Lenin
„Planul cuvintării pentru 27. III. 1922”.—
25-26 martie 1922

ce e neapărat necesar, să nu-și complice activitatea și sarcinile ce le revin, să nu permită o umflare birocratică și o hipertrofie a funcțiilor lor, ci să ceară fiecărui comisar al poporului și fiecărei instituții în parte să manifeste mai multă inițiativă în muncă și mai mult spirit de răspundere.

5. Să determine pe comisarii poporului și instituțiile autonome să-și exercite conducerea în mod independent și cu spirit de răspundere, în limita drepturilor ce le-au fost acordate și a obligațiilor ce le revin.

6. Să vegheze ca răspunderea — în primul rînd a membrilor colegiilor și a celor mai de seamă lucrători sovietici, iar apoi și a tuturor celorlalți lucrători din aparatul de stat — să fie stabilită în mod absolut exact și individual; să ducă o luptă necruțătoare împotriva lipsei de precizie și claritate ce domnește azi în problema atribuțiilor ce revin fiecăruia în parte, ca și împotriva totalei lipse de răspundere ce decurge de aici.

7. Să cunoască personal un anumit număr de lucrători sovietici nu numai dintre cei superiori, dar neapărat și dintre cei mijlocii și dintre cei din veriga de jos, chemîndu-i la ei sau, în limita posibilităților, deplasîndu-se la diferite instituții din Moscova și din provincie, în scopul verificării și selecționării oamenilor, ca și în acela al îmbunătățirii efective a aparatului de stat.

8. Să treacă la o situație specială acele comisariate ale poporului, sau secții și instituții ale lor, care pentru o anumită perioadă de timp capătă o importanță cu totul deosebită și să le sprijine cît mai mult prin asigurarea lor cu lucrători și fonduri, ca și prin indicații personale date de vicepreședinți etc.

II. PROBLEME SPECIALE CARE PRIVESC MUNCA VICEPREȘEDINȚILOR

9. Aproximativ $\frac{9}{10}$ din munca vicepreședinților trebuie să fie consacrată comisariatelor economice ale poporului, iar $\frac{1}{10}$ celorlalte comisariate.

10. Pentru viitorul apropiat, pe primul plan trec problemele financiare, cărora vicepreședinții trebuie să le acorde cea mai mare atenție.

11. Deosebit de urgentă este introducerea sistemului premial, retribuirea salariaților sovietici în funcție de volumul operațiilor comerciale și de mărimea beneficiului realizat de Comisariatul poporului pentru comerțul exterior, de cooperare și de celelalte instituții care fac comerț.

Este necesar să se procedeze la studierea și pregătirea sistematică a unor măsuri în vederea extinderii sistemului premial asupra retribuirii tuturor lucrătorilor sovietici în general.

12. Toate pregătirile pentru crearea unui Comisariat special al poporului pentru comerțul interior sau pentru contopirea acestui departament cu Comisariatul poporului pentru comerțul exterior sau cu Consiliul economic superior trebuie sistate. Urmează ca pe lângă *Consiliul Muncii și Apărării* să fie înființată o „*Comisie pentru comerțul interior*“, cu caracter special, care să aibă pe lângă ea un secretariat cu un efectiv minim, iar ca organe locale unice comisiile economice guberniale.

13. Este extrem de important să fie urmărită activitatea trusturilor de stat, în vederea separării aceloră dintre ele care sînt organizate în mod satisfăcător de celelalte — majoritatea — care sînt foarte defectuos organizate și care urmează să fie neapărat desființate; să se verifice rolul (efectiv) pe care îl au comuniștii în conducerea trusturilor de stat; să se stabilească persoanele care să răspundă efectiv pentru munca respectivă și pentru desfășurarea ei cu succes.

14. Este necesar ca fiecare vicepreședinte să-și asume răspunderea pentru organizarea uneia sau a două secții sau instituții model într-un comisariat al poporului, în vederea elaborării unor norme pentru schema de organizare, a verificării acestor norme, a introducerii celor mai bune metode de lucru și a celor mai bune măsuri de control.

Metodele de lucru, mijloacele de ridicare a productivității muncii și măsurile de control ce vor fi elaborate în

aceste instituții, care vor fi puține la număr, dar vor fi într-adevăr instituții model, trebuie să fie apoi introduse, treptat, în toate instituțiile sovietice.

Data fiind importanța excepțională a acestei probleme, ca și împotrivirea dîrză opusă de birocrăția sovietică, care se cramponează de vechile sisteme birocratice, este neapărat necesar să ducem o luptă perseverentă pentru crearea cîtorva instituții model, care să servească drept exemplu și îndreptar pentru celelalte. De comun acord cu instituțiile corespunzătoare (Comitetul Central al Sindicatului lucrătorilor din instituțiile de stat, Consiliul Central al Sindicatelor din Rusia, Institutul pentru organizarea muncii etc. etc.) și sub supravegherea vicepreședinților trebuie să se traducă și să se publice cele mai noi și mai bune scrieri, în special americane și germane, cu privire la organizarea muncii și a administrației.

15. Trebuie efectuată — pentru început fie și într-un număr cu totul redus de instituții — o nouă repartizare a comuniștilor în cadrul instituțiilor de stat, urmărindu-se ca ei să ocupe numai astfel de posturi (atît în vîrfurile scării ierarhice, cît și pe treapta ei cea mai de jos) care să le permită să controleze în mod efectiv felul cum se desfășoară munca, să lupte în mod efectiv împotriva birocratismului și tărăgănelii, să obțină în mod efectiv o îmbunătățire imediată a situației și să ușureze soarta acelor cetățeni nefericiți cărora le e dat să aibă de-a face cu aparatul nostru sovietic, care nu e bun de nimic.

Trebuie acordată o deosebită atenție comuniștilor care dețin posturi pe treptele de jos ale scării ierarhice, fiindcă în realitate ei prezintă adeseori o importanță mai mare decît cei de la vîrf.

16. Dările de seamă ale comisiilor economice guverniale trebuie citite regulat : în primul rînd de membrii Comisiei de stat a planificării și de lucrătorii de la Direcția centrală de statistică, ca și de cei de la „Ekonomiceskaia Jizn“⁹⁵, în așa fel ca fiecare dintre cei ce le citesc să poată întocmi scurte relatări pentru presă sau pentru instituțiile respective și să răspundă pentru prezentarea la timp a indicațiilor și concluziilor necesare ; în al doilea rînd, de un grup for-

mat din (cel puțin) câteva zeci de comuniști, care, pe cât e posibil, să nu fie recrutați dintre lucrătorii instituțiilor respective și care să poată deci să citească dările de seamă nu dintr-un punct de vedere departamental, ci numai dintr-un punct de vedere comunist.

Grupul de la Petrograd, de sub conducerea tovarășului Miliutin, trebuie să se ocupe de distribuirea dărilor de seamă ale comisiilor economice guberniale, pentru ca ele să fie citite și folosite în ziare și reviste, în broșurile de sinteză etc.

Trebuie dusă o luptă necontenită pentru lărgirea treptată a cerului de dări de seamă ale diferitelor instituții economice (și ale comisiilor economice județene, ale trusturilor de stat, ale „societăților mixte“ etc. etc.), care să fie neapărat publicate, căci fără a deprinde o parte din ce în ce mai mare din populație să consulte, la biblioteci, asemenea dări de seamă, nici vorbă nu poate fi de o transformare reală a unei țări semiasiatice într-o țară civilizată și socialistă.

17. Ziarul „*Ekonomiceskaia Jizn*“ trebuie să devină un organ efectiv al *Consiliului Muncii și Apărării*, un organ de *conducere economică*. Cei doi vicepreședinți trebuie să citească regulat acest ziar și să lupte fără cruțare împotriva tendinței, care se observă la toți publiciștii și lucrătorii din aparatul de stat, de a-l reduce la nivelul unei obișnuite publicații „semiindependente“, burghezo-intelectualiste, care să înregistreze „opinii“, puncte de vedere și gîlcevi, și care să nu prezinte o sinteză a dărilor de seamă, să nu controleze dacă ele sînt trimise în mod regulat, să nu facă o serioasă analiză a activității economice a *diferitelor instituții*, să nu prezinte o serioasă critică a instituțiilor, *persoanelor*, metodelor de muncă etc., arătînd dacă ele corespund sau nu.

Pentru a face din „*Ekonomiceskaia Jizn*“ un adevărat organ de *conducere economică*, un adevărat organ de construcție socialistă, va trebui să luptăm ani de-a rîndul, dar cu atît mai mult este nevoie de o luptă necontenită și sistematică.

18. Același lucru se poate spune și despre Direcția centrală de statistică. Ea nu trebuie să fie un organ „academic“ și „independent“, așa cum este acum — potrivit vechii tradiții burgheze — în proporție de $\frac{9}{10}$, ci un organ de con-

strucție socialistă, de verificare, de control, de evidență a ceea ce trebuie să știe statul socialist acum, imediat, în primul rînd. Și aici rezistența vechilor deprinderi va fi inevitabil foarte dîrză ; cu atît mai dîrză trebuie să fie lupta. (Rog pe vicepreședinți să citească corespondența mea pe această temă din vara anului 1921 cu redactorul ziarului „Ekonomiceskaia Jizn” și cu Direcția centrală de statistică*.)

III. SISTEMUL DE LUCRU AL VICEPREȘEDINȚILOR ; APARATUL LOR

19. Vicepreședinții trebuie să se debaraseze, pe cît posibil, de chestiunile mărunte și de întrevederile de prisos cu comisarul poporului și cu membrii colegiilor, care în mod obișnuit le răpesc prea mult timp, lipsindu-i astfel de posibilitatea de a se ocupa de controlul muncii efective.

20. Vicepreședinții trebuie să înceteze, pe cît e posibil, de a mai face parte din diferite comisii.

21. Vicepreședinții trebuie să urmărească pe toate căile desființarea comisiilor existente (care în proporție de $\frac{9}{10}$ sînt inutile și au proprietatea de a renaște foarte curînd după desființarea lor într-o formă oarecum diferită) și să împiedice crearea de noi comisii.

22. În cazurile cînd instituirea unor comisii este neapărat necesară, vicepreședinții trebuie să evite cu orice chip să participe personal la lucrările acestora, limitîndu-se, pe cît e posibil, la aprobarea definitivă a hotărîrilor lor sau la accelerarea lucrărilor lor și la trimiterea hotărîrilor lor spre aprobare, potrivit normelor stabilite.

23. Aparatul vicepreședinților este format, în primul rînd, din membrii direcției treburilor *Consiliului Comisariilor Poporului și Consiliului Muncii și Apărării* și din adjunții și secretarii lor. Acest aparat nu trebuie în nici un caz să fie lărgit peste minimul absolut necesar — și anume peste limitele în care el este pe deplin accesibil supravegherii *personale* a vicepreședinților (adică să nu fie prea mare). În

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 44, București, Editura politică, 1967, ed. a doua, p. 110—113, și Opere, vol. 33, E.S.P.L.P. 1957, p. 10—19. — Nota red.

al doilea rînd, vicepreședinții dau diverse însărcinări diferiților membri ai Micului Consiliu al Comisarilor Poporului. În al treilea rînd, principalul aparat al vicepreședinților trebuie să-l constituie Comisariatul poporului pentru Inspecția muncitorească-țărănească.

Vicepreședinții își aleg personal colaboratori și executanți din acest comisariat al poporului, îi îndrumază și îi controlează în munca lor, căutînd îndeosebi să asigure, în acest sens, o mai largă participare a muncitorilor și țăranilor fără partid (lucru extrem de greu, dar fără dezvoltarea lui treptată Puterea sovietică este inevitabil condamnată la pieire).

24. Vicepreședinții trebuie să caute să aplice ei singuri, mai des decît pînă acum, sancțiuni administrative pentru manifestările de birocrațism, tărăgăneală, nepăsare, neglijență etc. (să se accelereze definitivarea proiectului de lege în legătură cu această problemă, care a fost pregătit de tov. Țiurupa). În cazuri mai serioase este necesar ca vinovații să fie destituiți din funcțiile lor, deferiți justiției și, prin Comisariatul poporului pentru justiție, să li se intenteze procese demonstrative, care să fie larg popularizate.

IV. CU PRIVIRE LA COORDONAREA MUNCII CELOR DOI VICEPREȘEDINȚI

25. Pentru stabilirea unei depline coordonări a muncii lor, cei doi vicepreședinți își vor trimite unul altuia cîte o copie de pe cele mai importante dispoziții și vor introduce în mod sistematic obiceiul de a se înregistra stenografic dispozițiile, indicațiile etc. date de ei verbal în cursul întrevederilor cu diferite persoane (desigur, într-o formă cît mai scurtă și numai ceea ce e mai important). Numărul stenografelor din direcția treburilor Consiliului Comisarilor Poporului trebuie sporit în așa fel, încît tot timpul cît lucrează vicepreședinții să fie de serviciu două stenografe. În caz de nevoie, se vor comanda din străinătate cîteva dictafoane dintre cele mai bune.

26. Cele de mai sus se referă și la rapoartele mai importante, atît la cele scrise, cît și la cele verbale.

27. În cazurile absolut necesare și în cele mai importante, vicepreședinții se sfătuiesc între ei pentru a ajunge la o unitate de vederi în ce privește sarcinile și procedeele de acțiune, precum și pentru a înlătura, pe toate căile, paralelismul și contradicțiile în muncă.

În cazul unor divergențe de păreri între vicepreședinți, chestiunea urmează a fi rezolvată de președintele Consiliului Comisarilor Poporului și, în lipsa lui, de Biroul Politic al Comitetului Central sau de un tovarăș desemnat în mod special de el.

V. REPARTIZAREA MUNCII ÎNTRE VICEPREȘEDINȚI

28. Pentru lunile următoare, pînă ce se va adopta o hotărîre specială, se stabilește următoarea repartizare a muncii între vicepreședinți :

29. Tov. Țiurupa conduce ședințele Marelui Consiliu al Comisarilor Poporului (după două ore de ședință, această sarcină va fi preluată de tov. Rîkov). Vicepreședintele care nu prezidează trebuie să participe neapărat la ședințele plene ale Marelui Consiliu al Comisarilor Poporului și ale Consiliului Muncii și Apărării.

Tov. Țiurupa semnează hotărîrile Marelui Consiliu al Comisarilor Poporului care urmează să fie publicate, precum și dispozițiile telegrafice date în numele acestuia, și totodată urmărește activitatea comisiilor Marelui Consiliu și ale Micului Consiliu al Comisarilor Poporului, precum și activitatea Micului Consiliu al Comisarilor Poporului. Tot el exercită o supraveghere directă asupra direcției treburilor și asupra secretariatului Marelui Consiliu al Comisarilor Poporului și este, în același timp, răspunzător pentru deplina coordonare a acestui aparat cu aparatul *Consiliului Muncii și Apărării*, astfel ca să nu existe vreun paralelism sau vreo neconcordanță.

30. Tov. Rîkov conduce ședințele plene ale *Consiliului Muncii și Apărării*, semnează hotărîrile acestuia destinate publicității, precum și dispozițiile lui telegrafice, și exercită o supraveghere directă asupra direcției treburilor și a secretariatului *Consiliului Muncii și Apărării* (cu condiția,

mai sus arătată, ca acest aparat și aparatul Marelui Consiliu al Comisarilor Poporului să formeze un tot indivizibil).

31. În ceea ce privește controlul executării, urmărirea reducerii schemelor și supravegherea îmbunătățirii aparatului, ca și în ceea ce privește unele mici probleme curente care nu necesită o hotărâre din partea Marelui Consiliu al Comisarilor Poporului și a *Consiliului Muncii și Apărării*, comisariatele poporului se repartizează între cei doi vicepreședinți în felul următor :

sub conducerea tovarășului Țiurupa :

Comisariatul poporului pentru agricultură,
Comisariatul poporului pentru căile de comunicație,
Consiliul economic superior,
Comisariatul poporului pentru poștă și telegraf,
Comisariatul poporului pentru justiție,
Comisariatul poporului pentru afacerile interne,
Comisariatul poporului pentru problemele naționalităților,
Comisariatul poporului pentru învățământ,

iar sub conducerea tovarășului Rîkov :

Comisariatul poporului pentru finanțe,
Comisariatul poporului pentru comerțul exterior,
Comisia pentru comerțul interior,
Uniunea centrală a cooperativelor de consum,
Comisariatul poporului pentru problemele muncii (și în parte C.C.S. din Rusia),
Comisariatul poporului pentru prevederile sociale,
Comisariatul poporului pentru aprovizionare,
Comisariatul poporului pentru apărare,
Comisariatul poporului pentru afacerile externe,
Comisariatul poporului pentru ocrotirea sănătății,

Direcția centrală de statistică,
Comisiile economice regionale,
Comitetul concesiunilor,
Comisia de stat a planificării

Președintele Consiliului Comisarilor Poporului
V. Ulianov (Lenin)

11/IV. 1922

*Publicat pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

INTERVIU ACORDAT CORESPONDENTULUI ZIARULUI „THE NEW YORK HERALD“ ⁹⁶

În convorbirea avută cu un colaborator al ziarului american „The New York Herald“ cu privire la Conferința de la Genova, tov. Lenin a declarat următoarele :

Această conferință trebuie să se călăuzească după un singur principiu : cel economic. Rusia știe prea bine la ce se poate aștepta din partea statelor burgheze. Actuala stare de lucruri nu mai poate dăinui. Ea este nefastă atât pentru Rusia, cât și pentru întreaga lume.

Rusia are nevoie să facă comerț cu statele burgheze. Pe de altă parte, guvernele acestor state știu prea bine că fără Rusia viața economică în Europa nu poate fi reglementată.

Se înșală însă amarnic cei ce vor să propună delegației ruse la Conferința de la Genova condiții umiltoare. Rusia nu va permite să fie tratată ca țară învinsă. Dacă guvernele burgheze vor adopta un asemenea ton față de ea, vor comite o mare prostie.

„Krasnaia Gazeta“ (Petrograd)
nr. 84 din 14 aprilie 1922

Se tipărește după textul
apărut în ziar

SCRISOARE CĂTRE I. V. STALIN,
L. B. KAMENEV ȘI L. D. TROȚKI

Către tov. Stalin, Kamenev și Troțki

Telegrama lui Litvinov cu privire la semnarea tratatului cu Germania ⁹⁷ pune chestiunea dacă e indicat ca acest lucru să fie anunțat imediat în presă sau să se aștepte pînă ce o să se clarifice întrucîtva chestiunea dacă la Genova ruptura a devenit inevitabilă ⁹⁸. Cred că această chestiune trebuie rezolvată chiar astăzi.

Lenin

*Dictat la telefon
la 18 aprilie 1922*

*Publicat pentru prima oară în 1959,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI*

*Se tipărește după textul
consemnat de secretară*

SCRISOARE CĂTRE I. V. STALIN,
L. B. KAMENEV ȘI L. D. TROȚKI
CU UN PROIECT DE TELEGRAMĂ
PENTRU DELEGAȚIA DE LA GENOVA

Pentru tovarășii Stalin, Kamenev și Troțki

Propun să se trimită următoarea telegramă (și să se comunice conținutul ei redacțiilor ziarelor „Pravda” și „Izvestiia” ca directivă pentru presa noastră) :

„Către Cicerin și Sosnovski

Toate informațiile primite de la Genova arată că ne lășăm înșelați. Lloyd George, care se manifestă atît de zgomotos ca un oponent al Franței, își maschează prin aceasta intenția lui principală — aceea de a ne sili să plătim datoriile în general și cele contractate față de foștii proprietari în special. E timpul să se pornească la o demascare sistematică a acestei manevre obișnuite a diplomaților englezi, și această demascare trebuie făcută atît în presa noastră, cît și în cea comunistă din străinătate”⁹⁹.

Lenin

*Dictat la telefon
la 19 aprilie 1922*

*Publicat pentru prima oară în 1959,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI*

*Se tipărește după textul
consemnat de secretară
(un exemplar dactilografiat)*

SCRISOARE CĂTRE I. V. STALIN
CU UN PROIECT DE TELEGRAMĂ
CĂTRE G. V. CICERIN¹⁰⁰

Tovarășului Stalin

Dacă membrii Biroului Politic n-au nimic împotriva, trimite, te rog, lui Cicerin următoarea telegramă din partea mea.

„Tovarășului Cicerin

Nu m-am îndoit niciodată că Lloyd George acționează sub presiunea rechinilor englezi și că Anglia n-o să rămână fără Franța, dar cred că asta nu trebuie să schimbe cu nimic politica noastră și că nu trebuie să ne temem de o zădărniciere a conferinței. Datoriile față de persoane particulare nu trebuie în nici un caz să fie recunoscute. Cred că știu care este adevărata situație.

Lenin“

*Dictat la telefon
la 21 aprilie 1922*

*Publicat pentru prima oară în 1959,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI*

*Se tipărește după textul
consemnat de secretară
(un exemplar dactilografiat)*

SCRISOARE CĂTRE I. V. STALIN
PENTRU MEMBRII BIROULUI POLITIC
AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA
CU UN PROIECT DE TELEGRAMĂ CĂTRE
G. V. CICERIN

24 aprilie 1922

Tovarăşului Stalin pentru Biroul Politic

Telegrama lui Rudzutak, care protestează împotriva scrisorii trimise lui Lloyd George, arată, după părerea mea, că Cicerin a şi comis sau e în stare să comită o greşală evidentă şi să încalce directiva Comitetului Central¹⁰¹. Greşeala constă în aceea că Cicerin, fără a obţine nimic concret, ne poate lipsi de posibilitatea de a da singura explicaţie — întru totul avantajoasă, importantă din punct de vedere principial şi menită să ne aducă pe viitor un câştig sigur — a rupturii tratativelor : anume că ruptura a fost provocată de refuzul de a restabili proprietatea privată a capitaliştilor străini.

De aceea propun să fie consultaţi chiar astăzi telefonic membrii Biroului Politic şi să se trimită, în numele meu, următoarea telegramă :

„Lui Cicerin pentru toţi membrii delegaţiei

Consider că părerea lui Rudzutak, exprimată în telegrama sa din 22 aprilie, este absolut justă. Consider drept o greşală foarte periculoasă orice pas şi orice frază care ar putea să ne priveze de singurul motiv avantajos pentru o ruptură, care, totodată, ne va asigura în viitorul cel mai apropiat victoria deplină pe tărîm diplomatic şi comercial, şi anume de motivul că noi refuzăm categoric să restabilim proprietatea privată a capitaliştilor străini.

Repet încă o dată că noi v-am transmis textul absolut exact al concesiilor noastre maxime, de la care nu ne vom abate cu nimic. De îndată ce va deveni perfect limpede că pe baza acestor concesiuni nu e cu putință să se ajungă la un acord, vă puteți considera autorizați să întrerupeți tratativele, menținând pentru agitație și pentru viitoarea ofensivă diplomatică două atuuri :

1) importanța principală pe care o are tratatul ruso-german ;

2) dezacordul nostru în problema restabilirii proprietății capitaliștilor“.

Vă rog să-mi comunicați care este părerea tuturor membrilor Biroului Politic sau măcar a majorității lor ¹⁰².

Pentru diseară, la orele 19, vom aranja o întâlnire pentru un sfert de oră cu dumneavoastră, iar dacă e posibil, și cu Kamenev.

Lenin

*Publicat pentru prima oară în 1959.
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXXVI*

*Se tipărește după un exemplar
dactilografiat*

HOTĂRÎREA BIROULUI POLITIC AL C.C.
AL P.C. (b) DIN RUSIA CU PRIVIRE
LA EDITAREA OPERELOR LUI G. V. PLEHANOV

27 APRILIE 1922 193

Tov. Kamenev este însărcinat să discute cu tov. Ter și să treacă la editarea, într-o culegere, a scrierilor revoluționare ale lui Plehanov.

*Se tipărește pentru prima oară,
după un exemplar dactilografiat
al procesului-verbal*

PROPUNERE CĂTRE BIROUL POLITIC
AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA ¹⁰⁴

Este necesar să facem imediat doar atât : să trimitem o telegramă cifrată lui Cicerin cu rugămintea de a ne trimite conspectul sau tezele pentru manifest.

Lenin

Scris la 28 aprilie 1922

*Se tipărește pentru prima oară,
după un exemplar dactilografat*

PREFAȚĂ LA BROȘURA „ARTICOLE VECHI PE TEME MAI APROPIATE DE CELE NOI“

PREFAȚĂ LA EDIȚIA DIN 1922 ¹⁸⁵

Inițiativa publicării broșurii de față nu-mi aparține mie, ci comuniștilor din Moscova. La început eu eram împotriva reeditării unor materiale vechi, pe care le consideram perimate.

Parcurgînd textul ediției pregătite de tovarășii din Moscova, m-am convins că, în cazul de față, vechiul este mai puțin perimat decît era de așteptat. În cazul de față, cea mai mare parte din materiale nu s-au învechit cîtuși de puțin, cu toate că au trecut de atunci patru ani de dezvoltare revoluționară extrem de rapidă și de impetuoasă.

Momentul actual din primăvara anului 1922 prezintă, în linii mari, aceleași particularități principale ca și cel din primăvara anului 1918. A existat atunci un „răgaz“ între două războaie : între războiul imperialist, pe care noi îl terminasem (mai exact ar fi să spunem : aproape îl terminasem) în februarie 1918, și războiul civil, care nu se terminase prin prima victorie repurtată asupra contrarevoluționarilor de felul lui Bogaevski, ci numai se pregătea de către cehoslovaci, Kornilov, Denikin & Co.

Astăzi, Conferința de la Genova marchează din nou un „răgaz“, pe o scară incomparabil mai mare, pe scară mondială : un răgaz între războiul împotriva Rusiei Sovietice, pe care l-a dus și l-a pierdut burghezia mondială, și un nou război, pe care-l pregătește această burghezie, dar pe care nu l-a pregătit încă complet pînă în momentul de față. (Scriu aceste rînduri la 28 aprilie 1922, cînd, ultimele știri arată că amenință pericolul unei rupturi.)

Acum, ca și atunci, „miezul“ întregii politici sovietice se rezumă la organizare, la evidență și control, la abordarea treptată, prudentă și concretă a sarcinilor practice, la controlul muncii efective, la studierea experienței noastre practice. Despre acest lucru am avut prilejul să vorbesc acum câteva săptămîni, la Congresul al XI-lea al P.C. din Rusia. Această „linie“ a fost adoptată de congres, după cum se vede din rezoluția la raportul Comitetului Central și din alte rezoluții. Această linie am căutat s-o sintetizez în cuvîntarea de încheiere a lucrărilor Congresului al XI-lea*.

Retipărirea vechii broșuri din 1918 nu este lipsită de folos astăzi, fiindcă discuțiile din acea perioadă ne ajută să lămurim multe lucruri în legătură cu sarcinile actuale ale partidului nostru. Cuvîntări ca cele rostite de tovarășii Preobrajenski, Osinski și Larin la Congresul al XI-lea, în cadrul discuțiilor pe marginea raportului Comitetului Central, au arătat limpede că atenția unui mare număr de activiști de partid cu înalte funcții de conducere nu este îndreptată spre ceea ce trebuie. „Miezul“ sarcinilor politicii noastre a fost greșit definit în aceste cuvîntări. Sper că într-un viitor nu prea depărtat am să pot vorbi mai amănunțit cu cititorii despre acest lucru. Deocamdată însă trebuie să mă mărginesc la observația că în broșura în curs de retipărire este vorba tocmai de lămurirea motivului pentru care atunci (*ca și astăzi*) se punea pe primul plan sarcina „să învățăm să muncim“, repartizînd mai potrivit oamenii, căutînd să stabilim răspunderea personală a fiecăruia pentru o muncă precis determinată, studiind și controlînd cu mai multă atenție experiența practică căpătată în muncă, iar nu alergînd după „noi“ planuri de creare a unor noi instituții sau de refaceri structurale, de reorganizări etc.

În concluzie, încă o observație, pe care o consider absolut necesară. Am scos din broșura de față cuvîntul de încheiere rostit la ședința C.E.C. din Rusia, în primăvara anului 1918**. Această cuvîntare a fost stenografiată în așa fel că nu se înțelege nimic. Trebuie să repet, în legătură cu aceasta, cele spuse cîndva de mine, în 1919 sau 1920, într-o scrisoare

* Vezi volumul de față, p. 117—124. — *Nota red.*

** Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 36, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 281—290. — *Nota red.*

către tovarășii din Petrograd, care era destinată presei, dar care, din păcate, n-a fost publicată *. Și anume: nu răspund pentru textul cuvîntărilor mele așa cum sînt ele, de obicei, redată în ziare, și rog foarte stăruitor ca aceste cuvîntări să nu fie retipărite, cel puțin dacă nu există o nevoie stringentă, specială, și în nici un caz fără a repeta prezenta mea declarație precisă. Fie că vorbesc adeseori prea repede, fie că mă exprim adeseori foarte incorect sub raport stilistic, fie că în mod obișnuit stenografierea cuvîntărilor se face la noi în grabă și extrem de nesatisfăcător, pentru toate aceste motive și pentru altele luate la un loc — fapt este că nu-mi asum absolut nici o răspundere pentru cuvîntările mele stenografiate și rog ca ele să nu fie retipărite. Să poarte răspunderea cei ce stenografiază cuvîntările. Pentru retipărire însă, dacă este nevoie de așa ceva, sînt mai mult decît suficiente broșurile și articolele, pentru al căror text îmi asum categoric toată răspunderea.

28. IV. 1922

N. Lenin

Publicat în 1922 în broșura:
N. Lenin (V. I. Ulianov),
 „Articole vechi pe teme
 mai apropiate de cele noi”, Moscova, Gosizdat

Se tipărește după manuscris

* Vezi *V. I. Lenin. Opere complete*, vol. 44, București, Editura politică, 1967, ed. a doua, p. 247—249. — *Nota red.*

TELEGRAMĂ CĂTRE G. V. CICERIN ¹⁰⁶

O nouă conferință peste trei luni ar fi cel mai convenabil lucru pentru noi. La încheierea lucrărilor Conferinței de la Genova să nu vă asumați, în nici un caz, vreun fel de obligații financiare, să nu recunoașteți nici un fel de datorii și, în general, să nu vă temeți de ruperea tratativelor. Opinia separată a tovarășului Krasin ne arată că linia lui este complet greșită și absolut inadmisibilă. Indiferent de mersul și rezultatul tratativelor financiare, ridicați încă o dată, cu toată tăria, problema obligației reciproce pentru menținerea păcii și sprijiniți-o chiar și în forma nesatisfăcătoare în care o prezintă Lloyd George.

Scris la 30 aprilie 1922

*Se tipărește pentru prima oară,
după un exemplar dactilografiat*

SCRISORI CĂTRE BIROUL POLITIC AL C.C.
AL P.C. (b) DIN RUSIA CU UN PROIECT
DE TELEGRAMĂ CĂTRE G. V. CICERIN ¹⁰⁷

Date fiind șovăielile, nemaipomenit de blamabile și de *periculoase*, manifestate de Cicerin și *Litvinov* (fără să mai vorbim de Krasin), propun să li se adreseze *un sever avertisment*.

Proiectul meu :

„Regretăm nespuse de mult că Cicerin și, în parte, și Litvinov s-au coborât pînă la *absurditățile* lui Krasin. Date fiind aceste șovăieli, cerem delegației să întrerupă neapărat tratativele, și cît mai repede cu putință, dar să motiveze clar și precis acest lucru prin refuzul de a restabili proprietatea privată și să declare că numai dacă ni se acordă un împrumut imediat și deosebit de avantajos acceptăm să facem unele concesii, menținîndu-ne, bineînțeles, pe punctul de vedere al încheierii unui acord de la egal la egal între cele două sisteme de proprietate. (În caz că tovarășii vor mai manifesta șovăieli, fie ele oricît de mici, vor fi dezavuați în mod public de Comitetul Executiv Central din Rusia și destituiți din funcțiile ce le dețin.) Telegrama oficială a lui Litvinov arată clar că adversarii vor să ne înșele“.

Lenin. 2/V

Cu modificarea propusă de Stalin de a elimina cuvintele prin care amenințăm cu dezavuarea *nu* sînt de acord.

Lenin.

Tov. Stalin,

Mai propun încă o completare la telegrama ce urmează a fi trimisă la Genova, și anume :

La 12 mai urmează să aibă loc sesiunea Comitetului Executiv Central din Rusia. Pînă la această dată, cel puțin trei membri ai delegației trebuie să fie la Moscova cu toate materialele. Cicerin trebuie să rămînă în Germania și să-și continue tratamentul pînă la completa însănătoșire¹⁰³.

Lenin. 2 V

Scris la 2 mai 1922

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

LA CEA DE-A ZECEA ANIVERSARE A „PRAVDEI“

S-au împlinit zece ani de la fondarea „Pravdei“, cotidian bolșevic legal în limitele permise de legile țariste ¹⁰⁹. Dar înainte de acest deceniu se mai întinde încă aproape un deceniu : nouă ani (1903—1912), socotind de la apariția bolșevismului, iar dacă numărăm anii de la fondarea vechii „Iskre“ ¹¹⁰ (1900), care, prin orientarea ei era pe de-a-ntregul „bolșevică“, sînt treisprezece ani (1900—1912).

A zecea aniversare a unui cotidian bolșevic care apare în Rusia... Doar zece ani s-au scurs de atunci ! Dar prin conținutul luptei și al mișcării, acești zece ani fac cît o sută. Rapiditatea dezvoltării sociale în ultimii cinci ani este pur și simplu supranaturală, dacă e să aplicăm un vechi etalon — acela al filistinilor europeni de felul eroilor Internaționalei a II-a și ai Internaționalei a II^{1/2}, al acestor filistini civilizați care sînt obișnuiți să considere drept „natural“ faptul că sute de milioane de oameni (peste un miliard, ca să fim preciși) din colonii, din țările semidependente și cu desăvîrșire sărace consimțeau să fie tratați ca niște indieni sau ca niște chinezi, să îndure nemaipomenita exploatare și jaful direct, foamea, actele de violență și batjocura, și toate acestea pentru ca niște oameni „civilizați“ să poată rezolva în mod „liber“, „democratic“ și „parlamentar“ problema dacă e cazul să împartă în mod pașnic prada sau să extermine încă vreo zece-douăzeci de milioane de oameni pentru împărțirea prăzii imperialiste, ieri între Germania și Anglia, iar mîine între Japonia și America (cu participarea, într-un fel sau altul, a Franței și a Angliei).

Principala cauză a acestei uriașe accelerări a dezvoltării mondiale o constituie atragerea pe făgașul ei a noi sute și sute de milioane de oameni. Vechea Europă burgheză și imperialistă, care se obișnuise să creadă că e buricul pământului, a putrezit și în primul măcel imperialist s-a spart ca un abces purulent. Oricît ar scînci din această pricină toți Spenglerii și toți filistinii culți care sînt în stare să se lase încîntați (sau cel puțin să se ocupe) de el, acest declin al vechii Europe constituie doar un episod în istoria prăbușirii burgheziei mondiale, care s-a ghiftuit de pe urma jafului imperialist și a asupririi majorității populației de pe glob.

Această majoritate s-a trezit acum și s-a pus în mișcare, și ea nu mai poate fi stăvilită nici de cele mai mari și mai „puternice“ state. Zadarnice sînt strădaniile lor! Actualii „învingători“ din primul măcel imperialist nu sînt în stare să învingă nici măcar pe mica, pe minuscula Irlandă, nu sînt în stare să lichideze nici harababura care s-a produs între ei înșiși în chestiunile financiare și valutare. Iar India și China sînt în fierbere. Ele numără laolaltă peste 700 000 000 de locuitori, care împreună cu populația din țările asiatice învecinate cu ele și perfect asemănătoare însu-mează mai mult de jumătate din populația globului. Acolo se apropie, se apropie în mod irezistibil și cu tot mai mare repeziciune anul 1905, cu deosebirea, esențială și imensă, că în 1905 revoluția din Rusia a mai putut (cel puțin la începutul ei) să se desfășoare în mod izolat, adică fără să atragă numaidecît în revoluție și alte țări. India și China însă, unde revoluția se maturizează, se angrenează sau s-au și angrenat în lupta revoluționară, în mișcarea revoluționară, în revoluția internațională.

Cea de-a zecea aniversare a „Pravdei“ — cotidian bolșevic legal — ne înfățișează în mod concret unul din jaloanele imensei accelerări a mării revoluții mondiale. În anii 1906—1907 se părea că țarismul zdrobise complet revoluția. La cîțiva ani după aceea partidul bolșevic a reușit să pătrundă — *în alt mod, sub altă formă* — în citadela inamicului și să înceapă să-și desfășoare zi cu zi activitatea sa „legală“ de subminare pe dinăuntru a blestematei autocrații

țariste și moșierești. Au mai trecut încă câțiva ani, și revoluția proletară organizată de bolșevici a ieșit învingătoare.

Cînd, în 1900, a fost fondată vechea „Iskră“, au participat la această acțiune vreo zece revoluționari. Cînd, la Congresul ilegal de la Bruxelles și Londra din 1903, a luat ființă bolșevismul, au participat la crearea lui vreo patruzeci de revoluționari ¹¹¹.

În anii 1912—1913, cînd a apărut „Pravda“ bolșevică legală, în spatele ei se aflau zeci și sute de mii de muncitori, care au învins, prin sumele colectate de ei copeică cu copeică, atît teroarea țarismului, cît și concurența menșevicilor, a acestor trădători mic-burghezi ai socialismului.

În noiembrie 1917, la alegerile pentru Adunarea constituantă, din cei 36 000 000 de alegători, 9 000 000 au votat pentru bolșevici. În realitate însă, nu în cadrul unor alegeri, ci în plină luptă, la sfîrșitul lunii octombrie și în noiembrie 1917, s-a pronunțat pentru bolșevici *majoritatea* proletariatului și a țărănimii conștiente, reprezentată de majoritatea delegaților la cel de-al II-lea Congres general al Sovietelor din Rusia, de majoritatea părții celei mai active și mai conștiente a poporului muncitor, și anume de majoritatea armatei, al cărei efectiv se ridica în acea perioadă la 12 000 000 de oameni.

Aceste cifre ne oferă un mic tablou al „accelerării“ mișcării revoluționare mondiale în ultimele două decenii. Un tablou foarte mic, cu totul incomplet, care înfățișează, într-o formă foarte imperfectă, doar istoria unui popor de 150 000 000 de oameni, în timp ce în acești douăzeci de ani a început și s-a dezvoltat, devenind o forță de neînvinc, revoluția într-o serie de țări a căror populație însumează un miliard și mai bine de locuitori (întreaga Asie, și nu trebuie uitată nici Africa de sud, care nu de mult a amintit de pretenția locuitorilor ei de a fi *oameni*, iar nu sclavi, și a făcut acest lucru într-o formă nu tocmai „parlamentară“).

Și dacă niscai „spenglerași“ — fie-mi iertată expresia — vor trage de aici concluzia (din partea „înțelepților“ conducători ai Internaționalei a II-a și ai Internaționalei a II^{1/2} te poți aștepta la orice prostie) că acest calcul ar

exclde din forțele revoluționare proletariatul din Europa și din America, le vom răspunde : „Înțelepții“ conducători menționați de noi raționează tot timpul ca și cum din faptul că la nouă luni de la zămislire urmează să se nască copilul decurge posibilitatea de a stabili exact ora și minutul nașterii, precum și poziția copilului la naștere, starea lăuzei în timpul nașterii sau intensitatea durerilor și gradul de pericol prin care trebuie să treacă copilul și lăuza. „Înțelepți“ oameni ! Ei nu pot în ruptul capului să priceapă că, din punctul de vedere al dezvoltării revoluției internaționale, trecerea de la cartism la Hendersonii care se prosternază în fața burgheziei, sau de la Varlin la Renaudel, sau de la Wilhelm Liebknecht și Bebel la Südekum, Scheidemann și Noske nu este altceva decât un fel de „trecere“ a automobilului *de pe* o șosea dreaptă și netedă, lungă de sute de kilometri, *într-o* băltoacă de câțiva metri, murdară și împuțită, aflată pe aceeași șosea.

Oamenii își făuresc ei înșiși istoria. Dar cartiștii, Varlinii și Liebknechții o făuresc cu creierul și cu inima lor, în timp ce conducătorii Internaționalei a II-a și ai Internaționalei a II¹/₂ o „făuresc“ cu ajutorul unor alte părți ale corpului : ei îngrașă terenul pentru noi cartiști, pentru noi Varlini și noi Liebknechți.

În acest moment *extrem de greu*, orice amăgire de sine ar fi un mare rău pentru revoluționari. Deși bolșevismul *a devenit* o forță internațională, deși în *toate* țările civilizate și avansate au apărut de pe acum noi cartiști, noi Varlini și noi Liebknechți, care alcătuiesc partidele comuniste legale (pe cât de legală era „Pravda“ noastră cu zece ani în urmă sub țarism), deocamdată burghezia internațională continuă totuși să fie incomparabil mai puternică decât adversarul ei de clasă. Această burghezie, care a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a îngreua nașterea, pentru a înzeci primejdiile și chinurile nașterii puterii proletare în Rusia, e încă în stare să osîndească la chinuri și la moarte milioane și milioane de oameni cu ajutorul războaielor albgardiste și imperialiste etc. Acest lucru nu trebuie să-l uităm. Trebuie să punem, cu pricepere, de acord tactica noastră cu

această particularitate a situației de astăzi. Deocamdată burghezia mai e încă în stare să chinuiască, să tortureze și să ucidă în voie. Dar ea nu poate să oprească victoria inevitabilă și — din punct de vedere istoric-universal — foarte apropiată și deplină a proletariatului revoluționar.

2/V. 1922

„Pravda” nr. 98 din 5 mai 1922
Semnat : N. L e n i n

Se tipărește după textul
apărut în ziar

SCRISOARE CĂTRE G. I. SOKOLNIKOV
ÎN LEGĂTURĂ CU POLITICA FINANCIARĂ

Cîte o copie pentru tovarășii Țiurupa,
Rîkov și Stalin (pentru Biroul Politic)

Tovarășe Sokolnikov,

Tovarășul Țiurupa mi-a relatat despre proiectul unui împrumut intern de cereale, care a fost întocmit de dumneavoastră, și am citit și textul acestui proiect. Mie mi se pare că vă înșelați. Cum ați putea să dovedeți că o asemenea măsură ar putea să ne aducă în mod practic ceva? Cred că trebuie să conchidem, dimpotrivă, că ea ar duce la o înrăutățire a situației noastre, umflînd emisiunea, adică împingînd piața, în care domnește specula, spre aplicarea unei măsuri de luptă împotriva noastră pe care ea o folosește cu atîta succes. Și anume, piața, pe cît se pare, aproape că a învățat să urce atît de repede prețurile în urma creșterii emisiunii, încît emisiunea va înceta să scoată de la populație orice valori reale, transformîndu-se într-un joc steril și într-o autoconsolare deșartă pentru noi. (În ce privește valorile reale ce se obțin cu ajutorul emisiunii, trebuie să existe unele date exacte. Ele ar trebui totalizate într-o formă cît mai succintă, măcar săptămînal. Se face acest lucru?)

Mi se pare că e timpul să se renunțe la această dăunătoare autoconsolare, să se treacă la adoptarea unor măsuri cu adevărat revoluționare, pe de o parte în vederea unui spor de încasări la diverse impozite, iar pe de altă parte în vederea unei urgente și substanțiale reduceri a personalului. Trebuie totodată să nu pregetăm să suspendăm, în parte pe termen nelimitat, iar în parte pînă în toamnă activitatea a

o serie de mari secții din unele comisariate ale poporului sau chiar a unui comisariat sau altul.

I-am scris astăzi lui Dzerjinski să controleze dacă se lucrează serios la închiderea liniilor ferate de categoria a 3-a ¹¹². Tare mă tem că dacă n-o să se ia măsuri revoluționare de acest fel, o să rămână pe hîrtie și rezoluția cu privire la politica financiară, adoptată de congres ¹¹³, și în general o să rămînem în urma vieții, riscînd să ne dovedim neputincioși în fața catastrofei care ne amenință.

Vă rog să-mi trimiteți concluziile dumneavoastră ¹¹⁴.

Lenin

Dictat la telefon la 2 mai 1922

*Publicat pentru prima oară în 1959,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI*

*Se tipărește după textul
consemnat de secretară
(un exemplar dactilografiat)*

RĂSPUNS LA OBSERVAȚIILE CU PRIVIRE
LA MUNCA VICEPREȘEDINȚILOR
(A VICEPREȘEDINȚILOR CONSILIULUI
COMISARILOR POPORULUI) ¹¹⁵

Tovarășului Stalin, cu rugămintea de a-l trimite
(fără a-l multiplica, pentru a nu da în vileag polemica)
membrilor Biroului Politic și tovarășului Țiurupa
(dar fiecare dintre ei să scrie, chiar pe
document, că l-a citit la data cutare).

Vă rog să mă scuzați pentru întârzierea cu care vă răspund, ea se datorește necazurilor cu extragerea glontelui ¹¹⁶.

Observațiile tovarășului Rîkov sînt „critice“, dar imprecise, și nu necesită un răspuns.

Observația tovarășului Tomski în legătură cu sistemul premial o consider neîntemeiată. Eșecul sistemului premial sindical, care a degenerat, după expresia tovarășului Tomski, într-o „jefuire a statului“, trebuie să ne determine să depunem eforturi mai perseverente în direcția studierii și îmbunătățirii modurilor de aplicare a sistemului premial, dar în nici un caz să nu ne facă să renunțăm la el.

Observațiile tovarășului Troțki sînt și ele, în parte, imprecise (de pildă „temerile“ față de § 4) și nu necesită un răspuns; în parte ele reiau vechile noastre divergențe cu tov. Troțki, care au putut fi deseori observate în Biroul Politic. Am să răspund pe scurt la aceste observații, referindu-mă la cele două puncte principale: a) Inspecția muncitorească-țărăneasă și b) Comisia de stat a planificării.

a) În ceea ce privește Inspecția muncitorească-țărăneasă, tov. Troțki n-are de loc dreptate. În condițiile unui cumplit „spirit departamental“, care la noi se manifestă chiar prin-

tre cei mai buni dintre comuniști, în condițiile unui nivel scăzut de cultură al funcționarilor, în condițiile intrigilor din cadrul departamentelor (mai nefaste chiar decît cele de la Inspecția muncitorească-țărănească), nu ne putem lipsi, în momentul de față, de Inspecția muncitorească-țărănească. Putem și trebuie să ne ocupăm de ea în mod sistematic și cu perseverență, pentru a o transforma într-un aparat de control și de îmbunătățire a întregii activități de stat. Un alt mijloc practic de a controla, îmbunătăți și îndruma activitatea nu există. Dacă în prezent Inspecția muncitorească-țărănească are un aparat de vreo 12 000 de persoane, care e de proastă calitate și e prost plătit, înseamnă că trebuie să-i reducem efectivul și să-l îmbunătățim; bunăoară, să menținem $\frac{1}{6}$ din personal cu $\frac{1}{2}$ din totalul salariilor de pînă acum, adică să majorăm salariul de trei ori; să alegem la început cîteva zeci, apoi cîteva sute de lucrători dintre cei mai buni, absolut cinstiți și pricepuți, care există și azi, dar al căror număr nu-l cunoaștem exact, care nu sînt selecționați, nu sînt grupați și organizați. Acest lucru putem și trebuie să-l facem. Altfel nu vom putea să luptăm împotriva spiritului departamental și a birocratismului. Altfel nu vom putea să-i învățăm pe muncitorii și țărani fără partid cum să conducă; or, în momentul de față nu putem să renunțăm nici în principiu și nici în mod practic la această sarcină.

b) În ceea ce privește Comisia de stat a planificării, nu numai că tov. Troțki n-are de loc dreptate, dar rămîi uimit văzînd cît de neinformată este el în problema pe care o discută. Comisia de stat a planificării nu numai că nu suferă de academism, dar, dimpotrivă, e supraîncărcată cu tot felul de „bagatele“ extrem de mărunte și de cotidiene. Tov. Krjijanovski, din delicatețe, cedează prea ușor rugămintelor acelor care-i solicită stăruitor „ajutor“ imediat. Noul vicepreședinte al Comisiei de stat a planificării, Peatakov, va fi, sper, ceva mai „sever“ și va face eforturi pentru ca această instituție să remedieze o deficiență a ei care este cu totul opusă celei pe care o reprezintă „academismul“.

Deși îmi sînt bine cunoscute deficiențele reale ale Comisiei de stat a planificării, totuși, ca să pot prezenta membrilor

Biroului Politic un material informativ bazat pe fapte obiective, iar nu pe fantezii, l-am întrebat pe tov. Krjijanovski dacă munca lui n-are cumva un „caracter abstract“ și i-am cerut date exacte în această privință. Dînsul mi-a trimis o listă cu problemele de care a trebuit să se ocupe prezidiul Comisiei de stat a planificării în decurs de două luni : februarie și martie 1922. Iată bilanțul lor : aa) probleme legate de planificare — 17% ; bb) probleme importante de ordin economic — 37% ; cc) „bagatele“ — 46%. Aceste materiale pot să le trimit spre examinare oricărui dintre membrii Biroului Politic.

Al doilea document al tovarășului Troțki, datat 23. IV. 1922 și adresat vicepreședinților, cu o copie pentru secretariatul Biroului Politic (probabil că întîmplător nu mi s-a trimis și mie una), cuprinde, în primul rînd, o „critică“ extrem de vehementă, dar complet greșită, a hotărîrii Biroului Politic cu privire la instituirea unei comisii financiare alcătuite din trei persoane (Sokolnikov și cei doi vicepreședinți), pe care o consideră drept o frînă în relațiile între Micul C.C.P. și Marele C.C.P. Caracterul acestei critici, care e îndreptată împotriva vicepreședinților, nu corespunde activității de planificare și nici vreunei alte activități de stat cît de cît organizate.

În al doilea rînd, acest document cuprinde aceleași învinuiri de academism cu totul nejuste, diametral opuse adevărului, care au fost aduse Comisiei de stat a planificării și culminează cu următoarea declarație a tovarășului Troțki care vădește atîta lipsă de informare încît pare de-a dreptul neverosimilă : „Fără o stabilire a cuantumului emisiunii — scrie el — și fără o repartizare a mijloacelor bănești între departamente, nu există și nu poate să existe în momentul de față nici un fel de plan economic. Or, *pe cît pot eu să judec*, Comisia de stat a planificării *nu are nici o legătură* cu aceste probleme fundamentale“.

Cuvintele subliniate mă obligă să pun o singură întrebare : de ce „judeci“ fără să te informezi ? Orice membru al Comitetului Central și orice membru al *Consiliului Mun-*

cii și Apărării se poate lesne informa. A te informa înseamnă a afla că în cadrul Comisiei de stat a planificării există o secție economică-financiară, care se ocupă tocmai de problemele menționate. Există, desigur, unele lipsuri în această activitate, dar ele nu trebuie căutate în academism, ci tocmai în direcția opusă.

Scris la 5 mai 1922

Publicat pentru prima oară parțial în 1928, în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII

Publicat pentru prima oară în întregime în 1950, în: V. I. Lenin, Opere, ed. a 4-a, vol. 33

Se tipărește după manuscris

PROIECT DE TELEGRAMĂ CĂTRE G. V. CICERIN

Rupeți neapărat și cât mai repede tratativele, în urma noului memorandum prezentat de aliați ¹¹⁷, fiindcă noi nu înțelegem să facem concesii proprietarilor și acum e momentul cel mai potrivit. Orice tergiversare duce la slăbirea poziției noastre. Avînd în mîină tratatul german, noi în nici un caz n-o să renunțăm acum la încercarea noastră îndelungată de a-l lua numai pe el drept bază. Începeți, cu multă prudență, să flirtați separat cu Italia.

Scris la 5 sau 6 mai 1922

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

TELEGRAMĂ CĂTRE M. M. LITVINOV 118

Nouă ni se pare că ultimul memorandum al puterilor aliante, în general inacceptabil, constituie un motiv nimerit pentru ruperea tratativelor ; dar, dacă nu sînteți de acord cu acest lucru, noi, considerînd ruptura în principiu hotărîtă, sîntem de acord ca dumneavoastră să alegeți singuri momentul cel mai potrivit pentru ruperea tratativelor.

Scris la 8 mai 1922

*Se tipărește pentru prima oară
după un exemplar dactilografiat*

TELEGRAMĂ CĂTRE G. V. CICERIN ¹¹⁹

Dacă ținem seama de însemnătatea tratatului ruso-german, de felul cum a fost primit de Germania, de influența pe care o exercită el asupra Italiei și de apriga dispută dintre țările capitaliste pentru obținerea de concesiuni petroliere, ajungem la concluzia că cel mai potrivit lucru pentru noi în momentul de față este ca, în decursul unei anumite perioade, de cel puțin câteva luni, întreaga noastră politică internațională să se bazeze numai pe tratatul ruso-german, care să fie declarat singurul model și de la care ne vom abate exclusiv în cazul când ni se vor oferi mari avantaje. Căutați să pregătiți acest lucru printr-o ruptură a tratatelor. Vrem ca, o dată cu ratificarea tratatului ruso-german, să includem o notificare similară în declarația Comitetului Executiv Central din Rusia. Comunicați-ne numaidecât, telegrafic, care este părerea dumneavoastră.

Scris la 9 mai 1922

*Se tipărește pentru prima oară,
după un exemplar dactilografiat*

PROIECT DE HOTĂRIRE A BIROULUI POLITIC
AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA CU PRIVIRE
LA PREZENTAREA UNOR DATE
CENTRALIZATOARE ÎN LEGĂTURĂ
CU IMPOZITUL ÎN NATURĂ

Se trasează ca sarcină

- 1) Comisariatului poporului pentru aprovizionare,
- 2) Comisariatului poporului pentru agricultură,
- 3) Direcției centrale de statistică,
- 4) Comisiei de stat a planificării,
secției agricole,

să prezinte la Comitetul Central, în termen de patru zile, date centralizatoare — de cel mult *1 pagină* — cu privire la impozitul în natură, indicându-se clar și precis cuantumul impozitului în natură care a fost strâns în 1921—1922 și al celui prevăzut, în presă, pentru anul 1922—1923 ¹²⁰.

Scris la 11 mai 1922

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

TELEGRAMĂ CĂTRE G. V. CICERIN ¹²¹

Dacă am înțeles bine comentariile presei în legătură cu situația creată de răspunsul nostru, Lloyd George este dispus să facă distincție între acordul politic de pace, care ar urma să fie încheiat imediat, și acordurile economice-financiare, care ar urma să fie transmise unei comisii instituite pentru un timp mai îndelungat ¹²². Aceasta ar fi soluția cea mai avantajoasă, și ea ar însemna o victorie certă; de aceea vă recomandăm: 1) mergeți, în continuare, pe linia unei intransigențe absolute în domeniul economic, acceptând totodată instituirea sus-numitei comisii, 2) sprijiniți-l pe toate căile pe Lloyd George în eforturile lui de a încheia un acord politic (tratat de garanție), 3) încercați, prin toate mijloacele, să încheiați acorduri separate cu diferite țări, 4) căutați să profitați la maximum de felul cum pune Lloyd George problema granițelor răsăritene ale Poloniei și României, arătând că aceste granițe constituie o piedică pentru instaurarea păcii, dar treaba asta să fie făcută cu precauție, ca să nu ni se aducă obiecții că ne abatem de la prevederile tratatului de la Riga ¹²³. Vă rugăm încă o dată să ne comunicați de urgență tezele fundamentale pentru rezoluția C.E.C. din Rusia la raportul lui Ioffe, în special cele în legătură cu tratatul de la Rapallo — vezi telegrama noastră cu nr. 3 535 *.

Scris la 14 mai 1922

Se tipărește pentru prima oară
după un exemplar dactilografiat

* Vezi volumul de față, p. 199. — Nota red.

SCRISOARE CĂTRE I. V. STALIN,
CU UN PROIECT DE HOTĂRÎRE
A BIROULUI POLITIC AL C.C.
AL P.C. (b) DIN RUSIA ÎN LEGĂTURĂ
CU MONOPOLUL COMERȚULUI EXTERIOR ¹²⁴

Tovarășe Stalin ! Dată fiind situația ce s-a creat, propun ca, printr-o *consultare* a membrilor Biroului Politic, să se adopte următoarea directivă : „Comitetul Central confirmă hotărîrea cu privire la monopolul comerțului exterior și decide ca pretutindeni să înceteze studiarea și pregătirea condițiilor pentru fuzionarea Consiliului economic superior și a Comisariatului poporului pentru comerțul exterior. Să semneze, în mod secret, toți comisarii poporului“ și să se restituie lui Stalin originalul, să nu se facă nici o copie.

15/V.

Lenin

Scris la 15 mai 1922

*Publicat pentru prima oară în 1959,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI*

Se tipărește după manuscris

COMPLETĂRI LA PROIECTUL DE LEGE
PENTRU PUNEREA ÎN APLICARE A CODULUI
PENAL AL R.S.F.S.R. ȘI SCRISORI
CĂTRE D. I. KURSKI ¹²⁵

1

Proiect

LEGE PENTRU PUNEREA ÎN APLICARE
A CODULUI PENAL AL R.S.F.S.R.

...5. Pînă la statornicirea condițiilor menite să pună Puterea sovietică la adăpost de orice tentative contrarevoluționare îndreptate împotriva ei, se acordă tribunalelor revoluționare dreptul de a aplica pedeapsa capitală — condamnarea la moarte prin împușcare — pentru crimele prevăzute la articolele 58, 59, 60, 61, 62, 63 + 64... din Codul penal).

- ×) Să se adauge și articolele 64, 65, 66, 67, 68 și 69.
- ××) Să se adauge : dreptul de a înlocui pedeapsa capitală prin expulzare, în baza unei hotărîri a Prezi-
diului C.E.C. din Rusia (pe termen limitat sau fără
termen).
- ×××) Să se adauge : pedeapsa capitală pentru întoarcere
nepenmisă din străinătate.

Tovarășe Kurski,

După părerea mea trebuie extinsă aplicarea pedepsei capi-
tale (cu înlocuirea ei prin expulzare). Vezi art. 1 j o s, unde
se vorbește despre toate felurile de activitate desfășurată de
menșevici, *socialiști-revoluționari etc.* ;

să se găsească o formulare din care să se vadă **legătura**
acestor acțiuni cu *burghezia mondială* și cu lupta
dusă de ea împotriva noastră (coruperea presei și recrutarea
de agenți, pregătirea unui război etc.).

Rog să mi se restituie de urgență aceste propuneri, împreună cu observațiile dumneavoastră.

15/V.

Lenin

Scris la 15 mai 1922

Publicat pentru prima oară parțial în 1937, în revista „Bolșevik” nr. 2

Se tipărește pentru prima oară, în întregime, după manuscris

2

17. V. 1922.

Tov. Kurski ! Ca o completare la cele discutate de noi, îți trimit proiectul unui paragraf adițional la Codul penal. Este o schiță de proiect care va trebui, desigur, să fie încă refăcută în mod temeinic și pusă la punct. Ideea fundamentală, cu toate lipsurile pe care le prezintă această schiță, este, sper, destul de limpede : să se formuleze clar o teză principială și veridică din punct de vedere politic (și nu numai îngust-juridică), care să motiveze *esența și justificarea* terorii, necesitatea și limitele ei.

Justiția nu trebuie să înlăture teroarea — a promite așa ceva înseamnă a te înșela pe tine însuși sau a înșela pe alții —, ci s-o fundamenteze și s-o legifereze principial și limpede, fără ipocrizie și fără înflorituri. Formularea trebuie să fie cât mai amplă, fiindcă numai ideea de drept revoluționară și conștiința revoluționară vor stabili condițiile pentru o aplicare, mai mult sau mai puțin largă, a terorii.

Cu salutări comuniste,

Lenin

Varianta 1 :

Propaganda sau agitația, sau apartenența la o organizație, sau concursul dat unor organizații care acționează (prin

propagandă și agitație) în direcția sprijinirii acelei părți din burghezia internațională care nu recunoaște egalitatea în drepturi a sistemului comunist de proprietate — care vine să ia locul capitalismului — și, recurgînd la intervenție sau la blocadă, la spionaj, la finanțarea presei și la alte mijloace similare, caută să-l răstoarne prin violență,

se sancționează cu pedeapsa capitală, care, în cazul unor circumstanțe atenuante, poate fi comutată în privarea de libertate sau în expulzare.

Varianta 2 :

#

a) Propaganda sau agitația care în mod obiectiv sprijină acea parte din burghezia internațională care ș.a.m.d. pînă la capăt.

b) De aceeași sancțiune sînt pasibili și cei vinovați de a fi făcut parte din organizații — sau de a fi sprijinit organizații sau persoane — care desfășoară o activitate avînd caracterul mai sus arătat (a căror activitate are caracterul mai sus arătat).

Varianta 2b care sprijină sau sînt în stare să sprijine
--

*Publicat pentru prima oară în 1924,
în „Al V-lea Congres general
al lucrătorilor
din domeniul justiției sovietice.
10—15 martie 1924. Teze.
Dare de seamă stenografică.
Rezoluții”, Moscova, Iurizdat*

Se tipărește după manuscris

PROIECT DE HOTĂRÎRE
A COMITETULUI EXECUTIV CENTRAL DIN RUSIA
LA RAPORTUL DELEGAȚIEI
LA CONFERINȚA DE LA GENOVA

Se va întocmi un proiect de rezoluție a C.E.C. din Rusia la raportul lui Ioffe, cam în felul următor :

1. Delegația C.E.C. din Rusia și-a îndeplinit în mod corespunzător misiunea, apărînd deplina suveranitate a R.S.F.S.R., luptînd împotriva încercărilor de aservire și de restabilire a proprietății private și încheind un tratat cu Germania.

2. Situația politică și economică internațională se caracterizează prin următoarele trăsături :

— sub raport politic : inexistența unei situații de pace și pericolul unor noi războaie imperialiste [Irlanda ; India ; China și altele ; înrăutățirea relațiilor dintre Anglia și Franța, dintre Japonia și Statele Unite *etc. etc.* ((mai amănunțit))]

3. — sub raport economic : țările „învingătoare“, puternice pe plan mondial și îmbogățite de pe urma războiului (= a jafului), după trei ani și jumătate de la terminarea războiului nu pot să restabilească nici măcar vechile relații capitaliste [haos valutar ; neîndeplinirea și imposibilitatea îndeplinirii prevederilor tratatului de la Versailles, neachitarea datoriilor către Statele Unite *etc. etc.* — (*mai amănunțit*)] .

4. De aceea paragraful 1 al rezoluțiilor de la Cannes, recunoscînd *egalitatea în drepturi* a celor două *sisteme de proprietate* (proprietatea capitalistă, sau privată, și cea comunistă, care *deocamdată* este adoptată numai în R.S.F.S.R.), este nevoit să recunoască, fie și indirect, crahul, falimentul primului sistem de proprietate și inevitabilitatea unei *înțelegeri* cu cel de-al doilea sistem, ca de la egal la egal.

5. Celelalte paragrafe ale condițiilor de la Cannes, precum și memorandumurile etc. ale marilor puteri prezentate la Genova sînt în contradicție cu această situație și sînt astfel condamnate să rămîină literă moartă.

6. O adevărată egalitate în drepturi a celor două sisteme de proprietate — *fie chiar ca o stare provizorie atîta timp cît întreaga lume n-a trecut încă* de la proprietatea privată și de la *haosul economic* și războaiele generate de ea la o formă mai înaltă de proprietate — figurează numai în tratatul de la Rapallo. De aceea C.E.C. din Rusia

salută tratatul de la Rapallo ca singura soluție justă pentru a ieși din greutățile și haosul actual și pentru a evita pericolul unor noi războaie (atîta timp cît continuă să existe două sisteme de proprietate, dintre care unul atît de perimat cum este proprietatea capitalistă) ;

consideră drept normal pentru relațiile dintre R.S.F.S.R. și statele capitaliste *n u m a i* un asemenea tip de tratate ;

— însărcinează Consiliul Comisarilor Poporului și Comisariatul poporului pentru afacerile externe să ducă o politică în acest spirit ;

— însărcinează Prezidiul C.E.C. din Rusia să confirme acest lucru printr-un acord cu toate republicile care formează o federație cu R.S.F.S.R. ;

— recomandă Comisariatului poporului pentru afacerile externe și Consiliului Comisarilor Poporului să nu admită

excepții în această privință, adică abateri de la tipul tratatului de la Rapallo, decât în cazuri excepționale, când ar prezenta avantaje cu totul deosebite pentru masele muncitoare din R.S.F.S.R. etc. ¹²⁶

Scris la 15 sau 16 mai 1922

*Publicat pentru prima oară în 1950,
în : V. I. Lenin,
Opere, ed. a 4-a, vol. 33*

Se tipărește după manuscris

SCRISORI CĂTRE I. V. STALIN
PENTRU MEMBRII BIROULUI POLITIC
AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA
ÎN LEGĂTURĂ CU DEZVOLTAREA
RADIOTEHNICII ¹²⁷

1

Tovarășului Stalin, cu rugămintea de a transmite pe rînd această scrisoare tuturor membrilor Biroului Politic

Tovarășe Stalin,

Vă trimit, alăturat, două rapoarte : unul întocmit de profesorul Osadci, specialist în electricitate, cu privire la telecomunicații și radiotelecomunicații, iar celălalt — de Bonci-Bruevici (nu este rudă cu cunoscuții frați Bonci-Bruevici, dintre care unul a fost director al treburilor Consiliului Comisarilor Poporului, iar celălalt general țarist de vază). Acest Bonci-Bruevici, al cărui raport îl anexez aci, este specialist și inventator de seamă în domeniul radiotehnicii, unul dintre principalii colaboratori ai laboratorului de radio din Nijni Novgorod.

Din aceste rapoarte reiese că, pe baza tehnicii noastre, e pe deplin realizabilă transmiterea la o distanță destul de mare, prin radiocomunicații, fără fir, a viului grai omenesc ; este, de asemenea, pe deplin realizabilă punerea în funcțiune a multor sute de aparate de recepție prin care cuvîntările, referatele și conferințele ținute la Moscova să poată fi ascultate în sute de localități ale republicii, aflate la o depărtare de sute de kilometri, iar în anumite condiții la mii de kilometri de Moscova.

Cred că realizarea acestui plan prezintă pentru noi o necesitate absolută atît din punctul de vedere al propagandei

și agitației, în special în rîndurile maselor analfabete ale populației, cît și pentru transmiterea conferințelor. Dat fiind că cei mai mulți dintre profesorii burghezi de științe sociale admiși de noi nu sînt buni de nimic, ba sînt chiar periculoși, nu există altă ieșire pentru noi decît să facem în așa fel ca puținii noștri profesori comuniști care sînt capabili să țină prelegeri în domeniul științelor sociale să fie auziți concomitent în sute de localități din toate regiunile federației.

De aceea cred că nu trebuie în nici un caz să precupețim mijloacele pentru a duce pînă la capăt opera de organizare a radiotelefoniei și pentru a produce difuzoare bune.

Propun să se adopte o hotărîre în sensul că se alocă peste prevederile bugetare, ca o măsură extraordinară, o sumă de circa 100 000 de ruble aur, din fondul de aur, pentru organizarea lucrărilor de la laboratorul de radio din Nijni Novgorod, spre a accelera la maximum terminarea lucrărilor începute de el pentru instalarea, în întreaga republică, a unor difuzoare bune și a sute de aparate de recepție, care să permită ca masele largi să asculte cuvîntările, referatele și conferințele ținute la Moscova sau în alt centru.

Să fie însărcinat Consiliul Muncii și Apărării să instituie un control special asupra modului în care este cheltuit acest fond și, eventual, dacă se va dovedi că e util, să acorde premii, din fondul sus-menționat, pentru o desfășurare deosebit de rapidă și reușită a lucrărilor.

Țin să adaug că în „Izvestiia“ de astăzi se relatează despre o invenție engleză în domeniul radiotelegrafiei, care permite să se transmită radiotelegramele în secret. Dacă am reuși să cumpărăm această invenție, comunicațiile radiotelefonice și radiotelegrafice în domeniul militar ar căpăta o și mai mare importanță.

Lenin

Dictat la telefon la 19 mai 1922

*Publicat pentru prima oară
la 21 ianuarie 1949,
în ziarul „Pravda“ nr. 21*

*Se tipărește după textul
consemnat de secretară
(un exemplar dactilografiat),
confruntat cu textul apărut în ziar*

2

Tovarășului Stalin

În ce privește referatul de astăzi al lui Bonci-Bruevici, socot că laboratorul de radio n-ar putea să fie finanțat din fondul de aur, fără să-i dăm anumite sarcini speciale.

De aceea propun să fie însărcinat Consiliul Muncii și Apărării să stabilească ce cheltuieli ar fi necesare pentru ca laboratorul de radio să accelereze la maximum lucrările de perfecționare și producție a megafoanelor și aparatelor de recepție. Numai pentru aceasta ar trebui, după părerea mea, să alocăm peste prevederile bugetare o anumită sumă în aur.

Lenin

Dictat la telefon la 19 mai 1922

*Publicat pentru prima oară în 1945,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXV*

*Se tipărește după textul
consemnat de secretara
(un exemplar dactilografiat)*

DESPRE „DUBLA“ SUBORDONARE ȘI DESPRE LEGALITATE ¹²⁸

Tovarășului Stalin pentru Biroul Politic

Problema procuraturii a dat naștere la unele divergențe în comisia instituită de Comitetul nostru Central pentru a conduce lucrările sesiunii C.E.C. din Rusia. Dacă aceste divergențe nu determină, în mod automat, trimiterea problemei în fața Biroului Politic, eu personal consider că această problemă este atât de importantă, încât propun ca ea să fie supusă spre rezolvare Biroului Politic.

Esența acestor divergențe constă în următoarele: majoritatea comisiei alese de C.E.C. din Rusia s-a pronunțat, în problema procuraturii, împotriva principiului potrivit căruia reprezentanții locali ai procuraturii sînt numiți numai de centru și subordonați numai lui. Majoritatea cere așa-zisa „dublă“ subordonare, care a fost stabilită, în general, pentru toți lucrătorii din organele locale, adică subordonarea lor, pe de o parte, față de centru, și anume față de respectivul comisariat al poporului, iar pe de altă parte, față de comitetul executiv gubernial local.

Aceeași majoritate a comisiei C.E.C. din Rusia refuză să acorde reprezentanților locali ai procuraturii dreptul de a ataca, sub raportul legalității, orice hotărîri ale comitetelor executive guberniale și ale autorităților locale în general.

Mi-e greu să-mi imaginez ce argument ar putea fi invocat în apărarea acestei hotărîri, atât de vădit greșite, a majorității comisiei C.E.C. din Rusia. Am auzit numai argumente ca acela că apărarea principiului „dublei“ subordonări reprezintă, în cazul de față, o luptă legitimă împotriva cen-

tralismului birocratic, pentru independența indispensabilă a autorităților locale și împotriva atitudinii arogante a centrului față de membrii comitetelor executive guberniale. Este oare o expresie a aroganței părerea că legalitatea nu poate să fie una la Kaluga și alta la Kazan și că trebuie să existe o singură legalitate pentru toată Rusia și chiar pentru întreaga federație a republicilor sovietice? Greșeala fundamentală a punctului de vedere adoptat de majoritatea comisiei C.E.C. din Rusia constă în aceea că aplică în mod greșit principiul „dublei” subordonări. „Dubla” subordonare este necesară acolo unde trebuie să se țină seama de deosebirile într-adevăr existente și inevitabile. Agricultură în gubernia Kaluga nu este aceeași ca în gubernia Kazan. Același lucru se poate spune despre întreaga industrie, ca și despre întreaga activitate administrativă sau de conducere. A nu ține seama în toate aceste chestiuni de deosebirile locale înseamnă a cădea în centralism birocratic ș.a.m.d., înseamnă a împiedica pe lucrătorii locali să țină seama de deosebirile locale, ceea ce constituie tocmai baza unei activități raționale. Totodată însă, legalitatea trebuie să fie una și aceeași, și un mare neajuns al vieții noastre și al întregii noastre lipse de cultură este tolerarea străvechii mentalități rusești și a obiceiurilor de oameni semisălbatici care vor să păstreze la Kaluga o legalitate deosebită de cea de la Kazan. Nu trebuie să scăpăm din vedere că procuratura, spre deosebire de orice autoritate administrativă, nu are nici un fel de atribuții administrative și nu dispune de vot deliberativ în nici o chestiune de ordin administrativ. Procurorul are dreptul și obligația de a face un singur lucru : să vegheze ca legalitatea să fie într-adevăr înțeleasă în mod uniform în toată republica, indiferent de deosebirile locale și în ciuda oricăror influențe locale. Singurul drept și singura obligație a procurorului este să înainteze chestiunea instanței judecătorești, care urmează să dea sentința convenită. Ce fel de instanțe sînt acestea? Sînt instanțe locale. Judecătorii sînt aleși de Sovietele locale. Prin urmare, autoritatea căreia procurorul i se adresează spre pronunțarea unei sentințe în acțiunea intentată de el pentru o încălcare de lege este o autoritate locală, care, pe de o parte, este obligată să respecte cu strictețe legile unice, stabilite pentru întreaga fede-

rație, iar pe de altă parte, atunci cînd hotărăște asupra gradului unei pedepse, este obligată să țină seama de toate condițiile locale. Ea are totodată dreptul să spună că, deși legea a fost în mod indiscutabil încălcată în cutare sau cutare caz, totuși anumite împrejurări, bine cunoscute de persoanele din localitate și care au putut fi limpezite în fața instanței locale, determină instanța să considere necesar să aplice o pedeapsă mai ușoară cutărei persoane sau chiar să achite pe alta. Dacă, urmărind să stabilim o legalitate unică pentru întreaga federație, nu vom respecta cu orice preț această condiție atît de elementară, nici vorbă nu va putea fi de respectarea legii sau de statornicirea unei bune rînduiri.

Este, de asemenea, principal greșit să se spună că procurorul nu trebuie să aibă dreptul de a ataca hotărîrile comitetelor executive guberniale sau ale altor autorități locale și că, din punctul de vedere al legalității, Inspecția muncitorească-țărănească este aceea care are obligația să se pronunțe asupra acestor hotărîri.

Inspecția muncitorească-țărănească judecă nu numai din punctul de vedere al legalității, ci și din acela al oportunității. Procurorului îi revine responsabilitatea de a veghea ca nici o hotărîre a vreunei autorități locale să nu fie în contradicție cu legea, și numai din acest punct de vedere are el obligația să atace orice hotărîre ilegală; procurorul nu are dreptul să suspende executarea unei hotărîri, ci este numai obligat să ia măsuri care să asigure ca legalitatea să fie înțeleasă în mod absolut uniform în întreaga republică. De aceea hotărîrea adoptată de majoritatea comisiei C.E.C. din Rusia nu numai că constituie, din punct de vedere principal, o mare greșală, nu numai că aplică complet greșit principiul „dublei” subordonări, dar totodată subminează orice efort îndreptat spre stabilirea legalității și a unui minim de bună rînduială.

Apoi, la soluționarea acestei probleme trebuie să se țină seama de importanța influențelor locale. Este în afară de orice îndoială că trăim într-un ocean de ilegalitate și că influența locală este unul dintre cei mai mari, dacă nu chiar cel mai mare dușman al stabilirii legalității și bunei rînduiri. Nu cred să existe cineva care să nu fi auzit că în timpul

curățirii rîndurilor partidului a ieșit la iveală, în mod precumpănitor, faptul că în majoritatea comisiilor de verificare locale operația de curățire a rîndurilor partidului a fost folosită pentru unele răfuieli de ordin personal sau local. Acesta este un fapt indiscutabil și destul de semnificativ. Nu cred că s-ar încumeta careva să nege că partidului nostru îi este mai ușor să găsească zece comuniști de nădejde, cu suficientă pregătire juridică și în stare să reziste diferitelor influențe pur locale, decît să găsească o suită de asemenea tovarăși. Or, tocmai la aceasta se reduce problema atunci cînd se vorbește de „dubla” subordonare a procuraturii și de necesitatea ca ea să fie subordonată numai față de centru. Dar la centru trebuie să găsim vreo zece oameni care, în calitate de procuror general, de Tribunal suprem și de colegiu al Comisariatului poporului pentru justiție, să exercite puterea centrală a procuraturii (las la o parte chestiunea dacă procurorul general își exercită personal puterea sau dacă împarte această putere cu Tribunalul suprem și cu colegiul Comisariatului poporului pentru justiție, fiindcă aceasta este o problemă cu totul secundară și poate fi soluționată într-un fel sau altul, după cum partidul încredințează unei singure persoane întreaga putere sau o împarte între cele trei instanțe sus-menționate). Acești zece oameni, aflîndu-se la centru, lucrează sub cea mai strictă supraveghere și în cel mai direct contact cu cele trei organe de partid care prezintă un maximum de garanție împotriva influențelor locale și personale, și anume cu Biroul Organizatoric al Comitetului Central, cu Biroul Politic al Comitetului Central și cu Comisia Centrală de Control ; aceasta din urmă, care răspunde numai în fața congresului partidului, este astfel constituită încît pentru membrii ei nu există nici o posibilitate de a deține concomitent o funcție în vreun comisariat al poporului, în vreo instituție autonomă sau să facă parte din vreun organ al Puterii sovietice. Este clar că, în asemenea condiții, avem cea mai sigură garanție din cîte au existat pînă acum că partidul va crea un colegiu central restrîns, care să fie într-adevăr în măsură să reziste influențelor locale, birocratismului local și, în general, oricărui birocratism și să stabilească o aplicare într-adevăr uniformă a legilor în întreaga republică și în întreaga federație. De

aceea eventualele greșeli ale acestui colegiu juridic central vor putea fi îndreptate pe loc și imediat de acele organe de partid care, în general, stabilesc toate principiile esențiale și toate regulile fundamentale pentru întreaga noastră activitate de partid și de stat în întreaga republică.

A ne abate de la această normă ar însemna să promovăm pe tăcute un punct de vedere pe care nimeni nu-l susține direct și fățiș : anume, că buna rînduială și legalitatea, indisolubil legată de ea, ar fi atît de dezvoltate la noi, încît să putem garanta că dispunem de o sută de procurori absolut ireproșabili, în sensul că nu vor ceda niciodată vreunor influențe locale și vor stabili ei înșiși o legalitate uniformă în întreaga republică.

Cele spuse pînă aici duc la concluzia că apărarea principiului „dublei“ subordonări în ce privește procuratura și contestarea dreptului ei de a ataca orice hotărîre a autorităților locale nu numai că constituie în principiu o greșală, nu numai că îngreuiază sarcina noastră fundamentală de a introduce în mod ferm legalitatea, dar este în același timp expresia intereselor și prejudecăților birocrăției locale și a influențelor locale, adică a unei bariere de cea mai rea speță, care urmărește să separe pe oamenii muncii de Puterea sovietică locală și centrală, precum și de puterea centrală a P. C. din Rusia.

De aceea propun Comitetului Central să respingă în cazul de față aplicarea principiului „dublei“ subordonări, să precizeze că procuraturile locale sînt subordonate numai față de *centru* și să mențină pentru procuratură dreptul și obligația de a ataca orice hotărîri ale autorităților locale din punctul de vedere al legalității acestor hotărîri sau decizii, fără să aibă însă dreptul de a suspenda executarea acestor hotărîri, ci numai dreptul de a înainta chestiunea, spre rezolvare, instanțelor judecătorești.

Lenin

Dictat la telefon la 20 mai 1922

*Publicat pentru prima oară
la 23 aprilie 1925,
în ziarul „Pravda“ nr. 91*

*Se tipărește după textul
consemnat de secretară
(un exemplar dactilografiat,*

SCRISOARE CĂTRE SECRETARIATUL C.C.
AL P.C. (b) DIN RUSIA ÎN LEGĂTURĂ
CU REDUCEREA EFECTIVELOR ARMATEI ROȘII ¹²⁹

Cred că trebuie pusă această problemă, anunțînd reducerea cu o pătrime a efectivelor și motivînd această măsură prin faptul că la Genova s-a făcut un pas, ce-i drept, nu prea mare și nu prea sigur, dar, totuși, un pas real spre destindere.

Lenin

Dictat la telefon la 20 mai 1922

*Publicat pentru prima oară în 1959,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI*

*Se tipărește după textul
consemnat de secretară
(o copie dactilografiată)*

SCRISOARE CĂTRE I. V. STALIN
PENTRU BIROUL POLITIC
AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA,
CU UN PROIECT DE HOTĂRÎRE
CU PRIVIRE LA COMPONENTA C.E.C. DIN RUSIA

Tovarășului Stalin pentru *Biroul Politic* :

Sesiunea C.E.C. din Rusia ne-a arătat că componența acestuia nu este justă. Imensa majoritate a membrilor săi sînt persoane cu funcții de răspundere.

Propun ca Biroul Politic să adopte următoarea hotărîre :

Se consideră necesar ca cel puțin 60% din membrii C.E.C. din Rusia să fie muncitori și țărani care nu dețin nici un fel de funcții în aparatul de stat ; ca cel puțin 67% din membrii C.E.C. din Rusia să fie comuniști ; să se traseze tovarășilor Kalinin, Enukidze și Kamenev sarcina de a elabora, pînă la viitoarea plenară a Comitetului Central, proiectul de hotărîre în această problemă. Să fie prezentat acest proiect de hotărîre Biroului Politic, apoi, prin intermediul acestuia, plenarei Comitetului Central, pentru ca după aceea să fie adoptat de apropiatul Congres general al Sovietelor¹³⁰.

Lenin

23. V. 1922

Publicat pentru prima oară în 1959,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI

Se tipărește după manuscris

CĂTRE PRIMUL CONGRES
AL FEMEILOR MUNCITOARE
DIN TRANSCAUCAZIA ¹³¹

Salut primul Congres al femeilor muncitoare din Transcaucazia. Mulțumesc pentru alegerea mea ca delegat. Starea sănătății nu-mi permite să vin.

Lenin

*Scris nu mai târziu de
26 mai 1922*

*Publicat la 29 mai 1922, în ziarul
„Bakinskii Rabocii” nr. 107*

*Se tipărește după textul
apărut în ziar*

SCRISOARE CĂTRE I. V. STALIN
PENTRU BIROUL POLITIC AL C.C.
AL P.C. (b) DIN RUSIA
ÎN LEGĂTURĂ CU ACORDAREA
UNEI CONCESIUNI LUI L. URQUHART * 132

Să se aprobe o concesiune lui Urquhart numai cu condiția de a ne acorda un mare împrumut.

Toți membrii Biroului Politic să ia cunoștință de raportul comisiei Mihailov, care s-a dus să controleze uzinele ce urmează a fi concesionate lui Urquhart și care a dat un aviz negativ.

Dușmanii mizează pe starea, de-a dreptul dezastruoasă, în care se află capitalul fix în transporturile și în industria noastră. Trebuie găsite mijloacele necesare pentru refacerea acestui capital, prin stabilirea de impozite pe toate obiectele de consum, măbind pînă la maximum impozitul pe unele produse ca zahărul și *berea*.

Să se aibă în vedere lansarea unui împrumut intern, cu caracter obligator, și introducerea impozitului pe venit.

Dictat la 4 septembrie 1922

*Publicat pentru prima oară în 1945,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXV*

*Se tipărește după textul
consemnat de F. E. Dzerjinski*

* În partea de sus a acestui document, F. E. Dzerjinski a scris: „Directive e lui V. I. — 4. IX” și „tovarășului Stalin”, iar la sfîrșitul textului: „Just. Dzerjinski”. Pe document se află și următoarea însemnare făcută de I. V. Stalin: „Părerea tov. Lenin”. — *Nota red.*

O LINGURĂ DE CATRAN ÎNTR-UN BUTOI CU MIERE

D-l O. A. Ermanski a scris o carte foarte bună și foarte folositoare : „Organizarea științifică a muncii și sistemul Taylor“ (Editura de stat, 1922). Este o ediție revăzută a lucrării sale „Sistemul Taylor“, apărută în 1918. Proporțiile ei au fost considerabil mărite ; i s-au adăugat câteva capitole foarte importante : I. „Munca productivă și cultura“ ; II. „Problema oboselii“. Una din părțile cele mai importante, care înainte avea ca titlu „Muncă și odihnă“ și număra doar 16 pagini, a crescut acum la 70 de pagini (capitolul III : „Munca omului“).

Cartea conține o foarte amănunțită expunere a sistemului Taylor și, ceea ce este deosebit de important, ne înfățișează atît aspectele lui *pozitive* cît și cele *negative*, și prezintă principalele date științifice cu privire la consumul și cheltuielile fiziologice ale mașinii umane. După părerea mea, cartea, în ansamblul ei, este cît se poate de indicată spre a fi folosită ca manual obligatoriu pentru toate școlile profesionale și în general pentru toate școlile de gradul II. Să învățăm să muncim — aceasta este, în momentul de față, sarcina principală, cu adevărat a întregului popor din Republica sovietică. Să facem în așa fel ca toată lumea să fie știutoare de carte, însă în nici un caz să nu ne mărginim doar la atît, ci să mergem neapărat mai departe și să preluăm din știința europeană și din cea americană tot ce este într-adevăr prețios — iată care este sarcina noastră primordială și cea mai importantă.

Cartea d-lui Ermanski suferă însă de o lipsă serioasă, care împiedică poate ca ea să fie recomandată ca manual. E vorba de stilul prolix al autorului. Fără să fie de loc nevoie, el repetă de multe ori unul și același lucru. El poate, într-o anumită măsură, să invoce drept scuză faptul că n-a conceput această carte ca un manual. Totuși, la pag. VIII din prefață ne spune că meritul cărții sale constă în aceea că expune într-o formă populară o serie de probleme științifice. În această privință are dreptate, însă o expunere populară cere totodată să fie evitate orice repetări. „Poporul“ n-are timp să citească cărți voluminoase. Cartea d-lui Ermanski este prea voluminoasă, fără ca acest lucru să fie câtuși de puțin necesar. Acest neajuns o împiedică să fie populară... *

*Scris în septembrie 1922,
după 10 ale lunii*

*Publicat pentru prima oară în 1928,
în „Culegeri din Lenin“, vol. VIII*

Se tipărește după manuscris

* Aici manuscrisul se intrerupe. — *Nota red.*

SCRISOARE CĂTRE I. V. STALIN
 PENTRU MEMBRII BIROULUI POLITIC
 AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA
 ÎN LEGĂTURĂ CU RESPINGEREA
 CONTRACTULUI CU L. URQUHART

12/IX

Tovarășe Stalin,

Citind contractul încheiat de Krasin cu Urquhart, mă pronunț împotriva aprobării lui. Promițându-ne beneficii peste doi sau trei ani, Urquhart încasează acum bani de la noi. Așa ceva este cu totul inadmisibil. Mihailov, președintele comisiei, care s-a dus în mod special să studieze la fața locului concesiunea lui Urquhart, a dovedit că nu noi sîntem vinovați de distrugeri, *ci străinii*. Și noi sîntem aceia care trebuie să plătim!! Vom obține, cică, înlesniri peste x ani, dar de plătit trebuie să plătim încă de pe acum!

Propun să fie respinsă această concesiune.

Ea înseamnă înrobire și jaf.

Amintesc de concluzia comisiei Mihailov. Ea era împotriva concesiunii.

Nu s-a mai adus nici un argument important în favoarea acestei concesiuni. Ea trebuie respinsă.

Vă rog să aduceți toate acestea la cunoștința membrilor Biroului Politic.

Cu salutări comuniste, V. Ulianov (*Lenin*)

P. S. Afirmația că această concesiune n-o să constituie un precedent este un șiretlic.

În mod sigur și inevitabil, ea o să constituie un precedent. Așa o să se întîmple în mod cert, orice s-ar spune și orice asigurări ni s-ar da.

Și, în general, tot ceea ce a descoperit comisia Mihailov n-a fost cîtuși de puțin luat în considerație. O serie de argumente pledează împotriva unei asemenea concesiuni.

Lenin

Scris la 12 septembrie 1922

*Publicat pentru prima oară în 1959,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI*

Se tipărește după manuscris

SCRISOARE CĂTRE CEL DE-AL V-LEA
CONGRES GENERAL AL SINDICATELOR
DIN RUSIA ¹³³

17. IX. 1922

Dragi tovarăși !

Este pentru prima oară cînd, după o boală îndelungată, am prilejul să mă adresez, fie și în scris, unui congres. De aceea permiteți-mi să mă limitez la un salut fierbinte și la cîteva cuvinte despre situația și sarcinile industriei noastre și ale republicii noastre. Situația noastră este deosebit de grea, deoarece sîntem lipsiți de mijloacele necesare pentru reînnoirea capitalului fix — mașini, unelte, clădiri etc. — și tocmai această industrie, așa-zisa „industrie grea“, este principala temelie a socialismului. În țările capitaliste, acest capital fix se reînnoiește de obicei cu ajutorul împrumuturilor. Cei de acolo nu vor să ne dea împrumut atîta timp cît nu vom fi restabilit proprietatea capitaliștilor și moșierilor ; însă noi nu putem face acest lucru, și nu-l vom face. Ne rămîne o cale extrem de grea și de lungă : să acumulăm încetul cu încetul economii, să mărim impozitele, pentru a reface treptat căile ferate, mașinile, clădirile etc. care au fost distruse. Noi sîntem deocamdată, în întreaga lume, singurul stat în care țărani muncitori, sub conducerea muncitorilor, construiesc socialismul și refuză cu hotărîre să se lase conduși de capitaliști, care, sub paravanul a tot felul de vorbe pompoase despre democrație, libertate etc., nu fac în realitate altceva decît să consolideze proprietatea privată a capitaliștilor și moșierilor și să făurească dominația unui număr restrîns de bogătași, care își împart întregul glob pămîntesc și se războiesc între ei pentru reîmpărțirea lui, pentru înrobirea sutelor de milioane

de oameni ce aparțin unor popoare mai slabe și mai înapoiate.

Atîta timp cît sîntem încă singuri, sarcina refacerii economiei naționale apasă extrem de greu pe umerii noștri. Este necesar ca toți țărani și toți muncitorii să-și încordeze la maximum forțele, este necesar să perfecționăm și să ieftinim aparatul nostru de stat, care e încă foarte defectuos, pentru a îmbunătăți situația oamenilor muncii și reface, fie și treptat, economia noastră distrusă de războiul imperialist și de războiul civil.

Fiecare țaran și muncitor conștient care s-ar simți descurajat de grelele condiții de viață sau de extrema încetineală cu care se desfășoară construcția noastră de stat să-și amintească de trecutul apropiat, cînd dominau capitaliștii și moșierii. O asemenea rememorare îi va reda voioșia în muncă. Să depunem toate eforturile pentru a intensifica și îmbunătăți activitatea noastră în toate domeniile, aceasta este singura cale pe care poate fi salvată puterea noastră muncitorească-țărancească.

Cu salutări tovărășești,

V. Ulianov (Lenin)

„Trud” din 18 septembrie 1922 și
„Pravda” nr. 210 din 19 septembrie 1922

Se tipărește după manuscris

CU PRIVIRE LA CONSTITUIREA U.R.S.S.

SCRISOARE CĂTRE L. B. KAMENEV PENTRU MEMBRII
BIROULUI POLITIC AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA ¹³⁴

26/IX

Tov. Kamenev ! Ați primit, probabil, de la Stalin rezoluția adoptată de comisia de sub conducerea lui cu privire la intrarea republicilor independente în R.S.F.S.R.

Dacă n-ați primit-o, cereți-o de la secretară și citiți-o, vă rog, numaidecât. Am discutat despre asta ieri cu Sokolnikov și astăzi cu Stalin. Mîine am să-l văd pe Mdivani (un comunist gruzin suspectat de „independentism“).

Această problemă, după părerea mea, este extrem de importantă. Stalin manifestă unele tendințe de pripeală. Trebuie ca dumneavoastră (care ați avut cîndva intenția de a vă ocupa de această chestiune și chiar v-ați ocupat într-o oarecare măsură) să chibzuiți temeinic ; la fel și Zinoviev.

Stalin a și acceptat să facă o concesie. La paragraful 1 să se spună, în loc de „intrarea“ în R.S.F.S.R.,

„Unirea formală, împreună cu R.S.F.S.R., într-o uniune a republicilor sovietice din Europa și Asia“.

Sensul acestei concesiuni este, cred, destul de clar : noi ne considerăm egali în drepturi cu R. S. S. Ucraineană etc. și, împreună cu ele, în rînd cu ele, intrăm în noua uniune, în noua federație — „Uniunea Republicilor Sovietice din Europa și Asia“.

În acest caz, și paragraful 2 necesită unele modificări. Ceva în genul creării, alături de C.E.C. al R.S.F.S.R.,

„a unui Comitet Executiv Central Federal al Uniunii Republicilor Sovietice din Europa și Asia“.

Dacă cel dintîi o să țină ședință o dată pe săptămînă, iar cel de-al doilea o dată pe săptămînă (sau chiar o dată la două săptămîni) — asta e o chestiune ușor de rezolvat.

Important este să nu dăm apă la moară „independențiștilor“, să nu distrugem *independența* lor, ci să înălțăm încă *un etaj*, să creăm o federație de republici, *egale în drepturi*.

Partea a doua a paragrafului 2 ar putea să rămînă : cei nemulțumiți (de hotărîrile *C.M.A.* și ale *C.C.P.*) pot să se adreseze Comitetului Executiv Central Federal, *fără ca prin aceasta să înceteze să le aducă la îndeplinire* (ca și în R.S.F.S.R.).

Paragraful 3 ar putea să rămînă, cu următoarele modificări de redactare : „se contopesc în comisariate *federale* ale poporului cu sediul la Moscova, astfel ca respectivele comisariate ale R.S.F.S.R. să-și aibă — în toate republicile *care fac parte din Uniunea Republicilor din Europa și Asia* — împuterniciții lor cu un aparat redus“.

Partea a 2-a din paragraful 3 rămîne ; poate că, pentru a sublinia și mai mult egalitatea în drepturi, ar fi cazul să se spună : „de comun acord cu *Comitetele Executive Centrale* ale republicilor care fac parte din Uniunea Republicilor Sovietice din Europa și Asia“.

Asupra părții a 3-a trebuie să mai reflectăm : n-ar fi bine să înlocuim cuvîntul „utilă“ cu cuvîntul „obligatorie“ ? S-au n-ar fi cazul să introducem o obligație *condiționată*, fie și sub forma unei *consultări* și a posibilității de a hotărî fără consultare numai în cazurile „de extremă importanță“ ?

Paragraful 4 poate că ar prevedea, de asemenea, că „ele vor fi contopite de comun acord cu *Comitetele Executive Centrale*“.

La paragraful 5 poate că ar fi cazul să se adauge : „organizîndu-se conferințe și congrese comune (sau generale)

cu caracter *pur consultativ* (sau *numai* cu caracter consultativ)“.

De făcut modificările corespunzătoare în notele 1 și 2.

Stalin a acceptat să amîne prezentarea rezoluției în fața Biroului Politic al Comitetului Central pînă la sosirea mea. Eu am să vin luni 2 octombrie. Aș vrea să am o întrevvedere de vreo două ore cu dumneavoastră și cu Rîkov, dimineața, să zicem, de la 12 la 2, și, dacă o să fie nevoie, seara, de la 5 la 7 sau de la 6 la 8.

Acesta este proiectul meu inițial. Pe baza celor discutate cu Mdivani și cu alți tovarăși voi face unele completări și modificări. Vă rog foarte mult să procedați și dumneavoastră la fel și să-mi răspundeți.

Al dumneavoastră, *Lenin*

P. S. Să se trimită cîte o copie *t u t u r o r* membrilor Biroului Politic.

Scris la 26 septembrie 1922

*Publicat pentru prima oară în 1959,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI*

Se tipărește după manuscris

SCRISOARE ADRESATĂ LUI L. B. KAMENEV
ÎN LEGĂTURĂ CU LUPTA ÎMPOTRIVA
ȘOVINISMULUI DE NAȚIUNE DOMINANTĂ

Tov. Kamenev ! Șovinismului velicorus îi declar o luptă pe viață și pe moarte. Îndată ce am să scap de măseua asta afurisită, am să-l sfărîm cu toți dinții sănătoși.

Trebuie să insistăm *neapărat* ca în Comitetul Executiv Central unional să *prezideze*, pe rînd,

un rus,

un ucrainean,

un gruzin ș.a.m.d.

Neapărat !

Al dv., *Lenin*

Scris la 6 octombrie 1922

*Publicat pentru prima oară
la 21 ianuarie 1937,
în ziarul „Pravda” nr. 21*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE MUNCITORII DIN ORAȘUL BAKU

Moscova, 6/X. 1922

Dragi tovarăși ! Am ascultat chiar acum o scurtă informare, prezentată de tov. Serebrovski, în legătură cu situația de la exploatarea petrolifere din Azerbaidjan. Această situație a creat multe greutăți. Vă trimit salutul meu fierbinte și vă rog ca în perioada care vine să rezistați cu orice preț. Acum, la început, ne este deosebit de greu. Mai târziu o să fie mai ușor. Trebuie să obținem victoria, și o vom obține cu orice preț.

Încă o dată vă adresez cele mai bune salutări comuniste.

V. Ulianov (Lenin)

„Bakinskii Rabocii” nr. 251
din 7 noiembrie 1922

Se tipărește după manuscris

SCRISOARE CĂTRE G. L. PEATAKOV
ÎN LEGĂTURĂ CU ACORDAREA
UNEI CONCESIUNI LUI L. URQUHART

Tov. Peatakov ! Ieri v-ați pronunțat, ca și mine, împotriva acordării unei concesiuni lui Urquhart. De aceea cred că veți putea și veți accepta să analizați încă o dată problema acestei concesiuni (cu atît mai mult cu cît hotărîrea noastră de ieri amîna, de fapt, încă o dată rezolvarea ei).

Verificarea cred că trebuie să se refere *în primul rînd* la problema monopolului ; aici e centrul de greutate al problemei. Pe planul al doilea se află problema avantajului financiar pe care-l oferă concesiunea.

1) Trebuie luată de la Consiliul minelor harta concesiunii ; I. K. Mihailov (președintele comisiei care a fost la fața locului) spune că a dat celor de acolo o asemenea hartă.

2) Trebuie întocmit un tabel care să cuprindă : o enumerare a principalelor produse ; procentul pe care-l reprezintă producția (de cupru, zinc etc.) celorlalte întreprinderi de la noi, unde se mai obțin asemenea produse, *departe* de centru sau mai aproape etc.

3) Concluzia : în ce ramură, asupra cărui produs ar urma să obțină Urquhart monopolul și care e însemnătatea acestuia.

4) Principala problemă — bazinul carbonifer Ekibastuz și importanța pe care o prezintă el pentru Ural.

Am rămas foarte uimit cînd Bogdanov, luîndu-l gura pe dinainte, a spus că „Kuzbassul e mai aproape“ (de fapt, e cu mult mai departe), iar tov. Krjijanovski a afirmat că

eu împărtășesc concepțiile învechite și infirmate ale lui Mendeleev. Mai e cazul să discutăm această chestiune din moment ce Ekibastuzul dispune de o linie de cale ferată ce duce spre Irtîș și se asigură un transport fluvial pe o distanță incomparabil mai mică și la un preț mult mai ieftin spre Ural? Ce este esențial în această problemă?

Din moment ce cărbunile din Kuzbass revine mult mai scump și se află mult mai departe (transportul nu se face pe apă), *n-avem dreptul să-i cedăm* lui Urquhart *t o t* Ekibastuzul; să-i oferim doar jumătate.

Vă rog să arătați această scrisoare numai lui Krjijanski; să nu încredințați altcuiva sarcina de a face această verificare; s-o faceți personal (desigur, toate cifrele statistice privind volumul producției și locurile de extracție a zincului, cuprului etc. vi le poate furniza orice funcționar, fără să știe la ce pot folosi); scrieți-mi dacă vreți să vă apucați de treaba asta și dacă credeți c-o s-o terminați în scurt timp.

6/X. 1922

Cu salutări comuniste, *Lenin*

*Publicată pentru prima oară în 1959,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE CONGRESUL MUNCITORILOR ȘI MUNCITOARELOR DIN INDUSTRIA TEXTILĂ ¹³⁵

10. X. 1922

Dragi tovarăși și tovarășe,

Vă cer scuze că n-am putut să-mi țin promisiunea ! M-a apucat o cumplită durere de măsele, care nu numai că m-a împiedicat din capul locului să-mi văd de îndeletnicirile mele, dar mi-a zdruncinat din nou nervii pentru o săptămână întreagă. Orice întâlnire (la congrese) trebuie s-o amân din nou pentru o săptămână.

Regret nespus de mult că nu ne putem vedea la actualul congres. Sper însă că tov. Kutuzov o să vă relateze totul amănunțit și o să vă transmită din partea mea multe salutări și cele mai bune urări.

Al dumneavoastră, *Lenin*

Publicat în 1922, în cartea :
„Dare de seamă asupra lucrărilor
celui de-al V-lea Congres general
al sindicatului textiliștilor.
6—11 octombrie 1922”. Moscova

Se tipărește după facsimilul
din ediția specială a ziarului
„Golos Textilei” din 25 ianuarie
1924

CĂTRE CEL DE-AL CINCILEA CONGRES
AL U.T.C. DIN RUSIA ¹³⁶

Dragi prieteni ! Regret foarte mult că nu vă pot aduce personal salutul meu. Urez succes deplin lucrărilor celui de-al V-lea Congres al dumneavoastră. Sînt convins că tineretul va ști să se dezvolte cu atîta succes, încît, atunci cînd se va apropia următorul moment al revoluției mondiale, el va putea, într-adevăr, să fie la înălțimea misiunii sale.

Cu calde salutări comuniste,
V. Ulianov (Lenin)

11/X. 1922

„Pravda” nr. 230
din 12 octombrie 1922

Se tipărește după manuscris

SCRISOARE CĂTRE I. V. STALIN
PENTRU MEMBRII C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA
ÎN LEGĂTURĂ CU MONOPOLUL
COMERȚULUI EXTERIOR ¹³⁷

Tovarășului *Stalin*, secretar al Comitetului Central
13/X. 1922

Printr-o hotărâre a plenarei din 6. X. a Comitetului Central (procesul-verbal nr. 7, punctul 3) se stabilește următoarea reformă parțială, în aparență lipsită de importanță : „*Consiliul Muncii și Apărării* să adopte o serie de hotărâri speciale, prin care să se permită, în mod provizoriu, exportul și importul unor anumite categorii de mărfuri sau numai prin anumite puncte de frontieră“.

În realitate însă o asemenea reformă duce la subminarea monopolului comerțului exterior. Nu e de mirare că tov. Sokolnikov a căutat și a reușit să obțină adoptarea ei. El a urmărit întotdeauna să obțină adoptarea unei asemenea măsuri, fiind un mare amator de paradoxe, și întotdeauna a încercat să demonstreze că monopolul este chiar în dezavantajul nostru. Dar este de mirare că oameni care în principiu sînt pentru monopol au votat pentru o asemenea reformă fără să ceară informații mai amănunțite în acest sens de la vreunul din lucrătorii din economie.

Care e semnificația hotărîrii adoptate ?

Pentru operațiile de import și export se deschid birouri de achiziții. Proprietarul unui asemenea birou are dreptul să cumpere și să vîndă *numai* mărfurile special indicate.

Dar cum rămîne cu controlul ? Care sînt mijloacele prin care poate fi el efectuat ?

Inul costă în Rusia 4 ruble și jumătate, iar în Anglia 14 ruble. Am citit cu toții în „Capitalul“ prin ce prefaceri

interne trece capitalul și ce îndrăzneț devine el o dată cu creșterea rapidă a dobânzii și a profitului. Nimeni n-a uitat că capitalul poate să ajungă rapid la situația în care să-și riște și capul, și Marx a stabilit acest lucru cu mult înainte de război și de „salturile“ lui.

Dar acum ? Ce forță o să-i împiedice pe țărani și pe negustori să încheie o tranzacție cât se poate de avantajoasă ? Să împînzim Rusia cu o nouă rețea de inspecți ? Să-l prindem pe omul care locuiește în vecinătatea biroului de achiziții și să-i dovedim că a vîndut în pentru exportul clandestin ?

Paradoxele tovarășului Sokolnikov sînt totdeauna pline de spirit, însă trebuie să facem deosebire între paradoxe și amarul adevăr.

Într-o țară ca Rusia, în care predomină populația țărănească, orice „legalitate“ în asemenea problemă este absolut imposibilă. Orice comparație cu contrabanda în general („contrabanda împotriva monopolului — ni se spune — se practică, oricum, din plin“) este absolut greșită : una este contrabandistul de meserie care operează la graniță, și alta este *întreaga* țărănime, care se va apăra, în *întregime* ei, și va lupta împotriva puterii de stat care încearcă s-o priveze de „propriul“ ei avantaj.

Nici n-am apucat bine să experimentăm regimul monopolului, care tocmai acum începe să ne aducă milioane (și o să ne aducă zeci de milioane sau chiar mai mult), și iată-ne că introducem un haos complet, dăm brînci tocmai proptelelor pe care abia am început să le întărim.

Am început să înjghebăm un sistem, să organizăm monopolul comerțului exterior, cât și cooperația. Peste un an-doi o să obținem unele rezultate. Beneficiul pe care ni-l aduce comerțul exterior se cifrează la sute de procente, *începem* să obținem milioane și zeci de milioane de ruble. *Am început* să înființăm societăți mixte, am început să învătăm să obținem *jumătate* din profitul lor (care este de-a dreptul fabulos). Ni se conturează de pe acum perspectiva

unui foarte însemnat venit pentru stat. Noi abandonăm toate astea în speranța unor taxe vamale care nici pe de parte nu pot să ne aducă un asemenea beneficiu, abandonăm totul și alergăm după o himeră !

Problema a fost adusă în grabă în fața plenarei. N-a fost nimic din ceea ce s-ar putea numi o discuție serioasă. N-avem nici un motiv să ne grăbim. Abia acum încep lucrătorii din economie să pătrundă în fondul problemei. A rezolva de la o zi la alta probleme din cele mai importante ale politicii comerciale fără să aduni materiale, fără să cîntărești argumentele *pro* și *contra*, pe bază de documente și cifre, înseamnă oare a avea o atitudine cît de cît justă față de problemele în discuție ? Oamenii, obosiți, o să voteze în cîteva minute și cu asta — basta ! Probleme politice mai puțin complicate le-am cîntărit nu odată și nu rareori am consacrat luni de zile soluționării lor.

Regret foarte mult că boala m-a împiedicat în ziua aceea să particip la ședință și că mă văd acum nevoit să fac demersuri pentru o exceptare de la normele stabilite.

Dar cred că problema trebuie cumpănită și studiată, că orice grabă e dăunătoare.

Propun ca rezolvarea acestei probleme să fie amînată pentru două luni, adică pînă la viitoarea plenară, iar pînă atunci să se strîngă *documente* și date cu privire la experiența politicii noastre comerciale, care să fie confruntate și controlate.

V. Ulianov (*Lenin*)

P. S. În cadrul convorbirii pe care am avut-o ieri cu tovarășul Stalin (n-am fost la plenară și am căutat să mă informez la tovarășii care au luat parte la lucrările ei) ne-am referit, între altele, și la o eventuală deschidere, pentru un timp oarecare, a porturilor Petrograd și Novorossiisk. După părerea mea, ambele exemple ne arată marele pericol pe care-l prezintă astfel de experimente, fie și pentru un număr cu totul restrîns de mărfuri. Prin des-

chiderea portului Petrograd contrabanda cu in la granița finlandeză va căpăta proporții extrem de îngrijorătoare. În loc să ducem lupta împotriva contrabandiștilor de meserie, va trebui să ducem luptă împotriva *întregii țărănime* din regiunea producătoare de in. E aproape sigur că în această luptă vom fi bătuți, și încă în mod iremediabil. Deschiderea portului Novorossiisk ar duce la o pompă rapidă a surplusurilor de cereale ; este oare prudent acest lucru într-o vreme cînd rezervele noastre pentru caz de război sînt insuficiente și cînd o serie de măsuri sistematice luate în vederea sporirii lor n-au ajuns încă să dea rezultate ?

În afară de asta trebuie să ne gîndim la următorul lucru. Prin introducerea monopolului comerțului exterior s-au creat izvoare pentru un aflux de aur în Rusia. Abia acum devine posibil să ne facem următoarea socoteală : prima vizită făcută de cutare comerciant, timp de o jumătate de an, în Rusia, care, într-o afacere, i-a adus un profit, să zicem, de 100%, o să-l determine să accepte o urcare a prețului pentru cumpărarea unui asemenea drept de la 25% la 50% în folosul Comisariatului poporului pentru comerțul exterior. Noi am căpătat pentru prima dată posibilitatea să învățăm cum să obținem acest profit și, totodată, cum *să-l sporim*. Dar iată că deodată totul se duce de rîpă, întreaga activitate se împotmolește, căci dacă, pentru un timp oarecare, se vor deschide unul cîte unul diferite porturi, *nici un comerciant n-o să dea nici doi bani pentru un asemenea „monopol”*. Acest lucru e limpede. Trebuie să chibzuim și să calculăm de mai multe ori înainte de a înfrunta un asemenea risc. În afară de asta mai e și riscul politic de a da cale liberă nu unor comercianți străini, ale căror nume ne sînt cunoscute și pe care noi îi verificăm, ci, în general, întregii mici burghezii.

O dată cu introducerea monopolului comerțului exterior, noi am început să contăm pe un aflux al aurului. O altă posibilitate în această direcție, afară doar de monopolul alcoolului, nu văd, dar și aici intervin foarte serioase consi-

derente de ordin moral, precum și o serie de obiecții de ordin practic ale lui Sokolnikov.

Lenin

P. P. S. Mi se comunică în acest moment (la ora 1^{1/2}) că o serie de lucrători din domeniul economiei solicită o amânare. N-am citit încă această cerere, dar o susțin în mod stăruitor. E vorba doar de vreo două luni.

Lenin

*Publicat pentru prima oară în 1950,
în : V. I. Lenin,
Opere, ed. a 4-a, vol. 33*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE PREZIDIUL CONSILIULUI ECONOMIC SUPERIOR

Către prezidiul C.E.S. — *tov. Bogdanov*

Cîte o copie :

Comisiei de stat a planificării — *tov. Krjijanovski și Peatakov,*

Comisariatului poporului pentru finanțe — *tov. Vladimirov,*

Prezidiului C.E.C. din Rusia,

Vicepreședinților C.C.P. — *tov. Kamenev și tov. L. B. Krasin.*

Tov. Krasin mi-a trimis o scrisoare în care-mi face cunoscute marile succese obținute de un grup de ingineri în frunte cu tov. Gubkin. Acest grup, cu o tenacitate împinsă pînă la eroism și cu un sprijin cu totul neînsemnat din partea organelor de stat, nu numai că a întreprins, pornind de la zero, o temeinică cercetare științifică a șisturilor bituminoase și a sapropelului, dar a și învățat în mod practic să prepare din aceste minerale diverse produse utile cum sînt : ihtiolul, lacul negru, diverse săpunuri, parafina, sulfatul de amoniu etc.

Avînd în vedere că aceste lucrări, după cum arată tov. Krasin, reprezintă o bază temeinică pentru o industrie menită să aducă Rusiei, peste unul sau două decenii, un venit de sute de milioane de ruble, propun :

1) Să se asigure imediat, din punct de vedere financiar, desfășurarea în continuare a acestor lucrări.

2) Să se înlătore de îndată, precum și de acum înainte, orice piedici care frînează lucrările și

3) Să fie decorat cu Ordinul „Steagul Roșu“ grupul de ingineri sus-menționat și să i se acorde ca premiu o însemnată sumă de bani.

Despre toate acestea vă rog să mă informați în scris, prin tov. Gorbunov, directorul treburilor Consiliului Comisariilor Poporului. În caz că se ivesc anumite piedici, de orice natură ar fi ele, înștiințați-mă imediat tot prin dânsul.

Președintele C.C.P. și C.M.A. *V. Ulianov (Lenin)*

Scris la 16 octombrie 1922

*Publicat pentru prima oară
la 20 ianuarie 1930, în ziarul
„Izvestiia C.E.C. și a C.E.C.
din Rusia” nr. 20*

*Se tipărește după un exemplar
dactilografiat,
semnat de V. I. Lenin*

SCRISOARE CĂTRE BIROUL POLITIC
AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA
ÎN LEGĂTURĂ CU CONTRACTUL ÎNCHEIAT
CU UN CONSORȚIU DE FIRME GERMANE ¹³⁸

Tovarășului STALIN pentru BIROUL POLITIC,
o copie tovarășului KAMENEV

Am citit cu atenție contractul încheiat cu Otto Wolff. Găsesc că obiecțiile ridicate de tov. Kamenev se explică printr-o totală neînțelegere și cred că problema trebuie prezentată chiar mâine spre rezolvare Biroului Politic, întrucât divergența intervenită între mine și Kamenev cere o rezolvare competentă și definitivă.

Kamenev spune în scrisoarea sa că noi „avem obligația față de Wolff să-i cumpărăm marfa“. Este vorba de o totală neînțelegere. Citind textul contractului, am văzut, într-o serie întreagă de clauze, că noi avem dreptul să verificăm lista de mărfuri pe care ni le dă Wolff. Noi nu ne luăm câtuși de puțin obligația să cumpărăm mărfurile pe care ni le oferă el. Dacă Wolff nu va putea să întocmească lista de mărfuri pe care ne-am declarat de acord să le cumpărăm, atunci contractul va avea valabilitate numai pentru acelea din ele pe care am acceptat să le cumpărăm. Am discutat amănunțit această chestiune atît cu Lejava, cît și cu Frumkin, și amîndoi susțin că nouă în nici un caz nu ne revine obligația de a cumpăra mărfurile lui Wolff.

Prin aceeași neînțelegere se explică și afirmația făcută de tov. Kamenev că Lejava, cum s-a exprimat dînsul, i-a „sporit“ neîncrederea. În realitate însă, propunerea lui Stomoneakov, care e formulată în pagina a doua a protocolului nr. 62 și care a fost acceptată în mod unanim de toate cadrele noastre de conducere din economie, are cu totul alt sens. Ceea ce propune el este ca, în interesul industriei noastre în refacere, Wolff să ne furnizeze cît mai multe

strunguri și alte mașini-unelte care ne sînt necesare, de pildă, pentru trustul electric. Wolff poate să accepte această condiție, pentru că o asemenea comandă îi va aduce și ea un câștig, iar industria metalurgică din Germania, în general, are nevoie de comenzi. Strungurile și mașinile pentru trustul electric, bunăoară, ne sînt absolut necesare, pentru că la noi această industrie începe să se învioneze și pentru noi este extrem de important s-o dezvoltăm, consolidînd-o definitiv cu mijloace de producție germane.

Prin urmare, amendamentul prezentat de Lejava decurge din interesele economice, just înțelese, ale Rusiei, care acum are nevoie de protecționism, îndeosebi pentru întreaga industrie ușoară, deoarece în felul acesta vom putea lesne să refacem această industrie și să apărăm astfel interesele proletariatului nostru. Amendamentul lui Lejava n-are nimic comun cu nici un fel de liber-schimbism sau chiar cu deschiderea granițelor, fie și în condițiile menținerii taxelor vamale. La sfîrșitul scrisorii sale tov. Kamenev spune :

„Concluzia : întrucît ne acordă o păsuire de un an pentru achitarea unor mărfuri pe care nu le cunoaștem, noi îi acordăm acum lui Wolff dreptul de monopol asupra achiziționării și exportului de materii prime. E ieftin“.

Asta dovedește o totală neînțelegere. Fiindcă un contract mai avantajos decît cel pe care-l încheiem cu Wolff nici nu ne putem închipui. În primul rînd, noi îi plătim 10% anual, în timp ce pînă și Anglia plătește acum 7%, iar guvernul german 12%. În al doilea rînd, noi nu cumpărăm de loc de la el niște mărfuri necunoscute, ci numai pe cele care figurează pe lista verificată de noi și care sînt admise la import. În al treilea rînd, noi îi acordăm dreptul de monopol asupra achiziționării și exportului de materii prime în schimbul unei împărțiri a profiturilor care nu poate să aibă nimic comun cu vreun fel de taxe vamale. Și anume : în primul rînd, noi primim un dividend de 10%, în al doilea rînd, primim, ca și Wolff, un profit de 10%, și în al treilea rînd, dacă profitul trece de 40 %, primim 75% din surplus, în timp ce consorțiul primește numai 25%.

Consider că contractul încheiat cu Wolff reprezintă un contract tipic cu întreprinderi capitaliste germane.

Un asemenea contract este extrem de avantajos pentru noi și prin faptul că obținem o împărțire pe din două a profitului, care, pe cât se pare, se poate ridica la sute de procente. Interesele industriei noastre în refacere și deci ale întreprinderilor noastre industriale sînt astfel pe deplin asigurate. Despre unele urmări dezastruoase pentru noi care ar decurge din deschiderea fie și condiționată, fie și temporară a granițelor, nici vorbă nu poate fi. De aceea insist categoric să se aprobe contractul cu Wolff și, întrucît această chestiune este urgentă, rog ca ea să fie pusă mîine în ședința Biroului Politic. Vă trimit alăturat acest contract, precum și scrisoarea tovarășului Kamenev ¹³⁹.

Președintele Consiliului Comisarilor Poporului
V. Ulianov (Lenin)

Scris la 18 octombrie 1922

*Se tipărește pentru prima oară,
după un exemplar dactilografiat,
care a fost corectat și semnat
de V. I. Lenin*

CĂTRE CONGRESUL GENERAL AL LUCRĂTORILOR DIN FINANȚE ¹⁴⁰

Dragi tovarăși,

Consolidarea finanțelor sovietice este o sarcină dintre cele mai grele, dar ea se situează astăzi pe primul plan, și fără rezolvarea ei nu putem face pași importanți înainte, atît în ce privește apărarea independenței Rusiei Sovietice față de capitalul internațional, cît și în ce privește dezvoltarea ei economică și culturală. Aparatul nostru financiar trebuie să-și încordeze toate forțele pentru ca în cel mai scurt timp, prin încasarea impozitelor, să fie în stare să asigure statului muncitoresc-țărănesc mijloacele necesare pentru o desfășurare normală a activității tuturor organelor de stat.

Salut Congresul general al lucrătorilor din finanțe și îmi exprim ferma convingere că în opera de organizare a finanțelor acești lucrători vor îndreptăți speranțele pe care și le pun în ei masele muncitoare din Rusia Sovietică.

20 octombrie 1922

V. Ulianov (Lenin)

„Pravda” nr. 240
din 24 octombrie 1922

Se tipărește după textul
apărut în ziar, confruntat
cu exemplarul dactilografiat,
care a fost corectat și semnat
de V. I. Lenin

CĂTRE ASOCIAȚIA
PRIETENILOR RUSIEI SOVIETICE (S.U.A.)¹⁴¹

20. X. 1922

Dragi tovarăși,

Am verificat chiar acum, pe baza unor informații cerute în mod special comitetului executiv gubernial din Perm, știrile extrem de îmbucurătoare apărute în ziarele noastre în legătură cu munca depusă de membrii Asociației dumneavoastră, în frunte cu Harold Ware, care au lucrat cu brigada de tractoriști din această gubernie la sovhozul (gospodărie de stat) „Toikino“.

În ciuda unor imense greutateți — care se datoresc mai ales marii distanțe dintre centru și sus-menționatul loc de muncă, cât și distrugerilor provocate de Kolceak în timpul războiului civil —, dumneavoastră ați obținut succese care trebuie considerate ca fiind cu totul excepționale.

Mă grăbesc să vă exprim profunda mea recunoștință, rugându-vă totodată să publicați acest lucru în organul Asociației dumneavoastră și, dacă e posibil, în întreaga presă din Statele Unite ale Americii de Nord.

Voi face demersuri pe lângă Prezidiul Comitetului Executiv Central din Rusia pentru ca această gospodărie de stat să fie declarată gospodărie model și să i se acorde un ajutor special și extraordinar, atât în ce privește lucrările de construcție, cât și în ce privește aprovizionarea cu benzină, metal și alte materiale necesare pentru crearea unui atelier de reparații.

Îmi exprim încă o dată, în numele Republicii noastre, o profundă recunoștință și vă rog să aveți în vedere că nici un fel de ajutor nu este pentru noi atît de binevenit și de important ca acela pe care ni l-ați dat dumneavoastră.

Președintele Consiliului Comisarilor Poporului

Lenin

„Pravda” nr. 240
din 24 octombrie 1922

Se tipărește după textul
apărut în ziav

CĂTRE ASOCIAȚIA PENTRU ACORDAREA DE AJUTOR TEHNIC RUSIEI SOVIETICE ¹⁴²

20. X. 1922

Dragi tovarăși,

În ziarele noastre au apărut știri extrem de îmbucurătoare despre munca desfășurată de membrii Asociației dumneavoastră în sovhozurile (gospodăriile de stat) din județul Kirsanov, gubernia Tambov, și la gara Mitino, gubernia Odesa, precum și despre munca unui grup de mineri din bazinul Donețului ¹⁴³.

În ciuda unor imense greutăți, care se datoresc mai ales distrugerilor din timpul războiului civil, dumneavoastră ați obținut succese care trebuie considerate drept excepționale.

Mă grăbesc să vă exprim profunda mea recunoștință, rugându-vă totodată să publicați acest lucru în organul Asociației dumneavoastră și, dacă e posibil, în întreaga presă din Statele Unite ale Americii de Nord.

Voi face demersuri pe lângă Prezidiul Comitetului Executiv Central din Rusia pentru ca cele mai bune gospodării să fie declarate gospodării model și să li se acorde un ajutor special și extraordinar, astfel ca să-și desfășoare cu succes munca lor.

Încă o dată îmi exprim, în numele Republicii noastre, o profundă recunoștință și vă rog să aveți în vedere că ajutorul pe care îl dați dumneavoastră la lucrarea pământului cu tractoarele este pentru noi deosebit de binevenit și de important.

Este o deosebită plăcere pentru mine să vă felicit pentru proiectul dumneavoastră de a organiza 200 de comune agricole.

Președintele Consiliului Comisarilor Poporului

Lenin

„Pravda” nr. 240
din 24 octombrie 1922

Se tipărește după textul
apărut în ziar

CĂTRE PREȘEDINTELE COMITETULUI EXECUTIV GUBERNIAL DIN PERM

20 octombrie 1922

Brigada americană de tractoare de sub conducerea tovarășului Harold Ware, care lucrează pe teritoriul guberniei Perm, în județul Ohansk, a obținut, într-o scurtă perioadă de timp, rezultate deosebit de însemnate. Au fost arate în total 1 500 de deseatine, din care aproape 1 000 au fost însămânțate cu grâu de toamnă.

Nu încapе îndoială că sus-numitul grup ar fi reușit să obțină rezultate și mai bune dacă nu s-ar fi manifestat unele lipsuri, obișnuite în practica noastră.

Chiar în raportul dumneavoastră se menționează că duceți lipsă de benzină și de lubrifianți, că aveți unele greutăți cu muncitorii la construcția de locuințe, dar nu se arată ce măsuri a luat comitetul executiv gubernial pentru a lichida greutățile semnalate.

Este absolut inadmisibil ca o asemenea inițiativă utilă să nu fie sprijinită prin toate mijloacele, îndeosebi de către organizațiile locale, care pot să ia cunoștință mai repede de piedicile ce se ivesc și să ajute la înlăturarea lor.

Vă rog să acordați un ajutor cât mai eficient grupului menționat și, în special, să sprijiniți aplicarea propunerilor făcute de el cu privire la folosirea rațională a tractoarelor, aprovizionarea cu benzină, organizarea unui atelier de reparații, construirea de locuințe etc.

Ajutorul pe care ni-l dau grupurile agricole americane este cât se poate de dorit și de oportun. Sarcina noastră în cazul de față constă, în primul rînd, în a contribui în cel mai înalt grad la înlăturarea fără întârziere a inițiativelor lor.

Comunicați-mi, prin tov. Smolianinov, ce rezultate au dat măsurile pe care le-ați întreprins, precum și ce probleme noi, deosebit de importante, se ridică în momentul de față și nu pot fi rezolvate de dumneavoastră.

Președintele Consiliului Comisarilor Poporului

V. Ulianov (Lenin)

*Publicat pentru prima oară în 1959,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI*

*Se tipărește după un exemplar
dactilografiat, care a fost
corectat și semnat de V. I. Lenin*

CĂTRE PREZIDIUL C.E.C. DIN RUSIA

24/X. 1922

Într-o serie întreagă de articole apărute în presă sînt relevate succesele, cu totul excepționale, obținute de cîteva comune și brigăzi agricole americane care au adus cu ele tractoare. În urma unei verificări speciale s-a stabilit că foarte bine a lucrat brigada de tractoare în frunte cu Harold Ware, care a fost repartizată la sovhozul „Toikino“ din gubernia Perm. În afară de asta, la Secția imigrație industrială a Consiliului economic superior au fost primite informații similare în legătură cu activitatea comunelor agricole din județul Kirsanov, gubernia Tambov, și din satul Migaevo, județul Tiraspol, gubernia Odesa.

Asociația americană pentru acordarea de ajutor tehnic Rusiei organizează în prezent vreo 200 de arteluri cu 800—1 000 de tractoare, care urmează să fie trimise în Rusia. Dacă vor reuși să facă acest lucru, înseamnă că în fiecare județ vom putea avea măcar o gospodărie agricolă model, înzestrată cu tehnică americană, ceea ce prezintă, după părerea mea, o importanță cu totul deosebită.

Pentru a stimula această acțiune, am trimis Asociației americane a prietenilor Rusiei Sovietice și Asociației americane pentru acordarea de ajutor tehnic Rusiei Sovietice cîte o scrisoare de mulțumire, în care am subliniat că nici un alt ajutor nu este pentru noi atît de oportun și de important ca acela pe care ele îl acordă agriculturii noastre *. În aceste scrisori le-am comunicat că voi face demersuri la

* Vezi volumul de față, p. 247—248, 249—250. — *Nota red.*

Prezidiul C.E.C. din Rusia ca gospodăria din gubernia Perm și alte gospodării mai importante să fie declarate gospodării model și să li se acorde un ajutor special și extraordinar atît în ceea ce privește lucrările de construcție, cît și în ceea ce privește aprovizionarea cu benzină, metal și alte materiale necesare pentru desfășurarea lucrărilor și organizarea unor ateliere de reparații.

Rog să se examineze chestiunea și să se dea curs prezentului demers ¹⁴⁴.

Președintele Consiliului Comisarilor Poporului
V. Ulianov (Lenin)

*Publicat pentru prima oară în 1959,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI*

*Se tipărește după un exemplar
dactilografiat, semnat de
V. I. Lenin*

COMPLETARE LA CLAUZELE CONTRACTULUI
CU L. URQUHART ¹⁴⁵

- 1) Totodată : trebuie restrâns teritoriul concesiunii, lăsînd neapărat la dispoziția R.S.F.S.R. o parte din Ekibastuz care să fie suficientă pentru Ural (cel puțin $\frac{1}{4}$ sau $\frac{1}{6}$) ;
- 2) ceea ce e principal : trebuie reduse sumele pe care le primește Urquhart, astfel ca noi să nu obținem venituri abia în 1934 (?).

Lenin

- 3) Care e rostul acestor amendamente ? Constituie ele o directivă *aproximativă* pentru delegații noștri ?
Sînt pentru.

Lenin

*Scris nu mai devreme
de 25 octombrie 1922*

*Publicat pentru prima oară în 1959,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI*

Se tipărește după manuscris

MESAJ DE SALUT ADRESAT CU PRILEJUL ELIBERĂRII ȚINUTULUI PRIMORIE ¹⁴⁶

Cita. Către președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Extremului Orient

La cea de-a cincea aniversare a victorioasei Revoluții din Octombrie, Armata Roșie a făcut încă un pas hotărâtor spre o completă curățire de trupele ocupanților străini a teritoriului R.S.F.S.R. și al republicilor unite cu ea. Recucerirea Vladivostokului de către armata populară revoluționară a Republicii Extremului Orient reunește cu masele muncitoare din Rusia pe cetățenii ruși care au avut de suportat jugul greu al imperialismului japonez. Felicit, cu prilejul acestei noi victorii, pe toți oamenii muncii din Rusia și eroica Armată Roșie și rog guvernul Republicii Extremului Orient să transmită tuturor muncitorilor și țăranilor din regiunile eliberate și din orașul Vladivostok salutul Consiliului Comisarilor Poporului al R.S.F.S.R.

Președintele Consiliului Comisarilor Poporului al R.S.F.S.R.,
V. Ulianov (Lenin)

Moscova, 26. X. 1922

„Pravda” nr. 243
din 27 octombrie 1922

Se tipărește după textul
apărut în ziar

INTERVIU ACORDAT LUI M. FARBMAN,
 CORESPONDENT AL ZIARELOR „OBSERVER“
 ȘI „MANCHESTER GUARDIAN“ ¹⁴⁷

1. Intrebare. Presa antirusă prezintă primirea lui Herriot la Moscova și tratativele franco-ruse ca o cotitură decisivă în politica externă a Rusiei Sovietice.

Este adevărat acest lucru? Este adevărat că Rusia consideră politica dusă de Anglia în Orientul Apropiat drept o provocare și că ea este gata să încheie cu Franța un acord îndreptat împotriva Angliei?

Răspuns. Consider că este absolut eronat să se prezinte primirea lui Herriot la Moscova și tratativele franco-ruse ca o cotitură, oricât de mică, în politica Rusiei Sovietice în general și ca o cotitură împotriva Angliei în special ¹⁴⁸. Fără îndoială, noi dăm o înaltă apreciere atît venirii lui Herriot la Moscova, cît și demersurilor întreprinse în vederea unei apropieri de Franța sau a unor tratative cu ea, care au devenit astăzi posibile, probabile și, vreau să cred, necesare. Orice apropiere de Franța este extrem de oportună pentru noi, și asta cu atît mai mult cu cît interesele comerciale ale Rusiei reclamă imperios o apropiere de acest stat continental, care se numără printre cele mai puternice. Dar noi sîntem convinși că această apropiere nu implică cîtuși de puțin necesitatea de a ne schimba în vreun fel politica noastră față de Anglia. Considerăm că sînt perfect posibile relații pe deplin prietenești cu ambele state și ele constituie un obiectiv pentru noi. Considerăm că tocmai dezvoltarea relațiilor comerciale va acționa în mod inevitabil ca un imbold extrem de puternic spre atingerea acestui obiectiv. Considerăm că o justă înțelegere a intereselor Angliei și Franței va acționa, de asemenea, în acest sens.

Considerăm că interesele reciproce ale Angliei și Franței, în măsura în care ele vin în atingere cu acelea ale Rusiei, nu conțin în nici un caz elemente de discordie inevitabilă între Anglia și Franța. Dimpotrivă, credem chiar că existența unor relații pașnice și prietenești între aceste state și Rusia constituie o garanție (aș fi înclinat să spun : cea mai solidă garanție) că pacea și prietenia dintre Anglia și Franța vor dăinui multă vreme și că, în condițiile actuale, orice divergențe posibile și probabile între Franța și Anglia își vor găsi, în cel mai scurt timp și în mod sigur, o soluționare fericită.

2. *Intrebare.* Nu constituie oare terminarea efectivă a războiului greco-turc¹⁴⁹, care a fost sprijinit de Anglia, momentul cel mai prielnic pentru încheierea unui acord anglo-rus ?

Răspuns. Firește că terminarea războiului greco-turc, care a fost sprijinit de Anglia, constituie un moment care face să crească, în anumite privințe, șansele încheierii unui acord anglo-rus. Noi am căutat și înainte de terminarea acestui război să încheiem un asemenea acord, și acest obiectiv îl vom urmări acum cu și mai multă energie. Ce-i drept, unele dintre problemele legate de terminarea acestui război formează obiectul unor divergențe între noi și Anglia. Dar, în primul rând, pacea care a luat locul războiului greco-turc constituie, după părerea noastră, un asemenea câștig pentru politica internațională în general, încât sperăm că, datorită păcii greco-turce, se va ajunge la îmbunătățirea condițiilor generale ale acestei politici. În al doilea rând, noi în nici un caz nu considerăm că divergențele dintre noi și Anglia nu pot fi lichidate. Dimpotrivă, sperăm că viitorul cel mai apropiat ne va arăta, în legătură cu diferitele stadii ale problemei Orientului Apropiat, în ce măsură este justificată speranța noastră că tocmai terminarea războiului greco-turc va însemna, în același timp, și lichidarea conflictelor și discordiilor care au pus pe avanscena politicii internaționale acest război care a luat sfârșit. Noi facem totul pentru ca prin terminarea acestui război să se pună, totodată, capăt fricțiunilor și divergen-

țelor cu Anglia și sperăm că și în cazul de față interesele guvernului englez vor prevala asupra oricăror insinuări și relatări, adeseori lipsite de sinceritate, ale presei antiruse.

3. *Întrebare.* Considerați participarea Rusiei la Conferința pentru problema orientală doar ca o chestiune de prestigiu sau porniți numai de la interesele reale ale Rusiei? Este guvernul rus de acord cu propunerea Franței de a se admite ca Rusia să participe numai la acea parte a conferinței care urmează să rezolve problema strîmtorilor?

Răspuns. Participarea Rusiei la rezolvarea problemei Orientului Apropiat nu o consider în nici un caz drept o chestiune de prestigiu¹⁵⁰. Sper că prin întreaga politică internațională dusă de noi în acești cinci ani am dovedit îndeajuns că sîntem cu totul indiferenți față de problemele de prestigiu și că n-am fi niciodată în stare ca, din simple considerente de prestigiu, să formulăm vreo revendicare sau să micșorăm șansele reale de pace între state. Sînt convins că nu există alt stat în care masele populare să se arate atît de indiferente față de problema prestigiului ca atare și atît de prompte s-o trateze cu cea mai veselă ironie. Noi credem că în epoca modernă diplomația tinde tot mai mult să privească tocmai în acest fel chestiunile de prestigiu.

Politica noastră în Orientul Apropiat este o chestiune de cel mai real și mai direct interes vital pentru Rusia și pentru o serie întreagă de state federalizate cu ea. Dacă tuturor acestor state nu le-ar fi satisfăcută cerința de a participa la Conferința pentru problemele Orientului Apropiat, asta ar crea atîtea elemente de animozitate, de conflicte și de nemulțumire, ar provoca asemenea greutatea în relațiile pur comerciale dintre răsăritul Europei, de o parte, și toate celelalte state, de altă parte, încît ar fi cu desăvîrșire lichidate condițiile pentru o conviețuire pașnică sau această conviețuire ar fi extrem de mult îngreuiată.

De aceea guvernul rus nu este mulțumit de propunerea Parisului ca Rusia să fie admisă să participe numai la acea parte a conferinței care va avea să rezolve problema strîmtorilor. Noi credem că o asemenea limitare ar duce inevi-

tabil la o serie de inconveniente practice nemijlocite, în special economice, de pe urma cărora înseși Franța și Anglia, după toate probabilitățile, vor avea de suferit în viitorul cel mai apropiat.

4. *Intrebare.* Care este programul rus de rezolvare a problemei strîmtorilor ?

Răspuns. Programul nostru cu privire la strîmtori (care deocamdată este, bineînțeles, încă aproximativ) conține între altele :

În primul rînd, satisfacerea aspirațiilor naționale ale Turciei. Noi considerăm că acest lucru este cerut nu numai de interesele independenței naționale. Experiența căpătată de noi, în decursul acestor cinci ani, în rezolvarea problemei naționale într-un stat care cuprinde un număr atît de mare de naționalități — situație pe care nu prea o întîlnim în alte țări — ne întărește pe deplin convingerea că, în asemenea cazuri, singura atitudine justă față de interesele națiunilor va fi satisfacerea maximă a acestor interese și crearea unor condiții care să excludă orice posibilitate de conflicte pe această bază. Din experiența noastră am căpătat convingerea neșrămutată că numai o atenție cu totul deosebită față de interesele diverselor națiuni face să dispară baza oricăror conflicte, înlătură neîncrederea reciprocă și teama de intrigă, creează — mai ales în rîndul muncitorilor și țăranilor care vorbesc limbi diferite — acea încredere fără de care atît relațiile pașnice între popoare, cît și dezvoltarea cu succes a tot ce este valoros în civilizația de astăzi sînt absolut imposibile.

În al doilea rînd, programul nostru prevede închiderea strîmtorilor pentru toate vasele de război, atît în timp de pace cît și în timp de război. Acesta este interesul comercial direct și imediat al tuturor statelor, nu numai al acelorale căror teritorii se află în directă vecinătate cu strîmtorile, ci și al tuturor celorlalte state. Trebuie să avem în vedere că fraze, discuții și asigurări pacifiste, uneori chiar jurăminte împotriva războiului și pentru apărarea păcii *

* E vorba de pacea de la Versailles. — *Nota red*

ne este dat să auzim extrem de des în întreaga lume, în timp ce hotărîrea de a lua măsuri reale, fie și din cele mai simple, pentru asigurarea păcii o observăm extrem de rar în majoritatea statelor și mai ales în statele moderne civilizate. Or, noi am dori să auzim, atît în această problemă cît și în altele asemănătoare, cît mai puține declarații cu caracter general, cît mai puține promisiuni solemne și formule pompoase și cît mai multe hotărîri și măsuri dintre cele mai simple și mai clare, care să ducă într-adevăr la pace, dacă nu la înlăturarea completă a pericolului de război.

În al treilea rînd, programul nostru cu privire la strîmtori prevede deplina libertate a navigației comerciale. După cele spuse de mine în fraza precedentă, cred că e cu totul de prisos să lămuresc și să concretizez acest punct.

5. *Intrebare.* Ar fi de acord guvernul rus cu un control asupra strîmtorilor exercitat de Liga Națiunilor dacă din aceasta ar face parte și Rusia, Turcia, Germania și Statele Unite ?

Sau Rusia ar cere să se instituie o comisie specială pentru controlul asupra strîmtorilor ?

Răspuns. Noi sîntem, firește, adversari ai Ligii Națiunilor¹⁵¹, și cred că nu numai orînduirea noastră economică și politică, cu particularitățile ei, determină atitudinea noastră negativă față de Liga Națiunilor, dar și interesele păcii, privite din punctul de vedere al condițiilor concrete ale întregii politici internaționale actuale în general, justifică pe deplin această atitudine negativă. Liga Națiunilor poartă în mod atît de vădit pecetea provenienței sale din războiul mondial, este atît de indisolubil legată de tratatul de la Versailles, este atît de lipsită de ceva care să semene cu stabilirea efectivă a unei egalități în drepturi a națiunilor, cu șansele reale ale unei conviețuiri pașnice între ele, încît atitudinea noastră negativă față de Liga Națiunilor este de înțeles și nu are, cred, nevoie de alte comentarii.

6. *Intrebare.* Înseamnă oare refuzul de a ratifica acordul cu Urquhart o victorie a „comuniștilor de stînga”? Care sînt condițiile obiective care ar face cu putință reluarea tratativilor și ratificarea acordului cu Urquhart?

Răspuns. Chestiunea încheierii unui acord cu Urquhart a fost ridicată de guvernul nostru încă de pe vremea cînd eu eram bolnav și nu puteam să iau parte la treburile guvernării. De aceea în momentul de față nu sînt încă pe deplin informat asupra tuturor amănunțelor acestei chestiuni. Totuși, pot să afirm cu toată certitudinea că în momentul de față nu este și nu poate fi vorba de o victorie a comuniștilor de stînga. Știu acest lucru din constatările mele directe asupra modului cum se desfășoară activitatea guvernului.

Fapt este că atitudinea nejustă a Angliei, care și-a găsit expresia în refuzul de a consimți ca noi să fim admiși la conferință, a fost atît de neașteptată, a stîrnit atîta indignare în Rusia și a unit atît de strîns nu numai pe comuniștii de dreapta cu cei de stînga, dar și uriașa masă a populației ruse fără partid, pe muncitori și pe țărani, încît lucrurile nu au ajuns și nu puteau să ajungă la nici un fel de divergență între comuniștii de stînga și cei de dreapta.

Expunerea de motive prezentată de noi pentru respingerea acordului cu Urquhart a exprimat direct, se poate spune, starea de spirit nu numai a întregului partid, dar și pe aceea a întregului popor, cu alte cuvinte starea de spirit a întregii mase a muncitorilor și țăranilor.

Reluarea tratativilor și ratificarea, după aceea, a acordului cu Urquhart sînt condiționate, în primul rînd, de înlăturarea de către Anglia a nedreptăților flagrante comise față de Rusia și care sînt legate de nesocotirea în fel și chip a drepturilor ei de a participa la Conferința pentru problemele Orientului Apropiat. În ce privește însă condițiile concrete ce ne-au fost prezentate de Urquhart, n-am avut încă timp să mă ocup amănunțit de ele și pot să spun numai că guvernul a hotărît să dea cît mai curînd posibilitate celor ce sînt pentru sau contra acestei convenții să-și spună cuvîntul în presa noastră, pentru ca, dintr-o

discuție cât mai obiectivă și mai argumentată, să capete material pentru o cât mai serioasă verificare a tuturor părerilor „pro” și „contra” și pentru o soluționare a acestei probleme într-un spirit de deplină concordanță cu interesele Rusiei.

7. *Intrebare.* În ce măsură sînt întemeiate învinuirile aduse de presa antirusă din Anglia, care susține că recentele arestări operate în rîndurile industrișilor din Moscova înseamnă sfîrșitul noii politici economice și revenirea la politica de naționalizare și de confiscări ?

Răspuns. Referitor la întrebarea dumneavoastră în legătură cu învinuirea ce ni se aduce de presa antirusă din Anglia că am arestat „niște industriași din Moscova”, trebuie să spun că chiar azi am citit într-unul din ziarele noastre („Izvestiia”) o scurtă notă sub titlul : „Arestarea unor speculanți de la bursa neagră”. Nimeni altul decît tov. Z. B. Kațnelson, șeful Direcției economice de pe lîngă Direcția politică de stat, spune în această notă că n-a fost de loc vorba de arestarea unor industriași, că „zvonorile pe care le răspîndesc dușmanii Puterii sovietice, atît în interiorul R.S.F.S.R. cît și în străinătate, cum că aceste arestări ar însemna o prigoană împotriva comerțului liber nu sînt în realitate decît o născocire *cu totul absurdă*, pornită din intenția contrarevoluționară, bine determinată, de a submina relațiile economice ce se înfiripă azi cu Europa occidentală”.

În realitate au fost arestați doar niște speculanți de la așa-zisa bursă neagră, și autoritățile noastre dispun de date care arată legăturile pe care acești speculanți de bursă și traficanți de valută le aveau cu unii funcționari ai misiunilor străine din Moscova ; din aceste date reiese nu numai că s-a vîndut platină și aur (în lingouri), dar că, totodată, *s-a organizat trecerea prin contrabandă a acestor valori peste graniță.*

Din toate acestea puteți vedea că zvonorile potrivit căroră noi am pune capăt „noului politici economice” sînt cu totul lipsite de teme și că învinuirile presei antirusă din Anglia, care, printr-o nemaipomenită denaturare a lucrurilor și prin înșelăciune, caută să prezinte într-o lumină falsă politica noastră, sînt pe de-a-ntregul inventate. În

realitate n-a fost nici vorbă, în nici un fel de cercuri guvernamentale, să se pună capăt „noii politici economice“ și să se revină la cea veche. De altfel, întreaga activitate desfășurată de guvern în actuala sesiune a Comitetului Executiv Central din Rusia este îndreptată spre o cât mai temeinică consolidare, prin lege, a ceea ce se numește noua politică economică, pentru a înlătura astfel orice posibilitate de abatere de la înlăturarea ei.

27. X. 1922

„Pravda“ nr. 254
din 10 noiembrie 1922

*Se tipărește după un exemplar
dactilografiat, corectat
de V. I. Lenin*

CUVÎNTARE ROSTITĂ LA CEA
 DE-A IV-A SESIUNE A C.E.C. DIN RUSIA
 AL CELEI DE-A IX-A LEGISLATURI
 31 OCTOMBRIE 1922 ¹⁵²

(Aplauze furtunoase, îndelung repetate. Întreaga asistență se ridică în picioare.) Tovarăși! Permiteți-mi să mă mărginesc la câteva cuvinte de salut. În primul rînd, se cuvine, bineînțeles, să adresăm salutul nostru Armatei Roșii, care a dat în zilele acestea o nouă dovadă de vitejia ei, cucerind Vladivostokul și curățind întreg teritoriul celei din urmă dintre republicile care s-au unit cu Rusia Sovietică. Sînt convins că exprim părerea generală dacă voi spune că noi, salutînd aici cu toții acest nou act de eroism al Armatei Roșii, salutăm totodată și faptul că s-a făcut un pas, pare-se hotărîtor, spre terminarea războiului: ultimele forțe ale albgardiștilor au fost aruncate în mare. (Aplauze.) Eu cred că Armata noastră Roșie ne-a pus pentru multă vreme la adăpost de o eventuală repetare a unui atac al albgardiștilor, îndreptat împotriva Rusiei sau a oricăreia dintre republicile care, direct sau indirect, sînt mai mult sau mai puțin strîns legate de noi.

Dar, pentru a nu aluneca cumva într-o înfumurare excesivă, trebuie să spunem totodată că aici și-au avut rolul lor nu numai eroismul și forța Armatei Roșii, dar și situația internațională și diplomația noastră.

A fost o vreme cînd Japonia și Statele Unite ale Americii au semnat acorduri în vederea sprijinirii lui Kolceak. A trecut atît de mult de atunci, că mulți dintre noi poate au și uitat cu totul de ele. Dar o asemenea vreme a existat totuși. Și dacă noi am reușit să facem ca astfel de acorduri

să nu mai fie cu putință, ca japonezii, cu toată forța lor militară, să declare că se retrag și să-și țină această promisiune este, desigur, și un merit al diplomației noastre.

Nu voi lungi acum scurtul meu cuvînt de salut pentru a vă arăta prin ce se explică acest succes. Voi spune numai că într-un viitor apropiat diplomaților noștri le va reveni sarcina să se afirme încă o dată, într-o problemă de primă importanță, în care sîntem vital interesați, — mă refer la Conferința în legătură cu problemele Orientului Apropiat, convocată de Anglia pentru 13 noiembrie la Lausanne. Sînt convins că și acolo diplomații noștri vor face față situației, că și acolo vom ști să apărăm interesele tuturor republicilor federative laolaltă cu acelea ale R.S.F.S.R. ; în orice caz, vom ști să arătăm limpede maselor unde e piedica, în ce constă ea și în ce măsură se contrapune ea dorințelor și năzuințelor noastre celor mai legitime, și nu numai alor noastre, dar și acelorale tuturor statelor interesate în problema strîmtorilor.

Aș vrea să mă mărginesc la aceste scurte observații în legătură cu politica externă și să trec acum la activitatea desfășurată de dumneavoastră aici.

Cred că am obținut aici succese cît se poate de importante, cu toate că la prima vedere activitatea aceasta li s-a părut, poate, unora — sau li se pare — a nu fi prea importantă. Să luăm primul cod, pe care l-ați și adoptat, — Codul muncii. Constituie o mare realizare a Puterii sovietice faptul că, într-o vreme cînd toate țările au pornit lupta împotriva clasei muncitoare, noi ne prezentăm cu un cod care pune temeinic bazele legislației muncitorești, fixînd, de pildă, ziua de muncă de 8 ore. Ce-i drept, în legătură cu acest cod s-ar putea formula cutare sau cutare deziderat în plus. Eu cred totuși că un asemenea deziderat nu și-ar găsi justificarea.

Trebuie să avem în vedere că în comparație cu toate statele în care are loc acum o înverșunată concurență capitalistă, în care există milioane și zeci de milioane de șomeri, în care capitaliștii se coalizează, formînd, cu propriile lor forțe, puternice uniuni capitaliste și organizează o campanie împotriva clasei muncitoare, — în comparație cu aceste

state, noi sîntem cei mai lipsiți de cultură, forțele noastre de producție sînt cel mai puțin dezvoltate și noi știm să muncim cel mai prost. Este foarte neplăcut, poate, că trebuie să recunoaștem acest lucru. Dar eu cred că tocmai pentru că nu ascundem asemenea lucruri prin fraze frumoase și formale, ci le recunoaștem în mod deschis, tocmai pentru că sîntem conștienți de toate acestea și nu ne temem să le spunem de la tribună și pentru că în direcția lichidării acestor lipsuri sînt îndreptate mai multe forțe decît în oricare alt stat vom reuși să ajungem din urmă celelalte state cu o repeziciune la care ele nici n-au visat.

Firește, nu poate fi vorba de o repeziciune fantastică, fiindcă ne trebuie cîțiva ani de muncă foarte încordată pentru a ajunge la acest rezultat. Se înțelege că nu se poate face nimic de azi pe mâine. Au trecut deja cinci ani, și noi am văzut cu cîtă repeziciune se schimbă relațiile sociale. Am ajuns să înțelegem ce înseamnă un termen. Și trebuie să învățăm și de acum încolo acest lucru. Că orice schimbări se pot produce cu o repeziciune fantastică la noi nimeni n-o să creadă, dar într-o repeziciune reală, într-o repeziciune în comparație cu orice perioadă a dezvoltării istorice de pînă acum — într-o asemenea repeziciune, dacă mișcarea este condusă de un partid cu adevărat revoluționar, într-o asemenea repeziciune noi credem, și o repeziciune ca asta noi vom obține cu orice preț.

În continuare mă voi referi la Codul agrar, pe care l-ați adoptat. În această privință, după cum știți, chiar în prima zi după vestitul 25 octombrie 1917, spre deosebire de toate celelalte legislații, legislația noastră a dat numaidecît un decret asupra pămîntului, care din punct de vedere tehnic, și poate că și juridic, era cu totul imperfect, dar care conține tot ceea ce este esențial, ceea ce e absolut necesar pentru țaran și ceea ce i-a asigurat alianța cu muncitorul. Și, începînd din vremea aceea, oricît de greu ne-a fost să trecem prin acești cinci ani de neconținute războaie, noi n-am renunțat la preocuparea noastră de a satisface cît mai din plin nevoia de pămînt a țaranului. Și dacă se va constata că legea pe care ați adoptat-o acum are și ea, într-o privință sau alta, nevoie de unele îndreptări, noi vom accepta fără nici o dificultate aceste îndreptări ulterioare, aceste îmbu-

nătățiri ulterioare, așa cum dumneavoastră ați acceptat chiar acum îndreptările și îmbunătățirile aduse Codului nostru penal. Problema pământului, problema organizării modului de viață al unei imense majorități a populației — al populației țărănești — este pentru noi o problemă fundamentală. În această privință, noi am și reușit să facem ca țăranul rus să știe că la noi orice propunere cu privire la modificarea vechilor legi nu va întâmpina niciodată piedici, ci va găsi întotdeauna sprijin și o mare sollicitudine în instituția noastră legislativă supremă.

Ați mai avut apoi de examinat astfel de probleme, cum sînt Codul civil și organizarea generală judecătorească. Dumneavoastră știți că în condițiile actualei politici, pe care noi o înfăptuim cu fermitate și în privința căreia nu pot avea loc șovăieli, această problemă prezintă pentru masa largă a populației o importanță cu totul deosebită. Știți, totodată, că și în acest domeniu noi ne-am străduit să facem o delimitare între ceea ce reprezintă satisfacerea nevoilor legitime ale fiecărui cetățean, legată de actualul circuit economic, și ceea ce reprezintă abuzurile legate de n.e.p., care în toate statele sînt considerate drept ceva legal și pe care noi nu vrem să le legalizăm. Cît de eficiente vor fi îndreptările pe care dumneavoastră le-ați propus tocmai în acest scop și pe care le-ați aprobat, — asta ne-o va arăta viitorul. Noi, în nici un caz, nu ne vom lega mîinile în această privință. Dacă viața de fiecare zi va da la iveală abuzuri care n-au fost prevăzute de noi înainte, vom introduce numai-decît îndreptările necesare. În această privință știți, desigur, cu toții foarte bine că celelalte state nu cunosc, din păcate, o legiferare atît de rapidă cum e cea de la noi. Vom vedea dacă viitorul apropiat nu le va sili și pe ele să aibă grijă ca în această privință să ajungă nițel din urmă Rusia Sovietică.

Trebuie, apoi, să ne oprim asupra unei probleme nu mai puțin importante, căreia de asemenea i-ați dat aici o rezolvare definitivă. Mă refer la problema congreselor Sovietelor locale și a comitetelor executive guberniale. Aceasta e o problemă a cărei rezolvare a fost considerabil întârziată pînă acum în toate sistemele de legislație anterioare și în toate constituțiile anterioare. Ea era considerată ca lipsită

de importanță. Se credea că în provincie lucrurile pot să rămână neschimbate. Noi însă sîntem de altă părere. Sîntem convinși că dacă revoluția noastră a obținut succesele de pînă acum, aceasta se datorește faptului că am acordat totdeauna cea mai mare atenție tocmai puterii locale, experienței organelor locale. Dacă în octombrie 1917 revoluția a obținut dintr-o dată astfel de succese încît spre primăvara anului 1918 ni se părea că războiul a și luat sfîrșit, în realitate el abia începea, și începea în forma cea mai rea — aceea a războiului civil ; în realitate pacea cu germanii a însemnat sprijinirea de către acești germani a celor mai rele elemente ale războiului civil ; în realitate pacea încheiată atunci cu germanii, care în toamnă s-a năruit, a însemnat sprijinirea acestor elemente și de către puterile aliate, care ne acuzau tot pe noi de încheierea păcii cu germanii. Și dacă — zic — revoluția și-a îndeplinit opera ei cu atîta repezițiune, în cîteva luni, ba chiar în cîteva săptămîni, e pentru că ne-am bizuit în întregime pe elementele locale, pentru că le-am deschis cîmp liber de acțiune, pentru că tocmai de acolo așteptam noi entuziasmul care a făcut ca revoluția noastră să fie invincibilă și să-și desfășoare acțiunile cu toată rapiditatea. Știu că de atunci localitățile din provincie au trecut prin multe și felurite — ca să zicem așa — perturbări. Atitudinea provinciei față de centru a constituit pentru noi o problemă destul de serioasă și nu vreau cîtuși de puțin să afirm că această problemă a fost rezolvată totdeauna de noi în mod ideal : cu nivelul general de cultură pe care-l avem noi nici nu putem visa la o asemenea rezolvare ideală. Dar că ea și-a găsit o rezolvare mai sinceră, mai justă și mai temeinică decît în oricare alt stat, asta o putem spune cu tot curajul.

În încheiere voi mai atinge doar o singură problemă, care mă interesează în mod deosebit și care, cred, trebuie să vă intereseze și pe dumneavoastră toți, deși formal ea nu figurează pe ordinea de zi și nici pe lista de probleme. E vorba de problema aparatului nostru de stat — o problemă veche și veșnic nouă.

În 1918, în august, noi am efectuat un recensămînt al aparatului nostru din Moscova. Rezultatele arătau un număr de 231 000 de funcționari în aparatul de stat și în cel

sovietic din Moscova. Acest număr cuprindea pe funcționarii din instituțiile centrale cît și pe cei din instituțiile locale din Moscova. Recent, în octombrie 1922, noi am făcut din nou acest recensămînt, convinși fiind că reduseserăm aparatul nostru, peste măsură de umflat, și că el trebuie, fără îndoială, să fie mai mic. A reieșit că el numără vreo 243 000 de oameni. Acestea sînt rezultatele tuturor reducerilor. Acest exemplu ne va cere să depunem și mai multe eforturi, să studiem și să comparăm cifrele. Atunci, în 1918, cînd noi, ca să zicem așa, în primul elan al reformei, am făcut un astfel de recensămînt, la drept vorbind nu ne puteam folosi de rezultatele lui. Nu de așa ceva ne ardea nouă atunci. Războiul civil nu ne lăsa nici un moment liber. Acum sperăm că se va face acest lucru. Sîntem convinși că aparatul nostru, care prezintă foarte multe deficiențe, care este peste măsură de umflat, avînd un efectiv mai mult decît dublu față de cel necesar și care foarte adeseori nu lucrează pentru noi, ci împotriva noastră — nu trebuie să ne sfiim să spunem acest adevăr, fie și de la tribuna supremului for legislativ al republicii noastre —, va fi îmbunătățit. Pentru îmbunătățirea lui e nevoie de multă muncă și pricepere. La noi există unele începuturi de activitate foarte serioasă în direcția rezolvării problemei conținutului pe care trebuie să-l capete această îmbunătățire ; dar deocamdată toate acestea-s numai începuturi — diverse articole și unele cercetări cu caracter local. Dacă noi toți vom pleca de aici cu hotărîrea de a acorda acestei probleme o atenție mult mai mare ca de obicei, de a ne pierde mai puțin timpul cu forfota și zarva — și noi toți pierdem adeseori în felul acesta o groază de timp — și dacă vom studia în mod efectiv aparatul nostru și ne vom ocupa de el ani de-a rîndul, vom face astfel un lucru important, și succesul nostru va fi asigurat. Trebuie să avem curajul să spunem că noi creăm în mod spontan aparatul nostru. Cei mai buni muncitori își asumau funcțiile cele mai grele, atît în domeniul militar cît și în cel civil, făceau mereu greșeli, dar știau să le îndrepte și să lucreze apoi cum trebuie. Disproporția dintre acești oameni plini de curaj — care sînt, poate, în număr de cîteva zeci — și sutele celor care stau și sabotează din plin sau numai pe jumătate, încurcîndu-se în mormanele lor de hîrtii, a

Încat foarte adeseori munca noastră vie într-un imens ocean de hîrtii. Va trebui să studiem foarte temeinic această problemă, ceea ce n-am putut face pînă în prezent. Vor trebui să treacă ani de zile, va trebui să învățăm ani de-a rîndul, pentru că muncitorii noștri au un nivel de cultură scăzut și lor le e greu să se apuce de o treabă cu totul nouă în domeniul producției ; or, noi numai pe muncitori, numai pe sinceritatea și entuziasmul lor ne putem bizui. Vor trebui să treacă ani de zile pînă ce vom obține o îmbunătățire a aparatului nostru de stat, pînă ce el va atinge — nu în sensul diferitelor persoane, ci în ansamblul lui — cele mai înalte trepte ale culturii. Sînt convins că dacă ne vom îndrepta pe viitor forțele noastre în această direcție, vom obține în mod necesar și inevitabil cele mai bune rezultate. (A p l a u z e î n d e l u n g a t e.)

„Pravda” nr. 247
din 1 noiembrie 1922

Se tipărește după textul
apărut în ziar,
confruntat cu stenograma

SCRISOARE ADRESATĂ LUI G. V. CICERIN
ȘI MEMBRILOR BIROULUI POLITIC
AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA
ÎN LEGĂTURĂ CU NOTA CĂTRE ȚĂRILE
ANTANTEI REFERITOARE LA CONFERINȚA DE LA
LAUSANNE ¹⁵³

31/X. 1922.

Către tov. Cicerin și către toți membrii Biroului Politic

N-am acum timp să cumpănesc bine toate expresiile din proiectul notei către Antantă, pe care o consider extrem de importantă. Cred că trebuie cîntărit de două, trei ori fiecare cuvînt, astfel ca să nu reiasă că noi nu vrem să participăm la conferință.

În acest sens nota trebuie să fie deosebit de „diplomatică”. Mi se pare că la sfîrșitul notei, pe care am parcurs-o în mare grabă, sînt unele expresii nu îndeajuns de diplomatice în acest sens.

Lenin

*Se tipărește pentru prima oară,
după o copie dactilografiată*

CĂTRE „PETROGRADSKAIA PRAVDA“ 154

1. XI. 1922

Dragi tovarăși ! Vă felicit din tot sufletul cu prilejul celei de-a cincea aniversări a Revoluției din Octombrie și fac urarea ca în următorii cinci ani să luptăm pe frontul muncii pașnice cu același succes cu care am luptat pînă acum pe frontul războiului.

Cu cele mai bune salutări și urări,
Al dumneavoastră, *V. Ulianov (Lenin)*

„Petrogradskaia Pravda“ nr. 251
din 5 noiembrie 1922

Se tipărește după manuscris

CĂTRE „PRAVDA“

Dragi tovarăși ! Vă felicit călduros cu prilejul celei de-a cincea aniversări a Revoluției din Octombrie. Urarea mea este ca în următorii cinci ani să cucerim prin muncă pașnică nu mai puțin decît am cucerit pînă acum cu arma în mînă.

Al dumneavoastră, *Lenin*

2. XI. 1922

„Pravda“ nr. 252
din 7 noiembrie 1922

Se tipărește după manuscris

CĂTRE PRIMA CONFERINȚĂ INTERNAȚIONALĂ A COOPERATORILOR COMUNIȘTI ¹⁵⁵

Salut convocarea, cât se poate de oportună, a conferinței internaționale a cooperătorilor comuniști și îi urez să-și desfășoare cu deplin succes lucrările.

Ca și participanții la această conferință, îmi dau seama de complexitatea și greutatea sarcinii care a fost pusă : aceea de a cucerii aparatul cooperatist și a-l pune în slujba revoluției mondiale.

Voi fi foarte bucuros dacă, prin experiența activității desfășurate în Rusia, vom reuși să fim de folos și cauzei generale.

Scris la 2 noiembrie 1922

*Publicat la 3 noiembrie 1922
în ziarul „Prawda” nr. 249*

*Se tipărește după textul
apărut în ziar*

TEZE CU PRIVIRE LA BANCA COOPERATIVĂ ¹⁵⁶

- 1) Să se acorde premii pentru volumul operațiilor și pentru extinderea lor în județe ;
- 2) același lucru în ceea ce privește depunerile ;
- 3) să fie atrași în conducerea acestei bănci cei mai de văză comuniști din cooperativele de la sate, care să controleze și să stimuleze activitatea ei ;
- 4) activitatea băncii cooperative să fie stimulată de către Banca de stat prin reducerea dobânzii ;
- 5) să se aloce o anumită sumă de către Banca de stat.

Scris la 2 noiembrie 1922

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

CĂTRE MUNCITORII TEXTILIȘTI DIN
PETROGRAD ¹⁵⁷

3. XI. 1922

Dragi tovarăși ! Vă mulțumesc din suflet pentru pledul pe care mi l-ați trimis ; găesc că e minunat. Regret nespus de mult că n-am putut să-l primesc pe Șorov.

Cele mai bune salutări !

Al dumneavoastră, *V. Ulianov (Lenin)*

*Publicat pentru prima oară în 1945.
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXV*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE CONGRESUL GENERAL
AL STATISTICIENILOR DIN RUSIA ¹⁵⁸

4 noiembrie 1922

Vă mulțumesc din suflet pentru salutul ce mi l-ați adresat și vă rog, totodată, să primiți cele mai bune urări de succes în muncă.

Președintele Consiliului Comisarilor Poporului,

V. Ulianov (Lenin)

„Pravda” nr. 251
din 5 noiembrie 1922

Se tipărește după manuscris

INTERVIU ACORDAT LUI A. RANSOME,
 CORESPONDENTUL ZIARULUI
 „MANCHESTER GUARDIAN“¹⁵⁹

PRIMA VARIANTĂ

1. *Intrebare.* Observ că există aici o mare înviorare economică, toată lumea cumpără și vinde, și, pe cât se vede, ia naștere o nouă clasă comercială. *Intreb :* cum se face că nepmanul nu constituie și nici nu manifestă tendința de a deveni o forță politică ?

Răspuns. Prima întrebare pusă de dumneavoastră îmi amintește de o convorbire pe care am avut-o la Londra pe vremuri. Era într-o sîmbătă seara. Mă plimbam cu un prieten — sînt vreo douăzeci de ani de atunci¹⁶⁰. Pe străzi domnea o animație cu totul neobișnuită ; pretutindeni se instalaseră negustori care, ca mijloc de iluminat pentru tarabele lor, foloseau mici țevi de metal umplute cu petrol sau cu ceva asemănător. Luminițele erau foarte frumoase. Era, pe aceste străzi, o forfotă extraordinară. Toată lumea cumpăra sau vindea.

Exista, pe atunci, în Rusia un curent ai cărui adepți îi numeam „economști“. Prin această denumire, puțin cam ștregărească, noi subînțelegeam o simplificare puerilă a ideilor materialismului istoric al lui Marx. Prietenul meu, care era un „economist“, s-a apucat numaidecît să-și etaleze înțelepciunea. Uite, zicea el, această neobișnuită activitate economică va fi neapărat urmată de tendința de a deveni o forță politică. Un asemenea mod de a-l înțelege pe Marx m-a făcut să zîmbesc. Existența unei pletore de mici negustori, cu activitatea lor extrem de vie, nu constituie cîtuși de puțin o dovadă că clasa respectivă posedă o forță economică atît de mare încît să permită și să impună numaidecît concluzia că ea reprezintă o „forță politică“. Pe cât se pare,

Londra a devenit o forță mondială a comerțului — și anume o forță economică și politică — pe o cale ceva mai complicată decât își închipuia interlocutorul meu, și negustorii ambulante din Londra, cu toată animația extraordinară care domnea în rîndurile lor, erau destul de departe de a deveni o „forță politică” și chiar de a manifesta vreo tendință în acest sens.

Mă tem că întrebarea dumneavoastră : cum se face că „nepmanul” (adică negustorul ambulant ? micul negustor ?) nu manifestă la noi „tendința de a deveni o forță politică” ne va face să zîmbim și să răspundem în felul următor : din același motiv pentru care mulțimea de oameni de pe străzile Londrei care, cu toții, se îndeletniceau cu cumpărarea și vînzarea de mărfuri acolo, pe străzi, în zilele de sîmbătă nu manifestau în Anglia „tendința de a deveni o forță politică”.

2. *Întrebare.* Am impresia că în Rusia cumpărarea-vînzarea și schimbul sînt astăzi extrem de rentabile, în timp ce producția nu este posibilă decît în cazuri foarte rare. Cumpărarea-vînzarea și schimbul se află în mîinile nepmanilor. Producția rentabilă se practică, în cea mai mare parte, pe scară redusă și se află în mîinile particularilor. Producția nerentabilă e în mîinile statului. Vă întreb : *nu înseamnă asta o continuă întărire economică a nepmanilor și o continuă slăbire a statului ?*

Răspuns. Mă tem că și cea de-a doua întrebare a dumneavoastră pornește tot de la un punct de vedere aproape „economist”, în sensul arătat mai sus. Bastiat, mi se pare, împărtășea aproape serios părerea că „grecii și romanii antici trăiau din jaf”. El nu-și prea bătea capul cu întrebarea „economică” : de unde provenea ceea ce jefuiau acești oameni care trăiau din jaf ?

Dumneavoastră „aveți impresia că în Rusia cumpărarea-vînzarea și schimbul sînt astăzi extrem de rentabile”, „în timp ce producția nu este posibilă decît în cazuri foarte rare”.

Am fost foarte mirat cînd am citit o asemenea concluzie trasă din cele observate pe străzile Moscovei. Dar, m-am gîndit eu, cum rămîne cu milioanele și milioanele de țărani ruși ? Oare însămînțatul ogoarelor, de către acești țărani, nu este el, pe cît se pare, nu un caz rar și nici foarte rar, ci un fenomen precumpănitor în Rusia ? Nu este el un fenomen

mai frecvent „chiar“ decât „cumpărarea-vînzarea“ orișicăror lucruri de către „nepman“ ? Și în Rusia, pe cît se pare, producția țărănească nu este ea nu numai „posibilă“, dar și extrem de „rentabilă“ ? Altfel cum s-ar fi obținut sutele de milioane de puduri de pe urma impozitului în natură, pe care țărani noștri le-au și vărsat statului într-un timp extrem de scurt și fără nici o greutate ? Cum ar fi luat naștere avîntul general al activității constructive, care poate fi observat de oricine, atît în satele nemărginitei Rusii cît și în orașele ei ?

Nu cumva persoana care pune această întrebare ia drept „vînzare și schimb extrem de rentabil“ micul comerț, în care un mic negustor obține uneori milioane și milioane de ruble profit în monedă rusă depreciată, cînd un milion valorează pe piața liberă mai puțin decât valora înainte o rublă ? E îndoielnic ca o asemenea greșeală să fie cu putință, deoarece statul nostru taie acum — de cîteva luni încoace — zerourile „de prisos“ de pe banii de hîrtie¹⁶¹. Ieri era un trilion, iar astăzi se taie patru zerouri și se obțin o sută de milioane. Statul nu se îmbogățește prin asemenea operație, dar e cît se poate de straniu să se presupună că el a devenit „mai slab“, fiindcă aici s-a făcut în mod evident un pas înainte spre îmbunătățirea monedei. Nepmanul începe să-și dea seama că rubla începe să se stabilizeze ; acest lucru s-a văzut, de pildă, în vara trecută ; nepmanul începe să-și dea seama că „ștergerea“ de zerouri va continua, și mă îndoiesc că această operație ar putea fi oprită de „tendința“ lui „de a deveni o forță politică“.

Revin din nou la producție. La noi pămîntul se află în mîinile statului. Micii țărani care îl au în folosință își achită în mod exemplar impozitele. Producția industrială, dacă ne referim la așa-zisa industrie ușoară, se înviorează văzînd cu ochii, și adeseori ea se află fie în proprietatea statului — care își exercită conducerea prin salariați de-ai lui —, fie în posesia unor arendași.

De aceea n-avem nici un motiv să ne temem de „o continuă slăbire a statului“.

Trebuie făcută deosebire nu între producție și comerț, ci între producția din industria ușoară și cea din industria grea. Aceasta din urmă e într-adevăr nerentabilă și de aici

rezultă situația într-adevăr grea în care se află statul nostru. Dar despre asta am să vorbesc ceva mai departe.

3. *Intrebare.* Se fac aluzii la încercarea de a-l sili (prin impunere) pe nepman să subvenționeze producția. Întreb : *n-o să ducă asta doar la creșterea prețurilor, la sporirea profitului nepmanului și, indirect, la necesitatea de a mări salariile, — prin urmare la revenirea la vechea situație ?*

Răspuns. În mîna statului se află sute de milioane de puduri de cereale. În asemenea condiții nu ne putem aștepta ca impozitele să ne ducă „doar” la creșterea prețurilor. Impozitele ne vor aduce totodată un venit de la nepmani și de la producători, care va fi folosit pentru sprijinirea industriei, în special a industriei grele.

4. *Intrebare.* Dacă judecăm după obișnuitele criterii capitaliste, situația economică trebuie să fie mai proastă. Dacă judecăm după criteriile comuniste, ea trebuie, de asemenea, să fie mai proastă (decăderea industriei grele). Și totuși, oricare din cei cu care stau de vorbă e de acord că situația lui e mai bună decât acum un an. Pe cît se vede, se petrece aici ceva ce nu se împacă cu ideologia capitalistă și nici cu cea comunistă. Și una și alta presupune progresul. Dar dacă, în loc să progresăm, noi regresăm ? Întreb : *nu cumva în loc să mergem înainte, spre o nouă prosperitate, ne întoarcem înapoi, la vechea stare de lucruri ?* Nu cumva Rusia merge înapoi, spre o perioadă de producție agricolă, care corespunde întrucîtva nevoilor ei, și spre un comerț interior înviorat, în care importul din străinătate are un rol cu totul neînsemnat ? Nu poate fi concepută o asemenea perioadă în condițiile dictaturii proletare așa cum a fost înainte sub dictatura feudală ?

Răspuns. Să începem mai întîi „să judecăm” după „obișnuitele criterii capitaliste”. În tot cursul verii, rubla noastră a fost stabilă. Acesta este un vădit început de îmbunătățire. Se constată de asemenea o neîndoielnică înviorare a producției țărănești și a industriei ușoare. Și asta este tot o îmbunătățire. În fine, Banca noastră de stat a obținut nu mai puțin de 20 000 000 de ruble-aur venit net (aceasta e o evaluare minimă ; în realitate a obținut mai mult). E puțin, dar e, fără îndoială, o îmbunătățire. E puțin, dar e un început sigur de sporire a fondului pentru industria grea.

Mai departe. Să trecem acum la o apreciere după criterii comuniste. Toate cele trei împrejurări enumerate mai sus.

înseamnă plusuri și din punct de vedere comunist, dat fiind că la noi puterea de stat se află în mâinile muncitorilor. Atît *pasul* spre stabilizarea rublei cît și înviorarea producției țărănești și a industriei ușoare, ca și *începutul* de realizare a unor venituri de către Banca de stat (adică de către stat) constituie un plus și din punct de vedere comunist.

Cum se explică faptul că, deși capitalismul și comunismul sînt opuse unul altuia, diferite împrejurări constituie *un plus* din *ambele puncte de vedere opuse*? Acest lucru e cu puțință pentru că trecerea spre comunism este posibilă și prin capitalismul de stat dacă în statul respectiv puterea se află în mîna clasei muncitoare. Tocmai acesta „este cazul la noi în momentul de față“.

Decăderea industriei grele este un minus pentru noi. Începutul de realizare a unor venituri de către Banca de stat și de către Comisariatul poporului pentru comerțul exterior constituie o pregătire în vederea unei îmbunătățiri a stării de lucruri și în acest domeniu. Aici sînt greutăți mari, dar situația nu e de loc desperată.

Mai departe. Nu cumva mergem înapoi, spre un fel de „dictatură feudală“? Nici vorbă nu poate fi de așa ceva, deoarece, încet, cu unele întreruperi, făcînd din cînd în cînd un pas înapoi, noi pășim înainte pe linia capitalismului de stat. Și aceasta este o linie care ne duce înainte, spre socialism și spre comunism (care e treapta superioară a socialismului), și nicidecum înapoi spre feudalism.

Se dezvoltă comerțul exterior; crește, deși cu unele întreruperi, stabilizarea rublei; se înregistrează în mod vădit un avînt în industrie, atît la Petrograd cît și la Moscova; s-a făcut un mic, foarte mic început de pregătire a resurselor de stat pentru sprijinirea industriei grele etc. Toate acestea dovedesc că Rusia merge înainte, și nu înapoi, deși — repet — ea merge foarte încet și cu unele întreruperi.

5. *Intrebare.* Nu asistăm cumva la tristul spectacol al *irosirii capitalului care trebuie folosit în producție*?

Răspuns. La această întrebare am și răspuns prin cele arătate mai înainte.

6. *Intrebare.* În afară de aceste întrebări, „Manchester Guardian“ ar fi bucuros să audă din partea dumneavoastră o dezmințire a zvonurilor,

care circulă acum destul de insistent la Moscova, cum că la iarnă va fi introdus din nou sistemul cartelelor și, totodată, vor fi rechiziționate complet depozitele nepmanilor.

Răspuns. Confirm cu plăcere totală inconsistența a zvonurilor potrivit cărora noi am avea intenția să revenim la sistemul cartelelor sau să „rechiziționăm complet depozitele nepmanilor“.

Toate acestea sînt povești. Nici prin gînd nu ne trece așa ceva.

În Rusia de astăzi nici nu se poate concepe așa ceva. Astea sînt zvonuri lansate în mod tendențios de niște oameni care sînt foarte porniți împotriva noastră, dar care nu sînt prea inteligenți.

7. *Intrebare.* În sfîrșit, e întemeiată presupunerea mea că acordul cu Urquhart n-a fost definitiv denunțat, ci numai amînat pînă la restabilirea relațiilor normale de prietenie cu guvernul englez ?

Răspuns. În ce privește acordul cu Urquhart aveți perfectă dreptate. Repet cele spuse de mine, nu de mult, lui Farbman *. N-am denunțat definitiv acordul de concesiune cu Urquhart. L-am denunțat numai din considerente de ordin politic, care au fost expuse de noi în mod public. Am deschis în presa noastră o discuție publică, în care sînt expuse toate părerile *pro* și *contra*. Și sperăm că în urma acestei discuții ne vom forma o părere definitivă, atît din punct de vedere politic cît și din punct de vedere economic.

5/XI. 1922

Al dumneavoastră, *Lenin*

*Publicat în limba engleză
la 22 noiembrie 1922, în ziarul
„The Manchester Guardian” nr. 23 797*

*În limba rusă publicat pentru
prima oară în 1930, în edițiile
a 2-a și a 3-a ale Operei lui
V. I. Lenin, vol. XXVII*

Se tipărește după manuscris

* Vezi volumul de față, p. 257—264. — *Nota red.*

A DOUA VARIANTĂ (NETERMINATĂ)

La întrebările dumneavoastră am de dat următoarele răspunsuri :

1. Cred că „nepmanul“, adică reprezentantul unui comerț care în condițiile „noii politici economice“ e în plină creștere, dorește să devină o forță politică, dar nu-și manifestă în nici un fel această dorință sau și-o manifestă în așa fel ca să-și ascundă veleitățile. El este nevoit să-și ascundă veleitățile, fiindcă altfel riscă să întâmpine o serioasă opoziție din partea puterii noastre de stat, iar uneori ceva și mai rău decât opoziția : o ostilitate directă.

Cred că acum, când în mâinile puterii noastre de stat se află concentrată imensa majoritate a mijloacelor de producție, libertatea de cumpărare și vânzare a obiectelor de consum constituie o reală necesitate economică pentru mica burghezie. Și legislația noastră îi asigură micii burghezii această libertate.

Cuvîntul „nepman“, pe care-l folosiți dumneavoastră, duce la o oarecare confuzie. Acest cuvînt este format din expresia prescurtată „nep“, care înseamnă „noua politică economică“, și din adaosul „man“ care înseamnă „omul sau reprezentantul acestei noi politici economice“. În limbajul gazetăresc acest cuvînt a apărut mai întîi ca o denumire ironică dată micului negustor sau unei persoane care se folosește de libertatea comerțului pentru a comite tot felul de abuzuri.

Ceea ce la prima vedere te izbește cel mai mult în noua politică economică este tocmai faptul că pe avanscenă apare un asemenea „nepman“ sau altcineva, care, cum scrieți dumneavoastră, „vinde și cumpără“.

Dar adevărata activitate economică a adevăratei majorității a populației nu constă cîtuși de puțin în așa ceva. E de ajuns să ne referim, bunăoară, la activitatea imensei mase a țărănimii, care tocmai acum dă dovadă de cea mai mare energie și abnegație în efectuarea arăturilor și în refacerea uneltelor agricole de producție, a locuințelor, dependințelor etc. Pe de altă parte, muncitorii industriali lucrează tocmai în momentul de față, cu aceeași energie fără seamăn, la îmbunătățirea uneltelor de muncă, la înlocuirea celor uzate cu altele noi, la refacerea clădirilor avariate sau deteriorate ș.a.m.d.

„Nepmanul“, dacă e să folosim iarăși această expresie, care ține mult mai mult de glumețul limbaj gazetăresc decît de domeniul serioasei terminologii a economiei politice, face o zarvă peste măsură de mare față de forța lui economică. De aceea mă tem că dacă cineva ar aplica „nepmanului“ nostru teza simplist înțeleasă a materialismului istoric potrivit căreia forța economică trebuie să fie urmată de cea politică, ar risca să comită o gravă eroare și chiar să devină victima unei serii întregi de confuzii ridicole.

Adevărata esență a noii politici economice constă în aceea că statul proletar, în primul rînd, *a admis libertatea comerțului pentru micii producători*, iar în al doilea rînd, *față de mijloacele de producție pentru marele capital el aplică o serie întreagă de principii care în economia capitalistă sînt cuprinse în noțiunea de „capitalism de stat“*.

Cred că „nepmanul“ care ar trage de aici concluzia că ar fi de dorit pentru el să devină o forță politică riscă nu numai să se înșele, dar și să devină obiect de ironii gazetărești ca urmare a concepției sale vulgare despre marxism.

2. Impresia dumneavoastră că în Rusia prin cumpărare și vânzare se obține azi un venit neobișnuit de mare, „în timp ce producția nu este posibilă decât în cazuri foarte rare“, este de natură, după părerea mea, să provoace ironii destul de justificate la adresa economiei politice a „domnului «nepman»“.

Dacă nu mă înșel, în Rusia imensa majoritate a populației o formează micii țărani, care s-au pornit acum să muncească cu o rîvnă fără seamăn și care au obținut (în parte datorită ajutorului — în semințe etc. — ce le-a fost acordat de către stat) succese imense, aproape de necrezut, mai ales dacă luăm în considerație nemaipomenitele distrugerii provocate de războiul civil, de foamete etc. Micii țărani au obținut astfel succese atît de însemnate, încît au putut, cu o ușurință neobișnuită și aproape fără nici un fel de constrîngere, să-și achite impozitul către stat, care se cifrează la sute de milioane de puduri de cereale.

De aceea cred că ar fi mai just să se spună că imensa majoritate a populației, a cărei producție e de proporții foarte reduse, și se află în mîinile particularilor, aduce cele mai mari beneficii. Aceasta se referă la întreaga producție agricolă a țărănimii. Beneficii egale sau cu puțin mai mici aduce producția industrială, care în parte se află în mîinile particularilor, iar în parte în mîinile arendașilor de întreprinderi de stat sau în ale fabricilor de stat care produc obiecte de consum pentru populația rurală.

O producție într-adevăr nerentabilă, care rămîne în mîinile statului, este numai aceea pe care — ca să folosim terminologia științifică a economiei politice — ar trebui s-o denumim producția mijloacelor de producție (minereu, metal etc.) sau producția capitalului fix. În economia capitalistă capitalul fix reclamă, de obicei, pentru reînnoirea sa împrumuturi de stat, care se ridică dintr-o dată la sume extrem de mari (sute de milioane de ruble sau chiar de dolari) pentru reorganizarea a o serie de întreprinderi care să fie în măsură să refacă mijloacele de producție distruse.

Pentru noi, refacerea mijloacelor de producție distruse nu promise pentru multă vreme nici un fel de beneficii ; ea este, așa cum vă exprimați dumneavoastră, „nerentabilă“. Pentru refacerea capitalului fix vom fi nevoiți ca vreme destul de îndelungată să folosim venitul realizat din concesiuni sau subvențiile de stat.

Asta este realitatea economică în momentul de față. Precum vedeți, eu privesc această realitate cu totul altfel decât dumneavoastră. Mă tem că părerea dumneavoastră, potrivit căreia la noi ar avea loc „o continuă întărire economică a nepmanilor“ și „o continuă slăbire economică a statului“, ar merita, cu siguranță, aprecierile ironice făcute de Marx la adresa economiei politice vulgare.

În ce mă privește, îmi permit să cred, ca și în trecut, că de la Marx încoace despre o altă economie politică decât aceea a lui se poate vorbi numai pentru a prosti pe micii burghezi, fie ei și dintre aceia care posedă un „înalt grad de civilizație“.

În încheiere la cele ce am vrut să arăt în legătură cu „forța politică“ țin să spun : muncitorimea și țărănimea — iată care este baza forței politice în Rusia. În toate țările capitaliste țărani sînt jefuiți și de moșicri și de capitaliști. Și țărani, cu cît devin mai conștienți, cu atît își dau mai bine seama de acest lucru. De aceea masa populației nu-i va urma pe nepmanii „care cumpără și vînd“.

3. Nu vor duce oare impozitele plătite de „nepmani“ doar la o creștere a salariilor și a prețurilor, în loc să contribuie la crearea mijloacelor necesare pentru producție ?

— Nu, nu vor duce la așa ceva, deoarece la baza prețurilor vor sta cerealele. O anumită parte din ele, colectată sub formă de impozit, se află în mîinile statului. Nepmanul n-o să poată influența decisiv prețurile, fiindcă el nu este producător. Monopolul comerțului exterior, în treacăt fie zis, ne va ajuta să-l ținem în mînă pe nepman, fiindcă prețurile vor fi stabilite fără el, prin prețul de producție din

străinătate plus un adaos al nostru de stat, care va fi folosit pentru subvenționarea producției.

Mă tem că dumneavoastră luați uneori drept urcare a prețurilor de către nepmani creșterea prețurilor în bani de-ai noștri de hîrtie ca urmare a sporirii emisiunii. O asemenea părere ar fi greșită.

*Scris între 27 octombrie
și 5 noiembrie 1922*

*Publicat pentru prima oară
la 21 ianuarie 1926,
în ziarul „Pravda” nr. 17*

*Se tipărește după un exemplar
dactilografiat care a fost corectat
și completat de V. I. Lenin*

CĂTRE CONFERINȚA MUNCITOARELOR
ȘI ȚĂRANTELOR FĂRĂ PARTID
DIN ORAȘUL ȘI GUBERNIA MOSCOVA ¹⁶²

Dragi tovarășe ! Vă mulțumesc din suflet pentru bunele urări și pentru salutul ce mi l-ați adresat. Îmi pare foarte rău că nu pot veni.

Vă felicit cu prilejul celei de-a cincea aniversări a revoluției și urez conferinței dumneavoastră succes deplin.

Al dumneavoastră, *Lenin*

6/XI. 1922

„*Raboccaia Moskva*” nr. 227
din 9 noiembrie 1922

Se tipărește după textul
apărut în ziar

CĂTRE MUNCITORII
DE LA FOSTA UZINĂ „MIHELSON“ 163

Dragi tovarăși ! Îmi pare foarte rău că o ușoară indispoziție m-a silit tocmai astăzi să stau în casă. Vă trimit un călduros salut și sincere felicitări cu prilejul celei de-a cincea aniversări. Vă urez pentru următorii cinci ani însemnate succese în muncă.

Al dumneavoastră, *V. Ulianov (Lenin)*

7/XI. 1922

*Publicat pentru prima oară în 1942.
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXIV*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE MUNCITORII ȘI FUNCȚIONARII
DE LA CENTRALA ELECTRICĂ DE STAT
„ELEKTROPEREDACEA“ ¹⁶⁴

Dragi tovarăși !

Astăzi, cu prilejul celei de-a cincea aniversări a revoluției, salut cu deosebită plăcere inaugurarea clubului dumneavoastră și-mi exprim speranța că dumneavoastră, muncitorii și funcționarii centralei electrice de stat „Elektroperedacea“, veți ști să transformați, prin eforturile dumneavoastră comune, acest club într-unul din cele mai importante centre de cultură ale muncitorilor.

V. Ulianov (Lenin)

7. XI. 1922

*Publicat pentru prima oară în 1945
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXXV*

*Se tipărește după textul original,
corectat și semnat
de V. I. Lenin*

CĂTRE MUNCITORII DE LA FABRICA DE POSTAV
STODOL DIN KLINȚI ¹⁶³

8. XI. 1922

Dragi tovarăși !

Vă mulțumesc din suflet pentru salut și pentru cadou. Vă spun însă, în secret, că nu trebuie să mi se trimită cadouri. Vă rog foarte mult să faceți cunoscută tuturor muncitorilor această rugămintă secretă.

Cu cele mai călduroase mulțumiri, salutări și urări.

Al dumneavoastră, *V. Ulianov (Lenin)*

*Publicat pentru prima oară în 1924,
în suplimentul ziarului „Golos
Tekstilei” „Celnok” nr. 1 (Moscova)*

Se tipărește după manuscris

РОССИЙСКАЯ
СОЦИАЛИСТИЧЕСКАЯ
ФЕДЕРАТИВНАЯ
Советская Республика.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ
СОВЕТА
Труда и Оборонны.

— о —
Москва, Кремль.

№ 112 1929 г.
№ 85447

Республики
Строительной
Средних - сродных
в Клинтцах

Дорогие товарищи!

Сердечно благодарю вас

за приветствие и подарки.
Но секретно скажу, что
подарков пока еще мне
не шлют. Могу только
открыто секретной просьбой
попросить рассмотреть всем
работчим.

Самые лучшие ста-
новятся и привет и по-
сылки. Как в России (Ленин).

*CONGRESUL AL IV-LEA
AL INTERNAȚIONALEI COMUNISTE* ¹⁶⁸

5 NOIEMBRIE—5 DECEMBRIE 1922

1

CĂTRE CEL DE-AL IV-LEA CONGRES MONDIAL
AL COMINTERNULUI, CĂTRE
SOVIETUL DE DEPUTAȚI AI MUNCITORILOR
ȘI OSTAȘILOR ROȘII DIN PETROGRAD

Regret foarte mult că nu pot să particip la prima ședință a congresului și că trebuie să mă mărginesc la a vă adresa în scris salutul meu.

În ciuda imenselor greutăți care stau în calea partidelor comuniste, Cominternul crește și se întărește. Principala lui sarcină constă, ca și înainte, în a câștiga de partea sa majoritatea muncitorilor. Și această sarcină noi o vom *îndeplini* cu orice preț.

Unificarea Internaționalelor a II-a și a II¹/₂ va fi de folos mișcării revoluționare a proletariatului : vor fi astfel mai puține ficțiuni și mai puțină înșelăciune — ceea ce este întotdeauna spre folosul clasei muncitoare.

Trimit cele mai bune urări și un călduros salut muncitorilor din Petrograd și noului lor Soviet, care găzduiesc în orașul lor cel de-al IV-lea Congres al Cominternului.

Muncitorii din Petrograd trebuie să fie printre cei dinți și pe frontul economic. Aflăm cu bucurie despre începutul renașterii economice a acestui oraș. La invitația dumneavoastră de a veni la Petrograd sper să răspund printr-o vizită într-un viitor apropiat.

În Rusia Puterea sovietică își sărbătorește primii cinci ani de existență. Ea este mai trainică decît oricînd. Războiul civil a luat sfîrșit. Am obținut primele succese economice. Pentru Rusia Sovietică constituie un titlu de deosebită mîndrie să ajute pe muncitorii din întreaga lume în greaua lor luptă pentru răsturnarea capitalismului. Victoria va fi a noastră.

Trăiască Internaționala Comunistă !

Moscova, 4 noiembrie 1922

V. Ulianov (Lenin)

„Pravda” nr. 253
din 9 noiembrie 1922

*Se tipărește după textul apărut
în ziar, confruntat cu originalul
corectat de V. I. Lenin*

CINCI ANI DE REVOLUȚIE RUSĂ ȘI PERSPECTIVELE REVOLUȚIEI MONDIALE

RAPORT PREZENTAT LA CEL DE-AL IV-LEA CONGRES
AL COMINTERNULUI, LA 13 NOIEMBRIE 1922

(Apariția tovarășului Lenin este întâmpinată de întreaga asistență cu aplauze și ovații furtunoase, îndelung repetate. Toți se ridică în picioare și cântă „ Internaționala“.) Tovarăși! Figurez pe lista vorbitorilor ca raportor principal, dar veți înțelege și dumneavoastră că, după boala mea îndelungată, nu sînt în stare să prezint un raport amplu. Pot să fac doar o introducere la problemele cele mai importante. Tema mea va fi cu totul limitată. Tema „Cinci ani de revoluție rusă și perspectivele revoluției mondiale“ este prea vastă și prea importantă pentru ca un singur vorbitor s-o poată epuiza într-o singură cuvîntare. De aceea îmi aleg numai o mică parte din această temă, și anume problema „noii politici economice“. În mod intenționat îmi aleg numai această mică parte, pentru a vă face cunoscută această problemă, care în momentul de față este extrem de importantă, cel puțin pentru mine, fiindcă tocmai de ea mă ocup acum.

Așadar, am să vorbesc despre modul cum am început noi înfăptuirea noii politici economice și ce rezultate am obținut cu ajutorul acestei politici. Limitîndu-mă la această problemă, voi reuși, poate, să vă prezint o privire generală, care vă va permite să vă faceți o idee de ansamblu asupra ei.

Dacă e să încep prin a arăta cum am ajuns la această nouă politică economică, va trebui să mă refer la un articol pe care l-am scris în 1918¹⁶⁷. La începutul anului 1918,

Într-o scurtă polemică, am atins tocmai problema atitudinii pe care trebuie s-o adoptăm față de capitalismul de stat. Am scris atunci :

„Capitalismul de stat ar însemna *un pas înainte* față de actuala stare de lucruri (adică față de cea de atunci) din Republica noastră sovietică. Dacă peste vreo jumătate de an am avea capitalism de stat, asta ar însemna un succes enorm și ar fi cea mai sigură garanție că într-un an la noi socialismul se va consolida definitiv și va deveni de neînvins“ *

Asta le-am spus, firește, într-o vreme când eram mai proști decât acum, dar nu chiar atât de proști încât să nu putem examina asemenea probleme.

Așadar, în 1918 eram de părere că, față de situația economică de atunci a Republicii sovietice, capitalismul de stat însemna un pas înainte. O asemenea teză pare foarte ciudată și poate chiar absurdă, deoarece încă de pe atunci republica noastră era o republică socialistă ; pe atunci luam în fiecare zi cu cea mai mare grabă, cu o grabă poate chiar excesivă, diferite măsuri economice noi, care n-ar putea fi altfel calificate decât ca niște măsuri socialiste. Și totuși pe atunci eu socoteam că, în comparație cu situația economică în care se afla pe vremea aceea Republica sovietică, capitalismul de stat însemna un pas înainte, și pentru a explica această idee enumeram pur și simplu elementele structurii economice a Rusiei. Aceste elemente erau, după părerea mea, următoarele : „1) o formă patriarhală, adică forma cea mai primitivă a agriculturii ; 2) mica producție de mărfuri (ea cuprinde și majoritatea țăranilor care vînd grîne) ; 3) capitalismul privat ; 4) capitalismul de stat și 5) socialismul“ ** . Toate aceste elemente economice erau reprezentate în Rusia din acea vreme. Mi-am pus atunci ca sarcină să explic în ce raport se află între ele aceste elemente și dacă n-ar fi cazul să considerăm unul din elementele nesocialiste, și anume capitalismul de stat, ca fiind mai presus decât socialismul. Repet : tuturor li se pare foarte ciudat ca, într-o republică care se proclamă socialistă, un element

* V. I. Lenin. Opere complete, vol. 36, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 310. — *Nota red.*

** Op. cit., p. 311. — *Nota red.*

nesocialist să fie apreciat ca fiind superior, să fie considerat ca fiind mai presus decît socialismul. Dar acest lucru devine lesne de înțeles dacă vă amintiți că pe atunci noi nu priveam cîtuși de puțin structura economică a Rusiei ca ceva omogen și ajuns la o înaltă treaptă de dezvoltare, ci ne dădeam perfect seama că în Rusia avem o agricultură patriarhală, adică cea mai primitivă formă de agricultură, alături de forma socialistă. Ce rol putea deci să aibă, în asemenea condiții, capitalismul de stat ?

Mă întrebam apoi : care dirr aceste elemente precumpănește ? Este limpede că într-un mediu mic-burghez predomină elementul mic-burghez. Îmi dădeam atunci seama că elementul mic-burghez precumpănește ; era imposibil să gîndești altfel. Întrebarea pe care mi-o puneam atunci — într-o polemică specială, care n-are nici o legătură cu problema de care ne ocupăm acum — era : ce atitudine avem noi față de capitalismul de stat ? Și mi-am dat următorul răspuns : capitalismul de stat, cu toate că nu este o formă socialistă, ar fi pentru noi și pentru Rusia o formă mai favorabilă decît cea actuală. Ce înseamnă asta ? Înseamnă că, deși înfăptuisem deja revoluția socială, noi nu supraapreciam germeii și elementele economiei socialiste ; dimpotrivă, încă de pe atunci ne dădeam seama într-o anumită măsură : da, ar fi fost mai bine dacă am fi ajuns mai întîi la capitalismul de stat și abia după aceea la socialism.

Trebuie să insist în mod deosebit asupra acestui punct, pentru că, cred eu, numai pornind de aici se va putea explica, în primul rînd, ce reprezintă actuala politică economică și, în al doilea rînd, se vor putea trage de aici concluzii practice extrem de importante și pentru Internaționala Comunistă. Nu vreau să spun că noi am avut un plan de retragere dinainte pregătit. Așa ceva n-am avut. Acele — puține — rînduri polemice nu reprezentau, pe atunci, în nici un caz un plan de retragere. Nu găsim în ele, bunăoară, nici un cuvînt despre libertatea comerțului, care constituie un punct deosebit de important și care prezintă o însemnătate fundamentală pentru capitalismul de stat. Totuși, ele dădeau de pe atunci o idee generală, destul de vagă, despre retragere. Și cred că noi, nu numai din punctul de vedere al unei țări care prin structura ei eco-

nomică a fost și continuă să fie și azi foarte înapoiată, trebuie să dăm atenție acestei probleme, dar și din punctul de vedere al Internaționalei Comuniste și al țărilor înaintate din Europa occidentală. Acum, bunăoară, noi lucrăm la întocmirea unui program. Eu personal cred că am proceda cel mai bine dacă am discuta acum toate programele numai în linii generale, ca să spun așa, în prima lectură, și le-am da să le tipărească, urmînd ca hotărîrea definitivă să n-o luăm acum, adică în acest an. De ce ? În primul rînd, desigur, pentru că nu toți, cred eu, le-am studiat destul de bine. Apoi și pentru că noi n-am reflectat aproape de loc asupra ideii unei eventuale retrageri și asupra asigurării acestei retrageri. Or, într-o vreme cînd în lumea întregă au loc schimbări radicale, ca răsturnarea capitalismului și construirea socialismului, cu greutățile ei enorme, aceasta este o problemă asupra căreia trebuie neapărat să ne îndreptăm atenția. Trebuie nu numai să știm cum să acționăm atunci cînd trecem direct la ofensivă și ieșim învingători. Într-o perioadă revoluționară acest lucru nu este chiar atît de greu și nici chiar atît de important ; în orice caz nu este lucrul cel mai hotărîtor. În timpul revoluției se ivesc totdeauna momente cînd adversarul își pierde capul, și dacă îl atacăm într-un asemenea moment, putem lesne învinge. Dar asta nu înseamnă încă nimic, pentru că adversarul nostru, dacă posedă suficientă stăpînire de sine, poate să-și adune din timp forțele ș.a.m.d. El poate atunci foarte ușor să ne provoace la un atac și apoi să ne arunce înapoi pentru ani și ani de zile. Iată de ce cred eu că ideea necesității de a ne pregăti posibilitatea unei retrageri are o foarte mare importanță, și nu numai din punct de vedere teoretic. Și din punct de vedere practic, toate partidele care se pregătesc să treacă, într-un viitor apropiat, la o ofensivă directă împotriva capitalismului, trebuie de pe acum să se gîndească cum să-și asigure retragerea. Cred că dacă vom ține seama de acest învățămînt, ca și de celelalte învățăminte trase din experiența revoluției noastre, asta nu numai că n-o să însemne un prejudiciu pentru noi, dar e foarte probabil ca în multe cazuri să ne fie de folos.

După ce am subliniat că noi, încă din 1918, priveam capitalismul de stat ca o eventuală linie de retragere, trec la

rezultatele noii noastre politici economice. Repet : pe atunci aceasta era încă o idee foarte vagă, dar în 1921, după ce am parcurs etapa, extrem de importantă, a războiului civil și am ieșit învingători, ne-am lovit de o mare — cred chiar cea mai mare — criză politică internă din câte a cunoscut vreodată Rusia Sovietică. Această criză internă a dezvăluit nemulțumirea existentă nu numai în rîndurile unei părți considerabile din țărănime, dar și în rîndurile muncitorilor. S-a întîmplat pentru prima și, sper, pentru ultima oară în istoria Rusiei Sovietice ca mase mari ale țărănimii să fie împotriva noastră, și nu în mod conștient, ci instinctiv, prin starea lor de spirit. Căror cauze se datora această situație aparte și, desigur, foarte neplăcută pentru noi ? Ea se datora faptului că în ofensiva noastră economică înaintasem prea departe, că nu ne asiguraserăm o bază suficientă, că masele au sesizat ceea ce pe atunci nu puteam încă să formulăm în mod conștient, dar am recunoscut și noi curînd, după cîteva săptămîni, și anume că trecerea directă la forme economice pur socialiste, la repartitia pur socialistă depășește forțele noastre și că dacă nu ne vom dovedi în stare să efectuăm o retragere în așa fel încît să ne limităm la sarcini mai ușoare, ne amenință pieirea. Criza a început, mi se pare, în februarie 1921. Chiar în primăvara aceluiași an am hotărît în unanimitate — n-am constatat la noi divergențe însemnate în această privință — să trecem la noua politică economică. Acum, după un an și jumătate, la sfîrșitul anului 1922, sîntem deja în măsură să facem unele comparații. Ce s-a întîmplat ? Cum am trecut noi prin această perioadă de peste un an și jumătate ? Care este rezultatul ? Ne-a adus oare această retragere foloase și ne-a salvat ea cu adevărat, sau rezultatul este încă incert ? Aceasta este principala întrebare pe care mi-o pun eu, și cred că această întrebare prezintă o importanță primordială pentru toate partidele comuniste, căci dacă răspunsul ar fi negativ, am fi condamnați cu toții la pieire. Cred că la această întrebare putem să dăm, cu conștiința împăcată, un răspuns afirmativ, și anume în sensul că acest an și jumătate care a trecut ne oferă o dovadă pozitivă și absolută că am trecut examenul cu succes.

Voi încerca acum să dovedesc acest lucru. Pentru aceasta va trebui să enumăr pe scurt toate elementele componente ale economiei noastre.

Mă voi opri, în primul rînd, asupra sistemului nostru financiar și asupra faimoasei ruble ruse. Cred că putem să considerăm drept faimoasă rubla rusă, fie și pentru simplul motiv că numărul acestor ruble este acum de peste un catralion. (Rîs e t e.) Asta reprezintă ceva. Este o cifră astronomică. Sînt convins că nu toți cei de față își dau seama ce înseamnă această cifră. (I l a r i t a t e g e n e r a l ă.) Dar noi nu socotim prea importante aceste cifre din punct de vedere al științei economice, pentru că zerourile pot fi oricînd șterse. (Rîs e t e.) În această artă, care din punct de vedere economic este cu totul lipsită de importanță, am obținut de pe acum unele succese, și sînt convins că pe măsura desfășurării lucrurilor vom obține succese mult mai mari. Ceea ce importă într-adevăr este problema stabilizării rublei. Spre soluționarea acestei probleme sînt îndreptate eforturile noastre, ale celor mai capabile elemente ale noastre, și noi considerăm că ea prezintă o importanță decisivă. Dacă reușim să stabilizăm rubla pentru un timp mai îndelungat și apoi pentru totdeauna, înseamnă că am cîștigat. Atunci toate aceste cifre astronomice — toate aceste trilioane și catralioane — nu vor însemna nimic. Atunci vom putea să așezăm economia noastră pe o bază solidă și s-o dezvoltăm astfel mai departe. În legătură cu această problemă cred că pot să citez fapte destul de importante și decisive. În 1921 perioada de stabilitate a rublei-hîrtie a durat mai puțin de trei luni. În anul în curs, 1922, care, ce-i drept, nu s-a încheiat încă, această perioadă a durat peste cinci luni. Cred că acest exemplu este suficient. Desigur, el nu este suficient dacă ne pretindeți să dovedim în mod științific că pe viitor vom rezolva pe de-a-ntregul această problemă. Dar, după părerea mea, este în general imposibil să dovedești pe deplin acest lucru. Datele citate arată că de anul trecut, de cînd am introdus noua noastră politică economică, și pînă astăzi am și învățat să mergem înainte. Și dacă am învățat acest lucru, sînt convins că pe această cale vom reuși să obținem și pe viitor succese dacă, bineînțeles, nu vom comite cine știe ce prostie. Lucrul cel

mai important este însă comerțul, și anume circulația mărfurilor, de care avem neapărată nevoie. Și dacă am reușit să facem față situației timp de doi ani cu toate că ne aflăm în stare de război (fiindcă, după cum știți, Vladivostokul a fost luat de noi abia acum câteva săptămîni), cu toate că abia acum putem începe să desfășurăm în mod sistematic activitatea noastră economică, dacă am reușit totuși să facem ca perioada de stabilitate a rublei-hîrtie să se prelungească de la trei la cinci luni, cred că mi-e îngăduit să afirm că putem fi mulțumiți. Noi, doar, sîntem singuri. N-am primit și nu primim nici un fel de împrumuturi. Nici unul din puternicele state capitaliste, care-și organizează în chip atît de „strălucit“ economia lor capitalistă, încît nici pînă azi ele nu știu încotro se îndreaptă, nu ne-a ajutat. Prin pacea de la Versailles ele au creat un sistem financiar în care nici ele nu pot să se descurce. Dacă aceste mari state capitaliste își gospodăresc astfel finanțele, cred că noi, inculți și înapoiți cum sîntem, putem fi mulțumiți și numai cu faptul că am reușit să înțelegem esențialul, și anume în ce condiții poate fi stabilizată rubla. Toate acestea sînt dovedite nu prin nu știu ce analiză teoretică, ci prin practică, și aceasta este, după părerea mea, mai importantă decît toate discuțiile teoretice din lume. Or, practica arată că în acest domeniu am obținut rezultate decisive, și anume că începem să orientăm economia noastră în direcția stabilizării rublei, ceea ce prezintă o extremă importanță pentru comerț, pentru libera circulație a mărfurilor, pentru țărani și pentru marea masă a micilor producători.

Trec acum la țelurile noastre sociale. Ceea ce ne interesează mai mult este, desigur, țărănimea. În 1921 au existat, fără îndoială, nemulțumiri în rîndurile unei mari părți din țărănime. A urmat apoi foametea, și asta a fost pentru țărănime cea mai grea încercare. Firește, toată străinătatea a început atunci să strige : „Iată la ce rezultate a ajuns economia socialistă“. Cei de acolo, bineînțeles, au trecut sub tăcere faptul că în realitate foametea a fost o monstruoasă consecință a războiului civil. Toți moșierii și capitaliștii care în 1918 dezlănțuiseră ofensiva împotriva noastră au prezentat lucrurile ca și cum foametea ar fi fost o consecință a economiei socialiste. Foametea a fost într-adevăr o

mare și gravă nenorocire, o nenorocire care amenința să distrugă întreaga noastră muncă organizatorică și revoluționară.

Așadar, pun acum întrebarea : după această calamitate neașteptată și fără precedent, cum se prezintă lucrurile astăzi, după ce am introdus noua politică economică, după ce am acordat țaranilor libertatea comerțului ? Răspunsul este limpede și evident pentru toată lumea : țărănimea nu numai că a reușit într-un singur an să lichideze foametea, dar ea a și achitat impozitul în natură în asemenea proporții, încît am primit de pe acum sute de milioane de puduri de cereale, și asta aproape fără să recurgem la măsuri de constrîngere. Răscoalele țărănești, care mai înainte, pînă în 1921, constituiau, ca să zic așa, un fenomen general în Rusia, au dispărut aproape cu desăvîrșire. Țărănimea este mulțumită de situația ei actuală. Acest lucru îl putem afirma cu toată certitudinea. Considerăm că aceste dovezi sînt mai importante decît orice dovezi statistice. Că țărănimea este la noi un factor hotărîtor, de asta nu se îndoiește nimeni. Această țărănime se află astăzi într-o asemenea situație, încît nu mai avem a ne teme că în rîndurile ei s-ar isca vreo mișcare împotriva noastră. Spunem asta în deplină cunoștință de cauză, fără nici o exagerare. Acest lucru l-am și realizat. Țărănimea poate să fie nemulțumită și se poate plînge de un aspect sau altul al activității puterii noastre de stat. Acest lucru este, desigur, posibil și inevitabil, pentru că aparatul nostru de stat și economia noastră de stat sînt încă prea imperfecte pentru a evita asemenea neajunsuri, dar ca țărănimea în ansamblul ei să fie serios nemulțumită de noi este, în orice caz, cu desăvîrșire exclus. Iată ce am reușit noi să realizăm în decurs de un an. Cred că și asta este destul de mult.

Trec acum la industria ușoară. Vorbind de industrie, trebuie neapărat să facem deosebire între industria grea și cea ușoară, întrucît ele se află în situații diferite. În ceea ce privește industria ușoară, pot să spun liniștit : aici se observă un avînt general. N-am să intru în amănunte. Nu e atribuția mea să prezint date statistice. Dar această impresie generală se bazează pe fapte, și pot să garantez că la baza ei nu este nimic eronat sau inexact. Constatăm un

avînt general al industriei ușoare și, în legătură cu aceasta, o îmbunătățire certă a situației muncitorilor, atît la Petrograd cît și la Moscova. În alte regiuni acest lucru se observă într-o măsură mai mică, fiindcă acolo predomină industria grea, așa că în această privință nu trebuie să generalizăm. Totuși, repet, în industria ușoară se observă un avînt incontestabil, iar îmbunătățirea situației muncitorilor din Petrograd și din Moscova este un fapt neîndoielnic. În primăvara anului 1921 au existat, în ambele aceste orașe, unele nemulțumiri în rîndurile muncitorilor. Acum nu se mai poate vorbi de așa ceva. Noi, care urmărim zi de zi situația și starea de spirit a muncitorilor, nu ne înșelăm în această privință.

A treia problemă privește industria grea. Trebuie să spun că aici situația continuă încă să fie grea. Dar o oarecare schimbare în această situație s-a produs totuși în perioada 1921—1922. Putem deci să sperăm că într-un viitor apropiat situația se va îmbunătăți. Am procurat în parte mijloacele necesare în acest scop. Într-o țară capitalistă o îmbunătățire a situației industriei grele ar necesita un împrumut de sute de milioane, fără de care o asemenea îmbunătățire ar fi imposibilă. Istoria economică a țărilor capitaliste ne arată că în țările înapoiate numai niște împrumuturi de sute de milioane, în dolari sau în ruble-aur, contractate pe termen lung, ar putea să constituie un mijloc de ridicare a industriei grele. Dar nouă nu ni s-au acordat asemenea împrumuturi și pînă în prezent n-am primit nimic. Ceea ce s-a scris pînă acum despre concesiuni și despre alte chestiuni asemănătoare a rămas, aproape în întregime, doar pe hîrtie. În ultima vreme noi am scris foarte mult despre toate acestea și în special despre concesiunea Urquhart. Și totuși politica noastră de concesiuni mi se pare foarte bună. Cu toate acestea, noi n-am acordat încă nici o concesiune rentabilă. Acest lucru vă rog să nu-l uitați. Așadar, situația industriei grele constituie într-adevăr, pentru țara noastră înapoiată, o problemă foarte dificilă, deoarece nu putem spera să obținem împrumuturi din țările bogate. Cu toate acestea, observăm de pe acum o îmbunătățire simțitoare și vedem, totodată, că activitatea noastră comercială ne-a și adus un oarecare capital. Este adevărat că acest

capital este, deocamdată, de proporții foarte modeste, depășind cu puțin cifra de 20 000 000 de ruble-aur. Dar, în orice caz, începutul a fost făcut : comerțul nostru ne pune la dispoziție mijloace pe care le putem folosi pentru dezvoltarea industriei grele. În momentul de față industria noastră grea, în orice caz, se află încă într-o situație foarte dificilă. Dar hotărâtor, cred eu, e faptul că sîntem de pe acum în stare să realizăm unele economii. Acest lucru îl vom face și pe viitor. Deși adeseori asemenea economii se fac pe socoteala populației, acum trebuie totuși să le facem. În prezent studiem problema reducerii bugetului nostru de stat și a restrîngerii aparatului de stat. Mai departe am să spun cîteva cuvinte despre aparatul nostru de stat. Trebuie, în orice caz, să reducem aparatul de stat, să facem cît mai multe economii cu putință. Noi facem economii pretutindeni, chiar și la școli. Și noi le considerăm necesare, deoarece știm că fără salvarea industriei grele, fără refacerea ei, nu putem construi nici o industrie, iar fără industrie, noi, în general, vom pieri ca țară independentă. Acest lucru îl știm foarte bine.

Pentru Rusia salvarea nu stă numai într-o bună recoltă obținută de gospodăria țărănească — asta e încă puțin ; și nici numai într-o bună situație a industriei ușoare, care furnizează țărănimii articole de consum — și asta e încă puțin ; noi avem nevoie și de o industrie *grea*. Dar pentru a o aduce într-o stare bună e nevoie de cîteva ani de muncă.

Industria grea are nevoie de subvenții din partea statului. Dacă nu le găsim, sîntem pierduți ca stat civilizată — nu mai vorbesc ca stat socialist. În această privință am făcut, așadar, un pas hotărâtor. Am început să acumulăm mijloacele necesare pentru a pune industria grea pe picioarele ei proprii. E adevărat că suma pe care am strîns-o pînă acum abia trece de 20 000 000 de ruble-aur, dar, în orice caz, această sumă există și ea este destinată exclusiv ridicării industriei noastre grele.

Cred că v-am expus — pe scurt și în linii generale, așa cum v-am promis — principalele elemente ale economiei noastre naționale și cred că din toate acestea se poate trage concluzia că noua politică economică a dat de pe acum rezultate pozitive. Avem de pe acum dovada că noi ca stat

sîntem în stare să facem comerț, să ne menținem poziții solide în agricultură și în industrie și să pășim înainte. Acest lucru ne-a fost dovedit de activitatea practică. Cred că asta este deocamdată suficient. Noi mai avem încă mult de învățat, și am înțeles că mai trebuie încă să învățăm. Noi deținem de cinci ani puterea, și în tot acest timp ne-am aflat mereu în stare de război. Am obținut, așadar, un succes.

Lucrul acesta este și de înțeles, pentru că țărănimea a fost de partea noastră. Ar fi și greu ca cineva să fie mai mult de partea noastră decît a fost țărănimea. Ea a înțeles că în spatele albgardiștilor se află moșierii, pe care îi urăște mai mult decît orice pe lume. Iată de ce țărănimea s-a situat de partea noastră cu cel mai mare entuziasm și cu tot devotamentul. Nu ne-a fost greu s-o determinăm să ne așere împotriva albgardiștilor. Țăranii, care înainte urau războiul, au făcut acum tot ce le-a stat în putință pentru războiul împotriva albgardiștilor, pentru războiul civil împotriva moșierilor. Totuși asta n-a fost încă totul, pentru că aici se pune, în fond, problema dacă puterea va rămîne în mîna moșierilor sau în mîna țăranilor. Pentru noi asta nu era de ajuns. Țăranii înțeleg că noi am cucerit puterea pentru muncitori și că țelul pe care-l urmărim noi este să creăm, cu ajutorul acestei puteri, orînduirea socialistă. De aceea cel mai important lucru pentru noi era pregătirea economică a economiei socialiste. Această pregătire noi n-am putut s-o facem pe căi directe. Am fost nevoiți s-o facem pe căi ocolite. Capitalismul de stat, așa cum l-am introdus la noi, este un capitalism de stat sui-generis. El nu corespunde noțiunii obișnuite de capitalism de stat. Avem în mîinile noastre toate posturile de comandă, avem în stăpînirea noastră pămîntul, care aparține statului. Asta-i foarte important, deși adversarii noștri prezintă lucrurile ca și cum asta n-ar însemna nimic. Acest punct de vedere este fals. Faptul că pămîntul aparține statului este extrem de important și prezintă o mare însemnătate practică și din punct de vedere economic. Am reușit să obținem acest rezultat, și trebuie să spun că și pe viitor întreaga noastră activitate trebuie să se desfășoare numai în acest cadru. Am reușit de pe acum să facem ca țărănimea

noastră să fie mulțumită, ca industria să se dezvolte și comerțul să se înviorzeze. Așa cum am mai spus, capitalismul nostru de stat se deosebește de un capitalism de stat în înțelesul strict al cuvântului prin aceea că nu numai pământul, dar și toate elementele mai importante ale industriei se află în mâinile statului proletar. În primul rînd, noi am dat în arendă numai o anumită parte din industria mică și mijlocie, iar restul a rămas în mâinile noastre. În ce privește comerțul, țin să subliniez că noi căutăm să înființăm — și am început să înființăm — societăți mixte, adică societăți în care o parte din capital aparține unor capitaliști particulari, și anume unor capitaliști străini, iar cealaltă parte ne aparține nouă. În primul rînd, în felul acesta învățăm să facem comerț, lucru de care avem absolută nevoie, iar în al doilea rînd, avem oricînd posibilitatea — dacă considerăm necesar — să lichidăm o asemenea societate, așa că noi, ca să zic așa, nu riscăm nimic. În schimb învățăm de la capitalistul particular și, urmărind cum lucrează, vedem cum putem să mergem înainte și ne dăm seama ce greșeli facem. Cred că mă pot limita la aceste explicații.

Aș vrea să mai ating încă cîteva puncte de mai mică importanță. Nu încapе îndoială că am făcut foarte multe prostii, și o să mai facem încă. Nimeni nu poate să judece și să vadă acest lucru mai bine decît mine. (R î s e t e.) Dar de ce facem prostii ? Este lesne de înțeles : în primul rînd, sîntem o țară înapoiată ; în al doilea rînd, instrucțiunea la noi este cît se poate de redusă ; în al treilea rînd, nu primim nici un ajutor din afară. Nici una din țările civilizate nu ne ajută. Dimpotrivă, toate acționează împotriva noastră. În al patrulea rînd, din vina aparatului nostru de stat. Am preluat vechiul aparat de stat, și asta a fost nenorocirea noastră. Aparatul de stat lucrează foarte adeseori împotriva noastră. Fapt este că în 1917, după ce am cucerit puterea, aparatul de stat ne-a sabotat. Ne-am speriat grozav atunci și ne-am rugat de ei : „Fiți buni și veniți înapoi la noi“. Ei s-au înapoiat cu toții, și asta a fost nenorocirea noastră. Avem acum o mulțime imensă de funcționari, dar nu avem oameni îndeajuns de pregătiți ca să putem dispune în mod efectiv de ei. În realitate se întîmplă foarte adeseori că aici, sus, unde avem puterea de stat, aparatul, de bine de

rău, funcționează, în timp ce jos ei sînt cei care comandă, și comandă în așa fel că de foarte multe ori lucrează împotriva dispozițiilor date de noi. Sus avem nu știu cîți oameni de-ai noștri, dar în orice caz eu cred că numai cîteva mii sau cel mult cîteva zeci de mii, în timp ce jos se află sute de mii de vechi funcționari, pe care i-am preluat de la regimul țarist și de la societatea burgheză și care — în parte conștient, în parte inconștient — lucrează împotriva noastră. Aici, fără îndoială, nu se poate face nimic într-un scurt interval de timp. Aici trebuie să lucrăm ani de-a rîndul pentru a perfecționa aparatul, a-l schimba și a atrage forțe noi. Acest lucru îl facem într-un ritm destul de rapid, poate chiar prea rapid. Au fost înființate școli sovietice, facultăți muncitorești, cîteva sute de mii de tineri învață, învață poate prea repede, dar în orice caz munca a început, și eu cred că are să dea roade. Dacă nu vom lucra prea în grabă, în cîteva ani vom avea un mare număr de tineri capabili să schimbe în mod radical aparatul nostru.

Am spus că noi am făcut o mulțime de prostii, dar în această privință trebuie să spun ceva și despre adversarii noștri. Dacă adversarii noștri ne scot ochii cu afirmația că însuși Lenin recunoaște că bolșevicii au făcut o mulțime de prostii, aș dori să le răspund următoarele: este adevărat, dar, vedeți dumneavoastră, prostiile noastre sînt totuși cu totul de altă natură decît ale voastre. Noi abia am început să învățăm, dar învățăm atît de sistematic, încît avem toată siguranța că vom obține rezultate bune. Dar dacă adversarii noștri, adică capitaliștii și eroii Internaționalei a II-a, subliniază prostiile săvîrșite de noi, să-mi fie permis să citez spre comparație cuvintele unui celebru scriitor rus, care, puțin modificate, ar suna cam așa: cînd bolșevicii fac prostii, ei spun: „De două ori doi fac cinci“; dar cînd adversarii lor, adică capitaliștii și eroii Internaționalei a II-a, fac prostii, ei spun: „De două ori doi fac o lumînare de stearină“¹⁰⁸. Asta nu-i greu de dovedit. Luați, de exemplu, tratatul pe care America, Anglia, Franța și Japonia l-au încheiat cu Kolceak. Vă întreb: există pe lume țări mai civilizate și mai puternice decît acestea? Și care a fost rezultatul? Ele au promis ajutorul lor lui Kolceak fără să calculeze, fără să chibzuiască, fără să observe. După păre-

rea mea, acesta a fost un fiasco pe care, din punct de vedere al rațiunii omenești, cu greu îl poți înțelege.

Sau un alt exemplu și mai recent, și mai important : pacea de la Versailles. Vă întreb : ce au făcut în acest caz „marile“, „glorioasele“ puteri ? Cum vor putea ele acum să găsească o ieșire din acest haos, din această situație absurdă ? Cred că nu exagerez dacă repet că prostiile făcute de noi nu înseamnă încă nimic în comparație cu prostiile pe care le comit statele capitaliste, lumea capitalistă și Internaționala a II-a, toate laolaltă. De aceea cred că perspectivele revoluției mondiale — o temă pe care trebuie s-o ating în treacăt — sînt favorabile. Și în anumite condiții ele vor deveni, cred, și mai favorabile. Despre aceste condiții aș vrea să spun cîteva cuvinte.

În 1921, la Congresul al III-lea am adoptat o rezoluție cu privire la structura organizatorică a partidelor comuniste și la metodele și conținutul muncii lor ¹⁶⁹. Această rezoluție este minunată, dar ea este aproape complet rusească, adică se bazează în întregime pe condițiile existente în Rusia. Aceasta este partea ei bună, dar în același timp și partea ei proastă. Proastă pentru că, sînt convins, aproape nici un străin nu va putea s-o citească — am parcurs încă o dată această rezoluție înainte de a face asemenea afirmație. În primul rînd, ea este prea lungă — conține 50 de paragrafe sau chiar mai multe. Străinii, de obicei, nu pot să citească așa ceva. În al doilea rînd, chiar dacă o s-o citească, nici unul dintre ei n-are s-o înțeleagă, tocmai pentru că este prea specific rusească. Și asta nu pentru că este scrisă în limba rusă — ea este excelent tradusă în toate limbile —, ci pentru că este în întregime pătrunsă de spiritul rusec. Și în al treilea rînd, chiar dacă în mod excepțional o s-o înțeleagă vreun străin, tot n-are s-o poată pune în practică. Aceasta este a treia lipsă a ei. Am stat de vorbă cu cîteva dintre delegații veniți aici și, deși nu voi putea continua să particip personal la lucrările congresului — spre regretul meu, îmi e imposibil —, sper că voi reuși totuși să stau de vorbă mai pe larg cu un mare număr de delegați din diverse țări. Am impresia că am comis o mare greșală cu această rezoluție, și anume că ne-am închis singuri calea spre noi succese. Cum am mai spus, rezoluția este minunat întoc-

mită, și eu sînt gata să subscriu la oricare din cele 50 — sau peste 50 — de paragrafe ale ei. Dar noi n-am înțeles încă cum trebuie să prezentăm străinilor experiența noastră rusească. Tot ce s-a spus în rezoluție a rămas literă moartă. Și dacă nu vom înțelege acest lucru, nu vom putea merge mai departe. Cred că cel mai important pentru noi toți, atît pentru tovarășii ruși cît și pentru cei străini, este că, după cinci ani de revoluție rusă, mai trebuie încă să învățăm. Abia acum am căpătat posibilitatea să facem acest lucru. Nu știu cît de mult timp vom avea această posibilitate. Nu știu cît timp ne vor lăsa puterile capitaliste să învățăm în liniște. Dar fiecare moment de răgaz pe care ni-l dă activitatea militară, pe care ni-l dă războiul, va trebui să-l folosim pentru a învăța, și încă de la început.

Întregul nostru partid și toate păturile sociale din Rusia dovedesc acest lucru prin setea lor de învățatură. Această dorință de a se instrui ne arată că pentru noi, în momentul de față, sarcina cea mai importantă este aceea de a învăța, de a învăța mereu. Dar și tovarășii din străinătate trebuie să învețe, chiar dacă nu în sensul în care trebuie să învățăm noi — să citim, să scriem și să înțelegem cele citite, lucru de care mai avem încă nevoie. Se discută de către unii dacă toate astea țin de cultura proletară sau de cea burgheză. Las deschisă această problemă. În orice caz, un lucru este sigur : trebuie, în primul rînd, să învățăm să citim, să scriem și să înțelegem cele citite. Cei din străinătate nu mai au nevoie de așa ceva. Ei au acum nevoie de ceva mai înalt : acest ceva include în primul rînd necesitatea ca și ei să înțeleagă ceea ce am scris noi despre structura organizatorică a partidelor comuniste și ceea ce tovarășii din străinătate au semnat fără să citească și fără să înțeleagă. Aceasta trebuie să devină prima lor sarcină. Este necesar ca această rezoluție să fie tradusă în viață. Acest lucru nu se poate face peste noapte, așa ceva ar fi absolut imposibil. Rezoluția este prea rusească : ea oglindește experiența rusă, de aceea nu este cîtuși de puțin înțeleasă de tovarășii din străinătate, și ei nu se pot mulțumi s-o atîrne într-un colț ca pe o icoană și să i se închine. În felul acesta nu se poate ajunge la nici un rezultat. Ei trebuie să-și însușească o parte din experiența rusă. Cum o să se facă acest lucru nu știu. S-ar putea

ca fasciștii din Italia, bunăoară, să ne facă mari servicii, arătându-le italienilor că nu sînt încă îndeajuns de luminați și că țara lor nu este încă ferită de ultrareacționari. Acest lucru s-ar putea să fie foarte folositor. Noi, rușii, trebuie, de asemenea, să găsim căile necesare pentru a explica străinilor principiile acestei rezoluții. Altfel ei vor fi în absolută imposibilitate de a aplica această rezoluție. Sînt convins că, în această privință, trebuie să spunem nu numai tovarășilor din Rusia, dar și celor din străinătate, că cel mai important lucru în perioada care vine este învățătura. Noi învățăm în sens general, în timp ce ei trebuie să învețe într-un sens special, pentru a putea într-adevăr să înțeleagă organizarea, structura, metoda și conținutul activității revoluționare. Dacă această cerință va fi împlinită, sînt convins că perspectivele revoluției mondiale vor fi nu numai bune, dar chiar excelente. (Aplauze furtunoase, îndelung repetate. Aclamațiile: „Trăiască tovarășul nostru Lenin!” stîrnesc noi și însuflețite ovații.)

„Pravda” nr. 258
din 15 noiembrie 1922

Se tipărește după textul apărut în „Bulletinul celui de-al IV-lea Congres al Internaționalei Comuniste” nr. 8 din 16 noiembrie 1922, confruntat cu stenograma în limba germană, corectată de V. I. Lenin

PROPUNERE ADRESATĂ BIROULUI POLITIC
AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA ÎN LEGĂTURĂ
CU REDUCEREA EFECTIVELOR ARMATEI

Tovarăşului Stalin

Sînt de părere să se procedeze imediat la o consultare a membrilor Biroului Politic în legătură cu următoarea mea propunere :

să se aprobe propunerea tovarăşului Troţki de a prezenta spre examinare guvernului problema reducerii efectivelor armatei în cursul lunii ianuarie cu 200 000 de oameni ;

să fie întrebat tov. Troţki la ce dată consideră dînsul că ar putea să prezinte Consiliului Comisarilor Poporului o asemenea propunere în forma ei definitivă ¹⁷⁰.

Lenin

13/XI. 1922

*Se tipăreşte pentru prima oară,
după un exemplar dactilografiat*

CĂTRE COLONIA RUSĂ DIN AMERICA DE NORD ¹⁷¹

Tov. Reihel, reprezentantul Asociației americane pentru acordarea de ajutor tehnic Rusiei Sovietice, mi-a comunicat că în rîndurile unor membri ai coloniei ruse din America de Nord domnește o părere greșită despre noua politică economică.

Această părere greșită, cred eu, a putut să apară ca urmare a interpretării voit denaturate a noii politici economice de către presa capitalistă și a unor absurde născociri răspîndite de albardiști înrăiți care au fost izgoșiți din Rusia Sovietică, precum și de menșevici și socialiști-revoluționari.

În Europa aceste născociri despre noi și îndeosebi despre noua noastră politică economică sînt tot mai mult scoase din circulație. Noua politică economică n-a dus la nici o schimbare radicală în orînduirea socială a Rusiei Sovietice, și nici nu poate să ducă la vreo schimbare atîta timp cît puterea se află în mîinile muncitorilor ; or, de trăinicia Puterii sovietice nimeni, pe oît se pare, nu se mai poate îndoii în momentul de față. Atitudinea ostilă a presei capitaliste și afluența de albardiști ruși în America constituie, doar, o dovadă că noi sîntem puternici.

Capitalismul de stat, care constituie unul din principalele elemente ale noii politici economice, reprezintă în condițiile Puterii sovietice un capitalism care în mod conștient este

îngăduit și este îngrădit de clasa muncitoare. Capitalismul nostru de stat se deosebește în mod radical de cel din țările cu guverne burgheze tocmai prin faptul că la noi statul nu este reprezentat de burghezie, ci de proletariat, care a știut să-și câștige încrederea deplină a țărănimii.

Din păcate, introducerea capitalismului de stat nu decurge atât de repede cum am vrea noi. Până în prezent, de pildă, n-avem, în fond, nici o concesiune serioasă; or, fără participarea capitalului străin la dezvoltarea economiei noastre nu se poate concepe o grabnică refacere a ei.

Celor ce consideră că problema noii noastre politici economice — singura politică justă — nu este de ajuns de clară le recomand să citească cuvântările consacrate acestei probleme care au fost rostite de tov. Troțki și de mine la cel de-al IV-lea Congres al Internaționalei Comuniste*.

Tov. Reihel mi-a relatat despre munca pregătitoare pe care o desfășoară Asociația pentru acordarea de ajutor tehnic în vederea organizării de comune agricole și de alte comune de producție americane care vor să meargă să lucreze în Rusia și care intenționează să aducă noi mijloace de producție, tractoare, semințe selecționate etc.

În scrisorile pe care le-am adresat Asociației pentru acordarea de ajutor tehnic și Asociației prietenilor Rusiei Sovietice cu prilejul importantelor succese în muncă obținute de comunele agricole și de brigăzile lor în Rusia în vara anului 1922, eu am adus mulțumiri tovarășilor americani**.

Profit de ocazie pentru a le aduce încă o dată, în numele guvernului sovietic, mulțumirile mele și a sublinia că dintre toate felurile de ajutor cel acordat agriculturii noastre și îmbunătățirii tehnicii ei este cel mai important pentru noi și cel mai prețios.

Președintele Consiliului Comisarilor Poporului,
V. Ulianov (Lenin)

Scris la 14 noiembrie 1922

Publicat la 10 ianuarie 1923
în ziarul „Russkii Golos”
nr. 2 046, New York

Se tipărește după o copie
dactilografiată, confruntată
cu textul apărut în ziar

* Vezi volumul de față, p. 301—316. — Nota trad.

** Vezi volumul de față, p. 247—248, 249—250. — Nota red.

MESAJ DE SALUT
ADRESAT EXPOZIȚIEI AGRICOLE GENERALE ¹⁷²

Consider că această expoziție are o mare importanță și sînt convins că toate organizațiile îi vor acorda sprijinul lor deplin. Îi urez, din tot sufletul, cel mai frumos succes.

V. Ulianov (Lenin)

14. XI. 1922

*Publicat în 1923 în revista „Vestnik
Glavnogo Vistavocinogo Komiteta Vse-
rossijskoi Seliskobozcaistvennoi i Kus-
tarno-Promișlennoi Vistavki s Ino-
strannim Otdelom” nr. 1*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE GRUPUL „CLARTÉ“ 173

15 noiembrie 1922

Dragi prieteni,

Profit de ocazie pentru a vă trimite cel mai călduros salut. Am fost grav bolnav, și, timp de mai bine de un an, n-am putut citi nici o scriere publicată de grupul dumneavoastră. Sper că organizația dumneavoastră, „des anciens combattants“ *, continuă să ne mențină și că ea crește și se întărește nu numai numeric, dar și spiritual, în sensul adâncirii și extinderii luptei împotriva războiului imperialist. Merită să-ți consacri viața luptei împotriva unui asemenea război. În această luptă trebuie să fii necruțător și să urmărești, pînă în cele mai mici ascunzișuri, toate sofismele folosite pentru apărarea războiului.

Cu cele mai bune salutări.

Al dumneavoastră, *Lenin*

*Publicat pentru prima oară în 1925,
în limba franceză, în revista
„Clarté“ nr. 71*

*În limba rusă publicat pentru
prima oară în 1930, în edițiile
a 2-a și a 3-a ale Operei
lui V. I. Lenin, vol. XXVII*

Se tipărește după manuscris

* — a foștilor combatanți. — *Nota trad.*

CUVÎNTARE ROSTITĂ LA ȘEDINȚA PLENARĂ
A SOVIETULUI DIN MOSCOVA
20 NOIEMBRIE 1922 ¹⁷⁴

(Aplauze furtunoase, „Internaționala“.)
Tovarăși! Îmi pare foarte rău și vă cer multe scuze pentru faptul că n-am putut veni mai devreme la ședința dumneavoastră. Pe cât știu, ați vrut încă de acum câteva săptămîni să-mi oferiți posibilitatea să vizitez Sovietul din Moscova. N-am reușit să fac acest lucru, deoarece, datorită bolii mele, începînd din luna decembrie, eu, ca să mă exprim în limbaj profesional, mi-am pierdut pentru un timp destul de îndelungat capacitatea de muncă și, ca urmare a capacității de muncă scăzute, m-am văzut nevoit să amîn de la o săptămîină la alta această vizită. Am fost, de asemenea, nevoit să-l împovărez și pe tov. Kamenev cu o parte considerabilă din munca mea, cu care la început, după cum vă amintiți, l-am împovărat pe tov. Țiurupa, iar apoi pe tov. Rîkov. Și trebuie să spun că el — ca să recurg la o comparație pe care am mai folosit-o și altădată — s-a pomenit pe neașteptate înhămat la două căruțe. Totuși — ca să reiau aceeași comparație — trebuie să spun că acest cal s-a dovedit a fi extrem de capabil și de zelos. (Aplauze.)
Dar, oricum, nu se cuvine ca cineva să tragă la două căruțe, și eu aștept acum cu nerăbdare momentul cînd se vor întoarce tovarășii Țiurupa și Rîkov, ca să repartizăm cît de cît echitabil această muncă. Mie însă, din cauza scăderii capacității de muncă, îmi trebuie pentru rezolvarea problemelor un timp mult mai lung decît aș fi dorit.

În decembrie 1921, cînd am fost silit să-mi întrerup complet lucrul, ne aflam la sfîrșit de an. Pe atunci noi înfăptuiam trecerea la noua politică economică, și încă de pe atunci s-a văzut că această trecere, deși a fost pornită încă de la începutul anului 1921, este destul de grea, aș spune chiar foarte grea. A trecut mai bine de un an și jumătate de cînd realizăm această trecere și se pare că ar fi de acum timpul ca majoritatea oamenilor să fie trecuți la noile lor posturi și repartizați potrivit noilor condiții, în special potrivit condițiilor noii politici economice.

În ce privește politica externă, la noi s-au produs foarte puține schimbări. În acest domeniu, noi am urmat drumul pe care am mers și mai înainte, și eu cred că pot spune cu conștiința împăcată că l-am urmat în mod absolut consecvent și cu un succes deosebit. În legătură cu aceasta nu este nevoie să vă prezint un raport amănunțit : eliberarea Vladivostokului, demonstrația care a urmat după aceea și declarația de alipire la statul nostru federativ, pe care ați citit-o zilele acestea în ziare, au dovedit și arătat cît se poate de clar că în această privință nu este nevoie de nici o schimbare¹⁷⁵. Ne aflăm pe un drum care a fost trasat absolut limpede și precis și, în mod vădit pentru toate statele din lume, ne-am asigurat succesul, cu toate că unele din ele sînt și acum gata să declare că nu vor lua loc la aceeași masă cu noi. Cu toate acestea, relațiile economice și, după ele, și cele diplomatice intră, trebuie să intre și vor intra neapărat pe făgașul lor normal. Orice stat care se opune acestei normalizări riscă să se afle în întîrziere și, poate, să se pomenească, în legătură cu vreo chestiune esențială, într-o situație defavorabilă. Asta o vedem acum cu toții, și nu numai din ziare. Cred că și în călătoriile lor prin străinătate tovarășii au prilejul să se convingă cît de mari sînt schimbările care s-au produs pînă acum. În această privință, noi — ca să mă folosesc de o veche comparație — n-am avut nevoie de transbordare în alt tren sau în altă diligență.

Cît despre politica noastră internă, transbordarea pe care am făcut-o în primăvara anului 1921 și care ne-a fost dic-

tată de împrejurări extrem de importante și de convingătoare — astfel că între noi n-au existat nici un fel de discuții sau divergențe în această privință — continuă încă să ne creeze unele greutăți și chiar să ne pricinuiască, aș putea spune, mari greutăți. Și asta nu pentru că ne-am fi îndoit de necesitatea unei asemenea cotituri — în această privință n-au existat nici un fel de îndoieli — și nici pentru că ne-am fi îndoit că experiența acestei noi politici economice o să ne aducă succesele la care ne-am așteptat. Pot afirma cu toată certitudinea că în această privință, atît în rîndurile partidului nostru cît și în acelea ale imensei mase de muncitori și țărani fără partid, n-au existat nici un fel de îndoieli.

Sub acest aspect problema nu prezintă nici un fel de dificultate. Dificultățile provin din faptul că în fața noastră s-a ivit o sarcină pentru a cărei rezolvare foarte adeseori e nevoie să atragem noi oameni și care ne cere să aplicăm măsuri și metode extraordinare. La noi se manifestă încă îndoieli în ce privește justetea unui lucru sau a altuia, se produc încă schimbări într-o direcție sau alta, și trebuie să spun că ele vor dura încă destul de multă vreme. „Noua politică economică“ ! O denumire ciudată. Această politică am numit-o noua politică economică fiindcă ea reprezintă un pas înapoi. În prezent noi ne retragem, mergem oarecum înapoi, dar facem asta pentru ca întîi să ne retragem, iar apoi să ne luăm avînt pentru a face un salt și mai mare înainte. Numai cu această condiție am mers înapoi, aplicînd noua noastră politică economică. Unde și cum va trebui acum să ne regroupăm, să ne adaptăm, să ne reorganizăm, pentru ca după retragere să începem o cît mai dîrză ofensivă, nu știm încă. Pentru a înfăptui în ordine normală toate aceste acțiuni, e nevoie să măsurăm nu de două ori, cum spune o zicală, ci de zece ori înainte de a lua o hotărîre. Această cerință se impune pentru a face față greutăților extraordinare ce ne stau în cale în rezolvarea tuturor sarcinilor și problemelor noastre. Știți foarte bine cu cîte sacrificii au fost obținute toate realizările noastre, știți cît de mult a durat războiul civil și cîte eforturi ne-a cerut. Dar iată că acum recucerirea Vladivostokului ne-a dovedit (ce-i drept, Vladivostokul este departe, dar el este totuși un oraș al nostru) (a p l a u z e î n d e l u n g r e p e t a t e),

ne-a dovedit tuturor simpatia generală pentru noi, pentru realizările noastre. Și aici și acolo e tot R.S.F.S.R. Această simpatie ne-a salvat și de dușmanii dinăuntru și de cei din afară, care s-au năpustit asupra noastră. Mă refer la Japonia.

Am cucerit o situație diplomatică bine definită, care nu este altceva decît o situație diplomatică recunoscută de toată lumea. Dumneavoastră vedeți toate acestea, vedeți rezultatele, dar cît timp ne-a trebuit ca să le obținem ! Am obținut acum recunoașterea drepturilor noastre de către dușmanii noștri, atît în politica economică cît și în cea comercială. Acest fapt e dovedit de încheierea unor acorduri comerciale.

Putem vedea pentru ce nouă, care de un an și jumătate am pornit pe drumul așa-numitei noi politici economice, ne este atît de greu să mergem pe acest drum. Trăim într-un stat care e atît de ruinat de război, care a fost în așa măsură scos de pe orice făgaș cît de cît normal și care a suferit și a îndurat atîtea, încît acum, vrînd-nevrînd, trebuie să pornim, în toate calculele noastre, de la un procent mic, de la procentul de dinainte de război. Această măsură o aplicăm la condițiile noastre de viață, o aplicăm cîteodată cu multă nerăbdare și ardoare și totdeauna căpătăm convingerea că în acest domeniu există greutăți imense. Sarcina pe care ne-am pus-o ni se pare și mai mare cînd o comparăm cu condițiile existente într-o obișnuită țară burgheză. Ne-am pus această sarcină pentru că am înțeles că nu ne putem aștepta la un ajutor din partea unor țări bogate, așa cum se obișnuiește în asemenea împrejurări *. După războiul civil am fost puși într-o situație aproape identică cu boicotul, adică ni s-a spus : nu vom întreține cu voi legăturile economice pe care sîntem obișnuiți să le întretinem și care în lumea capitalistă constituie ceva normal.

A trecut mai mult de un an și jumătate de cînd am pășit pe calea noii politici economice, s-a scurs și mai multă

* În stenogramă urmează mai departe următorul text : „și chiar dacă am avea în vedere, bunăoară, dobînzile nemăispomenit de ridicate pe care, în aceste cazuri, trebuie să le plătească statul căruia — după cum se spune de obicei — i se vine în ajutor. De fapt, ele sînt cu totul departe de a da un ajutor. Trebuie să spunem lucrurilor pe nume și să ne întrebăm dacă n-ar fi mai indicat să se folosească o denumire mai puțin delicată decît aceea de ajutor, dar chiar și aceste condiții obișnuite s-au dovedit a fi apăsătoare pentru noi”. — *Nota red.*

vreme de cînd am încheiat primul nostru acord internațional, și cu toate acestea întreaga burghezie și toate guvernele continuă să practice un asemenea boicot împotriva noastră. Nici nu ne-am putut aștepta la altceva atunci cînd am trecut la noile condiții economice, și cu atît mai mult nu ne-am îndoit de faptul că trebuie să efectuăm această trecere și că trebuie să ne asigurăm singuri succesul. Cu cît trece timpul, cu atît devine mai limpede că orice ajutor care ni s-ar fi putut da și care ni se va da de către țările capitaliste nu numai că nu va înlătura această situație, dar, după toate probabilitățile, în majoritatea covârșitoare a cazurilor ea se va accentua, se va înăsprî și mai mult. „Să ne ajutăm singuri“, ne-am spus noi. „Ajutați-vă singuri“, ne spune aproape fiecare dintre statele capitaliste cu care încheiem unele tranzacții, cu care avem anumite relații, cu care începem tratative, de orice ordin ar fi ele. Și în aceasta constă mai ales greutatea. Trebuie să ne dăm seama de această greutate. Noi am făurit orînduirea noastră de stat în mai mult de trei ani de muncă extraordinar de grea și plină de un eroism de neînchipuit. În condițiile în care ne-am aflat pînă acum n-am avut timp să cercetăm dacă nu cumva distrugem și ceea ce nu trebuie, dacă nu cumva vom face prea multe sacrificii, fiindcă sacrificiile au fost destul de numeroase, fiindcă lupta pe care am început-o noi atunci (acest fapt vă e bine cunoscut, așa că nu e nevoie să insist prea mult asupra lui) a fost o luptă pe viață și pe moarte împotriva vechii orînduiri sociale, pentru a ne făuri dreptul la existență și la dezvoltare pașnică. Acest drept l-am dobîndit prin luptă. Acestea nu sînt cuvintele noastre, nu sînt depozițiile unor martori care ar putea fi acuzați de părtinire față de noi. Acestea sînt depozițiile unor martori care se află în lagărul dușmanilor noștri și care, desigur, sînt părtinitori, dar nicidecum față de noi, ci față de alții. Acești martori s-au aflat în lagărul lui Denikin, s-au aflat în fruntea ocupanților. Și știm că părtinirea lor ne-a costat foarte scump, ne-a costat multe distrugerî. Din cauza lor am avut tot felul de pierderi, am pierdut valori de tot felul și, într-o măsură nemaipomenit de mare, valoarea cea mai de preț — viețile omenești. Acum

trebuie să analizăm cu toată atenția sarcinile noastre și să înțelegem că principala sarcină ce ne revine azi este să nu cedăm nimic din ceea ce am cucerit. Și nu vom ceda nici una din vechile cuceriri. (A p l a u z e.) În același timp, avem în fața noastră o sarcină cu totul nouă ; ceea ce este vechi poate să devină de-a dreptul un obstacol. A înțelege această sarcină este mai greu ca orice. Și ea trebuie înțeleasă pentru ca să învățăm să muncim în condiții când, ca să zic așa, trebuie să facem o răsucire bruscă. Eu cred, tovarăși, că aceste cuvinte și lozinci sînt lesne înțelese fiindcă, timp de aproape un an cît am fost nevoit să lipsesc, dumneavoastră, care aveți de-a face în mod direct cu problemele muncii, ați avut în mod practic prilejul să reflectați asupra acestui lucru și să vorbiți despre el în diferite feluri, în sute de ocazii, și sînt convins că aceste reflexii vă pot duce doar la o singură concluzie : în momentul de față ni se cere într-o măsură și mai mare acea elasticitate de care am dat dovadă pînă acum pe cîmpurile de bătălie ale războiului civil.

Nu trebuie să renunțăm la ceea ce e vechi. O serie întregă de concesiuni prin care noi ne apropiem de țările capitaliste dau deplină posibilitate acestor țări să reia legăturile cu noi și le asigură profituri care cîteodată sînt, poate, mai mari decît trebuie. În același timp noi le cedăm numai o mică parte din mijloacele de producție, care se află aproape în întregime în mîinile statului nostru. Zilele acestea, în coloanele ziarelor s-au purtat discuții în legătură cu concesiunea propusă de englezul Urquhart ¹⁷⁶, care pînă acum, în războiul civil, a luptat mai tot timpul împotriva noastră. El spunea : „Ne vom atinge scopurile noastre în acest război civil împotriva Rusiei, împotriva aceleiași Rusii care a cutezat să ne priveze de cutare și cutare lucruri“. Și după toate acestea a trebuit să intrăm în relații cu el. N-am respins asemenea relații, le-am acceptat cu cea mai mare bucurie, dar am spus : „Să ne fie cu iertare, dar ceea ce am cucerit n-o să mai dăm înapoi. Rusia noastră este atît de mare, dispunem de atîtea posibilități economice și totuși considerăm că nu e cazul să refuzăm amabila dumneavoastră propunere ; dar o s-o examinăm cu sînge rece, ca niște oameni de afaceri“. Ce-i drept, prima noastră convorbire

n-a dus la nici un rezultat, fiindcă, din motive politice, noi n-am putut să acceptăm propunerea lui. A trebuit să-i răspundem printr-un refuz. Atîta vreme cît englezii n-au vrut să recunoască dreptul nostru de a participa la tratativele în problema strîmtorilor, a Dardanelelor, a trebuit să răspundem printr-un refuz, însă îndată după acest refuz a trebuit să procedăm la o analiză realistă a acestei probleme. Am chibzuit dacă este sau nu în avantajul nostru, dacă este sau nu convenabil pentru noi să acordăm această concesiune, și în caz că este, în ce condiții. A trebuit să purtăm discuții asupra prețului. Iată, tovarăși, un exemplu, care arată în ce măsură problemele trebuie puse acum altfel decît le puneam înainte. Înainte un comunist spunea : „Îmi dau viața“, și i se părea că asta e ceva foarte simplu, deși nu totdeauna era chiar așa de simplu. Acum însă în fața noastră, a comuniștilor, stă cu totul altă sarcină. Acum trebuie să calculăm totul și fiecare din noi trebuie să învețe a fi un om calculat. Trebuie să calculăm cum să ne asigurăm existența într-o ambianță capitalistă, cum să obținem avantaje de la dușmanii noștri, care, desigur, se vor tocmi cu noi, care nu s-au dezvățat de tocmeală și care se vor tocmi pe socoteala noastră. Acest lucru, de asemenea, nu-l uităm și nu ne închipuim cîtuși de puțin că s-ar putea ca niște reprezentanți ai comerțului să se transforme în miei și, odată deveniți miei, să ne acorde pe degeaba tot felul de avantaje. Așa ceva nu se întîmplă și nici nu nădăjduim să se întîmple, și ne bizuim pe faptul că, fiind obișnuiți să dăm o ripostă, vom ști să ne descurcăm și de data asta, să facem și comerț, să realizăm un câștig și să ieșim din situații economice grele. Or, tocmai sarcina asta este foarte grea. Și rezolvarea ei ne preocupă pe noi în momentul de față. Aș vrea ca noi să ne dăm bine seama cît de mare este prăpastia dintre sarcina veche și cea nouă. Dar oricît de adîncă ar fi această prăpastie, noi am învățat în război să manevrăm și trebuie să înțelegem că manevra în fața căreia ne aflăm acum este una dintre cele mai grele ; însă se pare că ea va fi ultima. Trebuie să ne încercăm puterile și să dovedim nu numai că am învățat pe de rost lecțiile de ieri și să repetăm ceea ce am învățat. Să ne fie cu iertare, dar noi am început să

învățăm din nou și vom învăța în așa fel ca să obținem un succes sigur și evident pentru toți. Și, în numele acestei învățături, cred că acum trebuie din nou să ne asigurăm unii pe alții, cu toată fermitatea, că ceea ce denumim noua politică economică constituie o retragere, și ne-am retras în așa fel încît să nu mai cedăm nimic în plus, și totodată să acordăm capitaliștilor avantaje care să determine orice stat, oricît de ostil ne-ar fi el, să încheie tranzacții și să stabilească relații cu noi. Tov. Krasin, care a avut numeroase întrevederi cu Urquhart — acest conducător și sprijinitor al întregii intervenții —, spunea că Urquhart, după ce a făcut toate încercările de a ne impune cu orice preț vechiul regim în întreaga Rusie, s-a așezat la masă cu el și a început să discute : „Cît costă ? Cît aveți ? Pe cîți ani ?“ (A p l a u z e.) De aici pînă la încheierea a o serie de acorduri de concesiune și pînă la statornicirea, în acest fel, a unor relații contractuale absolut precise, stabile din punctul de vedere al societății burgheze, e încă destul de mult ; dar noi vedem de pe acum că ne apropiem de acest obiectiv, că sîntem foarte aproape de el, dar nu l-am atins încă. Acest lucru, tovarăși, trebuie să-l recunoaștem și să nu ne îngîmfăm. Sîntem încă departe de a fi obținut pe de-a-ntregul ceea ce e menit să ne facă puternici, independenți și să ne dea certitudinea deplină că nu trebuie să ne temem de nici o tranzacție capitalistă, că, oricît de grea ar fi o tranzacție, noi o vom încheia, vom înțelege ceea ce este esențial în ea și o vom realiza. De aceea activitatea începută de noi în acest domeniu — atît cea politică, cît și cea de partid — trebuie continuată ; de aceea e necesar să trecem de la metodele vechi la altele cu totul noi.

Aparatul de stat a rămas la noi tot cel vechi, și sarcina noastră în momentul de față este să-l transformăm și să-l punem pe baze noi. Nu putem să-l transformăm dintr-o dată, dar trebuie să orînduim totul în așa fel, încît comuniștii pe care-i avem să fie repartizați în mod just. Este necesar ca acești comuniști să conducă aparatul în care lucrează, iar nu — cum se întîmplă adeseori la noi — ca ei să se lase conduși de acest aparat. Aici n-avem nimic de ascuns și trebuie să prezentăm lucrurile în mod deschis. Astfel de sarcini ne stau în față și astfel de greutăți avem de întîm-

pinat, și asta tocmai într-un moment cînd am pășit pe drumul nostru practic, cînd trebuie să ne apropiem de socialism nu ca de o icoană solemn zugrăvită. Trebuie să urmăm o direcție justă și este necesar ca totul să fie controlat, ca masele, în totalitatea lor, și întreaga populație să controleze drumul nostru și să spună : „Da, acest regim este mai bun decît cel vechi“. Iată ce sarcină ne-am pus noi. Partidul nostru, care reprezintă un mic grup de oameni în raport cu întreaga populație a țării, și-a asumat această sarcină. Acest sîmbure și-a pus drept sarcină să transforme totul, și îl va transforma. Că aceasta nu e o utopie, ci un fapt real, pe care oamenii îl trăiesc, am dovedit-o. Acest lucru l-am văzut cu toții, el a și fost înfăptuit. Trebuie să transformăm totul în așa fel, ca întreaga majoritate a maselor muncitoare, a țăranilor și muncitorilor, să spună : „Nu voi vă laudați, ci noi vă laudăm, noi spunem că ați obținut rezultate mai bune și că de aci înainte nici un om cu judecată nu se va gîndi vreodată să se întoarcă la vechea stare de lucruri“. Dar la o asemenea situație noi n-am ajuns încă. *De aceea n.e.p.-ul continuă să fie lozinca principală, imediată, atotcuprinzătoare a zilei de azi.* Nici una din lozincile pe care le-am învățat ieri n-o s-o uităm. Acest lucru îl putem spune cu toată certitudinea oricui, fără nici o ezitare, și fiecare pas întreprins de noi este o mărturie în acest sens. Dar noi mai trebuie să ne acomodăm încă noii politici economice. Toate părțile ei negative, pe care nu este nevoie să le înșir aici și pe care dumneavoastră le cunoașteți cît se poate de bine, trebuie să știm să le remediem, să le reducem la un anumit minim ; trebuie să știm să organizăm totul cu socoteală. Legislația noastră ne dă deplină posibilitate să facem acest lucru. Vom fi noi în stare să rezolvăm această problemă ? Sîntem încă departe de ceva precis. Noi o studiem încă. În fiecare număr al ziarului nostru de partid găsim zeci de articole în care se spune că la fabrica cutare, la fabricantul cutare sînt cutare condiții de arendă, în timp ce acolo unde este director un tovarăș comunist sînt cutare condiții. Dar aduce beneficii acest lucru, este el justificat sau nu ? Am pătruns în miezul problemelor de fiecare zi, și aceasta e o mare cucerire. Socialismul nu mai e acum o problemă de viitor îndepărtat, o

schemă abstractă sau o icoană. În ceea ce privește icoanele, noi am rămas la vechea noastră părere, cât se poate de proastă. Noi am introdus socialismul în viața de toate zilele și acum trebuie să ne descurcăm. Iată care este sarcina zilei de astăzi, iată care este sarcina epocii noastre. Permiteți-mi să închei prin a-mi exprima convingerea că, oricât de grea ar fi această sarcină, oricât de nouă ar fi ea în comparație cu cele de pînă acum și oricât de multe ar fi greutatețile pe care ni le provoacă încă, noi cu toții împreună, dacă nu mâine, apoi în cîteva ani, vom rezolva neapărat această sarcină, astfel că Rusia n.e.p.-ului va deveni o Rusie socialistă. (Aplauze furtunoase și îndelung repetate.)

„Pravda” nr. 263
din 21 noiembrie 1922

Se tipărește după textul
apărut în ziar,
confruntat cu stenograma

CĂTRE PREZIDIUL CELUI DE-AL V-LEA
CONGRES GENERAL AL SINDICATULUI
LUCRĂTORILOR DIN APARATUL DE STAT ¹⁷⁷

22. XI. 1922

Dragi tovarăși,

Principala sarcină ce ne revine în momentul de față — și o foarte importantă sarcină pentru anii ce vin — constă în reducerea și ieftinirea sistematică a aparatului de stat, prin restrângerea lui, printr-o mai bună organizare, prin lichidarea târăgănelii, a birocrațismului și prin micșorarea cheltuielilor neproductive. Sindicatul dumneavoastră va trebui să desfășoare o muncă amplă în această direcție.

Urez succes și muncă rodnică celui de-al V-lea Congres general al Sindicatului lucrătorilor din aparatul de stat și îmi exprim speranța că el va discuta în mod special problema acestui aparat.

Președintele Consiliului Comisarilor Poporului,

V. Ulianov (Lenin)

„Izvestiia C.E.C. din Rusia” nr. 267
din 25 noiembrie 1922

*Se tipărește după un exemplar
dactilografiat, care a fost corectat
și semnat de V. I. Lenin*

CU PRIVIRE LA REDUCEREA PROGRAMULUI
DE REPARAȚII ȘI CONSTRUCȚII DE NAVE
MARITIME MILITARE

(SCRISORI CĂTRE I. V. STALIN)

1

Tovarășului Stalin

(Deocamdată cu titlu de consultare neoficială,
cu rugămintea de a se sfătui și cu alți membri
ai Comitetului Central ¹⁷⁸⁾)

Vă trimit o situație în legătură cu programul de reparații navale. Chestiunea trebuie rezolvată cât mai repede, cred că chiar azi. Ieri am discutat în mod amănunțit cu Skleanski și am avut unele ezitări, dar suma de 10 000 000, la cât s-ar ridica cheltuielile, mi se pare revoltător de mare, așa că nu pot în nici un caz să nu propun următoarele :

Să se aprobe terminarea construcției crucișătorului „Nahimov“, apoi să se reducă cu o treime numărul celorlalte vase mari (contratorpiloare, vase de linie etc.) și să se traseze departamentului respectiv sarcina de a reduce în mod corespunzător toate celelalte cheltuieli. Cred că în acest caz suma necesară va putea fi redusă la 7 000 000, iar din ceea ce rămîne va fi mult mai just să se aloce un spor de cheltuieli pentru școli. Anexez o situație, strict secretă, precum și rezultatele lucrărilor comisiei Peatakov ¹⁷⁹⁾, care, după cât am aflat de la tov. Skleanski, a și stabilit, pe cât se pare, o reducere de vreo 16 000 000.

Cred că flota în proporțiile ei actuale, deși este, după cum a observat pe bună dreptate tov. Skleanski, o flotă

mică, reprezintă totuși un lux prea mare pentru noi. Cruciușătorul „Nahimov“ trebuie terminat, pentru că o să-l putem vinde cu câștig ; în ce privește restul, sînt convins că specialiștii noștri în probleme maritime exagerează totuși. N-avem nevoie de flotă, iar sporirea cheltuielilor pentru școli este o necesitate stringentă¹⁸⁰.

Lenin

*Dictat la telefon la 25 noiembrie 1922,
orele 11 dimineața
Publicat pentru prima oară în 1959.
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXXVI*

*Se tipărește după textul
consemnat de secretară
(un exemplar dactilografiat)*

2

Tovarășului Stalin

În legătură cu acuzația că în propunerea mea de reducere a programului de reparații navale fac aprecieri „din ochi“¹⁸¹, țin să dau următoarele explicații :

Întregul program de reparații navale trebuie pus de acord (și acest lucru sînt în măsură să-l facă, firește, numai specialiștii) cu proporțiile flotei pe care noi, din motive politice și economice, considerăm ca necesar s-o avem. Din discuțiile purtate am ajuns la deplina convingere că cruciușătorul „Nahimov“ trebuie să facă parte din efectivul flotei noastre, deoarece, în cel mai rău caz, vom avea posibilitatea să-l vindem cu câștig. Mai departe, în programul nostru de reparații navale figurează o serie întregă de contratorpiloare, o parte din vasele de linie, precum și submarine etc. Numărul total al acestor vase mi se pare exagerat și cred că el nu-și găsește justificare în condițiile forței noastre maritime militare în general și depășește posibilitățile noastre bugetare. Cu cît anume poate fi redusă această parte din vase nu știu și cred că nici comisia Peatakov-Sokolnikov n-a avut posibilitatea să stabilească acest lucru pe baza unor considerente economice și îndeosebi politice raționale.

Pentru mine este neîndoielnic că suma globală de 10 000 000 de ruble depășește posibilitățile noastre. De

aceea propun ca această sumă să fie fixată la 7 000 000, obligînd pe specialiștii militari să calculeze care este numărul total al torpiloarelor, vaselor de linie, submarinelor și altor vase, dacă se iau în considerație cifrele suplimentare referitoare la numărul vaselor existente în flota noastră. Cred că altfel nu vom putea, în general, să reducem flota noastră, deoarece specialiștii în problemele navale, punînd prea multă pasiune în munca lor, vor căuta, cu siguranță, să umfle orice cifră; or, acum, după ce am alocat sume enorme pentru aviație, trebuie să fim de două, de zece ori mai prudenți în ce privește cheltuielile pentru flotă, și asta cu atît mai mult cu cît urmează să facem față unor cheltuieli, pe cît se pare, foarte mari ca urmare a alipirii Vladivostokului.

Cît privește considerentele enunțate de Kamenev, în sensul că ar fi indicat să acordăm comenzile ce au fost promise uzinelor metalurgice și Direcției generale a electricității, țin să spun că trebuie să acordăm comenzi pentru satisfacerea nevoilor țărănilor, și în nici un caz pentru asemenea lucruri cum e flota¹⁸², fiindcă, din motive economice și politice, nu avem posibilitatea să ținem o flotă de proporții cît de cît însemnate.

De aceea propun ca, după ce vor fi reduse cheltuielile generale cu 3 000 000 de ruble, să se calculeze în ce proporții trebuie repartizată această sumă pentru diferite obiective din programul de reparații navale, iar apoi să se vadă în ce fel am putea să începem chiar acum să trecem respectivul număr de uzine de reparații navale la fabricarea de produse de metal necesare țărănimii.

Lenin

*Dictat la telefon
la 29 noiembrie 1922, orele 19*

*Publicat pentru prima oară în 1959,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI*

*Se tipărește după textul
consemnat de secretară
(un exemplar dactilografiat)*

CĂTRE CONGRESUL
LUCRĂTORILOR DIN ÎNVĂȚĂMÎNT ¹⁸³

Vă mulțumesc pentru mesajul de salut, tovarăși, și vă urez să faceți față sarcinii importante și de răspundere ce vă revine, aceea de a pregăti tînăra generație pentru construirea unei vieți noi.

Lenin

Scris la 26 noiembrie 1922

*Publicat în decembrie 1922,
în revista*

„Rabotnik Prosveșcenii” nr. 10

*Se tipărește după textul
apărut în revistă*

TOVARĂȘULUI MÛNZENBERG, SECRETAR AL AJUTORULUI MUNCITORESC INTERNAȚIONAL ¹⁸⁴

În completare la raportul prezentat de dumneavoastră la cel de-al IV-lea Congres al Internaționalei Comuniste aș vrea să arăt, în câteva cuvinte, în ce constă importanța organizării ajutorului.

Ajutorul dat de clasa muncitoare internațională celor înfometaji a permis în mare măsură Rusiei Sovietice să suporte grelele zile ale foametei din anul trecut și să învingă această foamete. În momentul de față trebuie să vindecăm rănilor provocate de foamete, să asigurăm în primul rînd existența miilor de copii rămași orfani și să refacem industria și agricultura, care au avut mult de suferit de pe urma foametei.

Ajutorul frățesc dat de clasa muncitoare internațională a început să se facă simțit și în acest domeniu. Coloana de tractoare americane care lucrează în apropiere de Perm, grupurile agricole de organizare a ajutorului tehnic din America, întreprinderile agricole și industriale ale Ajutorului Muncitoresc Internațional, subscripțiile la primul împrumut proletar pentru Rusia Sovietică lansat prin Ajutorul Muncitoresc — toate acestea sînt începuturi cît se poate de promițătoare ale ajutorului frățesc acordat de muncitori cu scopul de a contribui la refacerea economică a Rusiei Sovietice.

Acțiunea de ajutorare economică a Rusiei Sovietice, care a fost începută în chip atît de fericit de către Ajutorul

Muncitoresc Internațional, trebuie sprijinită prin toate mijloacele de către muncitorii și oamenii muncii din lumea întreagă. Alături de puternica presiune politică ce se exercită în permanență asupra guvernelor din țările burgheze pentru a le determina să recunoască Puterea sovietică, ajutorul economic, pe scară largă, dat de proletariatul mondial constituie în momentul de față cel mai bun și mai practic sprijin acordat Rusiei Sovietice în greul ei război economic împotriva concernelor imperialiste și cel mai bun ajutor în opera de construire a economiei socialiste.

Vl. Ulianov (Lenin)

Moscova, 2 decembrie 1922

*Publicat pentru prima oară în 1924,
în cartea „Trei ani de ajutor
muncitoresc internațional,
1921—1924”, Moscova,
editura „Mejrabpom”*

*Se tipărește după originalul
semnat de V. I. Lenin*

Tradus din limba germană

CĂTRE CEL DE-AL TREILEA CONGRES MONDIAL
AL INTERNAȚIONALEI COMUNISTE
A TINERETULUI, MOSCOVA ¹⁸⁵

4. XII. 1922

Dragi tovarăși,

Regret că nu pot să vă aduc personal salutul meu. Vă trimit cele mai cordiale urări pentru buna desfășurare a lucrărilor congresului dumneavoastră. Sper că, deși purtați un titlu atît de înalt, nu veți uita ceea ce e mai important, și anume necesitatea de a lua măsuri concrete pentru ca pregătirea tineretului și instruirea lui să progreseze.

Cu cele mai bune salutări comuniste,

V. Ulianov (Lenin)

„Pravda” nr. 275
din 5 decembrie 1922

*Se tipărește după un exemplar
dactilografiat, care a fost corectat
și semnat de V. I. Lenin*

ÎNSEMNĂRI ÎN LEGĂTURĂ CU SARCINILE DELEGAȚIEI NOASTRE LA HAGA ¹⁸⁶

În problema luptei împotriva pericolului de război, în legătură cu conferința de la Haga, cred că cea mai mare dificultate constă în biruirea prejudecății că aceasta este o problemă simplă, clară și relativ ușoară.

— Vom răspunde la război prin grevă sau revoluție — așa spun de obicei clasei muncitoare toți conducătorii mai de seamă ai reformiștilor. Și foarte adeseori radicalismul aparent al acestor răspunsuri satisface și liniștește pe muncitori, cooperatori și țărani.

Poate că procedeul cel mai potrivit ar fi să începem prin a combate în mod categoric o asemenea părere ; să declarăm că mai ales acum, după recentul război, numai niște inși cu totul mărginiți sau niște mincinoși incorigibili mai pot susține că un asemenea răspuns în problema luptei împotriva războiului prezintă vreo valoare ; să declarăm că este imposibil „să răspunzi“ la război prin grevă, tot așa cum este imposibil „să răspunzi“ la război prin revoluție în sensul elementar, literal, al acestor expresii.

Trebuie să explicăm oamenilor care e situația reală, să le arătăm cât de mare este misterul care învăluie nașterea unui război și cât de neputincioasă este o obișnuită organizație a muncitorilor — chiar dacă își zice revoluționară — față de un război într-adevăr iminent.

Trebuie să le explicăm mereu oamenilor, și în modul cel mai concret, cum s-au petrecut lucrurile în ultimul război și de ce nu puteau să se petreacă altfel.

Trebuie să le explicăm în special însemnătatea faptului că „apărarea patriei“ devine o problemă inevitabilă, pe care marea majoritate a celor ce muncesc o va rezolva în mod inevitabil în favoarea burgheziei respective.

De aceea, în primul rând, explicarea problemei „apărării patriei“ ; în al doilea rând, și în legătură cu aceasta, explicarea problemei „defetismului“ și, în sfârșit, indicarea singurului mijloc posibil de luptă împotriva războiului, și anume crearea unei organizații ilegale și menținerea ei în vederea desfășurării, de către toți revoluționarii participanți la război, a unei activități *de lungă durată* îndreptată împotriva războiului — toate acestea trebuie să fie puse pe primul plan.

Boicotarea războiului este o frază stupidă. Comuniștii trebuie să ia parte la orice război reacționar.

Ar fi de dorit ca pe bază de exemple luate, de pildă, din literatura germană de dinainte de război și în special în lumina exemplului oferit de Congresul de la Basel din 1912 să arătăm cât se poate de concret că recunoașterea teoretică a faptului că războiul este o crimă, că el e ceva inadmisibil pentru un socialist ș.a.m.d. se dovedește a fi o vorbă goală, pentru că un asemenea mod de a pune problema nu are în el nimic concret. Noi nu oferim maselor posibilitatea de a-și face o idee vie despre modul cum poate să izbucnească și cum va izbucni războiul. Dimpotrivă, presa dominantă, care apare într-un număr imens de exemplare, escamotează zi de zi această problemă și răspîndește în acest sens minciuni împotriva cărora slaba presă socialistă se dovedește cu totul neputincioasă, cu atît mai mult cu cît în această chestiune ea prezintă și în timp de pace niște păreri complet greșite. Presa comunistă se va compromite, probabil, și ea în cele mai multe țări.

Eu cred că delegații noștri la congresul internațional al cooperabilor și trade-unioniștilor ar trebui să-și împartă între ei sarcinile și să analizeze în modul cel mai amănunțit toate sofismele cu care unii încearcă în momentul de față să justifice războiul.

Poate că principalul mijloc de a atrage masele în război îl constituie tocmai sofismele cu care operează presa burgheză, și ceea ce explică mai ales neputința noastră împo-

triva războiului este faptul că noi nu analizăm din timp aceste sofisme sau, ceea ce este și mai grav, căutăm să ne descotorosim de ele printr-o frazeologie ieftină, grandilocventă și lipsită de orice conținut, în sensul că nu vom permite războiul, că ne dăm perfect seama de caracterul criminal al războiului ș.a.m.d. în spiritul manifestului din 1912 de la Basel.

Mi se pare că dacă vom avea la Conferința de la Haga câțiva oameni capabili să rostească, într-o limbă sau alta, un discurs împotriva războiului, cel mai important lucru pe care l-ar face ar fi să combată părerea că cei de față sînt adversari ai războiului, că ei înțeleg că războiul poate și trebuie să izbucnească în momentul cel mai neașteptat, că ei își dau cît de cît seama care este mijlocul de luptă împotriva războiului, că sînt în stare să aleagă o cale rațională și eficace de luptă împotriva războiului.

În legătură cu recenta experiență a războiului, trebuie să explicăm ce noian de probleme teoretice și practice se vor ivi a doua zi după declararea războiului și să arătăm că imensa majoritate a celor chemați sub arme vor fi lipsiți de orice posibilitate de a adopta față de asemenea probleme o poziție lucidă, de bună-credință, fără păreri preconcepute.

Cred că această problemă trebuie explicată într-un mod extrem de amănunțit, și anume în două feluri :

În primul rînd, înfățișînd și analizînd cele întîmplate în timpul războiului trecut, spunînd tuturor celor prezenți că ei nu cunosc aceste lucruri sau se prefac că le cunosc, dar în realitate închid ochii în fața a ceea ce constituie fondul problemei, și că fără a cunoaște toate acestea nici vorbă nu poate fi de o luptă împotriva războiului. Cred că la acest punct e necesar să se analizeze toate nuanțele, toate părerile ce s-au ivit atunci în legătură cu războiul în rîndurile socialiștilor ruși. Trebuie să demonstrăm că aceste nuanțe n-au apărut întîmplător și că, în general, ele au fost generate de însăși natura războaielor moderne. Trebuie să demonstrăm că fără a face o analiză a acestor păreri, fără a explica cum apar ele în mod inevitabil și fără a arăta importanța hotărîtoare pe care o prezintă ele în problema luptei împotriva războiului, că fără o asemenea analiză nici nu poate fi vorba

de o pregătire a luptei împotriva războiului sau măcar de o atitudine conștientă față de război.

În al doilea rînd, trebuie să luăm exemplele pe care ni le oferă conflictele actuale, chiar și cele mai neînsemnate, și pe baza lor să explicăm că războiul poate să izbucnească în orice moment din cauza unui conflict între Anglia și Franța în legătură cu vreun amănunt din tratatul cu Turcia, sau între America și Japonia din cauza unei neînsemnate divergențe în vreo problemă privind Oceanul Pacific, sau între oricare din marile puteri din cauza unor litigii coloniale ori a unor litigii privind politica vamală sau politica comercială în general etc. etc. Cred că dacă există o cît de mică îndoială că vom avea posibilitatea să rostim în deplină libertate la Haga întregul nostru discurs împotriva războiului, va trebui să recurgem la diferite stratageme pentru a spune cel puțin ceea ce este mai esențial, urmînd ca ceea ce nu vom reuși să spunem să fie publicat apoi într-o broșură. Trebuie să vorbim, chiar cu riscul de a fi întreruși de președinte.

Cred că, în același scop, din delegație ar trebui să facă parte nu numai oratori capabili, care să fie însărcinați să rostească un discurs împotriva războiului în ansamblul lui, adică să dezvolte toate argumentele principale și să înfățișeze toate condițiile luptei împotriva războiului, dar și oameni care să posede principalele trei limbi străine și care să aibă misiunea de a sta de vorbă cu delegații, pentru a-și da seama în ce măsură au înțeles ei principalele argumente și în ce măsură e nevoie să se recurgă la cutare sau cutare argumente sau să fie prezentate unele exemple.

Poate că într-o serie de probleme vom reuși să exercităm o influență serioasă prin simpla citare a unor exemple reale din domeniul războiului trecut. Poate că într-o serie de alte probleme vom putea să exercităm o influență serioasă numai dacă vom explica actualele conflicte dintre state și legătura care există între aceste conflicte și o eventuală ciocnire armată.

În legătură cu lupta împotriva războiului există, pe cît îmi amintesc, o serie întregă de declarații pe care deputații noștri comuniști le-au făcut atît în parlament cît și în cuvîntările rostite de ei în afara parlamentului și care conțin

idei monstruos de eronate și monstruos de superficiale. Eu cred că împotriva unor asemenea declarații, mai ales dacă au fost făcute după război, trebuie să luăm o poziție hotărâtă și să dăm în vileag, fără cruțare, numele fiecărui orator de acest fel. Putem atenua cum vrem aprecierea noastră asupra unui asemenea orator, mai ales dacă acest lucru este necesar, dar nu putem trece sub tăcere nici un caz de acest fel, pentru că o atitudine ușuratică față de această problemă este un rău care cântărește mai mult decît toate celelalte și față de care este absolut nepermis să fim indulgenți.

Există o seamă de hotărîri ale congreselor muncitorești care sînt revoltător de stupide și de ușuratic.

Trebuie să strîngem numai decît toate materialele existente și să examinăm temeinic toate părțile și particulele temei, ca și întreaga „strategie” ce trebuie aplicată la congres.

În această problemă nu ne este îngăduită nici o greșeală și nici chiar existența vreunei lacune esențiale.

4/XII. 1922

*Publicat pentru prima oară
la 26 aprilie 1924
în ziarul „Pravda” nr. 96
Semnat : L e n i n*

*Se tipărește după un exemplar
dactilografiat, care a fost corectat
și semnat de V. I. Lenin*

PROPUNERI CU PRIVIRE
LA REPARTIZAREA MUNCII ÎNTRE
VICEPREȘEDINȚII C.C.P. ȘI C.M.A. ¹⁸⁷

Repartizarea muncii între vicepreședinți :

1. Un vicepreședinte ia *Consiliul Muncii și Apărării*, iar ceilalți doi — *Consiliul Comisarilor Poporului* lunar.
2. Comisariatele poporului și le împart între ei potrivit listei corespunzătoare (sau similare) celei din primăvara anului 1922 ¹⁸⁸.
3. Munca deja începută (de pildă, trusturile — comisia pentru trusturi ; evidența cheltuielilor pentru industria grea) o continuă tov. Kamenev.
4. Fiecare vicepreședinte își asumă sarcina de a verifica aparatul ; — o anumită parte din el, săptămînal sau la două săptămîni (să calculeze și să programeze în așa fel, încît să fie verificat, pe rînd, cînd un comisariat al poporului, cînd altul ; — cînd cadrele de conducere, cînd cele de jos ; — fiecare verificare să fie consemnată într-o decizie amănușită ; serviciilor din comisariatele neverificate care nu vor efectua reducerile și îmbunătățirile prevăzute pentru alte comisariate — dar perfect aplicabile și în cadrul lor — li se vor aplica sancțiuni, care vor merge pînă la detențiune și concediere).

Lenin

4 XII. 1922

*Publicat pentru prima oară în 1959
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI*

Se tipărește după manuscris

CITEVA CUVINTE DESPRE N. E. FEDOSEEV ¹⁸⁹

Amintirile mele despre Nikolai Evgrafovici Fedoseev se referă la perioada de la începutul ultimului deceniu al secolului trecut, așa că nu garantez de exactitatea lor.

Mă aflu pe vremea aceea în provincie, și anume la Kazan și la Samara. Auzisem despre Fedoseev încă de pe când mă aflu la Kazan, însă nu l-am cunoscut personal. În primăvara anului 1889 am plecat în gubernia Samara, unde, spre sfârșitul verii, am aflat despre arestarea lui Fedoseev și a altor membri ai cercurilor din Kazan, printre care și ai cercului din care făceam eu parte. Cred că și eu aș fi putut fi ușor arestat dacă aș fi rămas în vara aceea la Kazan. Curînd după aceea, marxismul, ca orientare, a început să se extindă și să se contopească cu orientarea social-democrată, care cu mult înainte fusese proclamată în Europa occidentală de către grupul „Eliberarea Muncii“ ¹⁹⁰.

N. E. Fedoseev a fost unul dintre primii care și-au afirmat apartenența la orientarea marxistă. Îmi amintesc că pe această bază a început polemica sa cu N. K. Mihailovski, care i-a răspuns în „Russkoe Bogatstvo“ la una din scrisorile lui ilegale ¹⁹¹. Cu acest prilej a început corespondența mea cu N. E. Fedoseev. Îmi amintesc că mijlocitoare în relațiile noastre era Gopfengauz, cu care m-am întîlnit o dată și am încercat, fără succes însă, să aranjez o întîlnire cu Fedoseev în orașul Vladimir. M-am dus acolo cu speranța

că el va reuși să iasă din închisoare, dar această speranță s-a dovedit neîndreptățită¹⁹².

Mai târziu Fedoseev a fost deportat o dată cu mine în Siberia răsăriteană, și acolo el și-a pus capăt zilelor, pe cât se pare, din cauza unor grave chestiuni personale, legate de condițiile de viață deosebit de vitrege.

Pe cât îmi amintesc, corespondența mea cu Fedoseev se referea la unele probleme, ivite pe atunci, în legătură cu concepția marxistă sau social-democrată despre lume. Mi-a rămas îndeosebi întipărit în minte faptul că Fedoseev se bucura de o neobișnuită simpatie din partea tuturor aceluia care-l cunoșteau, ca tipul revoluționarului de altădată, devotat cu trup și suflet cauzei sale și care, poate, și-a înrăutățit situația prin unele declarații sau prin atitudini imprudente față de jandarmi.

E posibil să fi rămas la mine unele fragmente din scrisorile sau manuscrisele lui Fedoseev ; dar că ele s-au păstrat și pot fi găsite, în această privință nu sînt în măsură să spun nimic precis.

În orice caz, Fedoseev a avut în regiunea Volgăi și în unele localități din Rusia centrală un rol deosebit de însemnat pentru vremea aceea, și mulți oameni din acea perioadă, orientîndu-se spre marxism, au suferit, fără îndoială, într-o măsură considerabilă influența acestui revoluționar extrem de talentat și extrem de devotat cauzei.

6. XII. 1922

*Publicat în 1923, în culegerea „Fedoseev Nikolai Evgrafovici. Unul din pionierii marxismului revoluționar în Rusia (Culegere de amintiri)”, Moscova-Petrograd.
Semnat : L e n i n*

Se tipărește după textul apărut în culegere

PROPUNERE ÎN LEGĂTURĂ CU PROIECTUL
DE HOTĂRÎRE A BIROULUI POLITIC
AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA LA RAPORTUL
COMISIEI DE STAT PENTRU APROVIZIONARE

Să se asigure în întregime, pe lângă cantitatea prevăzută, necesarul de pâine pentru toate școlile, atât pentru cadrele didactice, cât și pentru elevi și studenți, și să se traseze ca sarcină tovarășilor Kamenev și Țiurupa și tovarăsei Iakovleva să calculeze ce cantitate de pâine trebuie rezervată în acest scop dacă se ia în considerație și cantitatea minimă — riguros verificată — necesară pentru funcționari.

Să se adauge la cheltuielile pentru învățămînt încă 1 000 000 de ruble-aur¹⁹⁸.

Lenin

Scris la 6 sau 7 decembrie 1922

*Publicat pentru prima oară în 1959,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI*

*Se tipărește după un exemplar
dactilografiat, semnat
de V. I. Lenin*

PROPUNERE CĂTRE PLENARĂ ÎN LEGĂTURĂ
CU REGLEMENTAREA PROGRAMULUI DE LUCRU
AL BIROULUI POLITIC

1. Biroul Politic ține ședințe joia de la orele 11, și în nici un caz mai târziu de orele 14.

2. Dacă rămân probleme neexaminată, ele se amână pentru vineri sau luni la aceeași oră.

3. Ordinea de zi a ședinței Biroului Politic trebuie trimisă tuturor cel mai târziu până miercuri la orele 12. Până la aceeași dată trebuie trimise (în scris) și materialele în legătură cu ordinea de zi.

4. Probleme suplimentare pot fi prezentate spre rezolvare în ziua ședinței numai în următoarele condiții :

a) în caz de extremă urgență (îndeosebi probleme diplomatice),

b) numai în scris,

c) numai în caz că nici unul dintre membrii Biroului Politic nu ridică obiecții.

Această din urmă condiție — lipsa unor obiecții împotriva includerii unor probleme care nu au figurat pe ordinea de zi — poate să nu fie luată în considerație numai atunci când e vorba de probleme diplomatice, care nu suferă nici o amânare.

Lenin

*Dictat la telefon
la 8 decembrie 1922*

*Publicat pentru prima oară în 1945,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXV*

*Se tipărește după textul
consemnat de secretară
(un exemplar dactilografiat)*

PROPUNERI CU PRIVIRE LA SISTEMUL DE LUCRU
AL VICEPREȘEDINȚILOR ȘI PREȘEDINTELUI
CONSILIULUI COMISARILOR POPORULUI ¹⁹⁴

*Sistemul de lucru al vicepreședinților
și președintelui Consiliului Comisarilor
Poporului*

1. Timpul de lucru : 11—2, 6—9 ; împreună cu președintele Consiliului Comisarilor Poporului în zilele de : *luni și marți, joi și vineri.*

2. Ședințe speciale ale tuturor vicepreședinților și președintelui Consiliului Muncii și Apărării (minus Biroul Politic, C.C.P. și C.M.A.) în aceste zile și la aceste ore, ori de câte ori este nevoie, și *în general nu mai puțin de două ori pe săptămână câte o oră.* Această oră să fie stabilită din ajun, dar nu mai târziu de orele nouă seara.

3. Vicepreședinților le revin următoarele atribuții :

(a) exercită îndeaproape un control asupra activității Micului C.C.P. ;

(b) idem — asupra ședințelor operative ale C.M.A. (este necesar să se revină la ședințele operative ale C.M.A. pentru a elibera pe vicepreședinți în vederea unei alte activități, mai importante. Ședințele operative nu sînt prezidate de vicepreședinți, dar hotărârile adoptate de ele sînt definitive *numai* dacă poartă semnăturile *acestora*) ;

(c) prezidează ședințe ale C.C.P. și ale C.M.A. atunci cînd nu prezidează președintele C.C.P. ;

(d) participă la ședințele Comitetului pentru finanțe (împreună cu Sokolnikov și locțiitorul său și cu președintele Micului C.C.P. ; acesta din urmă nu la toate ședințele).

(Poate că ar fi bine ca o dată pe săptămână să se convoace pentru o oră ședințe ale Comitetului pentru finanțe sub conducerea președintelui C. C. P. Asupra acestei chestiuni trebuie să mai reflectăm) ;

(e) stabilește data convocării tuturor acestor instituții, inclusiv a Micului C.C.P., și ordinea problemelor, astfel ca cele mai importante din ele să fie analizate în patru, sub conducerea președintelui C.C.P. ;

(f) controlează îndeaproape activitatea diferitelor comisariate ale poporului și a aparatului lor, atât prin indicații personale date comisarilor poporului și adjuncților lor cât și prin analiza activității aparatului lor, atât a celui de la vîrf cât și a celui de la bază ;

(g) în acest scop (punctul f), comisariatele poporului sînt împărțite între vicepreședinți, cu aprobarea președintelui C.C.P.

4. Toată munca menționată mai sus se împarte între vicepreședinți, în așa fel ca toți trei (iar în caz de nevoie și adjuncți de-ai lor dintre directorii treburilor) „să stea“ la o anumită muncă *două luni* de zile, iar apoi *s-o schimbe*.

(Acest lucru este necesar pentru ca toți vicepreședinții să cunoască *întregul* aparat și pentru a se ajunge la o adevărată unitate în munca de conducere.)

5. Proiectul acestei împărțiri a muncii între cei trei vicepreședinți va fi întocmit de ei imediat și va fi aprobat de toți împreună cu președintele.

6. Întrucît munca de îndreptare și perfecționare a întregului aparat este mult mai importantă decît prezidarea unor ședințe și decît discuțiile cu comisarii poporului sau cu adjuncții lor, care pînă acum le răpeau vicepreședinților tot timpul, este neapărat necesar să se stabilească și să se urmărească cu strictețe ca *cel puțin două ore* pe săptămână fiecare vicepreședinte „să coboare jos“ și să cerce-

teze personal — și cît mai inopinat — cele mai variate sec-toare ale aparatului, atît în verigile de sus cît și în cele de jos. Procesul-verbal al unei asemenea studieri odată în-tocmit, confirmat și (în unele cazuri) comunicat *tuturor* departamentelor va trebui să contribuie la *reducerea* aparatului, să stimuleze pe toți cei din aparatul de stat și întreaga lor activitate.

Lenin

Scris la 9 decembrie 1922

*Publicat pentru prima oară în 1945,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXV*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE CONGRESUL GENERAL AL SOVIETELOR DIN UCRAINA ¹⁹⁵

Salut deschiderea Congresului general al Sovietelor din Ucraina.

O problemă dintre cele mai importante care urmează a fi examinată de congres este aceea a unirii republicilor. De rezolvarea ei justă depinde viitoarea organizare a aparatului nostru de stat, ale cărui deficiențe flagrante au fost atât de pregnant și de concret dezvăluite de ultimul recensământ al funcționarilor sovietici care a fost efectuat la Moscova, Petrograd și Harkov.

A doua problemă căreia congresul trebuie să-i acorde o atenție deosebită este aceea a industriei noastre grele. Ridicarea productivității muncii în Donbass, în industria petrolieră și în cea metalurgică la nivelul de dinainte de război constituie o sarcină de căpetenie a întregii noastre economii, spre a cărei rezolvare trebuie să ne îndreptăm toate eforturile.

Îmi exprim ferma convingere că congresul va găsi o cale justă pentru rezolvarea acestor sarcini și-i urez din suflet succes deplin în muncă.

Lenin

10. XII. 1922

„Kommunist” (Harkov) nr. 2851.
din 12 decembrie 1922

Se tipărește după textul
apărut în ziar, confruntat
cu copia dactilografiată

SCRISOARE CĂTRE L. B. KAMENEV,
A. I. RÎKOV ȘI A. D. ȚIURUPA
ÎN LEGĂTURĂ CU REPARTIZAREA MUNCII
ÎNTRU VICEPREȘEDINȚII C.C.P. ȘI C.M.A.

Către tov. Kamenev, Rîkov și Țiurupa

Întrucît boala mea e în recidivă, trebuie să renunț acum la orice activitate politică și să intru din nou în concediu¹⁹⁶. De aceea divergențele dintre mine și dumneavoastră își pierd orice importanță practică. Trebuie să spun numai că nu sînt de loc de acord cu completarea concretă propusă de Rîkov și fac o propunere cu totul contrarie — în sensul că primirile în audiență să fie absolut libere, nelimitate și să capete chiar o mai mare extindere¹⁹⁷. Nu dau acum amănunte : le las pentru viitoarea noastră întrevvedere.

Nici cu repartizarea comisariatelor nu prea sînt de acord. Cred că la această repartizare trebuie să se țină seama într-o măsură mai mare de aptitudinile fiecăruia dintre vicepreședinți pentru munca pur administrativă ; după părerea mea, principala deficiență a repartizării propuse de dumneavoastră ieri o constituie lipsa unei asemenea adaptări¹⁹⁸. Funcția de prezidare și cea de control al justeței formulărilor juridice, atît a celor din actele legislative cît și a celor din hotărîrile Comitetului pentru finanțe etc., trebuie să fie mult mai strict delimitate de funcțiile de control și îmbunătățire a aparatului administrativ. Pentru primele func-

ții (adică pentru prezidare, pentru controlul justeții formulărilor etc.) se potrivește mai bine tov. Kamenev, în timp ce pentru funcțiile pur administrative sînt mai indicați Țiurupa și Rîkov.

Pentru toate considerentele arătate mai sus, trebuie să amîn această chestiune pînă mă voi întoarce din concediu. Vă rog numai să aveți în vedere că accept repartizarea propusă de dumneavoastră nu pentru trei luni (cum ați propus), ci pînă la întoarcerea mea la lucru, dacă asta o să se întîmple mai devreme.

Amintesc că, făcînd repartizarea, ați scăpat cu totul din vedere un organ de presă atît de important ca „Ekonomiceskaia Jizn“, a căruia activitate trebuie urmărită de cineva în mod special. Personal cred că cel mai indicat ar fi ca acest lucru să-l facă Rîkov.

Lenin

13. XII. 1922

Dictat la telefon

*Publicat pentru prima oară în 1959,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXXVI*

*Se tipărește după textul
consemnat de secretară
(un exemplar dactilografiat)*

CU PRIVIRE
LA MONOPOLUL COMERȚULUI EXTERIOR ¹⁹⁹

Tovarășului Stalin pentru plenara Comitetului Central

Consider că cel mai important este să se analizeze scrisoarea tovarășului Buharin. În primul punct el spune că „nici la Lenin și nici la Krasin nu găsim măcar un cuvânt despre imensele pierderi ce le suferă economia țării din cauza incapacității de lucru a Comisariatului poporului pentru comerțul exterior, care se datorește structurii lui «principiale», și nici un cuvânt despre pierderile ce se produc din cauză că noi înșine nu sîntem în stare (și multă vreme n-o să fim în stare, din motive lesne de înțeles) să punem în circulație fondul de mărfuri agricole și să-l îndreptăm spre comerțul internațional“.

Această afirmație este pur și simplu falsă, fiindcă la Krasin, în paragraful II, se vorbește limpede despre formarea unor societăți mixte, care reprezintă, în primul rînd, un mijloc de a pune în circulație fondul de mărfuri agricole și, în al doilea rînd, un mijloc de a face ca prin această punere în circulație cel puțin jumătate din beneficiile obținute să intre în vistieria statului nostru. Reiese deci că tocmai Buharin, care nu vrea să vadă că „punerea în circulație a fondului de mărfuri agricole“ va face ca veniturile să încapă în întregime și în mod exclusiv în mîna nepmanilor, este acela care ocolește fondul problemei. Problema care se pune este dacă activitatea Comisariatului poporului pentru comerțul exterior va fi în folosul nepmanilor sau în

folosul statului proletar. Aceasta este o problemă fundamentală, în jurul căreia, fără îndoială, putem și trebuie să ducem lupta la congresul partidului.

În comparație cu această primă problemă, care e o problemă fundamentală, principială, incapacitatea de lucru a Comisariatului pentru comerțul exterior este o problemă cu totul subordonată, fiindcă această incapacitate nu este nici mai mare și nici mai mică decît aceea a tuturor comisariatelor noastre, care este strîns legată de structura lor socială generală și care ne cere mulți ani de muncă perseverentă pentru ridicarea nivelului de cultură și a nivelului în general.

La punctul 2 din tezele sale Buharin declară că „astfel de puncte, cum e, de pildă, paragr. 5 din tezele lui Krasin, sînt în întregime aplicabile și la concesiuni în general“. Acesta este, iarăși, un neadevăr flagrant, fiindcă în cea de-a 5-a teză a lui Krasin se spune că „la sate va fi introdus în mod artificial cel mai înrăit exploatator, scușșicul, speculantul, agentul capitalului străin, care operează cu dolarul, cu lira sterlină și cu coroana suedeză“. Nimic asemănător nu rezultă din contractele de concesiune, în care noi prevedem nu numai un anumit teritoriu, dar și o autorizare specială pentru a face comerț cu anumite articole, și în plus, ceea ce e mai important, noi deținem în mîinile noastre comerțul cu anumite articole care au fost concesionate. Fără să ridice măcar o singură obiecție împotriva argumentelor lui Krasin că nu vom putea menține comerțul liber în limitele prevăzute în hotărîrea plenarei din 6. X., că comerțul ne va fi smuls din mîini prin presiunea pe care o exercită nu numai contrabandiștii, dar și întreaga țărănime, — fără să răspundă măcar cu un singur cuvînt la acest principal argument economic și cu caracter de clasă, Buharin îi aduce lui Krasin învinuiri care te uimesc prin lipsa lor de temeii.

În punctul 3 din scrisoarea sa Buharin scrie : „paragr. 3 al lui Krasin“. (El îl denumește, din greșeală, 3 în loc de 4.) „Granița noastră se menține“, și întreabă : „Ce înseamnă asta ? Înseamnă că de fapt nu se face nimic. Este tocmai ca o prăvălie care are o firmă frumoasă și în care nu găsești nimic (sistemul Glavzapor)“. Krasin spune cît se poate

de precis că granița noastră se menține nu atât prin protecția vamală și paza grănicerilor, cât prin faptul că există monopolul comerțului exterior. Împotriva acestui fapt limpede, concret și incontestabil, Buharin nu aduce și nu poate să aducă nici o obiecție. Expresia „sistemul Glavzapor“ face parte din acea categorie de expresii la care Marx răspundea, la timpul său, prin expresia „freetrader vulgaris“²⁰⁰, căci nu vedem aici altceva decât o frază freetraderistă dintre cele mai vulgare.

Mai departe, la punctul 4 Buharin îl învinuiește pe Krasin că nu vede că trebuie să tindem spre perfecționarea politicii noastre vamale și în același timp mă acuză pe mine că greșesc atunci când vorbesc despre inspectori pe întreaga țară, pe când în realitate este vorba numai despre punctele de graniță pentru import și export. Și de data asta obiecțiile lui Buharin ne uimesc prin neseriozitatea lor și nimeresc alături de țintă, fiindcă Krasin nu numai că vede, nu numai că recunoaște pe de-a-ntregul că politica noastră vamală trebuie perfecționată, dar și arată acest lucru cu o precizie care nu lasă nici umbră de îndoială. Și anume, această perfecționare constă în faptul că noi am adoptat, în primul rând, sistemul monopolului comerțului exterior și, în al doilea rând, sistemul înființării de societăți mixte.

Buharin nu vede — aceasta este greșeala lui cea mai uluitoare, și încă o greșeală pur teoretică — că, în epoca imperialismului și a uriașei deosebiri dintre țările sărace și cele extrem de bogate, nici un fel de politică vamală nu poate fi eficace. De câteva ori el invocă protecția vamală, fără să vadă că, în condițiile arătate, oricare dintre țările industriale bogate poate să facă să se năruie această protecție. I-ar fi de ajuns să introducă, în acest scop, o primă de export pentru importul în Rusia al unor mărfuri care la noi sînt impuse la taxe vamale. Orice țară industrială dispune pentru asta de mai mulți bani decât e nevoie, și prin introducerea unei asemenea măsuri orice țară industrială va face să se năruie în mod sigur industria noastră indigenă.

De aceea toate raționamentele lui Buharin cu privire la politica vamală nu înseamnă, în practică, nimic altceva decât o completă lipsă de protecție a industriei ruse și o

trecere, foarte ușor voalată, la sistemul comerțului liber. Împotriva acestui lucru trebuie să luptăm din răputeri, să luptăm pînă și la congresul partidului, fiindcă astăzi, în epoca imperialismului, nici nu poate fi vorba de o altă politică vamală serioasă în afară de sistemul monopolului comerțului exterior.

Învinuirea pe care i-o aduce Buharin lui Krasin (la punctul 5) că nu-și dă seama de marea importanță pe care o prezintă o intensificare a circulației mărfurilor este complet infirmată de ceea ce a spus Krasin despre societățile mixte, fiindcă aceste societăți mixte nu urmăresc alt scop decît acela de a obține tocmai o intensificare a circulației mărfurilor, industria noastră rusă fiind astfel protejată în mod real, iar nu fictiv, ca în cazul protecției vamale.

Mai departe, cînd Buharin, la punctul 6, aducîndu-mi mie obiecții, spune că pentru el nu prezintă importanță faptul că țaranul va încheia o tranzacție extrem de avantajoasă și susține că lupta se va da nu între țaran și Puterea sovietică, ci între Puterea sovietică și exportator, el face iarăși o afirmație complet eronată, deoarece, atunci cînd există, de pildă, diferențele de prețuri citate de mine ca exemplu (în Rusia inul costă 4,50 ruble, iar în Anglia 14 ruble), exportatorul va mobiliza fără îndoială în jurul său, în modul cel mai rapid și mai sigur, întreaga țărănime. În practică Buharin se situează pe punctul de vedere al apărării speculanzului, a micului burghez și a păturilor înstărite ale țărănimii împotriva proletariatului industrial, care nu e cîtuși de puțin în stare să-și refacă industria și să transforme Rusia într-o țară industrială fără protejarea ei prin monopolul comerțului exterior, și numai prin acest monopol, iar nicidecum prin politica vamală. Orice alt protecționism, în condițiile în care se află Rusia astăzi, este un protecționism cu totul fictiv, un protecționism pe hîrtie, care nu aduce nimic proletariatului. De aceea, din punctul de vedere al proletariatului și al industriei lui, această luptă prezintă o importanță de-a dreptul capitală, principială. Sistemul societăților mixte este singurul în măsură să îmbunătățească în mod efectiv defectuosul aparat al Comisariatului poporului pentru comerțul exterior, deoarece în acest sistem lucrează cot la cot negustorul străin și negustorul rus. Dacă

nici în asemenea condiții nu vom ști să mai învățăm câte ceva, să învățăm temeinic, să învățăm tot ce avem de învățat, înseamnă că poporul nostru este în mod iremediabil un popor de neghiobi.

Iar dacă, dimpotrivă, vom vorbi despre „protecție vamală“, înseamnă că închidem ochii în fața pericolelor care au fost foarte limpede arătate de Krasin și pe care nu le-a contestat cîtuși de puțin Buharin.

Aș vrea să mai adaug că o deschidere parțială a granițelor ar implica cele mai serioase pericole pentru valută, fiindcă în mod practic am ajunge în situația Germaniei; ea ar implica cele mai serioase pericole și în sensul că în Rusia ar pătrunde diverse elemente mic-burgeze și tot felul de agenți ai emigranților ruși, fără ca noi să avem nici cea mai mică posibilitate de control.

Să ne folosim de societățile mixte pentru a învăța în mod temeinic și timp îndelungat — aceasta este singura cale spre refacerea industriei noastre.

Lenin

*Dictat la telefon
la 13 decembrie 1922*

*Publicat pentru prima oară parțial
la 26 aprilie 1924, în ziarul
„Izvestiia C.E.C. din Rusia“ nr. 21*

*Publicat pentru prima oară
în întregime în 1930, în revista
„Proletarskaia Revolușia“ nr. 2—3*

*Se tipărește după textul
consemnat de secretară
(un exemplar dactilografiat)*

SCRISOARE CĂTRE I. V. STALIN PENTRU
MEMBRII C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA

Am pus la punct toate treburile mele și acum pot să plec liniștit²⁰¹. Am ajuns, de asemenea, la o înțelegere cu Troțki în legătură cu apărarea punctului meu de vedere asupra monopolului comerțului exterior. A mai rămas un singur lucru care mă neliniștește extrem de mult, și anume imposibilitatea de a lua cuvîntul la Congresul Sovietelor²⁰². Marți am să fiu examinat de medici și am să discut cu ei dacă există o cît de mică șansă în această privință. Să renunț la această cuvîntare mi-ar fi extrem de neplăcut, ca să nu spun mai mult. Conspectul cuvîntării l-am și întocmit de cîteva zile²⁰³. De aceea propun ca cel ce urmează să ia cuvîntul în locul meu să continue să se pregătească, rezervîndu-mi-se totodată, pînă miercuri, posibilitatea de a rosti, eventual, eu însumi o cuvîntare, mult mai scurtă decît cele obișnuite, bunăoară de vreo trei sferturi de oră. O asemenea cuvîntare nu-l va împiedica cîtuși de puțin pe locțiitorul meu să vorbească (indiferent cui îi încredințați această sarcină), dar ea va fi, cred, utilă, atît din punct de vedere politic, cît și personal, pentru că va înlătura un motiv de serioasă îngrijorare. Vă rog să aveți în vedere acest lucru și, dacă deschiderea congresului se mai amîină, să mă înștiințați din timp prin secretara mea²⁰⁴.

Lenin

15. XII. 1922

Sînt categoric împotriva ca discutarea problemei monopolului comerțului exterior să fie amînată. Dacă din anu-

mite considerente, oricare ar fi ele (inclusiv acela că ar fi de dorit ca la o asemenea discuție să particip și eu), va fi emisă ideea s-o amânăm pînă la viitoarea plenară, eu mă voi pronunța categoric împotriva, întrucît sînt convins că Troțki va susține tot atît de bine părerile mele ca și mine — asta în primul rînd ; în al doilea rînd, declarația făcută de dumneavoastră și de Zinoviev — și, după cît am auzit, și de Kamenev — confirmă că o parte din membrii Comitetului Central și-au schimbat părerea ; în al treilea rînd — și ceea ce e mai important —, pe viitor orice oscilări în această problemă atît de importantă sînt absolut inadmisibile, întrucît ar zădărnici orice activitate.

Lenin

15. XII. 1922

Dictat la telefon

*Publicat pentru prima oară parțial
în 1930, în edițiile a 2-a și a 3-a
ale Operei lui V. I. Lenin,
vol. XXVII*

*Se tipărește în întregime,
după textul consemnat de secretară
(un exemplar dactilografiat)*

ULTIMELE SCRISORI ȘI ARTICOLE
ALE LUI V. I. LENIN²⁰⁵

23 DECEMBRIE 1922—2 MARTIE 1923

I

SCRISOARE CĂTRE CONGRES ²⁰⁶

Aș recomanda în mod stăruitor ca la acest congres să se adopte o serie de schimbări în organizarea noastră politică.

Aș vrea să vă împărtășesc unele considerente, pe care le socot ca fiind mai importante.

În primul rînd, propun să mărim numărul membrilor Comitetului Central pînă la cîteva zeci sau chiar pînă la o sută. Eu cred că dacă nu vom efectua o asemenea reformă, Comitetul nostru Central va fi amenințat de mari primejdii în caz că desfășurarea evenimentelor nu ne va fi pe deplin favorabilă (și pe o asemenea desfășurare favorabilă nu putem conta).

Apoi aș vrea să supun atenției congresului propunerea mea ca el să acorde, în anumite circumstanțe, putere de lege hotărîrilor Comisiei de stat a planificării, acceptînd în această privință, într-o anumită măsură și în anumite condiții, și punctul de vedere al tov. Troțki.

În ceea ce privește primul punct, adică mărirea numărului de membri, cred că acest lucru este necesar pentru a întări autoritatea Comitetului Central, cît și pentru a desfășura o activitate serioasă în direcția îmbunătățirii aparatului nostru și a preîntîmpina posibilitatea ca conflictele dintre unele mici părți ale Comitetului Central să capete o însemnătate cu totul excesivă pentru destinele partidului.

Cred că partidul nostru este în drept să ceară clasei muncitoare 50—100 de membri pentru Comitetul Central și că ea poate să i-i dea fără o prea mare încordare de forțe.

O asemenea reformă ar duce la o întărire considerabilă a partidului nostru și ar ușura lupta pe care el trebuie s-o ducă în încercuirea unor state vrăjmașe, și care, după părerea mea, poate — și trebuie — să se ascută simțitor în anii ce vin. Cred că stabilitatea partidului nostru ar avea enorm de câștigat de pe urma unei asemenea măsuri.

Lenin

23. XII. 1922

Text consemnat de M. V.

II

Continuarea însemnărilor.

24 decembrie 1922

Prin stabilitatea Comitetului Central, despre care am vorbit mai sus, eu înțeleg măsuri împotriva unei sciziuni, în măsura în care, în general, asemenea măsuri pot fi luate. Fiindcă albgardistul de la „Russkaia Mîsl“ (S.S. Oldenburg, mi se pare) a avut, fără îndoială, dreptate atunci când, în primul rînd, în jocul lor împotriva Rusiei sovietice, a mizat pe o sciziune în partidul nostru și când, în al doilea rînd, în vederea acestei sciziuni a mizat pe divergențele foarte serioase din rîndurile lui.

Partidul nostru se sprijină pe două clase, și de aceea e posibilă instabilitatea lui și devine inevitabilă căderea lui dacă între aceste două clase nu poate să existe o înțelegere. A lua pentru o asemenea eventualitate unele măsuri sau altele și a discuta, în genere, despre stabilitatea Comitetului nostru Central este inutil. Nici un fel de măsuri nu vor putea, în acest caz, să prevină o sciziune. Dar eu sper că toate acestea se referă la un viitor prea îndepărtat și constituie un eveniment prea neverosimil ca să vorbim despre el.

Am în vedere stabilitatea ca garanție împotriva unei sciziuni în viitorul apropiat și vreau să expun aici o serie de considerente cu caracter pur personal.

Cred că, din acest punct de vedere, esențialul în problema stabilității îl constituie relațiile dintre asemenea membri ai

Comitetului Central ca Stalin și Troțki. Raporturile dintre ei constituie, cred eu, cel puțin jumătate din pericolul sciziunii, care ar putea fi evitată și a cărei evitare, după părerea mea, ar putea fi înlesnită, între altele, prin mărirea numărului membrilor Comitetului Central pînă la 50 sau la 100.

Tov. Stalin, devenind secretar general, a concentrat în mîinile sale o putere nemărginită, și nu sînt convins că el va ști întotdeauna să folosească cu destulă prudență această putere. Pe de altă parte, tov. Troțki, așa cum s-a văzut încă din lupta dusă de el împotriva Comitetului Central în problema Comisariatului poporului pentru căile de comunicație, se distinge nu numai prin aptitudini remarcabile. El este, poate, omul cel mai capabil din actualul Comitet Central, dar este peste măsură de încrezut și manifestă o preferință excesivă pentru latura pur administrativă a muncii.

Aceste două însușiri ale unor conducători dintre cei mai remarcabili ai actualului Comitet Central sînt de natură să ducă, chiar și în mod nepremeditat, la o sciziune, și dacă partidul nostru nu va lua măsurile necesare, sciziunea poate să se producă pe neașteptate.

N-am să-i mai caracterizez și pe ceilalți membri ai Comitetului Central sub raportul calităților lor personale. Vreau doar să amintesc că episodul din octombrie cu Zinoviev și Kamenev n-a fost în nici un caz ceva întîmplător, dar acest episod li se poate imputa tot atît de puțin lor personal pe cît i se poate imputa lui Troțki nebolșevismul său.

În ce privește membrii tineri ai Comitetului Central, aș vrea să spun cîteva cuvinte despre Buharin și Peatakov. Aceștia sînt, după mine, elementele cele mai remarcabile (dintre elementele cele mai tinere), și în privința lor ar trebui să se aibă în vedere următoarele: Buharin nu este numai un teoretician extrem de valoros și de capabil al partidului, el mai este considerat — și pe bună dreptate — ca un răsfațat al întregului partid; dar vederile lui teoretice numai cu mari rezerve pot fi socotite ca fiind pe deplin mar-

xiste, căci el are ceva scolastic (nu a studiat niciodată și cred că n-a înțeles niciodată pe deplin dialectica).

25. XII. Cît despre Peatakov, el este, fără îndoială, un om cu o deosebită putere de voință și cu aptitudini remarcabile, dar are prea multă înclinație spre metode administrative și se lasă prea mult antrenat de latura administrativă a muncii, pentru ca să te poți bizui pe el într-o problemă politică serioasă.

Firește, atît prima cît și cea de-a doua observație au în vedere numai momentul de față și ele rămîn valabile în ipoteza că acești doi remarcabili și devotați activiști nu vor găsi prilejul să-și completeze cunoștințele și să-și lichideze unilateralitatea lor.

Lenin

25. XII. 1922

Text consemnat de M. V.

COMPLETARE LA SCRISOAREA DIN 24 DECEMBRIE 1922

Stalin este prea brutal, și acest defect, cu totul suportabil în mediul nostru și în relațiile dintre noi, comuniștii, devine intolerabil cînd cineva exercită funcția de secretar general. De aceea propun tovarășilor să se gîndească la modalitatea de a-l elibera pe Stalin din această funcție și de a numi în locul lui pe altcineva, care în orice privință să se deosebească de dînsul numai printr-o singură calitate, și anume să fie mai îngăduitor, mai loial, mai politicos și mai atent față de tovarăși, mai puțin capricios etc. Această împrejurare ar putea să pară un amănunt cu totul neînsemnat. Dar eu cred că, din punctul de vedere al preîntîmpinării unei sciziuni și al celor spuse de mine mai sus despre relațiile dintre Stalin și Troțki, acesta nu este un amănunt, sau este un amănunt care poate să capete o importanță decisivă.

Lenin

Text consemnat de L. F.

4 ianuarie 1923

III

Continuarea însemnărilor.
26 decembrie 1922

Mărirea numărului membrilor Comitetului Central la 50 sau chiar la 100 este menită, după părerea mea, să servească unui dublu sau chiar triplu scop : cu cît vor fi mai mulți membri în Comitetul Central, cu atît mai mare va fi numărul tovarășilor care se vor iniția în activitatea acestuia și cu atît mai mic va fi pericolul de a se ajunge la o sciziune ca urmare a unei imprudențe. Atragerea unui număr mare de muncitori în Comitetul Central le va permite să îmbunătățească aparatul nostru, care funcționează cît se poate de defectuos. Acest aparat este, în fond, cel moștenit de la vechiul regim, fiindcă într-un răstimp atît de scurt ne-a fost cu totul imposibil să-l transformăm, mai cu seamă în condițiile create de război, de foamete etc. De aceea, „criticilor“ care, cu zîmbete ironice sau pline de răutate, ne arată defectele aparatului nostru le putem răspunde liniștit că ei nu înțeleg cîtuși de puțin condițiile actualei revoluții. Într-un răstimp de cinci ani este, în general, imposibil să transformi în măsură suficientă aparatul, mai ales în condițiile în care a avut loc la noi revoluția. Este de ajuns că în acești cinci ani noi am creat un stat de tip nou, în care muncitorii, în fruntea țăranilor, merg înainte împotriva burgheziei ; și aceasta, într-o situație internațională ostilă, înseamnă o operă gigantică. Dar conștiința acestui fapt nu trebuie în nici un caz să ne împiedice să vedem că, în fond, am preluat vechiul aparat, rămas de la țar și de la burghezie, și că acum, o dată cu venirea păcii și cu asigurarea nevoilor minime ale populației, care suferea de foame, întreaga activitate trebuie îndreptată spre îmbunătățirea aparatului.

După cum văd eu lucrurile, cîteva zeci de muncitori, devenind membri ai Comitetului Central, pot mai bine ca oricine să se ocupe de verificarea, îmbunătățirea și reorganizarea aparatului nostru. Inspecția muncitorească-țăranască, care avea la început această funcție, s-a dovedit a nu fi în stare să facă față cerințelor și ea poate fi folosită numai ca o „anexă“ sau, în anumite condiții, ca un ajutor pe lîngă acești membri ai Comitetului Central. Muncitorii

care urmează să fie incluși în Comitetul Central trebuie, după părerea mea, să fie aleși, de preferință, nu dintre aceia care au activat vreme îndelungată în organele de stat (în această parte a scrisorii mele, ori de câte ori vorbesc de muncitori am în vedere și pe țărani), pentru că la acești muncitori s-au format deja anumite tradiții și anumite idei preconcepute, împotriva cărora tocmai ar fi de dorit să luptăm.

Muncitorii care urmează să fie aleși ca membri ai Comitetului Central trebuie recrutați de preferință dintre aceia care se află mai jos de pătura ce s-a ridicat la noi, în ultimii cinci ani, în rîndul funcționarilor de stat și care fac parte mai mult din muncitorii și țărani de rînd, însă care nu intră în categoria exploataților direcți sau indirecti. Cred că asemenea muncitori, participînd la toate ședințele Comitetului Central, la toate ședințele Biroului Politic și citind toate documentele Comitetului Central, pot forma cadre de partizani devotați ai orînduirii sovietice, care vor fi în stare, în primul rînd, să imprime stabilitate Comitetului Central însuși și, în al doilea rînd, să se ocupe în mod efectiv de înnoirea și îmbunătățirea aparatului.

Lenin

Text consemnat de L. F.
26. XII. 1922

Publicat pentru prima oară în 1956,
în revista „Kommunist” nr. 9

Se tipărește după textul
consemnat de secretară
(un exemplar dactilografiat)

IV

Continuarea însemnărilor.
27 decembrie 1922

CU PRIVIRE LA ATRIBUIREA
UNOR FUNCȚII LEGISLATIVE
COMISIEI DE STAT A PLANIFICĂRII ²⁰⁷

Această idee a fost exprimată, mi se pare, încă de mult de tov. Troțki. Eu m-am pronunțat împotriva ei, pentru că am considerat că în acest caz s-ar produce o serioasă neconcordanță în sistemul nostru de instituții legislative. Dar după o atentă examinare a problemei, găsesc că în fond există aici o idee sănătoasă, și anume: Comisia de stat a planificării se află întrucîtva la o parte de instituțiile noastre legislative, cu toate că ea, ca un colectiv de oameni competenți, experți, reprezentanți ai științei și tehnicii, dispune în fond de cele mai multe date pentru a-și forma o părere justă în diferite probleme.

Noi însă porneam pînă acum de la ideea că Comisia de stat a planificării trebuie să furnizeze statului un material analizat în mod critic, iar instituțiile de stat să rezolve treburile de stat. Cred că în situația actuală, cînd treburile de stat au devenit extrem de complexe, cînd de cele mai multe ori sîntem nevoiți să rezolvăm în mod alternativ probleme în care se cere o expertiză din partea unor membri ai Comisiei de stat a planificării și probleme în care nu se cere o asemenea expertiză, ba mai mult chiar, să rezolvăm probleme în care unele puncte cer o expertiză din partea Comisiei de stat a planificării în timp ce altele nu cer o asemenea expertiză — cred că în momentul de față trebuie să facem un pas în direcția lărgirii competenței Comisiei de stat a planificării.

Eu concep acest pas în sensul că hotărârile Comisiei de stat a planificării nu vor putea fi anulate prin procedura sovietică obișnuită și că schimbarea unei hotărâri se va face printr-o procedură specială, bunăoară prin prezentarea problemei într-o sesiune a Comitetului Executiv Central din Rusia, prin pregătirea problemei în vederea adoptării unei noi hotărâri pe baza unor instrucțiuni speciale, întocmind totodată, pe baza unor reguli speciale, referate din care să se vadă dacă hotărârea respectivă a Comisiei de stat a planificării trebuie anulată, și, în sfârșit, prin fixarea unor termene speciale pentru modificarea hotărârii luate de Comisia de stat a planificării într-o problemă sau alta etc.

În această privință, eu cred că putem și trebuie să acceptăm punctul de vedere exprimat de tov. Troțki, dar nu în sensul că președinte al Comisiei de stat a planificării urmează să fie unul dintre conducătorii noștri politici sau președintele Consiliului economic superior etc. Mi se pare că aici problema principială, în momentul de față, se împletește prea strâns cu cea de ordin personal. Cred că acuzațiile pe care le auzim rostindu-se astăzi împotriva președintelui Comisiei de stat a planificării, tov. Krjijanovski, și a locțiitorului său, tov. Peatakov, și care în privința amândurora sînt formulate în așa fel încît, pe de o parte, vedem că se aduc învinuiri de moliciune excesivă, de lipsă de personalitate și lipsă de caracter, iar pe de altă parte învinuiri de grosolanie excesivă, de spirit cazon, de insuficient de temeinică pregătire științifică etc., cred că aceste învinuiri exprimă două laturi ale problemei care sînt exagerate la extrem și că în realitate la Comisia de stat a planificării avem nevoie de o îmbinare pricepută a acestor două tipuri de caracter, dintre care unul ar putea să aibă drept model pe Peatakov, iar celălalt pe Krjijanovski.

Cred că în fruntea Comisiei de stat a planificării trebuie să stea un om care, pe de o parte, să posede o bună pregătire științifică, și anume pe linie tehnică sau agronomică, și să aibă o vastă experiență practică, căpătată în decenii de muncă în domeniul tehnicii sau al agronomiei. Cred că

un asemenea om trebuie să posedे nu atît calitățile unui conducător administrativ, cît o bogată experiență și capacitatea de a-și apropia oamenii.

Lenin

27. XII. 1922

Text consemnat de M. V.

V

Continuarea scrisorii cu privire la caracterul legislativ al hotărîrilor

Comisiei de stat a planificării.

28. XII. 1922

Am observat la unii dintre tovarășii noștri care sînt capabili să exercite o influență hotărîtoare asupra mersului treburilor de stat tendința de a exagera latura administrativă, care, desigur, este necesară la locul și la timpul ei, dar care nu trebuie confundată cu latura științifică, cu cuprinderea amplei realități, cu capacitatea de a-și apropia oamenii ș.a.m.d.

În orice instituție de stat, și mai cu seamă la Comisia de stat a planificării, este nevoie de îmbinarea acestor două calități, și atunci cînd tov. Krjijanovski mi-a spus că l-a chemat pe Peatakov la Comisia de stat a planificării și că s-a înțeles cu dînsul să lucreze acolo, eu m-am declarat de acord, dar aveam, pe de o parte, în gîndul meu unele îndoieli, iar pe de altă parte speram uneori că vom obține aici o îmbinare a ambelor tipuri de oameni de stat. Pentru a ști dacă această speranță s-a împlinit sau nu, trebuie să așteptăm acum ceva mai mult și să observăm mai îndelung rezultatele practice, dar în principiu, cred eu, nu încapе nici o îndoială că o asemenea îmbinare de caractere și tipuri (oameni, calități) este absolut necesară pentru o bună funcționare a instituțiilor de stat. Cred că tot atît de dăunătoare este aici exagerarea „metodelor administrative“, ca și, în genere, orice altă exagerare. Conducătorul unei instituții de stat trebuie să posedе în gradul cel mai înalt capacitatea de a-și apropia oamenii și să aibă în suficientă măsură temeinice cunoștințe științifice și tehnice pentru a controla

munca lor. Aceasta este condiția de căpetenie. Fără ea munca nu se poate desfășura cum trebuie. Pe de altă parte, este foarte important ca el să știe să administreze și să aibă în această muncă unul sau mai multe ajutoare destoinice. O îmbinare a acestor două calități într-o singură persoană este puțin probabil să existe și poate că nici nu e necesară.

Lenin

Text consemnat de L. F.
28. XII. 1922

VI

Continuarea însemnărilor cu privire la
Comisia de stat a planificării.
29 decembrie 1922

Comisia de stat a planificării, după cât se vede, se dezvoltă, la noi, sub toate aspectele și se transformă într-o comisie de experți. În fruntea unei asemenea instituții trebuie să stea neapărat o persoană cu experiență vastă și cu o cultură științifică multilaterală în domeniul tehnicii. Aici factorul administrativ trebuie să aibă, în fond, doar un rol auxiliar. O anumită independență și autonomie a Comisiei de stat a planificării este absolut necesară pentru prestigiul acestei instituții științifice și ea este condiționată de un singur lucru, anume de conștiinciozitatea lucrătorilor ei, de năzuința lor scrupuloasă de a traduce în viață planul nostru de construcție economică și socială.

Această din urmă calitate, bineînțeles, poate fi întâlnită astăzi numai ca o excepție, fiindcă majoritatea covârșitoare a oamenilor de știință din care, în mod firesc, este alcătuită Comisia de stat a planificării sînt inevitabil contaminați de concepții și prejudecăți burgheze. Verificarea lor sub acest aspect trebuie să constituie sarcina cîtorva persoane care pot forma prezidiul Comisiei de stat a planificării, care trebuie să fie comuniști și să observe zi de zi, în întreaga desfășurare a activității, în ce măsură sînt devotați oamenii de știință burghezi, să urmărească cum se leapădă ei de prejudecățile lor burgheze și, totodată, cum, treptat, trec pe pozițiile socialismului. Această îmbinare a muncii

de control științific cu munca pur administrativă ar trebui să constituie idealul conducătorilor Comisiei de stat a planificării din republica noastră.

Lenin

Text consemnat de M. V.
29 decembrie 1922

Este rațional ca munca pe care o desfășoară Comisia de stat a planificării să fie împărțită în diferite sarcini, sau, dimpotrivă, ar fi mai indicat să tindem spre formarea unui cerc de specialiști permanenți, care să fie controlați sistematic de către prezidiul Comisiei de stat a planificării și care să poată rezolva totalitatea problemelor ce intră în competența lui? Cred că această din urmă variantă ar fi mai rațională și că ar fi mai indicat să tindem spre micșorarea numărului de sarcini vremelnice și urgente.

Lenin

29 decembrie 1922
Text consemnat de M. V.

Publicat pentru prima oară în 1956
în revista „Kommunist” nr. 9

Se tipărește după textul
consemnat de secretară
(un exemplar dactilografiat)

VII

Continuarea însemnărilor.
29 decembrie 1922

(LA CAPITOLUL CU PRIVIRE LA MĂRIREA
NUMĂRULUI MEMBRILOR
COMITETULUI CENTRAL)

O dată cu mărirea numărului membrilor Comitetului Central, trebuie, după părerea mea, să ne ocupăm totodată — și, poate, mai cu seamă — de verificarea și îmbunătățirea aparatului nostru, care nu e bun de nimic. În acest scop, e necesar să recurgem la serviciile unor specialiști de înaltă calificare, și sarcina de a ne pune la dispoziție asemenea specialiști trebuie să revină Inspecției muncitorești-țărănești.

Cum să îmbinăm munca acestor specialiști în domeniul verificării, care posedă cunoștințe suficiente, cu aceea a noilor membri ai Comitetului Central — asta e o sarcină care trebuie rezolvată în mod practic.

Eu cred că Inspecția muncitorească-țărănească (ca urmare a dezvoltării ei și a nedumeririlor noastre în legătură cu această dezvoltare) a avut drept rezultat ceea ce observăm astăzi, și anume o stare de tranziție de la un comisariat special al poporului la o funcție specială a unor membri ai Comitetului Central ; de la o instituție care revizuieste totul la un corp de revizori, puțini la număr, dar de primul rang, care trebuie să fie bine remunerați (ceea ce este deosebit de necesar în secolul nostru, când pentru orice lucru trebuie să plătești, și mai ales în condiții când revizorii se află în serviciul direct al acelor instituții care-i plătesc mai bine).

Dacă numărul membrilor Comitetului Central va fi mărit în mod corespunzător și dacă ei, cu ajutorul membrilor Inspecției muncitorești-țărănești, specialiști de înaltă califi-

care și competenți în toate domeniile, vor face an de an un curs de conducere de stat, atunci, cred eu, vom rezolva cu succes această sarcină, pe care atîta vreme n-am reușit s-o rezolvăm.

În concluzie deci, să mărim pînă la 100 numărul membrilor Comitetului Central și la cel mult 400—500 pe acela al ajutoarelor lor — membri ai Inspecției muncitorești-țărănești — care, din însărcinarea lor, să facă diverse revizii.

Lenin

29 decembrie 1922
Text consemnat de M. V.

*Publicat pentru prima oară în 1956,
în revista „Kommunist” nr 9*

*Se tipărește după textul
consemnat de secretară
(un exemplar dactilografiat)*

Continuarea însemnărilor.
30 decembrie 1922

ÎN LEGĂTURĂ CU PROBLEMA NAȚIONALITĂȚILOR SAU A „AUTONOMIZĂRII”²⁰⁸

Am impresia că m-am făcut tare vinovat față de muncitorii din Rusia pentru că n-am intervenit destul de energic și de categoric în faimoasa problemă a autonomizării, care în mod oficial este denumită, mi se pare, problema uniunii republicilor sovietice socialiste.

În vară, când s-a iscat această problemă, eram bolnav, iar după aceea, în toamnă, mi-am pus prea mari speranțe în însănătoșirea mea și în presupunerea că plenarele din octombrie și decembrie îmi vor da posibilitatea să intervin în această problemă. Dar n-am putut să particip nici la plenarynara din octombrie (consacrată acestei probleme), și nici la cea din decembrie, așa că problema a fost dezbătută aproape în întregime fără mine.

Am avut posibilitatea doar să stau de vorbă cu tov. Dzerjinski, care tocmai venise din Caucaz și care mi-a relatat cum se prezintă această problemă în Gruzia. Am avut de asemenea posibilitatea să schimb câteva cuvinte cu tov. Zinoviev și să-mi exprim temerile mele în această privință. Din cele comunicate de tov. Dzerjinski, care s-a aflat în fruntea comisiei trimise de Comitetul Central „să ancheteze” incidentul din Gruzia, am tras doar unele concluzii care îmi inspiră cele mai mari temeri. Dacă lucrurile au ajuns pînă acolo încît Ordjonikidze, după cum mi-a comunicat tov. Dzerjinski, a putut să recurgă la violență fizică, ne putem închipui în ce mocirlă am alunecat. Se vede că toată această idee a „autonomizării” era fundamental greșită și cu totul inoportună.

Se spune că era nevoie de unitatea aparatului. De unde porneau asemenea afirmații? Oare nu de la același aparat rusesc pe care, așa cum am mai arătat într-una din paginile precedente ale jurnalului meu, l-am preluat de la țarism și l-am uns doar cu puțin mir sovietic?*

Nu încapе îndoială că ar fi trebuit să așteptăm cu această măsură pînă cînd am fi putut spune că garantăm pentru aparatul nostru ca pentru unul care este într-adevăr al nostru. Dar astăzi, dacă vrem să fim cinștiți, trebuie să spunem, dimpotrivă, că ceea ce numim noi aparatul nostru este un aparat care de fapt ne este încă complet străin și reprezintă o amestecătură burghezo-țaristă, pe care noi, în acești cinci ani, în care ne-a lipsit ajutorul altor țări și am dat precădere „preocupărilor” militare și luptei împotriva foametei, n-am avut nici o posibilitate să-l transformăm.

În asemenea condiții este foarte firesc că „libertatea de a ieși din uniune”, cu care încercăm să ne justificăm, va deveni un simplu petic de hîrtie, care nu va fi în stare să apere pe alogenii din Rusia de invazia celui rus neoaș, a celui velicorus șovinist, în fond nemernic și opresor, care este birocratul tipic rus. Nu încapе îndoială că infimul procent de muncitori sovietici și sovietizați se va îneca în acest ocean de lepădături șovinite velicoruse ca musca în lapte.

În sprijinul acestei măsuri se invocă argumentul că au fost create acolo comisariate ale poporului în domenii care privesc de-a dreptul psihologia națională, învățămîntul național. Dar aici se naște întrebarea dacă aceste comisariate ale poporului pot fi complet separate, precum și a doua întrebare, dacă noi am luat cu suficientă grijă măsuri pentru a apăra într-adevăr pe alogeni de satrapul neoaș rus. Cred că n-am luat asemenea măsuri, cu toate că am fi putut și ar fi trebuit să le luăm.

Cred că aici au jucat un rol nefast pripeala lui Stalin și înclinarea lui spre metode administrative, ca și îndrîjirea lui împotriva faimosului „social-naționalism”. În general, iritarea are, de obicei, în politică un rol din cele mai funeste.

Mă tem, de asemenea, că tov. Dzerjinski, care s-a dus în Caucaz să întreprindă cercetări în chestiunea „crimelor”

* Vezi volumul de față, p. 371—375. — *Nota red.*

comise de acești „social-naționali“, s-a distins și el, de data asta, numai prin atitudinea sa neoaș rusească (se știe că alogenii rusificați sînt întotdeauna înclinați să exagereze în atitudinea lor neoaș rusească) și că imparțialitatea întregii sale comisii este suficient caracterizată prin actele de violență la care a recurs Ordjonikidze. Cred că nici o provocare și nici chiar o jignire nu poate să justifice asemenea acte de violență rusească și că tov. Dzerjinski a comis o greșeală ireparabilă prin atitudinea sa ușuratică față de asemenea acte de violență.

Ordjonikidze reprezenta în fața tuturor celorlalți cetățeni din Caucaz puterea de stat. Ordjonikidze n-avea dreptul să se lase cuprins de enervarea pe care o invocă el și Dzerjinski. Dimpotrivă, era obligat să dea dovadă de acea stăpînire de sine la care nu este obligat nici un cetățean de rînd, și cu atît mai puțin un cetățean care e acuzat de crimă „politică“. Or, acești social-naționali erau, în fond, niște cetățeni acuzați de crimă politică, și toate împrejurările acestei acuzații nu puteau s-o califice decît în acest fel.

Dar aici se ridică și o importantă problemă principială : cum trebuie înțeles internaționalismul ?*

Lenin

30. XII. 1922

Text consemnat de M. V.

Continuarea însemnărilor.

31 decembrie 1922

ÎN LEGĂTURĂ CU PROBLEMA NAȚIONALITĂȚILOR SAU A „AUTONOMIZĂRII“

(Continuare)

În scrierile mele despre problema națională am arătat deja că este cu totul neindicat procedeu de a pune în mod abstract problema naționalismului în general. Trebuie să facem distincție între naționalismul unei națiuni asupra

* În continuare, în însemnările stenografiate figurează următorul text, care este șters : „Cred ca tovarășii noștri nu sînt îndea uns de lamuriți în această importanta problema principială“. — *Nota red.*

și acela al națiunii asuprite, între naționalismul unei națiuni mari și acela al unei națiuni mici.

Cît privește cel de-al doilea fel de naționalism, trebuie spus că în practica istorică, noi, cei ce aparținem unei națiuni mari, ne facem mai totdeauna vinovați de nenumărate violențe, ba mai mult chiar, fără să ne dăm seama, ne facem vinovați de nenumărate violențe și jigniri, — e de ajuns să mă întorc cu gîndul la vremea cînd mă aflam în regiunea Volgăi, și să-mi amintesc cum acolo cei de alt neam sînt tratați cu dispreț, cum un polonez nu este numit altfel decît „leah”, cum unui tătar i se spune totdeauna în derîdere „cneaz”, iar unui ucrainean — „hohol” și cum gruzinii și ceilalți alogeni originari din Caucaz sînt porecliți „capcazieni”.

De aceea internaționalismul din partea națiunii asuprite, sau al așa-zisei națiuni „mari” (mare numai prin violențele ei, numai în felul cum este mare un satrap), trebuie să constea nu numai în respectarea unei egalități formale între națiuni, dar și în acceptarea unei anumite inegalități care să compenseze din partea națiunii asuprite, a națiunii mari, inegalitatea ce se creează de fapt în viață. Cine n-a înțeles acest lucru dovedește că n-a înțeles ce înseamnă o atitudine cu adevărat proletară în problema națională, că a rămas în fond la punctul de vedere mic-burghez și de aceea nu poate să nu alunece în fiecare clipă spre punctul de vedere burghez.

Ce este important pentru proletar? Pentru el este nu numai important, dar și absolut necesar ca în lupta de clasă proletară să-și asigure un maximum de încredere din partea celor de alt neam. Și ce este necesar pentru asta? Este necesar să existe o egalitate nu numai formală. Este necesar ca proletarul să compenseze, într-un fel sau altul, prin atitudinea lui sau prin concesiile lui față de cei de alt neam, neîncrederea, suspiciunea, ofensele care în trecutul istoric le-au fost aduse de guvernul națiunii „dominante”.

Cred că pentru bolșevici, pentru comuniști, nu este nevoie să mai explicăm încă o dată și în mod amănunțit acest lucru. Și cred că în cazul de față, în ceea ce privește națiunea gruzină, avem un exemplu tipic în care o atitudine cu adevărat proletară cere din partea noastră o comportare

extrem de precaută, preventivoare și conciliantă. Un gruzin care desconsideră această latură a problemei, care aruncă cu ușurință acuzația de „social-naționalism“ (în timp ce el însuși este nu numai un adevărat și autentic „social-național“, dar și un brutal satrap velicorus), un asemenea gruzin încalcă, în fond, interesele solidarității de clasă proletare, pentru că nimic nu frânează într-atît dezvoltarea și consolidarea solidarității de clasă proletare ca nedreptatea națională și față de nimic nu sînt atît de sensibile minoritățile naționale „jignite“ ca față de egalitate și de încălcarea ei — chiar dacă această încălcare se datorește unei neglijențe, chiar dacă se face în glumă —, ca față de încălcarea acestei egalități de către tovarășii lor proletari. Iată de ce în cazul de față este mai bine ca atitudinea conciliantă și îngăduitoare față de minoritățile naționale să depășească limitele necesare decît să nu le atingă. Iată de ce în cazul de față interesul fundamental al solidarității proletare și, prin urmare, al luptei de clasă proletare cere ca în problema națională să nu adoptăm niciodată o atitudine formală, ci să avem neapărat și permanent în vedere deosebirea de atitudine a proletariatului unei națiuni asupra (sau mici) față de națiunea asupra (sau mare).

Lenin

Text consemnat de M. V.
31. XII. 1922

Continuarea însemnărilor.
31 decembrie 1922

Dar ce măsuri practice trebuie să luăm în situația ce s-a creat ?

În primul rînd, trebuie să menținem și să consolidăm uniunea republicilor socialiste ; în privința acestei măsuri nu poate să existe nici o îndoială. Ea ne este necesară nouă, așa cum este necesară și proletariatului comunist din lumea întreagă pentru lupta împotriva burgheziei mondiale și pentru apărarea împotriva intrigilor ei.

În al doilea rînd, trebuie să menținem uniunea republicilor socialiste în ce privește aparatul diplomatic. În trecut fie zis, acest aparat constituie o excepție în cadrul aparatu-

lui nostru de stat. În aparatul diplomatic noi n-am admis nici un om cît de cît influent din vechiul aparat țarist. În el toate cadrele cu funcții mai importante sînt recrutate din rîndul comuniștilor. De aceea aparatul acesta și-a cîștigat de pe acum (putem spune cu certitudine acest lucru) denumirea de aparat comunist verificat, care este curățit într-o măsură incomparabil mai mare de vechile elemente țariste, burgheze și mic-burgheze, decît acela cu care sîntem nevoiți să lucrăm în celelalte comisariate ale poporului.

În al treilea rînd, trebuie sancționat în mod exemplar tov. Ordjonikidze (spun asta cu regret, cu atît mai mult cu cît personal mă număr printre prietenii lui și am lucrat cu dînsul în străinătate, în emigrație) și totodată verificate sau examinate din nou toate materialele comisiei Dzerjinski pentru a corija marele număr de erori și de aprecieri pătinitoare pe care, fără îndoială, le conțin. Răspunzători, din punct de vedere politic, pentru această întregă campanie cu adevărat naționalistă velicorusă trebuie făcuți, fi-rește, Stalin și Dzerjinski.

În al patrulea rînd, trebuie să introducem cele mai stricte reguli în ceea ce privește folosirea limbii naționale în republicile neruse care fac parte din uniunea noastră și să controlăm deosebit de minuțios aplicarea lor. Nu încapе îndoială că la noi, în actuala situație a aparatului nostru, sub pretextul unității serviciilor feroviare, sub pretextul unității serviciilor fiscale etc., își vor face loc o mulțime de abuzuri de factură neaoș rusească. Pentru lupta împotriva acestor abuzuri e nevoie de o inventivitate deosebită, fără a mai vorbi de sinceritatea deosebită de care trebuie să dea dovadă cei ce se vor angaja într-o asemenea luptă. Aici e nevoie de un cod amănunțit, pe care-l pot întocmi, cu oarecare succes, numai naționaliștii care locuiesc în republica respectivă. Totodată, nu trebuie în nici un caz să excludem dinainte posibilitatea ca după ce am desfășurat toată această activitate, la următorul congres al Sovietelor să revenim la situația anterioară, adică să menținem Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste numai în domeniul militar și diplomatic, iar în celelalte privințe să restabilim independența completă a diferitelor comisariate ale poporului.

Trebuie să avem în vedere că fărâmițarea comisariatelor poporului și lipsa de coordonare între activitatea lor și aceea a instituțiilor din Moscova și din alte centre poate fi paralizată în suficientă măsură prin autoritatea partidului, dacă această autoritate va fi folosită cu o precauție și o imparțialitate cât de cât satisfăcătoare ; neajunsul care poate să decurgă, pentru statul nostru, din lipsa de unificare a aparatelor naționale cu aparatul rus este incomparabil mai mic, infinit mai mic decât acela care ar rezulta nu numai pentru noi, dar și pentru întreaga Internațională, pentru sutele de milioane de oameni aparținând popoarelor din Asia, care în viitorul cel mai apropiat urmează să pășească după noi pe avanscena istoriei. Ar fi să dăm dovadă de un oportunism de neiertat dacă în ajunul acestei pășiri în scenă a Orientului, la începutul trezirii lui, ne-am submina prestigiul de care ne bucurăm în rîndul popoarelor lui printr-o brutalitate și o nedreptate oricît de mică față de propriii noștri alogeni. Una este necesitatea de a ne uni strîns rîndurile împotriva imperialiștilor din Apus, care apără lumea capitalistă ; aici nu poate să existe nici o îndoială, și este de prisos să spun că aprob fără rezervă aceste măsuri. Alta este să adoptăm noi înșine — fie și în chestiuni mărunte — o atitudine imperialistă față de populațiile asuprite, și în felul acesta să subminăm cu totul întreaga noastră sinceritate principială, întreaga noastră susținere principială a luptei împotriva imperialismului. Or, ziua de mîine în istoria mondială va fi tocmai o zi în care popoarele asuprite de imperialism, care au și început să se trezească, se vor trezi definitiv și în care va începe o luptă îndelungată și grea, o luptă decisivă, pentru eliberarea lor.

Lenin

31. XII. 1922

Text consemnat de M. V.

*Publicat pentru prima oară în 1956,
în revista „Kommunist” nr. 9*

*Se tipărește după textul
consemnat de secretară
(un exemplar dactilografiat.*

PAGINI DE JURNAL²⁰⁹

Lucrarea în legătură cu știința de carte în Rusia întocmită pe baza datelor recensământului din 1920 și apărută zilele acestea („Știința de carte în Rusia“, Moscova, 1922, Direcția centrală de statistică, Secția de statistică a instrucțiunii publice) constituie un eveniment deosebit de important.

Dau, mai jos, un tabel al știutorilor de carte din Rusia în anii 1897 și 1920, pe care l-am extras din această lucrare.

	Numărul știutorilor de carte la 1 000 de bărbați:		Numărul știutoarelor de carte la 1 000 de femei:		Numărul total al știutorilor de carte la 1 000 de pers.:	
	1897	1920	1897	1920	1897	1920
1. Rusia europeană.....	326	422	136	255	229	330
2. Caucazul de nord.....	241	357	56	215	150	281
3. Siberia apuseană.....	170	307	46	134	108	218
<i>Total</i>	318	409	131	244	223	319

În timp ce noi flecăream despre cultura proletară și despre raportul dintre ea și cultura burgheză, faptele ne oferă cifre care arată că, chiar și în ceea ce privește cultura burgheză, la noi lucrurile se prezintă prost de tot. S-a văzut, cum era și de așteptat, că am rămas foarte mult în urmă

în ceea ce privește instrucțiunea publică și că însuși progresul nostru în comparație cu vremurile țarismului (1897) este prea lent. Aceasta constituie un grav avertisment și un serios reproș la adresa acelor care pluteau și plutesc încă în sferele înalte ale „culturii proletare“. Aceasta ne arată câtă muncă perseverentă, de zi cu zi, mai trebuie să depunem pentru a atinge nivelul unui obișnuit stat civilizat din Europa occidentală. Aceasta ne arată, apoi, ce muncă imensă urmează să depunem de acum încolo pentru ca, pe baza cuceririlor noastre proletare, să atingem într-adevăr un nivel de cultură cât de cât ridicat.

Nu trebuie să ne limităm la această teză, care e indiscutabilă, dar care are un caracter prea teoretic. Cu prilejul apropiatei revizuirii a bugetului nostru trimestrial, este necesar să abordăm chestiunea și din punct de vedere practic. Natural că în primul rînd vor trebui să fie reduse nu cheltuielile Comisariatului poporului pentru învățămînt, ci cheltuielile altor departamente, iar sumele devenite disponibile să fie folosite pentru nevoile acestui comisariat. Nu trebuie să ne zgîrcim cînd e vorba de mărirea rației de pîine a învățătorilor într-un an ca acesta, cînd aprovizionarea noastră cu cereale este relativ satisfăcătoare.

Activitatea care se desfășoară acum în domeniul instrucțiunii publice, în general vorbind, nu poate fi considerată ca fiind prea îngustă. Se face destul de mult pentru a antrena vechile cadre didactice, pentru a le atrage spre îndeplinirea unor sarcini noi, a le trezi interesul față de noile puncte de vedere ale pedagogiei și față de unele probleme, cum ar fi, bunăoară, aceea a religiei.

Dar noi nu facem ceea ce e mai important. Nu ne îngrijim sau ne îngrijim într-o măsură cu totul insuficientă de ridicarea învățătorului la un nivel fără de care nici nu se poate vorbi de o cultură, și nu numai de o cultură proletară, dar nici măcar de una burgheză. Trebuie să ținem seama de starea de incultură semiasiatică, din care n-am ieșit încă pînă acum și nu putem ieși fără eforturi serioase, deși avem posibilitatea s-o facem, pentru că nicăieri masele populare nu manifestă atîta interes față de adevărata cultură ca la noi; nicăieri problemele acestei culturi nu sînt puse cu atîta profunzime și consecvență ca la noi; nicăieri, în nici o

altă țară, puterea de stat nu se află în mâinile clasei muncitoare, care, în majoritatea ei, își dă foarte bine seama de insuficiențele, nu zic ale culturii ei, ci ale instrucțiunii ei elementare ; nicăieri clasa muncitoare nu este gata să facă și nu face atâtea sacrificii pentru îmbunătățirea situației sale, în această privință, ca la noi.

La noi se face încă prea puțin, extrem de puțin, pentru a îndrepta întregul nostru buget de stat spre satisfacerea în primul rînd a nevoilor învățămîntului elementar. Pînă și în cadrul Comisariatului poporului pentru învățămînt putem găsi, în mod obișnuit, state de personal excesiv de încărcate la cutare editură de stat, care au fost întocmite fără a se ține seama că grija statului trebuie să se îndrepte în primul rînd nu spre editarea de cărți, ci spre cei chemați să le citească, că el trebuie să caute ca numărul celor ce știu să citească să fie cît mai ridicat, astfel ca în viitoarea Rusie activitatea editorială să capete o mai mare amploare politică. După un vechi (și prost) obicei, noi acordăm încă unor probleme tehnice, cum e aceea a editurilor, mai mult timp și mai multe forțe decît problemei politice generale a instrucțiunii elementare.

Dacă luăm Direcția generală a învățămîntului profesional, sînt convins că și acolo vom găsi multe, foarte multe lucruri de prisos, lucruri care sînt exagerate potrivit unor interese îngust-departamentale și care nu corespund cerințelor unui învățămînt public cuprinzător. Nu tot ce se face la Direcția generală a învățămîntului profesional se poate justifica prin dorința legitimă de a ridica mai întîi nivelul instrucțiunii tineretului nostru din fabrici și uzine și de a da acestei instrucțiuni o orientare practică. Dacă vom examina cu atenție statele de personal ale acestei direcții, vom constata că, din acest punct de vedere, există în ele multe, foarte multe lucruri exagerate și fictive, care ar trebui înlăturate. Într-un stat proletar-țărănesc se mai pot face — și trebuie făcute — încă multe economii în vederea dezvoltării instrucțiunii publice prin desființarea, în acest scop, a tot felul de instituții neserioase, de tip semiboieresc, sau de instituții de care ne putem lipsi, de care putem și trebuie să ne lipsim încă multă vreme dată fiind situația — sub raportul instrucțiunii publice — de care vorbește statistica.

La noi, învățătorul trebuie ridicat la o înălțime la care nu s-a aflat, nu se află și nu se poate afla niciodată în societatea burgheză. Acesta este un adevăr care n-are nevoie de demonstrație. Pentru a ajunge la o asemenea stare de lucruri trebuie să depunem o muncă sistematică, neconținută, perseverentă, atît în vederea ridicării nivelului spiritual și a pregătirii multilaterale a învățătorului pentru misiunea lui într-adevăr înaltă, cît și — ceea ce e mai important — în vederea îmbunătățirii situației lui materiale.

Trebuie să intensificăm în mod sistematic munca de organizare a învățătorilor pentru a face ca ei să înceteze a mai fi un sprijin al orînduirii burgheze, cum sînt pînă azi în toate țările capitaliste, fără excepție, și să devină un sprijin al orînduirii sovietice, pentru a abate, cu ajutorul lor, țărănimea de la alianța ei cu burghezia și a o atrage spre alianța cu proletariatul.

În treacăt menționez că un rol deosebit trebuie să-l aibă în această privință vizitele sistematice la sate, care de altfel se și practică la noi și care trebuie dezvoltate în mod permanent. Pentru măsuri de felul acestor vizite nu este păcat să cheltuim bani, pe care în mod obișnuit îi risipim în chip inutil pentru un aparat de stat care aparține aproape în întregime vechii epoci istorice.

Am strîns materiale pentru o cuvîntare despre patronajul muncitorilor de la orașe asupra populației de la sate, pe care urma s-o țin la Congresul Sovietelor în decembrie 1922. Unele materiale în legătură cu această chestiune mi-au fost puse la dispoziție de tov. Hodorovski, și întrucît eu însumi n-am avut posibilitatea să elaborez această temă și s-o fac cunoscută prin intermediul Congresului Sovietelor, las acum în sarcina tovarășilor elaborarea ei.

Este vorba aci de o problemă politică esențială — aceea a atitudinii orașului față de sat —, care prezintă o însemnătate decisivă pentru întreaga noastră revoluție. În timp ce statul burghez își îndreaptă în mod sistematic toate eforturile spre îndobitocirea muncitorilor de la orașe și adaptează acestui scop întreaga literatură ce se publică pe cheltuiala statului, pe cheltuiala partidelor țariste și burgheze, noi putem și trebuie să folosim puterea noastră

pentru a face într-adevăr din muncitorul de la oraș un propagandist al ideilor comuniste în rîndurile proletariatu-
lui sătesc.

Am spus „comuniste“, dar mă grăbesc să fac unele re-
zerve, întrucît mă tem să nu dau loc la vreo confuzie sau
să fiu înțeles în mod prea literal. Acest lucru nu trebuie
înțeles cîtuși de puțin în sensul că e necesar să ducem ime-
diat la sate idei pur comuniste, în accepția îngustă a cuvîn-
tului. Atîta timp cît n-avem la sate o bază materială pen-
tru comunism, acest lucru ar fi, putem spune, dăunător, ba
chiar funest pentru comunism.

Dimpotrivă, trebuie să începem prin a stabili un con-
tact între oraș și sat fără a ne fixa nicidecum dinainte scopul
de a introduce comunismul la sate. Un asemenea scop nu
poate fi atins acum ; el ar fi prematur. A ne fixa un ase-
menea scop înseamnă a aduce prejudicii și nu folose cauzei.

A stabili însă un contact între muncitorii de la orașe și
oamenii muncii de la sate, a face să se statornicească între
ei o formă de tovarășie care poate fi lesne realizată este o
datorie a noastră și constituie una din sarcinile de căpete-
nie ale clasei muncitoare, care se află la putere. Pentru
aceasta este necesar să se creeze o serie de asociații (de
partid, sindicale, particulare), formate din muncitori din
fabrici și uzine, care să-și pună drept scop sprijinirea siste-
matică a satului în dezvoltarea lui culturală.

Vom reuși noi „să atașăm“ toate celulele de la oraș la
cele de la sate pentru ca fiecare celulă muncitorească care
a fost „atașată“ la una sătească corespunzătoare să caute
în mod sistematic să folosească orice împrejurare, orice
prilej pentru a satisface cutare sau cutare cerință culturală
a celei patronate de ea ? Sau vom reuși noi să găsim
alte forme de legătură ? Mă mărginesc deocamdată doar să
pun problema, pentru a atrage atenția tovarășilor asupra
ei, pentru a semnală experiența căpătată în Siberia apu-
seană (asupra căreia mi-a atras atenția tov. Hodorovski) și
pentru a înfățișa în toată amploarea ei această gigantică
sarcină culturală, de importanță istorică mondială.

În afara bugetului nostru oficial sau a relațiilor noastre
oficiale, noi nu facem aproape nimic pentru sat. Ce-i drept,
la noi relațiile culturale dintre oraș și sat capătă de la sine,

în mod inevitabil, un alt caracter. În regimul capitalist influența orașului asupra satului consta în perversitatea acestuia din punct de vedere politic, economic, moral, fizic etc. La noi orașul începe de la sine să exercite asupra satului o influență cu totul contrarie. Dar totul se face de la sine, spontan ; or, această influență ar putea fi intensificată (iar apoi însutit sporită) dacă activitatea desfășurată în acest sens ar căpăta un caracter conștient, metodic și sistematic.

Numai atunci vom începe să progresăm (și vom începe, cu siguranță, să progresăm de o sută de ori mai repede), când vom studia această problemă și vom înființa tot felul de asociații muncitorești — evitînd totodată, prin orice mijloace, birocratizarea lor — pentru a pune în mod efectiv această problemă, a o studia și a-i da o soluționare practică.

2 ianuarie 1923

„Pravda” nr. 2 din 4 ianuarie 1923
Semnat : N. L e n i n

Se tipărește după textul
consemnat de secretară
(un exemplar dactilografiat),
confruntat cu textul apărut în ziar

DESPRE COOPERAȚIE ²¹⁰

I

La noi, cred eu, nu se dă suficientă atenție cooperăției. Nu știu dacă toți își dau seama că acum, de la Revoluția din Octombrie încoace și independent de n.e.p. (dimpotrivă, în această privință trebuie să spunem: tocmai datorită n.e.p.-ului), cooperăția capătă, la noi, o însemnătate cu totul excepțională. În visurile vechilor cooperatori este multă fantezie. Ele sînt adeseori ridicole prin caracterul lor fantezist. Dar în ce constă acest caracter fantezist? În faptul că acești oameni nu înțeleg însemnătatea fundamentală, esențială a luptei politice duse de clasa muncitoare pentru răsturnarea dominației exploataților. Acum, la noi, această răsturnare a devenit fapt împlinit, și multe lucruri care în visurile vechilor cooperatori păreau fanteziste, ba chiar romantice și chiar vulgare, se transformă acum în cea mai autentică realitate.

Într-adevăr, din moment ce la noi puterea de stat se află în mîna clasei muncitoare, din moment ce toate mijloacele de producție aparțin acestei puteri de stat, nouă, de fapt, ne-a rămas doar sarcina de a organiza populația în cooperative. Dacă se realizează o cooperativizare maximă a populației, atunci socialismul — care înainte provoca justificate zeflemele, surîsuri ironice și o atitudine de dispreț din partea acelor care, pe bună dreptate, erau convinși de necesitatea luptei de clasă, a luptei pentru cucerirea puterii politice etc. — își atinge de la sine scopul. Dar iată că nu toți tovarășii își dau seama de importanța imensă, nemărginită, pe care o capătă acum pentru noi cooperativizarea

Rusiei. Prin introducerea n.e.p.-ului noi am făcut o concesie țăranului ca negustor, am făcut o concesie principiului comerțului particular ; și tocmai de aici (contrar unei păreri curente) decurge uriașa însemnătate a cooperăției. În condițiile dominației n.e.p.-ului, o cooperativizare, îndeajuns de largă și care să meargă în adâncime, a populației ruse este în fond tot ce ne trebuie, pentru că acum noi am găsit măsura în care interesul privat, interesul comercial privat, poate fi îmbinat cu verificarea și controlul lui de către stat, măsura în care el poate fi subordonat intereselor generale, ceea ce înainte constituia o piatră de care se poticneau mulți, foarte mulți socialiști. Într-adevăr, stăpânirea de către stat a tuturor mijloacelor de producție principale, puterea de stat în mâna proletariatului, alianța dintre acest proletariat și milioanele de țărani cu gospodării mici și foarte mici, asigurarea conducerii țărănimii de către acest proletariat etc. nu reprezintă oare acestea tot ce trebuie pentru ca prin cooperăție, și numai prin cooperăție, pe care înainte o tratam ca pe o negustorie și pe care, într-o anumită privință, avem dreptul s-o tratăm la fel și acum, în condițiile n.e.p.-ului, să înfăptuim construirea societății socialiste depline ? Aceasta nu e încă construirea societății socialiste, dar e tot ce-i necesar și suficient pentru această construire.

Ei bine, tocmai acest lucru l-au subapreciat mulți dintre activiștii noștri practicieni. La noi, cooperăția este privită cu dispreț și nu este înțeleasă însemnătatea extraordinară pe care o prezintă ea, în primul rînd, din punct de vedere principial (deținerea de către stat a mijloacelor de producție), iar în al doilea rînd din punct de vedere al trecerii spre noua orînduire pe o cale cît mai simplă, mai ușoară și mai accesibilă pentru țăran.

Și, repet, tocmai acesta este esențialul. Una e să visezi tot felul de asociații muncitorești pentru construirea socialismului, și alta e să înveți să construiești practic acest socialism în așa fel ca orice mic țăran să poată participa la această construcție. Tocmai această treaptă am atins-o noi acum. Dar este în afară de orice îndoială că, după ce am atins-o, ne folosim de ea într-o măsură extrem de redusă.

Trecînd la n.e.p., noi am mers prea departe, nu în sensul că am acordat prea mult loc principiului libertății industriei și comerțului, ci în sensul că am încetat să ne mai gîndim la cooperatie, că în momentul de față o subapreciem, că am și început să uităm uriașa însemnătate pe care o prezintă ea din cele două puncte de vedere arătate mai sus.

Aș vrea de data asta să stau de vorbă cu cititorii despre ceea ce se poate face și trebuie făcut în mod practic încă de pe acum, pornind de la acest principiu „cooperatist”. Prin ce mijloace am putea și ar trebui să începem încă de pe acum să dezvoltăm acest principiu „cooperatist”, în așa fel ca semnificația lui socialistă să fie limpede pentru oricine ?

Cooperatia trebuie organizată din punct de vedere politic în așa fel încît cooperativele, în general, nu numai să beneficieze totdeauna de un anumit avantaj, dar acest avantaj să fie de natură pur materială (quantumul dobînzii bancare etc.). Trebuie să avansăm cooperativelor fonduri de stat care să depășească, fie și cu puțin, dar totuși să depășească pe cele acordate întreprinderilor particulare, ajungînd chiar la nivelul celor acordate industriei grele etc.

Orice orînduire socială ia naștere numai cu sprijinul financiar al unei anumite clase. E de prisos să mai amintim cîte sute și sute de milioane de ruble a costat nașterea capitalismului „liber”. Acum trebuie să ne dăm seama că, în momentul de față, orînduirea socială pe care trebuie s-o sprijinim mai mult decît în mod obișnuit este cea cooperatistă, și acest lucru trebuie transpus în fapt. Dar această orînduire trebuie sprijinită în adevăratul înțeles al cuvîntului, ceea ce înseamnă că nu e suficient ca prin acest sprijin să se înțeleagă sprijinirea oricărui schimb cooperatist de mărfuri: prin acest sprijin trebuie să se înțeleagă sprijinirea unui schimb cooperatist la care să *participe în mod efectiv adevăratele mase ale populației*. A acorda o primă țaranului care participă la schimbul cooperatist de mărfuri înseamnă a folosi o formă indiscutabil justă, dar totodată trebuie să se controleze această participare pentru a vedea în ce măsură este conștientă și de bună-credință — iată care este miezul problemei. Cînd un cooperatist vine într-un sat și deschide o prăvălie cooperatistă, populația, la drept vorbind, nu participă de loc la înființarea acestei cooperative,

dar în același timp, împinsă de propriul ei interes, va căuta numaidecît să participe la activitatea ei.

Această chestiune mai are și un alt aspect. Din punctul de vedere al europeanului „civilizat“ (și în primul rînd știutor de carte), mai avem doar foarte puțin de făcut pentru ca toți, fără excepție, să participe — și nu pasiv, ci activ — la operațiile cooperatiste. La drept vorbind, ne-a rămas „numai“ un singur lucru, și anume să facem ca populația noastră să devină atît de „civilizată“, încît să înțeleagă toate avantajele care ar decurge dintr-o participare generală la activitatea cooperatistă și să organizeze o asemenea participare. „Numai“ atît. De alte savantlîcuri nu avem acum nevoie pentru a trece la socialism. Dar pentru a înfăptui acest „numai“ e nevoie de o întreagă revoluție, de o întreagă perioadă de dezvoltare culturală a întregii mase populare. De aceea trebuie să ne fixăm ca regulă : cît mai puține savantlîcuri și cît mai puține subtilități. În această privință n.e.p.-ul reprezintă un progres, în sensul că se adaptează la nivelul celui mai simplu țaran, că nu-i cere nimic peste posibilitățile lui. Dar pentru a face cu ajutorul n.e.p.-ului ca întreaga populație, fără excepție, să facă parte din cooperative, e nevoie de o întreagă epocă istorică. În cazul cel mai bun, noi putem să parcurgem această epocă într-un deceniu sau două. Dar va fi totuși o epocă istorică deosebită, și fără această epocă istorică, fără lichidarea completă a analfabetismului, fără dobîndirea unui suficient grad de pricepere, fără ca populația să fi căpătat într-o măsură suficientă deprinderea de a folosi cărțile, fără a crea baza materială necesară în acest scop, fără să fim cît de cît asigurați împotriva, să zicem, a unei recolte proaste, împotriva foametei etc. — fără toate acestea nu vom putea să ne atingem scopul. Totul este acum să știm să îmbinăm avîntul revoluționar, entuziasmul revoluționar pe care l-am manifestat deja — l-am manifestat într-o măsură suficientă, și el a fost încununat de un succes deplin — să știm să-l îmbinăm (aș înclina să spun) cu priceperea de a fi negustor bun și cu știință de carte, ceea ce e cu totul suficient pentru a fi un bun cooperatist. Prin priceperea de a fi negustor eu înțeleg priceperea de a fi un negustor civilizat. Acest adevăr să și-l întipărească bine în minte acei

oameni sau, mai bine zis, acei țărani de la noi care cred că dacă cineva face negustorie înseamnă că știe să fie negustor. Această părere este cu totul eronată. Face el negustorie, dar de aci și pînă la priceperea de a fi negustor civilizată mai e încă mult. El face azi negustorie în manieră asiatică, dar pentru a fi un bun negustor trebuie să facă negustorie în manieră europeană. De această cerință îl desparte o întreagă epocă.

În concluzie : este necesar să se acorde cooperăției o serie de privilegii economice, financiare și bancare, și în aceasta trebuie să constea sprijinul pe care statul nostru socialist e chemat să-l dea noului principiu de organizare a populației. Dar în felul acesta sarcina este formulată doar în linii generale, pentru că în mod practic întregul ei conținut nu s-a precizat încă și n-a fost expus în amănunțime ; cu alte cuvinte, trebuie să știm să găsim forma de „prime“ pe care e cazul să le acordăm pentru cooperativizare (și condițiile în care ele urmează să fie acordate), forma de prime prin care să sprijinim în mod suficient cooperația, forma de prime prin care să ajungem să avem un cooperator civilizată. Iar o orînduire de cooperatori civilizați în condițiile proprietății sociale asupra mijloacelor de producție, ale victoriei de clasă a proletariatului asupra burgheziei este tocmai orînduirea socialistă.

4 ianuarie 1923

II

De fiecare dată cînd am scris despre noua politică economică, am citat articolul meu din 1918 despre capitalismul de stat *. Aceasta a trezit nu o dată îndoieli la unii tovarăși tineri. Dar îndoielile lor vizau mai ales latura politică abstractă a problemei.

Lor li se părea că nu poate fi numită capitalism de stat o orînduire socială în care mijloacele de producție aparțin clasei muncitoare și în care această clasă muncitoare deține puterea de stat. Dar ei nu observau că termenul „ca-

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 36, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 297—331. — Nota red.

pitalism de stat“ era folosit de mine : *în primul rînd*, pentru a stabili legătura istorică între poziția noastră actuală și cea pe care am adoptat-o în polemica mea împotriva așa-zisilor comuniști de stînga ; de asemenea, am susținut încă de pe atunci că capitalismul de stat ar fi superior economiei noastre actuale ; pentru mine era important să stabilesc legătura de continuitate între capitalismul de stat obișnuit și capitalismul de stat neobișnuit, chiar cu totul neobișnuit, despre care am vorbit cînd am introdus pe cititor în noua politică economică. *În al doilea rînd*, pentru mine a prezentat întotdeauna importanță scopul practic. Și scopul practic al noii noastre politici economice a fost să avem concesiuni ; iar în condițiile noastre concesiunile ar fi constituit, fără îndoială, un tip pur de capitalism de stat. Acesta era sensul considerațiilor mele în legătură cu capitalismul de stat.

Dar problema mai are și o altă latură, care implică necesitatea capitalismului de stat sau, cel puțin, a unei comparații cu el. Mă refer la cooperatie.

Este în afară de orice îndoială că într-un stat capitalist cooperatia reprezintă o instituție capitalistă colectivă. Este, de asemenea, în afară de orice îndoială că în actuala noastră realitate economică, cînd avem și întreprinderi privat-capitaliste — însă nu altfel decît pe pămînt proprietate de stat și sub controlul puterii de stat, care se află în mîinile clasei muncitoare —, și întreprinderi de tip consecvent socialist (atît mijloacele de producție și pămîntul pe care se află în întreprinderea, cît și întreaga întreprindere în ansamblu aparțin statului), se pune chestiunea unui al treilea tip de întreprinderi, care înainte nu formau, sub raportul însemnătății principiale, o categorie aparte, și anume întreprinderile cooperatiste. În capitalismul privat, întreprinderile cooperatiste se deosebesc de cele capitaliste, așa cum întreprinderile colective se deosebesc de cele private. În capitalismul de stat, întreprinderile cooperatiste se deosebesc de cele capitaliste de stat prin aceea că ele sînt, în primul rînd, întreprinderi private și, în al doilea rînd, întreprinderi colective. În actuala noastră orînduire, întreprinderile cooperatiste se deosebesc de cele capitaliste private prin aceea că sînt întreprinderi colective, însă nu se deosebesc de întreprinderile

socialiste dacă pămîntul pe care sînt întemeiate și mijloacele de producție de care dispun aparțin statului, adică clasei muncitoare.

Tocmai de această situație nu se ține îndeajuns seama la noi atunci cînd se vorbește despre cooperatie. Se uită că la noi cooperatia, datorită specificului pe care-l prezintă orînduirea noastră de stat, capătă o însemnătate cu totul excepțională. Dacă facem abstracție de concesiuni, care la noi, în trecut fie zis, n-au luat o dezvoltare cît de cît însemnată, vedem că în condițiile noastre cooperatia coincide, de regulă, pe deplin cu socialismul.

Am să explic mai pe larg această idee a mea. În ce constă caracterul fantezist al planurilor vechilor cooperatori, începînd cu Robert Owen? În faptul că ei visau o transformare pașnică a societății moderne prin socialism fără să țină seama de o problemă atît de esențială ca aceea a luptei de clasă, a cuceririi puterii politice de către clasa muncitoare, a răsturnării dominației clasei exploatorilor. Și de aceea sîntem îndreptățiți să vedem în acest socialism „cooperatist“ o pură fantezie, să considerăm drept ceva romantic și chiar vulgar visurile aceluia care-și închipuie că prin simpla cooperativizare a populației poți să transformi pe dușmanii de clasă în colaboratori de clasă, și războiul de clasă într-o pace de clasă (în așa-zisa pace civilă).

Nu încapе îndoială că din punctul de vedere al sarcinii fundamentale a vremurilor noastre noi am avut dreptate, căci fără luptă de clasă pentru cucerirea puterii politice în stat nu poate fi înfăptuit socialismul.

Dar uitați-vă cum s-au schimbat lucrurile acum, cînd puterea de stat se află în mîinile clasei muncitoare, cînd puterea politică a exploatorilor a fost răsturnată și cînd toate mijloacele de producție (afară de acelea pe care statul muncitoresc le concesionează de bunăvoie, temporar și condiționat exploatorilor) se află în mîinile clasei muncitoare.

Astăzi sîntem îndreptățiți să spunem că simpla dezvoltare a cooperatiei este pentru noi identică (cu „mica“ excepție arătată mai sus) cu dezvoltarea socialismului, și o dată cu aceasta noi sîntem nevoiți să recunoaștem că întregul nostru punct de vedere asupra socialismului s-a schimbat radical. Această schimbare radicală constă în faptul că înainte pen-

tru noi centrul de greutate îl constituia — și trebuia să-l constituie — lupta politică, revoluția, cucerirea puterii etc. Acum însă centrul de greutate se deplasează pînă într-atît, încît trece asupra muncii pașnice organizatorice „culturale”. Dacă n-ar fi relațiile internaționale și dacă n-am fi obligați să luptăm pentru poziția noastră pe plan internațional, aș spune că la noi centrul de greutate se deplasează asupra muncii de culturalizare. Dar dacă facem abstracție de această situație și ne limităm la relațiile economice interne, atunci într-adevăr la noi centrul de greutate al activității îl constituie în momentul de față culturalizarea.

În fața noastră se află acum două sarcini fundamentale, care alcătuiesc o întregă epocă. E vorba, în primul rînd, de sarcina de a transforma aparatul nostru, care pur și simplu nu e bun de nimic și pe care l-am preluat în întregime de la epoca precedentă ; nici noi n-am reușit în cinci ani de luptă, și nici nu puteam reuși, să realizăm o transformare serioasă. Cea de-a doua sarcină a noastră constă în munca culturală pentru țărani. Or, această muncă culturală pe care trebuie s-o desfășurăm în rîndurile țărănimii are ca obiectiv economic tocmai cooperativizarea. Dacă am fi realizat o cooperativizare completă, am sta încă de pe acum cu ambele picioare pe teren socialist. Dar această condiție — cooperativizarea completă — implică necesitatea ca țărănimea noastră (și tocmai țărănimea, fiindcă ea constituie o masă enormă) să aibă un nivel cultural atît de ridicat, încît această cooperativizare completă nu este posibilă fără o întregă revoluție culturală.

Adversarii noștri ne-au obiectat nu o dată că noi întreprindem o acțiune nechibzuită încercînd să introducem socialismul într-o țară cu un nivel cultural nu îndeajuns de ridicat. Dar ei se înșelau, pentru că noi n-am pornit de acolo de unde s-ar fi convenit să pornim potrivit teoriei (a tot felul de pedanți) și pentru că la noi transformările politice și sociale au premers celor culturale, au premers revoluției culturale, în fața căreia ne aflăm totuși astăzi.

Acum pentru noi este suficient să săvîrșim această revoluție culturală pentru ca să devenim o țară pe deplin socialistă, dar această revoluție culturală prezintă pentru

noi greutăți de neînchipuit, atât de ordin pur cultural (fiindcă sîntem analfabeți), cît și de ordin material (întrucît pentru a deveni oameni cu un înalt nivel de cultură e nevoie de o anumită dezvoltare a mijloacelor de producție materiale, e nevoie de o anumită bază materială).

6 ianuarie 1923

*Publicat pentru prima oară
la 26 și 27 mai 1923 în ziarul
„Pravda” nr. 115 și 116
Semnat : N. L e n i n*

*Se tipărește după textul
consemnat de secretară
(un exemplar dactilografiat),
confruntat cu textul apărut în ziar*

DESPRE REVOLUȚIA NOASTRĂ

(PE MARGINEA INSEMĂNĂRILOR LUI N. SUHANOV ¹¹¹)

I

Am răsfoit mai zilele trecute însemnările lui Suhanov despre revoluție. Ceea ce te izbește în mod deosebit este pedantismul tuturor democrațiilor noștri mic-burghezi, ca și al tuturor eroilor Internaționalei a II-a. Fără a mai vorbi de nemaipomenita lor lașitate, de faptul că pînă și cei mai buni dintre ei recurg la subterfugii atunci cînd e vorba să se depărteze cît de cît de modelul german, fără a mai vorbi de această particularitate a tuturor democrațiilor mic-burghezi, îndeajuns manifestată de ei în decursul întregii revoluții, ceea ce te izbește este servilitatea cu care ei imită trecutul.

Ei toți își zic marxiști, dar interpretează marxismul într-un mod nespūs de pedant. Ei n-au înțeles de loc ceea ce este hotărîtor în marxism, și anume dialectica lui revoluționară. Ei n-au înțeles de loc nici măcar indicațiile directe ale lui Marx, care a arătat că în momentele de revoluție se cere maximum de elasticitate ²¹², și nici măcar n-au observat, bunăoară, indicațiile cuprinse în corespondența lui, pe cît îmi amintesc, din anul 1856, în care își exprimă speranța că un război țărănesc în Germania, în stare să creeze o situație revoluționară, se va uni cu mișcarea muncitorească ²¹³. Pînă și o asemenea indicație directă acești oameni o ocolesc și se învîrtesc în jurul ei ca un motan în jurul unei farfurii cu lapte fierbinte.

În toată comportarea lor, ei se dovedesc a fi niște lași reformiști, care se tem să se îndepărteze de burghezie și cu atît mai mult să rupă orice legături cu ea, și în același

timp își camuflează lașitatea lor prin cea mai deșănțată frazeologie și fanfaronadă. Dar te izbește completa incapacitate a tuturor acestor oameni de a înțelege chiar din punct de vedere pur teoretic următoarele considerații ale marxismului: ei au văzut pînă acum o anumită cale de dezvoltare a capitalismului și a democrației burgheze în Europa occidentală. Și acum ei nu-și pot închipui că numai *mutatis mutandis* * poate această cale să fie considerată drept model, numai cu unele modificări (care din punct de vedere al mersului general al istoriei mondiale sînt cu totul neînsemnate).

În primul rînd, e vorba de o revoluție legată de primul război imperialist mondial. Într-o asemenea revoluție trebuiau să se manifeste unele trăsături noi sau unele trăsături modificate tocmai ca urmare a războiului, pentru că nici-cînd n-a mai fost în lumea asta un asemenea război și în asemenea împrejurări. Am văzut pînă acum că, după acest război, burghezia din cele mai bogate țări nu e în stare să stabilească relații burgheze „normale”, însă reformiștii noștri, acești mici-burghezi care fac pe revoluționarii, au considerat și consideră că relațiile burgheze normale constituie o limită (care nu poate fi depășită) — și ei înțeleg această „normă” într-un mod extrem de stereotip și de îngust.

În al doilea rînd, lor le este cu totul străină ideea că existența unei legități generale a dezvoltării în întreaga istorie mondială nu numai că nu exclude, dar, dimpotrivă, presupune unele faze ale dezvoltării, care reprezintă o particularitate fie a formei, fie a ordinii în care are loc această dezvoltare. Nici prin minte nu le trece, bunăoară, că Rusia — care se află la granița dintre țările civilizate și țările care pentru prima oară au fost atrase, de acest război, în mod definitiv pe făgașul civilizației, țări din întregul Orient, țări din afara Europei —, că Rusia, prin urmare, putea și trebuia să prezinte unele particularități, care se situează, desigur, pe linia generală a dezvoltării mondiale, dar care fac ca revoluția din această țară să se deosebească de toate revoluțiile precedente din țările Europei occidentale și aduc

* — cu schimbările convenite. — *Nota trad.*

unele inovații parțiale atunci când e vorba de țările orientale.

Infinit de stereotip este, bunăoară, argumentul — învățat de ei pe de rost în decursul dezvoltării social-democrației din Europa occidentală — că noi nu sîntem încă destul de coșți pentru socialism, că nouă, după cum se exprimă diferiți domni „învățați” din rîndurile lor, ne lipsesc premisele economice obiective pentru socialism. Și nu-i vine nimănui în minte să se întrebe : dar nu putea oare un popor care s-a pomenit în fața unei situații revoluționare ca aceea care s-a creat în primul război imperialist, nu putea acest popor, sub influența situației lui desperate, să se avînte într-o luptă care-i oferea măcar unele șanse de a-și cuceri condiții nu prea obișnuite pentru dezvoltarea mai departe a civilizației ?

„Rusia n-a ajuns încă la un asemenea nivel de dezvoltare a forțelor de producție care să facă cu putință socialismul”. Toți eroii Internaționalei a II-a — printre care, bineînțeles, și Suhanov — repetă această teză la toate răspîntiile. Ei rumegă în fel și chip această teză incontestabilă, crezînd că ea prezintă o importanță decisivă pentru aprecierea revoluției noastre.

Bine, dar dacă, în primul rînd, împrejurări specifice au împins Rusia într-un război imperialist mondial în care erau antrenate toate țările cît de cît influente din Europa occidentală și dacă, în al doilea rînd, aceste împrejurări au pus dezvoltarea Rusiei — aflată la granița unor revoluții care erau gata să înceapă în Orient și în parte chiar începuseră — în condiții în care puteam să înfăptuim tocmai acea unire a „unui război țărănesc” cu mișcarea muncitorească pe care un „marxist” ca Marx o considera în 1856 ca una dintre perspectivele posibile pentru Prusia ?

Dar dacă o situație lipsită de orice ieșire, înzecind din această cauză forțele muncitorilor și ale țaranilor, ne-a oferit posibilitatea de a trece la crearea premiselor fundamentale ale civilizației pe altă cale decît în toate celelalte state din Europa occidentală ? S-a schimbat oare prin aceasta linia generală a dezvoltării istoriei mondiale ? S-au schimbat oare prin aceasta relațiile fundamentale dintre clasele principale

din fiecare stat care e pe cale să fie atras sau a fost deja atras în mersul general al istoriei mondiale ?

Dacă pentru făurirea socialismului este nevoie de un anumit nivel de cultură (deși nimeni n-ar putea spune cum arată acest anumit „nivel de cultură“, fiindcă el este diferit în fiecare dintre statele din Europa occidentală), de ce n-am putea să începem mai întâi prin a cuceri pe cale revoluționară premisele necesare pentru acest anumit nivel, urmînd ca *după aceea*, pe baza puterii de stat muncitorești-țărănești și a orînduirii sovietice, să ne punem în mișcare pentru a ajunge din urmă cît mai repede celelalte popoare ?

16 ianuarie 1923

II

Pentru făurirea socialismului — spuneți dumneavoastră — e nevoie de un grad înalt de civilizație. Foarte bine. Dar dacă e așa, de ce n-am putea mai întâi să creăm la noi astfel de premise ale civilizației ca izgonirea moșierilor și a capitaliștilor ruși, pentru a începe după aceea mișcarea spre socialism ? În ce cărți ați citit dumneavoastră că asemenea modificări ale ordinii istorice obișnuite sînt inadmisibile sau imposibile ?

Pe cît îmi amintesc, Napoleon a scris : „On s'engage et puis... on voit“, ceea ce în traducere liberă înseamnă : „Întîi te angajezi în luptă și-apoi... rămîne de văzut“. Ei bine, și noi ne-am angajat mai întîi, în octombrie 1917, într-o luptă serioasă și apoi am început să vedem astfel de detalii ale dezvoltării (din punctul de vedere al istoriei mondiale, acestea sînt, fără îndoială, niște detalii) ca pacea de la Brest sau ca n.e.p.-ul etc. Și în momentul de față nu mai încapă nici o îndoială că în linii generale am repurtat victoria.

Suhanovilor noștri — ca să nu mai vorbim de social-democrații mai de dreapta decît ei — nici prin gînd nu le trece că, în general, altfel nu se pot face revoluții. Filistiniilor noștri europeni nici prin gînd nu le trece că viitoarele revoluții care vor avea loc în țările din Orient — țări cu o populație incomparabil mai numeroasă și care se disting

printr-o incomparabil mai mare diversitate a condițiilor sociale — le vor oferi, fără îndoială, și mai multe trăsături specifice decît revoluția rusă.

Nici vorbă, un manual întocmit în spiritul lui Kautsky a fost un lucru foarte util la vremea lui. Dar e totuși timpul să se renunțe la ideea că manualul acesta ar fi prevăzut toate formele dezvoltării pe care o va urma istoria mondială. Ar fi timpul ca celor ce gîndesc astfel să li se spună pur și simplu că sînt niște imbecili.

17 ianuarie 1923.

*Publicat la 30 mai 1923
în ziarul „Pravda” nr. 117
Semnat : Lenin*

*Se tipărește după textul
consemnat de secretară
(un exemplar dactilografiat),
confruntat cu textul apărut în ziar*

CUM SĂ REORGANIZĂM RABKRINUL

(PROPUNERE PENTRU CONGRESUL AL XII-LEA AL PARTIDULUI) ¹¹⁴

Este neîndoielnic că Rabkrinul (Inspekția muncitorească-tărănească) prezintă pentru noi o mare dificultate și că această dificultate n-a fost învinsă nici pînă astăzi. Eu cred că tovarășii care încearcă să învingă această dificultate tăgăduind utilitatea sau necesitatea Inspekției muncitorești-tărănești n-au dreptate. Dar, în același timp, nu contest că aparatul nostru de stat și îmbunătățirea lui constituie o problemă foarte grea, care este departe de a fi rezolvată și care în același timp este extrem de arzătoare.

Aparatul nostru de stat, cu excepția Comisariatului poporului pentru afacerile externe, reprezintă în cel mai înalt grad o rămășiță a trecutului, care a suferit doar în mică măsură schimbări cît de cît serioase. El a suferit doar ușoare modificări de suprafață ; încolo el reprezintă tot ce poate fi mai tipic vechi din vechiul nostru aparat de stat. Și dacă vrem să găsim mijlocul de a-l reînnoi cu adevărat, trebuie să apelăm, cred, la experiența războiului nostru civil.

Cum procedam noi în momentele mai periculoase ale războiului civil ?

Concentram în Armata Roșie cele mai bune forțe ale partidului nostru ; recurgeam la mobilizarea celor mai buni dintre muncitorii noștri ; mergeam să căutăm forțe noi acolo unde dictatura noastră are rădăcinile cele mai adînci.

În aceeași direcție ar trebui — după convingerea mea — să căutăm izvorul reorganizării Rabkrinului. Propun celui de-al XII-lea Congres al partidului nostru să aprobe următorul plan pentru o asemenea reorganizare, care se ba-

zează pe lărgirea într-un fel aparte a Comisiei Centrale de Control.

Plenara Comitetului Central al partidului nostru a manifestat de pe acum tendința de a se transforma într-un fel de conferință superioară de partid. Ea se întrunește, în medie, nu mai des decît o dată la două luni, iar munca curentă, după cum se știe, e îndeplinită, în numele Comitetului Central, de Biroul Politic, de Biroul Organizatoric, de Secretariat etc. Cred că trebuie să mergem pînă la capăt pe drumul pe care am pășit în felul acesta și să transformăm definitiv plenarele Comitetului Central în conferințe superioare de partid, care să se întrunească o dată la două luni și la care să participe și Comisia Centrală de Control. Iar Comisia Centrală de Control să fie unită, în condițiile ce vor fi arătate mai jos, cu efectivul de bază al Rabkrinului reorganizat.

Propun Congresului să aleagă în Comisia Centrală de Control 75—100 de noi membri (toate aceste cifre sînt, desigur, aproximative) din rîndurile muncitorilor și țărănilor. Cei ce urmează să fie aleși trebuie supuși aceleiași verificări, pe linie de partid, ca și membrii obișnuiți ai Comitetului Central, întrucît ei se vor bucura de toate drepturile membrilor Comitetului Central.

Pe de altă parte, personalul Inspecției muncitorești-țărănești trebuie redus la 300—400 de funcționari, care să fie verificați în mod deosebit sub raportul conștiinciozității lor și al cunoașterii aparatului nostru de stat și să fie supuși la un examen special pentru a se vedea în ce măsură cunosc principiile de organizare științifică a muncii, în general, și a muncii administrative, de birou etc., în special.

După părerea mea, o asemenea unire a Rabkrinului cu Comisia Centrală de Control va fi spre folosul ambelor instituții. Pe de o parte, Rabkrinul va căpăta în acest fel o autoritate atît de mare, încît, în orice caz, nu va fi mai prejos de Comisariatul poporului pentru afacerile externe. Pe de altă parte, Comitetul nostru Central, împreună cu Comisia Centrală de Control, va păși definitiv pe calea transformării într-o conferință superioară de partid; el a și pornit, în fond, pe această cale și va trebui s-o urmeze pînă la capăt dacă vrea să-și îndeplinească în mod just,

sub dublu aspect, sarcinile sale : atît în ce priveşte caracterul metodic, raţional şi sistematic al organizării şi activităţii sale, cît şi în ce priveşte legăturile sale cu masele într-adevăr largi prin intermediul celor mai buni dintre muncitorii şi ţăranii noştri.

Prevăd că se va ridica aici o obiecţie, venită, direct sau indirect, din acele cercuri care fac ca aparatul nostru să fie învechit, adică de la adepţii menţinerii aparatului nostru în aceeaşi formă inadmisibil, scandalos de prerevoluţionară în care se află şi astăzi (în trecut fie zis, noi avem acum posibilitatea, destul de rară în istorie, de a stabili termenele necesare pentru înfăptuirea unor schimbări sociale radicale şi acum vedem limpede ce anume se poate face în cinci ani şi pentru ce anume este nevoie de termene mult mai lungi).

Această obiecţie constă în afirmaţia că transformarea propusă de mine va aduce doar haos. Membrii Comisiei Centrale de Control, ni se spune, vor umbla încoace şi înapoi, prin toate instituţiile, fără să ştie unde, pentru ce şi cui să se adreseze şi vor provoca pretutindeni dezorganizare, vor sustrage pe funcţionari de la treburile lor curente etc. etc.

Cred că această obiecţie porneşte dintr-o rea-credinţă atît de evidentă, încît nici nu mai e nevoie de răspuns. Se înţelege de la sine că prezidiul Comisiei Centrale de Control şi comisarul poporului pentru Inspekţia muncitorească-ţărănească şi colegiul său (precum şi, în cazurile respective, Secretariatul Comitetului nostru Central) vor avea nevoie de cel puţin un an de muncă perseverentă pentru a organiza în modul cuvenit acest comisariat al poporului şi activitatea pe care urmează s-o desfăşoare împreună cu Comisia Centrală de Control. După părerea mea, comisarul poporului pentru Inspekţia muncitorească-ţărănească poate (şi trebuie) să rămînă comisar al poporului, menţinîndu-se şi întregul colegiu, şi să păstreze conducerea activităţii întregii Inspekţii muncitoreşti-ţărăneşti şi, inclusiv, a tuturor membrilor Comisiei Centrale de Control, care vor fi consideraţi ca „ detaşaţi“, puşi la dispoziţia lui. Cei 300—400 de funcţionari ai Inspekţiei muncitoreşti-ţărăneşti care mai rămîn potrivit planului meu, vor face exclusiv lucrări de secretariat pe lîngă ceilalţi membri ai Inspekţiei muncitoreşti-ţărăneşti şi pe lîngă membrii suplimentari ai Comisiei Centrale de Con-

trol, dar vor trebui să aibă o înaltă calificare, să fie verificați în mod deosebit, să inspire toată încrederea și să primească salarii mari, care să-i scoată complet din actuala situație, cu adevărat nenorocită (ca să nu spun mai mult), a funcționarilor Inspecției muncitorești-țărănești.

Sînt convins că prin reducerea numărului de funcționari pînă la cifra indicată de mine se va obține o îmbunătățire considerabilă a calității cadrelor Inspecției muncitorești-țărănești, cît și a calității întregii munci, și totodată se va crea posibilitatea pentru comisarul poporului și pentru membrii colegiului să-și concentreze întreaga atenție asupra organizării muncii și asupra îmbunătățirii sistematice, neconținute a calității ei, ceea ce pentru puterea muncitorească-țărănească și pentru orînduirea noastră sovietică constituie o necesitate absolută.

Pe de altă parte, cred că este totodată necesar ca pe viitor comisarul poporului pentru Inspecția muncitorească-țărănească să facă în așa fel ca institutele superioare pentru organizarea muncii (Institutul central al muncii, Institutul pentru organizarea științifică a muncii etc.), care sînt azi, în republica noastră, în număr de nu mai puțin de 12, să fie în parte contopite, iar în parte coordonate. O uniformitate excesivă și tendința spre contopire care ar decurge din ea ar fi dăunătoare. Aci, dimpotrivă, trebuie găsită o cale de mijloc, rațională și potrivită, între contopirea tuturor acestor instituții într-un singur tot și justa lor delimitare, lăsîndu-se fiecăreia dintre ele o anumită autonomie.

Nu încapă îndoială că de pe urma unei asemenea reforme va avea de cîștigat, nu mai puțin decît Inspecția muncitorească-țărănească, și propriul nostru Comitet Central ; și va avea de cîștigat atît în ceea ce privește legătura cu masele, cît și în ceea ce privește regularitatea și seriozitatea muncii sale. Atunci se va putea introduce (și va trebui să se introducă) un sistem mai riguros și mai temeinic de pregătire a ședințelor Biroului Politic, la care vor trebui să asiste un anumit număr de membri ai Comisiei Centrale de Control, care va fi stabilit pentru o anumită perioadă de timp sau printr-un anumit plan de organizare.

Comisarul poporului pentru Inspecția muncitorească-țărănească, împreună cu prezidiul Comisiei Centrale de Con-

trol, va stabili cum trebuie repartizată munca între membrii acesteia din punct de vedere al obligației lor de a asista la ședințele Biroului Politic și de a verifica toate documentele care, într-un fel sau altul, îi sînt prezentate spre examinare, ori din punct de vedere al obligației lor de a-și consacra o parte din timpul de muncă pregătirii teoretice, studierii organizării științifice a muncii, ori din punct de vedere al obligației lor de a participa în mod practic la controlul și îmbunătățirea aparatului nostru de stat, începînd cu instituțiile superioare de stat și terminînd cu cele inferioare, locale etc.

Cred, de asemenea, că pe lîngă avantajul politic că, în urma unei asemenea reforme, membrii Comitetului Central și ai Comisiei Centrale de Control vor fi mult mai bine informați și mai bine pregătiți pentru ședințele Biroului Politic (toate documentele destinate acestor ședințe urmează a fi remise tuturor membrilor Comitetului Central și ai Comisiei Centrale de Control cu cel puțin 24 de ore înainte de ședința Biroului Politic, cu excepția cazurilor care nu suferă absolut nici o amînare și care implică o procedură specială pentru informarea membrilor Comitetului Central și ai Comisiei Centrale de Control și o procedură pentru rezolvarea lor), va trebui să fie considerat ca un avantaj și faptul că în Comitetul nostru Central va scădea influența factorilor pur personali și întîmplători și în felul acesta se va micșora pericolul unei sciziuni.

Comitetul nostru Central a devenit un grup strict centralizat, care se bucură de o mare autoritate, dar pentru activitatea acestui grup n-au fost create condiții care să corespundă autorității lui. Reforma propusă de mine e menită să remedieze această situație, și membrii Comisiei Centrale de Control, care sînt obligați să asiste într-un anumit număr la fiecare ședință a Biroului Politic, trebuie să formeze un grup bine încheșat, care, „fără a ține seama de persoane“, să vegheze ca autoritatea nimănui, nici a secretarului general și nici a vreunuia dintre ceilalți membri ai C.C., să nu-l împiedice să ceară lămuriri, să verifice documentele și, în general, să obțină informații complete și să urmărească cu toată strictețea o justă rezolvare a tuturor chestiunilor.

Firește, în Republica noastră sovietică orînduirea socială se bazează pe colaborarea între două clase, muncitorii și țărani, la care sînt admiși acum, în anumite condiții, și „nepmanii“, adică burghezia. Dacă între aceste clase se vor ivi serioase divergențe de clasă, atunci sciziunea va deveni inevitabilă, dar orînduirea noastră socială nu prezintă în mod necesar o bază pentru ca o asemenea sciziune să devină inevitabilă, și sarcina principală a Comitetului nostru Central și a Comisiei Centrale de Control, ca și a partidului nostru în ansamblul său este să urmărească cu atenție împrejurările din care ar putea să rezulte o sciziune și să le prevină, fiindcă, în ultimă instanță, soarta republicii noastre va depinde de faptul dacă masa țărănească va merge împreună cu clasa muncitoare, rămînd credincioasă alianței încheiate cu ea, sau va lăsa ca „nepmanii“, adică noua burghezie, s-o despartă de muncitori, să provoace o sciziune între ea și muncitori. Cu cît vom vedea mai limpede în fața noastră această alternativă, cu cît ea va fi mai limpede înțeleasă de toți muncitorii și țărani noștri, cu atît mai mari vor fi șansele de a evita o sciziune, care ar fi funestă pentru Republica sovietică.

23 ianuarie 1923

„Pravda“ nr. 16
din 25 ianuarie 1923
Semnat : N. L e n i n

Se tipărește după textul
consemnat de secretară
(un exemplar dactilografiat),
confruntat cu textul apărut în 210*

MAI BINE MAI PUȚIN, DAR MAI BINE

În chestiunea îmbunătățirii aparatului nostru de stat, trebuie, după părerea mea, ca Inspekția muncitorească-țărănească (Rabkrin) să nu alerge după cantitate și să nu se pripească. Atît de puțin timp am avut noi pînă acum să ne gîndim la calitatea aparatului nostru de stat și să ne ocupăm de ea, încît este perfect justificată grija de a-i asigura o pregătire deosebit de serioasă, de a concentra în Inspekția muncitorească-țărănească un material uman de o calitate cu adevărat corespunzătoare vremurilor de azi, adică nu mai prejos de cele mai bune modele pe care le oferă Europa occidentală. Firește, pentru o republică socialistă aceasta este o condiție prea modestă. Totuși, această primă perioadă de cinci ani ne-a inoculat o bună doză de neîncredere și scepticism. Fără să vrem, înclinăm să adoptăm această atitudine față de cei ce se lansează prea des și cu prea multă ușurință în perorații, bunăoară, despre cultura „proletară“ : pentru început ne-ar ajunge și o adevărată cultură burgheză ; pentru început am fi mulțumiți să ne putem lipsi de tipurile deosebit de pronunțate de cultură preburgheză, adică de cultură birocratică sau feudală etc. În problemele de cultură nu există nimic mai dăunător decît pripeala și lipsa de chibzuință. Acest adevăr ar trebui să și-l vîre bine în cap mulți dintre tinerii noștri publiciști și comuniști.

Așadar, din experiența de pînă acum, în privința aparatului de stat trebuie să tragem astăzi concluzia că ar fi mai bine să mergem ceva mai încet.

În ceea ce privește aparatul de stat, situația este la noi atât de jalnică, ca să nu spun detestabilă, încât trebuie mai întâi să ne gândim în mod serios cum să combatem lipsurile lui, fără a scăpa din vedere că ele își au rădăcinile într-un trecut care, deși răsturnat, n-a fost încă complet lichidat, n-a ajuns încă în stadiul unei culturi de mult dispărute. Punctul tocmai problema culturii, pentru că într-un asemenea domeniu trebuie socotit ca realizat numai ceea ce a intrat în cultură, în viața de toate zilele, ceea ce a devenit deprindere. La noi însă se poate spune că ceea ce este bun în orînduirea socială este prea puțin aprofundat, înțeles și simțit, este sesizat la repezeală, fără să fie verificat, încercat, confirmat de experiență, consolidat etc. Și, se înțelege, nici nu putea să fie altfel într-o epocă revoluționară și în condițiile unui ritm de dezvoltare atât de vertiginos, care ne-a dus în cinci ani de la țarism la orînduirea sovietică.

E timpul să ne băgăm mințile în cap. Trebuie să ne pătrundem de o neîncredere salvatoare în mersul prea grăbit înainte, în orice fanfaronadă etc., trebuie să ne gândim la o verificare a pașilor înainte pe care îi anunțăm în fiecare oră, pe care îi facem în fiecare minut și care apoi în fiecare secundă se dovedesc a fi lipsiți de trăinicie și seriozitate și al căror sens nu poate fi înțeles. Mai dăunător ca orice în acest domeniu ar fi să ne pripim. Mai dăunător ca orice ar fi să ne bazăm pe considerentul că, oricum, tot știm noi câte ceva sau că dispunem de un număr destul de însemnat de elemente pentru alcătuirea unui aparat cu adevărat nou, care să merite într-adevăr denumirea de aparat socialist, sovietic etc.

Nu, un astfel de aparat, și chiar elemente ale unui astfel de aparat, avem într-o măsură ridicol de mică și trebuie să ținem minte că pentru făurirea lui nu trebuie să precupețim timpul și că pentru treaba asta este nevoie de ani și ani de zile.

Ce elemente există la noi pentru crearea acestui aparat? Numai două. În primul rînd, muncitorii, care luptă cu însuflețire pentru socialism. Aceste elemente nu sînt îndeajuns de instruite. Ele ar vrea să ne dea un aparat cît mai bun. Dar nu știu, nu sînt în stare să facă acest lucru. Ele n-au ajuns pînă în prezent la acel grad de dezvoltare și de cul-

tură care e necesar în acest scop. Or, pentru asta se cere tocmai cultură. Aici nu se poate face nimic printr-o lovitură îndrăzneată sau printr-un asalt, prin agerime, prin energie sau, în general, prin orice altă însușire omenească, fie ea oricât de bună. În al doilea rînd, elementele de cunoștințe, de instrucțiune, de pregătire, de care dispunem într-o măsură ridicol de mică în comparație cu toate celelalte state.

Și aici nu trebuie să uităm că sîntem încă prea înclinați să înlocuim aceste cunoștințe (sau să ne închipuim că le putem înlocui) prin rîvnă, pripeală etc.

Pentru reînnoirea aparatului nostru de stat trebuie, cu orice preț, să ne punem drept sarcină : în primul rînd — să învățăm, în al doilea rînd — să învățăm, și în al treilea rînd — să învățăm, iar după aceea să urmărim ca știința să nu rămînă, la noi, literă moartă sau o frază la modă (ceea ce — de ce să ne ascundem ? — se întîmplă la noi foarte des), ca știința să ne intre cu adevărat în sînge, să devină într-adevăr și pe de-a-ntregul un element component al vieții de toate zilele. Într-un cuvînt, trebuie să formulăm nu acele cerințe pe care le formulează burghezia din Europa occidentală, ci acelea pe care este bine și se cuvine să le formuleze o țară care își pune drept sarcină să devină socialistă.

Din cele spuse se desprinde concluzia : trebuie să facem din Inspecția muncitorească-țărănească, acest instrument de îmbunătățire a aparatului nostru, o instituție cu adevărat exemplară.

Pentru ca ea să poată fi la înălțimea cuvenită, trebuie să respectăm regula : măsoară de două ori și taie o dată.

Pentru aceasta este necesar ca tot ce avem într-adevăr mai bun în orînduirea noastră socială să fie folosit cu maximum de prudență, chibzuință și competență la crearea noului comisariat al poporului.

Pentru aceasta este necesar ca cele mai bune elemente care există în orînduirea noastră socială — și anume, în primul rînd, muncitorii înaintați, iar în al doilea rînd elementele într-adevăr instruite, pentru care se poate garanta că nu vor crede nimic pe cuvînt, că nu vor rosti nici un cuvînt împotriva conștiinței lor — să nu ezite să recunoască greutățile, oricare ar fi ele, și să nu se teamă de nici o luptă atunci cînd

e vorba de atingerea unui scop pe care și l-au propus cu toată seriozitatea.

De cinci ani de zile tot vorbim despre îmbunătățirea aparatului nostru de stat, dar aceasta nu este altceva decât o simplă agitație, care în acești cinci ani și-a dovedit doar ineficacitatea, ba chiar inutilitatea sau caracterul ei dăunător. Ca simplă agitație, ea a creat la noi o aparență de activitate, dar în realitate n-a făcut decât să ne îmbâcsească instituțiile și mințile.

Trebuie, în fine, ca această stare de lucruri să se schimbe.

Trebuie să ne fixăm drept regulă : mai bine cantitativ mai puțin, dar calitativ mai bine. Trebuie să ne călăuzim după regula : mai bine să obținem ceva peste doi sau chiar trei ani, decât să facem treaba în pripă, fără nici o speranță de a obține un material uman de nădejde.

Știu că va fi greu să respectăm această regulă și s-o aplicăm la realitățile de la noi. Știu că regula contrară va căuta să-și croiască drum, la noi, prin mii și mii de porțițe. Știu că va trebui să opunem o rezistență uriașă, să dăm dovadă de o perseverență diabolică ; știu că, cel puțin în primii ani, munca în acest domeniu va fi afurisit de ingrată ; și, cu toate acestea, sînt convins că numai printr-o asemenea muncă ne vom putea atinge scopul și că numai după ce ne vom fi atins acest scop vom făuri o republică într-adevăr demnă să se numească sovietică, socialistă etc. etc. etc.

Mulți cititori vor fi găsit, probabil, că cifrele prezentate de mine, cu titlu de exemplu, în primul meu articol * sînt prea neînsemnate. Sînt convins că se pot face multe calcule pentru a dovedi insuficiența acestor cifre. Dar eu cred că mai presus de toate aceste calcule și de oricare altele de acest fel trebuie să punem un singur lucru : interesul pentru o calitate cu adevărat exemplară.

Consider că pentru aparatul nostru de stat tocmai acum a sosit, în sfîrșit, momentul cînd trebuie să ne ocupăm de el așa cum se cuvine, cu toată seriozitatea, și cînd poate cea mai dăunătoare trăsătură a acestei munci ar fi pripeala. De aceea aș vrea să atrag foarte stăruitor atenția asupra neajunsului unei majorări a acestor cifre. Dimpotrivă, aici,

* Vezi volumul de față, p. 405—410. — *Nota red.*

după părerea mea, trebuie să fim deosebit de zgîrciți cu cifrele. Să vorbim deschis. Comisariatul poporului pentru Inspecția muncitorească-țărănească nu se bucură în prezent de nici un pic de autoritate. Toată lumea știe că nu există instituții mai prost organizate decît Inspecția muncitorească-țărănească și că în condițiile actuale acestui comisariat al poporului nu-i putem cere nimic. Acest lucru trebuie să-l ținem bine minte dacă într-adevăr vrem să ne fixăm drept scop ca în cîțiva ani să făurim o instituție care, în primul rînd, să fie exemplară, în al doilea rînd, să inspire tuturor o încredere absolută, iar în al treilea rînd să dovedească oricui, fără excepție, că am justificat într-adevăr utilitatea activității unei instituții atît de înalte cum este Comisia Centrală de Control. După părerea mea, este necesar ca orice norme generale cu privire la numărul funcționarilor să fie imediat și irevocabil înlăturate. Funcționarii Inspecției muncitorești-țărănești trebuie selecționați în mod cu totul deosebit și numai pe baza unui examen foarte riguros. Într-adevăr, ce rost ar avea să organizăm un comisariat al poporului în care să se facă treabă de mîntuială, care, iarăși, să nu inspire nici un pic de încredere și al cărui cuvînt să nu se bucure decît de o autoritate cu totul infimă ? Cred că evitarea unui asemenea neajuns constituie principala sarcină ce ne revine cu prilejul unei reorganizări ca aceea pe care o avem acum în vedere.

Muncitorii pe care îi atragem în calitate de membri ai Comisiei Centrale de Control trebuie să fie comuniști ireproșabili, și cred că e necesar să ne ocupăm de ei încă multă vreme pentru a-i familiariza cu metodele de muncă și cu sarcinile ce le revin. Apoi, pentru a-i ajuta în această muncă, trebuie să existe un anumit număr de secretari, care, înainte de a fi numiți în posturile respective, vor trebui să fie supuși unei triple verificări. În sfîrșit, persoanele pe care în mod excepțional ne vom hotărî să le numim imediat în posturi de funcționari ai Inspecției muncitorești-țărănești vor trebui să satisfacă următoarele condiții :

În primul rînd, să fie recomandate de cîțiva comuniști ;

În al doilea rînd, să treacă cu succes un examen în care să se verifice dacă ele cunosc aparatul nostru de stat ;

În al treilea rînd, să treacă cu succes un examen la care să se vadă dacă cunosc principiile teoretice ale organizării aparatului nostru de stat, principiile de bază ale științelor administrative, tehnica lucrărilor de secretariat etc. ;

În al patrulea rînd, să realizeze o strînsă colaborare cu membrii Comisiei Centrale de Control și cu secretariatul lor, astfel ca să putem garanta pentru activitatea acestui întreg aparat luat în ansamblu.

Știu că aceste cerințe presupun condiții extrem de riguroase și tare mă tem că cei mai mulți dintre „practicienii” din Inspecția muncitorească-țărănească vor declara că aceste cerințe sînt irealizabile sau le vor privi cu ironie și dispreț. Dar întreb pe oricare dintre actualii conducători ai acestei instituții sau dintre persoanele care au vreo legătură cu ea : puteți să-mi spuneți în mod sincer care este utilitatea practică a unui astfel de comisariat al poporului cum este Inspecția muncitorească-țărănească ? Cred că această întrebare o să-i ajute să găsească simțul măsurii. Ori nu face să ne ocupăm de o reorganizare — ca atîtea altele cîte au mai fost la noi — a unei instituții atît de lipsite de perspective cum e Inspecția muncitorească-țărănească, ori trebuie într-adevăr să ne punem sarcina de a crea într-un ritm lent, urmînd o cale anevoioasă, neobișnuită, și nu fără numeroase verificări, ceva într-adevăr exemplar, care să fie în stare să inspire tuturor respect, și nu numai pentru că rangurile și titlurile o cer.

Dacă nu ne înarmăm cu răbdare, dacă nu vrem să consacram acestei sarcini cîțiva ani de zile, mai bine nici să nu pornim la înfăptuirea ei.

După părerea mea, dintre numeroasele instituții de felul celor create de noi pînă acum pe linia institutelor superioare ale muncii etc. trebuie să alegem un număr minim, să verificăm dacă ele sînt îndeajuns de serios organizate și să ne continuăm numai în așa fel munca, încît să fie într-adevăr la nivelul cerințelor științei moderne și să ne permită să ne bucurăm de toate cuceririle ei. Atunci nu va fi o utopie să sperăm că în cîțiva ani vom reuși să avem o instituție care, bucurîndu-se de încrederea clasei muncitoare, a Partidului Comunist din Rusia și a întregii mase a populației din

republica noastră, va fi în stare să-și îndeplinească menirea, adică să se ocupe în mod sistematic și neîncetat de îmbunătățirea aparatului nostru de stat.

Activitatea pregătitoare în acest sens ar putea să înceapă încă de pe acum. Dacă Comisariatul poporului pentru Inspekția muncitorească-țărănească este de acord cu planul unei asemenea reorganizări, el poate trece de pe acum la unele măsuri pregătitoare, pentru a lucra în mod sistematic la deplina lor înfăptuire, fără a se pripri și fără a pregeta să refacă ceea ce a fost făcut o dată.

Orice jumătăți de măsură, în cazul de față, ar fi cât se poate de dăunătoare. Orice norme privitoare la funcționarii Inspekției muncitorești-țărănești care ar porni de la alte considerente, oricare ar fi ele, s-ar baza în fond pe vechile considerente birocratice, pe vechile prejudecăți, pe ceea ce a fost deja dezaprobat, pe ceea ce provoacă ironia generală etc.

În fond, problema se pune aici în felul următor :

Ori să arătăm acum că am învățat ceva temeinic în domeniul organizării statului (și e firesc să înveți ceva în cinci ani), ori să recunoaștem că nu sîntem încă destul de pregătiți pentru asemenea treabă ; și atunci nu face să ne apucăm de ea.

Eu cred că, cu materialul uman de care dispunem noi, nu e o lipsă de modestie să recunoaștem că am învățat îndeajuns pînă acum pentru a putea reconstrui în mod sistematic, din temelii, măcar un singur comisariat al poporului. Ce-i drept, acest comisariat trebuie să aibă un caracter determinant pentru întregul nostru aparat de stat luat în ansamblu.

Să se instituie imediat un concurs pentru întocmirea a două sau mai multe manuale de organizare a activității în general și a celei administrative în special. Poate fi luată drept bază cartea, deja apărută, a lui Ermanski, cu toate că el — în paranteză fie spus — se distinge printr-o vădită simpatie față de menșevism și nu este în măsură să întocmească un manual care să fie potrivit pentru Puterea sovietică. Apoi poate servi ca bază cartea, recent apărută, a lui Kerjentev ; în sfîrșit, ar mai putea fi folosite și unele din

manualele existente care tratează unele aspecte ale problemei.

Să fie trimise în Germania sau în Anglia câteva persoane bine pregătite și conștiincioase ca să culeagă materialul necesar și să studieze această problemă. Menționez Anglia pentru cazul când trimiterea lor în America sau în Canada s-ar dovedi imposibilă.

Să fie numită o comisie care să întocmească programul preliminar al examenelor pentru candidații la posturile de funcționari ai Inspecției muncitorești-țărănești; la fel și pentru cei ce urmează să devină membri ai Comisiei Centrale de Control.

Aceste lucrări și altele asemănătoare nu vor împovăra, bineînțeles, nici pe comisarul poporului, nici pe membrii colegiului Inspecției muncitorești-țărănești și nici prezidiul Comisiei Centrale de Control.

Paralel cu aceasta va trebui să se instituie o comisie pregătitoare pentru recrutarea de candidați la funcția de membru al Comisiei Centrale de Control. Sper că pentru această funcție se vor găsi acum, la noi, candidați în număr mai mare decât suficient, atât din rîndurile lucrătorilor cu experiență de la diferite departamente, cât și din rîndurile studenților de la școlile noastre sovietice. Nu cred că ar fi just să excludem din capul locului o categorie sau alta. Probabil că pentru această instituție, în care este necesar să se urmărească o îmbinare a mai multor calități, o îmbinare a unor merite diferite, va trebui să preferăm un personal cu o compoziție variată, așa că aci vom avea de muncit temeinic la întocmirea listei de candidați. De pildă, ar fi cât se poate de nepotrivit ca noul comisariat al poporului să fie alcătuit după un anumit șablon, să zicem din oameni cu trăsături tipic funcționărești, sau excluzînd pe cei cu aptitudini agitatorice, sau pe aceia a căror trăsătură distinctivă este sociabilitatea sau capacitatea de a pătrunde în cercuri nu tocmai obișnuite pentru lucrătorii de acest fel etc.

★

★ ★

Cred că voi exprima cel mai bine ideea mea comparînd planul meu cu niște instituții de tip academic. Membrii Co-

misiei Centrale de Control, sub conducerea prezidiului lor, vor trebui să examineze în mod sistematic toate actele și documentele Biroului Politic. Totodată vor trebui să-și împartă în mod rațional timpul lor între diferitele lucrări de verificare a scriptelor în instituțiile noastre, începând cu cele mai mici și cu caracter particular și terminând cu cele superioare de stat. În sfârșit, în domeniul lor de activitate intră și studiile teoretice, adică cele privind teoria organizării muncii căreia ei intenționează să i se consacre, precum și lecțiile practice sub conducerea unor tovarăși mai vechi sau a unor profesori de la institutele superioare de organizare a muncii.

Dar eu cred că ei nu vor putea în nici un caz să se limiteze la îndeletniciri academice de acest gen. Paralel cu aceasta, ei vor trebui să se pregătească pentru o îndeletnicire pe care nu m-aș sfii s-o numesc vînătoare, nu zic : de pun-gași, dar de ceva în acest gen, și pentru născocirea de strata-geme speciale menite să camufleze propriile investigații, manevre etc.

Dacă în instituțiile vest-europene asemenea propuneri ar stîrni o indignare nemaipomenită, un sentiment de revoltă morală etc., apoi, în ce ne privește, sper că nu ne-am birocratizat încă pînă într-atît, încît să fim în stare de așa ceva. N.e.p.-ul n-a ajuns încă să se bucure la noi de atîta prețuire, încît să ne formalizăm la gîndul că aici ar putea să fie vînat cineva. La noi Republica sovietică a fost construită de atît de puțină vreme și s-a strîns aci un morman atît de mare de ciurucuri de tot felul, încît nu cred că s-ar simți cineva ofensat la gîndul că s-ar putea scotoci prin aceste ciurucuri folosind unele șiretlicuri, recurgînd la unele investigații care vizează cîteodată surse foarte îndepărtate sau care se efectuează pe căi destul de ocolite ; și chiar dacă s-ar simți ofensat, putem fi siguri că de un astfel de om am rîde cu toții din toată inima.

Noua noastră Inspecție muncitorească-țărănească se va dezbara, sper, de o însușire pe care francezii o numesc pruderie, iar noi o putem numi afectare ridicolă sau gravitate ridicolă, și care se potrivește de minune întregii noastre birocrății, atît celei din instituțiile de stat cît și celei din

partid. În treacă fie zis, birocrațism există la noi nu numai în instituțiile de stat, ci și în cele de partid.

Dacă am spus, în cele de mai sus, că trebuie să învățăm, să învățăm mereu, în institutele noastre pentru organizarea superioară a muncii etc., asta nu înseamnă cîtuși de puțin că eu înțeleg această „învățatură“ în sensul îngust școlăresc sau că m-aș mărgini la ideea unei învățături pur școlărești. Sper că nici un adevărat revoluționar nu mă va bănuși că, în acest caz, aș fi renunțat la a înțelege prin „învățatură“ și o festă făcută pe jumătate în glumă, un truc, un șiretlic sau ceva în acest gen. Știu că într-un stat vest-european, unde oamenii își impun o ținută decentă și serioasă, această idee ar provoca o adevărată oroare și nici un funcționar care se respectă n-ar accepta măcar s-o discute. Sper însă că noi nu ne-am birocrațizat încă pînă într-atîta și că la noi dezbaterea acestei idei nu va provoca altceva decît veselie.

Și, într-adevăr, de ce să nu îmbinăm plăcutul cu utilul ? De ce să nu folosim o festă făcută în glumă sau pe jumătate în glumă pentru a dezvălui ceva ridicol sau dăunător, ceva semiridicolas sau semidăunător ș.a.m.d. ?

Cred că Inspecția muncitorească-țărănească va avea mult de cîștigat dacă va ține seama de aceste considerații și că lista cazurilor în care Comisia Centrală de Control sau colegii ei din Inspecția muncitorească-țărănească au raportat unele din cele mai strălucite victorii ale lor se va îmbogăți în mod simțitor cu isprăvile săvîrșite de viitorii noștri „rabkriniști“ sau „C.C.C.“-iști în locuri care nu prea pot fi menționate în manualele grave și pretențioase.

Cum se pot îmbina instituții de partid cu instituții de stat ? Nu este aici ceva inadmisibil ?

Pun această întrebare nu în numele meu, ci în numele aceluia la care am făcut aluzie mai înainte, cînd am spus că există la noi birocrați nu numai în instituțiile de stat, ci și în cele de partid.

Și, într-adevăr, de ce să nu le îmbinăm pe unele cu altele dacă interesele cauzei o cer ? N-a observat oare nimeni

niciodată că într-o instituție cum este Comisariatul poporului pentru afacerile externe o asemenea îmbinare s-a dovedit extrem de utilă și că este practică încă de la înființarea lui ? Oare în Biroul Politic nu sînt discutate, din punctul de vedere al partidului, multe probleme mari și mărunte care privesc „mișcărilor“ făcute de noi, ca răspuns la „mișcărilor“ puterilor străine, cu scopul de a preîntîmpina — hai să zicem — viclesugurile lor, ca să nu mă exprim într-un mod mai puțin cuviincios ? Nu reprezintă, oare, această elastică îmbinare a elementului statal cu cel de partid un izvor de forță extraordinară în politica noastră ? Eu cred că ceea ce s-a dovedit a fi just, ceea ce s-a încetățenit în politica noastră externă și a devenit pînă într-atît o obișnuință, încît în acest domeniu nu mai dă loc la nici un fel de îndoieli, va fi cel puțin tot atît de potrivit (ba cred chiar că va fi mult mai potrivit) pentru întregul nostru aparat de stat. Or, Inspekția muncitorească-țărănească este destinată tocmai întregului nostru aparat de stat și activitatea ei trebuie să cuprindă toate instituțiile de stat, fără nici o excepție, pe cele locale ca și pe cele centrale, pe cele comerciale ca și pe cele pur administrative, pe cele școlare, teatrale, arhivistice etc. — într-un cuvînt, pe toate, fără nici un fel de excepție.

Atunci de ce să nu admitem pentru o instituție de asemenea amploare, care în plus mai necesită și forme de activitate extrem de suple, — de ce să nu admitem pentru ea o contopire sui-generis între o instituție a controlului de partid și una a controlului de stat ?

Eu n-aș vedea în asta nici un fel de inconveniente. Mai mult decît atît, cred că o asemenea contopire este singura cheazășie pentru o activitate încununată de succes. Cred că toate îndoielile care se manifestă în această privință vin din cele mai prăfuite unghere ale aparatului nostru de stat și că trebuie să li se răspundă doar prin luarea lor în derîdere.

*
* *
*

O altă îndoială : este oare potrivit să se îmbine activitatea de studiu cu exercițiul unei funcțiuni ? Mi se pare că acest lucru este nu numai potrivit, dar și necesar. În gene-

ral vorbind, cu toată atitudinea noastră revoluționară față de organizarea de stat vest-europeană, ea a reușit să ne molipsească cu o serie întreagă de prejudecăți dintre cele mai păgubitoare și mai ridicole, și în parte aceste prejudecăți ne-au fost transmise în mod premediat de scumpulii noștri birocrați, care scontau că vor reuși adeseori să pescuiască în apa tulbure a acestor prejudecăți. Și ei au pescuit pînă-ntr-atîta în această apă tulbure, încît numai aceia dintre noi care sînt complet orbi n-au băgat de seamă pe ce scară întinsă se practică acest pescuit.

În întregul domeniu al relațiilor sociale, economice și politice sîntem „grozav“ de revoluționari. Dar în ce privește respectul față de șefii ierarhici, respectarea formelor și procedurilor de cancelarie, se constată că în cele mai dese cazuri „revoluționarismul“ nostru face loc celei mai mușcăte rutine. Aici se poate observa nu o dată un fenomen extrem de interesant, și anume că în viața socială un mare salt înainte se îmbină cu o nemaipomenită timiditate în fața celor mai mărunte schimbări.

Acest lucru este și explicabil, pentru că cei mai îndrăzneți pași înainte țineau de un domeniu care de foarte multă vreme constituia un apanaj al teoriei, de un domeniu care era cultivat mai ales, și aproape chiar exclusiv, pe plan teoretic. Dezgustat de odioasa realitate birocratică, rusul își răcorea inima la el acasă, refugiindu-se în construcții teoretice extrem de îndrăznețe, și de aceea aceste construcții teoretice extrem de îndrăznețe căpătau la noi un caracter cu totul unilateral. La noi îndrăzneala teoretică în construcții generale conviețuia în bună înțelegere cu o uimitoare timiditate în fața celei mai neînsemnate reforme cancelariste. Ideea unei grandioase revoluții agrare de importanță mondială, bunăoară, era elaborată cu o îndrăzneală necunoscută în alte țări, dar în același timp lipsea fantezia necesară pentru o oarecare reformă cancelaristă de mîna a zecea ; lipsea fantezia sau lipsea răbdarea de a aplica, în această reformă, aceleași principii generale care dădeau rezultate atît de „strălucite“ cînd erau aplicate la probleme de ordin general.

De aceea realitatea noastră de astăzi întrunește în sine, într-o măsură uimitoare, trăsături de o îndrăzneală extra-

ordinară cu o timiditate de gândire în fața unor schimbări din cele mai neînsemnate.

Cred că nici nu s-a întâmplat să fie altfel în vreo revoluție cu adevărat mare, fiindcă asemenea revoluții iau naștere din contradicțiile dintre ceea ce e vechi, dintre ceea ce tinde spre îmbunătățirea a ceea ce e vechi, și tendința cea mai abstractă spre ceva nou, care trebuie să fie atât de nou, încât să nu conțină nici un grăunte din ce a existat înainte.

Și cu cât această revoluție este mai radicală, cu atât mai multă vreme vor persista o serie întreagă de contradicții de acest fel.

Trăsătura generală a vieții noastre de azi este următoarea : am desființat industria capitalistă, am făcut totul pentru a dărâma din temelie instituțiile medievale, proprietatea funciară moșierească, și pe această bază am creat o țărănie cu gospodărie mică și foarte mică, care merge alături de proletariat, pentru că are încredere în rezultatele acțiunii lui revoluționare. Dar numai cu această încredere nu ne va fi ușor să ne menținem pînă la victoria revoluției socialiste în țările mai dezvoltate, pentru că țărănia cu gospodărie mică și foarte mică, mai ales în condițiile n.e.p.-ului, rămîne, în virtutea necesității economice, la un nivel de productivitate a muncii extrem de scăzut. Dar și situația internațională a făcut ca Rusia să fie acum aruncată înapoi, ca, în linii generale, productivitatea muncii poporului să fie acum la noi considerabil mai redusă decît înainte de război. Puterile capitaliste din Europa occidentală au făcut, în parte conștient și în parte spontan, tot ce le-a fost cu putință pentru a ne arunca înapoi, pentru a folosi elementele războiului civil din Rusia în scopul de a ne ruina cît mai mult țara. Tocmai o asemenea ieșire din războiul imperialist li se părea, firește, că oferă avantaje considerabile : dacă n-o să răsturnăm regimul revoluționar din Rusia, apoi, în orice caz, o să-i îngreuiem dezvoltarea spre socialism — cam așa judecau aceste puteri și, din punctul lor de vedere, nici nu puteau să judece altfel. Pînă la urmă ele și-au atins

pe jumătate scopul propus. N-au răsturnat noul regim, creat de revoluție, dar nici nu l-au lăsat să facă numai decît un pas înainte care să adeverească prezicerile socialiștilor, care să le dea puțința să dezvolte cu toată rapiditatea forțele de producție, să amplifice toate acele posibilități care în ansamblul lor ar fi alcătuit socialismul, să dovedească limpede, concret, tuturor că în socialism sălășluiesc forțe uriașe și că omenirea a trecut acum la un nou stadiu de dezvoltare, care oferă perspective strălucite.

S-a format acum un asemenea sistem de relații internaționale, încît în Europa unul dintre state — și anume Germania — este aservit de statele învingătoare. În afară de asta, o serie de state din Apus, și încă din cele mai vechi, în urma victoriei obținute de ele s-au văzut puse în condiții care le permit să folosească această victorie pentru a face claselor asuprite din țările respective o serie de concesii, care sînt neînsemnate, dar care fac totuși ca în aceste țări mișcarea revoluționară să întîrzie și totodată creează un simulacru de „pace socială“.

În același timp, o serie întregă de țări : Orientul, India, China etc., tocmai ca urmare a recentului război imperialist, s-au văzut definitiv scoase din făgașul lor. Dezvoltarea lor a fost definitiv îndreptată pe calea generală a capitalismului european. În aceste țări a început aceeași fierbere ca și în întreaga Europă. Și acum este limpede pentru toată lumea că ele sînt antrenate într-o dezvoltare care duce în mod inevitabil la o criză a întregului capitalism mondial.

În momentul de față ne găsim deci în fața următoarelor probleme : vom izbuti noi, cu producția noastră țărănească mică și foarte mică, cu starea de ruină în care ne aflăm, să ne menținem pînă cînd țările capitaliste din Europa occidentală își vor desăvîrși dezvoltarea lor în direcția socialismului ? Dar ele și-o desăvîrșesc altfel de cum ne așteptam noi altădată. Ele și-o desăvîrșesc nu printr-o „maturizare“ uniformă a socialismului în interiorul lor, ci prin exploatarea unora dintre state de către altele, prin exploatarea celui dintîi dintre statele învinse în războiul imperialist îmbinată cu exploatarea întregului Orient. Iar Orientul, pe ce altă parte, tocmai în urma acestui prim război imperialist, a pornit definitiv pe făgașul mișcării revoluționare și a fost

definitiv antrenat în orbita generală a mișcării revoluționare mondiale.

Ce tactică se impune pentru țara noastră într-o asemenea situație ? Se impune în mod evident următoarea tactică : să dăm dovadă de cea mai mare prudență, pentru a păstra puterea noastră muncitorească, pentru a menține sub autoritatea și conducerea ei țărănimea noastră cu gospodărie mică și foarte mică. Avem de partea noastră avantajul că întreaga omenire se angajează de pe acum într-o mișcare menită să ducă la o revoluție socialistă mondială. Dar avem de partea noastră dezavantajul că imperialiștii au reușit să scindeze întreaga lume în două lagăre, și această scindare se complică prin faptul că, în momentul de față, Germaniei, țară civilizată cu o dezvoltare capitalistă cu adevărat înaintată, îi este extrem de greu să se redreseze. Toate puterile capitaliste ale așa-zisului Occident lovesc în ea și nu o lasă să se redreseze. Iar pe de altă parte, întregul Orient, cu populația lui muncitoare de sute de milioane, care e exploatată și adusă la ultimul grad de mizerie omenească, este pus în asemenea condiții, că forțele lui fizice și materiale nu suferă absolut nici o comparație cu forțele fizice, materiale și militare ale oricăruia dintre statele mult mai mici din Europa occidentală.

Putem noi să evităm o viitoare ciocnire cu aceste state imperialiste ? Există oare vreo speranță că contradicțiile interne și conflictele dintre statele imperialiste prospere din Occident și statele imperialiste prospere din Orient ne vor oferi pentru a doua oară un răgaz, așa cum s-a întâmplat prima oară, când, datorită contradicțiilor existente în lagărul contrarevoluționarilor din Occident și Orient, în lagărul exploatatorilor orientali și occidentali, în lagărul Japoniei și Americii, campania contrarevoluției vest-europene, care era menită să sprijine contrarevoluția rusă, a eșuat ?

La această întrebare, mi se pare mie, trebuie să se răspundă în sensul că aici soluția depinde de prea mulți factori, iar deznodământul luptei, privită în ansamblu, poate fi prevăzut numai pornindu-se de la considerentul că, în ultimă instanță, imensa majoritate a populației globului pămîntesc este instruită și educată pentru luptă chiar de către capitalism.

Deznodămîntul luptei depinde, în ultimă analiză, de faptul că Rusia, India, China etc. formează imensa majoritate a populației globului pămîntesc. Și în ultimii ani tocmai această majoritate a populației este antrenată, neobișnuit de repede, în lupta pentru eliberarea ei ; astfel că în acest sens nu poate să existe nici umbră de îndoială asupra deznodămîntului luptei ce se duce pe plan mondial. În acest sens, victoria definitivă a socialismului este absolut și pe deplin asigurată.

Dar pe noi nu această inevitabilitate a victoriei definitive a socialismului ne interesează. Ne interesează tactica pe care noi, Partidul Comunist din Rusia, noi, Puterea sovietică din Rusia, trebuie s-o urmăm pentru a împiedica statele contrarevoluționare din Europa occidentală să ne strivească. Pentru a asigura existența noastră pînă la viitoarea ciocnire militară între Occidentul imperialist contrarevoluționar și Orientul revoluționar și naționalist, între statele cele mai civilizate din lume și statele care se află într-o stare de înapoiere orientală, dar care constituie majoritatea, trebuie ca această majoritate să aibă timp să se civilizeze. Nici noi n-am ajuns la un grad de civilizație destul de înalt ca să putem trece de-a dreptul la socialism, cu toate că avem premisele politice necesare. Trebuie să urmăm această tactică sau să adoptăm, pentru salvarea noastră, următoarea politică.

Trebuie să ne străduim să construim un stat în care muncitorii să-și păstreze rolul conducător față de țărănime, să-și mențină încrederea ei și, printr-o strictă economie, să elimine din toate raporturile lor sociale orice urmă de risipă.

Trebuie să reducem aparatul nostru de stat realizînd maximum de economii. Trebuie să facem să dispară din el orice urmă din risipa ce i-a fost lăsată ca moștenire, într-o măsură atît de mare, de Rusia țaristă, de aparatul ei birocratic-capitalist.

Nu înseamnă, oare, că introducem în felul acesta domnia spiritului mărginit țărănesc ?

Nu. Dacă vom menține pentru clasa muncitoare rolul ei de conducător al țărănimii, vom putea, cu prețul unor economii extrem de severe în gospodăria statului nostru, să facem în așa fel ca orice economii, oricît de mici, să fie fo-

losite pentru dezvoltarea marii noastre industrii mecanizate, pentru dezvoltarea electrificării, a extracției de turbă pe cale hidraulică, pentru terminarea construirii Volhovstroiu-lui etc.

În asemenea măsuri, și numai în ele, ne punem noi speranța. Numai în acest caz vom fi în stare să trecem — ca să vorbesc la figurat — de pe un cal pe altul, și anume de pe calul costeliv al țaranului, al mujicului, de pe calul economiilor prevăzute pentru o țară agricolă ruinată, pe calul pe care-l caută, și nu poate să nu-l caute, pentru sine proletariatul, pe calul marii industrii mecanizate, al electrificării, al Volhovstroiuului etc.

Iată cum se îmbină, în gândirea mea, planul general al muncii noastre, al politicii noastre, al tacticii noastre, al strategiei noastre cu sarcinile Inspecției muncitorești-țăărănești reorganizate. Iată în ce constă, pentru mine, justificarea grijii excepționale, a atenției excepționale pe care trebuie s-o acordăm Inspecției muncitorești-țăărănești, ridicând-o la o înălțime excepțională și asigurându-i o conducere care să se bucure de aceleași drepturi ca și Comitetul Central ș.a.m.d.

Această justificare constă în aceea că numai printr-o curățire cât mai radicală a aparatului nostru, printr-o cât mai mare reducere a tot ce nu este absolut necesar în acest aparat, vom fi în stare să ne menținem în mod sigur. Și vom fi în stare să ne menținem nu la nivelul unei țări cu mică producție țărănească, nu la nivelul acestei mărginiri generale, ci la un nivel care să se ridice neîncetat, tot mai sus și mai sus, spre marea industrie mecanizată.

Iată ce sarcini înalte întrevăd eu pentru Inspecția noastră muncitorească-țăărănească. Iată de ce schițez eu pentru ea planul fuzionării unui înalt organ de partid, care se bucură de mare autoritate, cu un „obișnuit” comisariat al poporului.

2 martie 1923

„Pravda” nr. 49 din 4 martie 1923
Semnat : N. L e n i n

Se tipărește după textul
consemnat de secretara
(un exemplar dactilografiat),
confruntat cu textul apărut în ziar

MATERIALE
PREGĂTITOARE

*MATERIALE PENTRU CONGRESUL AL XI-LEA
AL P.C.(b) DIN RUSIA*

1

PLANURILE RAPORTULUI POLITIC AL COMITE-
TULUI CENTRAL AL P.C. (b) DIN RUSIA *

1

Însemnări pentru planul raportului politic la congres.
Toată expunerea trebuie făcută în așa fel, încît să ducă
la 3 concluzii principale.

1 (A) Genova. Vom ști să ne apărăm interesele.

Nu sintem bătuți — și nu vor reuși să ne bată,
nici să ne tragă pe sfoară.

2 (B) Internaționala Comunistă. Consecință, concluzie,
rezultat al cuceririlor de importanță istorică
mondială ale mării revoluții ruse

α : democrația burgheză; gunoiul acumulat timp
de 400 de ani a fost curățat în 4 ani

β : ieșirea (pe cale revoluționară) din războiul
imperialist, reacționar

γ : tipul sovietic de stat (prima locomotivă e
nereușită!).

3 (C) acum avem răgaz pentru munca *de zi cu zi*.

Comuniștii cu munci de răspundere din primele
rinduri să treacă în rindurile din spate!

Simplul vinzător de prăvălie să iasă în față!
Ritm lent.

Chestiuni mărunte.

Activitate culturală și economică.

Dulceaga pălăvrăgeală comu-
nistă (de care ți se face lehami-
mite) și adevărul de clasă al
lui Ustrealov.

Nu știm să gospodărim:
vinzătorul de prăvălie
versus** comunistul cu
muncă de răspundere;
un exemplu (bazinul
Donețului și Peatakov).

* Vezi volumul de față, p. 75-124. — *Nota red.*

** — în comparație cu. — *Nota trad.*

În anul la care se referă raportul (1921—1922), în domeniul n.e.p.-ului mai mult am fost nevoiți să ne apărăm de atacuri decît să atacăm. „Unul bătut face cît doi nebătuți...”

2

Rezultatele politicii promovate în acest an; învățăminte care decurg din politica promovată în acest an — iată tema.

În ordine cronologică: 1) n.e.p.-ul; 2) Internaționala Comunistă; 3) Genova.

În ordine inversă:

Despre *Genova* — nil novi* după cuvîntarea mea de la 6. III** și după cuvîntările tov. Troțki, pe care le cunoaște toată lumea.

Despre *Internaționala Comunistă* — tema tov. Zinoviev? Să renunț la acest punct?

N.e.p.-ul:

Apreciere generală asupra lui. Încă în 1918 s-a făcut***...

Noțiunea de „*capitalism de stat*“...

Primul an. N-a fost decît un început. (Foametea și altele.)

Adaptare la țărănime în sensul înlesnirii *trecerii*, în sensul unei *apropieri*.

Încetarea retragerii.

Suficient pentru victoria socialismului.

Problema nivelului de cultură.

Criza financiară, impozitele (*bugetul și Larin...?*)²¹⁵

Ustrealov.

Priceperea de a face comerț și priceperea de a conduce...

Todor ski, citat din lucrarea lui.

* — nimic nou. — *Nota trad.*

** Vezi volumul de față, p. 1—17. — *Nota red.*

*** Vezi *V.I.Lenin. Opere complete*, vol. 36, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 308—331. — *Nota red.*

Vinzătorii de prăvălie *versus* comuniștii.

Omul care a dat dovadă de exces de zel administra-
tiv...²¹⁶

Finalul:

Care „verigă a lanțului“? 1918—Sovietele. 1919—1920
—riposta.

1921 — începutul construc-
ției. Foametea.

1922: *d i s c r e p a n ț a*
(prăpastia) dintre
imensitatea sarcini-
lor și sărăcia ma-
terială și culturală.
A astupa această
prăpastie.

Completări

Completare la raport:

măsurile practice urgente:

Țiurupa „întinerit“

+

Rikov: 1) E bun la ceva și
Wilhelm prin chirurgul
său.

2) partea rea au tăiat-o și
au lăsat-o în societatea capi-
talistă, iar partea bună au
retrimis-o în Rusia socialistă.

3) debarasat de „micul“ ex-
ces de colegialism din C.E.S.,
Rikov s-a dovedit a fi un șef
capabil în calitate de comisar
extraordinar al aprovizionă-
rii.

Să încetăm retragerea:

Nouă ne ajunge (pen-
tru a asigura victoria
socialismului) ceea ce
„a ocupat“ statul prole-
tar *minus* ceea ce s-a
cedat deja **n.e.p.-ului**.

Succesul e asigurat
dacă există în suficientă
măsură? ce? **cultură!!!**

Ustrealov în „*Sme-
na Vek*“ ca admi-
rabil antidot împotri-
va „dulcegei pălăvră-
geli comuniste“.

Nu e rău fără bine: am tot stat în concediu de boală și timp de o jumătate de an (în 1921 și 1922) am privit „ca spectator”²¹⁷.

N.B.

Corespondența cu Țiurupa de la sfârșitul lunii ianuarie 1922 cu privire la noua organizare a muncii.

Ca urmare: ușurarea activității *Biroului Politic*, despo-vărarea lui de probleme mărunte, ridicarea prestigiului său și a capacității sale de lucru (exemplu: comisia Troțki pentru Direcția generală a hîrtiei. Trebuie extinsă crearea unor asemenea comisii).

3

De menționat că, fiind bolnav, mă voi rezuma la lucrurile esențiale și voi fi cît se poate de scurt. Dacă va fi nevoie, completările vor fi făcute de altcineva.

1. Despre *Genova* se va repeta cele spuse la 6.III.
2. Despre *n.e.p.* Două teze principale: (a) **e mai comod** pentru țărani ca fază de tranziție la socialism, e pentru ei ceva obișnuit; **singura** cale posibilă în condiții cînd marea industrie e la pămînt.

N.e.p.-ul =

- (1) verificarea „*alianței*” cu economia țărănească.
- (2) verificarea întrecerii cu capitalismul (atît cu cel comercial, cît și cu cel industrial) (atît cu cel rus, cît și cu cel străin)*.

* Aceste puncte au fost adăugate de V.I. Lenin ulterior. — *Nota red.*

3. (b) „Capitalism de stat“. Noțiunea scolastică? Nu. Nu e cel care a existat în timpul *capitalismului*; e nevoie de o noțiune *n o u ă*, căci avem de-a face cu un fenomen nou. Statul = clasa muncitoare, avangarda ei, forța ei organizatorică și culturală concentrată.
4. Încetarea retragerii (s-a spus deja la 6. III. 1922) — în numele C.C.*
Terenul a fost sondat; începutul a fost făcut; societățile mixte au fost lansate. Dacă retragerea a luat sfârșit, ce trebuie să facem um im Bilde zu bleiben**?
Să regroupăm forțele; să pregătim (pe plan economic) ofensiva (asupra capitalului privat).
5. Evoluție sau tactică? Ustrealov în „Smena Veh“. Ceva mai bun decît „dulceaga pălăvrăgeală comunistă“.
6. Cine pe cine va învinge? Ce ne lipsește? Nivelul necesar de cultură. Priceperea de a conduce (inclusiv aceea de a face comerț de stat).
7. Todorski (încă în 1918, pînă și la Vesiegonk!):
cu miinile cui să construim comunismul? { învingătorul și învinsul: }
{ nivelul necesar de cul- }
{ tură***. }
8. Lipsă de pricepere de a conduce: „noi știm“ că nu ne pricepem = începutul cunoașterii.
Două exemple.
9. (a) Cum a luptat Co-operativa de consum din Moscova împotriva birocratismului Comisariatului poporului pentru comerțul exterior?

* Vezi volumul de față, p. 8 17. — *Nota red.*

** — ca să păstrăm perspectiva. — *Nota trad.*

*** Aceste cuvinte au fost adăugate de V.I. Lenin ulterior. — *Nota red.*

[Ce a lipsit aici?
Nivelul necesar de cultură.]

A se adăuga: *bugetul* (Larin) **neapărat: trus-turile de stat** (rolul comuniștilor).

10. (b) Cum un comunist înzestrat a dat dovadă de „exces de zel administrativ“.

[dar aici? Priceperea de a îmbina administrarea
 cu politica.]

11. Concluzia ce se poate trage din considerațiile și exemplele *tipice* de mai sus: Dispunem de suficiente mijloace *economice și politice* pentru construirea **fundamentului** societății socialiste. Ce lipsește? Nivelul necesar de cultură, priceperea.

12. Cf. aprecierea menșevico-alb-gardistă. (((in 4 ani gunoiul)))
 (((acumulat in)))
 (((400 de ani)))
 (α) democrație burgheză?
 Da! dar voi?
 (β) ieșirea din război. (Dar acum?)
 (γ) Statul sovietic. *Prima mașină cu abur.*

Trei mari lucruri au fost realizate și cucerite definitiv.

Al patrulea și principalul: **fundamentul economiei socialiste?** *Nu există încă.* Să refacem încă și încă o dată, să ducem la capăt treaba începută.

13. De care „verigă a lanțului“ să ne prindem acum?
 1917 — ieșirea din război
 1918 — Constituția sovietică versus Constituanta.
 1919 și 1920 — riposta
 1921 — retragerea (n.e.p.-ul) în ordinea*
 1922 — *o altă intervenție?* **Criză financiară?** Răgaz?
 verificarea oamenilor, controlul executării efective.

* Cuvintele „în ordinea“ au fost adăugate de V.I. Lenin ulterior. —
Nota red.

Примановские

О работе записей (записей) в работе записей СКК и СМО).

I. Общие и основные задачи записей.

1. Основная работа записей, за которую они специально отвечают и которой должно быть подчинено все остальное, состоит в проверке фактического исполнения декретов, законов и постановлений; в сокращении штатов сов. учреждений, в кадрах на удовлетворяемых и увольнении несоответствующих в них; в борьбе с бюрократизмом и волокитой.

Все дальнейшее является детализацией этого основного задания или задачей дополнительными к нему.

На записей возлагается:

справки по
штат

2. — Нахождение записей, чтобы ~~было~~ рассмотреть совещания вопросов в других учреждениях, как совещания, заседания и парламенты (президенту РКК, номера и органы ЦК РКК. — и т. д. без всякого ущерба) происходило не иначе как с ведома и участия записей.

3. — Разгрузка СКК и СМО в максимальной степени от мелких вопросов, разрешение которых должно происходить записей (с помощью — ственно) в порядке административного управления, записей (именно в ведении органов управления и исполнительно-распорядительных записей).

Prima pagină a manuscrisului lui V. I. Lenin „Hotărâre cu privire la munca Vicepreședinților (a vicepreședinților C.C.P. și C.M.A.)”. — 11 aprilie 1922

Miezul problemei: *prăpastia* dintre măreția istorică a sarcinilor trasate și a căror îndeplinire începe deja,

și sărăcia materială și *culturală*.

14. În fruntea maselor (altfel sintem cu toții ca o picătură în mare).

Masele vor găsi acum că tocmai munca economică și culturală trebuie să stea în centrul preocupărilor lor.

Într-un moment revoluționar noi am făcut maximum.

Într-un scurt interval nerevoluționar trebuie să știm să desfășurăm activitate culturală.

15. Să nu se facă abuz de decrete („*faza propagandei prin decrete*“ a trecut), de reorganizări etc. etc. O modestă muncă culturală, cultural-economică. **Controlul executării!!!**

- Completări: 1. C.C.P. și C.M.A. Vicepreședinții.
2. Partidul versus munca în aparatul de stat
3. C.E.C. din Rusia. Proiectul de directivă va fi prezentat.

N. B.
îndeosebi
*Comisiile economice regionale**

4

Planul cuvîntării pentru 27. III. 1922

1. Despre *Genova* — o scurtă repetare a celor spuse la 6. III. 1922.

(+ Componenta delegației a fost stabilită. — Directivele au fost de mai multe ori discutate în mod amănunțit. — „*Sintem gata*“.

* Cuvintele: „N. B. îndeosebi *Comisiile economice regionale*“ au fost adăugate de V.I. Lenin ulterior. — *Nota red.*

2. *N. e. p. - ul*. Principalele puncte ale acestei „probleme“:

(a) Verificarea „alianței“ cu economia țărănească.

3. (b) Verificarea se face prin întrecerea dintre întreprinderile de stat și cele capitaliste (atit *comerciale* cit și *industriale*; atit *ruse* cit și *străine*).

4. (c) „Capitalism de stat“. Semnificația scolastică *versus* semnificația revoluționară și practică a acestui cuvânt.

(((Capitalism de
stat. Statul
sintem „noi“.)))

5. (d) Încetarea retragerii. Nu în sensul: „ne-am însușit deja cunoștințele necesare“, ci în sensul: nu fi nervos, nu inventă, ci străduiește-te să înveți în *condițiile date*; „regruparea forțelor și pregătirea“ = lozinca la ordinea zilei. Pregătirea ofensivei *asupra capitalului privat* = lozinca.

Terenul a fost sondat. *Societățile mixte.*

6. „Evoluție sau tactică“? Ustrealov în „Smena Veh“: ceva mai folositor decît „dulceaga pălăvrăgeală comunistă“.

7. Cine pe cine va învinge? Ce ne lipsește? Nivelul necesar de cultură, *priceperea de a conduce* (inclusiv priceperea de a face comerț de stat).

8. *Todorski*, p. 62, a se
s u b l i n i a. Încă în X.1918!

(Cf. învingătorul
și învinsul: cine
are un nivel de
cultură mai
înalt? 4700 de
comuniști cu
munci de
răspundere la
Moscova și
birocrăția
moscovită.)

Două exemple tipice:

9. Exemplul nr. 1: *Cooperativa de consum din Moscova* a avut de luptat împotriva birocratismului *Comisariatului poporului pentru comerțul exterior*.

„Copie după vaca albă“. Ce le lipsea „lor“ (cu excepția lui Krasin și a lui Kamenev)? *Nivelul necesar de cultură*.

(*Materiale în legătură cu „afacerea“
C. C. M. contra C. P. C. E.*)

10. Exemplul nr. 2: Cum s-a făcut
„el“ (și nu numai „el“) vinovat
de *exces de zel administrativ?*
(în bazinul Donețului).

(Aici a fost o in-
suficientă price-
pere de a condu-
ce + o anumită
greșeală politică.)

11. „Trusturile de stat“: un exem-
plu... pentru anul viitor!

(rolul comuniști-
lor:
necorespunzători!)

12. Concluzia: dispunem de sufi-
ciente mijloace pentru a în-
vinge în n.e.p.: atit mijloace
politice, cât și mijloace econo-
mice. Ne lipsește „n u m a i“
nivelul necesar de cultură!

13. Albardiștii (inclusiv *mensevicii* și *eserii* et Co.) văd
în asta *ceva* care ar fi în folosul lor! *Zadarnice iluzii!*

O scurtă trecere în revistă a cuceririlor definitive și a celor în curs de realizare este cât se poate de utilă:

- (α). Revoluție burghezo-democratică, spun „ei“! Împotriva lor (gunoiul acumulat în 400 de ani a fost curățat în 4 ani!).
- (β). ieșirea din război: ieșire *revoluționară* dintr-un război reacționar. Dar la ei?
- (γ). Statul sovietic. Primul stat de acest gen din lume. Epoca nouă: mai proastă decît *prima locomotivă!!*

Trei cuceriri definitive.

A patra și *cea mai importantă* e în curs de realizare: *fundamentul economiei socialiste*. Să refacem încă și încă o dată.

14. De care „verigă a lanțului“ trebuie să ne prindem acum?

1917 — ieșirea din război.

1918 — Statul sovietic versus Constituanta.

1919 și 1920 — riposta dată invaziei.

1921: realizarea unei apropieri economice de țărănime. *Căutarea unei politici economice*.

1922: *Esențialul* îl constituie acum nu instituțiile, nici reorganizările sau emiterea de noi decrete, ci *oamenii și controlul executării*. Alegerea oamenilor și controlul executării.

Cu următoarele trei (3) condiții:

- (α) Lipsa unei intervenții din afară.
Atitudinea față de menșevici și eseri: *pedeapsa cu moartea* pentru *infracțiuni politice*.
- (β) Criza financiară să nu fie prea gravă (să nu fie foarte gravă? curățirea trusturilor de stat).
- (γ) Să nu facem *greșeli politice*.

15. „Miezul problemei“ (veriga lanțului) = prăpastia dintre mărgeția sarcinilor trasate și *sărăcia* nu numai materială, ci și *cultură*.

16. Trebuie să fim în fruntea maselor, altfel sintem ca o picătură în mare.

„Faza propagandei prin decrete“ a trecut. Masele vor înțelege și aprecia numai munca practică concretă, *succesul practic* în activitatea economică și culturală.

$\Sigma\Sigma^*$ = Alegerea oamenilor și controlul executării!

Completări:

1. Partidul versus organele de stat. (Să fie despovărat de probleme mărunte. Să mărim responsabilitatea lucrătorilor din aparatul de stat.)
 2. C.E.C. din Rusia? Sesiuni mai lungi. Dezbateri mai amănunțite. Verificare mai migăloasă.
 3. C.C.P. și C.M.A.
Loțiitorii mei (Rikov și folosul adus de Wilhelm al II-lea),
corespondența din ianuarie 1922. Controlul executării, întărirea disciplinei, *curățire începînd de sus*.
 4. C.C.P. Să-i ridicăm autoritatea, să-l despovăram de probleme mărunte.
 5. C.M.A. Dezvoltarea și extinderea activității *comisiilor economice regionale*.
 6. Micul C.C.P. Trebuie și el despovărat de probleme mărunte.
- Proiectul de directive (din însărcinarea C.C.) va fi prezentat.

Variantele 1, 2 și 3 ale planului
au fost scrise între
21 și 25 martie, varianta 4 —
în zilele de 25—26 martie 1922

Publicat pentru prima oară:
variantele 1, 2 și 3 — în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII,
varianta 4 — în 1926, în revista
„Bolșevik“ nr. 4

Se tipărește după manuscris

* — În concluzie. — Nota trad.

INSEMNĂRI FĂCUTE ÎN ȘEDINȚA DIN 2 APRILIE A CONGRESULUI

Sedoi:

- α) ...Contradicții, situație anormală, inconsecvență...
β) „*maximum de încredere*“ și !!?

- 1) Netemeinicia acuzației aduse Comitetului Central
că ar persecuta fosta *Opoziție muncitorească*
- 2) refuzul de a participa la munca pozitivă
- 3) concentrarea atenției asupra jocului de-a opoziția
- 4) comportarea la congresul metalurgiștilor
- 5) idem — după congres
- 6) se observă oare în rîndurile fostei *Opoziții muncitoarești* o sciziune care să determine partidul să facă distincție între o majoritate care, cu toată deosebirea de vederi, activează loial în partid și o minoritate (poate chiar și infimă) care se comportă vădit neloial.

Scris la 2 aprilie 1922

Publicat pentru prima oară în 1959,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXXVI

Se tipărește după manuscris

ÎN LEGĂTURĂ CU ÎNTOCMIREA HOTĂRÎRII
REFERITOARE LA MUNCĂ VICEPREȘEDINȚILOR
(CONSILIULUI COMISARILOR POPORULUI
ȘI CONSILIULUI MUNCII ȘI APĂRĂRII)*

1

PLANURILE HOTĂRÎRII

4. IV. 1922.

Cu privire la
vicepreședinții C. C. P.

- 1) $\frac{9}{10}$ din timp să consacre departamentelor economice.
 $\frac{1}{10}$ — celorlalte departamente.
Pe primul plan finanțele.
- 2) Principalul — controlul executării.
- 3) Aparatul — secretarii generali.
Să nu fie mărit peste măsură.
Minimum.
Aparatul + I.M.Ț.
- 4) Controlul asupra lucrătorilor din veriga de jos
(și reorganizarea celulelor comuniste?)
- 5) O nouă repartizare a comuniștilor în cadrul instituțiilor de stat, astfel încît ei să nu se piardă printre ceilalți lucrători, să nu fie simpli pionieri, ci să dețină posturi care să le dea posibilitatea de a demasca elementele necinstite și de a accelera mersul lucrărilor.
- 6) Lectura ziarului „*Ekonomiceskaia Jizn*“ este obligatorie pentru ambii vicepreședinți.
El trebuie transformat într-un *organ* de conducere economică, de verificare a prezentării dărilor de seamă etc.

#

* Vezi volumul de față, p. 162-171. — Nota red.

- 7) *Dirrecția centrală de statistică* să fie transformată din organ academic într-un organ care să ajute în munca de conducere.

(N.B.: Peșehonov)

- 8) Întregul aparat al Comisariatului poporului pentru comerțul interior și al Uniunii centrale a cooperativelor de consum să fie trecut la un sistem procentual de retribuire, în funcție de volumul operațiilor comerciale și de mărimea beneficiului

Sistemul premial

- 9) *Curățirea trusturilor de stat și anchetarea severă a neregulilor comise de ele.*

O comisie + Comisiile economice guverniale

- 10) *Comisariatul poporului pentru comerțul interior?*

C.P.C.I.? C.E.S.

- 11) Comisiile economice guverniale: chemarea lucrătorilor? dări de seamă?

+ *deplasări pe teren*

+ reducerea statului de funcțiuni

+ reglementarea judicioasă și simplificarea lucrărilor de birou.

- (12) Citirea dărilor de seamă ale Comisiilor economice guverniale?

- (13) Înregistrarea stenografică a activității

vicepreședinților.

Capitolul III (p. 3).

Despre activitatea vicepreședinților

- La Țiurupa — 4 capitole: I. sarcinile (I, 1—11)
 II. sistemul de lucru (II, 1—6)
 III. contactul (III, 1—4)
 IV. repartizarea muncii (IV, 1—2, a—e)

(V) + probleme speciale.

Trei capitole:

- A) Sarcini generale.
 B) Repartizarea comisariatelor poporului.
 C) Probleme speciale (Comisariatul poporului pentru comerțul interior; *dărilor de seamă*).

La Țiurupa:

1. Controlul muncii efective.
2. Controlul executării.
3. Comisarii poporului și anumiți alți conducători de instituții trebuie constrinși să conducă în mod de sine stătător și pe propria lor răspundere.
4. Instaurarea responsabilității individuale.
5. Supravegherea riguroasă și permanentă a lucrătorilor
6. Cunoașterea *personală* a lucrătorilor. 42. 31 bis.
7. Combaterea birocratismului și a târăgănelii.
8. Despovărarea C.C.P. și a C.M.A. de problemele mărunte.
9. Este necesar ca Micul C.C.P. și *ședințele operative* ale C.M.A. să nu-și extindă activitatea.

10. Departamentele deosebit de importante vor fi declarate instituții cu sarcini de șoc.
 11. Desemnarea principalelor direcții care vor fi supuse unei supravegheri speciale. Ad 40.
-

- (II)
12. Vicepreședinții se debarasează de chestiuni mărunte.
 13. Idem — de comisii.
 14. Tind să desființeze comisiile.
 15. Se debarasează de orice participare personală la activitatea comisiilor.
 16. Folosesc aparatul I.M.T. și al *Secretariatului general*.
 17. Pedepse — sancțiuni administrative și trimiterea în fața justiției (procese demonstrative).
-

- (III)
18. Își comunică unul altuia copii (după textul steno-grafiat al dispozițiilor date).
 19. Idem extrase din rapoarte.
 20. Se consultă reciproc.
 21. Caută să evite încălcările reciproce de atribuții.
-

- (IV)
22. Prezidează pe rînd, cite o săptămînă fiecare.
 23. Își repartizează comisariatele.
 24. — nu pentru o perioadă îndelungată.
 25. — atît cele economice, cit și cele neeconomice.
 26. — fracționarea comisariatelor poporului.
 27. — aprobarea lui Lenin.
 28. — Consiliul economic superior și Comisariatul poporului pentru aprovizionare.
 29. Micul C.C.P.
 30. Secretariatul general al C.C.P.
 31. Comisiile economice regionale.
 - 31 bis. Chemarea lucrătorilor.

32. Legătura cu *instituțiile* de stat.

Capitolul V:

(V) 33. $\frac{9}{10}$ pentru comisariatele economice.

34. Din care $\frac{9}{10}$ pentru *finanțe*.

[34 bis: *Comisariatul poporului pentru căile de comunicație.*]

35. „*Ekonomiceskaia Jizn*“.

36. Direcția centrală de statistică.

37. Comerțul. % %.

(Comerțul exterior.)
(Cooperația.)

38. *Comerțul interior*.

39. Trusturile de stat.

40. Secții model (lucrările de birou).

N.B. || 41. Reducerea statului de funcțiuni.

ad 6.42. Lucrătorii din veriga de jos.

43. Deplasări.

44. O nouă repartizare a comuniștilor în instituțiile de stat.

45. *Dările de seamă și citirea lor.*

I. Principalul:

1. Controlul executării efective [1 și 2]; reducerea statului de funcțiuni; combaterea birocratismului și a târăgănelii [7].
2. Examinarea în alte instanțe a problemelor referitoare la instituțiile de stat [32 la *Rîkov*].
3. Despovărarea C.C.P. și a C.M.A. de probleme mărunte [§8].

4. Idem Micul C.C.P. și ședințele operative ale C.M.A. [§ 9].
5. Comisarii poporului și anumiți alți conducători de instituții trebuie constrinși să conducă în mod de sine stătător și pe propria lor răspundere [§ 3].
6. Instaurarea responsabilității individuale [4].
(supravegherea riguroasă și concretă: [5]).
7. Cunoașterea personală a lucrătorilor din *veriga de jos*. Deplasări.

6 + 42 + 31 bis + 43

8. [§ 10]: Departamentele sau secțiile deosebit de importante vor fi declarate instituții cu sarcini de șoc („momentul“) (sau *supravegherea specială*).

II.

9. $\frac{9}{10}$ pentru comisariatele economice [33].
10. Din care $\frac{9}{10}$ pentru finanțe [34].
10. Deosebit de important — Comisariatul poporului pentru căile de comunicație* [34 bis].
11. *Sistemul premial* [37]. Comisariatul poporului pentru comerțul interior și Uniunea centrală a cooperativelor de consum (peste tot? sistemul premial?)
12. Departamentul comerțului interior [38].
13. Trusturile de stat [39].
14. 2—4 secții model [40, 41]
 - { reducerea statului de funcțiuni
 - { norme privind alcătuirea lor
 - { recompensarea pe măsura reducerii?

* În manuscris, acest punct a fost tăiat de Lenin. — *Nota red.*

15. O nouă repartizare a comuniștilor în instituțiile de stat [44].
16. Dărilor de seamă ale comisiilor economice [45].
17. „Ekonomiceskaia Jizn“ [35].
18. Direcția centrală de statistică [36].

III. *Sistemul de lucru.*

19. [12] Debarasare de chestiuni mărunte și de *întrevederi* de prisos.
20. idem de comisii [13]
21. desființarea comisiilor [14]
22. debarasare de orice participare personală la activitatea comisiilor [15].
23. Aparatul *I.M.T.*
și al Secretariatului general (minimum) [16].
24. Pedepse — sancțiuni administrative și trimiterea în fața justiției [17].

IV. *Contactul.*

25. Comunicări de copii și stenografierea dispozițiilor date [18]*
26. Idem extrase din rapoarte [19].
27. Se consultă reciproc [20]
28. Caută să evite încălcările reciproce de atribuții [21] *.

* Acest punct a fost tăiat de V.I. Lenin. — *Nota red.*

V.

29. La C.C.P. prezidează Țiurupa,
la C.M.A. — *Rikov*.
30. Semnarea dispozițiilor telefonice.
31. Repartizarea departamentelor
||| *sub raportul supravegherii aparatului*
||| *și al controlului executării.*

Publicat pentru prima oară în 1928.
în „Culegeri din Lenin”, vol. VIII

Se tipărește după manuscris

2

PRINCIPALELE CAPITOLE ALE HOTĂRÎRII

Capitolele:

- I. Sarcinile generale și fundamentale ale vicepreședinților.
- II. Probleme speciale privind munca vicepreședinților.
- III. Sistemul de lucru. Aparatul.
- IV. Contactul dintre vicepreședinți.
- V. Repartizarea muncii între vicepreședinți.

Scris nu mai târziu
de 11 aprilie 1922

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

TEZELE SCRISORII „DESPRE «DUBLA» SUBORDONARE ȘI DESPRE LEGALITATE“*

(a)

(b)

Dubla subordonare și supravegherea respectării legalității.

Împotriva centralismului birocratic? — pentru independența indispensabilă a organelor locale? — împotriva atitudinii arogante față de lucrătorii comitetelor executive guberniale?

Ce este arogant în ideea că legalitatea nu poate fi una la Kaluga și alta la Kazan?

Dubla subordonare trebuie să fie acolo unde se cuvine să fie luate în considerare anumite deosebiri:

agricultura în gubernia Kaluga prezintă deosebiri față de cea din gubernia Kazan; idem industria, *întreaga* operă de administrare. Legalitatea însă trebuie să fie una și aceeași. Altminteri nu poate să existe nici viață civilizată, nici conștiință politică.

Legalitate unică — conducere administrativă locală — și *instanțe judecătorești locale*. Procuratura nu are atribuții administrative și nu decide în nici o problemă**.

Ea veghează asupra respectării legalității: nu suspendă executarea hotărârilor Comitetului executiv gubernial și nu apreciază oportunitatea lor (cum face Inspekția muncitorească-țărănească), ci se limitează exclusiv la apărarea legalității unice.

De aceea hotărârea comisiei C.E.C. constituie o gravă eroare principială — și o aplicare profund greșită a principiului dublei subordonări.

* Vezi volumul de față, p. 212-216. — *Nota red.*

** În manuscris, primele șase alineate sînt tăiate. — *Nota red.*

Se mai pune apoi și problema influențelor locale. Oceanul ilegalității și răul influențelor locale. Exemplu: curățirea rîndurilor partidului. Se poate oare nega acest lucru sau să se vadă în el o atitudine de aroganță față de lucrătorii comitetelor executive guberniale?

10 sau 100 de membri de partid capabili să lupte împotriva influenței locale?

—(αα) Biroul Organizatoric + Biroul Politic + *Comisia Centrală de Control*
 Organe centrale = procurorul general + Tribunalul Suprem + Comisariatul poporului pentru justiție
 —+ (αα)

A || ΣΣ = birocrația locală, cu influențele locale = barieră de netrecut între poporul muncitor și puterea de stat

B || un minimum de legalitate și ordine de drept e același peste tot, și nu diferă de la o localitate la alta.

*Scris nu mai tirziu
de 20 mai 1922*

*Publicat pentru prima oară în 1959,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XX XVI*

Se tipărește după manuscris

PLANUL CUVÎNTĂRII ROSTITE
LA SESIUNEA A IV-A A C.E.C. DIN RUSIA
ÎN CEA DE-A IX-A LEGISLATURĂ*

- 1) *Vladivostokul*: Republica Extremului Orient
imperialismul japonez
războiul și diplomația.
- 2) Codul muncii. Puțin? *Productivitatea muncii.*
Nivelul de cultură.
- 3) Codul agrar: consfințire și perfecționare, acumulare
de experiență.
- 4) și 5) Codul civil și legea de organizare judecătorească
(idem N.B.).
- 6) cu privire la *sovietele locale*,
la comitetele executive { baza întregii }
guberniale etc. { noastre constituții }

Nu voi continua la fel de sistematic această trecere în revistă a activității dv., deoarece cred că am atins chestiunile principale.

Numai despre *aparatură nostră de stat*.

Recensămîntul recent (1 octombrie 1922) — 243 de mii față de 231 de mii (28 august 1920)**.

Învățătura, îmbunătățirea aparatului, ridicarea nivelului de cultură.

*Scriș în jurul datei
de 25 octombrie 1922*

*Publicat pentru prima oară în 1945.
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXV*

Se tipărește după manuscris

* Vezi volumul de față, p. 265—271. — *Nota red.*

** Vezi volumul de față, p. 508. — *Nota red.*

ÎNSEMNĂRI CU PRIVIRE
LA STABILIZAREA RUBLEI²¹⁸

- 1) S-a menținut timp de aproape 6 luni (din mai pînă la jumătatea lunii octombrie)

#

stabilizare relativă (succesul denotă eficiența muncii noastre)

- 2) va fi mai greu în viitoarele 6 luni, speranța în *impozite*. (*Va fi, poate, mai bine decît în anul trecut*) ((X. XI.))

- 3) la Banca de stat sînt 20 de milioane de ruble-aur pentru asigurarea bonurilor un sprijin pentru industrie

α)

β) pentru comerțul exterior

interesul general al întregii economii naționale plus cel al industriei

Scris la sfîrșitul lunii octombrie
— începutul lunii noiembrie 1922

Publicat pentru prima oară în 1959,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI

Se tipărește după manuscris

PLANURILE RAPORTULUI
„CINCI ANI DE REVOLUȚIE RUSĂ
ȘI PERSPECTIVELE REVOLUȚIEI MONDIALE“,
PREZENTAT LA CONGRESUL AL IV-LEA
AL INTERNAȚIONALEI COMUNISTE*

1

1. Nu mă prezint ca raportor, ci îmi propun să fac doar o scurtă *introducere* la dezbateri (boala etc.).
2. Tema: *N.e.p.-ul* a fost sau nu confirmat de experiență? pentru (experiență) sau împotriva?
3. Problema „capitalismului de stat“ a fost atinsă încă în 1918.
4. Citat din broșură²¹⁹. Seite 5. || „Capitalismul de stat ar însemna un progres“.
5. Citat: „5 elemente“ ale economiei *Rusiei*. }
6. Citat: care element precumpănește? }
7. Care este planul sau ideea sau esența *n.e.p.-ului*?
 - α) păstrarea pământului în miinile statului
 - β) *idem* în ce privește toate posturile-cheie din sfera *mijloacelor de producție* (transporturile etc.)
 - γ) libertatea comerțului în domeniul micii producții
 - δ) capitalism de stat în sensul atragerii *capitalului privat* (plus concesiuni și *societăți mixte*).

* Vezi volumul de față, p. 301-316. — *Nota red.*

8. Rezultatul: în 1918 a fost asigurată retragerea.
9. 5 ani singuri; în alte țări nu e încă revoluție;
războiul și foametea. Să pierim?
10. *Să ne retragem puțin. Ne-am retras. Rezultatul?*
11. Din primăvara anului 1921 până în toamna anului 1922. Care sînt rezultatele?
12. *Rubla. Stabilizarea ei* < 3 luni 1921
> 5 „ 1922
- Ne descurcăm singuri, fără ajutor.
(un catralion? Da, dar nu-i greu)
(să ștergem zerourile.)
13. Țărănimea? *Impozitul în natură (succesul colectărilor; sute de milioane).*
14. Industria ușoară? *Redresare generală!*
15. Industria grea?
situație foarte grea.
În 1921—1922 o cotitură spre mai bine, dar foarte mică (*veniturile Băncii de stat: 20 de milioane de ruble-aur, posibilitatea de a ajuta*).
16. Concluzia: prin urmare, succesul e posibil,
succesul e *real*.
Sistemul nu este arbitrar, nu este confuz,
a fost verificat în practică.
Ne descurcăm singuri, fără ajutor străin.
17. Greutățile sînt *foarte mari și vor mai fi încă timp de cîțiva ani.*
O mulțime de prostii. Da. E un drum nou.
Nici un ajutor, dimpotrivă.
Aparatul e străin.
- Prostiile noastre: $2 \times 2 = 5$.
prostiile „lor“: $2 \times 2 =$ o luminare de stearină.

1) Kolceak	} }
2) Pacea de la	
Versailles	

18. De aceea
 perspectivele sint excelente.
Și vor fi și mai favorabile, dacă
 următorii cinci ani îi vom consacra **mai ales** învă-
 țăturii, atit noi
 cit și *I n t e r n a ț i o n a l a C o m u n i s t ă*, căci
 prevederile rezoluției cu privire la *structura organiza-
 torică* a partidelor (1921) **nu au fost îndeplinite**
 perspectivele
 ...vor fi și mai favorabile.

Titlul:

„structura organizatorică a partidelor comuniste“
 „metodele
 lor de acțiune și conținutul activității lor“

Organisatorischer Aufbau der kommunistischen
 Parteien, Methoden und Inhalt ihrer Arbeit*.

Cuvintare, în ziua de 13. XI. 1922, la Congresul Inter-
 naționalei Comuniste.

Scris înainte de 13 noiembrie 1922

Publicat la 21 ianuarie 1926,
 în ziarul „Pravda“ nr. 17

Se tipărește după manuscris

2

A cincea aniversare a revoluției ruse și perspectivele revoluției mondiale

Cinci ani (*pînă la eliberarea Vladivostokului, 1922²²⁰*)
d i c t a t u r ă

de luptă, *r ă z b o i* și foamete.

Abia acum — construcție pașnică.

„*N. e. p.-ul*“.

Țărănimea, atitudinea ei (strîngerea impozitului în
 natură în 1922) industria, începutul redresării ei

* Începînd de la cuvîntul „Titlul“, textul a fost tăiat de V.I. Lenin. —
Nota red.

a) obiecte de consum

b) mijloace de producție (industria grea)

{ Începutul ?? }
{ Greu }

Ura sălbatică

— — — la început (mersul luptei; victoria)

distrugerile — — — acum. Sacrificii impuse de război.

să învățăm

nu se leagă cu cele dinainte?
am rămas deocamdată singuri. Nivel
scăzut și înainte, plus *sărăcia crîncenă*
= două momente de legătură

Cine va conduce?

(țărănimea) burghezia

sau proletariatul?

expulzarea din țară = oarecum un „mijloc de
împrăștiere“
două Rusii.

*Alte țări*²²¹.

3

1. *Kein Berichterstatter*. (Krankheit).
Nur kurze Einleitung und nur über ein Thema:
ob die neue ökonomische Politik *gute* Resultate
gebracht hat, oder schlechte, oder unbestimmte.
2. War die „neue ökonomische Politik“ ganz unvorge-
sehen, unvorbereitet, oder schon früher vorgesehen?
3. Meine Erklärung aus dem Jahre 1918 || (S. 5)
(Erstes Zitat).
4. Zweites Zitat: S. 6: 5 Elemente. }
5. Welches Element vorherrscht? (Zitat) (S. 6.).

6. Also? „Neue ökonomische Politik“ =
- 1) *Kommandohöhen* in unseren Händen
 - 2) Grund und Boden dem Staate
 - 3) Freiheit der wirtschaftlichen Tätigkeit der Bauern
 - 4) Grosse Industrie (und grosse Agrikultur) in unseren Händen
 - 5) Privatkapitalismus — für ihn möglich Konkurrenz gegen *S t a a t s k a p i t a l i s m u s*
 - 6) Staatskapitalismus so geartet, dass wir das Privatkapital heranziehen zusammen mit *u n s e r e m* Kapital.

7. Es war nicht absichtlich gemacht, aber das Resultat dieser Erklärungen war *d i e s*: Rückzug gesichert.

Drei Hauptpunkte praktisch	{	<table style="border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="font-size: 4em; vertical-align: middle; padding-right: 5px;">{</td> <td style="padding: 0 5px;">(1) Freiheit des Handels für den Kleinbesitz</td> </tr> <tr> <td style="font-size: 4em; vertical-align: middle; padding-right: 5px;">}</td> <td style="padding: 0 5px;">(2) Alle Kommandohöhen (grosse Agrikultur und grosse Industrie) in unseren Händen</td> </tr> <tr> <td style="font-size: 4em; vertical-align: middle; padding-right: 5px;">}</td> <td style="padding: 0 5px;">(3) Gemischte „Gesellschaften“ = „Garantie des Lernens“.</td> </tr> </table>	{	(1) Freiheit des Handels für den Kleinbesitz	}	(2) Alle Kommandohöhen (grosse Agrikultur und grosse Industrie) in unseren Händen	}	(3) Gemischte „Gesellschaften“ = „Garantie des Lernens“.
{	(1) Freiheit des Handels für den Kleinbesitz							
}	(2) Alle Kommandohöhen (grosse Agrikultur und grosse Industrie) in unseren Händen							
}	(3) Gemischte „Gesellschaften“ = „Garantie des Lernens“.							
{ { Staatskapi- talismus } =	{							

8. Das Resultat? 1921 Frühling eingeführt „Neue ökonomische Politik“.
1922 *Ende? Vergleichen wir.*

9. *Der Rubel?* 1921 < als 3 Monate stabil
1922 > als 5 Monate stabil
(Überflüssige Nullen zu streichen).
N.B.

10. Bauernschaft? Schon jetzt Mill. Pud.

11. Leichte Industrie. *Aufschwung* überall.

Schwere Industrie:

- (1) Lage schwer.
- (2) Eine **kleine** Besserung im Vergleich mit 1921.
- (3) Mittel (sind) *da*, um weiter zu helfen (20 Mill. Rub. in Gold. Staatsbank).

12. *Monopol des auswärtigen Handels.*

13. $\Sigma\Sigma =$ Der erste Erfolg ist *da*.

Bis jetzt *keine* Schulden
nichts gezahlt
keine irgendwie ernstzunehmenden Kon-
zessionen.

14. Das genügt für mich.

Das neue System *ist* nicht willkürlich
ist nicht Konfusion
ist keine „Erfindung“, „Utopie“ usw.
ist praktisch *erprobt*.

15. Noch enorme Schwierigkeiten? Absolut richtig?

Noch unzählige Dummheiten? Ganz richtig.

Aber der Charakter, der Typus der Dummheiten?
Unserer? der Gegner?

$$2 \times 2 = 5$$

2×2 macht *Stearinlicht*

{ 2 Beweise: Kolttschak
Versailler Frieden }

16. Eben deshalb Perspektiven der Weltrevolution *ausgezeichnet*.

Noch besser, wenn wir weiter lernen

(das garantiere ich ihnen) ((Staatsapparat))
fremder))

Für Kommunistische Internationale?

Resolution nicht gelesene, nicht zu er-
füllende.

N.B. ||||| Wenn das gebessert, dann auch in dem Sinne
Perspektiven ausgezeichnet.

TRADUCEREA

1. *Nu mă prezint ca raportor* (boala).
Numai o scurtă introducere și numai pe o singură temă: dacă noua politică economică a dat rezultate *bune* sau rele, sau nedeterminate.
2. A fost oare „noua politică economică“ complet neprevăzută, nepregătită, sau a fost prevăzută?
3. Declarația mea din 1918 || (p. 5)
 (Primul citat)
4. Al doilea citat: p. 6: **5 elemente.** }
5. Care element precumpănește? (Citat) (p. 6).
6. Prin urmare? „Noua politică economică“ =
 - 1) *posturile-cheie* în mâinile noastre
 - 2) pământul proprietate de stat
 - 3) libertate de activitate economică pentru țărani
 - 4) marea industrie (și marea agricultură) în mâinile noastre
 - 5) capitalismul privat are posibilitatea de a concura cu *capitalismul de stat*
 - 6) un capitalism de stat care ne permite să atragem capitalul privat alături de capitalul *nostru*
7. Aceasta nu s-a făcut în mod deliberat, dar rezultatul acestor declarații a fost *urmatorul*: **retragerea a fost asigurată.**

Practic, trei puncte principale	{	{ (1) Libertatea comerțului în sfera micii producții. (2) Toate posturile-cheie (marea agricultură și marea industrie) în mâinile noastre. (3) „Societățile“ mixte = „garanția învățaturii“.
{ { Capitalism } { de stat }	=	{

8. Rezultatul? În primăvara anului 1921 a fost introdusă
„noua politică economică“.
La sfîrșitul anului 1922? *Să facem o comparație.*
9. *Rubla?* 1921 < de 3 luni stabilă
1922 > de 5 luni stabilă.
(Zerourile de prisos trebuie șterse).
N.B.
10. Țărănimea? De pe acum milioane de puduri.
11. Industria ușoară. *Redresare* generală.
I n d u s t r i a g r e a :
(1) Situație grea
(2) O mică îmbunătățire în comparație
cu 1921
(3) Fonduri pentru a putea ajuta pe
viitor *e x i s t ă* (20 de mi-
lioaane de ruble-aur. Banca de
stat).
12. *Monopolul comerțului exterior.*
13. $\Sigma\Sigma =$ Primul succes *e i n c o n t e s t a b i l.*
Pînă în prezent *n i c i u n f e l* de datorii
nimic nu s-a plătit
nici un fel de concesiuni cît de cît
importante.
14. Pentru mine asta-i suficient.
Noul sistem *nu* este arbitrar
nu este o harababură
nu este o „născocire“ sau o „utopie“
etc.
a fost verificat în practică.
15. Mai sint greutăți mari? E întru totul adevărat?
Se mai fac o mulțime de prostii? Perfect adevărat.
D a r caracterul, tipul prostiilor? Ale noastre?
Ale adversarilor?

$$2 \times 2 = 5$$

2 × 2 fac o *luminare de stearină*.

{ 2 exemple: Kolceak
pacea de la Versailles. }

16. Tocmai de aceea perspectivele revoluției mondiale sînt *excelente*.

Vor fi și mai bune dacă în viitor vom învăța
(asta v-o garantez) ((aparatul de))
stat e străin))

Pentru Internaționala Comunistă?

Rezoluția nu se poate citi, nu poate fi adusă
la îndeplinire.

N.B. ||||| Dacă această deficiență va fi îndreptată, se
va putea spune că și în acest sens *pers-
pectivele* sînt *excelente*.

Scris înainte de 13 noiembrie 1922

Publicat pentru prima oară în 1959,
în revista „Voprosi istorii KPSS” nr. 2

Se tipărește după manuscris

CONSPECTUL UNEI CUVÎNTĂRI
PENTRU CEL DE-AL X-LEA CONGRES GENERAL
AL SOVIETELOR DIN RUSIA²²²

1. A 5-a aniversare (Vladivostokul).
2. Războiul civil *a sudat* clasa muncitoare cu țărănimea, iar aceasta constituie *chezășia țării noastre de nebiruit*.
3. Războiul civil ne-a învățat și ne-a călit (Denikin et. Co. au fost buni *dascăli*; ne-au dat o învățătură temeinică; *cei mai buni lucrători ai noștri au fost cu toții în armată*).
3. *bis*: ... 3 *bis*: *d i p l o m a ț i a* (N.B.).

Aparatul e mai ușor de creat.

4. Și foametea din anul trecut am învins-o.
5. Acum ne ocupăm *exclusiv* de *e c o n o m i e*: cum (N.B.) *s ă n e a p r o p i e m* de socialism?
6. Nu altfel decât prin *n.e.p.*
7. *Verificarea timp de un an?*
8. *Finanțele*. Un *m i c p a s* înainte.
9. *Krițman*, 1920 — 16%; 1921 — 50%; 1922 — 60%²²³.
10. Dezvoltarea comerțului *i n t e r i o r*
11. — — și a celui exterior.
12. — Societățile mixte: *învățătura*.
13. Industria: industria ușoară *s - a r e d r e s a t*,
14. — — — cea grea e într-o situație *dificilă*, dar nu fără ieșire: un mic pas înainte a fost făcut.

15. *Uniunea centrală a cooperative-
lor de consum*: importanța ei deosebită.
16. Aparatul de stat în general: *cît se poate de prost;
sub nivelul culturii burgheze.*
(„ne-am speriat“ în XI. 1917); problema care se
pune este aceea a *ridicării întregului nivel de cul-
tură*, dar aceasta *necesită ani de zile.*
17. Sute de mii de funcționari în aparatul de stat.
Creștere.
- N. B. 18. Recensămîntul din 1922 (X—XI).
19. Rezultatele lui.
20. *Articolul lui Kin*²²⁴.
21. Nu reorganizări, ci *o nouă repartizare,*
plus *reducerea* aparatului.
22. *Asta cere mulți ani*: (noi sintem singuri,
pășim în fruntea mișcării, dar ar trebui ca *alte
țări să fie în fruntea ei.*)
23. Mai rapid (1917—1922)
mai încet (1922—1927??) („lozincă“).
24. Patronajul celulelor de la orașe asupra celor de la
sate și *viceversa.*

A dese ori: nu aparatul ne aparține nouă, ci noi
ii aparținem lui!!

Aprovizionarea cu materii prime etc. în *anul viitor!*
N. B. (pericolul).

*Scris în prima jumătate
a lunii decembrie 1922*

*Publicat pentru prima oară
la 27 septembrie 1925,
în ziarul „Pravda“ nr. 221*

Se tipărește după manuscris

*MATERIALE PENTRU ARTICOLUL
„CUM SĂ REORGANIZĂM RABKRINUL” **

1

PLANUL UNUI ARTICOL INTITULAT
„CE SĂ FACEM CU RABKRINUL ?”

1. — În ansamblu, aparatul nostru de stat este extrem de legat de vechiul spirit, extrem de îmbibat de el.

Pe această cale noi îl înnoim pe cât posibil.

2. — Maximum de operativitate a acestui tip de aparat, ca unul care are legături directe cu C.C.

3. — Maximum de autoritate.

4. — Nu vor fi oare atunci prea mulți membri în C.C.?

5. — Plenarele C.C. au căpătat caracter de conferințe încă în perioada precedentă a construcției noastre de partid.

6. — Se poate adopta o hotărâre cu privire la reducerea numărului de membri ai C.C. care asistă la ședințele organelor guvernamentale superioare (C.C.P., C.M.A., C.E.C. din Rusia etc.).

7. — Eventual se poate stabili ca ei să asiste pe rînd la aceste ședințe.

8. — Se poate stabili, de asemenea, ca ei să asiste pe rînd la ședințele colegiului Rabkrinului.

9. — O eventuală obiecție împotriva acestui plan : prea mulți revizori, prea multă supraveghere, prea mulți șefi care au dreptul să ceară răspuns imediat și care îi sustrag pe funcționari de la munca lor curentă etc.

10. — Răspuns : noi presupunem alt tip de componență a personalului I.M.Ț. decît cel obișnuit.

* Vezi volumul de față, p. 405—410. — *Nota red.*

11. — Prin ce se explică faptul că la Comisariatul poporului pentru afacerile externe componența personalului este mai bună? Și ce condiții se cer pentru a putea face și din I.M.Ț. un asemenea aparat înnoit?

12. — I.M.Ț. trebuie să procedeze imediat la organizarea muncii în chip nou pe baza celor cinci ani de experiență.

13. — În chip nou trebuie să organizeze munca și Secretariatul C.C. (organizarea inițierii noilor membri ai C.C. în toate detaliile muncii de conducere).

14. — O mai bună reglementare a ședințelor Biroului Politic decurge din însăși desfășurarea muncii.

15. — De pe urma sporirii numărului de membri ai C.C. va rezulta un plus important — diminuarea elementului personal, accidental, în hotărârile C.C. etc.

*Dictat nu mai târziu
de 9 ianuarie 1923*

*Publicat pentru prima oară în 1959,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI*

*Se tipărește după textul
consemnat de secretară
(un exemplar dactilografiat)*

2

CE SĂ FACEM CU RABKRINUL ?

Este neîndoielnic că problema Rabkrinului este la noi deosebit de dificilă. Pînă în prezent activitatea lui n-a dat rezultate, și problema organizării lui, ba chiar a utilității lui în general, rămîne deschisă.

Cred că cei ce se îndoiesc de necesitatea lui nu au dreptate. Totodată însă nu contest că problema aparatului nostru de stat și a îmbunătățirii lui apare foarte dificilă și e departe de a fi fost rezolvată.

Cu excepția Comisariatului poporului pentru afacerile externe, aparatul nostru de stat reprezintă în cel mai înalt grad o rămășiță a trecutului, prea puțin supusă unor schimbări radicale. El a fost doar ușor înnoit în veriga de sus. În rest, pentru a-l putea pune în funcțiune cum trebuie, statul muncitoresc-țăranesc — stat construit pe baze cu totul noi — a trebuit întotdeauna și trebuie și acum să concentreze în acest aparat, pe toate treptele lui ierarhice, membri de partid.

În sprijinul celor spuse de mine e suficient să amintesc cum am procedat noi în momentele periculoase ale războiului civil, concentrînd în Armata Roșie cele mai bune forțe ale partidului, mobilizînd pe cei mai buni dintre muncitorii membri de partid.

Și eu cred că, după toate încercările noastre de a reorganiza Inspekția muncitorească-țăranescă, putem spune că mai este încă una pe care încă n-am făcut-o. Și anume, n-am încercat să încredințăm această treabă muncitorilor

și țăranilor noștri, punându-i în fruntea partidului nostru ca membri ai C.C.

Această transformare a Rabkrinului eu o concep în felul următor : câteva zeci (50—75) de muncitori și țărani, bine verificați în ceea ce privește conștiinciozitatea și devotamentul, se aleg în C.C. al partidului pe lângă ceilalți membri ai C.C. Totodată aparatul Rabkrinului se reduce, în sfârșit (în sfârșit!), la câteva sute de lucrători, pe de o parte oameni cu multă experiență în domeniul de activitate al Rabkrinului în general, adică specialiști cu înaltă calificare atât prin cunoașterea aparatului nostru, cât și prin pregătirea teoretică în domeniul organizării muncii în instituții, ca și prin cunoașterea metodelor de verificare, de anchetă, și totodată bine familiarizați cu supravegherea generală a aparatului nostru, — iar pe de altă parte oameni care să facă parte din aparatul secretariatului, adică din aparatul auxiliar.

Noilor membri ai C.C., care au aceleași drepturi ca și ceilalți membri ai lui, li se trasează sarcina ca printr-o muncă perseverentă și îndelungată să studieze și să îmbunătățească aparatul nostru de stat. Toți ceilalți lucrători ai Rabkrinului primesc sarcina să-i ajute în această operă : unii ca foarte buni cunoscători ai acestui aparat și ai muncii Rabkrinului, alții ca lucrători cu funcții de secretari.

Comisariatul poporului pentru Inspekția muncitorească-țărănească ar putea să-și păstreze actuala sa structură și denumire de comisariat al poporului. Noii membri ai C.C. ar putea fi considerați ca vremelnic detașați la dispoziția lui. Comisarul poporului pentru Inspekția muncitorească-țărănească, ca și membrii colegiului său, ar putea să-și păstreze titlul, situația și drepturile actuale.

Care ar fi însă foloasele unei asemenea organizări ? În primul rând, am renunța o dată pentru totdeauna la orice reorganizări întreprinse fără o suficientă studiere a aparatului nostru. În al doilea rând, autoritatea acestui comisariat al poporului ar crește dintr-o dată atât datorită faptului că la activitatea lui vor participa membri ai C.C., cât și datorită reducerii la câteva sute a numărului lucrătorilor săi. Căci de la situația actuală, când lucrătorii Comisariatului poporului pentru Inspekția muncitorească-țără-

nească trăiesc, de regulă, din mila instituțiilor inspectate de ei, am trece imediat la o situație în care maximum de independență a acestor lucrători ar fi garantat fie de un salariu foarte mare (ceea ce se poate realiza prin reducerea personalului la câteva sute de funcționari superiori temeinic verificați și cu înaltă calificare), fie de aceia dintre auxiliarii din aparatul secretariatului care s-ar afla sub controlul și supravegherea permanentă atât a sus-menționaților membri ai C.C., cât și a pușinilor specialiști care vor fi rămas după verificarea atentă a statului de funcțiuni al acestui comisariat.

Noii membri ai C.C. ar primi sarcina să studieze cu mai multă atenție și grijă aparatul nostru de stat în toate ramificațiile lui, inclusiv trusturile de stat.

Acest lucru nu se poate face repede. De aceea nu li s-ar fixa lor un termen precis pentru aducerea la îndeplinire a sarcinii primite. Pe de altă parte, ei ar putea conta pe câțiva ani de lucru, în care scop unii membri ai C.C. vor fi înlocuiți de alții pentru îndeplinirea aceleiași sarcini, adică printr-o hotărîre a congresului partidului am garantat membrilor C.C. posibilitatea de a lucra aici câțiva ani și de a reveni apoi la munca lor anterioară.

Lenin

9 ianuarie 1923
Consemnat de M. V.

CE SĂ FACEM CU RABKRINUL ?

(continuare)

Prevăd că acest plan va provoca o mulțime de obiecții, în majoritate sugerate de urletul furibund al celor mai rele dintre vechile elemente din aparatul nostru de stat, care au rămas cu adevărat vechi, adică prerevoluționare. Se va spune că asta va crea un haos total în muncă, că membrii C.C., neștiind ce au de făcut, vor cutreiera fără rost comisariatele poporului, instituțiile, stînjenind peste tot munca aparatului, cerînd lămuriri etc. etc.

Mie mi se pare că natura acestor obiecții le trădează îndeajuns sursa și de aceea nici nu merită, cred, vreun răspuns. E de la sine înțeles că, dacă se presupune un personal cu componență de tip obișnuit, probabil că o parte, cel puțin, din aceste obiecții ar fi îndreptățite. Dar nu trebuie uitat că noi presupunem în acest comisariat al poporului o altă componență a personalului decât cea de tip obișnuit, considerînd că în el vom trimite numai muncitori dintre cei mai buni, pe care, după ce îi va fi verificat, congresul partidului va găsi că merită să fie aleși în C.C. Cred că prin aceasta garantăm că pe viitor componența Comisariatului poporului pentru I.M.Ț. nu va fi calitativ mai rea decât aceea a celui mai bun dintre comisariatele noastre, și anume Comisariatul poporului pentru afacerile externe. Cum se explică faptul că la acest din urmă comisariat componența personalului este cea mai bună dintre toate? În primul rînd prin aceea că acolo nu au putut să rămîină prea mulți diplomați de factură veche, în al doilea rînd prin faptul că acolo i-am selecționat din nou pe tovarăși, i-am selecționat exclusiv după noile criterii, potrivit cu sarcinile noi, în al treilea rînd prin aceea că acolo, la Comisariatul poporului pentru afacerile externe, nu există atîția lucrători adunați la împlinire și cu apucături întru totul identice cu cele ale vechilor cinovnici ca la celelalte comisariate, și, în al patrulea rînd, prin faptul că activitatea Comisariatului poporului pentru afacerile externe se desfășoară sub conducerea nemijlocită a Comitetului nostru Central. Acesta e, la drept vorbind, singurul dintre comisariatele noastre care a fost în întregime reînnoit, care lucrează efectiv pentru puterea muncitorească-țărănească și în spiritul ei, și nu e doar considerat a lucra așa, cum sînt celelalte comisariate, unde în realitate se lucrează în masă împotriva ei sau nu în spiritul ei.

Să vedem acum ce condiții se cer pentru a putea transforma și Rabkrinul într-un asemenea aparat realmente înnoit? Prima condiție — conștiinciozitatea va fi în întregime asigurată prin selecționare; a doua condiție — lucrătorii să posedे înalte însușiri în sensul devotamentului lor față de cauză și al capacității lor; a treia condiție — lucrătorii să fie aproape de instanța supremă a parti-

dului și să fie egali în drepturi cu cei ce conduc partidul nostru, iar prin el și întregul nostru aparat de stat.

Mi s-ar putea obiecta că nici conștiinciozitatea, nici prestigiul de membru de partid nu va putea suplini ceea ce este esențial în cazul de față, și anume : competența, cunoașterea aparatului nostru de stat și a modului în care urmează să fie efectuată transformarea lui.

La aceasta răspund că, în propunerea mea, una dintre condițiile esențiale este aceea că noi nu ne așteptăm ca munca noului comisariat să dea rezultate rapide, ci presupunem că ea va dura mulți ani, ceea ce înseamnă că problema se reduce la organizarea activității acestui comisariat.

Și în această privință mă consider îndreptățit să presupun că atît activiștii noștri de partid, cît și conducătorii actualei noastre Inspecții muncitorești-țărănești au acumulat destulă experiență, destule cunoștințe, destulă pricepere și alte însușiri pentru a putea organiza în mod rațional instruirea noilor membri ai C.C., instruire care se va face în practică, adică îmbinînd inițierea lor în toate detaliile muncii aparatului nostru de stat cu inițierea lor în domeniul realizărilor științei contemporane a statului burghez pe linia bunei organizări a muncii diferitelor categorii de funcționari.

Lenin

13 ianuarie 1923
Consemnat de L. F.

CE SĂ FACEM CU RABKRINUL ?

(continuare 2)

Consider ca ceva de la sine înțeles că I.M.Ț. va proceda imediat, pe baza celor cinci ani de experiență, la organizarea muncii într-un chip nou ; va împărți pe noii lucrători într-o serie de grupe, cărora le va repartiza sistematic munca ; grupele vor fi împărțite în : grupe care se

documentează periodic în mod concret asupra experienței din străinătate ; grupe care studiază teoretic rezultatele obținute de știința contemporană în domeniul organizării muncii în general și a muncii de conducere în special. Toți lucrătorii I.M.Ț. vor fi repartizați la rezolvarea lucrărilor care le vor fi încredințate în mod sistematic de jos și pînă sus, în diferite funcții și în diferite domenii ale administrației, în diferite localități, în diferite condiții de muncă sub raportul naționalității populației etc.

Într-un cuvînt, presupun că tovarășii de la I.M.Ț. au învățat cîte ceva în acești cinci ani și că vor ști să aplice la noua organizare a acestui comisariat cunoștințele dobîndite. În afară de aceasta, nu trebuie să uităm că avem, pare-se, vreo trei instituții științifice care se ocupă cu problemele organizării muncii (Institutul central al muncii, grupul de la I.M.Ț. anume desemnat în acest scop și grupul de la Comisariatul poporului pentru problemele militare). Recent a avut loc o conferință a acestor trei grupuri²²⁵ și se poate spera că de aci înainte activitatea lor va fi mai bine organizată, mai armonioasă și mai eficientă decît pînă acum.

Cum ar trebui, cred, să-și reorganizeze munca Secretariatul Comitetului nostru Central ? Firește, faptul că C.C. va avea cîteva zeci de membri va reclama o nouă organizare a muncii. Dar trebuie să remarc că noi am și trecut efectiv la organizarea plenarelor Comitetului nostru Central după tipul unor conferințe superioare. Acum este necesar să organizăm inițierea acestor noi membri ai C.C. în întreaga sferă de activitate a C.C. și familiarizarea lor cu metodele de investigare a muncii instituțiilor superioare de stat. Orice întîrziere în îndeplinirea acestei sarcini va însemna neîndeplinirea uneia dintre principalele noastre îndatoriri, și anume îndatorirea de a folosi faptul că deținem puterea pentru a familiariza cele mai bune elemente din rîndurile maselor muncitoare cu toate amănunțele muncii de conducere. Asemenea măsuri ca : reglementarea mai judicioasă a ședințelor Biroului nostru Politic, ținerea lor de două ori pe săptămîină și scurtarea duratei lor, pregătirea mai bună a tuturor documentelor necesare pentru aceste ședințe și punerea lor la dispoziția tuturor membrilor Co-

mitetului Central în timp util, — în prezent toate aceste măsuri decurg din întreaga desfășurare a muncii și sînt de o stringentă necesitate, așa încît cu greu pot fi imaginate obiecții de un fel sau altul împotriva lor. Aceasta va impune, firește, sporirea cheltuielilor pentru retribuirea persoanelor însărcinate cu lucrări de secretariat, dar ar fi o nechibzuință să ne zgîrcim la banii necesari în acest scop.

În afară de aceasta, nu vă voi ascunde că, după părerea mea, principalul folos de pe urma măririi numărului membrilor C.C. va fi diminuarea elementului personal, accidental din hotărîrile lui, o mai bună pregătire a acestor hotărîri, o mai temeinică verificare a tuturor afirmațiilor ce se fac în ședințele C.C. și, în consecință, o mai mare stabilitate a Comitetului nostru Central atît în sensul continuității muncii sale, cît și al rezistenței la sciziunile pe care le-ar putea provoca insuficiența legăturilor lui cu masele.

Lenin

13 ianuarie 1923
Consemnat de L. F.

Dictat la 9 și la 13 ianuarie 1923

*Publicat pentru prima oară în 1959,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI*

*Se tipărește după textul
consemnat de secretară
(un exemplar dactilografiat)*

ANEXE

DECLARAȚIE CU PRIVIRE LA TRANSMITEREA
CĂTRE G. V. CICERIN A ÎMPUTERNICIRILOR
DE PREȘEDINTE AL DELEGAȚIEI SOVIETICE
LA CONFERINȚA DE LA GENOVA

Le Soussigné, Président du Conseil des Commissaires du Peuple de la République Socialiste Fédérative des Soviets de Russie, Président de la Délégation de Russie à la Conférence Européenne, déclare par les présentes que son surchargement par des affaires d'Etat et l'état non pas absolument satisfaisant de sa santé faisant impossible son départ de Russie, il transmet en vertu de la Résolution de la session Extraordinaire du Comité Central Executif Panrusse en date du 27 Janvier 1922, tous les droits de Président de la Délégation Russe au citoyen G. V. Tchitcherine, vice-Président de la Délégation de Russie.

Moscou, au Kremlin, le 25 mars 1922.

Vl. Oulianoff (Lénine)

*Publicat pentru prima oară
(în facsimil) la 24 aprilie 1962
în ziarul „Pravda” nr. 114*

*Se tipărește după originalul
semnat de V. I. Lenin*

DECLARAȚIE CU PRIVIRE LA TRANSMITEREA
CĂTRE G. V. CICERIN A ÎMPUTERNICIRILOR
DE PREȘEDINTE AL DELEGAȚIEI SOVIETICE
LA CONFERINȚA DE LA GENOVA

Subsemnatul, președinte al Consiliului Comisarilor Poporului al Republicii Sovietice Federative Socialiste Ruse, președinte al delegației ruse la Conferința Europeană, declar prin prezenta că, deoarece importante treburi de stat și starea nesatisfăcătoare a sănătății mele fac imposibilă plecarea mea din Rusia, în baza rezoluției ședinței extraordinare din 27 ianuarie 1922 a Comitetului Executiv Central din Rusia transmit cetățeanului G. V. Cicerin, vicepreședinte al delegației, toate drepturile mele de președinte al delegației ruse.

Moscova, Kremlin, 25 martie 1922

Vl. Ulianov (Lenin)

*Publicat pentru prima oară în 1961,
în cartea „Ideile lui Lenin
trăiesc și înving”, Moscova*

Tradus din limba franceză

**CHESTIONAR PENTRU DELEGAȚII
LA CONGRESUL AL XI-LEA AL P.C. (bolșevic)
DIN RUSIA**

1. Numele, prenumele, numele după tată..... Ulianov Vladimir Ilici*
2. Participați cu drept de vot

consultativ
deliberativ
3. Delegație nr. :
4. Delegat din partea organizației..... Moscova
5. Vîrsta..... 52 de ani
6. Naționalitatea..... rusă
7. Studii.....superioare
8. Din ce grup social considerați că faceți parte
(muncitor, țăran, funcționar) ?
9. Cîți ani ați lucrat în profesiunea dv. ? 28 de ani, ca publicist
10. Ce muncă de partid îndepliniți în prezent ?..... membru al C.C.
al P.C. din Rusia
11. Ce muncă îndepliniți în prezent pe linie de stat ?.....președinte al
Consiliului Comisarilor Poporului și al C.M.A.
12. Dacă participați în prezent :

a) la cooperatie	}	la nici una
b) la mișcarea sindicală		
13. De cînd sînteți membru al P.C. din Rusia ?..... de la începutul
înfiiințării lui (1895)
14. Dacă ați făcut parte din alte partide, cînd și din ce partide :.....Nu

Semnătura *V. Ulianov (Lenin)*

Anul 1922, luna martie ziua 27.

*Publicat pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

*Se tipărește după formularul
completat în parte de V. I. Lenin*

* Răspunsurile culese cu petite sînt scrise de M. I. Ulianova. — *Nota red.*

JURNALUL
SECRETARELOR DE SERVICIU
ALE LUI
V. I. LENIN ²²⁶

21 noiembrie 1922—6 martie 1923

21 noiembrie, dimineața (însemnări făcute de N. S. Allilueva).

În cursul dimineții Vladimir Ilici l-a primit pe Gorbunov. La 11 și 30 min. vine Kamenev; la ora 6 e ședință ²²⁷. Nu s-a primit nici o dispoziție. La Lidia Aleksandrovna [Fotieva] se află o hîrtie ²²⁸ spre votare *, despre care Vladimir Ilici a rugat să i se reamintească între 5 și 6, ca să discute cu Stalin. Dar Lidia Aleksandrovna a luat-o și a spus că ea îi va da lămuririle pe care vrea să le ceară de la Stalin, așa că nu e nevoie să i se reamintească; îi va reaminti Lidia Aleksandrovna; Kamenev 10 și 15 min—10 și 45 min.

21 noiembrie, după-amiază.

Huskel — 11 și 30 min. } programați pentru
Stalin — 12 și 30 min. } 22 noiembrie **

Referitor la Huskel și Lers (translatorul) s-au dat dispoziții la comandamentul gărzii.

22 noiembrie, dimineața (însemnări făcute de N. S. Allilueva).

I. În cursul dimineții nu s-a primit nici o dispoziție. Persoanele programate au fost primite în audiență.

Însemnări la rubrica „Executarea” :

* Vladimir Ilici și-a dat votul. Hîrtia a fost trimisă la Biroul Politic. S-a comunicat și lui Cicerin și lui Stalin. Volodiceva.

** Huskel — prin Kamenev. Lers — translator. Stalin — însărcinarea a fost îndeplinită. Au fost amîndoi.

[Pentru] după-amiază — Kivdilo și Brodovski la ora 6 (muncitori de la fabrica de porțelanuri) * ; audiența lor va decurge în felul următor : în jurul orei 6 ei vor sosi în biroul lui Gorbunov, care va sta de vorbă cu ei și ne va comunica nouă ; atunci Vladimir Ilici va intra acolo pentru puțină vreme.

Trebuie date dispoziții cu privire la eliberarea permisului de intrare (pe poarta Troițki).

II. Vladimir Ilici ne-a dat să tritem tuturor membrilor Biroului Politic și lui Cicerin o scrisoare strict secretă cu privire la propunerea lui Huskel ; s-au transmis lui Nazaretian ²³⁰ 8 exemplare pentru a fi trimise spre votare **. A se verifica la Burakova ²³¹, — s-au primit.

III. A se da la semnat lui Vladimir Ilici hîrțiile de la Gorbunov adresate prezidiului celui de-al V-lea Congres general al Sindicatului lucrătorilor din aparatul de stat ²³² (după semnare se vor restitui lui Gorbunov).

23 noiembrie, dimineața (însemnări făcute de N. S. Allilueva).

De la 11 pînă la 2 și 30 min. se va ține la Vladimir Ilici o ședință a Biroului Politic. Deocamdată nu s-au primit nici un fel de dispoziții.

Dacă Vladimir Ilici va întreba de scrisoarea către Hoover, trebuie să i se spună că de întocmirea ei se ocupă Cicerin. Huskel pleacă azi la ora 7 și 20 min. Scrisoarea va fi transmisă prin Lander (cum a cerut Vladimir Ilici). Pentru după-amiază nu e fixată nici o audiență deocamdată.

23 noiembrie, după-amiază (însemnări făcute de Ș. M. Manucearianț).

Ora 5 și 40 min. Vladimir Ilici a fost în biroul său. A întrebat dacă n-a sosit un plic de la Skleanski și cînd va fi gata procesul-verbal al ședinței Biroului Politic și cum se procedează la întocmirea lui. L-am întrebat pe Sklean-

Însemnări la rubrica „Executarea” :

* Kivdilo și Brodovski au fost înștiințați prin Zaks ²²⁹ ; toate datele referitoare la ei se pot afla de la Zaks.

** S-au transmis la ora 15 și 20 min., cu nr. 8 565.

ski, care a promis că va trimite plicul la 24 noiembrie dimineața.

Ora 6 și 45 min. — un plic pentru Sokolnikov.

Ora 8 și 5 min. Vladimir Ilici a vrut să vorbească cu Stalin, care însă se afla într-o ședință a Secretariatului Comitetului Central. Vladimir Ilici a spus: „Deseară sau mâine dimineață, acum nu face să-l deranjați“. La ora 8 și 30 min. a plecat.

Vladimir Ilici a răsfoit toate cărțile nou apărute. I-am transmis lui Vladimir Ilici un plic de la Zinoviev²³³ și un material de la Zaks. Vladimir Ilici a cerut ordinea de zi a ședinței Consiliului Comisarilor Poporului, mi-a dat la tradus o scrisoare din limba rusă în limba engleză. La ora 10 și 5 min. Vladimir Ilici a plecat.

24 noiembrie, dimineața (însemnări făcute de N. S. Allilueva).

Vladimir Ilici a vrut să-l primească în audiență pe Meisner (de la Direcția piscicolă); probabil că azi îl va primi, deocamdată nu se știe precis.

Probabil că după-amiază sau mâine Vladimir Ilici va primi în audiență pe Skleanski și pe Panțendjanski în problema programului de construcții navale*.

Vladimir Ilici a rugat ca astă-seară să se asigure posibilitatea de a chema la telefon pe Irsman și Harden — reprezentanții partidului australian; de la 5 la 9 seara vor aștepta la hotelul „Lux“, camera 294; legătura se poate face prin comandamentul gărzii.

A sunat Burakova, a rugat să i se supună lui Vladimir Ilici spre votare propunerea lui Cicerin privind telegrama lui Vorovski în problema strâmtorilor**²³⁴.

24 noiembrie, după-amiază (însemnări făcute de Ș. M. Manuceariant).

Înainte de ședință, Vladimir Ilici l-a primit pe Kame-nev. De la 6 până la 7 și 30 min. Vladimir Ilici a participat la ședința Consiliului Muncii și Apărării. De la Biroul Politic i s-a transmis lui Vladimir Ilici spre votare hotărârea privind componența comisiei instituite în legătură cu de-

Însemnări la rubrica „Executarea“ :

* Skleanski a fost primit în audiență.

** S-a expediat seara la Biroul Politic.

clarația C.C. al Partidului Comunist din Gruzia ²³⁵. Vladimir Ilici nu s-a pronunțat.

Ne-a înmînat votul său în problema strîmtorilor spre a fi transmis Biroului Politic. Între 7 și 30 min. și 8 și 30 min. — Skleanski, apoi Krjijanovski — în locuința sa.

25 noiembrie, dimineața (însemnări făcute de N. S. Allilueva).

Vladimir Ilici nu se simte bine, a stat în cabinet numai cinci minute, a dictat la telefon trei scrisori, urmînd ca mai tîrziu să se intereseze de răspunsurile primite.

Maria Ilinicina [Ulianova] a spus să nu-l deranjăm cu nimic ; dacă va întreba de răspunsuri, să ne adresăm cui trebuie. Nici o audiență ; deocamdată nici o dispoziție. Sînt două plicuri de la Stalin și de la Zinoviev ²³⁶ ; fără dispoziție și aprobare specială să nu pomenim de primirea lor.

25 noiembrie, după-amiază.

A venit la ora 6. A vorbit la telefon timp de cîteva minute. De la 6 și 30 min. pînă la 7 și 30 min. a fost la el A. D. Țiurupa. După aceea Vladimir Ilici a plecat imediat, rugînd ca toate hîrțile primite de la Kamenev și aflate în cele două mape de pe masa sa să fie transmise lui Țiurupa, iar articolul privind concesiunea Urquhart să fie trimis lui Cicerin ²³⁷. Aceste dispoziții au fost executate. (Dar o parte din materiale se află la Nikolai Petrovici [Gorbunov] sau la arhivă.)

Cicerin a rugat să transmitem că ar dori să primească instrucțiuni personale în problema concesiunii Urquhart. El (Cicerin) pleacă mîine seară. Rugămîntea lui trebuie comunicată duminică dimineața. (Încă nu s-a comunicat.)

Între 8 și 30 min. și 8 și 45 min. — convorbire telefonică. Gorbunov a rugat să-i trimitem toate materialele referitoare la trusturi, problemele finanțării și informațiile primite de la secretariatul lui Kamenev, deoarece Vladimir Ilici l-a rugat să le prezinte lui Țiurupa. Părerile despre trusturi și informațiile venite de la Kamenev fuseseră deja trimise lui Țiurupa, care, primindu-le, a rugat să i le lă-

săm cîtva timp pentru a le studia. Probabil că Nikolai Petrovici a mai dat niște materiale.

Plicurile nu le-am arătat. Dar toate sînt, probabil, foarte importante. Această chestiune ar trebui discutată cu Lidia Aleksandrovna.

26 noiembrie, duminică, dimineața (însemnări făcute de Ș. M. Manuceariant).

Vladimir Ilici a venit la ora 12, a vorbit la telefon, a ales niște cărți și a luat cu el cîteva din ele. La ora 1 și 30 min. a plecat, luînd cu el cîteva dintre cărțile alese, raportul lui V. Miliutin²³⁸ și alte hîrtii.

26 noiembrie, duminică, după-amiază (însemnări făcute de Ș. M. Manuceariant).

Vladimir Ilici a venit la ora 6 și 50 min., a vorbit la telefon, la 7 și 30 min. a venit Țiurupa. La 8 și 30 min. a plecat Țiurupa ; după el a plecat și Vladimir Ilici.

27 noiembrie, dimineața (însemnări făcute de N. S. Allilueva).

În jurul orei 12 Vladimir Ilici a venit în cabinetul său ; n-a întrebat de nimeni și în curînd a plecat. Prin Nadejda Konstantinovna a cerut toate materialele cu privire la comerțul exterior ; tot materialul i-a fost trimis în apartamentul său. Deocamdată nici o dispoziție, nici o audiență. Nu s-a primit nici o corespondență.

27 noiembrie, după-amiază (însemnări făcute de M. A. Volodiceva).

Gorbunov a rugat, dacă se poate, să se dea la semnat lui Vladimir Ilici o hîrtie de la Zinoviev în legătură cu Münzenberg (dacă a fost primită) și să i se trimită lui (adică lui Gorbunov) materialele referitoare la comerțul exterior, deoarece Vladimir Ilici l-a rugat să le prezinte lui Țiurupa. Dar în cursul zilei de azi Vladimir Ilici nu ni le-a dat. Ele se află în apartamentul său. Din partea lui Vladimir Ilici nu s-a primit nici o dispoziție. La ora 6 și ceva am dat dispoziție la comandamentul gărzii să-l lase pe Kramer²³⁹ să vină în apartamentul lui Vladimir Ilici.

Au sosit multe plicuri. E și corespondență de la Berlin.

28 noiembrie, dimineața (însemnări făcute de N. S. Allilueva).

Vladimir Ilici n-a venit în cabinetul său, a vorbit de două ori la telefon cu Lidia Aleksandrovna *. A cerut articolul lui Sorokin din „*Ekonomiceskaia Jizn*” din 26 noiembrie ²⁴¹ cu privire la cele 159 de directive **, apoi a dat Lidiei Aleksandrovna o serie de însărcinări ; pentru după-amiază nu a dat deocamdată nici o dispoziție ; nu las nici un plic.

28 noiembrie, după-amiază (însemnări făcute de Ș. M. Manuceariant).

La ora 7 și 45 min. Vladimir Ilici a rugat să-l găsească pe Avanesov și să-l întreb dacă are posibilitatea să-l cheme la telefon pe dînsul. A sunat a doua oară și mi-a dat numărul său. I-am comunicat lui Vladimir Ilici că Avanesov e la o ședință a colegiului Inspecției muncitorești-țărănești. „Atunci nu trebuie, te voi suna mîine dimineață”. De la Gorbunov s-a primit o hîrtie la semnat ; hîrtia este adresată Prezidiului Comitetului Executiv Central din Rusia, în copie lui Bogdanov și Fomin ²⁴², și în ea se cere ca C.E.C. din Rusia să reexamineze problema trecerii fabricilor de impregnare a traverselor de la Consiliul economic superior la Comisariatul poporului pentru căile de comunicație ²⁴³. Vladimir Ilici a semnat-o (acasă și a trimis-o la secretariat).

29 noiembrie, dimineața (însemnări făcute de N. S. Allilueva).

Vladimir Ilici a venit în cabinetul său la ora 12 și 20 min. ; l-a chemat pe Stalin, care a stat la el pînă la ora 13 și 40 min. Pentru după-amiază nu s-a primit nici o dispoziție. Nici plicuri n-au sosit deocamdată.

29 noiembrie, după-amiază (însemnări făcute de M. A. Volodiceva).

De la Biroul Politic s-a comunicat (cu adresa înregistrată la nr. 8 812) că problema republicilor unionale va

Însemnări la rubrica „Executarea” :

* Vezi fișa suplimentară ²⁴⁰.

** Articolul a fost decupat, lipit și trimis acasă.

fi discutată în Biroul Politic mâine (s-a trimis nu cu titlu informativ, ci spre examinare)²⁴⁴.

Vladimir Ilici a avut convorbiri telefonice de la 5 și 30 min. pînă la 6. A întrebat dacă nu s-a primit de la Stalin o hîrtie cu privire la programul de reparații navale. Timp de cîteva minute a discutat la telefon cu Kamenev. A dictat la telefon observațiile sale pe marginea programului de reparații navale, pe care m-a rugat să le trimit lui Stalin și lui Kamenev (dispoziția a fost executată)²⁴⁵.

A întrebat dacă i s-a telegrafiat lui Huskel la Londra. Secretarul de serviciu din cabinetul lui Cicerin a răspuns afirmativ *. Mîine dimineată va trimite o informare în scris.

Vladimir Ilici a fost încunoștințat.

De la ora 7 și 50 min. pînă la 8 și 55 min. a fost la el Avanesov. Au discutat în cabinet. A plecat la ora 9. În timpul convorbirii cu Avanesov s-a interesat de data convocării plenarei Comitetului Central. Mîine această chestiune va fi discutată în Biroul Politic (împreună cu ordinea de zi) ; la ultima plenară a C.C. se hotărîse ca plenara C.C. să fie convocată în preajma congresului Sovietelor. Acest lucru s-a comunicat lui Vladimir Ilici²⁴⁶.

30 noiembrie, dimineata (însemnări făcute de N. S. Allilueva).

La ora 1 și 10 min. Vladimir Ilici a venit în cabinetul său de lucru, m-a chemat la telefon și m-a rugat să-i aduc numărul din 13 octombrie a.c. al ziarului „Poslednie Novosti“ ; îl interesează un articol al lui Peșehonov²⁴⁷. L-am găsit și l-am dus în apartamentul lui Vladimir Ilici. În cabinetul său de lucru Vladimir Ilici a stat numai 5 minute și imediat a plecat acasă. Nu s-a primit nici o dispoziție. Nici plicuri n-au sosit deocamdată. Lidia Aleksandrovna m-a rugat să notez — cu titlu pur informativ — că plicurile de la Huskel și Cicerin pentru Vladimir Ilici au fost transmise lui Kamenev.

Insemnare la rubrica „Executarea“ :

* Copia telegramei i s-a trimis lui Huskel sub semnătura lui Litvinov. Primită la 30 noiembrie.

30 noiembrie, după-amiază (însemnări făcute de Ș. M. Manucearianț).

Vladimir Ilici a venit în cabinetul său la ora 6 și 45 min., a întrebat ce e nou și când s-a terminat ședința Biroului Politic ; l-am anunțat pe Vladimir Ilici că au sosit cărți noi, a cerut să i le aduc. A restituit ziarul „Poslednie Novosti“ din 13 octombrie.

La ora 7 și 55 min. a venit la el Adoratski, care a stat pînă la 8 și 40 min. Vladimir Ilici a vorbit la telefon. A cerut procesul-verbal al ședinței Biroului Politic ; i l-am dat. Vladimir Ilici a cerut să păstrez exemplarul de proces-verbal. A cerut de asemenea să păstrez cu deosebită grijă cartea lui Engels „Testament politic“. A restituit cărțile noi văzute de el. La ora 9 Vladimir Ilici a plecat.

1 decembrie, dimineața (însemnări făcute de N. S. Allilueva).

La 11 și 20 min. Vladimir Ilici a sunat-o pe Lidia Aleksandrovna și a cerut ca pentru ora 12 să fie programat Molotov*.

De la 12 pînă la 1 și 30 min. a fost la el V. M. Molotov împreună cu Sîrșov. Pentru după-amiază nu s-a primit deocamdată nici o dispoziție. Nici plicuri n-au sosit.

1 decembrie, după-amiază (însemnări făcute de Ș. M. Manucearianț).

Vladimir Ilici a venit la ora 5 și 30 min. ; la 5 și 45 min. a venit Țiurupa.

La ora 7 au venit Irsman, Harden și translatorul Voitinski ; au plecat la 8 și 40 min. La 8 și 45 min. a plecat și Vladimir Ilici.

2 decembrie, dimineața (însemnări făcute de N. S. Allilueva).

Vladimir Ilici a venit la ora 12 și 30 min. ; n-a stat decît 10 minute. A chemat-o pe Lidia Aleksandrovna și a rugat-o ca pînă la ora 6 să-i pregătească materialele cu privire la Direcția piscicolă pentru întrevvedere cu Knipovici, care trebuie să fie fixată pentru ora 7 după-amiază.

Însemnare la rubrica „Executarea“ :

* Molotov fusese deja programat pentru această oră.

Materialele se află la Gorbunov ; trebuie îngrijit ca pînă la ora 6 totul să fie la noi. Se va da dispoziție la toate posturile ca Knipovici să fie lăsat să treacă, deoarece nu are permis de intrare.

Dimineața a fost la Vladimir Ilici medicul, care i-a spus că o dată la două luni sau chiar în fiecare lună trebuie să plece pentru cîteva zile la odihnă. Marți încă nu are voie să prezideze ; joi îi va permite, dar nu pentru mult timp ; după aceea să plece neapărat pentru cîteva zile.

A sunat Gorbunov și a rugat ca la prima posibilitate să i se comunice lui Vladimir Ilici că Rîkov a plecat din Tiflis la 1 decembrie, cu un tren rapid ; să i se comunice neapărat, deoarece Vladimir Ilici se interesează foarte mult de această plecare.

Vladimir Ilici a cerut ca pentru ora 8 să fie programat Kamenev (a sunat la ora 14 și 5 min.).

Trebuie amintit Lidiei Aleksandrovna să afle de la Vladimir Ilici despre care articol al lui Kin²⁴⁸ i-a vorbit el lui Țiurupa, deoarece acesta nu-l poate găsi nicidecum.

2 decembrie, după-amiază.

Vladimir Ilici se află în cabinetul său de lucru de la ora 6 și 30 min. ; de la 7 la 8 — Knipovici ; de la 8 la 9 și 15 min. — Kamenev.

Mi-a dat o scrisoare în limba engleză și a cerut să aflu cînd pleacă Irsman. A fost întrebător administratorul hotelului „Lux“, Kaizer, care a comunicat că Irsman nu pleacă astăzi și că mîine va spune precis data plecării *. A se comunica lui Vladimir Ilici acest răspuns, restituindu-i-se totodată scrisoarea.

A semnat scrisoarea către Münzenberg **²⁴⁹, dar cu rezerva că, după părerea sa, începutul scrisorii nu e scris într-o germană corectă. A cerut să-i las o copie (nr. 8 579) la secretariat.

Pe masa lui se află la semnat o scrisoare către Sviderski, copia e la noi. Dacă o semnează, trebuie expediată la destinație ²⁵⁰.

Insemnări la rubrica „Executarea“ :

* Kaizer comunică : Irsman nu știe nici el precis cînd va pleca, dar știe ca va mai rămîne aici multă vreme, poate chiar cîteva luni.

** Scrisoarea a fost transmisă lui Münzenberg prin Gorbunov. M. Volodiceva.

Gorbunov a trimis tăieturi din ziare* : o mapă cu materiale proaspete, alta cu materiale mai vechi. Sînt materiale pe care Vladimir Ilici le-a cerut pentru cuvîntarea sa la congresul Sovietelor. Ar trebui, cred, s-o întrebăm pe Lidia Aleksandrovna dacă i le putem da duminică.

Vladimir Ilici a cerut să afllu de la Belenki²⁵¹ data (precisă) a sosirii lui Rîkov și Dzerjinski**. Ține neapărat să știe cînd sosesc. Încă nu l-am întrebat pe Belenki.

S-a comunicat lui Vladimir Ilici că Frumkin pregătește materialele și că le va trimite luni dimineață sau duminică după-amiază.

Vladimir Ilici a cerut de cîteva ori lui Gorbunov memoriul lui Mihailovski în problema financiară. Trebuie să fie la Nadia [Allilueva]. Cere ca, atunci cînd Gorbunov nu va mai avea nevoie de cele două memorii ale lui Mihailovski și de memoriul lui Krasnoșcekov, acestea să-i fie restituite²⁵². A plecat la ora 9 și 30 min.

3 decembrie, dimineața (însemnări făcute de S. A. Flakserman).

Vladimir Ilici a venit la ora 2. A cerut să chem o stenografă. Volodiceva n-a fost găsită acasă, și Vladimir Ilici a rugat să n-o caut, deoarece are puțin de scris și va scrie singur. Am comunicat lui Vladimir Ilici răspunsul lui Belenki cu privire la sosirea lui Rîkov și Dzerjinski, precum și răspunsul lui Kaizer cu privire la plecarea lui Irsman. Vladimir Ilici a cerut să afllu prin Voitinski, care lucrează la Comintern și care știe englezește, cînd îi trebuie lui Irsman scrisoarea.

Vladimir Ilici a stat în cabinetul său 20 de minute și apoi a plecat.

Însemnări la rubrica „Executarea” :

* Au fost puse pe biroul lui Vladimir Ilici.

** Belenki a comunicat că Dzerjinski pleacă din Tiflis în jurul datei de 8 decembrie, că în drum se va opri pentru o inspecție și pe la 13 decembrie va sosi la Moscova. Rîkov a plecat din Tiflis la 2 decembrie și va fi aici în dimineața zilei de 4 decembrie. (În privința sosirii lui Rîkov va verifica încă o dată și va telefona.) Belenki a revenit la telefon și a spus că Rîkov va sosi azi la ora 6 după-amiază ; a spus că vrea să verifice încă o dată și apoi o să telefoneze. A cerut relații pe linie.

3 decembrie, duminică, după-amiază (însemnări făcute de S. A. Flakserman).

Vladimir Ilici a venit în cabinetul său la ora 6 după-amiază.

Belenki a telefonat că, după cum comunică Comisariatul poporului pentru căile de comunicație, Rîkov a plecat din Baku la 3 decembrie, iar la 5 decembrie e așteptat să sosească la Rostov. I s-a telegrafiat lui Dzerjinski să verifice exactitatea acestei știri. Lui Vladimir Ilici nu i-ani transmis nimic.

La ora 6 și 45 min Vladimir Ilici a cerut să-i comunice lui Avanesov că a primit scrisoarea lui, a citit-o și ar vrea mai întâi să discute cu el la telefon. Se va comunica mâine dimineață.

La ora 7 Vladimir Ilici a plecat din cabinet.

4 decembrie, dimineața (însemnări făcute de N. S. Allilueva).

Vladimir Ilici a venit în cabinetul său de lucru la ora 11 și 5 min. A cerut să aflu cu precizie când sosește Rîkov *. La ora 10 și 40 min. m-a chemat la telefon și mi-a cerut să-l programez pe Avanesov pentru ora 11 dimineața. Avanesov a venit la 11 și 15 min. și a plecat la 12 și 10 min ; au discutat despre comerțul exterior. La ora 12 și 30 min. Vladimir Ilici s-a dus în cabinetul lui Gorbunov, apoi s-a întors și a început să dicteze Volodicevei la telefon ; la ora 2 a plecat în apartamentul său. La ora 6 după-amiază Vladimir Ilici îl va primi pe Kolegaev (telefon 174—14 sau prin comutatorul lui Troțki).

Cînd va sosi Rîkov (dacă Vladimir Ilici va fi plecat la odihnă ; el pleacă joi), va trebui să ia legătura prin telefon cu Vladimir Ilici **. La ora 5 și 50 min. Vladimir Ilici îl va primi pe Jukov pentru 10 min. De la 7 pînă la 8 — pe Frumkin, iar de la 8 și 15 min. pînă la 9 — pe Țiurupa (sub rezerva că, dacă această oră nu-i va conveni lui Vladimir Ilici, îl va primi mâine dimineață la 11 sau la 12 și 30 min.).

Insemnări la rubrica „Executarea” :

* L-am sunat pe Belenki ; l-am rugat să se intereseze încă o dată și să afle totul cu precizie. A promis să dea răspuns astăzi-seară.

** A se urmări.

4 decembrie, după-amiază (însemnări făcute de Ș. M. Manucearianț).

La ora 5 și 30 min. Vladimir Ilici a dictat Volodicevei o scrisoare către Litvinov și un mesaj de salut adresat Congresului al III-lea al Internaționalei Comuniste a tineretului ²⁵³. M-a chemat la telefonul automat și a întrebat ce mai e pentru astăzi. I-am comunicat cine și la ce oră are fixată audiență. La ora 5 și 50 min. a venit Kolegaev și a stat pînă la 6 și 10 min.; au discutat despre închiderea teatrelor. Imediat după el a intrat Jukov cu Golțman și cu Lavrentiev; au stat pînă la ora 6 și 50 min. și au discutat despre industria electrotehnică. După ei a intrat Frumkin și a stat de la 6 și 50 min. pînă la 7 și 25 min.; au discutat despre monopolul comerțului exterior. La 7 și 30 min. Vladimir Ilici a plecat din cabinet și s-a întors la ora 8. Vladimir Ilici a întrebat dacă s-a primit răspuns de la Litvinov. S-a interesat de telegrama adresată lui Huskel. Mi-a dat o carte a spaniolului Cesar Reyes, cu rugămintea de a traduce titlul și cuprinsul cărții ²⁵⁴. Azi, 4 decembrie, după-amiază s-a întrunit comisia formată din Zinoviev, Troțki și Buharin, căreia i s-a trimis (pe adresa lui Buharin) observațiile lui Vladimir Ilici cu privire la sarcinile delegației noastre la Haga ²⁵⁵.

La ora 9 Vladimir Ilici a plecat din cabinet.

5 decembrie, dimineața (însemnări făcute de N. S. Allikueva).

Litvinov a comunicat că i s-a confirmat primirea de către Huskel a telegramii trimise prin intermediul legației noastre; se va comunica lui Vladimir Ilici.

Vladimir Ilici a venit în cabinetul său la ora 10 și 45 min., a întrebat dacă s-a întrunit comisia formată din Buharin, Zinoviev și Troțki; am răspuns că s-a întrunit aseară; a plecat la ora 1 și 40 min.

La ora 6 vor veni la Vladimir Ilici reprezentanți ai muncitorilor din Cehoslovacia (vezi lista) ²⁵⁶. Trebuie să se dea dispoziție la toate posturile să fie lăsați să intre; au permise de intrare în Kremlin (pentru 15 min.). Au fost anunțați.

La 7 va veni pentru o jumătate de oră Popov (a fost anunțat). De la Litvinov trebuie să vină o comunicare scrisă cu privire la înmînarea telegramei trimise lui Huskel.

5 decembrie, după-amiază (însemnări făcute de M. A. Volodiceva).

De la 6 pînă la 6 și 45 min. au fost la Lenin cehoslovacii : Josef Hans, Chamosta, Franek, Richter și Chapera, însoțiți de Anțelovici ²⁵⁷.

De la 7 la 8 a stat la el Popov (despre recensămînt). După o scurtă pauză (în timpul căreia a plecat în apartamentul său), la ora 8 și 20 min. l-a primit în cabinetul său pe A. D. Țiurupa. A plecat la 9 și 25 min.

6 decembrie, dimineața (însemnări făcute de N. S. Allilueva).

Vladimir Ilici a venit în cabinetul său pe la 11 și ceva. A cerut Lidiei Aleksandrovna să scrie, în numele său, cîteva scrisori (una către Iakovleva, alta către Kamenev și a treia către Țiurupa). Apoi a cerut să i se dea legătura telefonică cu Stalin, spre a se înțelege cu el asupra unei întrevederi. La ora 12 și 40 min. a venit la el Stalin și a stat pînă la 2 și 20 min. Vladimir Ilici a cerut să programez pentru ora 7 și 30 min. pe Eiduk, pentru ora 6 pe Dovgalevski, iar pentru ora 7 pe Bogdanov. După plecarea lui Stalin, a vrut să vorbească cu Meșcereakov *.

La ora 2 și 25 min. Vladimir Ilici s-a dus în apartamentul său. A sunat Kamenev și a spus că va trimite un plic pentru tov. Lenin ; plicul trebuie să-i fie înmînat personal **.

6 decembrie, după-amiază (însemnări făcute de M. A. Volodiceva).

Scrisoarea de la Kamenev a fost citită de Vladimir Ilici la ora 6.

De la ora 6 și 5 min. pînă la 6 și 30 min. a fost la el Bogdanov ; de la 6 și 55 min. pînă la 7 și 20 min. — Eiduk ; de la 7 și 25 min. — Dovgalevski.

Insemnări la rubrica „Executarea” :

* N-a mai vorbit, deoarece a zăbovit prea mult.

** S-a primit la cinci fara un sfert și a fost pus pe masa din cabinetul lui Volodiceva.

Timp de 15—20 de minute a dictat amintiri despre N. E. Fedoseev²⁵⁸. A plecat pe la 9 și ceva. Conform indicațiilor sale, amintirile au fost trimise Annei Ilinicina [Elizavara] (vezi copia adresei însoțitoare).

7 decembrie, dimineața (însemnări făcute de N. S. Allilueva).[—]

Vladimir Ilici a venit în cabinetul său la ora 10 și 55 min. ; la ora 11 a început ședința Biroului Politic, sub președinția lui Kamenev. Participă și Vladimir Ilici. După ședință, la ora 2 și 20 min. Vladimir Ilici a plecat în apartamentul său.

7 decembrie, după-amiază (însemnări făcute de Ș. M. Manucearianț).

Vladimir Ilici a venit în cabinetul său la ora 5 și 30 min., a vorbit la telefon cu Stalin și cu alții, a dat o serie de însărcinări pentru Biroul Politic și pentru Iakovleva. La 6 și 15 min. a plecat în localitatea Gorki, luînd cu el corespondența curentă.

8 decembrie, dimineața (însemnări făcute de N. S. Allilueva).

La 12 și 10 min. Vladimir Ilici a chemat-o la telefon pe Lidia Aleksandrovna și a vorbit cu ea despre hotărârile de ieri ale Biroului Politic.

La 12 și 15 min. s-a trimis prin Belenki lui Vladimir Ilici ; 1) procesul-verbal nr. 39 al Biroului Politic²⁵⁹ și 2) lista lucrătorilor cu munci de răspundere în organele centrale și în cele regionale (listă primită de la Sîrțov). Vladimir Ilici a spus că va suna mai târziu și va dicta ceva.

8 decembrie, după-amiază (însemnări făcute de Ș. M. Manucearianț).

Vladimir Ilici a sunat la telefon la ora 5 și 35 min., a dictat un timp Volodicevei, la 5 și 50 min. a vorbit cu el Lidia Aleksandrovna ; și-a exprimat votul în următoarele trei chestiuni aflate în discuția Biroului Politic : telegrama din 7 decembrie 1922 a lui Vorovski, Mdivani și Cicerin, componența comisiei pentru studierea rezoluțiilor pregătite în vederea Congresului al X-lea al Sovietelor și mesajul de salut către Congresul general al Sovietelor din Ucraina²⁶⁰.

A dictat regulamentul ședințelor Biroului Politic ²⁶¹. S-a declarat de acord cu amânarea plenarei. Convorbirea telefonică a luat sfârșit la ora 6 și 20 min. I s-a trimis un medicament sosit de la Berlin.

9 decembrie, dimineața (însemnări făcute de N. S. Allilueva).

De aseară n-au rămas nici un fel de dispoziții. A telefonat Maria Ilinicina și a comunicat că de la 5 și 45 min. Vladimir Ilici ar vrea să dicteze la telefon, iar la ora 6 va avea o convorbire cu Rîkov ; el a sosit la Moscova, stă acasă. Nu s-a primit nici o dispoziție. Au sosit plicuri.

9 decembrie, după-amiază (însemnări făcute de M. A. Volodiceva).

Vladimir Ilici a telefonat la 6 și 5 min., mi-a dat o în-sărcinare. Scrisorile lui Vladimir Ilici cu privire la activitatea vicepreședinților ²⁶² au fost expediate lui Rîkov, Stalin, Țiurupa și Kamenev.

Belenki va aduce de la Kamenev un plic pentru Vladimir Ilici.

Scrisoarea lui Vladimir Ilici în limba franceză va fi restituită de Suvarin astă-seară ²⁶³.

Se trimite la Vladimir Ilici : 1) scrisoarea lui cu privire la activitatea vicepreședinților (originalul, o copie și copia vechii hotărâri ²⁶⁴), o scrisoare de la Zetkin și medicamentul primit de la Berlin.

10 decembrie, dimineața.

Nici o comunicare din partea lui Vladimir Ilici.

10 decembrie, după-amiază.

Vladimir Ilici a sunat pe la 6 și ceva și a rugat să-i dau legătura cu Stalin. Și-a exprimat votul asupra hotărârii referitoare la telegrama lui Kirov, Vasiliev și Poluian cu privire la eseri ²⁶⁵.

Cu prima ocazie trebuie trimisă la Vladimir Ilici scrisoarea lui în limba franceză către Lazzari, corectată de Suvarin ; ea a fost predată la gheretă ; la 8 și 45 min. Vladimir Ilici a rugat să i se trimită lui Frumkin scrisoarea în care dînsul îi cere avizul asupra tezelor lui Avanesov.

Scrisoarea a fost expediată. Mîine dimineață trebuie aflat de la Frumkin cînd va trimite avizul cerut ²⁶⁶.

Tot mîine dimineață trebuie telefonat și la Gorbunov (vezi copiile înregistrate la nr. 8 605 și 8 606) ²⁶⁷.

Scrisoarea către Lazzari nu trebuie trimisă cu un curier special, ci numai cu prima ocazie. Așa a spus Vladimir Ilici.

11 decembrie, dimineața (însemnări făcute de N. S. Allilueva).

Nu s-au primit nici un fel de dispoziții. Vladimir Ilici n-a telefonat de loc. Să se verifice dacă s-au luat măsuri ca seara temperatura aerului în cabinet să fie de cel puțin 14 grade.

11 decembrie, după-amiază (însemnări făcute de Ș. M. Manuceariant).

Nu s-a primit nici o dispoziție. Vladimir Ilici n-a telefonat de loc.

12 decembrie, dimineața (însemnări făcute de N. S. Allilueva).

Vladimir Ilici a sosit la Moscova la ora 11 ; în cabinetul său a intrat la 11 și 15 min., a stat puțin și la 12 a plecat în apartamentul său. La această oră trebuie să vină la el Rîkov, Kamenev și Țiurupa *.

Vladimir Ilici a plecat din cabinetul său la ora 2 ; pînă atunci au stat la el Rîkov, Kamenev și Țiurupa.

Pentru după-amiază nu s-a primit deocamdată nici o dispoziție.

12 decembrie, după-amiază (însemnări făcute de M. A. Volodiceva).

Vladimir Ilici e în cabinetul său de la orele 5 și 30 min. A vorbit la telefon timp de cîteva minute. A dispus să expediem scrisoarea adresată lui Lazzari, cu rugămintea de a ne interesa îndeaproape cine va fi însărcinat cu transmiterea ei (e nevoie de un tovarăș sigur). Dzerjinski a stat de la 6 pînă la 6 și 45 min.

Stomoneakov (în problema monopolului comerțului exterior) a venit la 7 și 45 min.

Insemnare la rubrica „Executarea” :

* Au fost.

A plecat la 8 și 15 min.

Scrisoarea lui Vladimir Ilici către Lazzari a fost transmisă lui Suvarin (hotel „Luks“, camera 23). El se va înțelege cu un tovarăș sigur și mâine dimineață ne va comunica ce a făcut sau mai bine va telefona direct lui Vladimir Ilici *.

13 decembrie, dimineața (însemnări făcute de L. A. Fotieva).

La ora 11 au fost la Vladimir Ilici medicii. I-au prescris un regim de odihnă completă, să plece undeva.

În jurul orei 12 a chemat-o în apartamentul său pe Fotieva pentru a rezolva înainte de plecare toate chestiunile nesoluționate. I-a dictat o serie de scrisori adresate Comitetului Central (cu privire la Rojkov), lui Frumkin, Stomoneakov și Troțki (cu privire la comerțul exterior), vicepreședinților (cu privire la repartizarea muncii)²⁶⁸. La ora 12 și 30 min. a venit Stalin ; a plecat la 2 și 35 min.

13 decembrie, după-amiază (însemnări făcute de L. A. Fotieva).

La ora 5 și 55 min. a chemat-o pe Fotieva, care i-a comunicat răspunsurile primite de la Frumkin și Troțki. A fixat pentru 14 decembrie ora 12 întrevederea cu Krjijanovski. De la 7 și 30 min. pînă la 8 și 25 min. a dictat o scrisoare către plenara Comitetului Central în problema comerțului exterior²⁶⁹. A cerut să-l chemăm la el pe Frumkin, dar apoi a revocat dispoziția. E destul de bine dispus, glumește. Singura lui grijă e să nu lase ceva nesoluționat.

14 decembrie, dimineața (însemnări făcute de L. A. Fotieva).

Vladimir Ilici a sunat la ora 11, a vorbit cu Fotieva despre scrisoarea de ieri privind comerțul exterior, a rugat să mai așteptăm cu expedierea ei, întrucît are de făcut o completare. A întrebat dacă vine Krjijanovski. A sunat încă o dată la 11 și 10 min.

La 1 și 10 min. a cerut să i se dea legătura cu Iaroslavski. Deoarece acesta nu a fost găsit, a amînat pentru după-amiază convorbirea sau întrevederea cu el. La ora 2 și

Insemnare la rubrica „Executarea“ :

* Vladimir Ilici a rugat să ne interesăm în mod special de expedierea acestei scrisori. Dovada de înminare, semnată de Suvarin, a fost primită.

25 min. a chemat-o pe Fotieva și i-a dat un bilet pentru Avanesov spre a-i fi trimis împreună cu scrisoarea referitoare la comerțul exterior. A dispus ca la reprimirea scrisorii s-o trimitem lui Frumkin, care o va primi, probabil, seara. A fost foarte mulțumit când a aflat de hotărârea Biroului Politic cu privire la Rojkov ; a declarat, zîmbind, că aceasta este o veste foarte bună ²⁷⁰. Arată a fi bine dispus, glumește și rîde.

14 decembrie, după-amiază (însemnări făcute de M. A. Volodiceva).

Vladimir Ilici a sunat la șase fără un sfert. A întrebat de procesul-verbal al ședinței Biroului Politic. A spus că are de dictat ceva. A cerut să-i dau legătura cu Iaroslavski, care cu puțin înainte fusese la el. La 7 vine medicul. A fost pe aici Frumkin, dar n-a trecut pe la Vladimir Ilici. La opt și ceva Vladimir Ilici a întrebat dacă Frumkin e aici. A rugat pe Lidia Aleksandrovna să-i amintească de el mâine la 12, când va veni la Țiurupa. A rugat să ne interesăm dacă lui Troțki i s-au trimis toate materialele cu privire la monopolul comerțului exterior și ne-a predat pe acelea care se aflau la el. A spus să le arătăm Lidiei Aleksandrovna. Scrisoarea lui Vladimir Ilici cu privire la scrisoarea lui Buharin a fost trimisă lui Stalin și lui Troțki, potrivit indicației lui Vladimir Ilici *. Completarea, a spus dînsul, o va face separat.

Înainte de 8 a spus Lidiei Aleksandrovna că-i va dicta : 1) o scrisoare către Zinoviev în legătură cu Rojkov din Pskov ; 2) o scrisoare către Kamenev în legătură cu proiectul pentru crearea unei Uniuni a republicilor socialiste ; 3) o completare la scrisoarea cu privire la comerțul exterior.

Cu puțin înainte de 9 a spus că își rezervă dreptul de a suna pînă la zece. La zece fără ceva a sunat Maria Ilinicina și a comunicat că Vladimir Ilici nu va mai dicta azi nimic.

Insemnare la rubrica „Executarea” :

* Trebuie trimisă și lui Frumkin ?

15 decembrie, dimineața (însemnări făcute de L. A. Fotieva).

Vladimir Ilici a sunat la 11 și 50 min. A cerut copiile scrisorilor de ieri. A chemat-o pe Fotieva în locuința sa și i-a dat conceptul unei scrisori către Troțki, spunându-i să-l transcrie personal la mașina de scris și să trimită originalul, păstrînd copia în arhiva secretă, într-un plic sigilat²⁷¹. Îi e foarte greu să scrie, a spus că conceptul trebuie să fie distrus, dar noi l-am depus în arhiva secretă împreună cu copia.

În privința cărților a dat următoarea dispoziție : cărțile tehnice, de medicină etc. se vor restitui, cele de agricultură se vor transmite Mariei Ilinicina, cărțile privitoare la propaganda pe linie de producție, organizarea muncii și cele cu subiect pedagogic se vor transmite Nadejdei Konstantinovna, cărțile de beletristică se vor da la cerere, iar cele cu subiect publicistic, politic, memorii, amintiri etc. îi vor fi prezentate lui.

El a cerut, de asemenea, să-i fie prezentate toate procesele-verbale de ședință ale Comitetului financiar, împreună cu un memoriu nu prea lung, dar nici prea scurt, întocmit de secretar, din al cărui conținut să-și poată face o idee despre activitatea Comitetului financiar. E cam indispus, a spus că îi e mai rău, n-a dormit toată noaptea.

15 decembrie, după-amiază (însemnări făcute de L. A. Fotieva).

Vladimir Ilici a sunat la ora 8 și 30 min. A dictat (mai întâi la telefon, apoi în apartamentul său, după ce m-a chemat acolo) scrisori către Stalin și Troțki, comunicîndu-i celui dintîi că speră să primească din partea medicilor îngăduința de a lua cuvîntul la congresul Sovietelor²⁷², iar celui de-al doilea că este categoric împotriva propunerii ca problema comerțului exterior să fie scoasă de pe ordinea de zi a plenarei, dacă s-ar face o astfel de propunere. A terminat pe la 9.

16 decembrie, dimineața (însemnări făcute de L. A. Fotieva).

Între 11 și 11 și 45 min. au fost medicii (Kramer și Kojnikov²⁷³). Nadejda Konstantinovna ne-a trimis scrisoarea către vicepreședinți, care i-a fost dictată aseară, pro-

tabil, sau azi dimineață înainte de sosirea medicilor. Pakaln²⁷⁴ spune că Vladimir Ilici nu vrea să plece în localitatea Gorki, pentru că drumul cu sania cu elice este obositor, iar cu automobilul nu se poate merge acolo. Pakaln povestește că în fiecare zi, la 9 și jumătate, i se aduce o cățelușă (Aida) cu care îi place să se joace și la care ține foarte mult. S-a primit o telegramă de la Förster²⁷⁵ în sensul că, înainte de a lua cuvântul la congres, Vladimir Ilici trebuie să se odihnească cel puțin 7 zile. Din partea lui Vladimir Ilici nu s-a primit nici un telefon și nici o dispoziție.

16 decembrie, după-amiază (însemnări făcute de L. A. Fotieva).

A sunat Nadejda Konstantinovna și a rugat ca, în numele lui Vladimir Ilici, să i se comunice lui Stalin că Vl. Ilici nu va lua cuvântul la congresul Sovietelor. La întrebarea cum se simte Vladimir Ilici, a răspuns că se simte așa și așa, în aparență nimic grav, dar e greu de spus cum va fi mai departe. A rugat, de asemenea, ca, tot din însărcinarea lui, să i se telefoneze conspirativ lui Iaroslavski să-și noteze conținutul cuvântărilor lui Buharin și Peatakov, iar dacă e posibil și ale altora, în problema comerțului exterior.

18 decembrie, dimineața (însemnări făcute de N. S. Allilueva).

S-a întrunit plenara Comitetului Central. Vladimir Ilici nu participă, e bolnav; nu s-a primit nici o dispoziție.

18 decembrie, după-amiază.

Lucrările plenarei continuă. Vladimir Ilici nu participă; cu această ședință se încheie lucrările plenarei.

23 decembrie (însemnări făcute de M. A. Volodiceva).

La 8 și ceva Vladimir Ilici m-a chemat în apartamentul său. Mi-a dictat timp de patru minute. Nu se simțea bine. Au fost la el medicii. Înainte de a începe să dicteze, mi-a spus: „Aș vrea să dictez o scrisoare către congres. Ia note!“ A dictat repede, dar se simțea că e bolnav. Când a terminat de dictat, m-a întrebat ce dată avem azi, de ce sînt atît de palidă și de ce nu sînt la congres²⁷⁶, a spus că-i

pare rău că mi-a răpit o parte din timpul în care aş fi putut fi acolo. Nu am primit nici o dispoziție.

24 decembrie (însemnări făcute de M. A. Volodiceva).

A doua zi (la 24 decembrie), între 6 și 8 ani fost din nou chemată de Vladimir Ilici. M-a prevenit că cele dictate ieri (23 decembrie) și astăzi (24 decembrie) sînt absolut secrete. A subliniat de cîteva ori acest lucru. A cerut ca toate textele dictate de el să fie păstrate separat, pe răspunderea unei persoane anume desemnate, și să fie considerate strict secrete. A dat, de asemenea, încă o dispoziție ²⁷⁷.

La cererea lui Vladimir Ilici i-am procurat volumele III și IV din lucrarea lui Suhanov „Însemnări despre revoluție“.

29 decembrie ²⁷⁸.

Prin intermediul Nadejdei Konstantinovna, Vladimir Ilici ne-a cerut să întocmim liste de cărți recent apărute. Medicii i-au permis să citească. Vladimir Ilici citește lucrarea lui Suhanov „Însemnări despre revoluție“ (volumele III și IV). Beletristica nu-l interesează. A cerut ca listele să fie întocmite pe diferitele genuri de literatură.

5 ianuarie 1923.

Vladimir Ilici a cerut listele cărților noi de la 3 ianuarie, precum și cartea „Biserica nouă“ de Titlinov.

17 ianuarie (însemnări făcute de M. A. Volodiceva).

Vladimir Ilici m-a chemat pentru o jumătate de oră între 6 și 7. A revăzut însemnările despre cartea lui Suhanov cu privire la revoluție și a făcut în ele o serie de modificări. Timp de vreo 10—15 minute a dictat în continuare pe aceeași temă ²⁷⁹.

S-a declarat mulțumit de noul suport, care îi înlesnește lectura cărților și a propriilor sale manuscrise.

În timp ce dicta fraza care începe cu cuvintele „Suhanovilor noștri...“, cînd a ajuns la expresia „nici prin gînd nu le trece“, s-a oprit și, pînă să-și formuleze în minte continuarea, a remarcat în glumă: „Rău mi-a slăbit me-

memoria ! Am uitat cu desăvârșire ce am vrut să spun ! La naiba ! E de mirare cât de mult mi-a slăbit memoria !". A rugat să transcriem imediat însemnările și să-i dăm textul dactilografiat.

Observându-l câteva zile în șir în timp ce dicta, am constatat că îi este neplăcut când e întrerupt la mijlocul unei fraze, deoarece în asemenea cazuri el își pierde firul ideii.

18 ianuarie (însemnare făcută de M. A. Volodiceva).

Vladimir Ilici nu m-a chemat.

19 ianuarie (însemnări făcute de M. A. Volodiceva).

Vladimir Ilici m-a chemat azi pe la șapte și apoi la opt și ceva. Timp de vreo 30 de minute mi-a dictat o a doua variantă a articolului despre Inspekția muncitorească-țărănească („Cum să reorganizăm Rabkrinul“) ²⁸⁰. A spus că ar vrea să-l termine cât mai repede.

20 ianuarie.

Vladimir Ilici m-a chemat azi între 12 și 1. Și-a recitit articolul „Cum să reorganizăm Rabkrinul“ și a făcut în textul lui o serie de completări și modificări.

A spus că Nadejda Konstantinovna urmează să-i dea niște date referitoare la un pasaj din acest articol și a cerut ca Lidia Aleksandrovna să se intereseze despre aceleași date și să afle cu precizie câte și ce fel de instituții se ocupă la noi cu problema organizării științifice a muncii, câte congrese au fost convocate în legătură cu această problemă și care grupuri au participat la ele. A întrebat dacă nu se poate găsi ceva material la Petrograd (Hlopleankin ²⁸¹ a trimis un material similar cu cel pe care l-a avut Nadejda Konstantinovna, dar ceva mai amănunțit).

Vladimir Ilici a cerut lista completă a cărților noi ²⁸². Am stat la el circa 30 de minute.

21 ianuarie (însemnare făcută de M. A. Volodiceva).

Vladimir Ilici n-a telefonat.

22 ianuarie (însemnări făcute de M. A. Volodiceva).

Vladimir Ilici m-a chemat pentru vreo 25 de minute (de la 12 pînă la 12 și 25 min.). A făcut modificări în varianta a doua a articolului despre Rabkrin, care va fi și

cea definitivă. Timpul său fiind limitat, el era extrem de grăbit. A rugat să punem în ordine articolul, să-l batem la mașină și să i-l prezentăm după-masă. Deschizându-mi ușa în camera lui, Nadejda Konstantinovna mi-a spus că el și-a luat, fără aprobarea medicilor, câteva minute în plus pentru lectura articolului; ea a adăugat că sora (de serviciu) nu voia să mă lase să intru. După ce m-am întors de la Vladimir Ilici, Nadejda Konstantinovna a venit la secretariat și mi-a transmis rugămintea lui ca acolo unde n-am reușit să notez tot ce mi-a dictat să las spații albe. A spus că, întrucât a dictat foarte repede, lui Vladimir Ilici i s-a părut că era greu să notez totul. Am răspuns că am reușit să notez totul, iar dacă vor fi pasaje neclare, mă voi conforma indicațiilor lui.

23 ianuarie (însemnări făcute de M. A. Volodiceva).

Vladimir Ilici m-a chemat între 12 și 1. A recitit fugitiv articolul menționat mai sus și a făcut în textul lui mici modificări. A rugat să le introducem atît în exemplarul lui cît și în al nostru, iar unul din aceste exemplare să fie remis Mariei Ilinicina pentru ziarul „Pravda“. Articolul, cu modificările corespunzătoare, a fost înmînat Mariei Ilinicina pînă la ora 3. Vladimir Ilici a întrebat dacă s-a întors Lidia Aleksandrovna și dacă sărbătorile noastre au luat sfîrșit.

30 ianuarie (însemnări făcute de L. A. Fotieva).

La 24 ianuarie Vladimir Ilici a chemat-o pe Fotieva și i-a dat dispoziție să ceară de la Dzerjinski sau de la Stalin materialele comisiei gruzine și să le studieze în mod amănunțit. De această chestiune urmau să se ocupe Fotieva, Glasser și Gorbunov. Materialele îi erau necesare lui Vladimir Ilici pentru întocmirea raportului la congresul partidului. El nu știa, probabil, că această chestiune se află în discuția Biroului Politic²⁸³. Mi-a spus: „Înainte de îmbolnăvirea mea, Dzerjinski mi-a vorbit despre activitatea acestei comisii și despre «incident», și aceasta mi-a făcut o impresie penibilă“.

În ziua de joi, 25 ianuarie, m-a întrebat dacă s-au primit materialele. Am răspuns că Dzerjinski vine abia sîmbătă și de aceea nu l-am putut întreba încă.

Sîmbătă, cînd l-am întrebat pe Dzerjinski, mi-a răspuns că materialele sînt la Stalin. I-am trimis lui Stalin o scrisoare, care însă nu l-a găsit, el fiind plecat din oraș. Ieri, 29 ianuarie, am primit un telefon de la Stalin, care mi-a comunicat că fără încuviințarea Biroului Politic nu poate da materialele. M-a întrebat dacă nu-i spun prea multe lui Vladimir Ilici, căci altfel cum se explică faptul că e în curent cu problemele la ordinea zilei? De pildă, articolul său cu privire la Rabkrin denotă că el cunoaște unele fapte. Am răspuns că eu nu-i spun și că nu am motive să cred că el ar fi în curent cu problemele de actualitate. Azi m-a chemat Vladimir Ilici și m-a întrebat ce răspuns am primit; a spus că va cere insistent să i se dea materialele.

La 26 ianuarie Vladimir Ilici mi-a cerut să comunic lui Țiurupa, Sviderski și Avanesov că, dacă sînt de acord cu ideile din articolul lui, ar fi bine să organizeze o serie de consfătuiri și să discute înainte de congres dacă n-ar fi cazul să se întocmească un plan, un conspect de manual (probabil, un manual de normalizare a muncii). Să-i întreb totodată dacă cunosc cărțile lui Kerjentev și Ermanski²⁵¹. Există un plan de organizare științifică a muncii, există la I.M.Ț. o secție ce se ocupă cu normalizarea muncii.

Azi m-a întrebat ce-a răspuns Țiurupa, dacă el, Sviderski, Avanesov, Reske și alți membri ai colegiului sînt de acord cu conținutul articolului. Am spus că nu știu. M-a întrebat dacă Țiurupa nu ezită, dacă nu caută să tergiverseze lucrurile, dacă e sincer cu mine. Am răspuns că deocamdată nu am avut posibilitatea să vorbesc cu el mai amănunțit; i-am comunicat doar însărcinarea, de care el a luat cunoștință și a spus că o va îndeplini.

La 24 ianuarie Vladimir Ilici mi-a spus: „Mai întîi de toate în chestiunea noastră «conspirativă»; știu că d-ta nu te conformezi dispoziției pe care ți-am dat-o“. La toate încercările mele de a-l convinge că nu este așa, mi-a răspuns: „Am în privința asta o părere proprie“.

Azi, 30 ianuarie, Vladimir Ilici mi-a spus că ieri, la întrebarea dacă starea sănătății îi va permite să ia cuvîntul la congres în ziua de 30 martie, medicul i-a dat un răspuns negativ, dar a promis că pînă atunci se va ridica din pat,

iar peste o lună îi va fi îngăduit să citească ziare. Revenind la materialele comisiei gruzine, el a spus rîzînd : „Astea nu sînt ziare, înseamnă că am voie să le citesc și acum“. Nu pare a fi prost dispus. Era fără compresă la cap.

1 februarie (însemnări făcute de L. A. Fotieva).

Azi am fost chemată de Vladimir Ilici (la ora 6 și jumătate). I-am comunicat că Biroul Politic a aprobat să i se dea materialele ²⁸⁵. Vladimir Ilici a subliniat problemele cărora trebuie să le acordăm atenție la cercetarea acestor materiale și a indicat în general cum să le folosim pe acestea din urmă ²⁸⁶. Apoi a adăugat : „Dacă aș fi în stare de libertate (întîi a fost un lapsus, dar apoi a repetat rîzînd : dacă aș fi în stare de libertate), ușor aș face singur toate acestea“. Se considera că studierea acestor materiale va cere vreo patru săptămîni.

M-a întreat care este atitudinea lui Țiurupa și a celorlalți față de articolul său. Conform indicațiilor primite de la Țiurupa și Sviderski, i-am răspuns că Sviderski e întru totul de acord. Țiurupa e de acord cu ideea de a atrage la această muncă membri ai C.C., dar că se îndoiește că, dacă aparatul ei se va reduce la 300—400 de oameni, Inspecția muncitorească-țărănească va fi în măsură să îndeplinească toate funcțiile pe care le are în prezent. Punctul de vedere al lui Avanesov nu mi-e cunoscut. Mîine se întrunește în-tregul colegiu.

Vladimir Ilici m-a întreat dacă articolul său a fost discutat în Comitetul Central. Am răspuns că nu știu. Alte întrebări nu mi-a mai pus.

2 februarie (însemnări făcute de M. A. Volodiceva).

Vladimir Ilici m-a chemat la 11 și 45 min. Mi-a dictat un articol intitulat „Mai bine mai puțin, dar mai bine“ ²⁸⁷. A terminat la 12 și jumătate.

A rugat ca Lidia Aleksandrovna să vină la el o dată la două zile. Cînd l-am întreat „la ce oră să vină“, mi-a răspuns că poate veni oricînd, că el doar e om liber acum. În treacăt, a adăugat că numai între 2 și 5 nu se poate veni la el ; ar putea să vină la șase sau să se înțeleagă cu sora lui.

Nu-l mai văzusem de la 23 ianuarie. Arată mult mai bine acum : are o înfățișare de om sănătos, vioi. Dictează, ca întotdeauna, ireproșabil : fără opriri și numai arareori își caută expresiile ; mai bine zis, nu dictează, ci vorbește gesticulînd. Era fără compresă la cap.

3 februarie (însemnări făcute de L. A. Fotieva).

Vladimir Ilici m-a chemat la ora șapte pentru cîteva minute. A întrebat dacă noi am citit materialele. Am răspuns că deocamdată le-am răsfoit doar și că sînt mai puțin voluminoase decît am crezut noi. M-a întrebat dacă această problemă a fost discutată în Biroul Politic. Am răspuns că nu am voie să-i vorbesc despre aceasta. „Îți este interzis să-mi vorbești în special despre această chestiune ?“ — întreabă el. „Nu — îi răspunsei eu —, îmi este în genere interzis să vă vorbesc despre chestiunile curente“. „Înseamnă deci că aceasta este o chestiune curentă ?“. Atunci mi-am dat seama că am făcut o gafă. Am repetat că nu am voie să vorbesc. Mi-a spus : „Dzerjinski mi-a vorbit de această chestiune încă înainte de îmbolnăvirea mea. Comisia și-a prezentat raportul în fața Biroului Politic ?“ „Da, l-a prezentat. După cît mi-amintesc, Biroul Politic a aprobat în linii generale hotărîrea ei“. „Ei bine — a spus el —, cred că voi îmi veți prezenta referatul peste vreo trei săptămîni și atunci voi trimite o scrisoare“. „Nu știi — i-am răspuns eu —, poate că nu vom reuși să-l prezentăm în trei săptămîni“. În acel moment au venit medicii (Förster, proaspăt sosit în țară, Kojevnikov și Kramer), și eu m-am retras. Arată vioi și bine dispus, poate ușor agitat înainte de vizita lui Förster, care nu-l mai văzuse de mult.

4 februarie (însemnări făcute de M. A. Volodiceva).

Vladimir Ilici m-a chemat azi în jurul orei 6. M-a întrebat dacă n-am nimic de obiectat împotriva faptului că mă cheamă și în zile de sărbătoare. („Doar vei fi vrînd, în sfîrșit, să te odihnești și d-ta o dată !“).

Timp de mai bine de o jumătate de oră mi-a dictat continuarea articolului „Mai bine mai puțin, dar mai bine“. Avea o înfățișare de om sănătos, vioi. Era fără compresă

la cap. A terminat cu cuvintele : „Ei, pentru azi ajunge. Am cam obosit“. M-a rugat să descifrez textul și, cînd voi fi gata, să-i dau un telefon, deoarece e probabil că va mai dicta în continuare astăzi ; a adăugat că e obișnuit să scrie avînd în față manuscrisul, altfel îi vine foarte greu.

Nadejda Konstantinovna mi-a transmis că a fost la el medicul german (Förster), care i-a spus multe lucruri plăcute, i-a dat voie să facă gimnastică, i-a mărit numărul orelor consacrate dictării de articole, și că Vladimir Ilici a fost foarte mulțumit.

Pe la opt m-a chemat din nou, dar n-a mai dictat, ci s-a limitat să revadă textul dactilografiat și să facă unele completări. După ce a terminat, mi-a spus că intenționează ca înainte de a da articolul la tipar să-l arate lui Țiurupa și, poate, altor cîtorva membri din colegiul acestuia, că se gîndește să mai adauge cîte ceva la aceste idei ale sale. Ritmul dictării a fost mai lent ca de obicei. Vladimir Ilici avea compresă la cap. Fața îi era palidă. E, probabil, obosit.

5 februarie (însemnări făcute de M. A. Volodiceva).

Azi Vladimir Ilici m-a chemat la ora 12. Am stat la el trei sferturi de oră. Ritmul dictării a fost lent. Într-un loc, neputînd găsi expresia potrivită, mi-a spus : „Nu știi ce am azi că treaba merge greu, fără spor“ (cu accentul pe ultimele două cuvinte). A cerut să-i dăm articolul „Cum să reorganizăm Rabkrinul ?“. Timp de 3—4 minute a citit în tăcere. Apoi a dictat în continuare cîtva timp și a hotărît să termine, spunînd că mă va chema azi la patru, la cinci sau poate chiar la șase.

5 februarie, după-amiază (însemnări făcute de M. I. Gliasser).

La 6 și 50 min. Vladimir Ilici a chemat-o pe Lidia Aleksandrovna, dar, auzind că e bolnavă, a cerut să vin eu.

M-a întrebat dacă am început să citim materialele comisiei gruzine și cînd credem că vom fi gata cu această lectură. I-am răspuns că am împărțit între noi materialele și am început să le citim, iar cît privește data terminării, socotim că vom fi gata în termenul pe care ni l-a acordat dînsul, adică în trei săptămîni. M-a întrebat cum intențio-

năm noi să citim. I-am răspuns că am ajuns la concluzia că fiecare din noi trebuie să citească totul. „Aceasta este hotărîrea voastră unanimă?“ — „Da“, — i-am răspuns eu. Vladimir Ilici s-a apucat să calculeze cît a mai rămas pînă la congres. Cînd i-am spus că au mai rămas o lună și 25 de zile, mi-a răspuns că termenul pare a fi suficient, dar că dacă va fi nevoie de date suplimentare s-ar putea să fie prea scurt, mai ales dacă ținem seama de marea distanță ce ne desparte de Caucaz. A întrebat cît lucrează fiecare din noi și a adăugat că, în caz de nevoie, putem atrage la această lucrare pe Volodiceva și pe Manucearianț. Apoi a întrebat dacă hotărîrea noastră ca fiecare să citească totul e oficială. I-am răspuns că această hotărîre nu e înscrisă nicăieri și, la rîndul meu, l-am întrebat dacă are ceva împotriva ei. Vladimir Ilici mi-a declarat că ar vrea, desigur, ca fiecare din noi să citească totul, dar că sarcinile comisiei noastre nu sînt destul de bine precizate. Pe de o parte, el ar dori să nu ne împovăreze peste măsură, dar pe de altă parte nu trebuie exclusă posibilitatea ca în cursul lucrărilor să devină necesară o lărgire a acestor sarcini. Poate că va trebui să cerem materiale suplimentare. Apoi m-a întrebat unde se păstrează materialele, cum le folosim, dacă intenționăm să întocmim un scurt conspect al tuturor materialelor și dacă îl vom bate la mașină („Nu vă va fi prea greu?“). În sfîrșit, Vladimir Ilici a dispus ca în cursul săptămîinii viitoare să stabilim cît timp ne trebuie pentru efectuarea acestei lucrări și în ce mod vom prelucra aceste materiale, urmînd ca la prelucrarea lor să ținem seama de necesitatea întocmirii unui referat-sinteză asupra tuturor datelor referitoare la problemele schițate de comisie, precum și la problemele pe care ni le va pune dînsul în cursul lucrărilor.

Apoi Vladimir Ilici mi-a cerut să-l întreb pe Popov în ce stadiu se află prelucrarea datelor recensămîntului efectuat de Direcția centrală de statistică la Petrograd, Moscova și Harkov (dacă a fost efectuat și în acest din urmă oraș), cît crede el că va dura prelucrarea lor și dacă vor fi publicate. Vladimir Ilici ar dori să le vadă în presă înainte de întrunirea congresului partidului; dînsul consideră că deși datele recensămîntelor anterioare nu au fost

publicate, Popov limitându-se să trimită lui Vladimir Ilici tabelele, cele ale ultimului recensământ, dată fiind importanța lor deosebită, trebuie să fie neapărat publicate. De aceea trebuie să-l zorim în mod deosebit pe Popov, să-i trimitem o adresă oficială în legătură cu această chestiune, după ce în prealabil vom fi discutat cu el.

În total am stat la el 20 de minute. L-am văzut pentru prima oară de când s-a îmbolnăvit. După părerea mea, arată bine și e bine dispus, doar că e ceva mai palid ca înainte. Vorbește rar, gesticulînd cu stînga și agitîndu-și mereu degetele mîinii drepte. Era fără compresă la cap.

6 februarie, după-amiază (însemnări făcute de M. A. Volodiceva).

Vladimir Ilici m-a chemat pentru orele 7—9. Am stat vreo oră și jumătate. Mai întîi și-a recitat articolul „Mai bine mai puțin, dar mai bine“. Mult l-au amuzat pe Vladimir Ilici modificările introduse cu cerneală roșie (nu modificările în sine, ci modul cum au fost introduse). La rugămintea lui, articolul nu fusese transcris, ci doar completat, în primul exemplar descifrat, cu modificările introduse de Vladimir Ilici la prima lectură. Deoarece însă modificările n-au fost introduse cu procedeul folosit de corectori, ci în maniera obișnuită, a doua lectură a manuscrisului s-a dovedit a fi dificilă pentru dînsul. Pe viitor, a cerut el, să se transcrie totul pe curat. În timp ce parcurgea textul articolului, Vladimir Ilici făcea digresiuni, spunînd că el e obișnuit să scrie, nu să dicteze, că abia acum își dă seama de ce nu-l mulțumesc (a spus : „nu-l mulțumeau“) stenografii, că el se obișnuise să-și vadă manuscrisul în fața ochilor, să se oprească și să rumege în minte, în cazurile dificile, pasajul în care „se împotmolește“, să se plimbe prin cameră sau chiar să se ducă la plimbare pe stradă, că și acum se simte adesea tentat să pună mîna pe creion și să scrie sau să facă singur modificările necesare.

Și-a adus aminte cum încă în 1918 a încercat să dicteze un articol stenografului lui Troțki și cum, ori de cîte ori simțea că „se împotmolește“, neștiind ce să facă, „mîna“ mai departe cu o repeziciune „de necrezut“ și cum, din această cauză, a trebuit să arunce în foc întregul manuscris,

iar după aceea s-a așezat la masa de lucru și a scris „Renegatul Kautsky“²⁸⁸, de care a rămas mulțumit.

Toate acestea mi le-a povestit Vladimir Ilici într-o dispoziție excelentă, rîzînd cu rîsul său molipsitor. Niciodată nu-l mai văzusem într-o astfel de dispoziție. Timp de 15—20 de minute a dictat în continuare articolul început, apoi s-a oprit singur.

7 februarie (însemnări făcute de L. A. Fotieva).

M-a chemat Vladimir Ilici și a vorbit cu mine despre următoarele trei chestiuni :

1) Despre rezultatele recensămîntului (a cerut ca respectiva culegere de date să-i fie prezentată în pagini. I-am răspuns că pentru aceasta e nevoie de aprobarea lui Stalin).

2) Despre comisia gruzină. A întrebat în ce stadiu se află lucrarea, cînd vom termina cititul, cînd ne vom întruni etc.

3) Despre Inspecția muncitorească-țărănească. A întrebat dacă colegiul acestui comisariat al poporului intenționează să adopte în prezent vreo hotărîre, „să facă un pas de mare importanță pentru viața noastră de stat“, sau preferă să amîne totul pînă la congres. A spus că scrie un articol, dar merge cam greu ; crede totuși că va reuși să-i dea o formă finită și, înainte de a-l trimite la tipar, îl va da lui Țiurupa să-l citească. Mi-a spus să-l întreb pe Țiurupa dacă este sau nu cazul să se grăbească cu acest articol.

Kojevnikov a spus azi că în starea sănătății lui Vladimir Ilici s-a produs o mare îmbunătățire. El a început să miște mîna și începe să creadă că o va putea folosi.

7 februarie, dimineața (însemnări făcute de M. A. Volodiceva).

Am fost la Vladimir Ilici în jurul orei 12 și jumătate. A spus că va dicta pe teme variate, amînînd pentru mai tîrziu ordonarea materialului. A dictat pe tema 1) cum pot fi îmbinate instituții de partid cu instituții de stat ? și 2) este oare indicată îmbinarea studiului cu exercitarea unei funcții ?

La cuvintele „și cu cît această revoluție este mai radicală“ s-a oprit, le-a repetat de cîteva ori fără a reuși să-și

formuleze în continuare ideea, m-a rugat să-l ajut recitându-i pasajul precedent, a izbucnit în râs și a spus : „Mi se pare că aici m-am împotmolit definitiv, da, da, să știi că la acest pasaj m-am împotmolit definitiv !“

La remarca mea că numai pentru scurtă vreme reprezint eu pentru dînsul un rău inevitabil, deoarece în curînd va fi în stare să scrie singur, Vladimir Ilici a răspuns : „Pînă atunci mai va !“ Avea vocea obosită, cu o nuanță bolnăvicioasă.

7 februarie, după-amiază (însemnări făcute de M. A. Volodiceva).

Vladimir Ilici m-a chemat să lucrez cu el între orele 7 și 9. Am stat circa o oră și jumătate. După ce a terminat fraza pe care o începuse ieri, mi-a spus : „Acum voi încerca să dezvolt tema următoare“. Mi-a cerut lista temelor pe care și-a propus să le trateze²⁸⁹ ; după ce a citit-o, mi-a spus că a uitat să treacă o temă (despre legătura dintre Direcția generală a învățămîntului profesional și activitatea de răspîndire a culturii și științei în rîndurile poporului). Apoi mi-a dictat partea generală a articolului „Mai bine mai puțin, dar mai bine“. A dictat repede și fără opriri, gesticulînd cu stînga.

A terminat spunînd că va încerca ulterior să facă legătura dintre partea generală și restul articolului. Obosise. Seara am aflat de la Nadejda Konstantinovna că mîine Vladimir Ilici nu va dicta ; are de gînd să citească.

9 februarie (însemnări făcute de L. A. Fotieva).

Dimineața am fost chemată de Vladimir Ilici, care mi-a confirmat că va supune congresului problema Inspecției muncitorești-tărănești. În ceea ce privește recensămîntul, îl preocupă întrebarea dacă tabelele vor fi tipărite în forma necesară. S-a declarat de acord cu propunerea mea de a se da, prin intermediul lui Kamenev sau al lui Țiurupa, dispoziția de a se face o verificare. Dispoziția urmează a fi dată lui Krjijanovski și lui Sviderski. Vladimir Ilici e foarte bine dispus și arată splendid. A spus că Förster este înclinat

să-i permită să aibă întrevederi înainte de a-i îngădui lectura ziarelor. La remarca mea că din punct de vedere medical ar fi, pare-se, într-adevăr mai bine să se procedeze așa, el a rămas pe gânduri și mi-a răspuns cât se poate de serios că, după părerea sa, tocmai din punctul de vedere medical ar fi mai rău așa, căci textul tipărit se citește și cu asta — basta, pe cînd întrevederea implică un schimb de opinii.

9 februarie, dimineața (însemnări făcute de M. A. Volodiceva).

Vladimir Ilici m-a chemat la ora 1. Mi-a spus că textul transcris i-a plăcut mai mult. A citit partea din articol care a fost scrisă ieri și n-a făcut aproape nici o modificare. Și-a încheiat lectura spunînd : „Partea asta a ieșit, pare-se, destul de reușită“. Am rămas cu impresia că a fost foarte mulțumit de această parte din articol. M-a rugat să stenografiez sfîrșitul : „Iată cum se leagă...“ etc. Am stat la el circa 1 oră.

9 februarie, după-amiază.

Vladimir Ilici a chemat pe Lidia Aleksandrovna. Nadejda Konstantinovna mi-a cerut să-i dau partea generală a articolului, deoarece Vladimir Ilici o rugase să-l citească.

10 februarie (însemnări făcute de L. A. Fotieva).

M-a chemat la ora șapte. Mi-a spus să-i trimit lui Țiurupa articolul „Mai bine mai puțin, dar mai bine“, cu rugămintea de a-l citi în termen de două zile, dacă se poate.

A cerut o serie de cărți dintre cele trecute pe liste²⁹⁹. Arată obosit, vorbește foarte greu, uitînd ce a vrut să spună și încurcînd cuvintele. Avea compresă la cap.

12 februarie (însemnări făcute de L. A. Fotieva).

Vladimir Ilici se simte mai prost. Are mari dureri de cap. M-a chemat pentru cîteva minute. După spusele Mariei Ilincina, medicii l-au iritat în așa măsură, încît, de supărare, au început să-i tremure buzele. Förster îi spusese în ajun că-i sînt categoric interzise ziarele, întrevederile și informația politică. La întrebarea ce înțelege el prin informație politică, Förster a răspuns : „De pildă, problema recensămîntului lucrătorilor din aparatul de stat, care, după cîte

știu, vă interesează“. Pe Vladimir Ilici l-a iritat, probabil, faptul că medicii sînt atît de bine informați asupra unor chestiuni care nu sînt de domeniul publicității. În afară de aceasta, pare-se că Vladimir Ilici are impresia că nu medicii dau indicații Comitetului Central, ci Comitetul Central e acela care dă instrucțiuni medicilor.

A vorbit cu mine iarăși despre cele trei teme arătate în însemnările de la 7 februarie. S-a plîns că-l doare capul. I-am spus, în glumă, că-l voi trata prin metoda sugestiei și că peste două zile va scăpa de durerile de cap.

14 februarie (însemnări făcute de L. A. Fotieva).

Vladimir Ilici m-a chemat la ora 1. Nu are dureri de cap. Mi-a spus că se simte perfect sănătos. Mi-a spus că boala lui e de natură nervoasă și evoluează în așa fel, încît uneori capul îi e cu desăvîrșire limpede și el se simte perfect sănătos, alteori însă se simte mai prost. De aceea trebuie să ne grăbim cu executarea dispozițiilor sale, deoarece vrea neapărat să pregătească ceva pentru congres și speră că va reuși. Dacă însă vom tergiversa lucrările, și în felul acesta îi vom zădărnici planul, el va fi extrem de nemulțumit. Între timp au venit medicii și am fost nevoiți să întrerupem.

14 februarie, după-amiază.

M-a chemat din nou. Vorbește greu, pare obosit. Mi-a vorbit iarăși despre cele trei puncte privind însărcinările date de el. Deosebit de amănunțit s-a ocupat el de problema care-l preocupă în cel mai înalt grad, adică de problema gruzină. Ne-a rugat să ne grăbim. Mi-a dat unele indicații ²⁹¹.

5 martie (însemnări făcute de M. A. Volodiceva).

Vladimir Ilici m-a chemat în jurul orei 12. M-a rugat să consemnez textul unei scrisori către Troțki ²⁹² și al alteia către Stalin ²⁹³; prima trebuie transmisă telefonic personal lui Troțki și să-i comunic cît mai repede lui Vladimir Ilici răspunsul primit; pe cea de-a doua m-a rugat s-o rețin, spunînd că nu e prea inspirat astăzi. Nu se simte bine.

6 martie (însemnări făcute de M. A. Volodiceva).

M-a întrebat ce răspuns s-a dat la prima scrisoare (răspunsul telefonic a fost consemnat). A citit textul scrisorii a doua (către Stalin) și m-a rugat să i-o înmînez personal și să primesc personal răspunsul. Mi-a dictat o scrisoare către grupul Mdivani²⁹⁴. Nu se simțea bine. Nadejda Konstantinovna m-a rugat să nu-i trimit lui Stalin scrisoarea și, îndeplinindu-i rugămintea, nu am înmînat-o. Dar a doua zi, la 7 martie, i-am spus că trebuie să execut dispoziția primită de la Vladimir Ilici. Ea s-a sfătuit cu Kamenev și după aceasta scrisoarea a fost înmînată lui Stalin și Kamenev, iar apoi și lui Zinoviev, cînd s-a întors din Petrograd. Răspunsul lui Stalin a fost primit imediat după ce i s-a înmînat scrisoarea lui Vladimir Ilici (eu i-am predat-o personal lui Stalin și mie mi-a dictat el răspunsul către Vladimir Ilici). Acest răspuns încă nu i-a fost comunicat lui Vladimir Ilici, deoarece între timp el s-a îmbolnăvit²⁹⁵.

*Publicat pentru prima oară în 1963,
în revista „Voprosi istorii
KPSS” nr. 2*

*Se tipărește după textul
însemnărilor făcute de secretare*

LISTA DOCUMENTELOR
LA A CĂROR REDACTARE
A PARTICIPAT

V. I. LENIN

—
ADNOTĂRI

—
INDICI

—
DATE DIN
VIAȚA ȘI ACTIVITATEA LUI
V. I. LENIN

LISTA DOCUMENTELOR
LA A CĂROR REDACTARE A PARTICIPAT
V. I. LENIN*

DIRECTIVELE C.E.I.C. PENTRU
DELEGAȚIA COMINTERNULUI LA CONFERINȚA
INTERNAȚIONALELOR A III-A, A II-A și A II¹/₂

În scrisoarea din 14 sau 15 martie 1922 către membrii Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, Lenin a formulat o serie de propuneri care au fost incluse în textul directivelor adoptate de Comitetul Executiv al Internaționalei Comuniste la 17 martie 1922 (vezi volumul de față, p. 43—44).

REZOLUȚIA CONGRESULUI AL XI-LEA AL P.C. (b)
DIN RUSIA LA RAPORTUL COMITETULUI CENTRAL

În proiectul de rezoluție adoptat de Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia în ziua de 28 martie 1921 s-a ținut seamă de modificările și completările propuse de V. I. Lenin în scrisoarea sa din 21 martie 1921 către I. V. Stalin și L. B. Kamenev (vezi volumul de față, p. 62—63 ; „Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia. Dare de seamă stenografică“, Moscova, 1961, p. 159—163, 525—526).

REZOLUȚIA CONGRESULUI AL XI-LEA AL P.C. (b)
DIN RUSIA LA RAPORTUL DELEGAȚIEI P.C. (b)
DIN RUSIA ÎN INTERNAȚIONALA COMUNISTĂ

Lenin a făcut o propunere la proiectul acestei rezoluții în problema tacticii de front unic, propunere care a fost în întregime inclusă în textul rezoluției adoptate de Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia în ziua de 2 aprilie 1922 (vezi volumul de față, p. 141 ; „Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia. Dare de seamă stenografică“, Moscova, 1961, p. 518—520, 526—528, 619—620).

* Intrucît lista lucrărilor lui V. I. Lenin care n-au fost găsite pînă în prezent conține numai scrisori, ea va fi publicată în respectivul volum de corespondență.

REZOLUȚIA COMISIEI NUMITE DE C.C.
AL P.C. (b) DIN RUSIA ÎN PROBLEMA UNIRII
REPUBLICILOR SOVIETICE, APROBATĂ CA
DIRECTIVĂ DE CĂTRE PLENARA COMITETULUI
CENTRAL DIN 6 OCTOMBRIE 1922

În proiectul de rezoluție s-a ținut seama de observațiile făcute de V. I. Lenin în scrisoarea sa din 26 septembrie 1922 către L. B. Kamenev, pentru membrii Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia (vezi volumul de față, p. 227—229).

HOTĂRIRI ALE BIROULUI POLITIC
AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA

DIRECTIVE DATE LUI G. V. CICERIN PENTRU TOȚI MEMBRII DELEGAȚIEI SOVIETICE LA CONFERINȚA DE LA GENOVA. 25 aprilie 1922.

HOTĂRIRE „CU PRIVIRE LA OBLIGATIVITATEA ÎNSCRIERII ȘI NE-OBLIGATIVITATEA APORTURILOR SOCIALE ÎN COOPERAȚIA DE CONSUM ȘI LA UNITATEA ACESTEIA“. 12 mai 1922.

HOTĂRIRE CU PRIVIRE LA REDUCEREA SUBVENȚIILOR ACORDATE TEATRELOR DE STAT. 16 noiembrie 1922.

HOTĂRIRE ADOPTATĂ LA RAPORTUL COMISIEI APROVIZIONARII DE STAT. 7 decembrie 1922.

HOTĂRIRE CU PRIVIRE LA RELAȚIILE DINTRE COMISARUL POPORULUI PENTRU ÎNVĂȚĂMÎNTUL PUBLIC, A. V. LUNACEARSKI, ȘI ADJUNCTII SĂI. 7 decembrie 1922.

La Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se păstrează proiectele sus-menționatele hotărâri ale Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, cu completările și modificările făcute de V. I. Lenin. Propunerile lui V. I. Lenin, incluse în textul hotărârii „Cu privire la obligativitatea înscrierii și neobligativitatea aporturilor sociale în cooperarea de consum și la unitatea acesteia“ și al hotărârii adoptate la raportul comisiei aprovizionării de stat au mai fost publicate (vezi volumul de față, p. 59, 348).

CODUL PENAL AL R.S.F.S.R.
[PARTEA SPECIALĂ. CAP. I. CRIME ȘI DELICTE
CONTRA STATULUI. 1. CRIME ȘI DELICTE
CONTRAREVOLUȚIONARE]

La arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se păstrează proiectul de „Lege pentru punerea în aplicare a Codului penal al R.S.F.S.R.“, cu completările făcute de V. I. Lenin, precum și cele două scrisori adresate de V. I. Lenin lui D. I. Kurski la 15 și la 17 mai 1922 și care conțin propunerile lui în legătură cu Codul penal (vezi volumul de față, p. 203—205). De

aceste propuneri ale lui V. I. Lenin s-a ținut seama la definitivarea secțiunii „Crime și delictе contrarevoluționare“ a Codului penal, care a fost aprobat de sesiunea a III-a a C.E.C. din Rusia la 24 mai 1922.

DECRETE ALE C.E.C. DIN RUSIA, DECLARAȚII ȘI NOTE ALE GUVERNULUI R.S.F.S.R.

DECRETUL C.E.C. DIN RUSIA CU PRIVIRE LA COMISARIATUL POPORULUI PENTRU INSPECȚIA MUNCITOREASCĂ-ȚĂRĂNEASCĂ. *16 martie 1922.*

DECLARAȚIA DELEGAȚIEI SOVIETICE LA PRIMA ȘEDINȚA PLENARĂ A CONFERINȚEI DE LA GENOVA. *10 aprilie 1922.*

NOTA GUVERNULUI R.S.F.S.R. CATRE GUVERNELE ANGLIEI, FRANȚEI ȘI ITALIEI. *2 noiembrie 1922.*

La Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se păstrează proiectele sus-menționatele documente, cu completările și observațiile făcute de V. I. Lenin (vezi volumul de față, p. 69—70; „Culegeri din Lenin“, vol. XXXVI, p. 440—441).

LISTA DOCUMENTELOR
CARE S-AR PUTEA SĂ FIE INTOCMITE DE
V. I. LENIN

HOTĂRIREA CONSILIULUI COMISARIILOR POPORULUI
CU PRIVIRE LA PROCEDURA ÎNSCRIERII PROBLEMELOR
PE ORDINEA DE ZI A ȘEDINȚELOR C.C.P.

În ședința din 3 octombrie 1922 a Consiliului Comisarilor Poporului, V. I. Lenin a făcut o expunere cu privire la procedura înscrierii problemelor pe ordinea de zi a ședințelor C.C.P. (Arhiva Centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C. C. al P.C.U.S.). Aceasta ne îndreptățește să presupunem că respectivul proiect de hotărâre a fost scris de V. I. Lenin.

HOTĂRIREA BIROULUI POLITIC AL C.C.
AL P.C. (b) DIN RUSIA PRIVIND INVITAREA ÎN ȚARĂ
A UNOR REPREZENTANȚI AI CERCURILOR DE AFACERI
DIN S.U.A. PENTRU NEGOCIERI ECONOMICE

Cu prilejul discutării acestei probleme în ședința din 19 octombrie 1922 a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, V. I. Lenin a luat cuvîntul în calitate de raportor. Se poate presupune deci că textul hotărîrii Biroului Politic a fost scris de el.

ADNOTĂRI

- 1 *Cel de-al V-lea Congres general al Sindicatului muncitorilor metalurgiști din Rusia* a avut loc la Moscova între 3 și 7 martie 1922. La lucrările lui au participat 318 delegați (dintre care 282 comuniști), care reprezentau pe cei 534 626 de membri ai acestui sindicat. Sarcina congresului consta în conformitate cu noua politică economică. Congresul a dezbătut următoarele probleme : 1) darea de seamă a Comitetului central și a Comisiei centrale de revizie a Sindicatului muncitorilor metalurgiști din Rusia ; 2) dările de seamă ale organelor economice (Direcția generală a metalelor, Consiliul militar-industrial, Direcția generală a energiei electrice) ; 3) sarcinile Sindicatului metalurgiștilor în condițiile n.e.p.-ului ; 4) structura organizatorică a sindicatului ; 5) activitatea comitetului internațional de organizare și propagandă ; 6) cu privire la delegația la Congresul de la Lucerna al metalurgiștilor, care a fost aleasă la cel de-al IV-lea Congres al Sindicatului muncitorilor metalurgiști din Rusia.

Încă înainte de deschiderea congresului, la 1 martie 1922, în ședința biroului fracțiunii comuniste a C.C. al Sindicatului muncitorilor metalurgiști din Rusia cu reprezentanții delegațiilor din marile regiuni industriale, s-a considerat că este necesar ca la congres să se prezinte un raport „Despre situația internațională și internă a republicii” și să se ceară un raportor de la C.C. al P.C. din Rusia, indicându-se totodată că delegații la congres stăruie ca despre această problemă să vorbească V. I. Lenin.

Lenin și-a rostit cuvântarea sa la 6 martie, în ședința de dimineață a fracțiunii comuniste a congresului. N-a fost adoptată nici o rezoluție la raport ; fracțiunea a luat act de cuprinsul lui. — 1.

- 2 Lenin se referă la Conferința economică și financiară internațională care urma să aibă loc la Genova (Italia). Inițiativa convocării unei conferințe care să examineze problemele privind instaurarea păcii și colaborarea economică în Europa — printre care și problema datoriilor Rusiei — aparținea guvernului sovietic, care, la 28 octombrie 1921, a adresat, în acest sens, o notă

Angliei, Franței, Italiei, S.U.A. și Japoniei. Hotărârea de a se convoca o asemenea conferință a fost adoptată de Consiliul suprem al țărilor Antantei la 6 ianuarie 1922, în cadrul unei conferințe care a avut loc la Cannes (Franța).

Adoptînd hotărârea de a invita Rusia Sovietică să participe la lucrările conferinței, țările aliate sperau că vor reuși să constrîngă guvernul sovietic să facă unele concesiuni politice și economice și că vor stabili, totodată, relații economice cu Rusia Sovietică. Guvernul sovietic, călăuzindu-se după principiul coexistenței pașnice și considerînd că e necesar să stabilească relații diplomatice și economice normale cu țările capitaliste, s-a declarat de acord să participe la conferință. La 27 ianuarie, C.E.C. din Rusia, întrunit în sesiune extraordinară, a stabilit componența delegației sovietice care urma să participe la Conferința de la Genova. Ca președinte al delegației a fost desemnat V. I. Lenin, iar ca locuitor comisarul poporului pentru afacerile externe, G. V. Cicerin, care era împuternicit „cu toate drepturile de președinte, pentru eventualitatea că împrejurările vor face imposibilă plecarea tovarășului Lenin la conferință” („Documente cu privire la politica externă a U.R.S.S.”, vol. V, Moscova, 1961, p. 67). Ca membri ai delegației au fost numiți L. B. Krasin, M. M. Litvinov, N. N. Narimanov, V. V. Vorovski, I. E. Rudzutak și alții. Problema plecării lui V. I. Lenin la Conferința de la Genova a fost amplu discutată de oamenii muncii din republicile sovietice. În numeroase scrisori ei își exprimau îngrijorarea pentru securitatea și viața lui V. I. Lenin și se pronunțau împotriva acestei plecări. Lenin a vrut să meargă el însuși la Genova, ca să expună personal, în fața conducătorilor puterilor imperialiste, poziția guvernului sovietic. Dar treburile de stat cu care era împovărat, ca și starea sănătății lui nu i-au permis să plece. C.C. al P.C. (b) din Rusia a adoptat în această problemă o hotărîre specială prin care V. I. Lenin transmitea lui G. V. Cicerin împuternicirile sale de președinte al delegației (vezi volumul de față, p. 476, 477). Deși Lenin n-a putut să participe personal la conferință, întreaga muncă de pregătire pentru lucrările conferinței și întreaga activitate a delegației sovietice s-au desfășurat sub conducerea lui. Proiectele de directive întocmite de Lenin și aprobate de C.C. al P.C. (b) din Rusia, scrisorile adresate de el Biroului Politic și lui G. V. Cicerin în legătură cu declarația programatică a delegației sovietice la conferință, telegramele trimise de el la Genova, precum și alte documente au fixat în mod amănunțit sarcinile și linia de conduită a reprezentanților sovietici la conferință (vezi Opere complete, vol. 44, București, Editura politică, 1967, ed. a doua, p. 379, 381, 387—389, 390—391, 412—414, și volumul de față, p. 36—42, 69—70, 173, 174, 176—177, 183, 184—185, 197, 198, 199, 201).

Conferința de la Genova a avut loc între 10 aprilie și 19 mai 1922. La lucrările ei au participat reprezentanți ai 29 de țări: Rusia Sovietică, Marea Britanie, Franța, Italia, Belgia, Japonia, Germania și altele. Guvernul S.U.A. a refuzat să participe la

această conferință, considerînd că orice discuții în legătură cu refacerea economică a Rusiei sînt „inutile“ atîta timp cît în această țară nu vor fi create „condițiile necesare“ și mai ales atîta timp cît nu va fi restabilită proprietatea privată. S.U.A. au însărcinat pe ambasadorul lor în Italia să participe la conferința în calitate de observator.

În prima ședință a conferinței, Cicerin a dat citire declarației guvernului sovietic, care pornea de la principiul de bază al politicii externe sovietice, și anume de la principiul coexistenței pașnice a statelor cu orînduirii sociale diferite — socialistă și capitalistă. În declarație se spunea că delegația Rusiei, situîndu-se pe punctul de vedere al principiilor comunismului, consideră totodată că este necesară stabilirea unei colaborări economice între statele reprezentante ale celor două sisteme de proprietate și confirmă intenția guvernului sovietic de a întreține relații comerciale cu toate statele, „pe bază de reciprocitate, egalitate în drepturi și recunoașterea deplină și fără condiții“ („Documente cu privire la politica externă a U.R.S.S.“, vol. V, Moscova, 1961, p. 192). Guvernul sovietic a propus o serie de măsuri menite să asigure colaborarea economică între țările apusene și Rusia Sovietică. Delegația sovietică a făcut cunoscută hotărîrea sa de a prezenta conferinței o propunere cu privire la reducerea generală a înarmărilor și convocarea unui congres mondial pentru stabilirea unei păci generale.

Declarația guvernului sovietic, și mai ales propunerea cu privire la reducerea înarmărilor, a provocat o atitudine categoric negativă din partea reprezentanților statelor capitaliste. Puterile imperialiste au cerut ca Statul sovietic să recunoască toate datoriile contractate de guvernul țarist și de guvernul provizoriu; să recunoască obligațiile financiare ale fostelor autorități din Rusia, atît ale celor regionale, cît și ale celor locale; să-și asume răspunderea pentru toate daunele rezultate din acțiunile guvernului sovietic ca și din acțiunile guvernelor sau autorităților locale care l-au precedat; să înapoieze proprietarilor străini întreprinderile ce le-au fost luate prin naționalizare; să instituie unele privilegii economice și juridice pentru străini; să accepte o serie de cereri, care însemnau de fapt desființarea monopolului comerțului exterior.

Delegația sovietică a dat o ripostă hotărîtă acestor încercări ale imperialiștilor de a se amesteca în treburile interne ale Statului sovietic, a respins cererile lor, care urmăreau aservirea economică și politică a Rusiei Sovietice, lichidarea Puterii sovietice și transformarea țării într-o anexă semicolonială a capitalismului mondial, și a prezentat — ca o contrapretenție față de puterile aliate — cererea de a se compensa daunele ce i-au fost aduse Rusiei Sovietice de intervenția militară străină și de blocadă.

În cursul întregii conferințe, delegația sovietică a pledat pentru principiile formulate în declarația ei programatică, a căutat să ajungă la o înțelegere, arătînd că este dispusă să facă o serie de concesiuni pe bază de reciprocitate. Dar puterile imperialiste nu

doreau să ajungă la o înțelegere cu Rusia Sovietică pe bază de egalitate și continuau să insiste asupra revendicărilor formulate de ele.

Din cauza poziției ireconciliabile adoptate de țările Antantei, conferința n-a dus la rezultate practice imediate în normalizarea relațiilor dintre Rusia Sovietică și statele capitaliste. La 19 mai, în ultima ședință plenară a conferinței, a fost adoptată hotărîrea de a se institui două comisii de experți (una sovietică și alta a puterilor occidentale), care urmau să se întrunească în iunie 1922 la Haga, pentru a discuta în continuare problemele care n-au fost rezolvate la Genova.

Linia principială, și totodată elastică, urmată de Statul sovietic la Conferința de la Genova a dus la o întărire a pozițiilor și a autorității lui pe arena internațională. Statul sovietic a arătat că se pot duce tratative cu el numai pe bază de egalitate. El a demonstrat în fața lumii întregi năzuința sa de pace, dorința sa de a trăi în prietenie și de a colabora cu toate popoarele. — 2.

- 3 Lenin se referă la Conferința Consiliului suprem al țărilor Antantei, care a avut loc între 6 și 13 ianuarie 1922 la Cannes. Cel mai important document al acestei conferințe a fost rezoluția, adoptată la 6 ianuarie, cu privire la convocarea unei Conferințe economice internaționale la Genova. În această rezoluție au fost formulate condițiile a căror acceptare era necesară, după părerea Consiliului suprem al țărilor aliate, pentru ca lucrările proiectatei conferințe să se desfășoare cu succes. În primul paragraf al acestor condiții se spunea : „Națiunile nu-și pot aroga dreptul de a dicta altora principiile care trebuie să stea la baza organizării sistemului lor de proprietate, a vieții economice interne și a sistemului de guvernământ. Fiecare națiune are dreptul să-și aleagă sistemul pe care-l preferă“ („Documente cu privire la politica externă a U.R.S.S.“, vol. V, Moscova, 1961, p. 58). Condițiile prevedeau, de asemenea : garantarea intangibilității și a profiturilor capitalului străin folosit pentru ajutorarea unei țări sau alteia ; recunoașterea tuturor datoriilor și angajamentelor care au fost sau vor fi contractate sau garantate de către guvernele diferitelor țări, recunoașterea obligației de a restabili și repune în drepturi interesele străine sau de a acorda despăgubiri pentru pierderile și daunele pricinuite prin confiscarea sau sechestrarea averii ; ele stabileau obligația pentru fiecare națiune de a se abține de la orice propagandă îndreptată spre răsturnarea ordinii și a sistemului politic din alte țări, precum și de la orice acțiuni ostile statelor aliate. În încheiere puterile aliate declarau că vor putea recunoaște guvernul sovietic numai după ce el va accepta toate aceste condiții. Participanții la Conferința de la Cannes au considerat că e necesară înființarea unui sindicat (consorțiu) internațional, cu scopul de a contribui la „reconstrucția economică a Europei“ și de a asigura „o cooperare a tuturor popoarelor“. Această hotărîre era bazată pe tendința ca-

pitalului monopolist din țările occidentale de a acapara economia Rusiei Sovietice.

Textul rezoluției adoptate de Conferința de la Cannes, împreună cu invitația oficială adresată de consiliul suprem delegației guvernului sovietic de a participa la Conferința de la Genova au fost remise lui Cicerin la 13 ianuarie 1922 de către Bonomi, președintele Consiliului de Miniștri al Italiei. În paragraful 1 al textului rezoluției primite de la Bonomi au fost omise cuvintele „sistemul lor de proprietate”. În legătură cu aceasta, Lenin l-a rugat pe Cicerin să-i trimită textul rezoluției care fusese publicat mai înainte în presa burgheză, precum și în numărul 6, din 10 ianuarie 1922, al ziarului „Izvestia C.E.C. din Rusia”, care conținea aceste cuvinte (vezi Opere complete, vol. 44, București, Editura politică, 1967, ed. a doua, p. 376).

Lenin acorda o mare importanță formulării paragrafului 1 al condițiilor de la Cannes, apreciindu-l ca o recunoaștere indirectă a falimentului sistemului capitalist de proprietate și a inevitabilității coexistenței — alături de el — a sistemului socialist de proprietate. Lenin a arătat că celelalte paragrafe ale condițiilor de la Cannes, prin care se urmărea aservirea Rusiei Sovietice de către capitalul străin, sînt în vădită contradicție cu primul paragraf (vezi volumul de față, p. 206—208).

În timpul pregătirii Conferinței de la Genova, cercurile conducătoare din Franța și primul ministru al Angliei, Lloyd George, au insistat ca Uniunea Sovietică să fie invitată la această conferință numai cu condiția ca ea să recunoască în prealabil rezoluția de la Cannes.

În scrisoarea pe care i-a adresat-o la 15 februarie 1922, Lenin l-a însărcinat pe Cicerin „să stabilească *exact și formal*, fără echi-voc, faptele” cum că

„(1) atunci cînd am fost invitați, *nu* ni s-a cerut o declarație categorică, clară și formală în sensul că *recunoaștem* condițiile de la Cannes ;

(2) noi *nu* am declarat așa ceva în răspunsul nostru. Și *nu* ni s-a comunicat că răspunsul nostru *ar fi incomplet* ;

(3) întreaga presă burgheză din Anglia, polemizînd cu francezii, a *recunoscut* că nu este obligatorie recunoașterea prealabilă a condițiilor de la Cannes” (Opere complete, vol. 44, București, Editura politică, 1967, ed. a doua, p. 399). — 6.

⁴ La 24 februarie 1922, ministrul de externe al Italiei, Torretta, a adresat lui G. V. Cicerin o radiotelegramă prin care îi făcea cunoscut că, din cauza crizei ministeriale, guvernul italian este nevoit să amîne deschiderea Conferinței de la Genova. Radiotelegrama a fost publicată în numărul 45, din 25 februarie, al ziarului „Izvestia C.E.C. din Rusia”.

În aceeași zi, V. I. Lenin, într-o scrisoare adresată lui I. V. Stalin și L. B. Kamenev, a propus „să se ceară lui Cicerin să trimită cît mai curînd o notă cît se poate de drastică cu propunerea de a se fixa data definitivă la 15 martie” (Opere

complete, vol. 44, București, Editura politică, 1967, ed. a doua, p. 416). La 25 februarie s-a trimis ministrului de externe al Italiei, Torretta, și ministrului de externe al Marii Britanii, Curzon, o telegramă semnată de Cicerin în care se spunea: „Guvernul rus nu s-a așteptat să se lovească de o instabilitate atât de mare în relațiile politice, încât unele schimbări intervenite în componența guvernului unor țări, care, de altfel, nu schimbă cu nimic esența politicii lor, să poată exercita o influență asupra obligațiilor internaționale pe care statele învingătoare și le-au asumat în fața lumii întregi“. Guvernul sovietic a propus să se stabilească drept termen definitiv al convocării conferinței data de 23 martie 1922 (vezi „Documente cu privire la politica externă a U.R.S.S.“, vol. V, Moscova, 1961, p. 113—115). — 6.

- 5 Este vorba despre articolul lui A. F. Kerenski „Februarie și Octombrie“, apărut în revista „Sovremennîe Zapiski“, Paris, 1922, nr. IX. — 9.
- 6 Înăsprirea crizei financiare — deprecierea continuă a cursului rublei — la sfârșitul anului 1921 a fost provocată de o serie de cauze. Industria țării, pe care războiul o adusese într-o stare de ruină, nu numai că nu dădea beneficii, dar exista ea însăși pe seama statului; resursele alimentare erau foarte reduse, iar foametea provoca o rapidă urcare a prețurilor; în perioada comunismului de război nu se încasau impozite în bani și nu se plăteau taxe pentru serviciile de stat (transporturile, inclusiv cel orașenesc, poșta, locuințele etc.). În bugetul țării, adoptat la sfârșitul anului 1921 de cel de-al IX-lea Congres general al Sovietelor din Rusia, excedentul cheltuielilor asupra veniturilor era de aproape un miliard de ruble antebelice. Deficitul era acoperit prin emisiuni, mereu sporite, de bani de hîrtie, a căror putere de cumpărare, din cauza lipsei de mărfuri industriale și de produse alimentare, era extrem de redusă.

Problema mijloacelor de învingere a crizei financiare a fost pusă la Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia. În rezoluția „Cu privire la politica financiară“, congresul a trasat o serie de măsuri concrete, menite să ducă la însănătoșirea finanțelor țării, la restabilirea circulației bănești pe bază de aur (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 631—636). — 11.

- 7 Este vorba despre poezia „Ședințomanii“ de V. V. Maiakovski. — 13.
- 8 Lenin se referă la cele spuse de F. Engels în articolul „Literatura din emigrație“ (K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 18, București, Editura politică, 1963, p. 532). — 14.
- 9 *Comisia pentru istoria partidului* — comisia pentru strîngerea și studierea materialelor privitoare la istoria Revoluției din Octombrie și la istoria Partidului Comunist din Rusia a luat ființă pe

lîngă Comisariatul poporului pentru învățămînt, pe baza hotărîrii din 21 septembrie 1921 a Consiliului Comisarilor Poporului. Primul ei președinte a fost M. S. Olminski. Ținînd seama de marea importanță pe care o prezintă studiarea istoriei partidului, C.C. al P.C. (b) din Rusia, printr-o circulară specială emisă la 31 ianuarie 1921, a înființat în 44 de gubernii centre locale de studiere a istoriei organizațiilor de partid. În decembrie 1921, printr-o hotărîre a Comitetului Central, Comisia pentru istoria partidului a fost trecută sub conducerea C.C. al P.C. (b) din Rusia cu titlul de secție a Comitetului Central. Tuturor comitetelor de partid regionale și guberniale li s-a recomandat să înființeze și ele secții ale Comisiei pentru istoria partidului. Secțiile Comisiei pentru istoria partidului au desfășurat o amplă activitate de cercetare. Ele se ocupau cu strîngerea de materiale documentare și cu cercetarea lor, ajutau pe vechii membri de partid să-și scrie memoriile, editau broșuri consacrate istoriei partidului și organizațiilor sale locale. În arhiva și în biblioteca comisiei s-au strîns cele mai valoroase materiale cu privire la istoria partidului și a mișcării revoluționare. Comisia a reeditat procesele-verbale ale congreselor partidului, ziarele „Iskra“, „Vpered“ și „Proletarii“, a scos un „Buletin“ și (cu începere din luna octombrie 1921) o revistă de istorie a partidului — „Revoluția proletară“; totodată a organizat o serie de muzee ale revoluției și ale istoriei partidului. — 15.

- 10 Curățirea rîndurilor partidului a fost efectuată cu începere de la 15 august și pînă în decembrie 1921, pe baza rezoluției „În problemele construcției de partid“ adoptată de Congresul al X-lea al P.C. (b) din Rusia (vezi „Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 532—544). Au fost excluși sau au încetat să facă parte din partid 159 355 de oameni (24,1⁰/₀) (în această cifră nu sînt cuprinse datele privitoare la guberniile Briansk și Astrahan și la partidul comunist din Turkestan). În totalul celor excluși din partid sau care au încetat să facă parte din rîndurile lui erau: muncitori — 20,4⁰/₀, țărani — 44,8⁰/₀, funcționari și liber-profesioniști — 23,8⁰/₀, alte categorii — 11,0⁰/₀. Un prim bilanț al verificării membrilor de partid a fost făcut de cea de-a XI-a Conferință generală a P.C. (b) din Rusia (decembrie 1921); bilanțul definitiv al acțiunii de curățire a fost făcut de Congresul al XI-lea al partidului, care a aprobat rezoluția „Cu privire la întărirea partidului în legătură cu experiența verificării membrilor lui“, adoptată de cea de-a XI-a Conferință a partidului, și rezoluția „Propuneri practice în problemele organizatorice ale construcției de partid, ca o completare la rezoluția cu privire la întărirea partidului în legătură cu curățirea rîndurilor lui“, adoptată de consfătuirea secretarilor comitetelor regionale, a birourilor regionale și a comitetelor guberniale ale P.C. (b) din Rusia (vezi „Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor Partidului Co-

munist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.⁶, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 647—655). Curățirea rîndurilor partidului a dus la o îmbunătățire a compoziției lui sociale, a contribuit la întărirea disciplinei, la creșterea prestigiului său în rîndul maselor muncitorești și țărănești fără partid, a făcut să sporească coeziunea lui ideologică și organiza-torică. — 15.

- 11 Prezentele scrisori au fost scrise de V. I. Lenin în legătură cu rezultatele acțiunii de curățire a partidului și de întărire a lui, precum și în legătură cu elaborarea tezelor în această problemă, care avea să fie pusă la Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia.

Încă din decembrie 1921, studiind primele rezultate ale curățirii rîndurilor partidului, Lenin, într-o scrisoare adresată lui P. A. Zaluțki, A. A. Solț și membrilor Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, a propus ca, printr-o hotărîre a Conferinței a XI-a a partidului, care urma să aibă loc curînd, să se stabilească condiții mai stricte pentru primirea de noi membri în partid (vezi Opere complete, vol. 44, București, Editura politică, 1967, ed. a doua, p. 286—287).

În „Observații pe marginea proiectului de rezoluție a Conferinței a XI-a a P.C. (b) din Rusia cu privire la curățirea rîndurilor partidului“ Lenin scria : „N-aș avea nimic de obiectat împotriva înlesnirilor la primirea în partid a muncitorilor adevărați, dar dacă nu vom stabili cu maximum de precizie cine poate fi considerat muncitor din marea industrie, se va crea o porțiță prin care vor pătrunde iarăși o mulțime de elemente dubioase“ (vezi Opere complete, vol. 44, București, Editura politică, 1967, ed. a doua, p. 288).

Conferința a XI-a a P.C. (b) din Rusia n-a rezolvat problema modificării condițiilor de primire în partid, dar și-a exprimat dorința ca Congresul al XI-lea să procedeze la o modificare a Statutului partidului, și anume a acelei părți din el care se referă la condițiile de primire a noilor membri. — 18.

- 12 Este vorba despre proiectul inițial al tezelor „Cu privire la întărirea partidului“, care a fost pregătit de G. E. Zinoviev, din însărcinarea Biroului politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, pentru Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia. Acest proiect, potrivit unei hotărîri din 8 martie 1922 a Biroului Politic, a fost trimis tuturor membrilor Biroului Politic. În el se prevedea că țărani și ostașii roșii, la primirea lor în partid, trebuie să prezinte recomandări din partea a trei membri ai P.C. (b) din Rusia, cu un stagiul de trei ani, iar funcționarii și cei din alte categorii să prezinte recomandări din partea a cinci membri, cu un stagiul de cinci ani.

Lenin, fără să se pronunțe împotriva adoptării acestui proiect de teze ca bază de discuții, a propus ca la primirea muncitorilor în partid să se ceară recomandări din partea unor membri ai P.C. (b) din Rusia cu o vechime de trei ani, la primirea țărănilor și a ostașilor Armatei Roșii — recomandări din partea unor

membri cu o vechime de patru ani, iar pentru ceilalți cu o vechime de cinci ani. El a mai propus să se elaboreze problema stagiului de candidat (pentru „cei ce aderă”), care lipsea din proiectul de teze.

La 13 martie Biroul Politic a aprobat tezele lui Zinoviev, cu unele modificări și completări, iar la 17 martie ele au fost publicate în nr. 62 al ziarului „Pravda”.

Lenin n-a participat la ședința Biroului Politic în care au fost aprobate tezele. Capitolul din teze în care era vorba de condițiile de primire în partid a provocat din partea lui Lenin obiecții serioase, pe care el le-a expus în scrisoarea sa din 24 martie. — 18.

- 13 Lenin se referă la rezoluția „Cu privire la întărirea partidului în legătură cu experiența verificării membrilor lui”, adoptată de cea de-a XI-a Conferință a P.C. (b) din Rusia, și la rezoluția „Propuneri practice în problemele organizatorice ale construcției de partid, ca o completare la rezoluția cu privire la întărirea partidului în legătură cu curățirea rândurilor lui”, adoptată în decembrie 1921 de consfătuirea secretarilor comitetelor regionale, a birourilor regionale și a comitetelor guberniale ale P.C. (b) din Rusia, al căror text nu figura în proiectul inițial al tezelor lui Zinoviev „Cu privire la întărirea partidului”. — 18.
- 14 Este vorba despre punctul 5 din tezele lui Zinoviev „Cu privire la întărirea partidului și la noile sale sarcini”, aprobate de Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, care conținea următoarea teză: „Prin modificarea Statutului partidului (paragraful 7, secțiunea II), Congresul al XI-lea stabilește pentru muncitori și țărani un stagiul de candidat care să nu fie mai mic de șase luni, iar pentru ceilalți — nu mai mic de un an” („Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia. Dare de seamă stenografică”, Moscova, 1961, p. 684). — 19.
- 15 *Comisia Centrală de Control* — organul suprem al controlului de partid. Hotărârea cu privire la înființarea unei comisii de control, aleasă de congresul partidului, și a unor comisii de partid pe lângă comitetele guberniale ale partidului, concomitent cu alte măsuri practice pentru lărgirea democrației interne și pentru întărirea unității partidului și a disciplinei în rândurile sale, a fost adoptată la cea de-a IX-a Conferință generală a P.C. (b) din Rusia, care a avut loc în zilele de 22—25 septembrie 1920 (vezi rezoluția „Cu privire la sarcinile imediate ale construcției de partid”, în „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.”, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 521—529). Comisiile de control urmau să fie formate din comuniștii cei mai imparțiali, care se bucură de încredere unanimă. V. I. Lenin considera că este necesar ca comisia de control să devină „un adevărat organ al conștiinței de partid și proletare”

(Opere complete, vol. 41, București, Editura politică, 1966, ed. a doua, p. 394).

Prima Comisie Centrală de Control a fost aleasă la Congresul al X-lea al P.C. (b) din Rusia, care a avut loc între 8 și 16 martie 1921. — 19.

- 16 Plenara C.C. al P.C. (b) din Rusia a adoptat la 25 martie 1922 propunerea lui V. I. Lenin cu privire la modificarea punctului 5 din tezele lui Zinoviev, însă n-a ținut seama de toate indicațiile lui Lenin. Ea a hotărât ca punctul cu privire la condițiile de primire de noi membri în partid să fie prezentat congresului în următoarea formulare: „Neadmițind în nici un caz intrarea în partid a elementelor care trăiesc din exploatarea muncii altora, din speculă etc., congresul stabilește drept stagiul de candidat: pentru muncitori — 6 luni, pentru ostașii Armatei Roșii — un an, pentru țărani și alte persoane — un an și jumătate; totodată precizează că tovarășilor care recomandă noi membri de partid le incumbă o răspundere deosebită” („Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia. Dare de seamă stenografică”, Moscova, 1961, p. 737—738).

În rezoluția Congresului al XI-lea al P.C. (b) din Rusia „Cu privire la întărirea partidului și la noile sale sarcini”, prin modificarea Statutului, a fost stabilită pentru toată perioada până la Congresul al XII-lea o nouă ordine de primire în P.C. (b) din Rusia. La primirea în partid au fost stabilite trei categorii: 1) muncitori și ostași ai Armatei Roșii proveniți din muncitori și țărani; 2) țărani (în afară de ostașii Armatei Roșii) și meșteșugari care nu exploatează muncă străină; 3) alte persoane (funcționari etc.). Stagiul de candidat a fost stabilit astfel: pentru prima categorie — 6 luni, pentru a doua — un an, pentru a treia categorie și pentru cei proveniți din alte partide — doi ani. Pentru prima și a doua categorie, la primirea în partid era nevoie de recomandări din partea a trei membri de partid cu un stagiul de trei ani, și totodată pentru muncitori și pentru ostașii Armatei Roșii proveniți din rândurile muncitorilor și țăranilor se cerea confirmarea de către comitetul județean și comitetul raional, iar pentru țărani și meseriași — confirmarea de către comitetul gubernial. Celelalte persoane (funcționarii etc.), precum și cei proveniți din alte partide puteau fi primiți în rândurile P.C. (b) din Rusia numai pe baza recomandărilor date de cinci membri de partid cu un stagiul de cinci ani și cu confirmarea obligatorie de către comitetul gubernial. Tinerii până la 20 de ani inclusiv (cu excepția ostașilor Armatei Roșii) erau primiți în partid numai prin Uniunea Tineretului Comunist din Rusia. Listele celor ce doreau să intre în partid trebuiau să fie publicate din timp.

Congresul a subliniat încă o dată că cei ce dau recomandări poartă cea mai mare răspundere pentru cei recomandați de ei și a însărcinat Comitetul Central să elaboreze formele concrete ale acestei răspunderi (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor,

conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.", partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 642—643). — 20.

- 17 *Smenovehiștii* — reprezentanții unui curent social-politic apărut în 1921 în rîndurile intelectualilor emigranți albgardiști ruși. Smenovehismul a găsit sprijin și la o parte din intelectualii vechi burghezi care, dintr-un motiv sau altul, nu emigraseră din Rusia Sovietică. Smenovehiștii au căpătat această denumire de la culегerea „Smena veh“, editată în 1921, la Praga. Ideologia smenovehiștilor au fost emigranți albgardiști de tip cadet : I. V. Kliucinikov, N. V. Ustrealov, S. S. Lukianov, A. V. Bobrișcev-Pușkin, S. S. Ceahotin, I. N. Potehin și alții. Smenovehiștii au avut o publicație proprie — revista „Smena Veh“, care a apărut la Paris din octombrie 1921 pînă în martie 1922.

Baza socială a smenovehismului a constituit-o o anumită înviorare a elementelor capitaliste care s-a produs în Republica sovietică ca urmare a introducerii n.e.p.-ului. Smenovehiștii au văzut în trecerea la n.e.p. o evoluție a Puterii sovietice în direcția restaurării capitalismului și s-au pronunțat pentru colaborare cu ea în speranța că Statul sovietic va degenera și se va transforma într-o republică burgheză. Totuși o parte din smenovehiști intenționau să colaboreze cinstit cu Puterea sovietică. Pornind de la acest considerent, cea de a XII-a Conferință generală a P.C. (b) din Rusia (4—7 august 1922), în rezoluția „Cu privire la partidele și curentele antisovietice“, a subliniat : „Așa-numitul curent «smenovehist» a jucat pînă acum și mai poate juca și pe viitor un rol obiectiv progresist. El a reunit și continuă să reunească acele grupuri de emigranți și de intelectuali ruși care «s-au împăcat» cu Puterea sovietică și care sînt gata să lucreze cu ea pentru renașterea țării. *Sub acest raport*, curentul smenovehist a meritat și merită o atitudine pozitivă față de el. În același timp însă nu trebuie să uităm nici un moment că și în curentul smenovehist sînt puternice tendințele de restaurare a puterii burgheze, că «smenovehiștii», asemenea menșevicilor și socialiștilor-revoluționari, nutresc speranța că după concesiile economice vor urma concesiile politice în direcția democrației burgheze etc.“ („Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.", partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 693).

Majoritatea smenovehiștilor au trecut ulterior pe poziții fățiș contrarevoluționare.

O caracterizare a smenovehismului a fost făcută de V. I. Lenin în volumul de față, p. 100—101. — 21.

- 18 O scrisoare similară, semnată de V. I. Lenin, a fost trimisă și lui G. I. Sokolnikov, președintele Comisiei pentru problemele societăților mixte (vezi „Culegeri din Lenin“, vol. XXXVI, p. 449—450). — 23.

- 19 C.M.A. — Consiliul Muncii și Apărării, comisie permanentă a Consiliului Comisarilor Poporului. Consiliul Muncii și Apărării a luat ființă în aprilie 1920 din fostul Consiliu al Apărării Muncitorești-Țărănești. Președinte al C.M.A. a fost V. I. Lenin. — 23.
- 20 Articolul „*Despre însemnătatea materialismului militant*” a fost scris pentru numărul 3 al revistei „Pod Znamenem Marksizma”, care urma să apară în preajma Congresului al XI-lea al partidului.

Acest articol, după cum arată N. K. Krupskaja în memoriile sale, a fost conceput de V. I. Lenin pe când se afla la odihnă în satul Korzinkino. Lenin a consultat în acest timp numeroase cărți și broșuri pe teme antireligioase, a citit cartea lui A. Drews „Die Christusmythe” („Mitul lui Hristos”) și cartea lui U. Sinclair „The profits of religion” (apărută în traducere — sub titlul „Religia și profitul” — în 1925) și altele. „În timpul plimbărilor noastre — scrie N. K. Krupskaja — discutam despre Drews și Sinclair, despre modul superficial în care era organizată la noi propaganda antireligioasă, arătând cât de multă vulgarizare era în această propagandă, cât de superficial era ea legată de științele naturii, cât de puțin erau dezvăluite rădăcinile sociale ale religiei și cât de puțin satisfăcea această propagandă cerințele muncitorilor care crescuseră atât de mult în anii revoluției” („Pod Znamenem Marksizma”, 1933, nr. 1, p. 148—149).

La 12 martie 1922 articolul a fost terminat, și totuși Lenin n-a încetat să lucreze la el. Într-o notă către secretară, el scria : „Rog să se introducă cu atenție în cel de-al doilea exemplar (nr. 2) schimbările și completările făcute de mine în exemplarul nr. 1, iar exemplarul nr. 1 să fie trimis la revista «Pod Znamenem Marksizma» contra bon de primire” („Culegeri din Lenin”, vol. XXXV, 1945, p. 340). Lenin a introdus în acest articol o completare despre doi dintre reprezentanții contemporani ai criticii științifice ai religiei, Drews și Vipper (probabil că la acesta se referă nota marginală a lui Lenin „Drews Vipper” de pe declarația „Din partea redacției” din exemplarul revistei „Pod Znamenem Marksizma” nr. 1—2, care se păstrează în Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.), a șters rîndurile în care se referă la cartea lui Sinclair „The profits of religion”, indicînd într-o formă generală importanța pe care o prezintă folosirea în propaganda antireligioasă a unor asemenea cărți și broșuri etc.

„Pod Znamenem Marksizma” — revistă filozofică și social-economică ; a fost fondată în scopul de a propaga materialismul militant și ateismul și de a combate pe „lacheii cu diplomă ai clericalismului”. A apărut la Moscova din ianuarie 1922 pînă în iunie 1944, lunar (iar în anii 1933—1935 — la două luni). — 25.

- 21 Lenin se referă la următoarele cuvinte ale lui I. Dietzgen : „Noi disprețuim din tot sufletul frazele bombastice despre «cul-

tură și știință», discursurile despre «bunuri ideale», atunci cînd ele sînt rostite de lachei cu diplomă care prostesc azi poporul cu falsul lor idealism, așa cum îl prosteau cîndva popii păgîni cu primele informații ce au fost obținute pe atunci despre natură» (I. Dietzgen. Scrieri filozofice alese, 1941, p. 261). — 26.

22 Vezi F. Engels. Literatura din emigrație (K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 18, București, Editura politică, 1964, p. 530). — 27.

23 Aici, inițial figura următorul text : „Am răsfoit, mai zilele trecute, cartea lui Upton Sinclair «The profits of religion». Fără îndoială, în felul cum pune autorul problema și în maniera cum o tratează se observă unele deficiențe. Dar cartea lui este prețioasă prin aceea că e scrisă într-un stil vioi, prezintă numeroase fapte concrete și comparații...”

Cartea aceasta, după cum menționează N. K. Krupskaja în memoriile sale, a fost trimisă de autor pe numele ei împreună cu o scrisoare în care „scrisa despre lupta pe care o duce cu ajutorul romanelor sale”. Lenin „s-a înarmat cu un dicționar englez și a început să citească din această carte în fiecare seară. Ea l-a satisfăcut prea puțin în ce privește propaganda antireligioasă, însă i-a plăcut critica pe care o face democrației burgheze” („Pod Znamenem Marksizma”, 1933, nr. 1, p. 148). — 30.

24 „*Ekonomist*” — revistă a secției economice industriale a Societății tehnice ruse, din care făcea parte intelectualitatea tehnică burgheză care adoptase o atitudine ostilă față de Puterea sovietică, precum și foștii proprietari de întreprinderi. A apărut la Petrograd din decembrie 1921 pînă în iunie 1922 (pe coperta primului număr figurează anul 1922). V. I. Lenin a calificat această revistă drept „un centru fățiș al albgardiștilor”.

Primul număr i-a fost trimis lui V. I. Lenin de D. A. Lutohin, redactorul-șef al revistei, și i-a fost înmînat de N. P. Gorbunov. — 33.

25 La 28 februarie 1922, Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia a adoptat, cu unele completări, „Proiectul de hotărîre a C.C. al P.C. (b) din Rusia cu privire la sarcinile delegației sovietice la Genova”, scris de V. I. Lenin, și a trasat ca sarcină delegației să elaboreze în mod detaliat programul pe care urma să-l prezinte la conferință (vezi Opere complete, vol. 44, București, Editura politică, 1967, ed. a doua, p. 412—414). G. V. Cicerin a elaborat acest program în conformitate cu directivele date de C.C. al P.C. (b) din Rusia și a expus cuprinsul lui într-o scrisoare adresată lui Lenin.

În proiectul de declarație pregătit de Cicerin la 21 martie s-a ținut seama de completările făcute de Lenin la programul de activitate al delegației sovietice. Completările și observațiile la acest proiect sînt publicate în volumul de față, la p. 69—70. — 36.

26 *Internaționala a III^{1/2}* (denumirea oficială : „Uniunea internațională a partidelor socialiste”) — organizație internațională a partidelor

și grupurilor socialiste centriste, care, sub presiunea maselor revoluționare, se retrăseseră din Internaționala a II-a; a luat ființă la Conferința de la Viena din februarie 1921. Criticând în vorbe Internaționala a II-a, în realitate liderii Internaționalei a II^{1/2} duceau în toate problemele mai importante ale mișcării proletare o politică oportunistă, scizionistă în rîndurile clasei muncitoare, iar organizația creată de ei căutau s-o folosească ca mijloc de contracarare a influenței crescînde a comuniștilor în rîndurile maselor muncitorești. „Domnii din Internaționala a II^{1/2}, care își zic revoluționari — scria Lenin — în fiecare situație serioasă dovedesc că sînt de fapt niște contrarevoluționari, căci ei se tem de distrugerea prin violență a vechiului aparat de stat și n-au încredere în forțele clasei muncitoare“ (Opere complete, vol. 44, București, Editura politică, 1967, ed. a doua, p. 102—103).

În mai 1923, Internaționalele a II-a și a II^{1/2} au fuzionat, formînd așa-numita Internațională Muncitorească Socialistă. — 36.

- 27 *Tratatul de pace de la Versailles*, cu care s-a încheiat războiul mondial imperialist din 1914—1918, a fost semnat la 28 iunie 1919 de S.U.A., Imperiul britanic, Franța, Italia, Japonia și statele aliate cu ele, de o parte, și de Germania, de altă parte.

Făcînd o apreciere a tratatului de la Versailles, Lenin spunea: „Este o pace fără precedent, o pace tîlhărească, care pune într-o situație de sclavi zeci de milioane de oameni, printre care mulți dintre cei mai civilizați“ (Opere complete, vol. 41, București, Editura politică, 1966, ed. a doua, p. 352). Prin acest tratat se urmărea consfințirea împărțirii lumii capitaliste în favoarea statelor învingătoare, precum și crearea unui sistem de relații între state menit să ducă la sugrumarea Rusiei Sovietice și la zdrobirea mișcării revoluționare din întreaga lume. — 37.

- 28 Lupta Internaționalei Comuniste pentru crearea frontului unic muncitoresc împotriva ofensivei burgheziei și năzuința spre unitate a maselor muncitorești au silit conducerea Internaționalei a II^{1/2} să trimită la 19 ianuarie 1922 Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste și Internaționalei a II-a propunerea de a se convoca, în primăvara anului 1922, o conferință internațională care să examineze problemele privind situația economică a Europei și acțiunile clasei muncitoare împotriva ofensivei reacțiunii. Cominternul a acceptat această propunere.

Prezenta scrisoare a fost scrisă de Lenin în legătură cu elaborarea directivelor Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste pentru delegația Cominternului la conferința celor trei Internaționale. Scrisoarea conține unele observații la proiectul de directive întocmit de G. E. Zinoviev și trimis de el, la 14 martie 1922, lui V. I. Lenin, cu rugămintea de a-și spune părerea înainte ca proiectul să fie prezentat Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste.

Directivile, corectate și completate conform observațiilor și propunerilor lui Lenin, au fost aprobate de Biroul Politic; la

17 martie ele au fost adoptate în unanimitate de Comitetul Executiv al Internaționalei Comuniste.

Conferința celor trei Internaționale a avut loc la Berlin între 2 și 5 aprilie 1922.

La această conferință s-a desfășurat o aprigă luptă între reprezentanții Internaționalelor a II-a și a II^{1/2}, de o parte, și reprezentanții Internaționalei Comuniste, de altă parte. Delegația Internaționalei Comuniste a propus să se convoace un congres mondial la care să participe sindicatele și alte organizații muncitorești și care să discute problemele privind lupta împotriva ofensivei capitalului, împotriva reacțiunii, împotriva pregătirii unor noi războaie imperialiste, ajutorarea Rusiei Sovietice, tratatul de la Versailles și refacerea regiunilor distruse de război. Reprezentanții Internaționalei a II-a, cu sprijinul direct al delegației Internaționalei a II^{1/2}, au căutat să impună delegației Internaționalei Comuniste anumite condiții inacceptabile: despărțirea Gruziei de Statul sovietic, renunțarea la tactica creării de celule comuniste în organizațiile muncitorești de masă, eliberarea infractorilor politici. Delegația Internaționalei Comuniste, respingând aceste cereri, a acceptat totuși condiția ca Puterea sovietică să nu aplice pedeapsa capitală în procesul eserilor contrarevoluționari și să permită unor reprezentanți ai Internaționalelor a II-a și a II^{1/2} să asiste la proces. În articolul său „Am plătit prea scump”, Lenin a supus unei critici aspre aceste concesi făcute de reprezentanții Internaționalei Comuniste — N. I. Buharin, K. B. Radek și alții —, considerându-le drept greșite (vezi volumul de față, p. 150—154).

La conferință a fost adoptată o declarație generală în care se arată că există posibilitatea de a convoca consfătuiri comune și de a organiza acțiuni comune în diverse probleme concrete.

Conferința făcea apel la oamenii muncii să organizeze în timpul Conferinței de la Genova demonstrații de masă pentru ziua de muncă de opt ore, împotriva șomajului, pentru unirea proletariatului în lupta împotriva ofensivei capitalului, pentru apărarea revoluției ruse, pentru reluarea de către toate statele a relațiilor politice și economice cu Rusia Sovietică, pentru refacerea frontului unic proletar în toate țările, pe scară națională și internațională.

Conferința s-a pronunțat pentru convocarea în cel mai scurt timp a unui congres mondial și a instituit o comisie de organizare, compusă din nouă membri (cîte trei reprezentanți din partea fiecărei Internaționale), care să pregătească viitoarele conferințe și congresul.

Dar conducătorii Internaționalelor a II-a și a II^{1/2}, care acceptaseră acest acord sub presiunea maselor largi ale oamenilor muncii, au acționat în sensul sabotării și torpilării lui. La 21 mai 1922 o serie de partide ale Internaționalelor a II-a și a II^{1/2} au adoptat hotărârea de a convoca la Haga un congres mondial fără comuniști. În legătură cu această hotărâre, la 23 mai 1922, în ședința comisiei celor nouă care a avut loc la Berlin, delegația Internaționalei Comuniste a declarat că se retrage din comisie. — 43.

- 29 La 10 martie 1922, tuturor membrilor Biroului Organizatoric și ai Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia li s-au trimis tezele lui E. A. Preobrajenski „Principiile fundamentale ale politicii P.C. (b) din Rusia în satul contemporan“, care fuseseră elaborate de el pentru Congresul al XI-lea al partidului. Luînd cunoștință de cuprinsul acestor teze, V. I. Lenin a scris scrisoarea de față. La 18 martie, Biroul Politic, examinînd tezele lui Preobrajenski, a adoptat propunerile formulate de Lenin la punctul 15 din scrisoarea sa. — 45.
- 30 La 28 februarie 1922 a fost publicată hotărîrea Direcției politice de stat prin care membrii C.C. și militanții activi ai partidului socialist-revoluționar erau trimiși în fața Tribunalului revoluționar suprem pentru activitatea lor contrarevoluționară, teroristă, împotriva Puterii sovietice. Drept răspuns la această hotărîre, grupul de socialiști-revoluționari din emigrație care își zicea „Delegația din străinătate a partidului socialist-revoluționar“ a publicat în nr. 913, din 11 martie 1922, al ziarului său „Golos Rossi“, care apărea la Berlin, un apel „Către partidele socialiste din întreaga lume“, în care protesta împotriva sentinței de condamnare la moarte a acuzaților, care, după părerea lor, fusese dinainte hotărîută. Acest apel a fost sprijinit de partidele Internaționalelor a II-a și a II^{1/2}, de sindicatele reformiste și de intelectualitatea burgheză.

Prezentul document, scris de Lenin, este un răspuns la telegramele trimise pe numele lui și al lui G. V. Cicerin de Consiliul național al Partidului laburist independent din Anglia, de T. Stauning, președintele Partidului social-democrat din Danemarca, de E. Vandervelde, unul dintre liderii Internaționalei a II-a, și de prezidiul Uniunii generale a muncitorilor germani, în care se cerea ca procesul eserilor să fie amînat pînă după ținerea conferinței celor trei Internaționale care urma să aibă loc la Berlin.

Proiectul de răspuns propus de Lenin a fost adoptat, cu mici modificări, de Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia la 18 martie 1922 și publicat la 21 martie, în nr. 64 al ziarului „Izvestiia C.E.C. din Rusia“ sub semnătura lui D. I. Kurski, comisarul poporului pentru justiție.

Procesul socialiștilor-revoluționari a avut loc la Moscova între 8 iunie și 7 august 1922. În acest proces au fost implicate ca acuzați 34 de persoane: membri ai Comitetului Central, ai Biroului din Moscova al Comitetului Central și diferiți membri ai partidului socialist-revoluționar, care acționau conform direcțiilor date de Comitetul lor Central. Procesul a confirmat în întregime acuzațiile aduse inculpaților și a dezvăluit tabloul activității contrarevoluționare intense desfășurate de Comitetul Central al partidului socialist-revoluționar: organizarea de comploturi și rebeliuni împotriva Puterii sovietice, asasinarea unor conducători ai muncitorimii, sprijinirea intervenției străine. Tribunalul suprem a condamnat pe principalii doisprezece inculpați

(Goț, Donski, Ghendelman-Grabovski, Ratner-Elkind, Timofeev și alții) la pedeapsa capitală. Prezidiul C.E.C. din Rusia, confirmînd această sentință, a hotărît ca ea să fie adusă la îndeplinire în caz că partidul socialist-revoluționar nu va renunța la procedeele luptei armate împotriva Puterii sovietice și va continua să aplice tactica terorii și a organizării de rebeliuni. O parte din inculpați au fost condamnați la strictă recluziune pe termen de 2 pînă la 10 ani. O serie de inculpați, care și-au recunoscut vina și au demascat activitatea criminală a C.C. al partidului socialist-revoluționar, au fost absolviți de pedeapsă. — 51.

- 31 Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia a adoptat la 18 martie 1922 proiectul propus de V. I. Lenin. — 53.
- 32 Cartea „Electricizarea R.S.F.S.R., în legătură cu faza de tranziție a economiei mondiale” a fost scrisă de I. I. Skvortov-Stepanov din însărcinarea lui V. I. Lenin, care a acordat acestei lucrări o importanță deosebită.

Lenin s-a interesat în permanență de modul cum decurge elaborarea acestei lucrări, l-a ajutat pe autor, a căutat să-i creeze condiții de lucru cît mai favorabile. Astfel, la 17 iulie 1921, el i-a cerut lui Skvortov-Stepanov să-i comunice, în legătură cu lucrarea promisă, „cum merge treaba și cînd o să fie gata” („Culegeri din Lenin”, vol. XX, 1932, p. 221); la 20 septembrie a dat dispoziție lui N. P. Gorbunov să-i procure lui Skvortov-Stepanov tot ce s-a scris în limbile rusă și germană cu privire la electricizare; la sfîrșitul lunii octombrie, s-a adresat Biroului Organizatoric al C.C. al P.C. (b) din Rusia cu rugămîntea ca Skvortov-Stepanov să nu mai fie trimis în delegație „și să fie exilat... într-unul din sovhozurile de lîngă Moscova, unde să aibă lapte la discreție și, scutit de alte preocupări, să poată termina într-o lună — o lună și jumătate lucrarea pe care s-a apucat s-o scrie” („Culegeri din Lenin”, vol. XXXV, 1945, p. 284).

Informîndu-l pe Lenin despre stadiul lucrării sale, Skvortov-Stepanov scria la 20 ianuarie 1922: „Dragă Vladimir Ilici, ca și pînă acum mă lupt cu lucrarea mea despre electricizare... Trebuie să vă văd, cînd o să fiți la Moscova, ca de obicei pentru cinci minute, ca să mă îmboldiți oleacă. Dumneavoastră, ca un exploatare inteligent, vă pricepeți de minune să sporiți capacitatea de muncă. O cordială strîngere de mînă și multe mulțumiri pentru că m-ați pus la o treabă ca asta” („Proletarskaia Revoluția”, 1929, nr. 10, p. 122).

Trimițîndu-i lui Skvortov-Stepanov o prefață pentru cartea lui, Lenin în scrisoarea sa din 19 martie l-a felicitat pentru „acest strălucit succes” (Opere, vol. 36, București, Editura politică, 1958, p. 583).

Prefața lui Lenin a fost publicată înainte de apariția cărții, în nr. 64, din 21 martie 1922, al ziarului „Pravda”. Cînd a apărut cartea, Skvortov-Stepanov i-a oferit lui Lenin în dar un exemplar cu următoarea dedicație: „Cu toată afecțiunea, tova-

răşului V. I. Lenin-Ulianov din partea autorului, care a fost pus fără milă la muncă «forţată» şi pe neaşteptate şi-a găsit în ea «vocaţia». Trăiască o asemenea «muncă forţată!» I. Stepanov, 23. X. 1921—29. III. 1922» („Biblioteca de la Kremlin a lui V. I. Lenin“, Moscova, 1961, p. 318). — 54.

- 33 V. I. Lenin se referă la rezoluţia celui de-al VIII-lea Congres general al Sovietelor din Rusia „La raportul tov. Krjijanovski cu privire la electrificare“, adoptată la 29 decembrie 1920 (vezi „Al VIII-lea Congres general al Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor, țăranilor, ostaşilor roşii şi cazacilor din Rusia. Dare de seamă stenografică“, Moscova, 1921, p. 271—272). Proiectul acestei rezoluţii a fost scris de Lenin (vezi Opere complete, vol. 42, Bucureşti, Editura politică, 1966, ed. a doua, p. 205—206). — 55.
- 34 Această scrisoare a lui V. I. Lenin e legată de următoarele împrejurări. În urma numeroaselor sesizări despre abuzurile săvârşite la secţia spaţiu locativ a Sovietului din Moscova, s-a procedat la un control al acestei secţii. Întrucît asemenea sesizări au fost primite şi pe numele lui Lenin, Direcţia treburilor Consiliului Comisarilor Poporului (A. A. Divilkovski) a participat îndeaproape la efectuarea acestui control. Controlul a constatat că au fost săvârşite abuzuri de către o serie de lucrători cu funcţii de răspundere din secţia spaţiu locativ în complicitate cu şeful secţiei gospodăria comunală a Sovietului din Moscova, Sovetnikov, care era membru de partid. Biroul comitetului organizaţiei Moscova a P.C. (b) din Rusia, într-o şedinţă comună cu prezidiul Sovietului din Moscova, care a avut loc la 14 martie, a declarat că concluziile controlului sînt neîntemeiate şi a hotărît ca chestiunea să fie transmisă spre reexaminare unei noii comisii, de partid. Într-o scrisoare adresată la 15 martie lui N. P. Gorbunov, care a fost transmisă spre luare de cunoştinţă tuturor membrilor Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, Divilkovski a calificat această hotărîre drept o „înmormîntare clasa I a întregii chestiuni“, a subliniat că ea contravine indicaţiilor date de Lenin de a urmări fără milă „banditismul birocratic, mai ales cînd este practicat de elemente dubioase pătrunse în partid“, şi a cerut ca această hotărîre să fie anulată, iar acuzaţii să fie deferiţi justiţiei. (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

Trimiţînd această scrisoare lui V. M. Molotov pentru membrii Biroului Politic, Lenin a scris pe ea : „Lui Gorbunov pentru a o expedia imediat după ce va informa în prealabil pe *Țiurupa* şi pe *Rikov*“. — 57.

- 35 Prezentul document a fost scris în legătură cu o scrisoare trimisă, la 17 martie 1922, de L. M. Hinciuk, care-l ruga pe V. I. Lenin să-i dea indicaţii dacă e cazul ca la cea de-a V-a sesiune a Consiliului Împuterniciţilor Uniunii centrale a coope-

rativelor de consum — ce urma să se țină curînd — să pună problema înscrierii de bunăvoie în cooperative.

Propunerile lui Lenin au fost incluse în hotărîrea Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia din 12 martie 1922 cu privire la „Obligativitatea înscrierii și neobligativitatea aporturilor sociale în cooperarea de consum și la unitatea acestora“. — 59.

- 36 Problema reorganizării muncii Consiliului Comisarilor Poporului și a Consiliului Muncii și Apărării și a repartizării sarcinilor între vicepreședinții C.C.P. și C.M.A. a fost pusă pentru prima oară de V. I. Lenin în scrisorile adresate lui A. D. Ţiurupa din ianuarie-februarie 1922 (vezi Opere complete, vol. 44, București, Editura politică, 1967, ed. a doua, p. 368—375). Ulterior, Lenin a elaborat un proiect de „Hotărîre în legătură cu munca vicepreședinților (a vicepreședinților C.C.P. și C.M.A.)“ (vezi volumul de față, p. 162—171). — 60.

- 37 Este vorba de Comisariatul poporului pentru Inspecția muncitorească-țărănească.

Inspecția muncitorească-țărănească (Rabkrin) a fost creată din inițiativa lui V. I. Lenin în februarie 1920, prin reorganizarea Comisariatului poporului pentru controlul de stat, care luase ființă în primele luni după instaurarea Puterii sovietice. — 60.

- 38 Este vorba, pe cît se pare, de o completare la proiectul de rezoluție la raportul politic al Comitetului Central al P.C. (b) din Rusia la Congresul al XI-lea al partidului cu privire la delimitarea funcțiilor organelor de partid de cele sovietice (textul completării n-a fost găsit). Această problemă a fost inclusă de V. I. Lenin în planul raportului politic al Comitetului Central prezentat de el la plenara C.C. al P.C. (b) din Rusia care a avut loc la 25 martie 1922 (vezi volumul de față, p. 66—68). — 62.

- 39 Lenin se referă, pe cît se pare, la o scrisoare a lui Troțki din 10 martie 1922, în care era vorba despre relațiile reciproce dintre organele de partid și cele sovietice și despre necesitatea unei delimitări a funcțiilor acestor organe. Scrisoarea fusese adresată membrilor Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia cu ocazia discutării proiectului de teze al lui Zinoviev „Cu privire la întărirea partidului“. — 62.

- 40 Mesajul de salut „*La cea de-a patra aniversare a ziarului «Bednota»*“ a fost scris de Lenin la rugămintea lui V. A. Karpinski, redactorul acestui ziar.

Lenin se interesa în permanență de activitatea redacției ziarului „Bednota“, cerîndu-i lui Karpinski să-i trimită regulat dări de seamă despre scrisorile primite de la țărani și de la ostașii Armatei Roșii, să-i comunice care e numărul acestor scrisori și să-i scrie despre starea de spirit generală și despre problemele cele mai arzătoare (vezi Opere, vol. 35, București, E.S.P.L.P. 1958, p. 522).

La 21 martie 1922, Karpinski, trimițându-i lui Lenin o informare cu privire la scrisorile adresate ziarului, scria : „Dragă tovarășe ! Trimițându-vă «barometrul» curent, v-aș ruga foarte mult să scrieți, pentru sîmbătă 25 martie, un scurt articol în legătură cu cea de-a patra aniversare a ziarului «Bednota». Avem toată nădejdea că... nu veți refuza să scrieți cîteva rînduri despre «Bednota», eventual în legătură cu informațiile pe care vi le-a furnizat acest ziar și care, poate, v-au fost de folos la întocmirea unor decrete cu privire la țărănime, dintre cele mai importante” (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

Lenin a citit cu atenție scrisoarea lui Karpinski, a subliniat pasajele în care era vorba despre starea de spirit a țăranilor în legătură cu foametea și cu greșelile comise la introducerea noii politici economice și a propus tuturor membrilor Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, precum și lui Rîkov și Ţiurupa, să ia notă de cuprinsul acestei scrisori.

Mesajul de salut trimis redacției ziarului „Bednota” era însoțit de o notă în care Lenin, arătînd că este bolnav, spunea : „Să scriu ceva *temeinic* cu prilejul celei de-a patra aniversări a ziarului «Bednota» îmi e cu neputință. Dacă articolul ce vi-l trimit e acceptabil, publicați-l ; dacă nu e, aruncați-l la coș, și așa o să fie mai bine” (V. I. Lenin. „Articole și cuvîntări. 1922—1923”, Moscova, 1936, p. 147).

„Bednota” — ziar pentru țărani ; a apărut la Moscova cu începere de la 27 martie 1918. La 1 februarie 1931 „Bednota” a fuzionat cu ziarul „Soșialisticeskoe Zemledelie”. — 64.

- 41 Plenara C.C. al P.C. (b) din Rusia căreia îi era destinată prezenta scrisoare a avut loc la 25 martie 1922. Principala problemă care stătea în fața ei era pregătirea apropiatului Congres al XI-lea al partidului. Plenara a hotărît : „a) Să aprobe planul prezentat de Lenin pentru raportul pe care el urma să-l țină la congres. b) Să desemneze pe tovarășul Kamenev în calitate de coraportor la raportul politic al Comitetului Central. c) Să propună tovarășului Lenin ca în raportul său, acolo unde va fi vorba despre dezvoltarea Consiliului Muncii și Apărării și despre punctele lui de sprijin pe plan local, să menționeze marele rol ce revine comisiilor economice regionale”. (Acest punct a fost adoptat la propunerea lui F. E. Dzerjinski.) (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

Luînd cunoștință de hotărîrea plenarei, V. I. Lenin a făcut următoarea însemnare pe varianta de plan a raportului politic, întocmită înainte de plenară : „N.B. în special *comisiile economice regionale*”, iar după aceea a introdus punctul : „Dezvoltarea și lărgirea activității *comisiilor economice regionale*” în varianta definitivă, intitulată de el „Planul cuvîntării pentru 27. III. 1922”, pe baza căruia el a

- rostit cuvîntarea la congres (vezi volumul de față, p. 437—441). — 66.
- 42 Lenin se referă la articolul lui N. V. Ustrealov „Evoluție și tactică”, apărut în nr. 13 din 21 ianuarie 1922, al revistei „Smena Veh”. — 66.
- 43 Lenin se referă la scrisorile adresate de el lui A. D. Ţiurupa cu privire la reorganizarea activității C.C.P., a C.M.A. și a Mîcului C.C.P. (vezi Opere complete, vol. 44, București, Editura politică, 1967, ed. a doua, p. 368—375). — 67.
- 44 *Micul Consiliu al Comisarilor Poporului* a fost înființat în decembrie 1917 cu scopul de a despovăra Consiliul Comisarilor Poporului de problemele mărunte; a funcționat în calitate de comisie a C.C.P. Toate hotărîrile adoptate în unanimitate de Mîcul C.C.P. erau semnate de Lenin și căpătau putere de hotărîre a C.C.P.; în caz că se iveau divergențe, problema era transmisă Consiliului Comisarilor Poporului. — 67.
- 45 Pentru îmbunătățirea muncii de conducere a comitetelor executive locale de către Prezidiul C.E.C. din Rusia și pentru statornicirea unor raporturi juste între comisariatele centrale ale poporului și comitetele executive locale cu prilejul rezolvării diferitelor probleme economice, A. S. Ehlukidze, secretarul C.E.C. din Rusia, propunea, într-o scrisoare adresată la 21 martie 1922 lui V. I. Lenin, ca sesiunile C.E.C. din Rusia să fie convocate cel puțin o dată la trei luni și să dureze pînă la două săptămîni. „Hotărîrile adoptate la ședințele plenare ale C.E.C. din Rusia — scria el — vor fi mai juste, datorită faptului că la dezbaterile lor vor participa lucrători din toate colțurile Rusiei, care dispun de o bogată experiență locală, și ele se vor bucura de mai multă autoritate decît hotărîrile Prezidiului C.E.C. din Rusia. O conlucrare mai îndelungată cu activiștii locali în cadrul sesiunilor va oferi membrilor Prezidiului un imens material informativ și va prilejui o cunoaștere a stării de spirit și a nevoilor locale, ceea ce va duce la o înviorare și o intensificare a însăși activității Prezidiului C.E.C. din Rusia în perioada dintre două sesiuni” (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.). — 67.
- 46 Propunerile lui V. I. Lenin au fost incluse în rezoluția Congresului al XI-lea al P.C. (b) din Rusia „La raportul Comitetului Central” și în rezoluția „Cu privire la întărirea partidului și la noile sale sarcini” (vezi „Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.”, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 618—619, 638—647). — 68.
- 47 L. B. Kamenev, care a fost desemnat de plenară în calitate de coraportor la raportul politic al C.C. la Congresul al XI-lea

al P.C. (b) din Rusia, n-a luat cuvîntul în legătură cu această problemă. — 68.

- 48 Toate completările și observațiile lui V. I. Lenin la proiectul de declarație a delegației sovietice la Conferința de la Genova, prezentat de G. V. Cicerin, au fost luate în considerație. Declarația delegației sovietice a fost citită de Cicerin în prima ședință plenară a Conferinței de la Genova, la 10 aprilie 1922. — 69.
- 49 V. I. Lenin se referă la următorul text din proiectul de cuvîntare al lui G. V. Cicerin: „Noi acordăm cea mai mare importanță primului punct din rezoluția de la Cannes cu privire la recunoașterea reciprocă a sistemelor politice și economice existente în cele două lagăre ale lumii contemporane” (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.). Lenin a făcut sublinieri pe marginea acestui text din proiectul lui Cicerin. Cuvintele de care e vorba la punctele 2, 3 și 4 din aceste observații sînt subliniate de Lenin în proiectul lui Cicerin. — 69.
- 50 *Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia* a avut loc la Moscova între 27 martie și 2 aprilie 1922.

El a fost convocat la un an după terminarea războiului civil și trecerea Țării sovietice la opera de construcție economică pașnică și a avut ca sarcină să facă bilanțul primului an de aplicare a noii politici economice și să traseze planul viitoarei construcții socialiste.

Congresul a fost precedat de o amplă muncă de pregătire desfășurată de C.C. sub conducerea lui V. I. Lenin. Cele mai importante documente ale congresului au fost elaborate de Lenin sau cu participarea lui. Cu ocazia întocmirii proiectului de rezoluție cu privire la întărirea partidului și la noile lui sarcini care urma să fie prezentat la congres, el a scris trei scrisori către Comitetul Central în legătură cu condițiile de primire a noi membri în partid. Lenin a participat îndeaproape la elaborarea rezoluției la raportul politic al C.C., a făcut o propunere pentru proiectul de rezoluție la raportul delegației P.C. (b) din Rusia la Internaționala Comunistă. El a supus unei aspre critici tezele enunțate de E. A. Preobrajenski în „Principiile fundamentale ale politicii P.C. (b) din Rusia în satul contemporan” și a formulat principalele teze din rezoluția congresului cu privire la munca la sate. Lenin a elaborat „Proiectul de teze cu privire la rolul și la sarcinile sindicatelor în condițiile noii politici economice” (vezi Opere complete, vol. 44, București, Editura politică, 1967, ed. a doua, p. 344—356), care a stat la baza hotărîrii adoptate de C.C. în această problemă și aprobate de congres. Cu puțin timp înainte de deschiderea congresului, Lenin, neavînd posibilitatea să participe personal la lucrările plenarei Comitetului Central care a avut loc la 25 martie, a înaintat plenarei spre examinare planul raportului politic al Comitetului Central. Plenara a adoptat, cu mici completări, acest plan și ordinea de zi a congresului. După aceea, Lenin a elaborat

un plan amănunțit al raportului politic, în care a ținut seama de completările aduse de plenară.

La lucrările Congresului al XI-lea au participat 522 de delegați cu vot deliberativ și 164 cu vot consultativ. Cuvântarea de deschidere a fost rostită de V. I. Lenin.

Ordinea de zi a congresului a fost următoarea : 1) Raportul politic al C.C. 2) Raportul organizatoric al C.C. 3) Raportul Comisiei de revizie. 4) Raportul C.C.C. 5) Raportul delegației P.C. (b) din Rusia la Internaționala Comunistă. 6) Sindicatele. 7) Armata Roșie. 8) Politica financiară. 9) Rezultatele acțiunii de curățire a rîndurilor partidului și de întărire a lui ; corapoarte : despre munca în rîndurile tineretului, despre presă și propagandă. 10) Alegerea C.C. și a C.C.C. În afară de aceasta, congresul a ales o comisie pentru pregătirea materialelor privind munca partidului la sate în vederea discutării lor în comisia agrară a congresului și a elaborării unei rezoluții.

Raportul asupra activității politice a C.C. al partidului a fost prezentat de V. I. Lenin. El a arătat că cel mai important eveniment al vieții internaționale în momentul de față sînt pregătirile pentru convocarea Conferinței de la Genova și că guvernul sovietic, declarîndu-se de acord să participe la această conferință, urmărește consolidarea păcii și stabilirea de legături comerciale cu statele capitaliste. Expunînd și fundamentînd planul construcției socialiste, care urma să fie realizată pe baza noii politici economice, Lenin a pus problema opririi retragerii și a regrupării forțelor în vederea pregătirii unei ofensive împotriva elementelor capitaliste. În cuvîntul de încheiere Lenin a arătat lipsa de temeie a celor spuse în cuvîntările lor de E. A. Preobrajenski, N. Osinski (V. V. Obolenski), I. Larin, A. G. Șleapnikov, care încercaseră să revizuiască linia partidului în problema aplicării noii politici economice.

Congresul a aprobat linia politică și organizatorică a C.C. al partidului, a apreciat că necesitatea de a face concesii capitalismului privat nu mai există și că retragerea în acest sens s-a terminat. Congresul a stabilit că principala sarcină care stă în fața partidului este aceea de a-și regrupa forțele pentru a asigura traducerea în viață a politicii sale. El a atras atenția asupra necesității unei delimitări mai precise a funcțiilor organelor de partid și de stat, în așa fel ca partidul, exercitînd conducerea politicii Statului sovietic, să asigure creșterea rolului Sovietelor în opera de construcție economică. Congresul a aprobat activitatea desfășurată de delegația P.C. (b) din Rusia la Internaționala Comunistă și s-a solidarizat cu linia politică a Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste, cu tactica de front unic adoptată și aplicată de el.

Un Toc însemnat a ocupat în lucrările acestui congres problema rolului sindicatelor în condițiile noii politici economice. Încercarea lui Troțki de a răstălmăci tezele Comitetului Central, în sensul că ele ar decurge din vechea lui poziție de etatizare a

sindicatelor, și de a contesta valabilitatea rezoluției adoptate de Congresul al X-lea în problema sindicatelor n-a fost sprijinită de participanții la congres. Congresul a adoptat în această problemă o rezoluție în care se arăta că sindicatele trebuie să devină cel mai apropiat colaborator al puterii de stat în toată activitatea ei politică și economică și a confirmat importanța lor ca școală a comunismului.

Congresul a analizat problemele politicii financiare a Statului sovietic și a trasat măsuri pentru echilibrarea bugetară, pentru sporirea veniturilor statului și a subliniat necesitatea de a stimula trecerea țărânimii de la economia de consum (naturală) la economia de mărfuri ca singura garanție pentru ridicarea agriculturii.

În cea de-a 11-a ședință a congresului s-a dat citire unei comunicări a comisiei agrare. În rezoluția „Cu privire la munca la sate” s-a considerat că e nevoie de o studiere foarte atentă a experienței acumulate în munca practică locală și au fost condamnate diferitele încercări de a folosi procedeele administrativ-birocratice în raporturile cu cooperativele agricole. Congresul a stabilit că sarcina principală a partidului la sate constă în acordarea de ajutor practic țărânimii în vederea sporirii producției produselor agricole.

O însemnătate deosebită a avut rezoluția congresului „Cu privire la întărirea partidului și la noile sale sarcini”. În această rezoluție erau formulate sarcini și măsuri concrete pentru întărirea legăturilor partidului cu masele și întărirea rolului său conducător, pentru îmbunătățirea activității aparatului de partid și întărirea disciplinei de partid. Pentru a împiedica pătrunderea unor elemente străine în rândurile partidului, în această rezoluție au fost stabilite noi condiții de primire în partid.

Congresul a adoptat o hotărâre „Cu privire la sarcinile și țelurile comisiilor de control”, a aprobat „Regulamentul comisiilor de control”, „Regulamentul Comisiei centrale de revizie”, a analizat problema activității Uniunii Tineretului Comunist din Rusia, a presei și propagandei, precum și problema muncii în rândul muncitoarelor și țăranilor.

La 2 aprilie, congresul a ascultat o comunicare în legătură cu lucrările consfătuirii delegaților militari și a adoptat o serie de hotărâri cu privire la întărirea Armatei Roșii, în care se stăruia asupra necesității de a spori capacitatea de luptă a armatei, chiar dacă situația internațională a Republicii Sovietice va permite să se procedeze la o reducere a efectivelor ei.

În rezoluția „Cu privire la unii membri ai fostei «opoziiți muncitorești»”, congresul a stabilit că este inadmisibil ca aceștia să continue lupta lor fracționistă antipartinică, a condamnat cu toată hotărârea comportarea unor membri ai „opoziiței muncitorești” care comunicaseră Internaționalei Comuniste date false, care denaturau adevăratul tablou al relațiilor dintre partid și întreaga clasă muncitoare (vezi „Rezoluțiile și hotărârile con-

greselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.", partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 672—673). Congresul a subliniat că unitatea partidului și stricta disciplină de partid constituie condiția de căpetenie pentru victoria clasei muncitoare.

În cuvîntul său de încheiere a lucrărilor congresului, Lenin și-a exprimat convingerea că nici o forță nu va putea să răpească cuceririle revoluției, întrucît ele sînt cuceriri istorice-mondiale, și că partidul își va îndeplini sarcinile ce-i stau în față și își va atinge țelul urmărit. — 71.

- 51 Este vorba despre *Congresul al X-lea al P.C. (b) din Rusia* — primul congres după terminarea războiului civil și trecerea la construcția pașnică.

Congresul a avut loc între 8 și 16 martie 1921 la Moscova. Potrivit datelor comisiei de validare, la lucrările lui au participat 694 de delegați cu vot deliberativ și 296 cu vot consultativ, reprezentînd 732 521 de membri de partid. Congresul a adoptat hotărîri cu privire la principalele probleme din viața politică și economică a țării. Lucrările lui au fost conduse de V. I. Lenin. El a rostit cuvîntarea de deschidere a congresului, a prezentat raportul de activitate politică al Comitetului Central, raportul cu privire la înlocuirea predării obligatorii a surplusurilor de produse agricole printr-un impozit în natură și pe cel cu privire la unitatea partidului și devierea anarhosindicalistă, a rostit o cuvîntare în legătură cu sindicatele și alta în problema combustibilului, precum și cuvîntarea de încheiere a lucrărilor congresului. Tot el a pregătit proiectele celor mai importante rezoluții adoptate de congres. În raportul de activitate al Comitetului Central și în raportul cu privire la înlocuirea predării obligatorii a surplusurilor de produse agricole printr-un impozit în natură, Lenin a dat o fundamentare teoretică și politică a necesității trecerii la noua politică economică. Pe baza raportului prezentat de Lenin, congresul a adoptat istorica hotărîre cu privire la înlocuirea predării obligatorii a surplusurilor de produse agricole printr-un impozit în natură, cu privire la trecerea partidului de la „comunismul de război“ la noua politică economică, care avea drept scop atragerea milioanei de țărani la opera de construire a socialismului, de făurire a bazei economice a societății socialiste.

Congresul a acordat o deosebită atenție unității partidului. Grupările oportuniste, deși înfrînte în organizațiile de partid în cursul discuției cu privire la sindicate, la congres au luat atitudine împotriva rolului conducător al partidului în construcția economică și de stat. În intervențiile sale, Lenin a supus unei critici severe concepțiile antimarxiste ale grupărilor opoziționiste. În rezoluția „Cu privire la unitatea partidului“ (vezi Opere complete, vol. 43, București, Editura politică, 1966, ed. a doua, p. 91—94), care a fost adoptată la propunerea lui Lenin, se prevedea dizolvarea imediată a tuturor grupărilor fracțio-

niste. Congresul a dat împuternicire Comitetului Central să aplice, ca o măsură extremă, excluderea din partid a aceluia dintre membrii Comitetului Central care au pornit pe calea fracționismului. Congresul a adoptat totodată rezoluția întocmită de Lenin „Cu privire la devierea sindicalistă și anarhistă din partidul nostru” (vezi op. cit., p. 95—99). Congresul a trasat măsuri pentru lărgirea democrației interne de partid, pentru reorganizarea activității partidului pe baze largi, democratice, în condițiile construcției socialiste pașnice.

Un loc important a ocupat în lucrările Congresului al X-lea problema rolului sindicatelor în opera de construcție economică. Făcînd bilanțul discuției cu privire la sindicate, congresul a condamnat cu hotărîre concepțiile troțkiștilor, ale buhariniștilor, ale „opozității muncitorești”, ale grupului „centralismului democratic” și ale altor grupări oportuniste și, cu o majoritate covârșitoare de voturi, a aprobat platforma leninistă, în care erau definite rolul și sarcinile sindicatelor ca școală a comunismului și erau formulate măsuri pentru lărgirea democrației sindicale.

Un rol imens în definirea politicii naționale a partidului în noile condiții au avut hotărîrile Congresului al X-lea cu privire la problema națională, care au fost elaborate de o comisie sub conducerea lui Lenin. Congresul a trasat ca sarcină lichidarea completă a inegalității de fapt a popoarelor altădată asuprite și atragerea lor la o participare activă la construirea socialismului. El a condamnat devierile antipartinice în problema națională — șovinismul de națiune dominantă și naționalismul local, care constituiau un pericol serios pentru cauza comunismului și a internaționalismului proletar.

Congresul al X-lea al partidului a ales un nou Comitet Central, compus din 25 de persoane, în frunte cu V. I. Lenin. — 80.

- 52 „Opoziția muncitorească” — grup fracționist antipartinic, în frunte cu A. G. Șleapnikov, S. P. Medvedev, A. M. Kollontai, I. H. Lutovinov și alții. Grupul s-a manifestat pentru prima oară sub această denumire în septembrie 1920, la cea de-a IX-a Conferință generală a P.C. (b) din Rusia; în noiembrie el a pășit pe calea luptei fracționiste și a subminării unității partidului, organizînd la Conferința organizației guberniale Moscova a P.C. (b) din Rusia o consfătuire separată. „Opoziția muncitorească” s-a constituit definitiv în cursul discuției cu privire la sindicate din anii 1920—1921. Concepțiile acestui grup erau o expresie a devierii anarhosindicaliste din rîndurile partidului. Ele au fost expuse mai complet într-o broșură a Aleksandrei M. Kollontai, „Opoziția muncitorească”, publicată în preajma Congresului al X-lea al P.C. (b) din Rusia. Negînd rolul conducător al partidului comunist în sistemul dictaturii proletariatului și desconsiderînd cu totul însemnătatea statului proletar în construirea economiei socialiste, „opozitia muncitorească” propunea ca conducerea întregii economii naționale să fie încredințată „unui congres general al producătorilor”, grupați în sindicate ale

producătorilor ; acestea urmau să aleagă un organ central, care să conducă întreaga economie a țării. „Opoziția muncitorească“ opunea Statului sovietic și partidului comunist sindicatele, considerînd că cea mai înaltă formă de organizare a clasei muncitoare nu este partidul, ci sindicatele. Platforma „opoziției muncitorești“, în ceea ce privește problemele interne de partid, consta în acuzațiile calomnioase aduse conducerii partidului că „s-a rupt de masele de partid“, că „subapreciază forțele creatoare ale proletariatului“, că „vîrfurile partidului au degenerat“.

Congresul al X-lea a dat o lovitură zdrobitoare concepțiilor și activității fracționiste a „opoziției muncitorești“. În rezoluția „Cu privire la devierea sindicalistă și anarhistă din partidul nostru“ propusă de Lenin, se sublinia că concepțiile „opoziției muncitorești“ sînt greșite din punct de vedere teoretic, „urmăresc să slăbească în fapt linia generală consecventă a partidului comunist, ajută în fapt dușmanilor de clasă ai revoluției proletare“ („Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 549). Congresul a considerat că propagarea ideilor „opoziției muncitorești“ este incompatibilă cu calitatea de membru al partidului comunist. După congres, cea mai mare parte din membrii de rînd au rupt orice legătură cu „opoziția muncitorească“ și au sprijinit linia partidului. Unele resturi ale opoziției însă, în frunte cu Șlepnikov și Medvedev, și-au menținut organizația lor ilegală și au continuat să desfășoare o propagandă antipartinică, pe care încercau s-o camufleze cu o frazeologie „de stînga“. Din punct de vedere organizatoric, „opoziția muncitorească“ a fost definitiv zdrobită în 1922, la Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia. Vezi și adnotarea 75. — 93.

- 53 Este vorba, probabil, despre o parte din delegația Partidului Comunist Francez la prima plenară lărgită a Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste — Daniel Renoult, Louis Sellier și alții, care n-au înțeles esența și însemnătatea noii politici economice a P.C. (b) din Rusia, considerînd că n.e.p.-ul ar duce la restaurarea capitalismului în Rusia și la slăbirea mișcării revoluționare mondiale.

Prima plenară lărgită a Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste a avut loc la Moscova între 21 februarie și 4 martie 1922. La lucrările ei au participat 105 delegați din 36 de țări.

Pe ordinea de zi a plenarei au fost înscrise următoarele probleme: rapoarta cu privire la activitatea partidelor comuniste din Germania, Franța, Cehoslovacia, Marea Britanie, Italia, America, Polonia și țările balcanice ; darea de seamă a Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste ; tactica frontului unic ; mișcarea sindicală ; pericolul unui nou război ; noua politică economică etc. Problema centrală a plenarei a fost tactica frontului unic. Plenara a recomandat tuturor partidelor comuniste

să stabilească în mod concret formele de aplicare a tacticii frontului unic în condițiile specifice ale fiecărei țări. În tezele „Noua politică economică a Rusiei Sovietice” a fost confirmată justețea și subliniată importanța internațională a noii politici economice. — 94.

- 54 Lenin se referă la articolul lui M. Rákosi „Noua politică economică în Rusia Sovietică”, în care se făcea o analiză a broșurii lui Otto Bauer „Der neue Kurs» in Sowjetrussland”, Wien, 1921. Articolul a fost publicat în martie 1922, în nr. 20 al revistei „Internaționala Comunistă”.

„*Internaționala Comunistă*” — revistă, organ de presă al Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste; apăsarea în limbile rusă, germană, franceză, engleză, spaniolă și chineză. Primul număr a apărut la 1 mai 1919. Revista și-a încetat apariția în iunie 1943, în urma hotărârii din 15 mai 1943 a Prezidiului Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste cu privire la autodizolvarea Internaționalei Comuniste. — 95.

- 55 Este vorba despre lupta dintre bolșevicii și menșevicii aflați în emigrație. — 96.

- 56 Lenin se referă la Comisia C.M.A. pentru societățile mixte, care a fost înființată prin hotărârea din 15 februarie 1922 a C.M.A. Președinte al acestei comisii a fost numit G. I. Sokolnikov. Potrivit „Regulamentului de funcționare a comisiei”, adoptat de C.M.A. la 8 martie 1922, ei îi revenea sarcina de „a analiza propunerile cu privire la înființarea societăților comerciale și industriale și a instituțiilor de credit cu participarea statului (societăți mixte) și a societăților pe acțiuni de toate tipurile” („Colecție de hotărâri și dispoziții ale guvernului muncitoresc-țărănesc”, Moscova, 1922, nr. 23, din 15 aprilie, p. 251 și 387).

La 4 aprilie 1922, Consiliul Comisarilor Poporului a adoptat decretul cu privire la înființarea Comitetului principal pentru concesiuni și societăți pe acțiuni de pe lângă C.M.A. și a dizolvat Comisia pentru societățile mixte. — 97.

- 57 „*Induplecător-șef*” — poreclă dată de soldați lui A. F. Kerenski, ministru de război în guvernul provizoriu, pentru faptul că el, răspunzând dorințelor imperialiștilor anglo-francezi și ale burgheziei ruse, în vara anului 1917, cu prilejul vizitei sale pe front, a încercat să înduplece pe soldați să pornească la ofensivă. — 98.

- 58 Este vorba despre cartea lui A. I. Todorski „Un an de luptă cu arma și cu plugul”, editată în 1918 de Comitetul executiv al județului Vesiegonsk din gubernia Tver. Cartea a fost scrisă de A. I. Todorski, redactor al ziarului județean, ca o dare de seamă asupra activității organelor Puterii sovietice din acest județ în decurs de un an, prezentată Comitetului de partid al guberniei Tver cu prilejul aniversării Revoluției din Octombrie. Ea a fost scoasă într-un tiraj de 1000 de exemplare, difuzată în toate comunele și satele din județ și trimisă redacțiilor ziarelor centrale

și celor din guberniile vecine. Lenin, după ce a citit-o, și-a notat imediat: „O carte excelentă! *Aleksandr Todorski* — «Un an de luptă cu arma și cu plugul»... (Deosebit de instructiv este paragraful sau capitolul cu subtitlul «Fabrica de cherestea și cea de pielărie», p. 61, 62)» și a scris numaidecît un bilet secretarei de serviciu: „Rog să se transcrie la mașină, în 2 exemplare, din cartea lui Todorski partea cu subtitlul «Fabrica de cherestea și cea de pielărie» (p. 61—62, cu indicația exactă a cărții) și să mi se trimită mie un exemplar, iar unul să rămână la mine în arhivă, ca să fie ușor de găsit». Și mai departe: „...P.S. După copiere, confruntare și verificare, cartea să-mi fie restituită tot mie” („Istoricșii Arhiv”, 1958, nr. 4, p. 4).

O deosebită atenție a acordat Lenin următorului alineat de la p. 62 a acestei cărți: „Dacă le dăm peste mână exploatoarilor, dacă-i facem inofensivi sau le dăm «lovitura de grație», înseamnă că facem treaba pe jumătate. Treaba va fi îndeplinită cu succes atunci când îi vom face să muncească și când cu cele îndeplinite cu mîinile lor vom contribui la îmbunătățirea vieții noi și la întărirea Puterii sovietice”. Lenin a subliniat acest alineat, l-a însemnat pe margine cu trei linii și a notat „N.B.” (acest exemplar al cărții, cu sublinierile și însemnările lui Lenin, se păstrează la Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.), apoi l-a citat în articolul său „Un mic tablou pentru lămurirea unor mari probleme”, scris la sfîrșitul anului 1918 sau la începutul anului 1919. Lenin a arătat că din experiența muncii de construcție a organelor de stat din județul Vesiegonsk „trebuie trase cele mai serioase învățăminte pentru cele mai importante probleme ale construcției socialiste” și a recomandat ca această carte a lui Todorski să fie mai larg difuzată (vezi Opere complete, vol. 37, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 422—429).

Cartea a fost reeditată în mai multe rînduri. Ultima ediție a apărut în 1961, împreună cu o schiță despre Vesiegonskul de astăzi: „Lucruri mari în cele mici”. — 103.

59 Este vorba despre recensămîntul activiștilor cu funcții de răspundere care a fost efectuat în iulie 1921 pentru a stabili componența numerică și calitativă a cadrelor conducătoare de partid în centrele guberniale și județene, repartizarea lor teritorială și pentru a vedea dacă sînt just folosite. — 107.

60 Este vorba despre Direcția centrală a industriei cărbunelui din Donbass (D.C.I.C.), care a depus eforturi însemnate pentru organizarea extracției de cărbune la minele mari din Donbass, dar a subapreciat importanța repunerii în exploatare a minelor mici și a refacerii altor ramuri ale industriei și totodată a înăbușit inițiativa organizațiilor locale de partid și sindicale în opera de construcție economică.

G. L. Peatakov, care se afla la conducerea acestei direcții centrale, a pornit pe calea procedurilor administrative, a aplicării

- unor metode militar-birocratice în conducerea industriei, ceea ce a constituit o piedică pentru atragerea maselor muncitoare la opera de refacere a economiei în Donbass. Aceasta a dus la ivirea unor divergențe între lucrătorii cu funcții de conducere din economie, cât și între Direcția centrală a industriei cărbunelui și cadrele locale. La cea de-a VI-a Conferință a P.C. (b) din Ucraina, care a avut loc între 9 și 13 decembrie 1921, delegații ai organizației din Donbass și ai altor organizații au condamnat cu toată hotărârea metodele de muncă ale lui Peatakov. După această conferință el a fost eliberat din funcția pe care o deținea în Donbass. — 114.
- 61 Lenin se referă la următoarea telegramă din Varșovia, publicată în nr. 65, din 22 martie 1922, al ziarului „Pravda” sub titlul comun „Franța. Împotriva militarismului”: „Presa franceză acordă o mare atenție discursului, deosebit de impresionant, pe care deputatul comunist Jean Reynaud l-a rostit în parlament, în cadrul dezbaterilor asupra legii cu privire la termenul serviciului militar, și care era îndreptat împotriva militarismului și imperialismului. În asurzitorul vacuum iscat în băncile celor de dreapta, Jean Reynaud a declarat că proletariatul va prefera să facă insurecție decât să fie atras din nou în război. În timp ce burgheziile umblă după dividende — a spus el —, proletariatului nu-i este mai puțin scumpă revoluția socială din Franța din anul 1793, pe care el o va duce pînă la victoria finală...”. — 115.
- 62 *Manifestul de la Basel din 1912* — manifestul cu privire la război adoptat de Congresul socialist internațional extraordinar care s-a ținut la Basel în zilele de 24 și 25 noiembrie 1912. Manifestul pune în gardă popoarele împotriva pericolului iminent al unui război imperialist mondial, dezvăluia scopurile de jaf ale acestui război și chema pe muncitorii din toate țările să ducă o luptă energetică pentru pace, să opună „imperialismului capitalist forța solidarității internaționale a proletariatului”. În Manifestul de la Basel a fost inclus punctul din rezoluția Congresului de la Stuttgart (1907) — formulat de Lenin — în care se spunea că, în cazul izbucnirii unui război imperialist, socialiștii trebuie să folosească criza economică și politică provocată de război pentru a grăbi căderea dominației de clasă a burgheziei și a desfășura lupta pentru revoluția socialistă. — 115.
- 63 *Comisia Centrală de Verificare*, formată din 5 membri, a fost instituită de C.C. al P.C. (b) din Rusia la 25 iunie 1921 pe toată durata acțiunii de curățire a rîndurilor partidului, ca organ însărcinat cu conducerea activității comisiilor locale de verificare (vezi „Pravda” nr. 140 din 30 iunie 1921). Comisia Centrală de Verificare a prezentat în două rînduri dare de seamă asupra rezultatelor verificării membrilor de partid (o dată la Conferința a XI-a și a doua oară la Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia). — 121.
- 64 Funcția de împuternicit extraordinar al Consiliului Apărării Mun-

citorești-Țărănești pentru aprovizionarea Armatei și Flotei Roșii a fost instituită prin decretul C.E.C. din Rusia din 8 iulie 1919 „Cu privire la unele schimbări în organizarea aprovizionării Armatei Roșii” (vezi „Izvestiia C.E.C. din Rusia” nr. 150 din 11 iulie 1919). Printr-o hotărâre a C.E.C. din Rusia, la 16 august 1921 aparatul acestor împuterniciți a fost desființat, iar personalul și inventarul lui au fost transferate organelor Consiliului economic superior. — 122.

- 65 *Comisiile economice regionale* — organe locale ale Consiliului Muncii și Apărării, create la începutul anului 1921 în baza hotărârii celui de-al VIII-lea Congres general al Sovietelor din Rusia (decembrie 1920) „Cu privire la organele locale de conducere economică”.

Potrivit „Regulamentului provizoriu cu privire la organele economice regionale”, care a fost sancționat de C.M.A. și semnat de V. I. Lenin (vezi „Izvestiia C.E.C. din Rusia” nr. 68 din 30 martie 1921), comisiile economice regionale au fost înființate în vederea coordonării și întăririi activității tuturor organelor economice locale și a comisiilor economice guberniale. Principalele sarcini ale comisiilor economice regionale constau în a urmări aplicarea întocmai și la timp a hotărârilor în probleme economice ale tuturor organelor superioare, a analiza și coordona planurile economice ale regiunilor, a controla modul cum sînt ele realizate, a urmări folosirea judicioasă a resurselor materiale, a stimula inițiativa locală. Din comisiile economice regionale făceau parte reprezentanți locali ai Consiliului economic superior, ai comisariatelor poporului pentru căile de comunicație, pentru aprovizionare, agricultură, muncă, finanțe, Inspekția muncitorească-țărănească (cu vot consultativ) și ai C.C.S. din Rusia. Președinții comisiilor economice regionale erau numiți de C.M.A.

Lenin acorda o mare importanță comisiilor economice, căuta să atragă în munca de control al activității lor și de analiză a materialelor întocmite de ele diverse instituții sovietice, arătînd că dările de seamă ale comisiilor economice trebuie studiate cu atenție. El a propus ca aceste dări de seamă să fie aduse la cunoștința unor grupuri mari de comuniști și să se publice în presă relatări în legătură cu activitatea comisiilor economice (vezi volumul de față, p. 165—166). Lărgirea activității comisiilor economice locale era considerată de Lenin ca un important mijloc pentru o justă organizare a activității organelor centrale, pentru restrîngerea aparatului lor, sporirea responsabilității lucrătorilor acestora, stimularea inițiativei în activitatea economică a organelor locale de conducere și a maselor largi de oameni ai muncii.

În rezoluția sa „La raportul Comitetului Central”, Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia a subliniat că „în viitor activitatea de construcție economică pe scara întregului stat se poate sprijini exclusiv pe experiența acumulată de organele locale”. („Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor Partidului

- Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.", partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 619). — 123.
- 66 Lenin se referă la acea parte din cuvântarea lui E. A. Preobrajenski în care acesta ridică obiecții împotriva modului cum pune Lenin problema „capitalismului de stat” în condițiile dictaturii proletariatului. — 125.
- 67 Lenin se referă la rezoluția „Republica sovietică în încercuirea capitalistă” adoptată de Congresul al X-lea al P.C. (b) din Rusia (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.”, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 583—585). — 127.
- 68 În cuvântarea sa, E. A. Preobrajenski a propus ca pentru conducerea construcției economice să se înființeze, alături de Biroul Politic și Biroul Organizatoric al C.C. al P.C. (b) din Rusia, încă un organ al Comitetului Central — Biroul Economic. Propunerea aceasta a fost respinsă de Biroul Politic încă înainte de congres.

În continuare, Preobrajenski a acuzat Comitetul Central de încălcarea acelei părți din programul partidului care se referea la atitudinea față de specialiștii burghezi și în care se spunea că, concomitent cu crearea unei ambianțe tovărășești pentru munca specialiștilor și cu grija pentru ridicarea nivelului lor de trai, este necesar să nu se facă concesii politice acestei paturi sociale și să fie contracarate tentativele ei contrarevoluționare. Preobrajenski susținea că Comitetul Central a admis să se facă o concesie politică profesorilor universitari care au participat la grevele ce au avut loc în 1921—1922 la o serie de instituții de învățământ superior din Moscova, Kazan, Petrograd și din alte orașe. Una din principalele revendicări ale corpului profesoral era aceea de a se revizui noul „Regulament de funcționare a instituțiilor de învățământ superior” elaborat de Direcția generală a școlilor politehnice-profesionale și a instituțiilor de învățământ superior și aprobată în toamna anului 1921 de Consiliul Comisarilor Poporului. Profesorii s-au pronunțat împotriva înființării de facultăți muncitorești pe lângă instituțiile de învățământ superior, împotriva dispoziției, consfințite de noul regulament, ca la conducerea instituțiilor de învățământ superior să participe reprezentanți ai studenților, ai sindicatelor și ai Direcției generale a școlilor politehnice-profesionale și a instituțiilor de învățământ superior au cerut să se adopte acest drept colegiilor profesorale și au formulat totodată o serie de revendicări economice. Direcția generală a școlilor politehnice-profesionale și a instituțiilor de învățământ superior, la conducerea căreia se afla pe atunci Preobrajenski, a adoptat o poziție greșită, insistând ca față de toți profesorii greviști să se adopte cele mai aspre măsuri, inclusiv arestarea. O poziție similară au adoptat și celulele comuniste și facultățile muncitorești de la unele instituții de învățământ superior

Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia s-a ocupat în repetate rânduri de această problemă; pornind de la necesitatea unei atitudini mai maleabile față de specialiști, el a corectat linia greșită a Direcției generale a școlilor politehnice-profesionale și a instituțiilor de învățământ superior și a însărcinat pe activiștii cu funcții de conducere din Comisariatul poporului pentru învățământ — A. V. Lunacearski, M. N. Pokrovski și alții — să examineze temeinic revendicările corpului profesoral universitar și, fără să facă concesiuni politice, principiale, să ajungă la o înțelegere cu el (vezi, în legătură cu această problemă, scrisorile lui V. I. Lenin apărute în „Culegeri din Lenin“, vol. XXXIV, p. 406, și vol. XXXVI, p. 216—219). În februarie 1922, Biroul Politic a instituit o comisie, formată din reprezentanți ai Comisariatului poporului pentru învățământ, ai C.C. al sindicatului lucrătorilor din învățământ și ai corpului profesoral universitar, care să analizeze situația economică a învățământului superior și a considerat că este necesară punerea în aplicare a noului „Regulament de funcționare a instituțiilor de învățământ superior“, de curând adoptat. În urma repetatelor consfătuiri ținute de către comisie cu corpul profesoral universitar și a altor măsuri întreprinse din însărcinarea C.C. al partidului de către Comisariatul poporului pentru învățământ, grevele au luat sfârșit. — 129.

- 69 I. V. Stalin a deținut funcția de comisar al poporului pentru problemele naționalităților din momentul înființării acestui comisariat — 26 octombrie (8 noiembrie) 1917 — și pînă la desființarea lui (iulie 1923). Cu începere din martie 1919, el a fost și comisar al poporului pentru controlul de stat, iar după reorganizarea, în februarie 1920, a acestui comisariat și pînă la 25 aprilie 1922 — comisar al poporului pentru Inspekția muncitorească-tărănească. — 130.
- 70 V. V. Kosior, în cuvîntarea sa, a acuzat C.C. al partidului că, mutînd pe unii activiști de partid și sindicali cu funcții de răspundere, s-a lăsat condus de considerente fracționiste. Aceasta acuzație a fost respinsă de V. M. Molotov, care, în cuvîntul său de încheiere la raportul organizatoric al Comitetului Central, a prezentat o serie de fapte care dovedeau că persoanele citate de Kosior au fost trecute în alte funcții numai și numai din considerente de ordin practic. — 131.
- 71 N. Osinski (V. V. Obolenski), în cuvîntarea sa, a propus să se creeze „un cabinet“ al comisarilor a cărui componență să nu fie stabilită de C.E.C. din Rusia, ci numai de președintele acestuia, care răspunde în fața C.E.C. din Rusia.

Luînd notițe în timpul dezbaterilor de la congres, V. I. Lenin a scris :

((«Să se creeze un cabinet!»))

un singur membru trebuie să creeze un cabinet“ („Culegeri din Lenin“, vol. XIII, 1930, p. 22). — 132.

- 72 Este vorba, pe cât se pare, despre o cuvântare rostită de B. Kamkov la cel de-al III-lea Congres al partidului eserilor de stînga (28 iunie—1 iulie 1918) și îndreptată împotriva articolului lui V. I. Lenin „Sarcinile imediate ale Puterii sovietice“, în care Lenin scria: „Ține în mod riguros și conștiincios socoteala banilor, gospodărește cu economie, nu trîndăvi, nu fura, păstrează cea mai strictă disciplină în muncă — tocmai aceste lozinci, de care își băteau joc, pe bună dreptate, proletarii revoluționari atunci cînd burghezia căuta să-și mascheze cu astfel de vorbe dominația ei de clasă exploatatoare, devin acum, după ce burghezia a fost doborîită, lozincile imediate și principale ale momentului de față“ (Opere complete, vol. 36, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 184). Kamkov a repetat la congres ceea ce scrisese în articolul său „În captivitatea contrarevoluției“ („Naș Puti“, 1918, nr. II, mai). — 134.
- 73 I. Larin, în cuvîntarea rostită de el la congres, a afirmat că o comisie competentă a C.S.P. a elaborat ca material pentru tratativele delegației sovietice la Conferința de la Genova propunerea de a da în arendă (sub formă de concesiune) $\frac{3}{4}$ din rețeaua de căi ferate a țării, comunicațiile pe apă Petrograd-Rîbinsk, uzinele metalurgice din Ural, cu o rețea de drumuri de vreo 3 000 de verste, și industria electrotehnică.
- Această afirmație a lui Larin a fost dezmințită de G. M. Krjijanovski în intervenția sa. — 134.
- 74 *Clubul de discuții* de pe lîngă Comitetul organizației Moscova a P.C. (b) din Rusia a fost organizat în august 1921. În conformitate cu hotărîrea din 29 decembrie 1921 a Secretariatului și Biroului Comitetului organizației Moscova a P.C. (b) din Rusia, au fost organizate cluburi de discuții și în raioanele Moscovei. Aceste cluburi aveau ca sarcină să discute probleme ale construcției de partid și de stat, probleme ale politicii economice a Republicii sovietice și altele. În curînd însă tribuna clubului de discuții de pe lîngă Comitetul organizației Moscova a P.C. (b) din Rusia a început să fie folosită de diferite grupări opoziționiste pentru propagarea concepțiilor lor. Problema clubului de discuții a fost discutată de Comisia Centrală de Control, care, într-o hotărîre adoptată de ea, constata că, „în ultima vreme, la acest club discuțiile au căpătat un caracter nepartinic, demagogic“, și recomanda Comitetului organizației Moscova a partidului „să acorde o deosebită atenție activității clubului“.
- La 20 februarie 1922, Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, examinînd chestiunea clubului de discuții, a recomandat Comitetului organizației Moscova să revizuiască componența conducerii acestui club și să ia toate măsurile pentru ca el să fie „într-adevăr un club în care se discută probleme ce interesează masele largi“ (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.). — 135.

75 „*Declarația celor 22*” — declarație antipartinică, înaintată la 26 februarie 1922 Prezidiului plenarei lărgite a Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste de către un grup de membri ai fostei „opoziii muncitorești” (A. G. Șleapnikov, S. P. Medvedev, A. M. Kollontai, G. I. Measnikov și alții), care continua să existe ca fracțiune, în ciuda rezoluției adoptate de Congresul al X-lea al P.C. (b) din Rusia „Cu privire la unitatea partidului”. În această declarație, care a fost înaintată Prezidiului Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste fără înștiințarea prealabilă a C.C. al P.C. (b) din Rusia și a reprezentanților lui în Comitetul Executiv al Internaționalei Comuniste, se afirma că „în ceea ce privește frontul unic, la noi în țară lucrurile nu stau prea bine”, că centrele de conducere ale partidului ignorează nevoile și interesele muncitorilor și că partidul se află în pragul sciziunii.

Comitetul Executiv al Internaționalei Comuniste a desemnat o comisie, compusă din C. Zetkin, M. Cachin, I. Frees, V. Kolarov, K. Kreibich, U. Terracini și A. Mac-Manus, care să examineze „declarația celor 22”. Pe baza raportului acestei comisii, plenara C.C. al I.C. a adoptat la 4 martie, cu unanimitate de voturi și patru abțineri, o rezoluție prin care a respins acuzațiile aduse în declarație, a înfierat poziția celor 22, care era în contradicție cu hotărârile Congresului al X-lea al P.C. (b) din Rusia și dădea dușmanilor comunismului „o armă împotriva partidului și împotriva dictaturii proletare”. Plenara a avertizat pe semnarii declarației că „continuarea luptei începute de ei în va duce neapărat la o contradicție cu P.C. din Rusia, cu sarcinile lui, cu interesele proletariatului din această țară și îi va pune, astfel, în afara rindurilor Internaționalei a III-a” (vezi „Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia. Dare de seamă stenografică”, Moscova, 1961, p. 751—752).

Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia a ales o comisie de 19 membri care să examineze declarația celor 22. Comisia a cercetat cu atenție toate materialele legate de activitatea grupului fostei „opoziii muncitorești”. Pe baza raportului prezentat de comisie, congresul, în ședința închisă din 2 aprilie, a adoptat o rezoluție specială „Cu privire la unii membri ai fostei «opoziii muncitorești», în care se spunea: „Congresul consideră absolut inadmisibil faptul că s-au comunicat Internaționalei Comuniste date a căror falsitate a fost stabilită de comisia specială desemnată de Internaționala Comunistă. Congresul înfierează cu toată hotărârea comportarea unora dintre membrii acestui grup, care, în explicațiile lor, au comunicat comisiei Internaționalei Comuniste date false cu privire la partid, date care denaturează adevăratul tablou al relațiilor reciproce dintre P.C. din Rusia și întreaga clasă muncitoare în general”. Congresul a avertizat pe Șleapnikov, Medvedev și Kollontai că, în caz că vor mai întreprinde acțiuni fracționiste, antipartinică, vor fi excluși din partid (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor Partidului

- Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.^a, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 672—673). — 137.
- 76 Lenin se referă la ședința plenară comună din 9 august 1921 a C.C. al P.C. (b) din Rusia și a Comisiei Centrale de Control, în care, la propunerea lui Lenin, s-a discutat chestiunea încălcării disciplinei de partid de către A. G. Șleapnikov, membru al Comitetului Central. Convocarea acestei ședințe a fost prilejuită în primul rînd de cuvîntarea rostită de Șleapnikov în iulie 1921 la o adunare a membrilor celulei P.C. (b) din Rusia de la Centrala electrică din Moscova, unde el a supus unei critici violente unele hotărîri ale guvernului și în special hotărîrea adoptată de Consiliul economic superior — în conformitate cu politica generală a Comitetului Central — de a da în arendă o serie de întreprinderi. Pe baza rezoluției „Cu privire la unitatea partidului” adoptată de Congresul al X-lea, Lenin a cerut ca Șleapnikov, pentru comportarea lui antipartinică, să fie scos din Comitetul Central și exclus din partid. Motivînd această propunere, Lenin a arătat că Comitetul Central al partidului nu poate admite ca politica sa să fie torpilită de vreunul din membrii săi. Dar această măsură extremă n-a fost aplicată, din cauză că a lipsit un vot pentru a întruni cele $\frac{2}{3}$ din voturile necesare ale membrilor și membrilor supleanți ai Comitetului Central. A fost adoptată în unanimitate (cu trei abțineri) următoarea hotărîre : „Avînd în vedere repetata încălcare a disciplinei de partid de către tov. Șleapnikov ca membru al C.C., adunarea stabilește că pe viitor sînt inadmisibile orice manifestări ale tov. Șleapnikov în afara C.C., cum ar fi cuvîntări, declarații, critici îndreptate împotriva politicii C.C. și care vin în contradicție cu hotărîrile ce exprimă cu adevărat opinia congresului partidului, și pune cu toată tăria problema dacă este posibilă activitatea tov. Șleapnikov în cadrul Comitetului Central. De aceea, adunarea cere în mod categoric tov. Șleapnikov să-și schimbe radical, în această privință, întreaga sa comportare politică, punînd-o în conformitate cu linia C.C., din care el face parte. În cazul cînd tov. Șleapnikov nu-și va schimba pe viitor comportarea, C.C. este însărcinat să convoace o adunare asemănătoare pentru a examina din nou această problemă”. („Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.^a, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 671). — 137.
- 77 Dat fiind că „opoziția muncitorească” se bucura de o influență considerabilă în C.C. al Sindicatului muncitorilor metalurgiști, la 4 martie 1922 Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia a considerat că e necesar ca fracțiunea comunistă a celui de-al V-lea Congres general al Sindicatului muncitorilor metalurgiști din Rusia să fie informată despre hotărîrea comisiei, instituită

de către plenara lărgită a Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste, pentru examinarea „declarației celor 22”. Luînd cuvîntul în ședința fracțiunii la 6 martie, A. G. Șleapnikov a acuzat comisia Internaționalei Comuniste de lipsă de obiectivitate în examinarea „declarației celor 22”, s-a pronunțat împotriva rezoluției adoptate în această problemă de către plenara lărgită a C.E. al I.C., a repetat tezele demagogice ale declarației și a încercat să demonstreze că ea n-a urmărit scopuri fracționiste. Intervenția lui Șleapnikov n-a fost sprijinită de cei prezenți. Frațiunea, în unanimitate (cu cinci abțineri), a adoptat următoarea rezoluție: „Ascultînd hotărîrea adoptată în unanimitate de comisie și de plenara Internaționalei Comuniste, precum și explicațiile date de tov. Zinoviev, Șleapnikov și K. Zetkin cu privire la declarația celor 22 de comuniști, fracțiunea celui de-al V-lea Congres general al Sindicatului muncitorilor metalurgiști salută această hotărîre a organului suprem al comunismului internațional și consideră că este de datoria fiecărui comunist să se supună fără rezerve acestei hotărîri. Totodată, fracțiunea comunistă avertizează pe tovarăși asupra pericolului repetării unor asemenea fenomene, care amenință cu sciziunea pe cei mai disciplinați partid comunist din lume — partidul rus. În numele acestei strînse unități, fracțiunea comunistă face apel la tovarășii care au semnat declarația să dea dovadă de mai multă disciplină, stăpînire de sine și spirit de ordine, mai cu seamă într-un moment atît de greu ca acela prin care trecem azi, cînd cea mai mică instabilitate în Partidul comunist din Rusia, care conduce prima republică muncitorească din lume, face să sporească insolența și încrederea în sine a burgheziei mondiale, în lupta ei împotriva statului proletar și a clasei muncitoare internaționale” („Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia. Dare de seamă stenografică”, Moscova, 1961, p. 752). — 138.

78 V. I. Lenin se referă la „Tezele «opoziției muncitorești»”, care au fost publicate în nr. 15, din 25 ianuarie 1921, al ziarului „Pravda”. Din cei 38 de semnatari ai acestor teze, numai 9 au semnat „declarația celor 22”. — 139.

79 G. I. Measnikov a organizat în raionul Motoviliha (gubernia Perm) un grup antipartinic, care a pornit lupta împotriva politicii partidului. Biroul Organizatoric al P.C. (b) din Rusia a analizat la 29 iulie 1921 cuvîntările rostite de Measnikov în organizația Perm, articolul său „Probleme spinoase” și memoriul înaintat de el Comitetului Central al P.C. (b) din Rusia, le-a apreciat ca antipartinice și a instituit o comisie cu misiunea de a cerceta activitatea lui Measnikov. Pe baza raportului prezentat de comisie, Biroul Organizatoric al C.C. al P.C. (b) din Rusia, la 22 august, a apreciat tezele lui Measnikov ca incompatibile cu interesele partidului, i-a pus în vedere că nu-i este permis să-și expună tezele în fața unor adunări de partid oficiale, l-a rechemat din organizația Perm și l-a lăsat la dispoziția Comite-

tului Central. Measnikov nu s-a supus hotărârii Comitetului Central și, întorcându-se la Motoviliha, a continuat să desfășoare activitate antipartinică. El a încercat totodată să organizeze un grup antipartinic la Petrograd. Comisia instituită de C.C. al P.C. (b) din Rusia, analizând activitatea lui Measnikov, a propus excluderea lui din partid pentru încălcarea repetată a disciplinei de partid și pentru organizarea — contrar hotărârii adoptate de Congresul al X-lea cu privire la unitatea partidului — a unei grupări aparte de luptă împotriva partidului. La 20 februarie 1922 hotărârea de excludere a lui Measnikov, adoptată de comisie, a fost aprobată de Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, cu completarea că după un an Measnikov are dreptul să ceară să fie reprimat în partid (vezi „Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia. Dare de seamă stenografică”, Moscova, 1961, p. 748—749).

În legătură cu Measnikov vezi și „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI, 1959, p. 299 și 308. — 139.

- 80 Formularea propusă de V. I. Lenin a fost inclusă în întregime în „Rezoluția la raportul delegației P.C. (b) din Rusia la Internaționala Comunistă”, adoptată de Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia la 2 aprilie 1922 (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.”, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 619—621). — 141.
- 81 Prezentul document a fost scris în legătură cu activitatea comisiei agrare a Congresului al XI-lea al partidului.

Problema politicii P.C. (b) din Rusia la sate n-a fost inclusă în ordinea de zi a Congresului al XI-lea. La propunerea făcută de M. P. Tomski în numele consfăturii delegațiilor, congresul a ales o comisie compusă din 9 membri care să pregătească materialele în legătură cu activitatea la sate, care urma să fie dezbătută în comisia agrară. Din materialele comisiei s-a păstrat un chestionar pentru membrii ei, la a cărui întocmire s-a ținut seama de observațiile și propunerile făcute de V. I. Lenin în scrisoarea sa din 16 martie 1922 către Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia (vezi volumul de față, p. 45—50).

În cursul dezbaterilor care au avut loc în comisia agrară s-a constatat că organizațiile locale n-au căpătat încă destulă experiență pentru traducerea în viață a hotărârilor adoptate de Congresul al X-lea al P.C. (b) din Rusia cu privire la politica partidului la sate și de Congresul al IX-lea al Sovietelor cu privire la măsurile necesare pentru întărirea și dezvoltarea agriculturii.

Lenin, care a urmărit cu atenție dezbaterile în legătură cu această problemă, a propus în prezenta scrisoare, adresată lui N. Osinski și trimisă apoi, din însărcinarea lui Lenin, tuturor membrilor Biroului Politic, ca comisia agrară să elaboreze o rezoluție cu caracter practic, care să pună ca sarcină principală

studierea și prelucrarea experienței locale. În aceeași zi, după cum informează undeva Osinski, scrisoarea a fost citită de toți membrii comisiei instituite de congres, iar proiectului de rezoluție propus de Lenin i s-a dat citire în fața tuturor membrilor comisiei agrare, care, apoi, l-au adoptat. La 2 aprilie, congresul a aprobat rezoluția „Cu privire la munca la sate”, în care au intrat în întregime toate propunerile lui Lenin. Congresul a însărcinat totodată Comitetul Central să înființeze pe lângă C.C. o comisie pentru munca la sate (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.”, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 636—637). — 142.

- 82 Lenin se referă la „Hotărârea cu privire la măsurile de întărire și dezvoltare a agriculturii” și la „Hotărârea cu privire la cooperarea agricolă”, adoptate de cel de-al IX-lea Congres general al Sovietelor din Rusia, care a avut loc între 22 și 27 decembrie 1921 (vezi „Cel de-al IX-lea Congres general al Sovietelor de deputați ai muncitorilor, țăranilor, ostașilor roșii și cazacilor din Rusia. Dare de seamă stenografică”, Moscova, 1922, p. 286—294.)

Congresul a arătat că refacerea în cel mai scurt timp a agriculturii constituie o condiție necesară pentru ridicarea întregii economii naționale și a schițat un amplu program de măsuri practice pentru întărirea și dezvoltarea agriculturii. Congresul a considerat că este necesar să se acorde agriculturii credite pe termen lung, să se dezvolte învățămîntul agricol, să fie sporită producția de mașini și unelte agricole etc. Comisariatul poporului pentru agricultură a fost însărcinat să elaboreze și să pună în aplicare măsurile necesare pentru protecția, refacerea și dezvoltarea septelului. Congresul a hotărât înființarea, pe lângă C.E.C. din Rusia, a unei comisii agrare învestite cu împuterniciri speciale, iar pe lângă comitetele executive locale — a unor comitete agricole guberniale și județene în vederea campaniei agricole de primăvară din anul 1922.

Stabilind măsurile necesare pentru ridicarea gospodăriei țărănești individuale, congresul a trasat totodată sarcina dezvoltării cooperăției la sate ca bază pentru întărirea continuă a formelor de gospodărire colectivă. El a pus în vedere tuturor organelor Puterii sovietice că le revine sarcina de a sprijini dezvoltarea cooperăției și a propus să se desfășoare o largă propagandă în favoarea cooperativizării.

Lenin a participat îndeaproape la elaborarea „Hotărârii cu privire la măsurile de întărire și dezvoltare a agriculturii”: a luat cuvîntul la consfătuirea delegaților fără partid, a examinat proiectul de hotărîre și a făcut unele îndreptări. — 142.

- 83 În cadrul dezbaterilor pe marginea rezoluției „Cu privire la presă și propagandă”, la Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia, D. B. Rezanov a făcut propunerea ca să se introducă o com-

pletare la rezoluție în care să se prevadă că nu se vor mai publica anunțuri în presa de partid. Propunerea a fost adoptată de congres cu amendamentul că nu se interzice publicarea de anunțuri în presa de partid în general, ci numai în „Pravda”, V. I. Lenin n-a participat la această ședință. Aflînd de hotărîrea adoptată de congres, el a scris următorul bilet, pe care l-a trimis lui L. B. Kamenev, care conducea ședința: „Tov. Kamenev! Am auzit că congresul a hotărît să se suspende publicarea de anunțuri în «Pravda». Nu s-ar putea reveni asupra acestei hotărîri, care constituie o greșală vădită?” („Culegeri din Lenin”, vol. XIII, 1930, p. 29). Kamenev, considerînd că nu se poate reveni asupra unei hotărîri adoptate, a propus să se găsească alte mijloace de sprijinire a „Pravdei”. Dar Lenin, după ce fusese deja anunțată lista membrilor Comitetului Central și ai Comisiei Centrale de Control aleși de congres, a propus să se anuleze această hotărîre, motivîndu-și propunerea prin considerentul că în condițiile noii politici economice n-ar fi rațional să se conteze pe alocații pentru presă din fondul de aur sau din veniturile obținute din impozite. Această propunere a fost adoptată.

Intrucît cuvîntarea lui Lenin a fost stenografiată doar parțial și în condiții nesatisfăcătoare, în prezentul volum nu se publică în întregime. — 145.

- 84 Lenin se referă, probabil, la G. I. Measnikov, care a fost exclus din partid la 20 februarie 1922 de către C.C. al P.C. (b) din Rusia, și la F. A. Mitin și N. V. Kuznețov, care au fost excluși de către Congresul al XI-lea. — 146.
- 85 Plenara din 3 aprilie 1922 a C.C. al P.C. (b) din Rusia a adoptat acest proiect cu următoarea completare: „...pentru ca în decurs de o lună tov. Stalin să poată fi complet eliberat de munca la Inspecția muncitorească-țărănească”. În urma hotărîrii, adoptate de plenară, de a-l numi secretar general al C.C. al P.C. (b) din Rusia, prin hotărîrea C.C. din 25 aprilie 1922 I. V. Stalin a fost eliberat de sarcinile ce-i reveneau în calitate de comisar al poporului pentru Inspecția muncitorească-țărănească. — 149.
- 86 Trimițînd lui V. M. Molotov articolul „Am plătit prea scump”, V. I. Lenin i-a anexat următoarea notă: „Rog să se trimită, pe rînd, membrilor Biroului Politic acest articolaș al meu, după care urmează propunerile practice cunoscute” (pentru propunerile practice ale lui Lenin, vezi volumul de față, p. 155).
- La 10 aprilie 1922, Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia a adoptat următoarea hotărîre: „Nu avem de obiectat împotriva publicării, în «Izvestiia» și «Pravda» cu data de marți, a articolului tov. Lenin «Am plătit prea scump»” (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.). Articolul a apărut la 11 aprilie. — 150.

- 87 În 1918, sub influența Revoluției din Octombrie din Rusia, în Irlanda a început un nou avânt al mișcării de eliberare națională. La alegerile de deputați în parlamentul englez care au avut loc în decembrie 1918, în Irlanda majoritatea mandatelor a fost obținută de reprezentanții partidului „Sinn Fein” (partid naționalist burghez care lupta pentru independența Irlandei). La 21 ianuarie 1919, „Sinn fein”-erii s-au adunat la Dublin, s-au declarat Adunare Constituantă a Irlandei și au proclamat Republica Irlandeză. Autoritățile engleze au răspuns la acest act prin măsuri de teroare militară. Neputînd să înăbușe cu forța lupta național-revoluționară a poporului irlandez, guvernul englez a recurs la un compromis cu aripa dreaptă a partidului „Sinn Fein”. În decembrie 1921 s-a încheiat un acord prin care partea de sud a Irlandei era declarată „Stat liber al Irlandei” (Eire) cu drepturi de dominion, iar Irlanda de Nord (Ulster) continua să facă parte din Anglia. Aripa stîngă, republicană, a partidului „Sinn Fein” s-a ridicat împotriva acestui acord trădător al aripii drepte cu imperialiștii englezi. În Irlanda a început războiul civil. Dar republicanii nu au lansat lozinci care să le asigure sprijinul maseilor largi ale muncitorilor și țăranilor. În primăvara anului 1923, conducerea republicanilor a declarat sistarea operațiilor militare. În Irlanda a fost instaurat un regim al burgheziei și al vîrfurilor capitaliste de la sate. — 151.
- 88 Răscoala muncitorilor din Africa de Sud a avut loc în martie 1922, în orașele Johannesburg, Benoni și Branpan.
- O dată cu scăderea prețurilor aurului pe piața mondială, proprietarii de mine, ca să-și mențină profiturile, au trecut la scăderea salariilor muncitorilor europeni și la concedierea lor în masă. În legătură cu aceasta, la 9 ianuarie 1922 a fost declarată o grevă la exploatarea aurifere. În martie greva s-a transformat în răscoală. Orașele Benoni și Branpan, precum și două suburbii muncitorești, Fordsburg și Yeppe, ale orașului Johannesburg s-au aflat în mîinile muncitorilor. Tînărul partid comunist din Africa de Sud a participat activ la răscoală. Numeroși comuniști, printre care Fischer și Spendiff, conducători ai grevei, au murit eroic în timpul luptei armate. La 10 martie guvernul reacționar al generalului Smuts a declarat starea de război în orașele sus-menționate, a trimis armata împotriva insurgenților, a făcut uz de artilerie și avioane. La 14 martie răscoala a fost înăbușită. Guvernul s-a răfuit crunt cu participanții la răscoală: numărul celor arestați a fost de peste 10 000, și mii de muncitori au fost deferiți tribunalelor militare. — 151.
- 89 Lenin se referă, probabil, la poziția adoptată de delegația Partidului Comunist Italian (Efillio Ambrogi, Riccardo Roberto, Umberto Terracini) și de o parte din delegația Partidului Comunist Francez (Marcel Cachin, Roger Maurice Metayer, Daniel Renoult, Louis Sellier) la prima plenară lărgită a Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste (21 februarie—4 martie

- 1922) cu prilejul discuțiilor privitoare la tactica frontului unic. Rezoluția în această problemă a fost adoptată cu o majoritate de nouăsprezece voturi contra trei (ale delegațiilor italiană, franceză și spaniolă). — 153.
- 90 Lenin se referă la refuzul reprezentanților Internaționalei a II-a de a înscrie anularea tratatului de la Versailles printre lozincile demonstrațiilor oamenilor muncii care urmau să aibă loc la 20 aprilie sau 1 mai 1922 la chemarea conferinței celor trei Internaționale. — 153.
- 91 La 12 aprilie 1922, Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia a adoptat propunerea lui V. I. Lenin. — 156.
- 92 Scrisoarea adresată de V. I. Lenin lui Charles P. Steinmetz, renumit savant american specialist în electrotehnică, era un răspuns la următoarea scrisoare primită din partea acestuia :
- „Domnului N. Lenin.
- Scumpe d-le Lenin! Întoarcerea d-lui B. V. Losev în Rusia îmi oferă un bun prilej pentru a-mi exprima admirația față de minunata muncă de refacere industrială și de transformare socială pe care o desfășoară Rusia în condiții atât de grele.
- Vă doresc cel mai deplin succes și sînt ferm convins că veți reuși să-l obțineți. Și, într-adevăr, trebuie să reușiți, căci nu se poate admite ca mărețta operă începută de Rusia să se soldeze printr-un eșec.
- Dacă în problemele tehnice și mai cu seamă în acelea ale construcției electrotehnice voi putea să ajut Rusia într-un fel sau altul, cu un sfat, cu o propunere sau o indicație, voi fi totdeauna foarte bucuros să fac tot ce stă în puterile mele. Cu sentimente frățești, al dv. C. Steinmetz“.
- B. V. Losev, care era pe atunci secretar al secției din New York a „Societății pentru ajutorarea tehnică a Rusiei Sovietice“, menționează în memoriile sale că, încă în iunie 1920, Steinmetz, fiind vizitat de o delegație a acestei societăți, și-a exprimat dorința de a fi la curent cu toate problemele economice și industriale ale Republicii sovietice și s-a oferit să dea sprijinul său la elaborarea documentației tehnice pentru construirea unor centrale electrice și a unor linii de înaltă tensiune în Rusia Sovietică.
- Remițînd, în februarie 1922, lui Losev, care tocmai pleca la Moscova, scrisoarea pentru V. I. Lenin, Steinmetz, după cum menționează Losev, a spus : „Îmi pare rău, nespun de rău, că nu pot merge cu dv. Mi se pare că războiul mondial a dus la o asemenea situație că, dacă nu s-ar fi instaurat regimul sovietic în Rusia, viața, în general, n-ar mai fi avut nici o valoare... Doresc ca cei de acolo să știe că eu și mulți alții simpatizăm cu țelurile lor, că sîntem cu toată inima și gîndurile noastre alături de ei. Trebuie să le urăm neapărat rușilor succes în opera, extrem de grea, pe care au început-o“ (vezi B. V. Losev. „Istoria unui schimb de scrisori“, în „Vecerneaia Moskva“ nr. 95 din 22 aprilie 1960).

Primind scrisoarea lui Steinmetz, Lenin a cerut lui G. M. Krjijanovski și lui L. K. Martens să-i dea informații mai amănunțite despre savantul american. La 2 aprilie, el a schițat un proiect de răspuns pentru Steinmetz, în care a folosit varianta, propusă de Krjijanovski, a ultimului alineat din scrisoare și l-a trimis lui Krjijanovski împreună cu următorul bilet: „Tov. Krjijanovski! Vă trimit un proiect de răspuns pentru Steinmetz. Vă rog să mi-l restituiți cu observațiile sau completările dv. Cu salutări comuniste, Lenin“ („Culegeri din Lenin“, vol. XXXV, 1959, p. 463). La 10 aprilie, Lenin a făcut următoarele însemnări pe varianta definitivă a scrisorii: „Să se trimită celor de la Comintern ca s-o traducă în limba engleză (să fie controlată de un englez, care să facă în scris observațiile sale), apoi să se transcrie la mașină pe hîrtie cu antet și să mi se prezinte spre semnare“, iar după aceea a scris în englezește adresa lui Steinmetz. Pe formularul cu textul scrisorii traduse în limba engleză Lenin a pus data „12. IV. 1922“, a semnat: „fraternally Yours Lenin (cu salutări cordiale, al dumneavoastră Lenin. — Nota trad.)“ și a dat apoi secretarei următoarele indicații: „a) un exemplar să fie trimis, printr-o recomandată, în America. Să mi se arate mîine adresa, exact scrisă, în limbile engleză și rusă, b) un exemplar să fie trimis lui Martens, c) un exemplar să fie păstrat. 2) Scrisoarea lui Steinmetz și răspunsul meu în limba rusă să fie trimise lui Krjijanovski spre a fi publicate (în limba rusă), iar după aceea să mi se înapoieze“ („Istoricul Arhiv“, 1961, nr. 5, p. 12).

La 19 aprilie scrisoarea lui Steinmetz și răspunsul lui Lenin au fost publicate în presa sovietică, iar la 20 aprilie, în nr. 86 al ziarului „Pravda“ a apărut o biografie a lui Steinmetz scrisă de Krjijanovski. — 157.

- 93 Observațiile și propunerile publicate aci se referă la următorul proiect de hotărîre a Prezidiului Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste, în legătură cu conferința celor trei Internaționale, care a avut loc la Berlin: „1) Să se intensifice, în toată presa comunistă internațională, campania împotriva menșevicilor și a socialiștilor-revoluționari. 2) Să se treacă la o folosire sistematică a materialelor conferinței de la Berlin, atacînd orice punct slab al adversarului. 3) Să nu se publice deocamdată apeluri generale către cei nouă. 4) Cu prilejul demonstrației de la 20 aprilie să nu se manifeste nici o ezitare în acțiunea de agitație și să se critice adversarul. 5) Diferitele secții să acționeze potrivit cu condițiile concrete. 6) Delegațiile să nu întreprindă nici un fel de pași noi pînă ce nu va fi fost analizată problema ratificării rezultatului obținut la Berlin“ (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

Trimițîndu-i acest proiect lui V. I. Lenin, G. E. Zinoviev l-a rugat să-și dea avizul chiar în aceeași zi, înainte de ședința Prezidiului Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste. — 159.

- 94 „Hotărîrea cu privire la munca vicepreședinților (a vicepreședinților C.C.P. și ai C.M.A.)“ este rezultatul intensei munci pe care a depus-o V. I. Lenin la elaborarea instrucțiunilor pentru noua organizare a activității C.C.P. și C.M.A. și care s-a reflectat în schimbul său de scrisori cu A. D. Țiurupa (vezi Opere complete, vol. 44, București, Editura politică, 1967, ed. a doua, p. 368—375) și în alte documente.

La pregătirea proiectului de hotărîre au luat parte A. D. Țiurupa și A. I. Rîkov, vicepreședinți ai C.C.P. și C.M.A. Țiurupa a propus două variante în legătură cu repartizarea grupurilor de comisariate ale poporului între vicepreședinții C.C.P. și C.M.A., în vederea organizării muncii într-un fel nou. În afară de aceasta, Țiurupa a elaborat un memoriu amănunțit cu privire la reorganizarea muncii vicepreședinților. Primind observațiile și îndreptările lui Rîkov la proiectele lui Țiurupa, Lenin a scris pe prima variantă: „Acceptat prima variantă cu îndreptările făcute de Rîkov (vezi p. urm.) 4. IV. 1922“, a introdus în textul ei o serie de propuneri ale lui Rîkov, a schițat un plan de repartizare a grupurilor de comisariate ale poporului între Țiurupa și Rîkov. În aceeași zi Lenin a elaborat un plan amănunțit al „Hotărîrii cu privire la munca vicepreședinților“. Luînd ca bază memoriul lui Țiurupa, el a numerotat mai întîi toate propunerile acestuia (punctele 1—28), apoi a numerotat completările făcute de Rîkov (punctele 29—32). După aceea, Lenin, pe cît se pare, a scris 13 puncte complementare ale acestui plan. În continuare el a unit toate propunerile într-un plan amănunțit, compus din 45 de puncte. Apoi, contopind punctele similare, a scris planul de hotărîre definitiv, compus din 31 de puncte (vezi volumul de față, p. 443—450), care au fost dezvoltate în hotărîre.

Pe manuscrisul proiectului de hotărîre se află următoarea indicație dată de Lenin: „Să se copieze repede în 4—5 exemplare (cîte unul pentru mine, pentru Țiurupa și pentru Rîkov, iar celelalte să fie trimise lui Stalin pentru membrii Biroului Politic)“. Răspunsul lui Lenin la observațiile primite se publică în volumul de față, la p. 193—196.

Lenin a revenit la această problemă și în decembrie 1922 (vezi volumul de față, p. 345, 350—352, 354—355). — 162.

- 95 „*Ekonomiceskaia Jizn*“ — cotidian; a apărut la Moscova din noiembrie 1918 pînă în noiembrie 1937; la început a fost organul de presă al Consiliului economic superior și al altor comisariate economice, iar din iulie 1921 — organul de presă al Consiliului Muncii și Apărării, al Comisiei de stat a planificării, al Băncii de Stat și al Comisariatului poporului pentru finanțe. V. I. Lenin dădea adeseori sfaturi redacției, urmărind ca „*Ekonomiceskaia Jizn*“ să devină un organ de presă combativ al construcției economice.

În 1928, cu prilejul celei de-a zecea aniversări a ziarului, C.C. al P.C. (b) din Rusia a subliniat că „*Ekonomiceskaia Jizn*“ a reușit să devină un îndrumător economic care apără cu fermitate

pozițiile principiale ale leninismului și oglindește în mod multilateral practica construcției economice. La 16 noiembrie 1937 „Ekonomeskaia Jizn“ a fost transformată în „Finansovaia Gazeta“, care a apărut pînă în iunie 1941. — 165.

96 „*The New York Herald*“ — cotidian american, organ de presă al partidului republican; a apărut la New York din 1835 pînă în 1924. — 172.

97 Este vorba despre tratatul încheiat între Rusia Sovietică și Germania la 16 aprilie 1922 la Rapallo (în apropiere de Genova), în timpul Conferinței de la Genova.

Încă din prima etapă a conferinței au ieșit la iveală serioasele contradicții existente între Germania și țările învingătoare. Încercările guvernului german de a se înțelege cu țările Antantei pe seama intereselor Statului sovietic au eșuat, și el s-a văzut nevoit să pornească pe calea încheierii unui acord cu Statul sovietic, scontînd că în felul acesta își va întări pozițiile în relațiile cu statele occidentale.

Acordul prevedea că cele două părți renunță la pretențiile reciproce ce s-au ivit ca urmare a primului război mondial. Guvernul german renunța la pretenția ca foștilor proprietari germani să li se restituie întreprinderile naționalizate de către guvernul sovietic, cu condiția ca acesta să nu satisfacă pretențiile similare ale altor state. Totodată între cele două state se stabileau relații diplomatice, iar în problemele economice se adopta clauza națiunii celei mai favorizate.

Semnarea tratatului de la Rapallo a constituit un mare succes al diplomației sovietice, întrucît el a consolidat situația internațională a Statului sovietic și a marcat eșecul încercărilor de a crea un front unic antisovietic. Încheierea acestui tratat era o confirmare că guvernul sovietic va normaliza relațiile sale cu statele burgheze numai pe baza recunoașterii egalității în drepturi a celor două sisteme de proprietate. Tratatul a avut o mare însemnătate și pentru Germania, întrucît îi dădea posibilitatea să stabilească legături economice și comerciale reciproc avantajoase cu Statul sovietic.

O apăsătoare asupra tratatului de la Rapallo a fost făcută de Lenin în „Proiectul de hotărîre a C.E.C. din Rusia la raportul delegației la Conferința de la Genova“ (vezi volumul de față, p. 206—208).

C.E.C. din Rusia, în hotărîrea la raportul delegației adoptată la 17 mai 1922, a precizat că el consideră „normal, în relațiile dintre R.S.F.S.R. și statele capitaliste, numai acest tip de tratate“ (Sesiunea a III-a a celei de-a IX-a legislaturi a Comitetului Executiv Central din Rusia. Buletinul nr. 5, din 19 mai 1922, p. 17). Comunicatul cu privire la semnarea tratatului de la Rapallo a fost publicat în nr. 85, din 19 aprilie 1922, al ziarului „Izvestiia C.E.C. din Rusia“. — 173.

98 V. I. Lenin se referă la situația ce s-a creat la Conferința de la Genova.

La 11 aprilie 1922, delegației sovietice i-a fost înmănat așa-zisul „raport al experților“, elaborat la o conferință a experților Marii Britanii, Franței, Italiei, Belgiei și Japoniei, care avusese loc în cursul lunii martie la Londra (memorandumul de la Londra). În „raportul experților“ era formulată pretenția ca guvernul sovietic să achite toate datoriile contractate de guvernul țarist, de guvernul provizoriu și de orice alte guverne de pe teritoriul Rusiei, să restituie străinilor proprietățile ce le-au aparținut înainte și care au fost naționalizate de Statul sovietic sau să-i despăgubească pentru daunele aduse averii lor sau pentru pierderea ei, să instituie privilegiu economic și juridic pentru străini, precum și o serie de alte pretenții, a căror satisfacere ar fi echivalat, de fapt, cu lichidarea monopolului comerțului exterior.

În zilele de 14—15 aprilie a avut loc la Lloyd George o consfătuire neoficială, la care au participat reprezentanți ai R.S.F.S.R., Franței, Italiei și Belgiei. La această consfătuire s-au purtat discuții asupra memorandumului de la Londra. Ca o contrapondere la pretențiile statelor occidentale, delegația sovietică a formulat unele contrapretenții: ea a declarat că daunele pricinuite Rusiei sovietice de intervenție și de blocadă se ridică la 39 de miliarde de ruble-aur. Reprezentanții statelor Antantei, căutând să scape de răspunderea ce le revenea pentru intervenția armată, au adoptat o poziție de nerecunoaștere a contrapretențiilor sovietice, insistând ca delegația sovietică să renunțe la ele și oferindu-se în schimb „să anuleze“ o parte din datoriile de război ale Rusiei.

Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, primind informații în legătură cu situația ce s-a creat la conferința, a trimis delegației sovietice, la 17 aprilie, următoarea directivă cu privire la condițiile pentru încheierea unui acord: datoriile militare și dobânzile la datoriile de dinainte de război vor fi acoperite din contrapretențiile sovietice; restituirile (restabilirea proprietății private) sînt categoric respinse; se poate admite, ca o concesie maximă, să se acorde — în condiții egale — drept preferențial foștilor proprietari străini la arendarea sau concesiunea fostelor lor întreprinderi; achitarea datoriilor de dinainte de război care au fost cunoscute începe după cincisprezece ani (ca o concesie maximă: după zece ani); guvernul sovietic se obligă să se îngrijească de interesele micilor deținători de titluri. Biroul Politic consideră că o condiție obligatorie pentru concesiunile enumerate este să se acorde imediat un mare împrumut guvernului sovietic. În directiva Biroului Politic se sublinia că aceste condiții constituie o limită a concesiunilor ce se pot face.

„La Moscova starea de spirit este fermă — îi scria lui G. V. Ci-cerin, la 18 aprilie, L. M. Karahan, adjunct al comisarului poporului pentru afacerile externe — și, informațiile dv. că lucrurile par a merge spre o ruptură n-au impresionat pe nimeni“.

- Răspunsul oficial al delegației sovietice la „raportul experților“ a fost expus în memorandumul ei din 20 aprilie. Delegația sovietică a respins categoric pretențiile expuse în „raportul experților“, calificându-le drept o încercare „de a introduce în Rusia un sistem de capitulații care atentează la suveranitatea ei“ („Documente cu privire la politica externă a U.R.S.S.“, vol. V, Moscova, 1961, p. 235), și a formulat contrapretenția de a se acorda despăgubiri pentru daunele provocate Rusiei de intervenția străină, subliniind că guvernul R.S.F.S.R. este dispus să ducă tratative cu privire la despăgubirea cetățenilor străini numai cu condiția sine qua non de a se respecta principiul reciprocității. — 173.
- 99 Propunerea făcută de V. I. Lenin în documentul de față a fost adoptată de Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia la 19 aprilie 1922. Telegrama a fost expediată în aceeași zi, prin Comisariatul poporului pentru afacerile externe, lui G. V. Cicerin și L. S. Sosnovski, iar cuprinsul ei a fost transmis și redacțiilor ziarelor „Pravda“ și „Izvestiia C.E.C. din Rusia“. — 174.
- 100 Prezenta telegramă a lui V. I. Lenin, expediată la Genova la 21 aprilie 1922, constituie un răspuns la telegrama lui G. V. Cicerin din 20 aprilie, în care acesta, ridicând obiecții împotriva aprecierii făcute de Lenin asupra situației create la conferință, scria că în problema despăgubirii străinilor pentru daunele suferite de pe urma naționalizării proprietăților lor este „interesat tocmai Lloyd George, fiindcă asupra lui exercită presiuni atotputernicii rechini englezi“. „Problema — afirma Cicerin — rămîne deocamdată deschisă; ea o să mai fie discutată. Anglia nu va rămîne dacă Franța va pleca. Unioniștii nu vor admite așa ceva“ (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.). — 175.
- 101 La 20 aprilie 1922 G. V. Cicerin a adresat lui Lloyd George o scrisoare în care îi făcea cunoscut că, în cazul când s-ar anula datoriile de război și dobânzile la toate datoriile și, totodată, s-ar acorda un ajutor financiar substanțial și s-ar recunoaște de jure guvernul sovietic, acesta „ar fi gata să restituie foștilor proprietari dreptul de folosință asupra averii naționalizate sau confiscate sau, acolo unde acest lucru ar fi imposibil, să satisfacă cerințele îndreptățite ale foștilor proprietari fie printr-o înțelegere directă cu ei, fie potrivit unei înțelegeri ale cărei amănunte urmează a fi discutate și adoptate la actuala conferință“ („Documente cu privire la politica externă a U.R.S.S.“, vol. V, Moscova, 1961, p. 260).
- Majoritatea membrilor delegației sovietice au apreciat scrisoarea lui Cicerin ca o încălcare a directivelor Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia. Acest lucru a fost comunicat de I. E. Rudzutak la 22 aprilie într-o telegramă adresată Comisariatului poporului pentru afacerile externe. — 176.
- 102 La 24 aprilie 1922, textul telegramei către G. V. Cicerin propus de V. I. Lenin a fost aprobat de Biroul Politic al C.C. al P.C. (b)

din Rusia în următoarea formă: „Considerăm că temerea lui Rudzutak, exprimată în telegrama lui din 22 aprilie, e pe deplin justificată. Considerăm drept o greșală foarte periculoasă orice pas și orice frază care ar putea să ne priveze de singurul motiv avantajos pentru o ruptură, care, totodata, poate să ne asigure în viitorul cel mai apropiat victoria deplină pe tărîm diplomatic și comercial, și anume de motivul că noi refuzăm categoric să restabilim proprietatea privată a capitaliștilor străini. Repetăm încă o dată că noi v-am comunicat textul absolut exact al concesiilor noastre maxime, de la care nu ne vom abate cu nimic. Asta înseamnă că respingem orice restituire și orice compensație bănească și că recunoaștem numai dreptul preferențial la arendă și concesiune. De îndată ce va deveni perfect limpede că pe baza acestor concesiuni nu e cu putință să se ajungă la un acord, vă puteți considera autorizați să rupeți tratativele și să mențineți pentru agitație și pentru viitoarea ofensivă diplomatică două atuuri :

1) Importanța principială pe care o are tratatul ruso-german.
2) Dezacordul nostru, care privește exclusiv problema restabilirii proprietății capitaliștilor“ (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

Îndată după adoptarea acestei hotărîri s-au primit scrisori și telegrame de la Cicerin, în care acesta, informînd despre tratativele sale cu Lloyd George, arăta ca, în momentul cînd s-a ivit pericolul unei ruperi a tratatelor, a considerat că poate să prezinte o formulare care nu angajează cu nimic delegația sovietică, pentru a determina o continuare a tratatelor în comisie, ca să cîștige astfel timp și să primească instrucțiuni din partea C.C. al P.C. (b) din Rusia.

Pe baza acestei explicații, Biroul Politic a apreciat ca juste acțiunile întreprinse de Cicerin și, la 25 aprilie, a trimis o directivă la Genova, în care se dădea indicația ca, în caz ca ruptura devine inevitabilă, delegația sovietică să sublinieze că ea „a fost provocată exclusiv de problema restabilirii proprietății private“. „În ce privește daunele foștilor proprietari străini — se spunea în directivă —, limita concesiilor noastre o constituie :

1) Conform directivei din 17 aprilie, dreptul preferențial la concesiuni acolo unde noi le considerăm posibile. Dacă întreprinderea, în general, se dă în arendă, și fostul proprietar străin nu o ia în primire, el pierde dreptul la orice fel de compensație. 2) În ce privește proprietarii întreprinderilor care rămîn în competența economică a statului, pretențiile lor vor fi satisfăcute în limitele stabilite și recunoscute de noi“. În caz de extremă necesitate, Biroul Politic considera posibil să se propună ca recunoașterea pretențiilor proprietarilor și limita în care ele ar putea fi satisfăcute să fie stabilite printr-o înțelegere între guvernul sovietic și fiecare proprietar în parte, cu condiția ca pentru aceste înțelegeri să nu existe nici un arbitru. Biroul Politic a subliniat încă o dată necesitatea ca concesiile să fie puse în strictă dependență de porțiunile și condițiile împrumutului ce va fi acordat Rusiei Sovie-

tice (Arhiva centrala de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

Apreciere poziției lui Lloyd George și a altor oameni politici de seamă ai Angliei dată de Lenin în telegramele trimise la Genova (vezi volumul de față, p. 174, 175) s-a adevărit în cursul conferinței. În zilele următoare, delegația Marii Britanii s-a abătut chiar și de la convenția de a lua scrisoarea lui Cicerin din 20 aprilie drept bază de discuții pentru continuarea tratativelor. Într-o scrisoare adresată la 28 aprilie președintelui conferinței, Cicerin a arătat că în cazul când puterile occidentale, decizindu-se de cele convenite, refuză să accepte punctele din scrisoarea de la 20 aprilie drept bază pentru tratative, delegația sovietică nu se va considera legată de cele prevăzute în aceasta scrisoare și va reveni la punctul de vedere expus în memorandumul ei din 20 aprilie (vezi „Documentele cu privire la politica externă a U.R.S.S.”, vol. V, Moscova, 1961, p. 276—277). — 177.

- 103 Chestiunea editării Operelor lui G. V. Plehanov a fost pusă în discuția Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia la propunerea lui V. I. Lenin. În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. s-a păstrat un exemplar din ordinea de zi a ședinței din 27 aprilie 1922 a Biroului Politic, pe care, după enumerarea celor 19 puncte, se află următoarele cuvinte, scrise de mîna lui Lenin : „*Operele lui Plehanov*”. — 178.
- 104 Prezentul document a fost scris în legătură cu următoarea propunere a lui Troțki, prezentată Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia la 28 aprilie 1922 : 1) să se facă, în scopuri agitatorice, o declarație în sensul că dacă guvernele Antantei ar confisca toate capitalurile aparținînd capitaliștilor ruși din străinătate, guvernul sovietic s-ar obliga să nu formuleze nici un protest, 2) să se lanseze un manifest către populație, în caz că tratativele la Conferința de la Genova se vor termina printr-o ruptură. Lenin a subliniat următoarea frază din biletul lui Troțki : „Ar trebui să se propună delegației noastre să schițeze pentru noi ideile principale pentru un astfel de manifest (altfel s-ar putea să omitem unele momente importante)” și a scris pe margine : „De acord cu ultima frază”.
- În aceeași zi Biroul Politic a adoptat următoarea hotărîre : „Să se trimită tovarășilor Cicerin și Litvinov o telegramă cu următorul cuprins : «În cazul unei rupturi, considerăm că ar fi necesar să lansăm un manifest către populație din partea Consiliului Comisarilor Poporului sau a C.E.C. din Rusia. Rugăm schițați un proiect de manifest sau ideile lui principale și trimiteți de urgență la Moscova»” (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).
- Desfășurarea ulterioară a tratativelor a făcut să nu mai fie necesară lansarea unui asemenea manifest. — 179.
- 105 Broșura lui V. I. Lenin „*Articole vechi pe teme apropiate de cele noi. Cu privire la problema «noii politici economice»*” (Două arti-

cole și o cuvîntare din 1918)“ a fost editată de secția din Moscova a Gosizdat-ului în 1922. În această broșură au intrat : „Prefață la ediția din 1922“, articolele „Sarcinile imediate ale Puterii sovietice“, „Raportul asupra sarcinilor imediate ale Puterii sovietice“ prezentat în ședința din 29 aprilie 1918 a C.E.C. din Rusia și articolul „Despre «stîngismul» copilăros și despre spiritul mic-burghez“ (vezi Opere complete, vol. 36, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 175—220, 253—280, 297—331).

În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. s-a păstrat un exemplar din co-rectura acestei broșuri cu îndreptările și însemnările făcute de Lenin și indicația : „se elimină în întregime“, scrisă deasupra „Cuvîntului de încheiere la raportul asupra sarcinilor imediate ale Puterii sovietice“ pe care l-a rostit la ședința din 29 aprilie 1918 a C.E.C. din Rusia și care inițial a fost inclus în broșură (Opere complete, vol. 36, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 281—290). — 180.

- 106 Prezenta telegramă, cu data de 30 aprilie 1922, a fost aprobată de Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia și expediată lui G. V. Cicerin. Ea constituia un răspuns la telegramele în care Cicerin informa că „chestiunea rusă“ va fi, probabil, transmisă unei noi conferințe, care urma să se întrunească peste trei luni, precum și un răspuns la telegramele în care el expunea opinia separată a lui L. B. Krasin despre tratativele purtate la Conferința de la Genova. Apreciind că „tratativele au ajuns la un impas“ și că este imposibil să se ajungă la o înțelegere și să se obțină un împrumut pe baza directivelor trasate de Comitetul Central, Krasin propunea să se facă concesii serioase : să se recunoască datoriile de dinainte de război, fără dobîndă, ceea ce — afirma el — ar reprezenta o sumă nu mai mare de 8 miliarde de ruble-aur ; să se recunoască, apoi, ca posibilă acordarea unei despăgubiri forfetare pentru daunele aduse tuturor persoanelor și firmelor particulare, în valoare de trei-patru miliarde de ruble-aur ; să se emită pentru această sumă un împrumut ale cărui obligațiuni să fie plasate printre foștii proprietari ; achitarea întregii sume să fie condiționată de recunoașterea de jure a guvernului sovietic de către puterile aliate, precum și de angajamentul oficial al guvernelor lor de a sprijini acordarea unui credit pentru Rusia Sovietică.

Răspunzînd la telegrama lui V. I. Lenin, Cicerin a recunoscut că o nouă conferință, care ar urma să aibă loc peste trei luni, este preferabilă unei rupturi definitive, dar a subliniat că : „Lloyd George caută să ajungă la o înțelegere cu noi pentru a ieși din încurcătură, dar peste trei luni situația în Anglia poate să fie mult mai nefavorabilă pentru noi“. Mai departe, el arăta că aliații vor consimți să discute în mod concret despre acordarea unui credit Rusiei Sovietice numai după ce guvernul sovietic se va declara de acord să despăgubească pe toți foștii proprietari străini

(Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.). — 183.

- 107 Prezentul document a fost scris în urma primirii unor informații de la Genova, care au provocat temerea că în cadrul tratativilor cu reprezentanții puterilor aliate Cicerin și Litvinov ar putea accepta să facă unele concesii neprevăzute în directivele Comitetului Central.

În telegrama din 30 aprilie 1922 Litvinov făcea cunoscut că în caz că guvernul sovietic consimte să satisfacă pretențiile proprietarilor particulari, reprezentanții puterilor Antantei propun un plan de creare a unui consorțiu internațional pentru ajutorarea Rusiei Sovietice, precum și pentru acordarea de credite, organizarea exportului de material rulant și de alte materiale, trimiterea de tehnicieni în Rusia etc. Litvinov considera că nu se poate conta pe obținerea imediată a unor credite și sublinia că acest lucru va fi cu puțință numai în cazul când se va ajunge la o înțelegere în privința despăgubirilor pentru proprietarii străini. Într-o telegramă care a fost primită la Moscova la 2 mai, Litvinov scria totodată că aliații, „pînă ce nu vom recunoaște principiul despăgubirii tuturor proprietarilor de bunuri străine din Rusia... refuză în mod categoric pînă și să discute detaliile acordării de credite” (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

În zilele de 1 și 2 mai, la Biroul Politic au fost primite telegrame cu semnătura lui Cicerin, în care se făcea propunerea ca guvernul sovietic, afirmîndu-și dreptul său neclintit de a expropria proprietatea privată, să declare totodată că, dată fiind necesitatea de a obține un împrumut, se declară de acord să ofere o compensație bănească proprietarilor particulari prin emiterea unor bonuri de tezaur sovietice, amortizabile în termen de zece ani.

Mai tîrziu Cicerin a comunicat că aceste telegrame au fost scrise de A. A. Ioffe și că schimbul de păreri cu privire la emisiunea de bonuri care a precedat telegrama din 2 mai a Biroului Politic a avut ca scop doar să lămurească condițiile posibile pentru o înțelegere. Cicerin a subliniat că delegația, în activitatea ei, se călăuzește după directivele Biroului Politic. — 184.

- 108 La 2 mai 1922, Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia a analizat această propunere. Proiectul de telegramă prezentat de Lenin a fost adoptat de Biroul Politic cu următoarele modificări propuse de I. V. Stalin : 1) să se scoată fraza în care e vorba de dezavuare ; 2) telegrama să se încheie cu cuvintele : „Comitetul Central cere în mod categoric ca aceste directive să fie respectate”. La propunerea lui Stalin, cuvîntul „absurditățile” din prima frază a telegramei a fost înlocuit cu cuvîntul „greșelile”. Completarea a fost aprobată, fără schimbări, de Biroul Politic. — 185.

- 109 „Pravda” — cotidian bolșevic legal ; primul său număr a apărut la Petersburg la 22 aprilie (5 mai) 1912.

„Pravda“ a luat ființă în condițiile noului avânt revoluționar, când întreaga țară era străbătută de valul grevelor politice de masă provocate de masacrul de la Lena. Ziarul era editat cu fonduri strânse de muncitorii înșiși; el avea un tiraj zilnic de circa 40 000 de exemplare, iar unele numere ajungeau până la 60 000 de exemplare. Crearea unui cotidian muncitoresc a fost apreciată de Lenin ca o mare realizare istorică a muncitorilor din Petersburg.

„Pravda“ înfăptuia legătura de zi cu zi între partid și masele largi populare. În jurul ei s-a format o numeroasă armată de corespondenți muncitori. În fiecare număr al ziarului apăreau zeci de corespondențe trimise de muncitori. În doi ani și ceva s-au publicat peste 17 000 de corespondențe de acest gen.

Lenin avea în atribuția sa conducerea ideologică a „Pravdei“, îi trimitea aproape zilnic articole scrise de el, dădea directive redacției, făcea totul pentru ca ziarul să fie pătruns de spirit combativ, revoluționar. În redacția „Pravdei“ era concentrată o mare parte din munca organizatorică a partidului. Aici se organizau întâlniri cu reprezentanții celulelor locale de partid, se primeau informații despre munca de partid în fabrici și uzine și tot de aici se transmiteau directivele de partid ale Comitetului Central și ale Comitetului din Petersburg.

Ziarul „Pravda“ a fost în permanență prigonit de poliție. La 8 (21) iulie 1914 a fost interzis; și-a reluat apariția după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917. Începând de la 5 (18) martie 1917, a început să apară ca organ al Comitetului Central și al Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R.

„Pravda“ ocupă un loc deosebit de important în istoria presei bolșevice. Generația de muncitori înaintași educată de ea a jucat un rol remarcabil în Marea Revoluție Socialistă din Octombrie și în construirea socialismului. „Pravda“ a fost primul ziar muncitoresc legal de masă și a marcat o etapă nouă în dezvoltarea presei clasei muncitoare din Rusia și a proletariatului internațional. Începând din 1914, ziua apariției primului număr al „Pravdei“ a devenit ziua presei muncitorești.

„Pravda“ leninistă — scria Comitetul Central al P.C.U.S. în mesajul său de salut adresat „Ziarului «Pravda», tuturor lucrătorilor din presa sovietică“ la 5 mai 1962, cu prilejul aniversării a cincizeci de ani de la apariția ziarului — a fost prevestitorul Marelui Octombrie, un propagandist, agitator și organizator al construirii socialismului și comunismului. «Pravda» a jucat un rol remarcabil în unirea strânsă a maselor populare în jurul partidului comunist, în călirea lor ideologică și în educarea lor politică, în dezvoltarea unei presei cu adevărat populare, exponentă a intereselor vitale ale oamenilor muncii“ („Pravda“ nr. 125 din 5 mai 1962). — 186.

110 „Iskra“ (veche) — primul ziar marxist ilegal pe întreaga Rusie; a fost înființat de V. I. Lenin în 1900 și a jucat un rol hotărâtor

în crearea partidului revoluționar marxist al clasei muncitoare din Rusia.

Primul număr al „Iskrei” leniniste a apărut în decembrie 1900 la Leipzig, iar cele următoare la München; începînd din iulie 1902, ziarul a apărut la Londra, iar din primăvara anului 1903 — la Geneva. Din redacția ziarului „Iskra” au făcut parte: V. I. Lenin, G. V. Plehanov, I. O. Martov, P. B. Akselrod, A. N. Potresov și V. I. Zasulici. Secretar de redacție a fost la început I. G. Smidovici-Leman, iar mai tîrziu, din primăvara anului 1901, N. K. Krupskaja, care purta și întreaga corespondență a „Iskrei” cu organizațiile social-democrate din Rusia. Redactorul-șef și conducătorul „Iskrei” a fost, de fapt, Lenin. El a publicat articole în legătură cu toate problemele fundamentale ale construcției de partid și ale luptei de clasă a proletariatului din Rusia.

„Iskra” a devenit un centru de unire a forțelor de partid, de strîngere laolaltă și de educare a cadrelor de partid. Într-o serie de orașe din Rusia (Petersburg, Moscova, Samara etc.) au fost create grupuri și comitete ale P.M.S.D.R. cu orientare iskristă-leninistă, iar în ianuarie 1902, la consfătuirea de la Samara a iskristiilor, a fost înființată organizația din Rusia a „Iskrei”. Organizațiile iskriste luau ființă și activau sub conducerea directă a discipolilor și tovarășilor de luptă ai lui V. I. Lenin: N. E. Bauman, I. V. Babușkin, S. I. Gusev, M. I. Kalinin, P. A. Krasikov, G. M. Krijjanovski, F. V. Lengnik, P. N. Lepeșinski, I. I. Radcenko ș.a.

Din inițiativa lui Lenin și cu participarea lui directă, redacția „Iskrei” a elaborat un proiect de program al partidului (publicat în nr. 21 al „Iskrei”) și a făcut pregătirile necesare pentru Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., la care au fost puse bazele creării în Rusia a unui adevărat partid marxist revoluționar. Printr-o hotărîre specială, congresul a subliniat rolul excepțional al „Iskrei” în lupta pentru crearea partidului și a declarat-o Organ Central al P.M.S.D.R.

Curînd după Congresul al II-lea al partidului, menșevicii, cu sprijinul lui Plehanov, au pus stăpînire pe „Iskra”. Începînd cu nr. 52, acest ziar a încetat să mai fie un organ al marxismului revoluționar. — 186.

- 111 Este vorba despre Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., care a avut loc între 17 (30) iulie și 10 (23) august 1903. Primele 13 ședințe ale congresului s-au ținut la Bruxelles. Apoi, din cauza persecuțiilor polițienesti, el s-a mutat la Londra. La lucrările lui au participat 43 de delegați, reprezentînd 26 de organizații.

Principalele probleme de pe ordinea de zi a congresului au fost adoptarea programului și statutului partidului și alegerea centrelor conducătoare de partid.

V. I. Lenin și adepții lui au dat, la acest congres, o luptă hotărîtă cu oportuniștii.

Congresul a aprobat în unanimitate (cu o abținere) programul partidului, în care erau formulate atât sarcinile imediate ale proletariatului în apropiata revoluție burghezo-democratică (programul minimum), cât și sarcinile legate de victoria revoluției socialiste și instaurarea dictaturii proletariatului (programul maximum). În cursul dezbaterilor pe marginea statutului partidului s-a dat o luptă aprigă în legătură cu principiile organizatorice ale construcției de partid. Lenin și adepții săi au militat pentru crearea unui partid de luptă, a unui partid revoluționar al clasei muncitoare. De aceea, primul paragraf al statutului, în formularea propusă de Lenin, prevedea că pentru a fi considerat membru de partid trebuie nu numai să recunoști programul și să sprijini materialicește partidul, dar să și faci parte dintr-una din organizațiile lui. La congres, Martov a prezentat o formulare proprie a primului paragraf, potrivit căreia calitatea de membru de partid era condiționată, în afară de recunoașterea programului și de sprijinul material dat partidului, numai de sprijinul personal acordat cu regularitate partidului, sub conducerea uneia dintre organizațiile lui. Formularea lui Martov, care înlesnea intrarea în partid a tuturor elementelor nestatornice, a fost adoptată de congres cu o majoritate neînsemnată de voturi. În ansamblu însă congresul a adoptat statutul elaborat de Lenin. Congresul a adoptat totodată o serie de rezoluții în problemele tactice.

La congres s-a produs o sciziune între adepții consecvenți ai curentului iskrist — leniniștii — și iskriștii „nestatornici” — adepți ai lui Martov. Marxiștii revoluționari, adepții orientării leniniste, au obținut majoritatea de voturi la alegerea instituțiilor centrale ale partidului și de atunci au început să se numească bolșevici, iar adversarii lui Lenin, oportuniștii, au căpătat denumirea de menșevici.

Importanța istorică a Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. a constat în faptul că el a creat, pe bazele principiale și organizatorice formulate și elaborate de „Iskra” leninistă, un partid cu adevărat revoluționar, partidul bolșevic. „Bolșevismul — scria Lenin —, ca curent de gândire politică și ca partid politic, există din 1903” (Opere complete, vol. 41, București, Editura politică, 1966, ed. a doua, p. 6). Partidul bolșevic — partid proletar de tip nou — a devenit un model pentru marxiștii revoluționari din toate țările. — 188.

- 112 Vezi V. I. Lenin. Articole și cuvântări, 1922—1923, Moscova, Partizdat, 1936, p. 283. — 192.
- 113 Este vorba despre rezoluția „Cu privire la politica financiară” adoptată de Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.”, partea I. București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 631). — 192.
- 114 În scrisoarea sa de răspuns din 4 mai 1922 adresată lui V. I. Lenin, G. I. Sokolnikov arăta că lansarea unui împrumut de cereale

va ușura înfăptuirea măsurilor eficace propuse de Lenin pentru realizarea unui buget fără deficit, va duce la o restrângere, pe viitor, a emisiunii monetare (a emisiunii de bani de hîrtie) și la retragerea din circulație a unei părți din banii emiși.

Problema lansării unui împrumut de cereale a fost discutată în câteva ședințe ale Consiliului Comisarilor Poporului. La 13 mai 1922, acesta a adoptat proiectul de hotărîre cu privire la împrumutul de cereale și l-a înaintat spre examinare sesiunii a III-a a C.E.C. din Rusia. Primul împrumut intern de cereale pe termen scurt a fost lansat de Comisariatul poporului pentru finanțe, potrivit hotărîrii C.E.C. din Rusia din 20 mai 1922, la o sumă globală de 10 milioane de puduri de secară, care urma să fie amortizată de către stat între 1 decembrie 1922 și 31 ianuarie 1923. Vânzarea obligațiunilor a început la 1 iunie. Prețul lor era stabilit, în fiecare localitate, de către Banca de stat după prețul mediu pe piața secarei, cumpărătorul obligației plătind ⁹⁵ 100 din preț. Obligațiunile împrumutului puteau fi amănate, vîndute sau depuse în contul impozitului în natură. În vederea garantării acoperirii obligațiunilor, Comisariatului poporului pentru aprovizionare îi revenea sarcina de a crea, din încasările de impozit în natură, un fond special destinat achitării obligațiunilor. Pentru cazurile cînd Comisariatul poporului pentru aprovizionare nu ar fi fost în măsură să facă față obligațiilor ce-i reveneau, statul urma să aloce un fond de garanție de 10 000 000 de ruble-aur pentru cumpărarea de cereale (vezi „Izvestiia C.E.C. din Rusia“ nr. 121 din 2 iunie 1921). — 192.

- 115 Pe document se află scrisă următoarea dispoziție pentru secretară: „Tov. Lepeșinskaiia! Să se bată la mașină în trei copii: două pentru Stalin și una pentru mine. Copiile să le controlezi *personal*, de două ori. 5 V. Lenin“.

Observațiile la proiectul de „Hotărîre cu privire la munca vicepreședinților“ (vezi volumul de față, p. 162—171) primite de Lenin au fost, pe cît se pare, sintetizate, din însărcinarea lui, de către secretară într-un referat și trimise tuturor membrilor Biroului Politic și lui A. D. Ţiurupa. Pe plicul în care s-au păstrat documentele în legătură cu această problemă în arhiva lui V. I. Lenin era scris de mîna lui: „Hotărîrea cu privire la munca vicepreședinților din 11. IV. 1922 și «polemica» din V. 1922“. — 193.

- 116 La 23 aprilie 1922, la spitalul Soldatenkov (astăzi spitalul S. P. Botkin) lui V. I. Lenin i s-a făcut o operație pentru extragerea unuia din gloanțele rămase în urma atentatului de la 30 august 1918. — 193.

- 117 Este vorba despre memorandumul din 2 mai 1922 al țărilor aliate, care a fost prezentat la 3 mai delegației sovietice la conferință. În acest memorandum țările Antantei au cerut din nou ca guvernul sovietic să achite toate datoriile și obligațiile de stat contractate de guvernul țarist și de guvernul provizoriu și să

restituie străinilor bunurile lor naționalizate. În același timp aliații au refuzat în mod categoric să acorde despăgubiri pentru daunele aduse de ei Rusiei Sovietice prin intervenție și blocadă. — 197.

- 118 Prezenta telegramă, al cărei cuprins a fost aprobat de Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia la 8 mai 1922, constituie un răspuns la telegrama trimisă de M. M. Litvinov la 6 mai. Menționând că memorandumul din 2 mai al aliaților nu este un ultimatum, întrucât lasă o posibilitate de continuare a tratativelor, Litvinov informa asupra încercărilor întreprinse de delegația sovietică la Genova de a evita ruperea tratativelor și stăruia asupra necesității de a primi directive din partea Biroului Politic cu privire la linia pe care va trebui s-o adopte pe viitor delegația. — 198.
- 119 Telegrama, în forma propusă și formulată de V. I. Lenin la 9 mai 1922, a fost acceptată de Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia și apoi expediată lui G. V. Cicerin. — 199.
- 120 Prezentul proiect de hotărîre, propus de V. I. Lenin, a fost adoptat de Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia la 11 mai 1922.

În legătură cu hotărîrea Biroului Politic, la consfătuirea reprezentanților Direcției centrale de statistică, ai Comisiei de stat a planificării, ai Comisariatului poporului pentru aprovizionare și ai Comisariatului poporului pentru agricultură, a fost aprobată, la 16 mai, informarea cu privire la cuantumul impozitului în natură perceput în anul fiscal 1921—1922 și la prevederile pentru 1922—1923. Pe exemplarul procesului-verbal al consfătuirii care a fost trimis Biroului Politic și care, împreună cu informarea, se păstrează la Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S., se află însemnarea făcută de Lenin : „la arhivă“. — 200.

- 121 Telegrama propusă și formulată de V. I. Lenin la 14 mai 1922 a fost aprobată de Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia și trimisă lui G. V. Cicerin. — 201.
- 122 Este vorba despre memorandumul prezentat de delegația sovietică la 11 mai 1922.

Urmînd directivele date de C.C. al P.C. (b) din Rusia, delegația a respins în acest memorandum pretențiile puterilor Antantei, declarînd că dacă ele nu recunosc principiul reciprocității, Rusia Sovietică nu acceptă să facă concesii. Pentru examinarea problemelor financiare în litigiu, delegația sovietică a propus să se creeze un comitet mixt de experți.

Așadar, tratativele de la Genova au fost rupte din vina puterilor Antantei, care nu au vrut să renunțe la poziția lor colonialistă față de Rusia Sovietică.

Activitatea delegației sovietice a fost aprobată de sesiunea C.E.C. din Rusia, care, la 17 mai, a adoptat o rezoluție la ra-

portul prezentat de A. A. Ioffe. Proiectul acestei rezoluții a fost scris de V. I. Lenin (vezi volumul de față, p. 206—208). — 201.

- 123 Potrivit prevederilor tratatului de pace de la Riga, semnat la 18 martie 1921 de Rusia și Ucraina, de o parte, și de Polonia, de altă parte, granița dintre R.S.F.S.R. și Polonia se situa mai la est decât cea propusă de Curzon în nota adresată de el guvernului sovietic la 11 iulie 1920, în timpul războiului polono-sovietic. Prin acest tratat Ucraina de vest și Bielorusia de vest erau trecute în posesiunea Poloniei. La 2 mai 1922, M. M. Litvinov a trimis, din Genova, următoarea informație Comisariatului poporului pentru afacerile externe: „Englezii ne sugerează ideea să cerem revizuirea graniței ruso-polone, pe care ei ar fi vrut s-o împingă pînă la linia Curzon” (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

La 17 mai, la Conferința de la Genova, în cadrul discuțiilor pe marginea proiectului pactului de neagresiune, G. V. Cicerin a declarat că dacă „pactul de neagresiune se va baza pe principiul respectării statu-quo-ului teritorial, această respectare nu trebuie privită ca fiind echivalentă cu o recunoaștere a acestui statu-quo...” („Documente cu privire la politica externă a U.R.S.S.”, vol. V, Moscova, 1961, p. 401). — 201.

- 124 Documentul de față a fost scris în legătură cu discuțiile purtate în problema monopolului comerțului exterior în cercurile conducătoare ale partidului la sfîrșitul anului 1921 și în tot cursul anului 1922.

Monopolul comerțului exterior, introdus prin decretul C.C.P. din 22 aprilie 1918, a fost în repetate rînduri confirmat prin hotărîri ale guvernului sovietic. Trecerea la noua politică economică și lărgirea legăturilor comerciale cu străinătatea au determinat necesitatea unor completări la actele normative care reglementau comerțul exterior. În „Tezele cu privire la comerțul exterior”, pregătite, din însărcinarea lui V. I. Lenin, de A. M. Lejava, adjunct al comisariatului poporului pentru comerțul exterior, se sublinia necesitatea întăririi monopolului comerțului exterior și se stabileau normele pentru reglementarea acestui comerț în condițiile noi. Tezele au fost aprobate de Lenin și adoptate de Comisia economică superioară a Consiliului Comisarilor Poporului la 4 ianuarie 1922. Împotriva menținerii monopolului comerțului exterior s-au pronunțat G. I. Sokolnikov, N. I. Buharin și G. L. Peatakov. Sokolnikov a propus abrogarea monopolului comerțului exterior și înlocuirea lui cu un regim de concesiuni comerciale. I. V. Stalin, G. E. Zinoviev și L. B. Kamenov și alții s-au pronunțat pentru o atenuare a acestui monopol. La 4 martie 1922, Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia a adoptat, cu unele modificări, „Tezele cu privire la comerțul exterior”. În forma lor definitivă, tezele au fost aprobate la 10 martie. La 13 martie 1922, pe baza acestor teze, Pre-

zidiul C.E.C. din Rusia a adoptat o hotărîre „Cu privire la comerțul exterior“ (publicată în nr. 60 din 15 martie 1922 al ziarului „Izvestiia C.E.C. din Rusia“).

În pofida hotărîrii Biroului Politic, Sokolnikov a continuat să insiste asupra punctului său de vedere și a venit cu un plan care prevedea ca trusturilor, cooperativelor etc. să li se acorde dreptul de a achiziționa produse alimentare în străinătate; M. I. Frumkin, adjunct al comisarului poporului pentru comerțul exterior, s-a pronunțat și el pentru atenuarea monopolului comerțului exterior, propunînd ca statul să păstreze în mîinile sale pe baza monopolului strict numai comerțul cu ridicata la 4—5 feluri de marfă.

La 15 mai, după ce a primit din partea lui N. N. Krestinski, reprezentantul plenipotențiar al R.S.F.S.R. în Germania, documente care atestau că lupta internă de partid în problema monopolului comerțului exterior influențează negativ tratativele economice cu capitaliștii străini, Lenin a scris prezentul proiect de hotărîre, precum și o scrisoare către I. V. Stalin și M. I. Frumkin, în care arăta că „trebuie interzise în mod categoric toate discuțiile, convorbirile și comisiile etc. în problema atenuării monopolului comerțului exterior“ („Culegeri din Lenin“, vol. XXXVI, 1959, p. 484). Pe această scrisoare a lui Lenin, Stalin a scris: „Împotriva «interzicerii categorice» a oricăror măsuri în direcția atenuării monopolului comerțului exterior în stadiul actual nu am nimic de obiectat. Cred totuși că atenuarea devine inevitabilă“ (V. I. Lenin. Biografie, Moscova, 1963, p. 600—601).

Proiectul de hotărîre prezentat de Lenin a fost adoptat de Biroul Politic la 22 mai. Vezi și volumul de față, p. 356—360, 361—362. — 202.

- 125 Documentele de față au fost scrise de V. I. Lenin în legătură cu lucrările de elaborare a Codului penal al R.S.F.S.R. ce se desfășurau la Comisariatul justiției și cu discutarea lui la sesiunea a III-a a C.E.C. din Rusia în legislatura a IX-a, sesiune care a avut loc între 12 și 26 mai 1922. Completările și prima scrisoare au fost scrise de Lenin pe proiectul de „Lege pentru punerea în aplicare a Codului penal al R.S.F.S.R.“, care îi fusese trimis de D. I. Kurski, comisarul poporului pentru justiție. După ce a discutat cu Kurski această problemă, Lenin a scris a doua scrisoare cu un concept de paragraf adițional la Codul penal. De aceste propuneri ale lui Lenin s-a ținut seama la elaborarea ulterioară a secțiunii din Codul penal care tratează despre „Crime și delictе contrarevoluționare“.

Codul penal al R.S.F.S.R. a fost adoptat de sesiunea a III-a a C.E.C. din Rusia și a intrat în vigoare la 1 iunie 1922 (vezi „Colecția de legi și dispoziții ale guvernului muncitoresc-țărănesc“, Moscova, 1922, nr. 15, 1 iunie, p. 202—239). — 203.

- 126 La 17 mai 1922, sesiunea a III-a a C.E.C. din Rusia în legislatura a IX-a, după ce a examinat rezultatele Conferinței de la Genova, a adoptat o hotărîre la baza căreia a stat proiectul în-

tocmit de Lenin (vezi Sesiunea a III-a a C.E.C. din Rusia în legislatura a IX-a. Buletinul nr. 5, 19 mai 1922, p. 15—17). — 208.

- 127 Acordînd o mare însemnătate dezvoltării radioului — „ziarul fără hîrtie și «care nu cunoaște distanțe», chiar la începutul lucrărilor inițiate în laboratorul de radio din Nijni Novgorod, în februarie 1920, V. I. Lenin i-a scris lui M. A. Bonci-Bruevici, conducătorul acestui laborator: „Îți promit tot sprijinul posibil în această lucrare, precum și în altele de aceeași natură“ (Opere, vol. 35, București, E.S.P.L.P. 1958, p. 414). La 17 martie Lenin a semnat o hotărîre a C.M.A. în care se spunea: „1. Laboratorul de radio din Nijni Novgorod al Comisariatului poporului pentru poștă și telegraf este însărcinat să construiască de urgență, și anume în termen de cel mult două luni și jumătate, o centrală radiotelefonică cu o rază de acțiune de 2 000 de verste. 2. Centrala va fi instalată la Moscova; lucrările pregătitoare vor începe imediat“ („Amintiri despre V. I. Lenin“, partea a 2-a, București, Editura politică, 1958, p. 794).

La 27 ianuarie 1921, Lenin a semnat un decret cu privire la dezvoltarea radiotelefoniei, decret care prevedea un larg program de construcție de aparate și instalații de radiotelefonie, subliniind totodată marea ei importanță pentru stat și extrema urgență a respectivelor lucrări. Construirea aparatelor radiotelefonice de emisie și recepție a fost din nou încredințată laboratorului de radio din Nijni Novgorod.

Lenin a acordat o deosebită atenție construirii centralei radiotelefonice din Moscova. El l-a însărcinat pe M. P. Gorbunov, secretarul general al C.C.P. și al C.M.A., să urmărească în mod special lucrările de construcție și să-i raporteze de mersul lor.

La 13 mai 1922, cu cîteva luni înainte de intrarea în funcțiune a centralei radiotelefonice, Lenin l-a chemat la telefon pe inginerul V. A. Pavlov și i-a cerut date suplimentare cu privire la costul total al lucrărilor de construcție, iar cîteva zile mai tîrziu, la 18 mai, l-a rugat să afle de la Bonci-Bruevici ce sumă (în ruble antebelice) ar trebui alocată pentru asigurarea unei bune funcționări a acestei centrale (vezi „Culegeri din Lenin“, vol. XXXVI, 1959, p. 482, 486—487).

Primind la 19 mai o comunicare din partea lui Bonci-Bruevici în sensul că pentru funcționarea normală a laboratorului de radio e nevoie de un buget lunar fix de minimum 7 500 de ruble antebelice (un buget lunar normal, care să asigure dezvoltarea în perspectivă a laboratorului de radio, considera Bonci-Bruevici, trebuie evaluat la 20 de mii de ruble antebelice), Lenin a propus Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia să acorde pentru laboratorul de radio alocări suplimentare din fondul de aur, astfel încît producția de difuzoare și aparate de radio să fie accelerată la maximum. La 22 mai, propunerea lui Lenin a fost adoptată de Biroul Politic.

V. I. Lenin acorda o înaltă prețuire activității laboratorului de radio din Nijni Novgorod. Într-o scrisoare adresată la 11 mai lui V. S. Dovgalevski, comisarul poporului pentru poștă și telegraf, Lenin arăta că socotește necesar să sprijine demersul Sovietului din Nijni Novgorod pe lângă C.E.C. din Rusia privind decorarea laboratorului de radio din Nijni Novgorod cu ordinul Steagul Roșu al Muncii și trecerea profesorilor Bonci-Bruevici și Vologdin pe Panoul de onoare (vezi „Culegeri din Lenin”, vol. XXXV, 1945, p. 348). La 19 septembrie 1922, după intrarea în funcțiune a centralei radiotelefonice din Moscova, printr-o hotărîre a C.E.C. din Rusia, laboratorului de radio din Nijni Novgorod i-a fost conferit ordinul Steagul Roșu al Muncii; prin aceeași hotărîre, C.E.C. din Rusia a evidențiat activitatea conducătorilor științifici ai laboratorului. — 209.

- 128 Scrisoarea „*Despre dubla subordonare și despre legalitate*” a fost scrisă de V. I. Lenin în legătură cu discutarea proiectului de Lege pentru instituirea procuraturii, prezentat de Comisariatul Justiției în ziua de 13 mai 1922 la cea de-a III-a sesiune a C.E.C. din Rusia în cea de-a IX-a legislatură.

Proiectul a fost vehement criticat la sesiune. Deosebit de aprinse au fost dezbaterile în jurul articolului cinci, care prevedea că reprezentanții locali ai procuraturii sînt subordonați numai procurorului republicii, peste capul comitetelor executive, și că numirea, concedierea, transferarea sau destituirea procurorilor este de competența exclusivă a procurorului republicii. În urma raportului prezentat de N. V. Krîlenko, sesiunea a hotărît, cu majoritate de voturi, ca proiectul de lege să fie transmis ca material de discuție unei comisii anume alese. Majoritatea comisiei s-a pronunțat pentru dubla subordonare a reprezentanților locali ai procuraturii, în sensul ca ei să fie subordonați atît comitetelor executive guberniale cît și centrului (în persoana procurorului republicii). O hotărîre similară a fost adoptată și de comisia creată de C.C. al P.C. (b) din Rusia pentru îndrumarea lucrărilor sesiunii C.E.C. din Rusia. Pentru principiul „dublei subordonări” au militat și membrii comisiei L. B. Kamenev și A. I. Rîkov. În scrisoarea de față, adresată Biroului Politic, V. I. Lenin i-a recomandat să respingă acest principiu. La 22 mai Biroul Politic a adoptat, cu majoritate de voturi, propunerea lui Lenin și a cerut fracțiunii comuniste a sesiunii C.E.C. din Rusia să soluționeze în acest sens problema în discuție. În hotărîrea Biroului Politic se spunea: „Biroul Politic respinge principiul «dublei subordonări», stabilește că reprezentanții locali ai procuraturii sînt subordonați exclusiv centrului, în persoana procurorului general. Reprezentanții locali ai procuraturii se numesc de către procurorul general, sub controlul Tribunalului suprem, al Comisariatului poporului pentru justiție și al Biroului Organizatoric al C.C. Procurorii au dreptul și datoria de a ataca orice hotărîri ale autorităților locale din punctul de vedere al legalității acestor hotărîri sau decizii, fără dreptul de a suspenda

executarea lor ; ei nu au decît dreptul de a sesiza instanțele judecătorești cu soluționarea respectivelor cazuri”.

Dar fracțiunea comunistă a sesiunii C.E.C. s-a pronunțat pentru „dubla subordonare”. La 24 mai Biroul Politic și-a confirmat hotărîrea din 22 mai, din care a scos cuvintele : „ei nu au decît dreptul de a sesiza instanțele judecătorești cu judecarea respectivelor cazuri” și a hotărît : „să aducă la cunoștința fracțiunii comuniste a sesiunii C.E.C. din Rusia că Biroul Politic consideră necesară votarea acestei legi încă în cursul actualei sesiuni, urmînd ca contestația fracțiunii să fie soluționată de plenara C.C., iar în cazul că va fi admisă de plenară, la sesiunea următoare a C.E.C. din Rusia” (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.). După lungi dezbateri, comisia aleasă de sesiune a adoptat articolul cinci în formularea propusă de Comisariatul justiției, adică fără „dublă subordonare”. În această formă, „Legea pentru instituirea procuraturii” a fost aprobată de sesiunea C.E.C. din Rusia și, printr-un decret din 8 iulie, a fost pusă în vigoare pe data de 1 august 1922. — 212.

- 129 Scrisoarea lui V. I. Lenin constituie răspunsul lui la întrebarea Secretariatului C.C. al P.C. (b) din Rusia dacă problema reducerii efectivelor Armatei Roșii trebuie pusă la apropiata sesiune a III-a a C.E.C. din Rusia în cea de-a IX-a legislatură. Planul reducerii efectivelor Armatei Roșii a fost elaborat de Consiliul militar-revoluționar al republicii în legătură cu problema posibilității unei reduceri generale a înarmărilor, ridicată de delegația sovietică la Conferința de la Genova. Pe ordinea de zi a sesiunii această problemă a fost trecută într-o formă ipotetică, condiționată în funcție de rezultatele Conferinței de la Genova. La 24 mai 1922, sesiunea a III-a a C.E.C. din Rusia a adoptat o hotărîre în care se spunea : „Datorită liniei promovate de delegația noastră, Conferința de la Genova îndreptățește speranța că e posibilă o reducere substanțială a efectivelor armatei”. „Dar — spunea în continuare aceeași hotărîre —, conferința de la Genova nu a soluționat nici măcar cele mai urgente probleme privind relațiile reciproce dintre Republica sovietică și statele burgheze, amînînd rezolvarea problemelor fundamentale pînă la Conferința de la Haga...” De aceea, problema reducerii efectivelor armatei a fost scoasă de pe ordinea de zi a sesiunii a III-a a C.E.C. din Rusia. Sesiunea a autorizat guvernul și Comisariatul poporului pentru problemele militare să facă propuneri corespunzătoare atunci cînd vor fi cunoscute rezultatele Conferinței de la Haga (vezi sesiunea a III-a a C.E.C. din Rusia în cea de-a IX-a legislatură. Buletinul nr. 10, 26 mai 1922, p. 18—19). — 217.
- 130 Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, după ce a discutat în ședința din 26 mai 1922 această propunere a lui V. I. Lenin, a hotărît s-o transmită ca material de discuție comisiei create

de C.C. pentru îndrumarea lucrărilor sesiunii a III-a a C.E.C. din Rusia în cea de-a IX-a legislatură. — 218.

- 131 *Primul Congres al femeilor muncitoare din Transcaucazia* s-a deschis la 26 mai 1922 la Baku. La congres au fost prezentate următoarele rapoarte: dezvoltarea mișcării femeilor în Rusia Sovietică și în lumea întreagă și sarcinile Secretariatului internațional al femeilor; femeia muncitoare din Transcaucazia și Internaționala a III-a; despre momentul actual și altele. Congresul și-a încheiat lucrările la 30 mai.

Mesajul de salut „Către primul Congres al femeilor muncitoare din Transcaucazia” a fost scris de V. I. Lenin ca răspuns la comunicarea, făcută în numele femeilor muncitoare din Gruzia, Armenia și Azerbaidjan, că ele l-au ales delegat la Congresul femeilor muncitoare din Transcaucazia.

Mesajul de salut a fost citit în prima ședință a congresului. — 219.

- 132 Este vorba de tratativele pentru concesiunea explorării și exploatării unor zăcăminte de minereu industriașului și financiarului englez L. Urquhart, care înainte de Revoluția din Octombrie fusese președinte al Societății ruso-asiatice unite și proprietar de mari întreprinderi miniere în Rusia (Kîștîm, Ridder, Tanalîk, Ekibastuz).

Tratativele dintre L. B. Krasin, comisar al poporului pentru comerțul exterior, și L. Urquhart au început la Londra pe la mijlocul lunii iunie 1921. Din august și până-n septembrie 1921 tratativele au continuat la Moscova. Guvernul sovietic era dispus să-i concesioneze lui Urquhart, în anumite condiții, întreprinderile care îi aparținuseră înainte de Revoluția din Octombrie. Lenin a formulat condițiile fundamentale ale concesiunii și a urmărit cu multă atenție mersul tratativilor (vezi „Culegeri din Lenin”, vol. XX, p. 188; vol. XXIII, p. 63—69; vol. XXXV, p. 219—220, 221—222, 223; vol. XXXVI, p. 261—262, 311—312). În cursul tratativilor a fost elaborat un proiect de contract de concesiune. Dar în octombrie 1921 Urquhart a rupt tratativele și s-a alăturat campaniei antisovietice, scotînd că prin presiune și șantaj va obține din partea guvernului sovietic concesiuni substanțiale.

La propunerea lui Lenin, C.C. al P.C. (b) din Rusia a creat, sub președinția lui I. K. Mihailov, o comisie pentru cercetarea situației întreprinderilor care urmau să fie concesionate lui Urquhart. Comisia a ajuns la concluzia că vinovați de distrugerea acestor întreprinderi sînt străinii și s-a pronunțat împotriva acordării concesiunii cerute de Urquhart.

Propunerile de față, adresate Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, au fost scrise de V. I. Lenin după primirea raportului comisiei prezidate de Mihailov. În aceste propuneri Lenin arăta că, după părerea sa, concesiunea poate fi acordată lui Urquhart numai cu condiția ca acesta să ofere Statului sovietic un mare împrumut.

Tratatul cu Urquhart au fost reluate în 1922.

La 9 septembrie 1922, Krasin a semnat împreună cu Urquhart textul preliminar al contractului de concesiune. Prin acest contract i se concesionau lui Urquhart fostele întreprinderi ale Societății ruso-asiatice din Ural și din Siberia (în raioanele Kiș-tîm, Tanalîk, Ridder și Ekibastuz) pe o perioadă de 99 de ani (guvernul sovietic rezervându-și dreptul de a răscumpăra toate întreprinderile concesionate după 40 de ani de la data semnării contractului).

Clauzele contractului semnat de Krasin prevedeau că guvernul sovietic va acorda concesionarului sprijin material pentru refacerea capitalului său circulant și a întreprinderilor înseși, în proporții care urmau să fie stabilite după constatarea prejudiciului suferit de concesionar, în întreprinderile foste proprietatea sa, ca urmare a unor dispoziții emenate de la guvernul sovietic. Totodată însă, se preciza că suma totală a acestui sprijin „nu va putea trece de 20 000 000 de ruble-aur“. În contul acestei sume guvernul sovietic se obliga să verse concesionarului 150 000 de lire sterline în termen de cel mult două luni după aprobarea definitivă a contractului. Restul sumei urma să i se plătească concesionarului prin emiterea unor titluri la purtător amortizabile în termen de 15 ani, scotiți din ziua aprobării contractului. După expirarea a 3 ani de la semnarea contractului, se va plăti concesionarului o dobândă de 3% anual, scotită la valoarea nominală a titlurilor. Pe teritoriul concesiunii i se acorda concesionarului dreptul exclusiv de a valorifica bogățiile forestiere și miniere; totodată i se acorda dreptul de a vinde în anumite condiții, pe piața internă (R.S.F.S.R.) sau în străinătate, materia primă extrasă și produsele fabricate. Întreprinderile concesionate erau scutite de plata impozitelor și taxelor locale, dar urmau să plătească statului impozitele și taxele generale prevăzute de legislația sovietică pentru întreprinderile industriei de stat. Concesionarul se obliga să asigure minimul producției siderurgice stabilit pentru el și creșterea neîntreruptă a producției în proporțiile garantate, comunicînd periodic Statului sovietic datele referitoare la volumul producției. Concesionarul se obliga să cedeze anual guvernului R.S.F.S.R., cu titlul de plată pentru acordarea concesiunii, în bani (în valută engleză) sau în natură, la alegerea guvernului sovietic: 6% din cantitatea totală a metalelor obținute de concesionar și a minereurilor destinate comercializării nemijlocite; 6% din cantitatea totală de cărbune, turbă sau materii prime; 4% în numerar, calculate la prețul de cost al celorlalte produse fabricate — „materiale prelucrate, semifabricate, produse finite etc.“ Guvernul sovietic își rezerva dreptul de a cumpăra de la concesionar „pînă la 50% din cantitatea totală a metalelor și produselor obținute de acesta, din minereul extras și din celelalte mărfuri produse de el“. La expirarea termenului concesiunii, toate întreprinderile concesionarului urmau să treacă, fără plată, în proprietatea guvernului sovietic.

Contractul a fost încheiat sub rezerva aprobării lui de către Consiliul Comisarilor Poporului în termen de 1 lună de la semnarea lui.

Luînd cunoștință de textul contractului semnat de Krasin, Lenin l-a găsit vădit dezavantajos pentru Statul sovietic și s-a pronunțat împotriva aprobării lui (vezi volumul de față, p. 223—224). Problema contractului cu Urquhart a fost discutată în ședințele din 14, 21 și 28 septembrie ale Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia și la plenara din 5 octombrie 1922 a C.C. al P.C. (b) din Rusia. Plenara C.C. a adoptat o hotărîre în care, printre altele, se spunea : „I.a.) Contractul cu Urquhart se va respinge. Ca motiv pentru respingerea lui trebuie să servească, printre altele, instabilitatea acordului comercial cu Anglia, care poate fi oricînd denunțat de Anglia printr-un act unilateral. Principalul motiv însă este acela că Rusia Sovietică nu poate semna o concesiune excepțională ca volum și ca însemnătate într-un moment în care Anglia promovează o politică ostilă în problema, vitală pentru Rusia, a regimului Dardanelelor. Acest motiv trebuie să fie în mod expres arătat în hotărîrea oficială a C.C.P.“. La 6 octombrie contractul a fost respins de Consiliul Comisarilor Poporului (vezi nr. 226 din 7 octombrie 1922 al ziarului „Izvestiia C.E.C. din Rusia“).

Lenin a considerat că e necesar să se verifice încă o dată, în mod minuțios, toate clauzele contractului de concesiune (vezi volumul de față, p. 232). El a recomandat, în special, restrîngerea teritoriului concesiunii și reducerea sumelor pe care urma să le primească Urquhart (vezi volumul de față, p. 255).

Problema motivelor care au determinat guvernul sovietic să respingă contractul cu Urquhart, precum și a posibilității unei reluări a tratatelor cu acesta a fost atinsă de Lenin în interviul acordat corespondentului ziarelor engleze „Observer“ și „Manchester Guardian“, Farbman, la 27 octombrie 1922 (vezi volumul de față, p. 262—263) și corespondentului ziarului „Manchester Guardian“, A. Ransome, la 5 noiembrie 1922 (vezi volumul de față, p. 284). — 220.

- 133 *Al cincilea Congres general al sindicatelor din Rusia* a avut loc la Moscova între 17 și 22 septembrie 1922. La congres au participat 970 de delegați (775 cu vot deliberativ și 195 cu vot consultativ), reprezentînd peste 5 milioane de muncitori organizați. Congresul l-a ales pe V. I. Lenin membru de onoare al prezidiului.

Pe ordinea de zi a congresului au figurat următoarele probleme : 1) darea de seamă a C.C.S. din Rusia și raportul Comisiei de revizie, 2) raportul cu privire la rezultatele aplicării noii politici sindicale și sarcinile imediate ale mișcării sindicale, 3) raportul Consiliului economic superior asupra situației industriei, 4) raportul Comisariatului poporului pentru problemele muncii, 5) structura organizatorică a sindicatelor, 6) reglementarea salariilor și contractele colective, 7) activitatea cultural-

educativă a sindicatelor, 8) asigurările sociale, 9) raportul informativ asupra activității sindicatelor în cadrul aplicării măsurilor pentru combaterea foametei, 10) raportul Internaționalei Sindicale, 11) alegeri.

Înainte de congres, la începutul lunii septembrie, M. P. Tomski, președintele prezidiului C.C.S. din Rusia, l-a rugat pe Lenin să trimită o scrisoare congresului. Lenin a răspuns că acceptă. „Cu multă plăcere îți voi îndeplini rugămintea — îi scria Lenin lui Tomski la 9 septembrie. — Comunică-mi, te rog, dacă exista vreun subiect special pe care trebuie să-l ating în scrisoarea mea. Am rămas mult în urmă, și nu știu dacă e bine să mă limitez la un simplu mesaj de salut conceput în termeni generali, sau trebuie să abordez, mai mult sau mai puțin temeinic, o anumită temă specială. Calde salutări comuniste întregului prezidiu. Lenin“. Conceptul de scrisoare, scris la 13 septembrie, Lenin l-a trimis lui I. V. Stalin cu următorul bilet: „Tov. Stalin! Arată, te rog, tov. Tomski acest concept de scrisoare (iar, dacă trebuie, și lui Kamenev, Zinoviev, Rîkov etc.) și *restituie-mi-l, transcris la mașină, nu mai târziu de mâine*. O voi trimite congresului la 16 sau când va fi necesar. Lenin“. Pe acest bilet, care i-a fost restituit lui Lenin, figurează însemnările făcute de membrii Biroului Politic, în sensul că sînt de acord cu textul scrisorii, precum și următoarea remarcă a lui Tomski: „Ar fi bine să vorbiți ceva mai pregnant *despre muncitori*, să adăugați câteva cuvinte pe tema că marea industrie este baza socialismului“. Se pare că în urma acestei observații a introdus Lenin în conceptul de scrisoare cuvintele: „această industrie, așa-zisa «industrie grea», este principala temelie a socialismului“.

Scrisoarea lui Lenin a fost citită în prima ședință a congresului, în după-amiaza zilei de 17 septembrie; cu această ocazie, din însărcinarea lui Lenin și în numele său, Tomski a transmis verbal congresului și, prin el, tuturor lucrătorilor organizați în sindicate salutul fierbinte al lui Vladimir Ilici și cele mai bune urări de succes. Congresul a trimis lui V. I. Lenin un răspuns la mesajul de salut, în care se spunea: „Numai la gîndul că vă aflați iarăși în mijlocul nostru, că vă vom vedea iar la cîrma țării, simțim că în inimile noastre crește optimismul, și încrederea în victoria finală devine certitudine. „Vom depune toate eforturile — se spunea mai departe, în răspunsul la mesajul de salut — pentru ca în anii următori marea noastră industrie să fie refăcută în proporții care să depășească considerabil pe cele dinainte de război. În numele muncitorilor organizați, congresul își ia în acest sens un angajament solemn, care va fi îndeplinit cu sfințenie“. — 225.

- 134 La 10 august 1922, Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia a propus Biroului Organizatoric să creeze o comisie care să pregătească pentru viitoarea plenară a Comitetului Central problema relațiilor reciproce dintre R.S.F.S.R. și republicile sovietice na-

ționale independente. Din această comisie a Biroului Organizatoric al C.C., formată la 11 august, au făcut parte I. V. Stalin, V. V. Kuibîșev, G. K. Ordjonikidze, C. G. Racovski, G. I. Sokolnikov și reprezentanții republicilor naționale — S. A. Agamali-ogî (Azerbaidjan), A. F. Measnikov (Armenia), P. G. Mdivani (Gruzia), G. I. Petrovski (Ucraina), A. G. Cerveakov (Bielorusia) și alții.

Stalin a elaborat proiectul de rezoluție a comisiei, intitulat „Cu privire la relațiile reciproce dintre R.S.F.S.R. și republicile independente“, care prevedea intrarea Ucrainei, Bielorusiei, Azerbaidjanului, Gruziei și Armeniei în Federația Rusă în calitate de republici autonome. Proiectul lui Stalin a fost trimis spre examinare Comitetelor Centrale ale partidelor comuniste din republicile sovietice naționale. Proiectul a fost sprijinit de Comitetul Central al partidelor comuniste din Azerbaidjan și Armenia. C.C. al P.C. din Gruzia s-a pronunțat împotriva proiectului, adoptînd în ședința sa din 15 septembrie 1922, cu majoritate de voturi, următoarea hotărîre: „C.C. consideră că unirea prin transformarea republicilor independente în republici autonome, propusă pe baza tezelor tov. Stalin, este prematură. Unirea eforturilor economice și coordonarea politicii generale sînt necesare, dar cu păstrarea tuturor atributelor independenței“. C.C. al P.C. din Bielorusia s-a pronunțat pentru menținerea relațiilor contractuale dintre republicile independente. C.C. al P.C. din Ucraina nu a discutat proiectul.

Ședințele comisiei au avut loc în zilele de 23 și 24 septembrie 1922 și s-au desfășurat sub președinția lui V. M. Molotov. Comisia a adoptat în principiu (cu 1 abținere din partea reprezentantului Gruziei) proiectul lui Stalin. Totodată, ea a respins în mod expres rezoluția C.C. al P.C. din Gruzia. În urma discutării pe puncte a proiectului lui Stalin, acestea au fost adoptate cu majoritate de voturi și cu unele mici modificări și completări care nu schimbă esența proiectului. Punctul doi, în special, care prevedea că hotărîrile C.E.C. din Rusia, ale C.C.P. și ale C.M.A. al R.S.F.S.R. sînt obligatorii pentru instituțiile respective ale republicilor naționale, a fost adoptat cu 8 voturi contra 1 (Mdivani) și 1 abținere (Petrovski).

Textul definitiv al rezoluției adoptate de comisie și pe care V. I. Lenin o analizează în scrisoarea de față, adresată membrilor Biroului Politic, este următorul :

„1. Comisia consideră oportună încheierea unui acord între republicile sovietice Ucraina, Bielorusia, Azerbaidjan, Gruzia, Armenia și R.S.F.S.R. cu privire la intrarea formală a celor dintîi în cadrul R.S.F.S.R., lăsînd deschisă problema Buharei, a Horezmului și a Republicii Extremului Orient, cu care se vor încheia — deocamdată — doar acorduri vamale, precum și acorduri cu privire la comerț exterior, relații externe, apărare etc.

Notă : Schimbările corespunzătoare în constituțiile republicilor enumerate la punctul 1 și în Constituția R.S.F.S.R. vor fi efectuate după adoptarea respectivelor hotărîri pe linie de stat.

2. În conformitate cu aceasta, hotărârile C.E.C. al R.S.F.S.R. vor fi obligatorii pentru instituțiile centrale ale republicilor enumerate în punctul 1, iar hotărârile C.C.P. și C.M.A. ale R.S.F.S.R. vor fi obligatorii pentru comisariatele unificate ale acestor republici.

Notă : Din Prezidiul C.E.C. al R.S.F.S.R. vor face parte și reprezentanți ai acestor republici.

3. Comisariatele poporului pentru afacerile externe, comerț exterior, probleme militare, căi de comunicație (exceptând transportul local), precum și pentru poștă și telegraf ale republicilor specificate se vor contopi cu respectivele comisariate ale R.S.F.S.R., care vor avea în republici împuterniciți ai lor dispunând de un aparat restrâns.

Împuterniciții vor fi numiți de comisarii poporului ai R.S.F.S.R. de comun acord cu Comitetele Executive Centrale ale republicilor.

Comisia consideră utilă participarea unor reprezentanți ai republicilor interesate la respectivele reprezentanțe din străinătate ale Comisariatului afacerilor externe și ale Comisariatului comerțului exterior.

4. Comisariatele finanțelor, aprovizionării, muncii și economiei naționale din republici vor fi subordonate directivelor date de respectivele comisariate ale poporului din R.S.F.S.R.

5. Celelalte Comisariate ale poporului din republicile indicate la punctul 1, cum ar fi : Comisariatul justiției, învățămîntului public, afacerilor interne, agriculturii, Inspecției muncitorești-țărănești, sănătății și prevederilor sociale vor fi considerate de sine stătătoare.

Nota 1 : Organele de luptă împotriva contrarevoluției în republicile de mai sus vor fi subordonate directivelor G.P.U. (Direcției politice de stat) a R.S.F.S.R.

Nota 2 : Comitetele Executive Centrale ale republicilor vor avea drept de amnistiere numai în ce privește crimele și delictele contra persoanelor și patrimoniului.

6. Prezentă hotărîre, dacă va fi aprobată de C.C. al P.C. din Rusia, nu va fi publicată, ci se va transmite Comitetele Centrale ale partidelor din republicile naționale ca directivă-circulară, spre a se obține pe linie de stat adoptarea unor legi corespunzătoare prin Comitetele Executive Centrale sau prin congresele Sovietelor din republicile de mai sus înainte de convocarea Congresului general al Sovietelor din Rusia, la care această hotărîre va fi proclamată ca expresie a dorinței acestor republici" (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

Propunerea lui G. I. Petrovski de a se admite ca birourile comitetelor guberniale din republici să discute hotărârile adoptate de comisie a fost respinsă cu 5 voturi contra 4 (Petrovski, Cerveakov, Aġamali-oglı, Mdivani); apoi Petrovski a cerut să se consemneze în procesul-verbal de ședință a comisiei

că C.C. al P.C. din Ucraina nu a discutat problema relațiilor cu R.S.F.S.R.

La 25 septembrie, materialele comisiei (proiectul lui Stalin, rezoluția și procesele-verbale de ședință ale comisiei, precum și rezoluțiile comitetelor centrale ale partidelor comuniste din Gruzia, Azerbaidjan și Armenia) i-au fost trimise lui Lenin, în localitatea Gorki. Totodată, fără a aștepta indicațiile lui Lenin și fără ca Biroul Politic să fi discutat această problemă, Secretariatul C.C. a trimis rezoluția de mai sus tuturor membrilor și membrilor supleanți ai C.C. al P.C. (b) din Rusia, în vederea plenarei fixate pentru data de 5 octombrie.

Luând cunoștință de materialele comisiei, Lenin a adresat membrilor Biroului Politic scrisoarea de față. Scrisoarea poartă data de 27 septembrie; este, probabil, o scăpare de condei, căci în „Condica de înregistrare a scrisorilor și dispozițiilor lui V. I. Lenin” figurează mențiunea că scrisoarea lui Lenin a fost trimisă membrilor Biroului Politic la 26 septembrie; afară de aceasta, discuția dintre Lenin cu Stalin, despre care se vorbește în scrisoare, a avut loc la 26 septembrie; de aici se poate conchide că scrisoarea a fost scrisă de Lenin la 26 septembrie.

În această scrisoare, Lenin se pronunță împotriva ideii lui Stalin cu privire la „autonomizarea” republicilor sovietice naționale independente și indică o altă cale, principial diferită, de unire a lor, propunând crearea unei Uniuni a Republicilor Sovietice Socialiste (vezi și scrisoarea lui V. I. Lenin „În legătură cu problema naționalităților sau a „autonomizării” — volumul de față, p. 378—384).

Stalin a adoptat o atitudine complet greșită față de critica pe care i-a făcut-o Lenin și față de propunerea lui Lenin cu privire la unirea republicilor sovietice pe baza egalității în drepturi și cu menținerea suveranității lor. Într-o scrisoare adresată la 27 septembrie 1922 membrilor Biroului Politic, Stalin, fără a sesiza esența internaționalistă a ideii creării U.R.S.S., aprecia poziția lui Lenin ca „național-liberalism”. El se declara împotriva ideii de a se crea, paralel cu Comitetul Executiv Central al R.S.F.S.R., un Comitet Executiv Central al Uniunii, și propunea ca cel dintâi să fie transformat în Comitet Executiv Central federal. Știind însă că Comitetul Central al partidului îl va sprijini pe Lenin, Stalin nu s-a decis să insiste asupra punctului său de vedere și a modificat rezoluția comisiei Biroului Organizatoric al C.C. în spiritul propunerilor făcute de Lenin. Semnat de Stalin, Ordjonikidze, Measnikov și Molotov, noul proiect a fost trimis membrilor și membrilor supleanți ai C.C. Dar în partea introductivă a proiectului nu se arăta că el a fost refăcut pe baza indicațiilor principiale ale lui Lenin și se estompa deosebirea fundamentală dintre proiectul „autonomizării” și proiectul leninist de creare a U.R.S.S., afirmându-se că noua rezoluție reproduce „într-o formulare ușor modificată, mai precisă”, rezoluția comisiei Biroului Organizatoric al C.C., care este „în fond justă și întru totul acceptabilă”.

Iată textul noii rezoluții :

„1. C.C. consideră necesară încheierea unui acord între Ucraina, Bielorusia, Federația Republicilor din Transcaucazia și R.S.F.S.R. cu privire la unirea lor în cadrul «Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste», cu dreptul pentru fiecare din ele de a se retrage oricând din această «Uniune».

2. Organul suprem al «Uniunii» este «Comitetul Executiv Central al Uniunii», care se compune din reprezentanți ai Comitetelor Executive Centrale ale R.S.F.S.R., Federației Transcaucaziene, Ucrainei și Bielorusiei, proporțional cu numărul populației pe care o reprezintă ele.

3. Organul executiv al «Comitetului Executiv Central al Uniunii» este «Consiliul Comisarilor Poporului al Uniunii», care e numit de «Comitetul Executiv Central al Uniunii».

4. Comisariatele poporului pentru afacerile externe, comerț exterior, probleme militare, căi de comunicație, precum și pentru poștă și telegraf ale republicilor și federațiilor care fac parte din «Uniune» se vor contopi cu respectivele comisariate ale «Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste», care vor avea în republici și federații împuterniciți ai lor dispunând de un aparat restrâns ; împuterniciții vor fi numiți de comisarii poporului ai «Uniunii» de comun acord cu Comitetele Executive Centrale ale federațiilor și republicilor.

Notă : C.C. consideră necesar ca reprezentanți ai republicilor interesate să facă parte din reprezentanțele din străinătate ale Comisariatului poporului pentru afacerile externe și ale Comisariatului poporului pentru comerțul exterior.

5. Comisariatele poporului pentru finanțe, aprovizionare, economia națională, problemele muncii și Inspekția muncitorească-țărănească ale republicilor și federațiilor care fac parte din «Uniunea republicilor», precum și organele lor centrale de luptă împotriva contrarevoluției se vor conforma directivelor emise de respectivele comisariate și hotărârilor C.C.P. și C.M.A. ale «Uniunii republicilor».

6. Celelalte comisariate ale republicilor care fac parte din «Uniune», cum sînt : Comisariatul justiției, învățămîntului public, afacerilor interne, agriculturii, sănătății și prevederilor sociale vor fi considerate de sine stătătoare" (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

La 6 octombrie 1922, în ziua în care plenara C.C. al P.C. (b) din Rusia urma să dezbată problema relațiilor reciproce dintre R.S.F.S.R. și republicile independente, Lenin, care nu a putut participa la ședință, a adresat lui L. B. Kamenev o scrisoare în care sublinia necesitatea luptei împotriva șovinismului de mare putere și, în completarea rezoluției, a propus ca în Comitetul Executiv Central al Uniunii locul de președinte să fie ocupat pe rînd de reprezentanți ai fiecăreia dintre republicile care se unesc (vezi volumul de față, p. 230).

Plenara C.C. al P.C. (b) din Rusia a sprijinit fără rezervă poziția lui Lenin, a adoptat ca directivă a C.C. rezoluția întocmită pe baza propunerilor lui și a însărcinat o comisie nouă să elaboreze un proiect de lege cu privire la constituirea U.R.S.S., spre a fi prezentat la Congresul Sovietelor. În cuvântările lor, membrii C.C. au condamnat cu hotărâre manifestările de șovinism de mare putere. Plenara a respins totodată punctul de vedere al lui Mdivani, care se declarase inițial împotriva constituirii U.R.S.S., iar apoi a insistat ca Gruzia să facă parte din U.R.S.S. nu prin intermediul Federației Transcaucazia, ci în mod nemijlocit.

Călăuzindu-se după indicațiile de principiu ale lui Lenin, Comitetul Central al partidului a îndrumat toate lucrările ulterioare pentru unirea republicilor. A fost adoptată propunerea lui V. I. Lenin ca Comitetul Executiv Central al Uniunii să aibă atîția președinți cîte republici unionale există, urmînd ca fiecare din ei să exercite pe rînd funcția de președinte. La propunerea lui M. I. Kalinin, s-a hotărît ca Congresul general al Sovietelor din U.R.S.S. să fie declarat organ suprem al Uniunii republicilor; congresul alege Comitetul Executiv Central al Uniunii, care, la rîndul său, alege Consiliul Comisarilor Poporului al Uniunii. Plenara din 18 decembrie 1922 a C.C. al P.C. (b) din Rusia a examinat proiectul acordului de constituire a Uniunii prezentat de comisie. Plenara a stabilit că congresul unional trebuie să adopte o declarație cu privire la constituirea U.R.S.S., să aleagă C.E.C. al U.R.S.S., să elaboreze textul unui acord pe baza directivei plenarei din 6 octombrie a Comitetului Central; textul acordului elaborat de congres va fi apoi supus spre aprobare sesiunilor Comitetelor Executive Centrale ale republicilor care-l încheie; textul acordului intră în vigoare imediat după aprobarea lui de către Comitetele Executive Centrale ale republicilor semnate și de către sesiunea următoare a C.E.C. al Uniunii; el va fi supus spre aprobare definitivă Congresului al II-lea al Sovietelor din U.R.S.S.; alegerea Consiliului Comisarilor Poporului al Uniunii R.S.S. și organizarea comisariatelor poporului se amîna pînă la sesiunea C.E.C. al Uniunii, care va fi convocată în aprilie 1923.

La 30 decembrie 1922 a avut loc primul Congres general al Sovietelor din U.R.S.S., care a proclamat constituită Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste. — 227.

- 135 *Al V-lea Congres general al Sindicatului muncitorilor textiliști din Rusia* a avut loc la Moscova între 6 și 11 octombrie 1922. La congres au participat 350 de delegați cu vot deliberativ și 117 cu vot consultativ. Congresul a discutat darea de seamă a Comitetului Central al sindicatului și rapoartele cu privire la situația industriei textile, lucrările congresului general al sindicatelor din Rusia, probleme organizatorice, condițiile de muncă, munca culturală și mișcarea muncitorească internațională în rîndurile muncitorilor textiliști.

În prima ședința, delegații l-au ales pe V. I. Lenin președinte de onoare al congresului și i-au trimis un mesaj de salut. La 9 octombrie 1922 ei au adresat lui Lenin rugămintea de a veni la congres. Lenin a acceptat, dar, din cauza agravării bolii, nu a putut veni la congres.

Președintele conducerii Sindicatului textiliștilor, I. I. Kutuzov, care fusese la Vladimir Ilici în ziua de 10 octombrie, a relatat la congres: „După cum știți, ieri tov. Lenin a promis să vină la congresul nostru. Fără a ține seamă de durerile pe care i le pricinuiște boala și nici de durerile de dinți de care suferă în momentul de față, el a hotărât totuși să vină la congres.

Chiar acum vin de la el. Cum am intrat la dînsul, am văzut îndată că arată mai rău ca ieri. Mi-a spus că e bolnav și că nu știe ce va fi; probabil că nu va putea să vină, totul depinde de avizul medicilor. Îndată după aceasta au venit medicii, care i-au interzis categoric să iasă din casă timp de încă o săptămână.

...Tov. Lenin s-a interesat foarte mult de lucrările congresului nostru, de starea de spirit a delegaților și de mersul activității noastre în masa muncitorească. El a urat congresului nostru muncă rodnică și și-a exprimat regretul că nu poate participa la lucrările lui“.

Salutul lui Lenin a fost citit în ședința din dimineața zilei de 10 octombrie. Prezidiul congresului i-a trimis, în numele delegaților, o scrisoare de răspuns. — 234.

- 136 *Congresul al V-lea al U.T.C. din Rusia* a avut loc la Moscova între 11 și 17 octombrie 1922. La congres au fost prezentate următoarele rapoarte: 1) situația internațională și internă a republicii; 2) raportul Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste a tineretului; 3) darea de seamă a C.C. al U.T.C. din Rusia; 4) sarcinile fundamentale ale educației comuniste a tineretului în condițiile noii politici economice; 5) instruirea tineretului muncitoresc; 6) munca la sate. O parte din aceste probleme au fost discutate în ședințele celor patru secții: organizatorică, politică-educativă, economică și sportivă.

Mesajul de salut al lui Lenin a fost citit în ședința din dimineața zilei de 11 octombrie. Congresul a adoptat textul unui mesaj de răspuns adresat lui Lenin. „Revoluția proletară — scriau delegații la congres — a trezit în așa măsură tineretul muncitor și a chemat la viață politică mase atît de largi de tineri muncitori și țărani, încît în rîndurile noastre s-a acumulat o uriașă energie revoluționară. Sarcina noastră este să îndreptăm această energie pe drumul cel just, s-o înarmăm cu o clară conștiință de clasă... Rusia comsomolistă va fi oricînd gata ca, la chemarea dv., să pornească «la asaltul cerului!»“. — 235.

- 137 Scrisoarea de față a fost scrisă în legătură cu faptul că, la raportul lui G. I. Sokolnikov, plenara din 5—6 octombrie 1922 a C.C. al P.C. (b) din Rusia, la care V. I. Lenin nu participase, a adoptat o hotărîre cu privire la atenuarea monopolului comerțului exterior. În această hotărîre se spunea: „a) Fără a anunța vreo schimbare

în privința monopolului comerțului exterior, C.M.A. va adopta o serie de hotărâri prin care se va îngădui vremelnice exportul și importul unor anumite categorii de mărfuri sau prin anumite puncte de frontieră ; b) C.M.A. va păși imediat la aplicarea măsurilor indicate, fără a le amîna pînă la întocmirea listei generale a mărfurilor admise la export sau import, precum și a porturilor și punctelor de frontieră prin care se va efectua importul sau exportul..." (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

Lenin nu a fost de acord cu această hotărîre, considerînd că prevederile ei vor duce la subminarea monopolului comerțului exterior. De aceeași părere era și L. B. Krasin, comisarul poporului pentru comerț exterior, care a prezentat Biroului Politic un articol în legătură cu această problemă. Împotriva atenuării monopolului comerțului exterior s-au pronunțat L. M. Hinciuk, președintele Uniunii centrale a cooperativelor de consum, care la 12 octombrie i-a adresat lui Lenin o scrisoare în acest sens, și o serie de alți lucrători din domeniul economic.

În scrisoarea de față către C.C. al P.C. (b) din Rusia, scrisoarea a cărei primă parte Lenin a scris-o la 12 octombrie (și a arătat-o în prealabil lui Krasin), iar continuarea — la 13 octombrie, se arată cît de greșită e hotărîrea plenarei cu privire la regimul comerțului exterior și se propune ca soluționarea acestei probleme să fie amînată pînă la viitoarea plenară a Comitetului Central al partidului, care urma să aibă loc peste două luni.

La 12 octombrie, încă înainte de a fi primit scrisoarea lui Lenin, dar cunoscînd punctul lui de vedere, deoarece între timp Vladimir Ilici discutase această chestiune cu I. V. Stalin, Biroul Politic, după ce a examinat articolul lui L. B. Krasin, a adoptat următoarea hotărîre : „a) Secretariatul va cere tuturor membrilor C.C. aflați la Moscova să se pronunțe asupra propunerii de a se amîna pe termen de două luni aplicarea hotărîrii plenarei cu privire la regimul comerțului exterior ; b) tov. Krasin este însărcinat ca în termen de două zile să prezinte Comitetului Central considerațiile sale în această problemă, pe care Secretariatul le va trimite tuturor membrilor C.C. ; c) dacă propunerea de amînare nu va întruni majoritatea absolută a voturilor, problema va fi supusă spre examinare Biroului Politic al C.C.“ (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

La 13 octombrie, Secretariatul C.C. a trimis membrilor C.C. scrisoarea primită de la V. I. Lenin și „Tezele Comisariatului comerțului exterior cu privire la regimul comerțului exterior“, prezentate de L. B. Krasin. Membrii C.C. au sprijinit propunerea lui V. I. Lenin, cu toate că unii dintre ei continuau să insiste asupra poziției lor. Astfel, N. I. Buharin, într-o scrisoare din 15 octombrie către I. V. Stalin, a încercat să fundamenteze cererea de a se proceda la abrogarea monopolului comerțului exterior. La rîndul lui, Stalin scria membrilor C.C. : „Scrisoarea tov. Lenin nu m-a convins că hotărîrea plenarei C.C. din 6/X cu privire la comerțul

exterior ar fi greșită... Totuși, dat fiind că tov. Lenin insistă asupra propunerii sale ca aplicarea acestei hotărâri a plenarei C.C. să fie amânată, votez *pentru* adoptarea acestei propuneri, urmînd ca problema să fie repusă în discuția viitoarei plenare, cu participarea tov. Lenin". Numai G. E. Zinoviev a declarat că, „atît din considerente formale, cît și din motive de fond, el este categoric împotriva revizuirii hotărârii adoptate de plenară în problema regimului comerțului exterior“ și că votează „împotriva oricărei revizuirii“ (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.). La 16 octombrie, în urma consultării membrilor C.C. asupra propunerii lui V. I. Lenin, a fost adoptată, cu 14 voturi pentru și 1 contra, următoarea hotărîre : „Soluționarea problemei se amînă pînă la plenara următoare“ (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

Vezi, de asemenea, scrisoarea cu privire la monopolul comerțului exterior adresată de V. I. Lenin la 13. XII. 1922 lui I. V. Stalin pentru plenara C.C. (volumul de față, p. 356—360) și adnotarea la ea. — 236.

- 138 Este vorba de acordul încheiat la Berlin în ziua de 9 octombrie 1922 între guvernul R.S.F.S.R. și consorțiul de firme germane în frunte cu Otto Wolf. Acordul cuprindea un protocol general și trei contracte. Primul dintre acestea conținea dispoziții generale, care reglementau modul de funcționare a viitoarei Societăți comerciale anonime mixte ruso-germane, stabileau modul de împărțire a beneficiilor și căile pentru soluționarea eventualelor litigii. Al doilea reglementa activitatea Societății ruso-germane în domeniul comerțului și punea această activitate sub controlul Comisariatului poporului pentru comerțul exterior, reglementa problemele legate de achiziționarea, exportarea și importarea de mărfuri, de stabilirea prețurilor. Prin cel de-al treilea contract, consorțiul se obliga să acorde guvernului sovietic un credit în mărfuri pînă la concurența sumei de 500 000 de lire sterline pe termen de un an și cu o dobîndă anuală de 10%, în vederea achiziționării de produse fabricate de consorțiu, iar Societății ruso-germane un credit în mărfuri pînă la concurența sumei de 750 000 de lire sterline în aceleași condiții, prevăzîndu-se totodată posibilitatea acordării de noi credite. Contractele au fost încheiate pe o durată nedeterminată. Fiecare parte putea să le rezilieze cu un preaviz de 12 luni.

Protocolul cu privire la înființarea societății a fost semnat la Berlin în ziua de 16 noiembrie 1922. Pînă în primăvara anului 1923 societatea a deschis sucursale într-o serie de orașe din Uniunea Sovietică : la Moscova, Petrograd, Rostov pe Don și altele. Încheierea acordului cu consorțiul O. Wolf și aprobarea lui au produs o puternică impresie în străinătate și au creat o atmosferă favorabilă pentru tratative cu alți oameni de afaceri și cu alte societăți.

Ulterior însă, consorțiul a început să se eschiveze de la îndeplinirea obligațiilor prevăzute de acest acord, iar în 1924 s-a retras din Societatea ruso-germană. — 243.

- ‡39 Acordul cu consorțiul de firme germane în frunte cu O. Wolf a fost aprobat printr-un decret al Consiliului Comisarilor Poporului din 19 octombrie 1922. În aceeași zi a avut loc o ședință a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, la care V. I. Lenin a făcut o comunicare cu privire la încheierea contractului de concesiune cu firma O. Wolf. După ce a ascultat comunicarea, Biroul Politic a hotărât: „Dat fiind că s-a ajuns la un acord, problema se scoate de pe ordinea de zi. Materialele referitoare la această chestiune vor fi trimise cu titlu informativ membrilor Biroului Politic“.

Pe comunicatul cu privire la aprobarea acordului de către Consiliul Comisarilor Poporului (publicat la 20 octombrie 1922 în nr. 237 al ziarului „Izvestiia C.E.C. din Rusia“), care se păstrează la Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S., se află următoarele două rezoluții: „A se tipări mâine în ziare, 19. X. 1922. Președintele C.C.P. V. Ulianov (Lenin)“ și „A se expedia telegrafic în străinătate. Lenin“. — 245.

- ‡40 *Congresul general al lucrătorilor din finanțe* a avut loc la Moscova între 22 și 28 octombrie 1922. La congres au participat 147 de delegați cu vot deliberativ și 126 cu vot consultativ. Congresul a ascultat următoarele rapoarte: 1) despre politica financiară, 2) despre planul financiar pe 1922—1923, 3) despre politica fiscală și raționalizarea sistemului de impuneri, 4) despre impozitul pe venit și pe avere, 5) despre bugetul local — conținutul și organizarea lui, precum și o serie de alte rapoarte. În hotărârile adoptate de congres se arată că, în interesul consolidării Statului sovietic și al dezvoltării economiei naționale, este necesar ca politica financiară să se orienteze ferm spre stabilizarea rublei, reducerea rolului emisiunii și sporirea ponderii impozitelor în bani și a veniturilor din industrie. Congresul a aprobat normele privind structura aparatului de impunere și proiectul de decret pentru impunerea generală a cetățenilor, elaborate de serviciul impuneri; el a aprobat schemele de salarizare propuse de secția organizatorică pentru secțiile financiare guberniale, județene și regionale și a adoptat o serie de alte hotărâri.

Mesajul de salut adresat de V. I. Lenin Congresului lucrătorilor din finanțe a fost citit în prima lui ședință, în ziua de 22 octombrie. În ședința din dimineața zilei de 27 octombrie a fost adoptat textul unei scrisori de răspuns la mesajul lui Lenin. — 246.

- ‡41 *Asociația prietenilor Rusiei Sovietice (S.U.A.)* a luat ființă în iunie 1921. Oficial asociația a fost constituită la Conferința reprezentanților Uniunii muncitorești americane, ai Asociației pentru acordare de ajutor tehnic Rusiei Sovietice și ai unei serii de alte

organizații, care a avut loc la New York între 7 și 9 august 1921. Din această asociație au făcut parte peste 200 de organizații locale. În fruntea fiecărei organizații se afla un Comitet executiv sau Comitet de acțiune, direct legat de Comitetul executiv național al asociației. Comitetul executiv național și Comitetul consultativ al Asociației prietenilor Rusiei Sovietice conduceau întreaga activitate organizatorică și agitatorică, îngrijindu-se totodată de concentrarea într-un fond unic a mijloacelor bănești strânse. Asociația își propunea să acorde ajutor muncitorilor și țăranilor din Rusia Sovietică, să răspundească în S.U.A. informațiilor veridice despre Rusia Sovietică, să lupte pentru ridicarea boicotului economic instituit de guvernul S.U.A. împotriva Rusiei Sovietice.

În mai 1922, asociația a trimis în Rusia o brigadă de tractoriști, care și-a început activitatea la 17 iulie în sovhozul „Toikino”, județul Sarapol, gubernia Perm (actualmente raionul Bolșe-Sosnovski, regiunea Perm). Activitatea brigăzii de tractoriști, care a obținut mari succese în ridicarea sovhozului, a arătat în chip convingător țăranilor avantajele gospodăriei mari înzestrate cu tehnică mecanizată. La 15 octombrie 1922, sub semnătura șefului acestei brigăzi, a fost publicat în „Pravda” un articol intitulat „Brigada tractoriștilor americani”, care a atras atenția lui V. I. Lenin.

La propunerea lui Lenin, Prezidiul C.E.C. din Rusia a adoptat la 9 noiembrie 1922 o hotărâre prin care sovhozul „Toikino” a fost declarat gospodărie model.

Scrisoarea lui Lenin a fost publicată în limba engleză, la 15 noiembrie 1922, în revista „Sovetskaia Rossiia”, care apărea la New York ca publicație a organizațiilor muncitorești ruse din S.U.A. — 247.

- 142 *Asociația pentru acordare de ajutor tehnic Rusiei Sovietice* a fost organizată în mai 1919 de emigranți ruși din New York. Asemenea asociații au luat ființă și în alte localități din S.U.A. și Canada. În afară de persoane originare din Rusia, la înființarea asociației au participat, de asemenea, americani și canadieni. Asociația își propunea să sprijine refacerea economiei naționale a Rusiei Sovietice trimițând acolo tehnicieni și muncitori calificați din S.U.A. și Canada. În zilele de 2—4 iulie 1921 a avut loc la New York primul Congres al asociațiilor pentru acordare de ajutor tehnic Rusiei Sovietice, congres care a grupat asociațiile locale dintr-o serie de orașe din S.U.A. și Canada în cadrul unei Asociații generale pentru acordare de ajutor tehnic Rusiei Sovietice. Congresul a ales un Birou central, însărcinat cu conducerea activității asociației și a adoptat statutul acesteia. Membru al asociației putea fi orice om cu pregătire tehnică care „recunoaște guvernul comisarilor poporului și este gata să-și consacre cunoștințele și munca operei de organizare a Rusiei pe baze comuniste”. În 1923 asociația avea deja peste 75 de filiale în diferite localități din America și Canada și număra peste 20 000 de

membri. Filiale ale asociației au fost înființate la New York, Chicago, Boston, Philadelphia, Pittsburgh și în alte orașe. Pe lângă multe filiale s-au deschis școli de calificare, de exemplu, la Chicago — o școală de mecanici auto, de tractoriști și de electrotehnicieni, la New York — un institut de mecanică, la Pittsburgh — un atelier mecanic, în Virginia de Est — o școală de mineri din rîndurile muncitorilor calificați. De la sfîrșitul anului 1921 pînă-n octombrie 1922, asociația a trimis în Rusia Sovietică șapte comune agricole, două de constructori, una de mineri și o serie de grupuri. Aceste grupuri au adus cu ele în Rusia mașini, semiuțe, alimente și diferite utilaje în valoare de circa 500 000 de dolari.

În iunie 1923 a avut loc cel de-al doilea Congres al Asociației pentru acordare de ajutor tehnic Rusiei Sovietice, congres care a hotărît nu numai să continue, ci să și intensifice munca de organizare și trimitere de comune și de grupuri de muncitori calificați în Rusia Sovietică. Într-o telegramă adresată lui V. I. Lenin, congresul, trimițînd salutul său „primei republici muncitorești-țărănești din lume“, a declarat că „se angajează să-i acorde sprijin deplin în eroica ei luptă pentru libertatea și fericirea celor asupriți și exploatați din lumea întreagă“.

Activitatea desfășurată de asociație pe linia acordării de ajutor economic a continuat pînă în 1925, cînd, sarcinile propuse fiind îndeplinite, ea și-a încetat activitatea.

Activitatea pe care Asociația pentru acordare de ajutor tehnic Rusiei Sovietice și Asociația prietenilor Rusiei Sovietice (S.U.A.) au desfășurat-o pe linia ajutorării Republicii sovietice a fost apreciată de Lenin ca o vie manifestare a internaționalismului proletar, a solidarității frățești a oamenilor muncii. În decembrie 1922, scrisoarea lui Lenin a fost publicată în limba engleză în revista „Sovetskaia Rossiia“, care apărea la New York ca publicație a organizațiilor muncitorești ruse din S.U.A. — 249.

- 143 În județul Kirsanov, gubernia Tambov, și-a desfășurat activitatea o comună agricolă pe care Asociația pentru acordare de ajutor tehnic Rusiei Sovietice a organizat-o în S.U.A. în ianuarie 1921 din țărani și muncitori industriali care emigraseră din Rusia din cauza prigoanei la care îi supuseseră autoritățile țariste și care după instaurarea Puterii sovietice și-au exprimat dorința de a se întoarce în patrie. Primul grup, numărînd 65 de persoane (dintre care 5 femei și 7 copii), a sosit în gubernia Tambov în aprilie 1922. Comunei i-a fost repartizat teritoriul fostului sovhoz „Ira“ din plasa Ira, județul Kirsanov, pe care în vara anului 1921 îl devastase banda lui Antonov. Într-un termen relativ scurt, pînă în toamna anului 1922, comuna a reușit să pună pe picioare gospodăria, să refacă toate clădirile gospodărești, să ridice o casă cu două etaje pentru membrii comunei, care trăiau în corturi, să construiască o fabrică de cherestea, ateliere mecanice și să mărească simțitor șeptelul. Comuna ajută pe țărani din satele învecinate acordîndu-le împrumuturi — rambursabile și nerambursabile — în cereale, împrumutîndu-le utilaj, reparîndu-le gratuit

inventarul în atelierul ei. Prin activitatea sa, comuna a demonstrat avantajele muncii colective și a contribuit la atragerea țăranilor spre forme colective de gospodărire. Inseși țăranii spuneau că comuna „este un model și un exemplu pentru populație”, o numeau „farul nostru”. În ziua de 9 noiembrie 1922, la propunerea lui Lenin, Prezidiul C.E.C. din Rusia a adoptat o hotărâre prin care comuna a fost declarată gospodărie model; totodată, i s-a acordat un substanțial ajutor material constând în credite, împrumuturi de semințe, lemn de construcție.

Din februarie 1924 comuna poartă numele lui Vladimir Ilici Lenin. În 1936, pentru realizările obținute de comună în dezvoltarea principalelor ramuri ale gospodăriei, guvernul sovietic i-a decernat ordinul „Pentru Merit”. Actualmente, colhozul „Lenin” (în 1938 membrii comunei au adoptat statutul artelului agricol) din raionul Kirsanov este una din cele mai mari și mai înfloritoare gospodării din regiunea Tambov.

În județul Tiraspol, gubernia Odesa, lângă gara Migaevo, un grup de ucraineni și galițieni sosiți din Canada au organizat în mai 1922 „Prima comună agricolă canadiană model «V. I. Lenin»”. Într-un timp scurt, membrii ei au transformat moșia părăginită ce le fusese repartizată într-o gospodărie mare pe vremea aceea, au amenajat ateliere model de fierărie, strungărie, lăcătușerie, mecanică, tâmplărie și dulgherie, în care lucrările se efectuau cu ajutorul energiei electrice, și au desfășurat o muncă perseverentă pentru ridicarea nivelului agrotehnic al culturilor. Comuna a acordat un mare ajutor țăranilor din satele învecinate. Printr-o hotărâre din 9 noiembrie 1922 a Prezidiului C.E.C. din Rusia, această comună a fost, de asemenea, declarată gospodărie model.

În Donbass, la mina Lidievo din raionul Iuzovka, a lucrat un grup de mineri americani care veniseră în Rusia în vara anului 1922. Ca răspuns la scrisoarea adresată de Lenin Asociației pentru acordare de ajutor tehnic Rusiei Sovietice, în octombrie același an Comitetul minerilor americani de la această mină i-a trimis lui Lenin o telegramă de salut, în care se spunea: „Bucurându-ne de însănătoșirea și de revenirea dv. la postul de luptă, în ziua celei de-a cincea aniversări a Revoluției din Octombrie vă trimitem un fierbinte salut frățesc. Vă mulțumim din inimă pentru că ne-ați menționat și pe noi în scrisoarea dv. către Asociația pentru acordare de ajutor tehnic Rusiei. Sîntem fericiți de a fi folositori primului stat muncitoresc-țărănesc din lume și ne angajăm în fața tuturor... să-l sprijinim pe frontul muncii și, dacă va fi nevoie, și pe frontul de luptă”. — 249.

- 144 Prezidiul C.E.C. din Rusia a adoptat la 9 noiembrie 1922 propunerea lui V. I. Lenin și a dat o hotărâre prin care „gospodăria din Perm și celelalte gospodării fruntașe aparținînd comunelor agricole organizate de Asociația americană pentru acordare de ajutor tehnic Rusiei Sovietice sînt declarate gospodării model”. — 254.

- 145 Documentul de față a fost scris pe o scrisoare adresată de

- I. V. Stalin membrilor Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia și în care el propunea unele completări la condițiile contractului de concesiune cu L. Urquhart. — 255.
- €46 Telegrama de salut adresată locuitorilor ținutului Primorie cu prilejul eliberării acestuia a fost trimisă de V. I. Lenin cu ocazia intrării în Vladivostok, la 25 octombrie 1922, a trupelor Republicii Extremului Orient care împreună cu partizanii eliberaseră orașul de albgardiști și de intervenționiștii japonezi. Ca răspuns la telegrama lui Lenin, oamenii muncii din Primorie au adresat guvernului sovietic un mesaj de salut, în care și-au exprimat recunoștința pentru ajutorul acordat. — 256.
- €47 „*Observer*” — săptămînal englez de orientare conservatoare; apare la Londra cu începere din 1791.
- „*Manchester Guardian*” — ziar burghezo-liberal, unul dintre cele mai răspîndite și influente ziare burgheze din Anglia. A început să apară în 1821 ca ziar săptămînal (din 1857 apare zilnic). În primii ani de după Revoluția Socialistă din Octombrie a publicat informații mai mult sau mai puțin obiective asupra situației din Rusia. — 257.
- €48 Este vorba de vizita semioficială pe care Edouard Herriot, liderul partidului radical-socialist, deputat și primar al orașului Lyon, a făcut-o în Rusia între 20 septembrie și 10 octombrie 1922. Această călătorie a fost întreprinsă de Herriot în scopul de a stabili ce posibilități economice și politice există pentru stabilirea de legături între Franța și R.S.F.S.R. El a subliniat totodată că pleacă în calitate de „observator imparțial și democrat sincer, gata să lucreze deschis pentru cauza nobilă a apropierei între cele două mari popoare, spre binele lumii întregi”. Herriot și-a exprimat speranța că aceste două probleme își vor găsi o rezolvare satisfăcătoare. În dorința de a se informa asupra condițiilor de trai ale populației, asupra mersului lucrărilor de refacere a industriei și agriculturii, Herriot a vizitat orașele Moscova, Petrograd, Nijni Novgorod, uzinele Putilov, Camera de comerț din Petrograd, târgul de mostre din Nijni Novgorod, precum și o serie de fabrici, uzine, muzee. Într-un interviu acordat reprezentanților presei sovietice, împărtășindu-și impresiile culese în timpul vizitei făcute în Uniunea Sovietică, Herriot a subliniat că a putut vedea pretutindeni marile eforturi pe care le depun guvernul și poporul rus pentru a înlătura urmările războiului și ale ruinei economice. Herriot a invitat organizațiile comerciale sovietice să participe la târgul de mostre de la Lyon din 1923.
- Din călătoria sa în Rusia Sovietică, Herriot s-a întors în Franța ferm hotărît să acționeze pentru realizarea unei apropieri de R.S.F.S.R.; el a pornit o campanie în favoarea unei asmeenea apropieri și a propagat ideea că problema Orientului Apropiat nu poate fi soluționată fără Rusia. La 10 noiembrie 1922, fiind cuvîntul în Camera deputaților, Herriot a cerut ca Rusia

să fie admisă la Conferința de la Lausanne ca participantă cu drepturi depline. Impresiile culese în Rusia Sovietică au fost expuse de el într-o serie de cuvântări, conferințe, interviuri și articole de ziar. Vizita lui Herriot în Rusia Sovietică și activitatea desfășurată de el pentru reglementarea relațiilor franco-sovietice a activizat în Franța pe partizanii acestui curs politic și a constituit o etapă importantă pe calea stabilirii unor relații politice și economice normale între cele două țări. — 257.

‡40 Este vorba de războiul greco-turc care s-a desfășurat sub lozincă luptei turcilor împotriva tratatului de la Sèvres, semnat la 10 august 1920 de guvernul din Constantinopol (al sultanului) sub presiunea englezilor. Pentru Turcia tratatul de la Sèvres a însemnat, în esență, pierderea totală a independenței; el a consfințit împărțirea Turciei Asiatice, cotoșirea Smirnei, menținerea regimului capitulațiilor etc. — 258.

‡50 Este vorba de Conferința pentru problemele Orientului Apropiat pe care o pregăteau Anglia, Franța și Italia în urma înfrângerii intervenției anglo-grecești în Turcia. La început, puterile imperialiste au încercat să înlăture Rusia Sovietică de la orice participare la această conferință, dar apoi, nevoite fiind să țină seamă de însemnătatea internațională sporită a Statului sovietic, au declarat, într-o notă din 7 octombrie 1922, că Rusia Sovietică va fi invitată să participe numai la discutarea problemei strîmtorilor Mării Negre. Într-o notă datată 20 octombrie 1922, guvernul sovietic a protestat împotriva acestei hotărîri, iar la 2 noiembrie 1922 a adresat respectivelor puteri o nouă notă, în care a insistat asupra participării R.S.F.S.R., R.S.S.U. și R. S. S. Gruzine la toate lucrările Conferinței Orientului Apropiat. Proiectul de notă a fost discutat în ședința din 2 noiembrie 1922 a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, cu participarea lui V. I. Lenin. Propunerile formulate de Lenin în această ședință și în scrisoarea sa din 31 octombrie 1922 către G. V. Cicerin și către toți membrii Biroului Politic (volumul de față, p. 272) au fost luate în considerație la întocmirea notei. Biroul Politic a hotărît să imprime notei de răspon un caracter demascator.

Conferința pentru problemele Orientului Apropiat s-a deschis la Lausanne în ziua de 20 noiembrie 1922 și și-a încheiat lucrările la 24 iulie 1923. Au participat: Anglia, Franța, Italia, Japonia, Grecia, România, Iugoslavia, Turcia, S.U.A. (printr-un observator). La discutarea regimului strîmtorilor Mării Negre au participat, de asemenea, R.S.F.S.R., R.S.S.U. și R.S.S. Gruzină, reprezentate printr-o singură delegație, și Bulgaria. La discutarea unora dintre probleme au fost invitate și Albania, Belgia, Olanda, Spania, Portugalia, Norvegia și Suedia.

Conferința s-a încheiat cu anularea tratatului de pace de la Sèvres și înlocuirea lui cu un alt tratat de pace, semnat de Marea Britanie, Franța, Italia, Japonia, Grecia, România și Iugoslavia, de o parte, și Turcia — de alta. Una din problemele importante

pe ordinea de zi a Conferinței de la Lausanne a fost aceea a strâmtorilor Mării Negre. Delegația sovietică a prezentat în această problemă propunerile formulate de V. I. Lenin în interviul de față, care au fost însă respinse. Convenția de la Lausanne privind regimul strâmtorilor prevedea libera trecere prin strâmtori a navelor comerciale și de război ale tuturor statelor, atât în timp de pace cât și în timp de război. Uniunea Sovietică nu a ratificat această convenție, care îi încalcă drepturile legitime și nu garantează securitatea țărilor de pe litoralul Mării Negre. — 259.

- 151 *Liga Națiunilor* — organizație internațională creată în 1919 la Conferința de pace de la Paris de către puterile învingătoare în primul război mondial, care, deși proclamau formal ca scop al ligii promovarea colaborării internaționale și menținerea păcii și securității internaționale, în realitate urmăreau păstrarea cuceririlor teritoriale și a raportului de forțe existent la încheierea păcii. Pactul de constituire a Ligii Națiunilor a fost semnat inițial de 44 de state, printre care și România. Deși S.U.A. au fost unul dintre inițiatorii Ligii Națiunilor, ele nu au semnat pactul, deoarece nu au ratificat tratatul de la Versailles, a cărui parte integrantă era pactul Ligii Națiunilor. În 1934, Japonia și Germania, care adoptaseră o orientare fățiș agresivă în politica lor, au părăsit Liga Națiunilor. În același an, U.R.S.S. a intrat în Ligă, spre a folosi orice posibilitate de a frâna agresiunea. Nicolae Titulescu, reprezentantul permanent al României între anii 1928 și 1932, ales de două ori (în 1930 și 1931) președinte al Adunării Ligii Națiunilor, a luptat și el pentru orientarea Ligii pe un făgaș constructiv și pentru adoptarea unor măsuri eficace împotriva agresiunii. Datorită politicii statelor imperialiste, Liga Națiunilor n-a constituit o piedică în calea agresorilor și a declanșării celui de-al doilea război mondial. Ea și-a încetat de fapt activitatea în 1940 și a fost dizolvată în aprilie 1946, printr-o hotărâre a Adunării generale, anume convocată în acest scop. — 261.

- 152 *Sesiunea a IV-a a C.E.C. din Rusia în cea de-a IX-a legislativă* a avut loc între 23 și 31 octombrie 1922. Sesiunea a ascultat raportul Comisariatului poporului pentru finanțe, raportul Direcției centrale de statistică cu privire la resursele alimentare și de materii prime ale R.S.F.S.R. În anii 1922—1923, rapoartele cu privire la Expoziția agricolă din Rusia și la construirea hidrocentralei de pe Volhov, a examinat și aprobat o serie de proiecte de legi care reglementau principalele laturi ale construcției de stat — „Codul muncii“, „Codul agrar“, „Codul civil al R.S.F.S.R.“, „Legea privind congresele guberniale ale Sovietelor și comitetele executive guberniale“ etc.

V. I. Lenin a rostit o cuvântare în ședința de închidere a sesiunii în ziua de 31 octombrie. Aceasta a fost prima manifestare publică a lui V. I. Lenin după însănătoșirea sa. (Vezi în „Izvestia“

nr. 240—247 din 24 octombrie—1 noiembrie 1922 dări de seamă amănunțite asupra lucrărilor sesiunii a IV-a a C.E.C. din Rusia în cea de-a IX-a legislatură). — 265.

153 Este vorba de nota din 2 noiembrie 1922 a guvernului R.S.F.S.R. către guvernele Angliei, Franței și Italiei (vezi „Documente de politică externă a U.R.S.S.“, vol. V, Moscova, 1961, p. 650—653). — 272.

154 „*Petrogradskaia Pravda*“ — cotidian; a început să apară la 2 aprilie 1918 ca organ de presă al Comitetului Central și al Comitetului organizației de partid Petrograd ale P.C. (b) din Rusia. În ianuarie 1924 și-a schimbat denumirea în aceea de „*Leningradskaia Pravda*“. — 273.

155 *Prima Conferință internațională a comuniștilor cooperatori* a avut loc la Moscova între 1 și 6 noiembrie 1922. La conferință au participat reprezentanții Armeniei, Australiei, Austriei, Azerbaidjanului, Bulgariei, Danemarcului, Elveției, Estoniei, Finlandei, Franței, Germaniei, Gruziei, Italiei, Letoniei, Lituaniei, Norvegiei, Poloniei, R.E.O., R.S.F.S.R., Suediei, Ucrainei. Rapoarte privind situația mișcării cooperatiste în diferite țări, poziția și influența comuniștilor în această mișcare au fost prezentate de reprezentanții Franței, Rusiei Sovietice, Italiei, Germaniei, Elveției, Bulgariei și ai țărilor scandinave. Au fost ascultate, de asemenea, rapoarte despre activitatea secției cooperatiste a Internaționalei Comuniste, despre comunism și cooperatie, despre tactica comuniștilor în mișcarea cooperatistă.

Problema centrală a fost aceea a tacticii comuniștilor în mișcarea cooperatistă. Rezoluția adoptată de conferință respingea principiul neutralității politice a cooperatției și sublinia necesitatea stabilirii unei legături strânse între munca cooperatistă și sarcinile politice și economice ale proletariatului, necesitatea de a desfășura această muncă în strânsă colaborare cu partidele comuniste și cu sindicatele revoluționare. Conferința l-a ales pe V. I. Lenin președinte de onoare și i-a adresat un mesaj de salut. Scrisoarea de răspuns a lui V. I. Lenin a fost citită în ședința din 2 noiembrie 1922. — 275.

156 Problema băncii cooperative a fost discutată în ședința din 2 noiembrie 1922 a Biroului Politic, cu participarea lui V. I. Lenin. Biroul Politic a adoptat următoarea hotărâre: „...Tezele de mai jos ale tov. Lenin, adoptate în principiu, vor fi transmise unei comisii, care va prezenta Biroului Politic un raport scris asupra îndeplinirii lor“.

Pe documentul ce se publică aici figurează următoarea însemnare făcută de Lenin: „A se păstra pentru discuția cu *Hinciuk*“ (L. M. Hinciuk — președintele consiliului de conducere al Uniunii centrale a cooperativelor de consum). — 276.

157 Această scrisoare a fost scrisă de V. I. Lenin ca răspuns la mesajul de salut și la darul primit din partea textiliștilor

petrogrădeni. În mesajul lor, textiliștii din Petrograd scriau :

„*Iubite și mult stimat Vladimir Ilici!*

Cu prilejul împlinirii unui an de la înființarea sa, Trustul textil din Petrograd vă trimite, pe lângă salutul său fierbinte, un pled confecționat la una din fabricile sale.

Am dori ca dv., scumpul nostru Vladimir Ilici, să simțiți în modestul nostru dar, o dată cu căldura lui fizică, și acea căldură sufletească cu care ar vrea să vă înconjure muncitorii. Totodată vă rugăm să luați cunoștință de faptul că, în condiții de extremă uzură a utilajului, în condiții de dezastru economic, de lipsuri și de crize, noi lucrăm azi nu mai prost ca înainte de război, ceea ce înseamnă că putem realiza obiectivele pe care ni le propunem.

Să-l porți sănătos, scumpe Vladimir Ilici!“ — 277.

- 158 *Al IV-lea Congres general al statisticienilor din Rusia* a avut loc la Moscova între 3 și 12 noiembrie 1922. La congres au participat reprezentanți a numeroase organizații de statistică, delegați ai comisariatelor poporului, ai diferitelor departamente din toate guberniile R.S.F.S.R. și ai organizațiilor de statistică din republicile sovietice naționale. Cele nouăzeci de rapoarte prezentate congresului au fost ascultate în diferitele lui secții, și anume în secția agricolă, secția industrie și problemele muncii, secția demografică și altele. Congresul l-a ales pe V. I. Lenin președinte de onoare și i-a adresat o telegramă de salut. Telegrama de răspuns a lui Lenin a fost citită în cea de-a doua ședință a congresului, la 4 noiembrie 1922. — 278.
- 159 Corespondentul ziarului englez „Manchester Guardian“ Arthur Ransome venise în Rusia Sovietică în octombrie 1922 cu scopul special de a obține un interviu de la V. I. Lenin. La 26 octombrie i s-a cerut să formuleze în scris întrebările la care ar dori să capete răspuns. A doua zi Ransome a formulat și a trimis lui Lenin 7 întrebări.
- În seara zilei de 3 noiembrie V. I. Lenin l-a primit pe Ransome. În timpul discuției au fost abordate problema alegerilor parlamentare din Anglia și a loviturii de stat fasciste din Italia, în principal însă discuția s-a învârtit în jurul întrebărilor formulate de Ransome. Lenin i-a spus că nu a scris încă răspunsuri la toate întrebările, dar a promis să le termine pînă la plecarea lui. Duminică 5 noiembrie Lenin a scris răspunsurile la toate cele șapte întrebări puse de Ransome, iar luni, „tocmai cînd îmi făceam bagajele ca să plec din Moscova — scria Ransome în corespondența sa pentru „Manchester Guardian“ —, mi s-a comunicat la telefon că răspunsurile sînt gata. Am plecat în grabă la Kremlin și le-am primit la timp, ca să le pot lua cu mine fără a întîrzia la tren“. — 279.
- 160 V. I. Lenin și N. K. Krupskaja au locuit la Londra din aprilie 1902 pînă-n aprilie 1903. Prietenul de care își amintește V. I. Lenin este K. M. Tahtarev, social-democrat, membru al „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Petersburg, unul dintre

liderii „economismului“ și redactor al ziarului „Rabocziaia Mișl“.

„Economişti“ — adepții curentului oportunist din social-democrația rusă de la sfârșitul sec. XIX — începutul sec. XX. „Economişții“ înțelegeau greșit legătura dintre economic și politic, minimalizau rolul luptei revoluționare politice. Ei limitau sarcinile clasei muncitoare la lupta economică pentru majorarea salariilor, îmbunătățirea condițiilor de muncă etc., afirmând că lupta politică este treaba burgheziei liberale. „Economişții“ negau rolul conducător al partidului clasei muncitoare, necesitatea de a introduce în mișcarea muncitorească conștiința socialistă și în felul acesta netezeau drumul ideologiei burgheze. „Economismul“ amenința să abată clasa muncitoare din calea luptei revoluționare de clasă și s-o transforme într-o anexă politică a burgheziei. Înfrângerea ideologică a „economismului“ a fost înfăptuită de V. I. Lenin într-o serie de lucrări ale sale. — 279.

‡61 La 24 octombrie 1922 Consiliul Comisarilor Poporului a adoptat o hotărâre privind punerea în circulație a banilor de hîrtie model 1923. Această hotărâre, semnată de V. I. Lenin, prevedea că 1 rublă model 1923 echivalează cu 1 000 000 de ruble din modelele retrase din circulație sau cu 100 de ruble model 1922. — 281.

6. Conferința muncitoarelor și țărăncelor fără partid din orașul și gubernia Moscova a avut loc la 6 noiembrie 1922. La conferință au participat peste 2 000 de delegați.

Mesajul de salut al lui V. I. Lenin a fost transmis prin delegațiile care, în numele conferinței, veniseră să-l roage să ia cuvîntul la lucrările acesteia. — 290.

‡63 V. I. Lenin a luat de mai multe ori cuvîntul la diferite mitinguri ale oamenilor muncii din uzina fostă „Michelson“. La 30 august 1918, ieșind de la un miting care a avut loc la această uzină și în care a vorbit pe tema „Două puteri. (Dictatura proletariatului și dictatura burgheziei)“, el a fost victima unui atentat scelerat. În august 1922, muncitorii uzinei au adresat Sovietului din Moscova rugămîntea de a aproba ca uzina lor să poarte numele lui V. I. Lenin. La 9 septembrie 1922 Sovietul din Moscova a satisfăcut cererea muncitorilor. În legătură cu schimbarea denumirii uzinei și cu apropierea celei de-a cincea aniversări a Revoluției Socialiste din Octombrie, adunarea generală a muncitorilor uzinei a hotărît să se țină la 7 noiembrie un miting festiv. Muncitorii i-au trimis o scrisoare lui Lenin, invitîndu-l să vină la ei în acea zi.

Fiind bolnav, Lenin le-a trimis scrisoarea de față. Ea a fost citită în sala în care se ținea adunarea, iar apoi a fost de repetate ori citită în scuarul din fața uzinei, întrucît în sală nu puteau să încapă toți doritorii; după aceea ea a fost mult timp încă recită în secțiile uzinei. — 291.

‡64 Mesajul de salut adresat de V. I. Lenin muncitorilor și funcționarilor centralei electrice de stat „Elektroperedacea“ (azi

„R. E. Klasson“, după numele inginerului care a construit-o) a fost scris ca răspuns la invitația de a lua cuvântul la inaugurarea clubului, cu prilejul celei de-a cincea aniversări a Revoluției Socialiste din Octombrie. — 292.

- 165 Scrisoarea „*Către muncitorii de la fabrica de postav Stodol din Klinți*“ a fost scrisă de V. I. Lenin ca răspuns la adresa de salut pe care i-au trimis-o la 3 noiembrie 1922 muncitorii fabricii, în legătură cu faptul că întreprinderii lor îi fusese atribuit numele de „V. I. Lenin“. O data cu adresa de salut, muncitorii i-au trimis în dar lui Vladimir Ilici un cupon de stofă pentru un costum. În scrisoarea lor către Lenin, muncitorii fabricii scriau :

„Scumpul nostru Ilici !

În ziua celei de-a cincea aniversări a revoluției proletare, noi, muncitorii fabricii de postav Stodol, am hotărît să dăm fabricii noastre numele tau. Cu această ocazie îți trimitem salutul nostru călduros și un dar modest din producția noastră.

Am fi fericiți dacă tu, învățătorul și conducătorul nostru, ai îmbrăca costumul țesut de mâinile noastre. Să-l porți sănătos, Vladimir Ilici, și să știi că sîntem întotdeauna alături de tine.

Muncitorii fabricii «V. I. Lenin» din Klinți,
devotați revoluției și ție.

Klinți, 3 noiembrie 1922“. — 293.

- 166 *Congresul al IV-lea al Internaționalei Comuniste* a avut loc între 5 noiembrie și 5 decembrie 1922. Deschiderea congresului a avut loc la Petrograd ; de la 9 noiembrie ședințele lui s-au ținut la Moscova. La lucrările congresului au participat reprezentanți a 58 de partide comuniste, ai altor trei partide : Partidul socialist italian, Partidul muncitoresc islandez și Partidul popular-revoluționar mongol, precum și reprezentanți a cinci organizații muncitorești : Internaționala Comunistă a Tineretului, Internaționala Sindicală Roșie, Secretariatul internațional al femeilor, Ajutorul Muncitoresc Internațional și Organizația negrilor din S.U.A. La congres au participat pentru prima oară delegați reprezentînd partidele comuniste din Japonia, Portugalia, Brazilia, precum și alte cîteva partide care au luat ființă după *Congresul al III-lea al Internaționalei Comuniste*.

Congresul al IV-lea a discutat darea de seamă a Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste, precum și următoarele probleme : cinci ani de revoluție rusă și perspectivele revoluției mondiale, ofensiva capitalului, programul Internaționalei Comuniste, sarcinile comuniștilor în sindicate, problemele Orientului și problema agrară etc.

V. I. Lenin a desfășurat o vastă muncă pentru pregătirea congresului. Aflat în fruntea biroului delegației P.C. (b) din Rusia la congres, birou în care fusese ales în ziua de 7 octombrie 1922 la plenara Comitetului Central, Lenin a condus întreaga activitate a delegației ruse, a participat activ la elaborarea principalelor hotărîri ale congresului. El și-a pregătit foarte mi-

nuțios raportul la congres, întocmind în acest scop două planuri, în limbile rusă și germană (vezi volumul de față, p. 455—463).

Mesajul de salut ce se publică mai jos a fost citit la deschiderea congresului, în ziua de 5 noiembrie 1922. Raportul „Cinci ani de revoluție rusă și perspectivele revoluției mondiale”, prezentat de Lenin în limba germană la ședința din dimineața zilei de 13 noiembrie, a constituit evenimentul central al congresului. Primind în aceeași zi stenograma descifrată în limba germană și traducerea ei în limba rusă, Lenin a scris următoarele : „*Foarte, foarte bine!!* Multe mulțumiri. Nu uitați să-l publicați în „*Pravda*”. Raportul a fost publicat în numărul din 15 noiembrie 1922 al ziarului „*Pravda*”.

Congresul al IV-lea al Internaționalei Comuniste a adoptat o rezoluție în problema rusă. În această rezoluție se sublinia că Rusia Sovietică rămîne pentru proletariatul mondial un extrem de bogat tezaur de experiență revoluționară-istorică și se acorda o înaltă apreciere noii politici economice, ca politică orientată spre construirea socialismului. Congresul a arătat că numai eforturile comune ale proletariatului mondial pot garanta revoluția proletară din Rusia împotriva pericolului unui atac din partea statelor imperialiste și al restaurării capitalismului, și a chemat pe oamenii muncii din toate țările să sprijine Rusia Sovietică, militînd sub steagul lozincilor „Jos mîinile de pe Rusia Sovietică !”, „Cerem recunoașterea juridică a Rusiei Sovietice !”, „Ajutor efectiv pentru refacerea economică a Rusiei Sovietice !”

Congresul a analizat sub toate aspectele situația și sarcinile mișcării revoluționare internaționale, a făcut bilanțul luptei clasei muncitoare din țările capitaliste în cele 18 luni care s-au scurs după Congresul al III-lea și a subliniat că tactica frontului unic, promovată de Internaționala Comunistă, s-a dovedit a fi justă. În tezele cu privire la tactica Internaționalei Comuniste s-a făcut o caracterizare pregnantă a ofensivei economice și politice a burgheziei împotriva clasei muncitoare, indicîndu-se totodată sarcinile care revin partidelor comuniste pe linia organizării unei riposte la atacul întreprins de capital, a intensificării luptei împotriva fascismului pe baza tacticii de front unic. Pornind de la tactica de front unic, congresul a lansat lozinca luptei pentru un guvern muncitoresc, considerat de el ca o eventuală formă de tranziție la dictatura proletariatului. Congresul a arătat totodată că în anumite condiții este posibilă crearea unui guvern muncitoresc și pe baze parlamentare, subliniind în mod expres că atît crearea unui astfel de guvern cît și însuși existența lui sînt indisolubil legate de lupta revoluționară împotriva burgheziei.

Examinînd situația internațională în legătură cu crearea sistemului de la Versailles, congresul a subliniat că acest sistem ascute contradicțiile dintre statele imperialiste, duce la intensificarea militarizării, la creșterea pericolului izbucnirii unui nou război mondial și a chemat partidele comuniste, și în primul rînd pe

comuniștii din Franța și Germania, să întărească solidaritatea internațională a proletariatului.

Congresul a întreprins un nou demers pentru crearea frontului unic al clasei muncitoare, adresînd Congresului de la Haga, Internaționalelor a II-a și a II^{1/2} și sindicatelor din toate țările o scrisoare deschisă în care chema la acțiuni comune împotriva ofensivei capitalului și a pericolului de război. Definind sarcinile comuniștilor în mișcarea sindicală, congresul a lansat lozinca luptei pentru unitatea mișcării sindicale, lozincă ce a stat la baza hotărîrilor Congresului al II-lea al Internaționalei Sindicale Roșii, care a avut loc la Moscova între 19 noiembrie și 2 decembrie 1922.

La discutarea problemei programului Internaționalei Comuniste, congresul a ținut seama de recomandarea lui V. I. Lenin ca acesta să nu fie adoptat în formă definitivă, deoarece trebuie pregătit mai temeinic. La 20 noiembrie, la o consfătuire a biroului delegației ruse, care s-a ținut sub conducerea lui Lenin, a fost elaborat un proiect de hotărîre în problema programului, care a stat la baza rezoluției adoptate de congres în ziua de 21 noiembrie. În această rezoluție congresul a hotărît să transmită toate proiectele de program Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste spre studiere, prelucrare amănunțită și publicare și a stabilit că toate partidele trebuie să elaboreze programe naționale proprii.

Analizînd situația mișcării de eliberare națională din țările asuprite și dependente, congresul a lansat pentru țările coloniale și semicoloniale lozinca frontului unic antiimperialist. În vederea precizării politicii partidelor comuniste în problema agrară, congresul a adoptat un concept de program agrar de acțiune al Internaționalei Comuniste. Proiectul inițial, care în esență nu făcea decît să repete rezoluția Congresului al II-lea al Internaționalei Comuniste în problema agrară și care avea unele formulări imprecise, fusese criticat de Lenin în scrisoarea sa din 25 noiembrie 1922 către membrii biroului delegației ruse (scrisoarea a fost tradusă în patru limbi și difuzată delegaților la congres). Lenin a propus ca „rezoluția nouă să fie confruntată, frază cu frază, cu textul rezoluției Congresului al II-lea“, spre a se evita orice contradicție între ele, și „să se imprime acestei rezoluții noi caracterul unui comentariu pentru cazuri concrete“. În conformitate cu indicațiile lui Lenin, proiectul a fost prelucrat și prezentat sub formă de instrucțiuni pentru aplicarea practică a rezoluției Congresului al II-lea.

Într-una din ședințele congresului a fost ascultat raportul cu privire la activitatea Ajutorului Muncitoresc Internațional. La 2 decembrie 1922, V. I. Lenin a adresat secretarului Ajutorului Muncitoresc Internațional o scrisoare cu aprecieri elogioase pentru rezultatele obținute pe linia organizării ajutorului acordat de proletariatul internațional pentru refacerea economică a Țării Sovietelor (vezi volumul de față, p. 337—338). Într-o hotărîre

specială, intitulată „Cu privire la ajutorul proletar pentru Rusia Sovietică” și adoptată la 5 decembrie 1922, congresul a cerut ca, paralel cu forța politică a proletariatului mondial, să fie mobilizată și întreaga lui forță economică în vederea acordării unui sprijin real imediat primului stat socialist din lume în opera de refacere a economiei naționale.

O atenție deosebită a acordat congresul situației din diferite secții ale Internaționalei Comuniste. În comisii speciale și în ședințe plenare a fost discutată activitatea partidelor comuniste din Franța, Spania, Italia, Cehoslovacia, Polonia, S.U.A., Iugoslavia, Danemarca și din alte țări. V. I. Lenin a acordat un mare ajutor la soluționarea unei serii de probleme legate de activitatea diferitelor secții ale Internaționalei Comuniste. În perioada pregătirilor pentru congres și în timpul lucrărilor acestuia, Lenin a avut întâlniri cu reprezentanți ai partidelor comuniste și cu alți delegați la congres, pe care i-a ajutat să elaboreze o politică și o tactică justă de acțiune revoluționară. Lenin a acordat o atenție deosebită lucrărilor comisiei italiene, în centrul căror a stat problema unificării partidului comunist și a partidului socialist din Italia. În octombrie și în noiembrie 1922, el a avut întâlniri cu A. Gramsci, N. Bombacci, A. Graziadei, A. Bordiga, care aveau păreri diferite în problema unificării. C.C. al P.C. (b) din Rusia a adresat membrilor delegației italiene o scrisoare cu privire la tactica comuniștilor italieni. Toate acestea au ajutat delegaților italieni să adopte o poziție unică la votarea rezoluției în problema italiană. La 11 decembrie 1922 Lenin a adresat lui C. Lazzari — unul dintre întemeietorii Partidului socialist italian și adept al afilierii lui la Internaționala Comunistă — o scrisoare în care, comunicându-i hotărîrea adoptată de congres cu privire la unificarea partidului, a îndemnat pe socialiștii italieni să depună „toată strădania” pentru realizarea unificării (vezi „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI, p. 517—518).

Hotărîrile adoptate de congres și de comisiile lui au ajutat partidele comuniste să-și lichideze greșelile oportuniste de dreapta și sectare-dogmatice, au contribuit la transformarea secțiilor Internaționalei Comuniste în partide marxist-leniniste de tip nou — 297.

- 167 Lenin se referă la articolul său „Despre «stîngismul» copilăros și despre spiritul mic-burghez” (vezi Opere complete, vol. 36, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 297—331). — 301.
- 168 Expresia „de două ori doi fac o lumînare de stearină” îi aparține lui Pigasov, personaj din romanul „Rudin” de Turgheniev, caracterizat prin atitudinea sa de misogin. Contestînd că femeia e capabilă de a gîndi strict logic, Pigasov declară: „Un bărbat poate să spună, de exemplu, că de două ori doi nu fac patru ci fac cinci sau trei și jumătate, pe cînd o femeie va spunc că de două ori doi fac o lumînare de stearină”. — 313.

- 169 V. I. Lenin se referă la tezele intitulate „Structura organizatorică, metodele de acțiune și conținutul activității partidelor comuniste“, care au fost adoptate de Congresul al III-lea al Internaționalei Comuniste. — 314.
- 170 Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia a adoptat la 16 noiembrie 1922 o hotărîre care prevedea că în cursul lunii ianuarie 1923 efectivele armatei vor fi reduse de la 800 000 la 600 000 de oameni. Plenara din 18 decembrie 1922 a C.C. al P.C. (b) din Rusia a confirmat această hotărîre a Biroului Politic, arătînd totodată că reducerea efectivelor armatei trebuie să fie compensată printr-o îmbunătățire a tehnicii militare și recomandînd în acest scop ca C.C.P. să găsească mijloace pentru refacerea urgentă a uzinelor militare. Plenara a recomandat ca, în numele celui de-al VIII-lea Congres general al Sovietelor din Rusia, sa se adreseze tuturor popoarelor un apel în care să se sublinieze din nou că R.S.F.S.R. năzuiește spre realizarea dezarmării generale și să se ceară popoarelor să înfrîngă împotrivirea pe care această propunere a Țării Sovietelor o întîmpină din partea celorlalte state.

Al X-lea Congres general al Sovietelor din Rusia a confirmat din nou și în mod solemn, în numele a milioane de oameni ai muncii, voința sa de pace și de muncă pașnică. „În fața pericolului unor noi războaie, în fața turbatei curse a înarmărilor pe care au inițiat-o guvernele capitaliste, în fața infamiei tratatului de la Versailles și a mașinațiilor colonialiste ale statelor burgheze — se spunea în apelul adoptat de congres —, muncitorii și țărani din R.S.F.S.R. își ridică iarăși glasul spre a preveni popoarele asupra primejdiilor ce le amenință.

Oameni ai muncii din lumea întregă ! Voi toți care nu doriți decît să fiți lăsați să munciți în pace, uniți-vă eforturile cu cele ale Rusiei Sovietice, pentru a asigura pacea, pentru a feri omenirea de noi și monstruoase războaie de exterminare !...

Al X-lea Congres al Sovietelor, confirmînd în mod solemn politica sa de pace, cheamă pe toți să sprijine această politică, cheamă toate popoarele să ceară guvernelor lor pace. Cauza păcii se află în mâinile popoarelor. Pentru preîntîmpinarea pericolului unor noi războaie este nevoie de unirea eforturilor tuturor oamenilor muncii din lumea întregă. Omenirii ruinate, înfometate și istovite de chinuri și de suferințe, trebuie să i se asigure cu orice preț pacea“. — 317.

- 171 *Colonia rusă din Statele Unite ale Americii*, care în deceniul al 3-lea al secolului nostru număra, după calcule aproximative, circa trei milioane de oameni, se compunea în majoritate din emigranți care, din motive politice, economice și religioase, părăsiseră Rusia înainte de revoluție ; elementele burgheze, nobiliare și intelectuale care fugiseră din Rusia după Revoluția Socialistă din Octombrie formau o infimă parte a acestei colonii. Deosebirea în ce privește situația economică și socială a acestor grupuri, precum și deosebirea de atitudine față de Rusia Sovietică

au dus la împărțirea coloniei ruse în două tabere adverse. Dintr-o tabără făceau parte Asociația prietenilor Rusiei Sovietice (secția rusă), Asociația pentru acordare de ajutor tehnic Rusiei Sovietice, secțiile ruse ale sindicatelor din S.U.A., Conferința unită a diferitelor asociații ruse de ajutor reciproc și alte organizații muncitorești progresiste, în jurul cărora s-a grupat majoritatea coloniștilor. Tabăra cealaltă era o coaliție de organizații mic-burgheze și monarhiste ruse care se grupaseră în jurul ziarului antisovietic „Novoe Russkoe Slovo“.

Scrisoarea lui V. I. Lenin era adresată acelei părți a coloniei ruse care se grupase în jurul organizațiilor situate pe o poziție de prietenie față de Rusia Sovietică. — 318.

- 172 *Expoziția agricolă generală din Rusia* urma să se deschidă, potrivit hotărârii celui de-al IX-lea Congres general al Sovietelor din Rusia, în toamna anului 1922. Dată fiind însă amploarea lucrărilor necesitate de organizarea expoziției și de lichidarea urmărilor secetei, deschiderea ei a fost amînată pentru 1923. O mare însemnătate se acorda secției externe a expoziției, la care s-au declarat dispuși să participe întreprinzători dintr-o serie de țări străine. Presa sublinia că expoziția „trebuie să aibă nu numai un caracter rusesc, ci într-un anumit sens și unul internațional“, „să aibă nu numai o însemnătate internă, ci și una internațională“. Probabil că în legătură cu aceasta a scris V. I. Lenin, la 6 octombrie 1922, următorul mesaj de salut: „Expoziției agricole internaționale de la Moscova. Vă urez mult succes; rog insistent să fiu scuzat pentru laconismul scrisorii și pentru graba în care am scris-o. V. Ulianov (Lenin)“ (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.). Acest mesaj de salut nu a fost expedit; în locul lui, Lenin a scris și expedit Comitetului general al expoziției documentul de față.

Deschiderea primei expoziții agricole și de produse meșteșugărești din U.R.S.S. a avut loc la Moscova în ziua de 19 august 1923. V. I. Lenin a arătat un mare interes acestei expoziții. Deși grav bolnav, la 19 octombrie, în cursul ultimei sale vizite la Moscova, el a parcurs în automobil teritoriul expoziției. — 320.

- 173 „Clarté“ — grup de scriitori și oameni de cultură progresiști organizat de H. Barbusse în 1919 pe baza „Asociației republicane a foștilor combatanți“ și a unor asociații similare dintr-o serie de țări, grupate laolaltă în „Internaționala foștilor combatanți“, a cărei lozincă principală a fost: „război războiului“. Din grupul „Clarté“ au făcut parte aderenții Internaționalei a III-a H. Barbusse, A. France, P. Vaillant-Couturier și scriitorii pacifiști R. Rolland, S. Zweig, H. Wells, T. Hardy, U. Sinclair, J. Romain și alții. Grupul a editat o revistă lunară cu același titlu (a apărut la Paris din octombrie 1919 pînă-n ianuarie 1928), revistă care în primii ani s-a bucurat de succes atît în Franța cît și în străinătate. Dar din cauza divergențelor ideologice dinăuntrul grupului și a slăbiciunii lui organizatorice, el n-a putut să devină

o mare organizație și să exercite o înrîurire considerabilă. Curînd după plecarea lui Barbusse (în aprilie 1924) din postul de redactor al revistei „Clarté”, aceasta și-a pierdut caracterul progresist; în 1928 ea și-a încetat apariția, iar grupul s-a destrămat.

În biblioteca personală a lui V. I. Lenin, la Kremlin, se păstrează manifestul grupului, întocmit de H. Barbusse — cartea „O rază în întuneric. Ce vrea grupul «Clarté»” —, cu dedicația: „Lui Lenin, primul care a scris marile legi nescrise, omagiu fierbinte. Henri Barbusse”. — 321.

- 474 *Plenara Sovietului din Moscova*, care se întrunise laolaltă cu plenarele tuturor Sovietelor raionale din Moscova în sala Teatrului mare, a ascultat raportul de activitate al prezidiului Sovietului din Moscova și al comitetului său executiv, în preajma noilor alegeri pentru Sovietul orășenesc și pentru Sovietele raionale. V. I. Lenin a venit la ședință după epuizarea problemelor de pe ordinea de zi. „Apariția pe scena a tov. Lenin — scria „Pravda” într-o scurtă notă informativă — a fost întâmpinată cu urale și cu aplauze îndelungate, care s-au transformat în puternice ovații, acoperind aproape de desăvîrșire acordurile nu mai puțin puternice ale «Internaționalei», executată de orchestra... Ovațiile au continuat tot timpul cît a durat tripla executare a «Internaționalei». Tov. Lenin încearcă sa-și înceapă cuvîntarea, dar este mereu întrerupt de strigăte entuziaste ce se aud din toate părțile: «Trăiască conducătorul revoluției mondiale!», «Trăiască tovarășul Lenin!»”. Deși slăbit de boală, își amintesc participanții la plenară, Vladimir Ilici a vorbit cu mult elan. Cuvîntarea sa a fost „deosebit de optimistă și însuflețitoare” (vezi Amintiri despre V. I. Lenin, partea a 2-a, București, Editura politică, 1958, p. 522).

Aceasta a fost ultima manifestare publică a lui V. I. Lenin. — 322.

- 175 V. I. Lenin se referă la hotărîrea din 14 noiembrie 1922 a Adunării Populare a Republicii Extremului Orient privind unirea acesteia din urmă cu R.S.F.S.R., hotărîre a cărei adoptare a fost anunțată la 15 noiembrie 1922. Textul complet al hotărîrii a fost publicat în presă la 21 noiembrie 1922, a doua zi după ce Lenin și-a rostit cuvîntarea de față. — 323.
- 176 La sfîrșitul lunii octombrie — începutul lunii noiembrie 1922 au apărut la rubrica „Discuții” a ziarului „Pravda” cîteva articole consacrate încheierii acordului cu L. Urquhart. Discuția fusese organizată la propunerea lui V. I. Lenin. În scrisoarea sa din 30 octombrie 1922 către G. L. Peatakov și M. I. Frumkin, Lenin scria: „Telegrama primită cu privire la întrevvedereea dintre tov. Krasin și împuternicitul lui Urquhart ne obligă să accelerăm publicarea articolelor consacrate acestei probleme. De aceea, vă rog să publicați chiar mîine în «Pravda» articolul lui Peatakov, menționînd că se publică ca material de discuție. Poimîine trebuie publicat articolul lui Frumkin sau al altcuiva, la alegerea

acestui" (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.). — 327.

- 177 *Al V-lea Congres general al Sindicatului lucrătorilor din aparatul de stat* a avut loc la Moscova între 16 și 21 noiembrie 1922. La congres au participat 201 delegați. Printr-un vot al Congresului al VI-lea al Sindicatului lucrătorilor din aparatul de stat din gubernia Tver, V. I. Lenin a fost ales delegat de onoare la cel de-al V-lea Congres general, care, la rîndul său, l-a ales președinte de onoare și i-a adresat un mesaj de salut. Congresul a discutat următoarele probleme: darea de seamă a C.C. al sindicatului, sarcinile imediate ale sindicatului, probleme organizatorice, lucrările de stabilire a tarifelor de salarizare și altele. Mesajul de salut al lui Lenin, primit după încheierea lucrărilor congresului, a fost citit la 24 noiembrie 1922 în prima ședință a noului prezidiu al Comitetului central al Sindicatului lucrătorilor din aparatul de stat. Sarcinile trasate de Lenin, precum și recomandarea sa ca problema aparatului de stat să formeze obiectul unei dezbateri speciale au stat la baza pregătirii și a tuturor lucrărilor Congresului al VI-lea al lucrătorilor de stat din Rusia, în ziua deschiderii căruia, la 21 decembrie 1922, mesajul de salut al lui Lenin a fost citit în fața delegaților. — 332.
- 178 Scrisoarea lui V. I. Lenin a fost trimisă membrilor Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, cu rugămintea de a se pronunța asupra propunerii privind reducerea programului de reparații navale. — 333.
- 179 Este vorba de comisia numită de C.C. al P.C. (b) din Rusia în vederea examinării planului anual de construcții navale și de lucrări de fortificații. — 333.
- 180 Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, discutînd în ședința sa din 30 noiembrie 1922 programul de reparații navale, a hotărît ca suma totală a alocațiilor pentru reparații navale să fie redusă la 8 000 000 de ruble. La propunerea lui V. I. Lenin, fondurile economisite au fost alocate Comisariatului poporului pentru învățămîntul public (vezi volumul de față, p. 348). — 334.
- 181 Este vorba de următoarea obiecție formulată de Troțki pe scrisoarea adresată de Lenin la 25 noiembrie 1922 membrilor Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia și trimisă lor spre a se pronunța asupra ei: „Nu pot considera drept justă o asemenea metodă de reducere «din ochi»“. — 334.
- 182 La votarea propunerii lui V. I. Lenin formulată în scrisoarea precedentă, L. B. Kamenev s-a pronunțat pentru aprobarea sumei de 10 000 000 de ruble, motivîndu-și votul prin aceea că „comenzile au și fost trimise“ uzinelor. — 335.
- 183 *Al IV-lea Congres general al Sindicatului lucrătorilor din învățămînt* s-a ținut la Moscova între 21 și 26 noiembrie 1922. La congres au participat 183 de delegați. În centrul atenției con-

gresului a stat problema educației politice a lucrătorilor din învățământ. În mesajul de salut adresat de C.C. al P.C. (b) din Rusia delegaților congresului se spunea: „Pentru lucrătorii din învățământ, vremea ezitărilor și a alegerii drumului a luat sfârșit; se face unanim simțită necesitatea unei linii comuniste ferme atât în învățământul propriu-zis, cât și în pregătirea lucrătorilor din învățământ...” Examinând problemele muncii cultural-educative și ale învățământului public, congresul a chemat pe lucrătorii din învățământ să-și mobilizeze toate forțele pentru a rezolva cu succes problemele ce le stau în față, pentru a învinge greutățile existente în munca lor, și a subliniat că victoria pe frontul cultural „e, de asemenea, posibilă numai sub conducerea P.C. din Rusia, așa cum numai sub conducerea lui a fost posibilă victoria pe fronturile războiului”.

Congresul l-a ales pe Lenin președinte de onoare și i-a trimis un mesaj de salut „în numele armatei de 500 000 de lucrători din învățământ”. Scrisoarea de răspuns a lui Lenin a fost citită în ședința din dimineața zilei de 26 noiembrie 1922, în aplauzele furtunoase ale delegaților. — 336.

- 184 *Ajutorul Muncitoresc Internațional (A.M.I.)* — organizație de masă de solidaritate proletară a clasei muncitoare internaționale cu oamenii muncii din Rusia Sovietică. A luat ființă la Conferința internațională din septembrie 1921 a comitetelor pentru ajutorarea populației înfometate din Rusia Sovietică, care fuseseră create într-o serie de țări în vederea coordonării acestui ajutor pe plan internațional. Înființarea Ajutorului Muncitoresc Internațional a fost răspunsul dat de muncitorii înaintași din toate țările la apelul pe care V. I. Lenin l-a adresat proletariatului internațional la 2 august 1921 (vezi Opere complete, vol. 44, București, Editura politică, 1967, ed. a doua, p. 73—74).

Ajutorul Muncitoresc Internațional trimitea în Rusia alimente și medicamente, ajuta la crearea căminelor de copii etc. În cursul anilor 1921—1922 a strâns peste 5 000 000 de ruble-aur. În același timp, A.M.I. sprijinea crearea unor asociații de prieteni ai Rusiei Sovietice în străinătate, emigrarea în Rusia Sovietică a unor grupuri de muncitori străini și crearea de către ei a unor întreprinderi industriale și agricole în scopul de a ajuta poporul sovietic în opera de refacere a economiei naționale. Ajutorul Muncitoresc Internațional a lansat un împrumut internațional, garantat de C.C.P. al R.S.F.S.R. El a desfășurat o largă activitate editorială și a difuzat în străinătate filme despre viața din Rusia Sovietică.

Scrisoarea lui V. I. Lenin către Ajutorul Muncitoresc Internațional a devenit pentru acesta din urmă un program de activitate pe linia ajutorării Republicii sovietice.

Curînd după aceasta, sarcinile și funcțiile A.M.I. au luat o amploare mai mare. Ajutorul Muncitoresc Internațional a început să acorde, de asemenea, sprijin material și moral muncitorilor din toate țările în timpul grevelor și lock-out-urilor, precum și copiilor de oameni ai muncii și femeilor muncitoare, invalizilor etc.

În fruntea Ajutorului Muncitoresc Internațional se afla un Comitet Central, care se alegea la congresul internațional al reprezentanților tuturor organizațiilor A.M.I. În unele țări existau secții A.M.I. din care, pe lângă persoane fizice, făceau parte în mod colectiv diferite organizații muncitorești (sindicate, cooperative etc.). — 337.

- 185 Congresul al III-lea al Internaționalei Comuniste a Tineretului a avut loc la Moscova între 4 și 16 decembrie 1922. La congres au participat 121 de delegați din partea a 38 de organizații de tineret din diverse țări. Congresul a discutat sarcinile care stau în fața mișcării de tineret : sprijinirea partidelor comuniste în lupta împotriva fascismului, lupta împotriva pericolului de război, transformarea uniunilor tineretului comunist în organizații de masă ale tineretului muncitoresc și promovarea tacticii de front unic, ridicarea nivelului muncii cultural-educative și teoretice a uniunilor tineretului comunist și altele. Într-o rezoluție specială, congresul s-a declarat solidar cu toate hotărârile adoptate de Congresul al IV-lea al Internaționalei Comuniste. Congresul a adoptat în principiu proiectul noului program, propus de Comitetul Executiv al Internaționalei Comuniste a Tineretului, și a recomandat ca acesta să fie amplu dezbătut în toate uniunile de tineret.

Mesajul de salut al lui V. I. Lenin a fost citit, în aplauzele furtunoase ale asistenței, în ziua deschiderii congresului, care a avut loc în sala Teatrului mare în prezența a peste 2 000 de delegați ai tineretului muncitoresc din Moscova. În aceeași zi congresul i-a adresat lui Lenin o scrisoare de răspuns în care, în numele tineretului comunist, se angaja să-și consacre toate forțele luptei pentru cucerirea „marii majorități a tineretului muncitoresc pentru cauza revoluției sociale“. — 339.

- 186 La Haga a avut loc, între 10 și 15 decembrie 1922, Congresul internațional al păcii, convocat de Internaționala sindicală de la Amsterdam, sub presiunea maselor muncitorești, care se ridicaseră la luptă împotriva pericolului unui nou război mondial.

V. I. Lenin atribuia o mare însemnătate activității delegației sovietice la congres. La propunerea lui a fost creată o comisie specială formată din membri ai Biroului Politic, care, împreună cu delegații, urma să discute toate problemele legate de congres. Neavând posibilitatea să participe la ședința acestei comisii, care a avut loc la 4 decembrie, Lenin și-a expus în scris punctul de vedere și a trimis comisiei respectivele însemnări. După aceste indicații ale lui Vladimir Ilici s-a călăuzit delegația sovietică în activitatea desfășurată la Congresul de la Haga.

La acest congres au participat circa 630 de delegați, reprezentând exclusiv organizații din țările Europei. O mare parte din delegați era formată din lideri ai partidelor social-democrate, ai sindicatelor galbene și ai uniunilor cooperatiste reformiste. Un loc considerabil au ocupat la congres reprezentanții asociațiilor pacifiste burgheze. Organizațiile revoluționare internaționale — In-

ternaționala Comunistă, Internaționala sindicală, precum și reprezentanții țărilor asuprite din Asia și Africa — nu fuseseră invitați la congres. Printre delegați au fost numai zece comuniști, toți din partea sindicatelor sovietice.

Pentru a slăbi delegația rusă și pentru a împiedica pe delegații comuniști să desfășoare o activitate amplă, organizatorii congresului au obținut din partea guvernului olandez vize de intrare numai pentru trei delegați din Rusia Sovietică — K. B. Radek, F. A. Roțștein și S. A. Lozovski. Șase dintre delegații ruși au reușit să vină la congres numai la ultimele două ședințe, ceea ce înseamnă că, în fond, nu au putut participa la lucrările congresului.

Componența congresului a determinat cu anticipație caracterul lucrărilor lui, care au avut o orientare net anticomunistă. Chiar în prima ședință au fost respinse cererile delegaților sovietici de a se vota o moțiune de protest împotriva guvernului Olandei pentru faptul că a refuzat să acorde vize de intrare unora dintre delegații sovietici, de a se înscrie pe ordinea de zi problema neadmiterii la congres a Internaționalei Sindicale Roșii, de a se acorda delegaților sovietici posibilitatea de a prezenta corapoarte la o serie de probleme importante.

În pofida piedicilor ce i se puneau, delegația sovietică a știut să folosească tribuna congresului pentru a arăta în fața lumii întregi, peste capul diriguitorilor lui, care este atitudinea proletariatului revoluționar față de războiul imperialist. Combatând sterilele proiecte de rezoluții pacifiste care au fost prezentate la congres de inițiatorii lui, delegații sovietici au dezvăluit în chip convingător toată inconsistența lor practică. Delegația sindicală sovietică a supus congresului spre examinare un program alcătuit din 14 puncte. Textul programului, tipărit în limbile franceză, germană și engleză, a fost transmis biroului congresului și tuturor comisiilor lui, fiind de asemenea difuzat tuturor delegaților la congres și trimis la toate ziarele. Programul chema la luptă energetică, de masă pentru anularea tratatului de la Versailles, pentru demascarea tuturor comploturilor imperialismului internațional și publicarea tratatelor secrete, împotriva politicii agresive a puterilor imperialiste care acționează sub steagul Ligii Națiunilor, împotriva aservirii maselor muncitoare din Germania, Austria, Bulgaria și din alte țări prin intermediul reparațiilor, pentru evacuarea imediată a trupelor aliate din regiunile ocupate ale Germaniei și din toate țările, regiunile și teritoriile (Orientul Apropiat și Extremul Orient, Africa etc.) „ocupate în virtutea unor mandate ale Ligii Națiunilor, adică pe baza dreptului celui mai tare”. Majoritatea oportunistă a congresului a respins acest program.

Rezoluțiile adoptate de congres au fost atât de departe de scopurile puse în legătură cu convocarea acestui „congres al păcii”, încât delegația sovietică a refuzat să prezinte vreun amendament la ele. În aceste rezoluții nu se spunea nimic despre capitalism ca principală cauză a războiului, nu se pomenea de necesitatea

de a duce de pe poziții de clasă lupta împotriva războiului, de organizarea unui front muncitoresc unic împotriva războiului. — 340.

187 Zezi și volumul de față, p. 60—61, 162—171, 350—352, 354—355. — 345.

188 Este vorba de lista cuprinsă în proiectul de „Hotărâre în legătură cu munca vicepreședinților (a vicepreședinților C.C.P. și C.M.A.)“ (vezi volumul de față, p. 170—171). — 345.

189 Aceste amintiri au fost scrise de V. I. Lenin, la rugămintea Comisiei de istoria partidului, pentru o culegere consacrată activității revoluționare a lui N. E. Fedoseev (vezi cartea de „Fedoseev Nikolai Evgrafovici. Unul dintre pionierii marxismului revoluționar în Rusia (culegere de amintiri)“. Moscova—Petrograd, 1923). Titlul pentru amintirile lui Lenin a fost sugerat de A. I. Ulianova-Elizarova; tot ea a propus unele mici modificări redacționale în text. Pe scrisoarea adresată lui Vladimir Ilici și în care ea făcea aceste propuneri, scrisoare ce se păstrează la Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S., figurează următoarea însemnare făcută de Lenin: „N-am nimic împotriva“.

Correspondența dintre Lenin și Fedoseev, despre care pomeneste Vladimir Ilici în amintirile sale, nu a fost găsită. — 346.

190 „Eliberarea muncii“ — primul grup marxist rus, întemeiat de G. V. Plehanov în 1883 în Elveția. Acest grup a desfășurat o vastă muncă de propagare a marxismului în Rusia. Cele două proiecte de program al social-democraților ruși (1883 și 1885), scrise de Plehanov și publicate de grupul „Eliberarea muncii“, au constituit un pas important în direcția pregătirii și creării unui partid social-democrat în Rusia. Dar acest grup n-a avut legături cu mișcarea muncitorească practică din Rusia. V. I. Lenin a arătat că grupul „Eliberarea muncii“ „a pus doar bazele teoretice ale social-democrației și a făcut primul pas în întîmpinarea mișcării muncitorești“ (Opere complete, vol. 25, București, Editura politică, 1967, ed. a doua, p. 139). Membrii acestui grup au avut greșeli serioase: ei supraapreciau rolul burgheziei liberale și subapreciau rolul revoluționar al țărănimii. Aceste greșeli au constituit germenele viitoarelor concepții menșevice ale lui Plehanov și ale altor membri ai acestui grup (P. B. Akselrod, L. G. Deutsch, V. I. Zsulici).

La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., care a avut loc în august 1903, grupul „Eliberarea muncii“ a declarat că se autodizolvă. — 346.

191 „Russkoe Bogatstvo“ — revistă lunară care a apărut la Petersburg din 1876 pînă în 1918; la începutul ultimului deceniu al secolului al XIX-lea a trecut în mâinile narodnicilor liberali în frunte cu N. K. Mihailovski. În jurul revistei „Russkoe Bogatstvo“ s-au grupat publiciști care ulterior au devenit membri

marcanți ai partidului eserilor, ai partidului „socialiștilor-populiști” și ai grupurilor de trudovici din Dumele de stat. În 1906 revista a devenit organul de presă al partidului socialist-populist, de orientare semicadetă.

În articolul intitulat „Literatura și viața”, publicat în nr. 1 din 1894 al revistei „Russkoe Bogatstvo”, Mihailovski, în dorința de a-i discredita pe marxiștii ruși, a reprodus câteva extrase tendențioase alese dintr-o scrisoare pe care i-o adresase N. E. Fedoseev.

Scrisorile lui Fedoseev către Mihailovski au fost mult timp considerate pierdute. În noiembrie 1921, Lenin, la rugămintea de a indica cine este autorul broșurii „Două scrisori către N. K. Mihailovski”, 1894, a răspuns: „S-ar putea ca ea să fi fost scrisă de defunctul Fedoseev. Îmi aduc aminte că pe vremea aceea am auzit de corespondența lui (și a micului său grup) cu Mihailovski. N-am auzit să fi apărut în presă. Dar nu pot spune nimic precis” („Culegeri din Lenin”, vol. XXIII, p. 320). Scrisorile lui Fedoseev către Mihailovski au fost publicate în întregime abia în 1933, în nr. 1 al revistei „Proletarskaia Revoliuția”. — 346.

192 V. I. Lenin venise la Vladimir pentru a se întâlni cu N. E. Fedoseev la începutul lunii octombrie 1893. — 347.

193 Propunerea lui V. I. Lenin a fost inclusă în hotărârea Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia din 7 decembrie 1922 la raportul Comisiei de stat a aprovizionării. Consiliului Comisariilor Poporului i s-a recomandat să aloce Comisariatului poporului pentru învățământul public 2 000 000 de ruble-aur din fondurile economisite la programul de reparații navale (vezi volumul de față, p. 333). — 348.

194 În colțul stâng de sus al primei pagini a manuscrisului de față, V. I. Lenin a scris: „Se va bate de urgență în 5 exemplare”. Pe două din exemplarele dactilografiate ale acestui document, care se păstrează la Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S., figurează următoarele însemnări: pe unul — „Tov. Lenin”, iar pe celălalt — „Tov. Țiurupa”. — 350.

195 Al VII-lea Congres general al Sovietelor din Ucraina a avut loc la Harkov între 10 și 14 decembrie 1922. V. I. Lenin a fost ales membru de onoare al prezidiului congresului. Mesajul de salut al lui Lenin a fost citit în ziua deschiderii congresului; în aceeași zi, congresul i-a trimis o scrisoare de răspuns. Congresul a sprijinit ideea lui Lenin cu privire la unirea de bunăvoie a republicilor sovietice suverane într-un stat unional unitar — Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste, adoptând în acest sens o hotărâre la raportul prezentat de M. V. Frunze. La 14 decembrie 1922, cel de-al VII-lea Congres general al Sovietelor din Ucraina i-a telegrafiat lui Lenin: „Chiar acum, Congresul general al Sovietelor din Ucraina a adoptat în unanimitate, în sunetele «Inter-

naționalei», o rezoluție cu privire la crearea imediată a unei noi uniuni statale sub denumirea de «Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste»... Salutînd în persoana dv. pe conducătorul său ideologic, congresul își exprimă speranța să vă vadă, în viitorul cel mai apropiat, și în postul de conducător al guvernului sovietic unional».

Călăuzindu-se după indicațiile lui Lenin, congresul a acordat o deosebită atenție și problemelor construcției de stat, politicii financiare, redresării industriei și agriculturii. Congresul l-a ales pe Lenin membru de onoare al C.E.C. al Sovietelor din Ucraina. — 353.

- 196 În dimineața zilei de 13 decembrie, Lenin a avut două crize. Medicii i-au prescris odihnă completă. „Le-a fost foarte greu medicilor — scria mai tîrziu M. I. Ulianova — să-l convingă pe Vladimir Ilici să renunțe complet la lucru și să plece din oraș. Pentru moment i s-a indicat lui Vladimir Ilici să renunțe la plimbări și să stea mai mult culcat. În cele din urmă, Vladimir Ilici a consimțit să plece și a spus că «chiar de azi va începe să rezolve chestiunile nesoluționate»».

Începînd din ziua aceea, Lenin a lucrat în apartamentul său cîteva zile în șir, dînd scrisori și dînd diferite dispoziții, în dorința de a nu lăsa nerezolvate chestiunile mai importante. — 354.

- 197 Este vorba de propunerea lui A. I. Rîkov ca primirile în audiență la V. I. Lenin să se facă, de regulă, după o prealabilă selecționare a solicitatorilor de către vicepreședinții C.C.P. sau C.M.A. sau de către un secretar al C.C. al P.C. (b) din Rusia. — 354.
- 198 În scrisoarea de față este vorba de repartizarea muncii între vicepreședinții C.C.P. și C.M.A., așa cum au propus-o la 12 decembrie 1922 A. D. Tiurupa, L. B. Kamenev și A. I. Rîkov. Vezi în volumul de față, p. 345 și 350—352, propunerea lui V. I. Lenin din 4 decembrie 1922 cu privire la repartizarea muncii între vicepreședinții C.C.P. și C.M.A., precum și propunerile lui cu privire la sistemul de lucru al vicepreședinților și al președintelui C.C.P. — 354.
- 199 Potrivit unei hotărîri din 16 octombrie 1922 a Comitetului Central (vezi adnotarea 137), problema monopolului comerțului exterior urma să fie repusă în discuție la plenara Comitetului Central al partidului care a fost fixată pentru 15 decembrie (iar ulterior amînată pentru 18 decembrie).

V. I. Lenin a desfășurat o vastă muncă pregătitoare în vederea acestei plenary: a organizat strîngerea de materiale privind situația comerțului exterior și a desemnat o comisie pentru studierea lor; la propunerea lui a fost cercetată activitatea reprezentanțelor comerciale din străinătate ale R.S.F.S.R.; el a stat de vorbă cu membri ai C.C., cu lucrători cu muncă de răspundere în sectorul economic, pe linie de partid și de stat; a scris o serie întregă de scrisori, căutînd să-i convingă pe tovarășii

nedeceși de necesitatea menținerii monopolului comerțului exterior ; s-a înțeles cu adepții punctului său de vedere să ia cuvîntul la plenară. „Voi lupta la plenară pentru monopol“, scria el într-una din scrisorile sale.

Între timp însă boala lui Lenin s-a agravat, iar la 13 decembrie medicii i-au interzis să lucreze. Nemaiputînd participa la lucrările plenarei, el i-a adresat în aceeași zi scrisoarea de față, în care a examinat și infirmat argumentele invocate de Buharin împotriva monopolului comerțului exterior în scrisoarea lui din 15 octombrie 1922 către Comitetul Central. Scrisoarea de față a fost trimisă lui I. V. Stalin, precum și lui L. D. Troțki și V. A. Avanesov. În biletul cu care această scrisoare i-a fost trimisă lui Avanesov, care împărtășea punctul de vedere al menținerii monopolului comerțului exterior, Lenin l-a rugat să se gîndească bine ce s-ar mai putea adăuga la scrisoarea cu privire la monopolul comerțului exterior și „cum ar trebui organizată lupta“. Recomandîndu-i lui Troțki să ia cuvîntul la plenară în apărarea „punctului de vedere că menținerea și întărirea monopolului comerțului exterior sînt imperios necesare“, Lenin a subliniat că „în această problemă nu se poate ceda“.

Scrisorile lui Lenin, discuțiile avute cu el și aprofundarea materialelor referitoare la această problemă au convins pe membrii C.C. de necesitatea menținerii monopolului comerțului exterior. Și-a schimbat poziția și Stalin. La 15 decembrie 1922, el a scris membrilor C.C. : „Date fiind noile materiale ce s-au acumulat în ultimele două luni,... materiale care pledează pentru menținerea monopolului comerțului exterior, consider de datoria mea să declar că-mi retrag obiecțiile împotriva monopolului comerțului exterior, pe care acum două luni le-am comunicat în scris membrilor Comitetului Central“ (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.). Lenin a subliniat cu satisfacție că o parte din membrii C.C. care la plenara din octombrie votaseră împotriva monopolului comerțului exterior „și-au schimbat deja părerea“ (vezi volumul de față, p. 362).

Lenin a fost categoric împotriva oricărei tărăgănări a rezolvării problemei monopolului comerțului exterior la plenara C.C. „Dacă există temeri că această problemă mă frămîntă și poate chiar să influențeze în rău starea sănătății mele — scria Vladimir Ilici —, trebuie să spun că ele sînt lipsite de orice temei, căci de zece mii de ori mai mult mă frămîntă o tărăgănare care răpește orice stabilitate politică noastră într-una din problemele fundamentale“. Pronunțîndu-se categoric pentru discutarea problemei monopolului comerțului exterior la apropiata plenară, cu toate că el nu va putea participa la lucrările ei, Lenin sublinia în scrisoarea sa din 15 decembrie către I. V. Stalin : „...Pe viitor orice oscilări în această problemă atît de importantă sînt absolut inadmisibile, întrucît ar zădărnici orice activitate“ (vezi volumul de față, p. 362). În ajunul plenarei, Lenin l-a rugat pe E. Iaroslavski să-și noteze conținutul cuvîntărilor pe care le vor

roști la plenară Buharin și Peatakov, amândoi adversari ai monopolului, și, dacă e posibil, și ale altora (vezi volumul de față, p. 500).

Plenara din decembrie a Comitetului Central a adoptat în unanimitate o hotărâre prin care a anulat hotărârea plenarei precedente, din octombrie, și a confirmat „necesitatea absolută de a menține și întări pe plan organizatoric monopolul comerțului exterior”. Și totuși, Lenin considera problema monopolului comerțului exterior atât de importantă, încât a propus ca asupra ei să fie informată fracțiunea comunistă a celui de-al X-lea Congres general al Sovietelor din Rusia, care urma să aibă loc curînd, iar apoi întreaga problemă să fie pusă în discuția celui de-al XII-lea Congres ordinar al partidului.

Conform indicației lui Lenin, problema monopolului comerțului exterior a fost discutată la Congresul al XII-lea al partidului, care a avut loc între 17 și 25 aprilie 1923. În rezoluția adoptată de congres la raportul de activitate al C.C. al P.C. (b) din Rusia se spunea: „Congresul confirmă categoric inadmisibilitatea oricărei știrbiri a monopolului comerțului exterior, inadmisibilitatea oricărei încercări de a-l eluda și a oricăror ezități în aplicarea lui și recomandă noului Comitet Central să ia măsuri sistematice pentru întărirea și dezvoltarea monopolului comerțului exterior” („Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.”, partea I, București, E.P.L.P. 1954, p. 703). — 356.

- 200 *Liber-schimbism* — politică economică a burgheziei industriale caracterizată prin revendicarea libertății comerțului și a nemixțiunii statului în viața economică a țării. În secolul al XIX-lea, lozincă libertății comerțului a fost larg folosită de liber-schimbistii englezi ca mijloc de demagogie socială. În dorința de a atrage de partea lor largi mase muncitorești în lupta împotriva marilor latifundiari, ei afirmău că libertatea comerțului va îmbunătăți situația materială a oamenilor muncii. K. Marx a demonstrat toată inconsistența acestor afirmații, care provine din faptul că „liber-schimbistul vulgaris soarbe concepțiile, noțiunile și etalonul tuturor raționamentelor asupra societății în care domnesc capitalul și munca salariată” exclusiv din „sfera circulației simple, adică a schimbului de mărfuri” (K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 23, București, Editura politică, 1966, p. 189). — 358.
- 201 Este vorba de plecarea lui Lenin la Gorki, recomandată de medici în legătură cu înrăutățirea stării sănătății sale. — 361.
- 202 V. I. Lenin se referă la cel de-al X-lea Congres general al Sovietelor din Rusia. — 361.
- 203 Vezi în volumul de față, p. 464—465, planul cuvîntării lui V. I. Lenin la cel de-al X-lea Congres general al Sovietelor din Rusia. Pregătindu-se să ia cuvîntul la congres, încă din noiem-

brie 1922, cu mult înainte de deschiderea acestuia, Lenin a început să adune materialele necesare, cerînd să i se aducă cărți, extrase din ziare, spicuiind din raportul lui V. P. Miliutin, vicepreședinte al C.E.S., date cu privire la situația comerțului, a finanțelor și a industriei, cerîndu-i în scris lui I. I. Hodorovski să-i trimită date cu privire la patronajul celulelor orășenești ale P.C. (b) din Rusia asupra celor sătești și al celulelor sătești asupra celor orășenești. Din planul întocmit pentru cuvîntarea pe care își propunea s-o rostească la congres se vede că Lenin intenționa să abordeze în această cuvîntare o serie de probleme de care s-a ocupat mai tîrziu în ultimele lui articole. — 361.

- 204 În răutățirea stării sănătății nu i-a permis lui V. I. Lenin să participe la lucrările celui de-al X-lea Congres general al Sovietelor din Rusia. În seara zilei de 16 decembrie, N. K. Krupskaja a rugat-o pe secretara de serviciu „ca, în numele lui Vladimir Ilici, să i se comunice lui Stalin că Vl. Ilici nu va lua cuvîntul la congresul Sovietelor“ (volumul de față, p. 500).

Al X-lea Congres general al Sovietelor din Rusia s-a deschis la Moscova în ziua de 23 decembrie 1922. La congres au participat 2 215 delegați, dintre care 488 reprezentanți ai R.S.F.S. Transcaucaziene, R.S.S. Ucrainene și R.S.S. Bielorusse. Lenin a fost ales președinte de onoare al congresului; în aplauzele furtunoase ale delegaților și în sunetele „Internaționalei“, congresul a adoptat textul unei telegrame de salut adresate lui V. I. Lenin.

Congresul a discutat raportul C.E.C. din Rusia și al Consiliului Comisarilor Poporului cu privire la politica internă și externă a Republicii sovietice, precum și rapoartele prezentate de C.E.S., Comisariatul poporului pentru învățămîntul public, Comisariatul poporului pentru finanțe și Comisariatul poporului pentru agricultură. Aprobînd întru totul activitatea guvernului sovietic, în hotărîrile adoptate la aceste rapoarte congresul a trasat o serie întreagă de măsuri menite să ducă la o nouă consolidare a industriei, agriculturii și finanțelor. La 26 decembrie, congresul a ascultat raportul cu privire la unirea republicilor sovietice, și a doua zi, în ultima sa ședință, a adoptat o hotărîre în care a declarat necesară crearea Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste.

Congresul a adoptat, de asemenea, un apel către toate popoarele lumii, în care, în numele muncitorilor și țăranilor din Rusia, a confirmat solemn voința sa de pace și a chemat pe oamenii muncii din toate țările să-și unească eforturile cu acelea ale popoarelor Rusiei Sovietice în scopul de „a asigura pacea“ și „a feri omenirea de ororile unor războaie de exterminare“. — 361.

- 205 La 16 octombrie 1922, boala de care suferea V. I. Lenin s-a agravat brusc; în zilele următoare starea sănătății lui Vladimir Ilici s-a înrăutățit și mai mult; mîna dreaptă și piciorul drept au rămas complet paralizate. Lenin era perfect conștient de gravi-

tatea bolii sale și, simțind că s-ar putea ca în viitorul apropiat să-și piardă complet capacitatea de muncă, a hotărât să dicteze o serie de însemnări în care să expună o serie de idei și de considerații pe care le considera „deosebit de importante”: despre căile de construire a socialismului în Rusia, despre partid și măsurile pentru întărirea lui, despre perspectivele mișcării revoluționare mondiale.

La 23 decembrie Lenin a cerut medicilor permisiunea de a dicta stenografei timp de cinci minute, „întrucât — zicea el — îl frământă o problemă și se teme că nu va putea adormi”. Primind permisiunea cerută, Lenin a chemat-o pe M. A. Volodiceva și i-a dictat prima parte a „Scrisorii către congres”. A doua zi Vladimir Ilici și-a exprimat dorința de a continua să dicteze și, față de obiecțiile ridicate de medici, după cum a relatat ulterior M. I. Ulianova, Lenin a pus chestiunea în termeni ultimativi: ori i se va permite să-și dicteze zilnic, fie și scurt timp, „jurnalul”, cum și-a numit Lenin însemnările, ori va refuza orice tratament. La insistențele lui Lenin, i s-a permis să dicteze zilnic timp de 5—10 minute. Ulterior starea sănătății lui Lenin a început să se amelioreze treptat și i s-a permis să dicteze zilnic 30—40 de minute.

Fiind grav bolnav fizicește, Lenin și-a păstrat deplina luciditate a gândirii, neobișnuita sa putere de voință și un optimism robust. Până la data de 6 martie, când în starea sănătății lui Vladimir Ilici s-a produs o nouă înrăutățire bruscă, el a continuat de fapt să lucreze, dictându-și însemnările și pregătindu-se în vederea Congresului al XII-lea al P.C. (b) din Rusia. În acest timp el a dictat câteva scrisori mari și cinci articole.

În zilele de 24, 25 și 26 decembrie 1922, Lenin a continuat să dicteze secretarelor M. A. Volodiceva și L. A. Fotieva „Scrisoarea către congres”. Între 27 și 29 decembrie, Lenin a dictat scrisoarea „Cu privire la atribuirea unor funcții legislative Comisiei de stat a planificării”. La 27 sau la 28 decembrie, pare-se, Vladimir Ilici a dictat următoarea însemnare, în care și-a schițat temele pe care își propunea să le trateze.

„Pro memoria :

În scrisoarea cu privire la mărirea numărului membrilor Comitetului Central nu s-a vorbit despre raporturile dintre membrii Comitetului Central mărit și Inspekția muncitorească-tărănească.

Teme de tratat :

1. Despre Uniunea centrală a cooperativelor de consum și însemnătatea ei din punctul de vedere al n.e.p.-ului.

2. Despre legătura dintre Direcția generală a învățământului profesional și munca de răspîndire a culturii și științei în popor.

3. Despre problema națională și internaționalism (în legătură cu recentul conflict din partidul gruzin).

4. Despre noul volum de statistică a învățământului public, apărut în 1922”.

În ziua de 29 decembrie Lenin a dictat însemnarea „La capitolul privitor la mărirea numărului membrilor C.C.”; în zilele de 30 și 31 decembrie 1922 — scrisoarea „În legătură cu problema naționalităților sau a «autonomizării»”, iar la 4 ianuarie 1923 — completarea la partea a doua a „Scrisorii către congres”.

Între 2 ianuarie și 9 februarie Lenin a dictat articolele: „Pagini de jurnal”, „Despre cooperatie”, „Despre revoluția noastră (Pe marginea însemnărilor lui N. Suhanov)”, „Cum să reorganizăm Rabkrinul (Propunere pentru Congresul al XII-lea al partidului)”, „Mai bine mai puțin, dar mai bine”.

„Toate articolele și documentele — scria mai târziu, în 1929, M. A. Volodiceva — dictate de V. I. Lenin cu începere din (20) decembrie 1922 și pînă la începutul lunii martie 1923 se transcriau, potrivit dorinței lui V. I. Lenin, în cinci exemplare, care se repartizau astfel: unul pentru el, trei exemplare pentru Nadejda Konstantinovna și unul (strict secret) pentru secretariatul său. Exemplarul care se trimitea la «Pravda», cu toate modificările și schimbările definitive, dactilografiat pe curat, era revăzut de V. I. Lenin, după care se transmitea Mariei Ilicina. Modificările se introduceau și în cele trei copii pe care le primea Nadejda Konstantinovna. Ciornele de copii se ardeau. V. I. Lenin m-a rugat ca pe plicurile sigilate cu ceară, în care, la cererea lui, se păstrau copiile documentelor, să menționez că pot fi deschise numai de el personal, iar după moartea lui numai de Nadejda Konstantinovna. În mențiunea pe care o făceam pe plicuri, eu omiteam cuvintele: «iar după moartea lui». Exemplarele pentru V. I. Lenin se puneau într-un dosar șnuruit, spre a putea fi mai lesne folosite”.

Scrisorile dictate de Lenin cu privire la problemele interne de partid nu au fost publicate pe atunci, dar articolele au fost publicate imediat în „Pravda”. Indicațiile cuprinse în ultimele sale articole și scrisori au stat la baza hotărîrilor Congresului al XII-lea, Conferinței a XIII-a și Congresului al XIII-lea ale P.C. (b) din Rusia.

În decembrie 1927, Congresul al XV-lea al P.C. (b) al U.R.S.S. a hotărît ca „Scrisoarea către congres” (însemnările din 24—25 decembrie 1922 și din 4 ianuarie 1923) să fie anexată la stenograma congresului; totodată, el a hotărît ca aceste însemnări, împreună cu alte scrisori ale lui Lenin cu privire la probleme interne de partid, să fie publicate în „Culegeri din Lenin”. În conformitate cu această hotărîre, însemnările lui Lenin din 24—25 decembrie 1922 și din 4 ianuarie 1923 au fost publicate în buletinul nr. 30 al Congresului al XV-lea al P.C. (b) al U.R.S.S. Dar partea a doua a hotărîrii Congresului al XV-lea nu a fost adusă la îndeplinire în perioada cultului personalității lui Stalin: scrisorile lui Lenin cu privire la probleme interne de partid nu au fost publicate nici în „Culegeri din Lenin”, nici în alte publicații. În 1956, potrivit hotărîrii C.C. al P.C.U.S., aceste scrisori au fost aduse la cunoștința

Congresului al XX-lea al partidului, iar apoi au fost trimise organizațiilor de partid și publicate în nr. 9 din 1956 al revistei „Kommunist”, editate într-o broșură cu tiraj de masă și incluse în vol. 36 din ediția a 4-a a Operelelor lui V. I. Lenin. — 363.

206 „Scrisoare către congres” conține însemnările dictate de V. I. Lenin în zilele de 23, 24, 25 și 26 decembrie 1922, 29 decembrie 1922 („La capitolul privitor la mărirea numărului membrilor C.C.”) și 4 ianuarie 1923 (Completare la scrisoarea din 24 decembrie 1922).

Prima parte a „Scrisorii către congres” (însemnarea din 23 decembrie 1922) a fost trimisă lui I. V. Stalin în aceeași zi, după cum reiese din „Condica pentru înregistrarea scrisorilor și dispozițiilor lui V. I. Lenin”. În procesele-verbale ale ședințelor Biroului Politic și ale plenarelor C.C. nu este menționată această însemnare a lui V. I. Lenin. Dar este cert că problema mării numărului membrilor C.C. a fost pusă de Comitetul Central al partidului în conformitate cu indicațiile date de Lenin în însemnarea din 23 decembrie (întrucât în articolul „Cum să reorganizăm Rabkrinul” Lenin nu se mai ocupă de problema mării numărului membrilor C.C., ci de necesitatea lărgirii Comisiei Centrale de Control). Propunerile formulate de Lenin în însemnarea din 23 decembrie 1922 și dezvoltate în articolele lui „Cum să reorganizăm Rabkrinul” și „Mai bine mai puțin, dar mai bine” au stat la baza rezoluției în problema organizatorică, întocmită de Comitetul Central al partidului spre a fi prezentată la Congresul al XII-lea al P.C. (b) din Rusia (vezi adnotarea 216).

Cît privește însemnările din 24—25 decembrie 1922 și din 4 ianuarie 1923, însemnări care conțin caracterizarea făcută de el unor membri ai C.C., potrivit voinței lui Lenin, ele au fost predate de N. K. Krupskaja Comitetului Central al partidului după moartea lui Vladimir Ilici, la 18 mai 1924, câteva zile înaintea deschiderii Congresului al XIII-lea al P.C. (b) din Rusia. În procesul-verbal întocmit cu acest prilej, Nadejda Konstantinovna scria :

„Am predat însemnările pe care Vladimir Ilici le-a dictat, în timpul bolii, în perioada 23 decembrie—23 ianuarie, în total 13 însemnări separate. În acest număr nu intră însemnarea cu privire la problema națională (care în momentul de față se află la Maria Ilinicina).

Unele dintre aceste însemnări (despre Rabkrin, despre Suhanov) sînt deja publicate. Printre însemnările nepublicate figurează cele dictate la 24—25 decembrie 1922 și la 4 ianuarie 1923, care conțin caracterizarea făcută de el unor membri ai Comitetului Central. Vladimir Ilici și-a exprimat dorința fermă ca după moartea lui aceste însemnări să fie aduse la cunoștința congresului ordinar al partidului. *N. Krupskaja*”.

Plenara C.C. din 21 mai 1924, după ce a ascultat o informare prezentată de comisia pentru recepționarea hîrțurilor rămase de la V. I. Lenin, a adoptat următoarea hotărîre : „Potrivit

voinței lui Vladimir Ilici, documentele citite la plenară vor fi aduse la cunoștința congresului pe delegații, cu indicația că nu sînt destinate publicității; respectiva informare a delegațiilor se face de către membrii comisiei pentru recepționarea hîrtiilor rămase de la Vladimir Ilici“.

În conformitate cu această hotărîre și potrivit hotărîrii prezidiului Congresului al XIII-lea al partidului, „Scrisoarea către congres“ a fost citită pe delegații. — 365.

- 207 Scrisoarea „*Cu privire la atribuirea unor funcții legislative Comisiei de stat a planificării*“ a fost predată de către N. K. Krupskaja Comitetului Central al partidului la începutul lunii iunie 1923. La 14 iunie Biroul Politic a hotărît „ca însemnările tov. Lenin cu privire la Comisia de stat a planificării să fie trimise membrilor și membrilor supleanți ai C.C. spre a lua cunoștință de ele“. Indicațiile lui Lenin și-au găsit oglindirea în rezoluția Conferinței a XIII-a a P.C. (b) din Rusia „Despre sarcinile imediate ale politicii economice“ (Secțiunea a VIII-a — „Despre necesitatea întăririi principiului planificării“) (vezi Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, E.P.L.P. 1954, p. 822). — 371.

- 208 Scrisoarea lui V. I. Lenin „*În legătură cu problema naționalităților sau a «autonomizării»*“ a fost scrisă în legătură cu constituirea U.R.S.S. și a fost consacrată problemei relațiilor dintre popoarele Țării sovietice.

Ceea ce l-a determinat neîmijlocit pe V. I. Lenin să scrie această scrisoare a fost conflictul izbucnit în rîndurile Partidului Comunist din Gruzia între Comitetul organizației ținutale de partid Transcaucazia, în frunte cu G. K. Ordjonikidze, și grupul P. G. Mdivani.

Comitetul organizației ținutale de partid Transcaucazia, iar mai înainte Biroul pentru Caucaz al C.C. al P.C. (b) din Rusia au promovat o linie principală justă urmărind unirea republicilor din Transcaucazia, combătînd poziția fundamental greșită a grupului Mdivani, care de fapt frîna unirea economică și politică a republicilor transcaucaziene și tîndea să permanentizeze izolarea Gruziei, făcînd astfel jocul naționalismului burghez, al menșevicilor gruzini. Comuniștii din Gruzia au apreciat just, la congresele și conferințele lor, la adunările activului de partid, că această poziție a lui Mdivani și a adepților lui constituie o deviere spre naționalism. Lenin a criticat vederile principale greșite ale lui Mdivani și adepților lui. Tocmai în opoziție cu atitudinea grupului Mdivani a subliniat el, în hotărîrea Biroului Politic al C.C. al partidului cu privire la crearea federației transcaucaziene, scrisă de el în noiembrie 1921: „Să se considere că o federație a republicilor transcaucaziene este întru totul justă din punct de vedere principal și trebuie constituită neapărat“ (Opere complete, vol. 44, București, Editura politică, 1967, ed. a doua, p. 258).

Cînd și după plenara din octombrie (1922) a C.C. al P.C. (b) din Rusia adepții lui Mdivani au continuat să ceară insistent ca Gruzia să intre în Uniunea R.S.R. direct, și nu ca membră a federației transcaucaziene, Lenin, într-o telegramă adresată Comitetului organizației ținutale de partid Transcauzia și Comitetului Central al P.C. din Gruzia, și-a exprimat nemulțumirea față de acțiunile adepților lui Mdivani și a condamnat cu hotărîre „atacurile lor împotriva lui Ordjonikidze”. „Am fost convins — scria Lenin — că toate divergențele au fost lichidate prin hotărîrile plenarei C.C. cu participarea mea indirectă și cu participarea directă a lui Mdivani” (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

Greșeli serioase a comis cu acest prilej și Ordjonikidze. El nu a dat dovadă de suplețea și de prudența necesară în aplicarea politicii naționale a partidului în Gruzia, a recurs la metode administrative și s-a făcut vinovat de pripeală în aplicarea unor măsuri, nu întotdeauna a ținut el seama de părerea și de drepturile C.C. al P.C. din Gruzia. Ordjonikidze n-a dat dovadă de stăpînire de sine în relațiile lui cu grupul Mdivani. Lucrurile au ajuns pînă acolo, încît Ordjonikidze, fiind ofensat de unul dintre partizanii acestui grup, a ripostat lovindu-l.

Exprimîndu-și dezacordul cu poziția Comitetului organizației ținutale de partid Transcauzia, partizanii lui Mdivani, care aveau majoritatea în C.C. al P.C. din Gruzia, au declarat că se retrag din C.C. și s-au plîns Comitetului Central al P.C. (b) din Rusia. La 25 noiembrie 1922, Biroul Politic a hotărît să trimită în Gruzia o comisie prezidată de F. E. Dzerjinski, care să examineze de urgență cererea membrilor C.C. al P.C. din Gruzia.

Pe Lenin îl îngrijora deosebit de mult „problema gruzină” și, după cum se vede din „Jurnalul secretarelor de serviciu”, el a așteptat cu multă nerăbdare întoarcerea lui Dzerjinski. La 12 decembrie a sosit Dzerjinski la Moscova, și, în aceeași zi, Vladimir Ilici a avut cu el o lungă convorbire. Mai tîrziu, în ianuarie 1923, Lenin a spus Lidiei Aleksandrovna Fotieva : „Înainte de îmbolnăvirea mea, Dzerjinski mi-a vorbit despre activitatea acestei comisii și despre «incident», și aceasta mi-a făcut o impresie penibilă” (vezi volumul de față, p. 503). Lenin lega „problema gruzină” de problema generală a constituirii U.R.S.S. și se întreba plin de îngrijorare cît de consecvent vor fi aplicate principiile internaționalismului proletar la unirea republicilor sovietice. Vladimir Ilici își propusese să dicteze la 14 decembrie o scrisoare în problema națională, cu privire la constituirea U.R.S.S., dar nu și-a putut realiza atunci intenția. Printre temele dictate de Lenin la 27 sau 28 decembrie pentru scrisorile și articolele sale viitoare figurează și următoarea : „Despre problema națională și internaționalism (în legătură cu recentul conflict din partidul gruzin)”.

În scrisoarea intitulată „În legătură cu problema naționalităților sau a «autonomizării»”, Lenin condamnă atitudinea lui

Ordjonikidze. El arată că, după părerea sa, comisia Dzerjinski nu a dat dovadă de cuvenita nepărtinire în cercetarea „conflictului gruzin”. După părerea lui Lenin, răspunderea politică a acestui conflict o purta în primul rând Stalin, ca secretar general al C.C., întrucât a comis o serie de grave greșeli la unirea republicilor. Lenin nu sprijinea poziția, principală greșită, a lui Mdivani în problemele Federației Transcaucaziene și a constituirii U.R.S.S. Dar, considerând că pericolul principal îl constituia pe atunci șovinismul de națiune dominantă și că sarcina de a lupta împotriva lui revine în primul rând comuniștilor din rândurile fostei națiuni dominante, Lenin și-a concentrat atenția îndeosebi asupra greșelilor comise de Stalin, Dzerjinski și Ordjonikidze în „problema gruzină”.

În scrisoarea intitulată „În legătură cu problema naționalităților sau a «autonomizării»”, Lenin se ocupă de problemele esențiale ale politicii naționale a partidului. El vedea în această scrisoare un document-directivă și, de aceea, îi acorda o mare însemnătate și intenționa s-o publice ulterior ca articol de ziar. Dar subita agravare a bolii sale după 6 martie 1923 l-a împiedicat pe Vladimir Ilici să dea dispoziții definitive în privința acestei scrisori. La 16 aprilie 1923, L. A. Fotieva a trimis-o Biroului Politic. La Congresul al XII-lea al P.C. (b) din Rusia, textul scrisorii a fost citit pe delegații. În conformitate cu indicațiile lui Lenin, în proiectul de hotărâre a congresului cu privire la problema națională au fost introduse o serie de importante modificări și completări. — 378.

- 209 Articolul „*Pagini de jurnal*” a fost dictat de V. I. Lenin, după cât se pare, în două reprize. La Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se păstrează un exemplar dactilografiat al textului dictat prima dată; acest text nu conține tabelul știutorilor de carte din Rusia și se încheie cu alineatul care începe cu cuvântul „Învățătorul...”. După ce a revăzut textul dictat, Lenin a schițat în patru puncte următoarele completări: „1) de adăugat statistica știutorilor de carte, potrivit recensământului din 1920 în comparație cu cel din 1897, 2) de adăugat ceva despre patronajul muncitorilor din celulele orășenești asupra celor sătești, 3) de adăugat că în primul rând trebuie reduse nu cheltuielile Comisariatului poporului pentru învățământul public, ci cheltuielile altor departamente în favoarea Comisariatului poporului pentru învățământul public, 4) de adăugat că trebuie intensificată munca și sporite fondurile pentru organizarea învățătorimii și pentru a o transforma pe aceasta într-un reazem de nădejde al orînduirii sovietice, ceea ce, spre deosebire de orînduirea burgheză, e întru totul realizabil la noi (o atenție deosebită trebuie acordată plecărilor la țară și cheltuielilor legate de ele, pentru ca perioada de vară să poată fi folosită în vederea ridicării calificării învățătorului)” (toate aceste patru puncte au fost scrise cu mîna, de secretară, pe același exemplar dactilografiat).

În aceeași zi, la 2 ianuarie, Lenin a dictat toate completările proiectate. Textul dactilografiat nu are titlu. În „Pravda” articolul a fost publicat sub titlul „Pagini de jurnal”.

Articolul lui Lenin a provocat o mare însuflețire în rîndurile lucrătorilor din învățămînt. El a avut o înrîurire directă asupra învățămîntului public din țară. La 10 ianuarie 1923, Comisariatul învățămîntului public a trimis secțiilor de învățămînt o radiogramă în care le recomanda să difuzeze cît mai larg textul articolului „Pagini de jurnal” și să elaboreze măsuri concrete pentru realizarea indicațiilor date de Lenin. A fost intensificată munca politică-ideologică în rîndurile învățătorimii. La începutul anului 1923 secția de agitație și propagandă a C.C. al partidului a întocmit și a trimis organizațiilor locale tezele intitulate „Munca de partid în rîndurile învățătorimii”, în care, în lumina indicațiilor lui Lenin, se trasau sarcini concrete pentru educarea comunistă a învățătorilor. Congresul al XII-lea al P.C. (b) din Rusia a subliniat în hotărîrile sale necesitatea „de a lărgi măsurile pentru îmbunătățirea situației materiale a învățătorimii, de a intensifica munca politică-ideologică în rîndurile acesteia și de a întări legăturile ei ideologice și organizatorice cu cercurile sovietice și de partid” („Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.”, partea I, p. 776). — 385.

- 210 De problema cooperăției intenționa Lenin să se ocupe în raportul său la cel de-al X-lea Congres general al Sovietelor din Rusia. În planul cuvîntării, întocmit în prima jumătate a lunii decembrie, el și-a notat: „*Uniunea centrală a cooperativei de consum*: însemnătatea ei deosebită” (volumul de față, p. 465). În acest scop, el ceruse lui L. M. Hinciuk, președintele uniunii, date cu privire la activitatea cooperăției (vezi Opere, vol. 36, București, Editura politică, 1958, p. 596). În ianuarie 1923, N. K. Krupskaja a cerut pentru Vladimir Ilici o serie de cărți despre cooperăție. I s-au trimis următoarele cărți: Meșcereakov, N. „Cooperăție și socialism”. Culegere de articole, Moscova, 1920; Staudingher, F. „Marxismul și cooperăția de consum”, Moscova, 1919; Sassen, I. „Dezvoltarea teoriei cooperăției în epoca capitalismului”, Moscova, 1919 (aceste trei cărți se păstrează în biblioteca lui V. I. Lenin, la Kremlin); Staudingher, F. „De la Schulze-Delitzsch la Kreuznach”, Moscova, 1919; Ceaianov, A. „Principalele idei și forme de organizare ale cooperăției țărănești”, Moscova, 1919; Tugan-Baranovski, M. I. „Bazele sociale ale cooperăției”, Moscova, 1916; Prokopovici, S. N. „Mișcarea cooperatistă în Rusia, teoria și practica ei”, Moscova, 1913.

Articolele „Despre cooperăție” și „Despre revoluția noastră (Pe marginea însemnărilor lui N. Suhanov)” au fost predate de N. K. Krupskaja Comitetului Central în mai 1923. La 24 mai, Biroul Politic a adoptat următoarea hotărîre: „Biroul Politic consideră necesară publicarea cît mai grabnică a articolelor

rămase de la Vladimir Ilici — și predate de Nadejda Konstantinovna — cu data indicată pe ele⁴. La 26 iunie Biroul Politic a discutat problema cooperăției în lumina ideilor expuse în articolele lui V. I. Lenin.

Ideile leniniste cu privire la cooperativizarea țărănimii au stat la baza rezoluției Congresului al XIII-lea al P.C. (b) din Rusia „Despre cooperăție” și „Despre munca la sate”. „Linia fundamentală a partidului în această problemă — a arătat congresul — a fost trasată în ultimul articol al lui Lenin «Despre cooperăție». În acest articol Lenin a expus un program de dezvoltare a cooperativizării populației sătești ca principală metodă de înaintare spre socialism într-o țară țărănească... Situația actuală a satului subliniază cât se poate de clar justețea căii trase de tov. Lenin și cere concentrarea principalei atenții a partidului în primul rând asupra cooperativizării micului producător, cooperativizare care trebuie să joace un rol uriaș în opera de construire a socialismului” („Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.”, partea 1, București, E.P.L.P. 1954, p. 828). — 391.

- 211 Articolul „*Despre revoluția noastră*” a fost scris de V. I. Lenin în legătură cu cărțile III și IV ale lucrării „Insemnări despre revoluție” a cunoscutului menșevic N. Suhanov (Berlin—Petersburg—Moscova, editura Z. I. Grjebin, 1922). În „Jurnalul secretarelor de serviciu ale lui V. I. Lenin” figurează la data de 24 decembrie 1922 următoarea însemnare: „La cererea lui Vladimir Ilici i-am procurat volumele III și IV din lucrarea lui Suhanov «Insemnări despre revoluție», iar mai departe, la 29 decembrie, s-a notat: „Medicii i-au permis să citească. Vladimir Ilici citește lucrarea lui Suhanov «Insemnări despre revoluție» (volumele III și IV)”. Lenin a început să-și dicteze însemnările în ziua de 16 ianuarie 1923 și a continuat a doua zi. În „Jurnal” figurează la data de 17 ianuarie următoarea însemnare: „Vladimir Ilici m-a chemat pentru o jumătate de oră între 6 și 7. A revăzut însemnările despre cartea lui Suhanov cu privire la revoluție și a făcut în ele o serie de modificări. Timp de vreo 10—15 minute a dictat în continuare pe aceeași temă” (volumul de față, p. 501).
Textul articolului predat de N. K. Krupskaja redacției ziarului „Pravda” nu avea titlu; titlul a fost dat de redacția ziarului. — 400.

- 212 V. I. Lenin se referă, probabil, la caracterizarea Comunei din Paris ca „formă politică elastică prin excelență”, caracterizare făcută de K. Marx în lucrarea sa „Războiul civil din Franța” (vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 17, București, Editura politică, 1963, p. 359) și la înalta apreciere acordată de Marx „elasticității parizienilor” în scrisoarea sa din 12 aprilie 1871 către L. Kugelmann (vezi K. Marx și F. Engels. Opere alese în două volume, vol. II, București, Editura politică, 1967, ed. a III-a, p. 436). — 400.

213 V. I. Lenin se referă la următorul pasaj din scrisoarea lui K. Marx din 16 aprilie 1856 către F. Engels : „Toată chestiunea în Germania va depinde de posibilitatea ca revoluția proletară să fie sprijinită de o a doua ediție a războiului țărănesc. În acest caz lucrurile vor merge de minune“ (K. Marx și F. Engels. Opere alese în două volume, vol. II, București, Editura politică, 1967, ed. a III-a, p. 427). — 400.

214 Articolul „Cum să reorganizăm Rabkrinul“ are legătură directă cu „Scrisoarea către congres“ a lui Lenin și dezvoltă ideile expuse în ea. La acest articol V. I. Lenin a început să lucreze în primele zile ale lunii ianuarie 1923 ; el a dictat planul articolului, apoi, în zilele de 9 și 13 ianuarie, prima variantă a articolului, sub titlul „Ce să facem cu Rabkrinul?“ (vezi volumul de față, p. 466—474). În zilele de 19, 20, 22 și 23 ianuarie, Lenin a dictat varianta a doua, definitivă, a articolului de față, pe care l-a intitulat „Cum să reorganizăm Rabkrinul (Propunere pentru Congresul al XII-lea al partidului)“. Articolul lui Lenin „Mai bine mai puțin, dar mai bine“ este o continuare directă și o dezvoltare a articolului „Cum să reorganizăm Rabkrinul“.

Pornind de la indicațiile lui Lenin, Comitetul Central al P.C. (b) din Rusia a elaborat o serie de teze cu privire la reorganizarea și îmbunătățirea muncii instituțiilor centrale de partid. Plenara din 21—24 februarie a Comitetului Central a aprobat, cu unele modificări, tezele prezentate și a hotărât ca problema organizatorică să fie trecută ca punct special pe ordinea de zi a Congresului al XII-lea al partidului, care urma să aibă loc în curînd. Tezele prevedeau mărirea numărului membrilor C.C. de la 27, cîți au fost aleși la Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia, la 40. Totodată se stabilea că membrii Prezidiului C.C.C. au dreptul de a asista la lucrările plenarelor C.C., iar trei reprezentanți permanenți ai C.C.C., desemnați dintre membrii prezidiului acesteia, au dreptul de a asista la ședințele Biroului Politic. În dezbaterile plenarelor C.C. urmau să fie puse toate problemele fundamentale. Biroul Politic era obligat să prezinte la fiecare plenară a C.C. o dare de seamă asupra activității desfășurate în perioada dintre cele două plenary.

Plenara din februarie a C.C. al P.C. (b) din Rusia a declarat necesară lărgirea componenței Comisiei Centrale de Control și stabilirea unei legături organizatorice strînse între organele conducătoare ale controlului de partid și de stat. Pentru Congresul al XII-lea al P.C. (b) din Rusia a fost elaborat un proiect de rezoluție a congresului cu privire la reorganizarea Rabkrinului și a Comisiei Centrale de Control.

Impotriva planului leninist de întărire a Comitetului Central a luat atitudine Troțki. El a declarat că lărgirea componenței C.C. îi va răpi acestuia „stabilitatea necesară“ și „amenință să aducă un grav prejudiciu preciziei și bunului mers al lucrărilor C.C.“. Mai mult, Troțki propunea să se creeze, alături de Comitetul Central, un Consiliu al partidului, format din membri și

membri supleanți ai C.C., membri ai C.C.C. și vreo 20—30 de reprezentanți ai regiunilor și organizațiilor locale, consiliu care să fie ales tot de congresul partidului, să dea directive Comitetului Central și să-i controleze activitatea. Comitetul Central a respins cu hotărâre obiecțiile lui Troțki împotriva lărgirii componenței C.C., precum și ideea lui de a se crea în partid, de fapt, două centre conducătoare, ceea ce contravenea normelor leniniste ale vieții de partid.

Congresul al XII-lea al partidului a adoptat rezoluția cu privire la problema organizatorică și rezoluția „Despre sarcinile Inspecției muncitorești-țărănești și ale Comisiei Centrale de Control”, ambele elaborate de Comitetul Central. În conformitate cu propunerile lui V. I. Lenin, congresul a lărgit componența C.C. și a C.C.C. și a creat un organ unificat : C.C.C.-I.M.Ț. — 405.

- 215 Lenin se referă, probabil, la articolul lui I. Larin „Reflecții pe marginea bugetului Rusiei”, publicat în nr. 6 și 9 din 10 și 13 ianuarie 1922 al ziarului „Pravda”. — 432.
- 216 E vorba de G. L. Peatakov, președintele Direcției centrale a industriei carbonifere a Donbassului. — 433.
- 217 Lenin se referă la concediul său de boală, în timpul căruia el a stat la Gorki, venind din când în când la Moscova. — 434.
- 218 Problemele puse de V. I. Lenin în însemnările de față au fost atinse de el în interviul acordat lui A. Ransome, corespondentul ziarului „Manchester Guardian”, precum și în raportul prezentat la Congresul al IV-lea al Internaționalei Comuniste (vezi volumul de față, p. 282—284, 305—308). — 454.
- 219 V. I. Lenin are în vedere aici un citat din articolul său „Despre «stîngismul» copilăros și despre spiritul mic-burghez” (vezi Opere complete, vol. 36, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 227—331). Se pare că citatul a fost dat de Lenin după broșura „Sarcina principală a zilelor noastre” — „Despre «stîngismul» copilăros și despre spiritul mic-burghez” (edit. de Sovietul de deputați ai muncitorilor și ostașilor roșii din Petrograd, 1918, p. 18). Exemplarul de broșură în care sînt însemnate pasajele citate de Lenin în planul raportului și în raportul la Congresul al IV-lea al Internaționalei Comuniste se păstrează la Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. — 455.
- 220 Este vorba de eliberarea Vladivostokului de către trupele sovietice la 25 octombrie 1922. — 457.
- 221 V. I. Lenin a tăiat toată pagina cu textul de mai sus și a scris deasupra : „vezi pe verso”. Pe verso începe planul în limba germană. — 458.
- 222 Vezi adnotarea 204. — 464.

223 Datele folosite de V. I. Lenin reflectă rămânerea în urmă a creșterii prețurilor față de creșterea cantității banilor aflați în circulație în perioada iunie-noiembrie 1920 (cu 16%), 1921 (cu 50%) și 1922 (cu 60%). Denotând o stabilizare a rublei, ele au servit, probabil, ca dovezi în sprijinul punctului 8 din conșpect: „*Finanțele. Un mic pas înainte*”.

Aceste date au fost luate de Lenin, probabil, din introducerea lui L. N. Krițman la culegerea „Pe căi noi. Rezultatele noii politici economice în 1921—1922” (Partea a II-a. Finanțele. Lucrări apărute sub îngrijirea unei comisii a C.M.A. Moscova, editat de C.M.A., 1923). Pregătindu-și cuvîntarea, Lenin a cerut la 10 decembrie 1922 corectura culegerii. — 464.

224 V. I. Lenin se referă, probabil, la articolul lui F. Kin „Specialiștii (Studiu de statistică)”, apărut în nr. 197 din 3 septembrie 1922 al ziarului „Pravda”. Pe baza unei anchete în cadrul căreia au fost chestionați 230 de ingineri ocupați în diverse instituții de stat și în trusturi, autorul articolului a ajuns la concluzia că există două categorii de specialiști: una ostilă Puterii sovietice și alta care se lasă tot mai mult atrasă pe calea colaborării cu Puterea sovietică. El considera că una din sarcinile Puterii sovietice este de a stimula prin toate mijloacele această diferențiere a specialiștilor burgezi.

După mărturia Mariei Ilinicina Ulianova, acest articol, scris de specialistul fără partid Frumkin (sub pseudonimul F. Kin), „a reținut în mod deosebit atenția lui Vladimir Ilici, care l-a pomenit în repetate rînduri și m-a rugat să stau de vorbă cu autorul, să-i transmit părerea sa și să aflu unde lucrează”. — 465.

225 Este vorba, probabil, de conferința pentru problemele normalizării muncii de conducere, care a avut loc în septembrie 1922 la Moscova. — 473.

226 În „*Jurnalul secretarelor de serviciu ale lui V. I. Lenin*” au fost consemnate dispozițiile date de Lenin, primirile în audiență și alte fapte din perioada 21. XI. 1922—6. III. 1923.

Însemnările în „*Jurnalul secretarelor de serviciu*” au fost făcute de L. A. Fotieva, secretară a C.C.P. și a C.M.A., M. A. Volodiceva, adjuncta ei, N. S. Allilueva, M. I. Glasser, S. A. Flakserman, secretare, și S. M. Manucearianț — bibliotecara lui Lenin.

Pentru ținerea „*Jurnalului*” a fost folosită o condică de înregistrare a corespondenței plecate, în care s-au făcut patru rubrici: data, numele secretarei de serviciu, dispozițiile primite, mențiuni cu privire la executarea lor. Pe coperta interioară figurează următoarea însemnare: „Rugăm ca în acest «*Jurnal*» să fie consemnate toate dispozițiile primite și tot ce se întîmplă în orele de serviciu, inclusiv mențiunile referitoare la executarea dispozițiilor. 21/XI—22”.

Adnotări la „*Jurnal*” se dau în cazurile în care evenimentele, faptele sau persoanele menționate în el nu figurează în datele din

- viața și activitatea lui V. I. Lenin, în indicele de nume și în adnotările la textul lucrărilor lui Lenin cuprinse în volumul de față. — 479.
- 227 Este vorba de o ședință a C.C.P. prezidată de V. I. Lenin. — 481.
- 228 La 21 noiembrie membrii Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia urmau să se pronunțe asupra propunerii lui G. V. Cicerin, comisarul poporului pentru afacerile externe, ca V. V. Vorovski, reprezentantul plenipotențiar al R.S.F.S.R. în Italia, să fie inclus în componența delegației la Conferința de la Lausanne. — 481.
- 229 *Zaks, B. G.* — secretar general-adjunct al C.C.P. — 482.
- 230 *Nazaretean, A. M.* — secretar adjunct al C.C. al P.C. (b) din Rusia. — 482.
- 231 *Burakova, M. N.* — secretar tehnic al Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia. — 482.
- 232 Vezi volumul de față, p. 225—226. — 482.
- 233 V. I. Lenin primise proiectul de rezoluție „Concept de program agrar de acțiune”, întocmit de E. Varga pentru cel de-al IV-lea Congres al Internaționalei Comuniste, însoțit de o adresă a Comitetului Executiv al Cominternului prin care era rugat să-și dea avizul asupra acestui proiect. Observațiile făcute de V. I. Lenin pe marginea acestui proiect au fost trimise în dimineața zilei de 25 noiembrie. — 483.
- 234 Membrii Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia urmau să se pronunțe asupra propunerii lui G. V. Cicerin ca guvernul sovietic să trimită organizatorilor Conferinței de la Lausanne o notă cu privire la participarea delegației sovietice la lucrările conferinței și la participarea reprezentanților sovietici la lucrările comisiei strâmtorilor. — 483.
- 235 Fusese pusă la vot hotărîrea din 24 noiembrie a Secretariatului C.C. al P.C. (b) din Rusia privind numirea unei comisii formate din F. E. Dzerjinski (președinte), D. Z. Manuilski și V. S. Mișkevici-Kapsukas, membri, care urma să cerceteze de urgență declarația de protest a membrilor C.C. al P.C. din Gruzia demisionați la 22 octombrie și să facă propuneri pentru instaurarea unei păci trainice în C.C. al P.C. din Gruzia. V. I. Lenin s-a abținut de la vot. — 484.
- 236 Este vorba, probabil, de scrisoarea în care Comitetul Executiv al Internaționalei Comuniste îl ruga pe V. I. Lenin să primească unele delegații care participau la lucrările Congresului al IV-lea al Cominternului și de o scrisoare de la I. V. Stalin cu privire la măsurile pentru combaterea achizițiilor ilicite de platină. — 484.
- 237 Este vorba, probabil, de articolele apărute în „Pravda” la 2 februarie 1923 în legătură cu refuzul guvernului sovietic de a în-

- cheia contractul de concesiune cu industriașul englez L. Urquhart. — 484.
- 238 Raportul lui V. P. Miliutin, vicepreședinte al C.E.S., asupra problemelor comerțului, finanțelor și industriei a fost trimis lui V. I. Lenin ca material documentar pentru raportul său la cel de-al X-lea Congres general al Sovietelor din Rusia. — 485.
- 239 *Kramer, V. V.* — profesor neuropatolog; a participat la îngrijirea sănătății lui V. I. Lenin. — 485.
- 240 Pe fișa suplimentară figurează următoarea însemnare: „A cerut ca în completarea materialelor referitoare la monopolul comerțului exterior să i se aducă procesul-verbal al consfăturii prezidate de Lejava și alte documente, precum și lista numerelor de telefon automat. Toate i-au fost duse acasă. A dat Lidiei Aleksandrovna însărcinarea de a se informa la Frumkin, Lejava și Țiurupa asupra materialelor referitoare la monopolul comerțului exterior. A vorbit la telefon cu Frumkin, cu Gorbunov și cu alții. A luat cunoștință de ordinea de zi a C.M.A.". În aceeași zi i s-a trimis lui V. I. Lenin procesul-verbal al ședinței din 13 octombrie a Comisiei pentru comerț interior de pe lângă C.M.A. — 486.
- 241 M. Sorokin. „Cadrele de conducere a industriei noastre“ („Ekononiceskaia Jizn“, 26 noiembrie 1922). În text figurează greșit data de 27 noiembrie. — 486.
- 242 *Fomin, V. V.* — adjunct al comisarului poporului pentru căile de comunicație. — 486.
- 243 Vezi V. I. Lenin. Articole și cuvântări din anii 1922—1923, Moscova, 1936, p. 381. — 486.
- 244 În ședința sa din 30 noiembrie, Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia a ascultat raportul cu privire la „Uniunea republicilor“, întocmit de o comisie a plenarei C.C., și a adoptat principiile de bază ale Constituției U.R.S.S. — 487.
- 245 Vezi volumul de față, p. 333—335. — 487.
- 246 La 30 noiembrie Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia a confirmat hotărîrea din 20 noiembrie a Biroului Organizatoric al C.C. cu privire la convocarea plenarei C.C. pentru ziua de 15 decembrie. — 487.
- 247 Este vorba de articolul „Convorbire cu A. V. Peșehonov“. — 487.
- 248 Vezi adnotarea 224. — 489.
- 249 Vezi volumul de față, p. 337—338. — 489.
- 250 Scrisoarea către A. I. Sviderski, membru în colegiul Comisariatului poporului pentru Inspecția muncitorească-țărănească, a fost semnată de V. I. Lenin la 5 decembrie. — 489.

- 251 *Belenki, A. I.* — colaborator al Direcției politice de stat (G.P.U.). — 490.
- 252 Este vorba de un memoriu al lui A. G. Mihailovski cu privire la situația financiară și economică a țării și de tezele lui A. M. Krasnoșcekov, adjunct al comisarului poporului pentru finanțe, cu privire la finanțarea industriei. — 490.
- 253 Vezi volumul de față, p. 339. — 492.
- 254 C. Reyes. „Nuevas y viejas rutas“, Buenos Aires, 1922. Cartea îi fusese trimisă lui V. I. Lenin de la secretariatul Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste. La 7 decembrie cartea a fost restituită la secretariat spre a fi tradusă (vezi „Biblioteca de la Kremlin a lui V. I. Lenin“, Moscova, 1961, p. 665). — 492.
- 255 Vezi volumul de față, p. 340—344. — 492.
- 256 Pe această listă se arăta că delegația e formată din : I. Hans — președintele Uniunii Sindicatelor din Cehoslovacia, Chamosta — președintele Sindicatului muncitorilor din întreprinderile comunale, Franek — membru al Sindicatului muncitorilor din construcții, Richter — membru al Sindicatului muncitorilor din transporturi, Chapera — reprezentant al Sindicatului muncitorilor de la gaz și electricitate. Delegația i-a transmis lui V. I. Lenin un mesaj de salut din partea muncitorilor cehoslovaci. — 492.
- 257 *Anțelovici, N. M.* — lucrător cu muncă de răspundere în C.C.S. din Rusia. — 493.
- 258 Vezi volumul de față, p. 346—347. — 494.
- 259 Procesul-verbal al ședinței din 7 decembrie a Biroului Politic i-a fost trimis lui V. I. Lenin după discuția avută cu L. A. Fotieva, care-l informase pe Vladimir Ilici asupra hotărârilor adoptate de Biroul Politic după plecarea sa. — 494.
- 260 Vezi volumul de față, p. 353 — 494.
- 261 Vezi volumul de față, p. 348 — 495.
- 262 Vezi volumul de față, p. 350—352. — 495.
- 263 Este vorba de o scrisoare a lui V. I. Lenin către C. Lazzari (vezi „Culegeri din Lenin“, vol. XXXVI, p. 517—518). B. Suvarin, delegat la Congresul al IV-lea al Internaționalei Comuniste, a fost rugat de V. I. Lenin să traducă această scrisoare. — 495.
- 264 Vezi volumul de față, p. 162—171. — 495.
- 265 Era pus la vot un proiect de hotărâre a Biroului Politic cu privire la sentința în procesul eserilor din Baku (proiect întocmit în baza unei telegrame din 7 decembrie). V. I. Lenin a votat pentru adoptarea proiectului de hotărâre. La 14 decembrie Biroul Politic a stabilit că n-are nimic de obiectat împotriva sentinței. — 495.

- 266 Avizul lui M. I. Frumkin asupra tezelor comisiei C.C.P. pentru verificarea activității reprezentanțelor comerciale ale R.S.F.S.R. din străinătate a fost trimis la 11 decembrie și prezentat lui V. I. Lenin la 13 decembrie. — 496.
- 267 În registrul de ieșire, la nr. 8 605 figurează scrisoarea lui V. I. Lenin către M. I. Frumkin ; la nr. 8 606 — însărcinarea dată lui N. P. Gorbunov de a pregăti pentru Lenin pînă marți (12 decembrie) corectura culegerii „Pe căi noi. Rezultatele noii politici economice în anii 1921—1922. Lucrări apărute sub îngrijirea unei comisii a C.M.A.“, Moscova, editat de C.M.A., 1923 (partea a II-a. Finanțele ; partea a III-a. Industria). — 496.
- 268 Vezi volumul de față, p. 354—355. — 497.
- 269 Vezi volumul de față, p. 356—360. — 497.
- 270 La 14 decembrie, Biroul Politic a revenit asupra hotărîrii sale din 7 decembrie și a hotărît ca Rojkov să fie expulzat la Pskov, punîndu-i-se în vedere că la prima manifestare antisovietică va fi expulzat din țară. — 498.
- 271 În această scrisoare V. I. Lenin și-a exprimat speranța că plenara va adopta o hotărîre care să confirme că monopolul comerțului exterior rămîne neștirbit, întrucît o parte dintre cei care la plenara din octombrie votaseră împotriva monopolului au trecut între timp pe poziții juste. — 499.
- 272 Vezi volumul de față, p. 361 — 499.
- 273 *Kojevnikov, A. M.* — medic neuropatolog care l-a îngrijit pe V. I. Lenin. — 499.
- 274 *Pakaln, P. P.* — comandantul găzii personale a lui V. I. Lenin la Gorki. — 500.
- 275 *Förster, O. R.* — profesor neuropatolog german ; era consultat de medicii care îl îngrijeau pe V. I. Lenin. — 500.
- 276 Pe vremea aceea se desfășurau lucrările celui de-al X-lea Congres general al Sovietelor din Rusia (23—27 decembrie 1922). — 500.
- 277 Vezi adnotarea 205. — 501.
- 278 Vezi adnotarea 211. — 501.
- 279 Vezi volumul de față, p. 400—404. — 501.
- 280 Vezi volumul de față, p. 405—410. Prima variantă : volumul de față, p. 466—474. — 502.
- 281 *Hlopleankin, M. I.* — membru al colegiului Comisariatului poporului pentru problemele muncii. — 502.
- 282 A doua zi (la 21 ianuarie), M. A. Volodiceva a rugat să se trimită pentru V. I. Lenin revistele : „Soșialisticeskii Vestnik“ nr. 1, „Sovremennîe Zapiski“ nr. XIII și „Zarea“ nr. 9—10. — 502.

- 283 Raportul comisiei prezidate de F. E. Dzerjinski a fost discutat de Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia în ședința sa din 25 ianuarie 1923 ; propunerile comisiei au fost aprobate. — 503.
- 284 V. I. Lenin se referă la următoarele cărți : P. M. Kerjențev. „Principii de organizare“, Petersburg, 1922 ; O. A. Ermanski. „Organizarea științifică a muncii și sistemul Taylor“, Moscova, 1922. Aceste cărți sînt menționate de V. I. Lenin în articolul său „Mai bine mai puțin, dar mai bine“ (vezi volumul de față, p. 411—427). Referitor la cartea lui Ermanski vezi, de asemenea, recenzia neterminată a lui V. I. Lenin „O lingură de catran într-un butoi de miere“ (volumul de față, p. 221—222). — 504.
- 285 La 1 februarie Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia a aprobat ca materialele comisiei Dzerjinski pentru problema gruzină să fie puse la dispoziția lui V. I. Lenin. — 505.
- 286 L. A. Fotieva a notat următoarele indicații ale lui V. I. Lenin : „1) Pentru ce anume a fost acuzat de deviatorism vechiul C.C. al P.C. din Gruzia ? 2) Ce anume li s-a reproșat ca încălcare a disciplinei de partid ? 3) Pentru ce anume este acuzat Comitetul ținutal Transcaucazia de reprimarea C.C. al P.C. din Gruzia ? 4) Mijloace fizice de reprimare («biomecanică») ? 5) Linia C.C. (al P.C. (b) din Rusia. — *Nota red.*) în absența lui Vladimir Ilici și în timpul cît și-a exercitat atribuțiile. 6) Atitudinea comisiei. A cercetat ea oare numai acuzațiile împotriva C.C. al P.C. din Gruzia sau și cele formulate împotriva Comitetului ținutal Transcaucazia ? A cercetat ea oare cazul de biomecanică ? 7) Situația actuală (campania electorală, menșevicii, reprimare, disensiuni naționale)“ (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.). — 505.
- 287 Vezi volumul de față, p. 411—427. — 505.
- 288 Este vorba de lucrarea „Revoluția proletară și renegatul Kautsky“. — 510.
- 289 Vezi adnotarea 205. — 511.
- 290 V. I. Lenin ceruse următoarele cărți : V. S. Rojițin. „Știința nouă și marxismul“, Harkov, 1922 ; S. I. Semkovski. „Marxismul ca disciplină de predare. Referat prezentat la conferința pedagogică din Ucraina (iulie, 1922)“, Harkov, 1922 ; M. Alski. „Finanțele noastre în timpul războiului civil și al n.e.p.-ului“, Moscova, 1923 ; S. N. Falkner. „Un reviriment în dezvoltarea crizei industriale mondiale“, Moscova, 1922 ; G. Țiperovici. „Noi înșine ! (Bilanțul a cinci ani de construcție economică)“, Petersburg, 1922 ; L. Axelrod (Ortodox). „Împotriva idealismului. Critica unor curente idealiste în gîndirea filozofică. Culegere de articole“, Moscova—Petrograd, 1922 ; A. Drews. „Mitul lui Hristos“, Moscova, 1923 ; P. G. Kurlov. „Sfîrșitul țarismului rus. Amintirile unui fost comandant al jandarmeriei“, Moscova—Petersburg, 1920 ;

S. I. Kanatcikov. „Pe teme actuale (Pagini de ideologie proletară“), Petrograd, 1923; I. A. Modzalevski. „Mituri proletare (Abateri ideologice în poezia proletară contemporană“, Semipalatinsk, 1922 și altele. — 512.

- 291 L. A. Fotieva a notat următoarele: „Indicațiile primite de la Vladimir Ilici: să se dea de înțeles lui Solț (A. A. Solț — membru al Prezidiului C.C.C. al P.C. (b) din Rusia. — *Nota red.*) că el (V. I. Lenin. — *Nota red.*) este de partea celui ultragiati. Să se dea de înțeles cuiva dintre cei ultragiați că Lenin e de partea lor.

Trebuie avute în vedere 3 lucruri: 1. Nu este îngăduit să se recurgă la mijloace contondente. 2. E nevoie de concesii. 3. Nu se poate compara un stat mare cu unul mic.

Stalin știa ce se întâmplă? De ce nu a reacționat?

Calificativul de «deviatori», aplicat pentru deviere spre șovinism și menșevism, dovedește că de aceeași deviere se fac vinovați înșiși adepții politicii de mare putere.

Vladimir Ilici a cerut să-i adunăm materialele apărute în presă“.

Între 15 februarie și 4 martie nu s-a făcut nici o însemnare în „Jurnal“. — 513.

- 292 În această scrisoare, V. I. Lenin îl ruga pe Troțki să-și asume apărarea „cauzei gruzine“ la plenara C.C. al partidului. Troțki, pretextînd că e bolnav, a răspuns că nu-și poate lua această obligație. — 513.

- 293 E vorba de scrisoarea către I. V. Stalin (în copie, lui L. B. Kamenev și G. E. Zinoviev), dictată de V. I. Lenin după ce a aflat de ieșirea grosolană pe care a avut-o Stalin față de N. K. Krupskaia. Stalin, care, printr-o hotărîre din 18 decembrie 1922 a plenarei C.C., a fost făcut personal răspunzător de respectarea regimului stabilit de medici pentru Lenin, o certase pe Krupskaia pentru faptul că, chipurile, în pofida interdicției medicilor, ar fi scris la 21 decembrie o scrisoare pe care i-a dictat-o Lenin (în realitate, Nadejda Konstantinovna a făcut-o cu aprobarea medicilor). V. I. Lenin i-a cerut lui Stalin să-și ceară scuze, declarînd că în caz contrar va rupe relațiile cu el. După cum a scris ulterior M. I. Ulianova, Stalin și-a cerut scuze. — 513.

- 294 În această scrisoare V. I. Lenin făcea cunoscut că pregătește un memoriu și o cuvîntare în problema gruzină. — 514.

- 295 Aici însemnările se întrerup.

Textul care începe cu cuvintele: „Nadejda Konstantinovna m-a rugat...“ a fost consemnat cu semne stenografice; la 14 iulie 1956 această însemnare a fost descifrată de M. A. Volodiceva. — 514.

INDICE DE LUCRĂRI ȘI IZVOARE
CITATE SAU MENȚIONATE
DE V. I. LENIN

*A. V. *Un ajutor real acordat de „prieteni Rusiei Sovietice“*. — „Izvestiia C.E.C. al Sovietelor de deputați ai muncitorilor, țăranilor, cazacilor și ostașilor roșii din Rusia și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și ostașilor roșii din Moscova“, 1922, nr. 190 (1 629), 25 august, p. 3. — 249, 253.

Aminarea Conferinței de la Genova. De la Comisariatul poporului pentru afacerile externe. — „Izvestiia C.E.C. al Sovietelor de deputați ai muncitorilor, țăranilor, cazacilor și ostașilor roșii din Rusia și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și ostașilor roșii din Moscova“, 1922, nr. 45 (1 484), 25 februarie, p. 1. Sub titlul comun : Cu privire la Conferința generală de pace. — 6—7.

Arestarea unor speculanți de la bursa neagră. — „Izvestiia C.E.C. al Sovietelor de deputați ai muncitorilor, țăranilor, cazacilor și ostașilor roșii din Rusia și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și ostașilor roșii din Moscova“, 1922, nr. 243 (1 682), 27 octombrie, p. 3. Semnat : V. M.-s. — 263.

„*Bednota*“, Moscova. — 64.

Cadrele de comandă superioare sărbătoresc cea de-a 4-a aniversare. — „Izvestiia C.E.C. al Sovietelor de deputați ai muncitorilor, țăranilor, cazacilor și ostașilor roșii din Rusia și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și ostașilor roșii din Moscova“, 1922, nr. 42 (1 481), 22 februarie, p. 3. Sub titlul comun : A patra aniversare a Armatei Roșii. — 432.

Către delegații la conferința Internaționalăi Comuniste. — „Pravda“, Moscova, 1922, nr. 53, 7 martie, p. 3. Sub titlul comun : Cominternul împotriva descompunerii P.C. din Rusia. — 137, 139—140.

Cea de-a IV-a sesiune a C.E.C. din Rusia [din cea de-a IX-a legis-

* Cu asterisc sînt notate cărțile, ziarele, articolele și documentele pe care se află însemnări ale lui V. I. Lenin și care se păstrează în Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.

- latură*]. „Izvestia C.E.C. al Sovietelor de deputați ai muncitorilor, țăranilor, cazacilor și ostașilor roșii din Rusia și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și ostașilor roșii din Moscova”, 1922, nr. 240 (1 679), 24 octombrie, p. 2—3 ; nr. 241 (1 680), 25 octombrie, p. 2—3 ; nr. 242 (1 681), 26 octombrie, p. 2—3 ; nr. 243 (1 682), 27 octombrie, p. 2—3. — 266, 267—268, 453.
- Codul agrar al R.S.F.S.R.* — „Colecția de hotărâri și dispoziții ale guvernului muncitoresc-țăranesc”, Moscova, 1922, nr. 68, 15 noiembrie, publicat sub nr. 901, p. 1 090—1 136. — 267—269, 453.
- Codul civil al R.S.F.S.R.* — „Colecția de hotărâri și dispoziții ale guvernului muncitoresc-țăranesc”, Moscova, 1922, nr. 71, 25 noiembrie, publicat sub nr. 904, p. 1 193—1 249. — 268, 453.
- Codul muncii al R.S.F.S.R., promulgat în 1922.* — „Colecția de hotărâri și dispoziții ale guvernului muncitoresc-țăranesc”, Moscova, 1922, nr. 70, 20 noiembrie, publicat sub nr. 903, p. 1 159—1 188. — 266, 453.
- Codul penal al R.S.F.S.R.* — „Colecția de hotărâri și dispoziții ale guvernului muncitoresc-țăranesc”, Moscova, 1922, nr. 15, 1 iunie, publicat sub nr. 153, p. 202—239. — 203, 204, 268.
- Condițiile de la Cannes* — vezi Rezoluția Consiliului suprem adoptată la 6 ianuarie 1922 în orașul Cannes.
- Conferința celor trei Internaționale.* Declarație comună. — „Pravda”, Moscova, 1922, nr. 80, 9 aprilie, p. 1—2. — 150, 151, 152, 159—161.
- Conferința socialistă internațională.* (Ședința comună a comitetelor executive ale celor trei Internaționale). Dare de seamă stenografică. Moscova, tip. G.P.U., 1922. 67 p. — 153, 155, 156, 160.
- Congresul al IV-lea al Internaționalei Comuniste.* Ședința a 18-a. (Continuare). Ajutorul internațional pentru cei înfometăți. — „Pravda”, Moscova, 1922, nr. 265, 23 noiembrie, p. 2. — 337.
- Congresul al XI-lea al Partidului Comunist (bolșevic) din Rusia.* Dare de seamă stenografică, 27 martie—2 aprilie 1922. Moscova. Secția editorială a C.C. al P.C. din Rusia, 1922. 552 p. (P.C. (b) din Rusia). — 125, 126, 127—128, 129—130, 131—133, 134—136, 137, 138, 139, 145, 181, 192, 442.
- Constituția (Legea fundamentală) a Republicii Sovietice Federative Socialiste Ruse.* Publicată în „Izvestia Comitetului Executiv Central din Rusia” nr. 151, 19 iulie 1918, Moscova, Ghiz., 1919. 16 p. (R.S.F.S.R.). — 436, 453.
- Contractul cu Urquhart trebuie revizuit.* — „Pravda”, Moscova, 1922, nr. 246, 31 octombrie, p. 2 ; nr. 247, 1 noiembrie, p. 2 ; nr. 248, 2 noiembrie, p. 2. Sub titlul comun : Cu privire la contractul de concesiune încheiat cu Urquhart și respins de C.C.P. Semnat : Economist. — 284, 327.

- Cu privire la modificările și completările Codului penal al R.S.F.S.R.* — „Colecția de hotărâri și dispoziții ale guvernului muncitorească-țărănesc“, Moscova, 1922, nr. 72—73, 27 noiembrie, publicat sub nr. 906, p. 1 290—1 295. Sub titlul comun : Hotărârile celei de-a IV-a sesiuni a Comitetului Executiv Central din cea de-a IX legislatură. — 268.
- Declarația celor 22* — vezi Către delegații la conferința Internaționalăi Comuniste.
- De la Comisariatul poporului pentru afacerile externe.* — „Izvestiia C.E.C. al Sovietelor de deputați ai muncitorilor, țăranilor, cașacilor și ostașilor roșii din Rusia și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și ostașilor roșii din Moscova“, 1922, nr. 47 (1 486), 28 februarie, p. 1. Sub titlul comun : Cu privire la conferința generală de pace. — 6—7.
- Din partea redacției.* — „Pod Znamenem Marksizma“, Moscova, 1922, nr. 1—2, p. 3—4. — 25.
- „*Ekonomiceskaia Jizn*“, Moscova. — 165, 166, 355, 443, 447, 449.
- „*Ekonomist*“, Petrograd, 1922, nr. 1, 200 p. — 33, 34—35.
- Engels, F. Literatura din emigrație.* Mai 1874—aprilie 1875. — 14, 27.
- Ermanski, O. A. Organizarea științifică a muncii și a producției și sistemul Taylor.* Moscova, Gosizdat, 1922. XV, 367 p. — 221—222, 417.
- *Prefață* [la cartea : „Organizarea științifică a muncii și a producției și sistemul Taylor“]. — În : Ermanski, O. A. Organizarea științifică a muncii și a producției și sistemul Taylor. Moscova, Gosizdat, 1922, p. V—XV. — 222.
- *Sistemul Taylor.* Ce aduce el clasei muncitoare și întregii omeniri. Cu o bibliografie în limba rusă și în limbi străine. Petrograd—Moscova, „Kniga“, 1918. 143 p. Înaintea titlului autor : A. Ermanski (ing. A. Gușka). — 221.
- Franța. Impotriva militarismului.* — „Pravda“, Moscova, 1922, nr. 65, 22 martie, p. 1, la rubrica : În 24 de ore. — 115.
- Goncearov, I. A. Oblomov.* — 13, 14, 15, 97.
- Hotărâre cu privire la congresele guberniale ale Sovietelor și la comitetele executive guberniale.* — „Colecția de hotărâri și dispoziții ale guvernului muncitorească-țărănesc“, Moscova, 1922, nr. 72—73, 27 noiembrie, publicată sub nr. 907, p. 1 296—1 310. Sub titlul comun : Hotărâri ale celei de-a IV-a sesiuni a Comitetului Executiv Central din cea de-a IX-a legislatură. — 268—269, 453.
- 1922, nr. 21 (1 460), 28 ianuarie, p. 1. — 77.
- 1922, nr. 42 (1 481), 22 februarie, p. 3. — 432.

- 1922, nr. 44 (1 483), 24 februarie, p. 1. — 432.
- 1922, nr. 45 (1 484), 25 februarie, p. 1. — 6—7, 77.
- 1922, nr. 47 (1 486), 28 februarie, p. 1. — 6—7.
- 1922, nr. 52 (1 491), 5 martie, p. 2. — 13, 15.
- 1922, nr. 81 (1 520), 11 aprilie, p. 1. — 155.
- 1922, nr. 85 (1 524), 19 aprilie, p. 1. — 173
- 1922, nr. 102 (1 541), 10 mai, p. 1. — 177, 199, 201, 206, 207—208.
- 1922, nr. 110 (1 549), 19 mai, p. 2. — 210.
- 1922, nr. 113 (1 552), 23 mai, p. 2 ; nr. 114 (1 553), 24 mai, p. 1—2 ; nr. 115 (1 554), 25 mai, p. 1. — 201.
- 1922, nr. 190 (1 629), 25 august, p. 3. — 247—248, 253.
- 1922, nr. 240 (1 679), 24 octombrie, p. 2—3 ; nr. 241 (1 680), 25 octombrie, p. 2—3 ; nr. 242 (1 681), 26 octombrie, p. 2—3 ; nr. 243 (1 682), 27 octombrie, p. 2—3. — 263, 266, 267—269, 281, 453.
- 1922, nr. 250 (1 689), 4 noiembrie, p. 4. — 278.
- 1922, nr. 258 (1 697), 15 noiembrie, p. 1. — 323.
- 1922, nr. 263 (1 702), 21 noiembrie, p. 1. — 323.
- „Izvestiia C.E.C. și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd“, 1917, nr. 209, 28 octombrie, p. 1. — 267.
- Kamkov, B. *În captivitatea contrarevoluției*. — „Naș Puti“, Petersburg—Moscova, 1918, nr. II, mai, p. 214—223, la rubrica : Căile revoluției. — 134.
- Kerenski, A. F. *Februarie și Octombrie*. — „Sovremennîe Zapiski“, Paris, 1922, nr. IX, p. 269—293. — 9.
- Kerjențev, P. M. *Principiul de organizare*. (Cu scheme). Petrograd, Gosizdat, 1922. 144 p. — 417.
- Kin, F. „Specialiștii“ (Studiu statistic). — „Pravda“, Moscova, 1922, nr. 197, 3 septembrie, p. 2. — 465.
- *Kollontai, A. M. *Opoziția muncitorească*. Cu titlu de manuscris. Moscova, 1921. 48 p. (Numai pentru delegații la Congresul al X-lea al P.C. din Rusia). — 138.
- [Krișman, L. N.] *Introducere [la cartea : Pe căi noi]*. — În : Pe căi noi. Rezultatele noii politici economice în 1921—1922. Partea a II-a. Finanțele. Lucrări apărute sub îngrijirea unei comisii a C.M.A., compusă din : V. P. Miliutin, A. M. Lejava, S. G. Strumilin ș.a. Moscova, editat de C.M.A., 1923, p. XI—XIX. (R.S.F.S.R.). — 464.
- Hotărîrea Adunării populare a Republicii Extremului Orient adoptată la ședința din 14 noiembrie [1922]*. — „Izvestiia C.E.C. al Soviet-

- telor de deputați ai muncitorilor, țăranilor, cazacilor, ostașilor roșii din Rusia și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și ostașilor roșii din Moscova“, 1922, nr. 263 (1 702), 21 noiembrie, p. 1. — 323.
- Hotărîrea [celui de-al IX-lea Congres al Sovietelor] cu privire la măsurile de întărire și dezvoltare a agriculturii.* — In: Al IX-lea Congres general al Sovietelor de deputați ai muncitorilor, țăranilor, ostașilor roșii și cazacilor din Rusia. Dare de seamă stenografică. (22—27 decembrie 1921). Moscova, editura C.E.C. din Rusia, 1922, p. 286—292. (R.S.F.S.R.). — 142—143.
- Hotărîrea [celui de-al IX-lea Congres al Sovietelor] cu privire la cooperarea agricolă.* — Ibidem, p. 293—294. — 142—143.
- Hotărîrea Consiliului Comisarilor Poporului.* 6 octombrie 1922. — „Pravda“, Moscova, 1922, nr. 226, 7 octombrie, p. 4. — 262, 284, 327.
- Hotărîrea plenarei C.C. cu privire la tov. Șleapnikov.* (Extras din procesul-verbal nr. 8 al ședinței plenare comune din 9 august 1921 a membrilor și membrilor supleanți ai C.C. și ai C.C.C.). — „Izvestiia C.C. al P.C. (b) din Rusia“, Moscova, 1921, nr. 33, octombrie, p. 42. — 138.
- Hotărîrea sesiunii extraordinare a Comitetului Executiv Central din Rusia.* [Cu privire la componența delegației R.S.F.S.R. la Conferința de la Genova]. — „Izvestiia C.E.C. al Sovietelor de deputați ai muncitorilor, țăranilor, cazacilor și ostașilor roșii din Rusia și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și ostașilor roșii din Moscova“, 1922, nr. 21 (1 460), 28 ianuarie, p. 1. — 77.
- Internaționala.* — 89—90.
- „*Internaționala Comunistă*“, Moscova—Petrograd, 1922, nr. 20, 14 martie, coloanele 5 311—5 318. — 95.
- „*Iskra*“ [veche, leninistă], [Leipzig—München—Londra—Geneva]. — 186, 188.
- Ivanovici, St.* — vezi Portugheis, S. I.
- „*Izvestiia C.C. al P.C. (b) din Rusia*“, Moscova, 1921, nr. 33, octombrie, p. 42. — 138.
- 1922, nr. 1 (37), ianuarie, p. 31—32, 33—34. — 18.
- „*Izvestiia C.E.C. al Sovietelor de deputați ai muncitorilor, țăranilor, cazacilor și ostașilor roșii din Rusia și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și ostașilor roșii din Moscova*“. — 145, 174.
- 1922, nr. 6 (1 445), 10 ianuarie, p. 1. — 206—208.
- 1922, nr. 12 (1 451), 17 ianuarie, p. 1. — 432.
- Krîlov, I. A. Muzicanții.* — 15.

- La Genova a fost semnat tratatul ruso-german cu privire la recunoașterea „de jure” reciprocă a celor două republici.* De la Comisariatul poporului pentru afacerile externe. (Comunicat oficial). — „Izvestiia C.E.C. al Sovietelor de deputați ai muncitorilor, țăranilor, cazacilor și ostașilor roșii din Rusia și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și ostașilor roșii din Moscova”, 1922, nr. 85 (1524), 19 aprilie, p. 1. Sub titlul comun : Conferința de la Genova. — 173.
- La raportul tov. Kriijanovski cu privire la electrificare.* [Rezoluție adoptată la cel de-al VIII-lea Congres general al Sovietelor din Rusia. 1920]. — În : Al VIII-lea Congres general al Sovietelor de deputați ai muncitorilor, țăranilor, ostașilor roșii și cazacilor din Rusia. Dare de seamă stenografică. (22—29 decembrie 1920). Moscova, Gosizdat, 1921, p. 271—272. (R.S.F.S.R.). — 55.
- Larin, I. Reflecții pe marginea bugetului Rusiei.* (În loc de un mic foileton). — „Pravda”, Moscova, 1922, nr. 6, 10 ianuarie, p. 1 ; nr. 9, 13 ianuarie, p. 1. — 432, 436.
- Lege pentru organizarea instanțelor judecătorești din R.S.F.S.R.* — „Colecția de hotărâri și dispoziții ale guvernului muncitoresc-țăranesc”, Moscova, 1922, nr. 69, 17 noiembrie, publicată sub nr. 902, p. 1139—1156. — 268, 453.
- [*Lenin, V. I.*] *Am plătit prea scump.* — „Izvestiia C.E.C. al Sovietelor de deputați ai muncitorilor, țăranilor, cazacilor și ostașilor roșii din Rusia și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și ostașilor roșii din Moscova”, 1922, nr. 81 (1520), 11 aprilie, p. 1. Semnat : N. Lenin. — 155.
- *Am plătit prea scump.* — „Pravda”, Moscova, 1922, nr. 81, 11 aprilie, p. 1. — 155.
- *Articole vechi pe teme mai apropiate de cele noi.* Cu privire la problema „noii politici economice”. (Două articole și o cuvîntare din 1918). Moscova, Secția din Moscova a Gosizdatului, 1922. 101 p. Înaintea titlului autor : N. Lenin (V. I. Ulianov). — 180—182.
- *Către A. D. Ţiurupa.* Proiect de directivă privind activitatea C.M.A. și a C.C.P., precum și a Micului C.C.P. 27 februarie 1922. — 67, 434, 441.
- *Către Asociația pentru acordarea de ajutor tehnic Rusiei Sovietice.* [20 octombrie 1922]. — „Pravda”, Moscova, 1922, nr. 240, 24 octombrie, p. 1. Sub titlul comun : Tov. Lenin către muncitorii americani. — 253—254, 319.
- „*Către Asociația prietenilor Rusiei Sovietice.*” (S.U.A.) [20 octombrie 1922]. — „Pravda”, Moscova, 1922, nr. 240, 24 octombrie, p. 1. Sub titlul comun : Tov. Lenin către muncitorii americani. — 253—254, 319.
- Lenin, V. I. Către șeful Direcției centrale de statistică.* 16 august 1921. — 167.

- *Către șeful Direcției centrale de statistică sau către adjunctul lui.* 1 septembrie 1921. — 167.
- *Cinci ani de revoluție [rusă] și perspectivele revoluției mondiale.* Raport prezentat de tov. Lenin [la cel de-al IV-lea Congres al Cominternului, la 13 noiembrie 1922]. — „Pravda“, Moscova, 1922, nr. 258, 15 noiembrie, p. 2. Sub titlul comun : Congresul al IV-lea al Cominternului. — 319.
- *Conspectul unei cuvîntări pentru cel de-al X-lea Congres general al Sovietelor din Rusia.* Prima jumătate a lunii decembrie 1922. — 361.
- *Cu privire la reorganizarea activității C.C.P., a C.M.A. și a Micii C.C.P.* Scrisori către A. D. Ţiurupa. 21 ianuarie—21 februarie 1922. — 67, 434, 441.
- *Cum să reorganizăm Rabkerinul.* (Propuneri pentru Congresul al XII-lea al partidului). — „Pravda“, Moscova, 1923, nr. 16, 25 ianuarie, p. 1. Semnat : N. Lenin. Sub titlul comun : În întîmpinarea congresului partidului. — 414.
- *[Cuvînt de încheiere la raportul asupra sarcinilor imediate ale Puterii sovietice rostit la ședința din 29 aprilie 1918 a C.E.C. din Rusia].* — În : Procesele-verbale ale ședințelor C.E.C. din Rusia din cea de-a 4-a legislatură. (Dare de seamă stenografică). Moscova, Gosizdat, 1920, p. 234—238. (R.S.F.S.R.). — 181.
- *Cuvîntare cu privire la atitudinea față de guvernul provizoriu. 4 (17) iunie 1917 — vezi Lenin, V. I. Cuvîntarea rostită de tov. Lenin la Congresul general al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților din Rusia.*
- *Cuvîntare rostită de tov. Lenin în ședința fracțiunii Congresului general al muncitorilor metalurgiști din Rusia. 6 martie 1922.* — „Pravda“, Moscova, 1922, nr. 54, 8 martie, p. 1—2. — 66, 75, 93, 432, 434, 437.
- *Cuvîntare rostită de tov. Lenin la Congresul general al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților din Rusia.* — „Pravda“, Petrograd, 1917, nr. 82, 28 (15) iunie, p. 2—3 ; nr. 83, 29 (16) iunie, p. 2—3. — 9.
- *Cuvîntare rostită de tov. Lenin [la încheierea lucrărilor Congresului al XI-lea al P.C. (b) din Rusia. 2 aprilie 1922].* — În : Congresul al XI-lea al Partidului Comunist (bolșevic) din Rusia. Dare de seamă stenografică. 27 martie—2 aprilie 1922. Moscova, Secția editorială a C.C. al P.C. (b) din Rusia, 1922, p. 479—480. (P.C. (b) din Rusia). — 181.
- *Decret asupra pămîntului, adoptat de Congresul Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților.* (În ședința din 26 octombrie, ora 2 noaptea.) — „Izvestiia C.E.C. și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd“, 1917, nr. 209, 28 octombrie, p. 1. — 267.
- *Despre situația internațională și internă a Republicii sovietice.* Cuvîntare rostită în ședința fracțiunii comuniste a Congresului ge-

neral al muncitorilor metalurgiști din Rusia. 6 martie 1922 — vezi Lenin, V. I. Cuvîntarea rostită de tov. Lenin în ședința fracțiunii Congresului general al muncitorilor metalurgiști din Rusia. 6 martie 1922.

- *— *Despre „stîngismul” copilăros și despre spiritul mic-burghez.* — În : [Lenin, V. I.] Principala sarcină a zilelor noastre. Despre „stîngismul” copilăros și despre spiritul mic-burghez. Petrograd, editura Sovietului de deputați din Petrograd, 1918, p. 8—32. Înaintea titlului autor : N. Lenin. — 180, 301—304, 315, 395, 432, 455, 458, 461.
 - *Hotărîre cu privire la munca vicepreședinților (vicepreședinților C.C.P. și C.M.A.).* 11 aprilie 1922. — 345.
 - *Interviu acordat de tov. Lenin lui M. Farbman, corespondent al ziarului „Manchester Guardian”, la 27 octombrie 1922.* — „Pravda”, Moscova, 1922, nr. 254, 10 noiembrie, p. 1. — 284.
 - *Modificări și observații la proiectul de declarație a delegației sovietice la Conferința de la Genova.* 23 martie 1922. — 75—76, 77.
 - *Postfață [la broșura „Succesele Puterii sovietice și dificultățile ei”].* 17 aprilie 1919. — 181—182.
 - *Prefață [la cartea : I. I. Skvorțov-Stepanov „Electrificarea R.S.F.S.R. în legătură cu faza de tranziție a economiei mondiale”].* — „Pravda”, Moscova, 1922, nr. 64, 21 martie, p. 1. Semnat : N. Lenin. Sub titlul comun : Cărți noi. — 127.
 - *Proiect de directivă a C.C. al P.C. (b) din Rusia pentru delegația sovietică la Conferința de la Genova.* 6 februarie 1922. — 75—76, 77.
 - *Proiect de directivă pentru vicepreședintele și toți membrii delegației la Conferința de la Genova.* 1 februarie 1922. — 75—76, 77.
 - *Proiect de hotărîre a C.C. al P.C. (b) din Rusia cu privire la sarcinile delegației sovietice la Genova.* 24 februarie 1922. — 75—76, 77.
 - *[Raport cu privire la sarcinile imediate ale Puterii sovietice, prezentat la ședința din 29 aprilie 1918 a C.E.C. din Rusia].* — În : Procesele-verbale ale ședințelor Comitetului Executiv Central din Rusia din cea de-a 4-a legislatură. (Dare de seamă stenografică). Moscova, Gosizdat, 1920, p. 206—223. (R.S.F.S.R.) — 180.
 - *[Raportul politic al Comitetului Central al P.C. (b) din Rusia prezentat la Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia. 27 martie].* — În : Congresul al XI-lea al Partidului Comunist (bolșevic) din Rusia. Dare de seamă stenografică. 27 martie—2 aprilie 1922. Moscova, Secția editorială a C.C. al P.C. (b) din Rusia, 1922, p. 7—38. (P.C. (b) din Rusia). — 128, 134—135, 136—137, 181.
- Lenin, V. I. *Recenzie prezentată Comitetului Central* — vezi V. I. Lenin. Scrisoare către Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia în legătură cu tezele lui E. A. Preobrajnski...

- *Sarcinile imediate ale Puterii sovietice*. Moscova, editura C.E.C. din Rusia, 1918. 30 p. Înaintea titlului autor: N. Lenin. — 180, 181.
 - *Scrisoare către Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia în legătură cu tezele lui E. A. Preobrajenski*. „Principiile fundamentale ale politicii P.C. (b) din Rusia în satul contemporan”. 16 martie 1922. — 136—137.
 - *Scrisoare către congres*. 23—26 decembrie 1922. — 368, 379.
 - [*Scrisoare către F. E. Dzerjinski*]. 2 mai 1922. — 190—191.
 - *Scrisoare către G. V. Cicerin în legătură cu directivele C.C. al P.C. (b) din Rusia pentru delegația sovietică la Conferința de la Genova*. 7 februarie 1922. — 75—76, 77.
 - *Scrisoare către G. V. Cicerin*. 14 martie 1922. — 75—76, 77.
 - *Scrisoare către I. V. Stalin în legătură cu munca vicepreședinților (a vicepreședinților C.C.P. și C.M.A.)*. 21 martie 1922. — 62.
 - *Scrisoare către I. V. Stalin pentru membrii C.C. al P.C. (b) din Rusia, în legătură cu monopolul comerțului exterior*. 13 octombrie 1922. — 358, 359.
 - *Scrisoare către L. B. Kamenev*. 3 martie 1922. — 110.
 - [*Scrisoare către G. Measnikov*. 5 august 1921]. — În: „Material de discuție” (tezele tov. Measnikov, scrisoarea tov. Lenin, răspunsul la această scrisoare, hotărârea Biroului Organizatoric al C.C. și rezoluția tovarășilor de la Motoviliha). Numai pentru membrii de partid. Moscova, 1921, p. 26—29. — 139.
 - *Scrisoare către redacția ziarului „Ekonomiceskaia Jizn”*. 1 septembrie 1921. — 167.
 - *Scrisoare către tovarășii din Petrograd — vezi Lenin, V. I.* Postfață la broșura „Succesele Puterii sovietice și dificultățile ei”.
 - *Scrisoare către V. M. Molotov pentru plenara C.C. al P.C. (b) din Rusia, împreună cu planul raportului politic la Congresul al XI-lea al partidului*. 23 martie 1922. — 62, 93.
 - *Telegramă către G. V. Cicerin*. 9 mai 1922. — 201.
- Maiakovski, V. V. Ședințomanii*. — „Izvestiia C.E.C. al Sovietelor de deputați ai muncitorilor, țăranilor, cazacilor și ostașilor roșii din Rusia și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și ostașilor roșii din Moscova”, 1922, nr. 52 (1 491), 5 martie, p. 2. Sub titlul comun: Obiceiurile noastre. — 13, 15.
- Manifestul de la Basel* — vezi Manifest der Internationale zur gegenwärtigen Lage...
- Marx, K. Capitalul*. Critica economiei politice, vol. I—III. 1867—1894. — 32, 236, 280, 358.

- *Războiul civil din Franța*. Adresa Consiliului General al Asociației Internaționale a Muncitorilor. Aprilie-mai 1871. — 400.
- *Scrisoare către F. Engels*. 16 aprilie 1856. — 400, 402.
- *Scrisoare către L. Kugelmann*. 12 aprilie 1871. — 400.
- „*Material de discuție*” (Tezele tov. Measnikov, scrisoarea tov. Lenin, răspunsul la această scrisoare, hotărîrea Biroului Organizatoric al C.C. și rezoluția tovarășilor de la Motoviliha). Numai pentru membrii de partid. Moscova, 1921. 37 p. — 139.
- Memorandumul prezentat de aliați Rusiei*. [2 mai 1922]. — În : Materialele Conferinței de la Genova. (Pregătirea conferinței, dările de seamă asupra desfășurării ședințelor, lucrările comisiilor, corespondența diplomatică etc.). Moscova, 1922, p. 216—224. (R.S.F.S.R. Comisariatul poporului pentru afacerile externe). — 197, 198, 207.
- Mihailovski, N. K. Literatura și viața*. — „*Russkoe Bogatstvo*”, Petersburg, 1894, nr. 1, p. 88—123, în secțiunea a II-a. — 346.
- „*Naș Puti*”, Petersburg—Moscova, 1918, nr. II, mai, p. 214—223. — 134.
- Ordin de zi pe armată și flotă dat de președintele Consiliului militar-revoluționar al republicii*. 28 februarie 1922. Moscova, nr. 268. — „*Pravda*”, Moscova, 1922, nr. 48, 1 martie, p. 4. Sub titlul comun : Trebuie să stăm de veghe. Pe frontispiciul ziarului s-a pus în mod greșit nr. 47. — 6—7.
- Perfecționări în domeniul radiotelegrafiei*. — „*Izvestiia C.E.C. al Sovietelor de deputați ai muncitorilor, țăranilor, cazacilor și ostașilor roșii din Rusia și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și ostașilor roșii din Moscova*”, 1922, nr. 110 (1 549), 19 mai, p. 2, la rubrica : Din străinătate. Sub titlul comun : Diverse. — 210.
- „*Petrogradskaia Pravda*”. — 273.
- **Planul de electrificare a R.S.F.S.R.* Raport prezentat la cel de-al VIII-lea Congres al Sovietelor de Comisia de stat pentru electrificarea Rusiei. Moscova, Gostehizdat, 1920. 669 p., cu paginare pe secțiuni ; 14 file cu scheme și hărți. (R.S.F.S.R. Secția tehnică-științifică a Consiliului economic superior). — 55—56.
- Platforma „opoziției muncitorești”* — vezi Tezele opoziției muncitorești.
- „*Pod Znamenem Marksizma*”, Moscova. — 25, 26, 27, 30—31, 32, 33, 35.
- 1922, nr. 1—2, p. 3—4, 5—7, 70—73. — 25, 30.
- [*Portugheis, S. I.*] *Declinul social-democrației ruse*. Paris, „*Franko-russkaia peccat*”, 1921. 53 p. Înaintea titlului autor : St. Ivanovici. — 155, 159.

- „*Pravda*“, Petrograd—Moscova. — 145, 174, 186—190, 274.
- Petrograd, 1917, nr. 82, 28 (15) iunie, p. 2—3; nr. 83, 29 (16) iunie, p. 2—3. — 9.
 - 1921, nr. 15, 25 ianuarie, p. 2—3. — 139.
 - 1922, nr. 6, 10 ianuarie, p. 1, nr. 9, 13 ianuarie, p. 1. — 432, 435.
 - 1922, nr. 43, 23 februarie, p. 1. — 138.
 - 1922, nr. 48, 1 martie, p. 4. Pe frontispiciul ziarului s-a pus în mod greșit nr. 47. — 6—7.
 - 1922, nr. 53, 7 martie, p. 3. — 136, 139
 - 1922, nr. 54, 8 martie, p. 1—2. — 66, 75, 93, 432, 435, 437.
 - 1922, nr. 62, 17 martie, p. 2—3. — 18—19, 20—21.
 - 1922, nr. 64, 21 martie, p. 1. — 127.
 - 1922, nr. 65, 22 martie, p. 1. — 115.
 - 1922, nr. 80, 9 aprilie, p. 1—2. — 150, 151, 152, 159—161.
 - 1922, nr. 81, 11 aprilie, p. 1. — 155.
 - 1922, nr. 85, 19 aprilie, p. 2. — 157, 158.
 - 1922, nr. 93, 28 aprilie, p. 1. — 180.
 - 1922, nr. 197, 3 septembrie, p. 2. — 465.
 - 1922, nr. 226, 7 octombrie, p. 4. — 262, 284, 327.
 - 1922, nr. 233, 15 octombrie, p. 1. — 249, 253.
 - 1922, nr. 240, 24 octombrie, p. 1. — 253—254, 319.
 - 1922, nr. 246, 31 octombrie, p. 2; nr. 247, 1 noiembrie, p. 2; nr. 248, 2 noiembrie, p. 2. — 284, 327.
 - 1922, nr. 249, 3 noiembrie, p. 2. — 284, 327.
 - 1922, nr. 254, 10 noiembrie, p. 1. — 284.
 - 1922, nr. 258, 15 noiembrie, p. 2. — 319.
 - 1922, nr. 259, 16 noiembrie, p. 2—3. — 319.
 - 1922, nr. 265, 23 noiembrie, p. 2. — 337.
 - 1923, nr. 16, 25 ianuarie, p. 1. — 414.

Probleme organizatorice ale construcției de partid. Propuneri practice în problemele organizatorice ale construcției de partid, ca completare la rezoluția cu privire la întărirea partidului în legătură cu curățirea rîndurilor sale. — „Izvestiia C.C. al P.C. (b) din Rusia“, Moscova, 1922, nr. 1 (37), ianuarie, p. 33—34. Sub titlul comun: Consfătuirea secretarilor comitetelor regionale, birourilor regionale și comitetelor guberniale ale P.C. din Rusia. 27—29 decembrie 1921. (Rezoluții și hotărîri). — 18.

**Programul Partidului Comunist (bolșevic) din Rusia.* Adoptat de Congresul al VIII-lea al partidului. 18—23 martie 1919. Moscova—Petrograd, „Kommunist“, 1919. 24 p. (P.C. (b) din Rusia). — 45, 129.

- Punerea în circulație a bancnotelor model 1923.* Hotărîrea Consiliului Comisarilor Poporului. [24 octombrie 1922]. — „Izvestiia C.E.C. al Sovietelor de deputați ai muncitorilor, țăranilor, cazacilor și ostașilor roșii din Rusia și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și ostașilor roșii din Moscova“, 1922, nr. 242 (1 681), 26 octombrie, p. 3. — 281.
- Rákosi, M.* „Noua politică economică în Rusia Sovietică“. — „Internationala Comunistă“, Moscova—Petrograd, 1922, nr. 20, 14 martie, coloanele 5 311—5 318. — 95.
- Raportul experților [ai Marii Britanii, Franței, Italiei, Belgiei și Japoniei, prezentat la consfătuirea de la Londra].* — În : *Materialele Conferinței de la Genova.* (Pregătirea Conferinței, dările de seamă asupra desfășurării ședințelor, lucrările comisiilor, corespondența diplomatică etc.). Moscova, 1922, p. 92—114. (R.S.F.S.R. Comisariatul poporului pentru afacerile externe.) Sub titlul comun : „Consfătuirea de la Londra a experților“. — 207.
- Raportul tov. Münzenberg la Congresul al IV-lea al Internaționalei Comuniste* — *vezi* Congresul al IV-lea al Internaționalei Comuniste.
- Răspunsul din 11 mai al Rusiei la memorandumul din 2 mai al aliaților.* (Traducere după textul francez). — „Izvestiia C.E.C. al Sovietelor de deputați ai muncitorilor, țăranilor, cazacilor și ostașilor roșii din Rusia și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și ostașilor roșii din Moscova“, 1922, nr. 113 (1 552), 23 mai, p. 2 ; nr. 114 (1 553), 24 mai, p. 1—2 ; nr. 115 (1 554), 25 mai, p. 1. — 201.
- Reprezentanța unită a R.S.F.S.R. și a republicilor unionale surori la conferința europeană generală.* — „Izvestiia C.E.C. al Sovietelor de deputați ai muncitorilor, țăranilor, cazacilor și ostașilor roșii din Rusia și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și ostașilor roșii din Moscova“, 1922, nr. 45 (1 484), 25 februarie, p. 1. — 77.
- „*Republica sovietică în încercuirea capitalistă*“. [Rezoluție a Congresului al X-lea al P.C. (b) din Rusia]. — În : *Congresul al X-lea al Partidului Comunist din Rusia.* Dare de seamă stenografică (8—16 martie 1921). Moscova, Gosizdat, 1921, p. 328—329, la rubrica : Anexe. Sub titlul comun : Rezoluțiile și hotărârile Congresului al X-lea. — 127.
- Rezoluția Consiliului suprem [adoptată la 6 ianuarie 1922 în orașul Cannes].* — „Izvestiia C.E.C. al Sovietelor de deputați ai muncitorilor, țăranilor, cazacilor și ostașilor roșii și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și ostașilor roșii din Moscova“, 1922, nr. 6 (1 445), 10 ianuarie, p. 1. Sub titlul comun : În legătură cu recunoașterea Rusiei Sovietice. — 206—208.

- Rezoluție cu privire la politica financiară [adoptată la Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia].* — În : Congresul al XI-lea al Partidului Comunist (bolșevic) din Rusia. Dare de seamă stenografică. 27 martie—2 aprilie 1922. Moscova, Secția editorială a C.C. al P.C. din Rusia, 1922, p. 495—500, la secțiunea : Anexe. Sub titlul comun : Rezoluțiile și hotărârile Congresului al XI-lea al P.C. din Rusia. — 193.
- Rezoluție cu privire la problema întăririi partidului în legătură cu experiența verificării membrilor lui.* — „Izvestiia C.C. al P.C. (b) din Rusia“, Moscova, 1922, nr. 1 (37), ianuarie, p. 31—32. Sub titlul comun : Conferința generală a P.C. din Rusia. 19—22 decembrie 1921 (Rezoluții și hotărâri). — 18.
- Rezoluție cu privire la structura organizatorică, metodele și conținutul activității partidelor comuniste — vezi Teze cu privire la structura organizatorică, metodele de acțiune și conținutul activității partidelor comuniste.*
- Rezoluție cu privire la unii membri ai fostei „opoziii muncitorești“ [adoptată la Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia].* — În : Congresul al XI-lea al Partidului Comunist (bolșevic) din Rusia. Dare de seamă stenografică. 27 martie—2 aprilie 1922. Moscova, Secția editorială a C.C. al P.C. din Rusia, 1922, p. 530—533, la secțiunea : Anexe. Sub titlul comun : Rezoluțiile și hotărârile Congresului al XI-lea al P.C. din Rusia. — 442.
- Rezoluție la raportul Comitetului Central [adoptată la Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia].* — În : Congresul al XI-lea al Partidului Comunist (bolșevic) din Rusia. Dare de seamă stenografică. 27 martie—2 aprilie 1922. Moscova. Secția editorială a C.C. al P.C. din Rusia, 1922, p. 483—484, la secțiunea : Anexe. Sub titlul comun : Rezoluțiile și hotărârile Congresului al XI-lea al P.C. din Rusia. — 181.
- Rezoluțiile de la Cannes* — vezi Rezoluția Consiliului suprem adoptată la 6 ianuarie 1922 în orașul Cannes.
- Rezoluțiile și hotărârile Congresului al XI-lea al P.C. din Rusia.* — În : Congresul al XI-lea al Partidului Comunist (bolșevic) din Rusia. Dare de seamă stenografică. 27 martie—2 aprilie 1922. Moscova, Secția editorială a C.C. al P.C. din Rusia, 1922, p. 483—533, la secțiunea : Anexe. — 181.
- „*Russkaia Misl*“, Praga. — 366.
- „*Russkoe Bogatstvo*“, Petersburg, 1894, nr. 1, p. 88—123, cap. II. — 346.
- Saltîkov-Șcedrin, M. E. Istoria unui oraș.* — 32.
— *Mărunțișurile vieții.* — 5.
- [*Salutul adresat lui V. I. Lenin de Congresul general al statisticienilor din Rusia*]. — „Izvestiia C.E.C. al Sovietelor de deputați ai

muncitorilor, țăranilor, cazacilor și ostașilor roșii din Rusia și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și ostașilor roșii din Moscova", 1922, nr. 250 (1 689), 4 noiembrie, p. 4. Sub titlul comun : Congresul general al statisticienilor din Rusia. — 278.

Savinkov, B. V. Lupta împotriva bolșevicilor. Varșovia, editat de Comitetul politic rus, 1920, 48 p. — 155, 159.

[*Skvorțov-Stepanov, I. I.*] *Electrificarea R.S.F.S.R. în legătură cu faza de tranziție a economiei mondiale.* Cu prefețe de N. Lenin și G. Krjijanovski. [Moscova], Gosizdat, 1922. XVI, 392 p.; 1 filă cu hărți. — 54—56.

„*Smena Veb*“, Paris, 1922, nr. 13, 21 ianuarie, p. 17—19. — 66, 100—101, 431, 432, 433, 435, 438.

Sorokin, P. A. Influența războiului asupra compoziției populației, asupra trăsăturilor ei și a organizării ei sociale. — „*Ekonomist*“, Petrograd, 1922, nr. 1, p. 77—107. — 33—34.

Sosnovski, L. Pericolul unei rupturi. — „*Pravda*“, Moscova, 1922, nr. 93, 28 aprilie, p. 1. Subtitlul comun : Conferința de la Genova. — 180.

„*Sovremennîe Zapiski*“, Paris, 1922, nr. IX, p. 269—293. — 9.

Steinmetz, Ch. P. [*Scrisoare vătre V. I. Lenin.* 16 februarie 1922]. — „*Pravda*“, Moscova, 1922, nr. 85, 19 aprilie, p. 2. Sub titlul comun : Un savant american despre reconstrucția economică a Rusiei. — 157, 158.

Stepanov — vezi *Skvorțov-Stepanov, I. I.*

Subanov, N. Insemnări despre revoluție. Fasciculele 3—4. Berlin—Petersburg—Moscova, Grjebin, 1922, 2 vol. (Letopisețul revoluției). — 400—404.

Ședința festivă a Sovietului din Moscova. — „*Izvestiia C.E.C. al Sovietelor de deputați ai muncitorilor, țăranilor, cazacilor și ostașilor roșii din Rusia și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și ostașilor roșii din Moscova*“, 1922, nr. 12 (1 451), 17 ianuarie, p. 1. Sub titlul comun : Săptămîna ostașului roșu. Grijă pentru Armata Roșie. — 432.

Ședința festivă de la Teatrul Mare. — „*Izvestiia C.E.C. al Sovietelor de deputați ai muncitorilor, țăranilor, cazacilor și ostașilor roșii din Rusia și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și ostașilor roșii din Moscova*“, 1922, nr. 44 (1 483), 24 februarie, p. 1. Sub titlul comun : A patra aniversare a Armatei Roșii. — 432.

Selaev, M. În ce condiții putem acorda concesiuni. — „*Pravda*“, Moscova, 1922, nr. 249, 3 noiembrie, p. 2. Sub titlul comun : Cu privire la contractul de concesiune încheiat cu Urquhart și respins de C.C.P. — 284, 327.

Știința de carte în Rusia. Moscova, 1922. 55 p. (R.S.F.S.R. Direcția

centrală de statistică. Secția de statistică a instrucțiunii publice. Pentru Congresul al X-lea al Sovietelor). — 385, 387.

Teze cu privire la structura organizatorică, metodele și conținutul activității partidelor comuniste. Adoptate la cea de-a 24-a sedință [a Congresului al III-lea al Internaționalei Comuniste] din 12 iulie 1921. — În : *Tezele și rezoluțiile celui de-al III-lea Congres al Internaționalei Comuniste.* Moscova, 1921, p. 35—54. — 314, 315—316, 457, 460, 463.

Tezele opoziției muncitorești. Sarcinile sindicatelor. — „Pravda“, Moscova, 1921, nr. 15, 25 ianuarie, p. 2—3. — 139.

Timireazev, A. K. [Recenzie la cartea :] A. Einstein. Cu privire la teoria restrînsă și generalizată a relativității (expunere populară). Ediția a 12-a (51 000—55 000). 91 p. 1921. Editura Fiveg. — „Pod Znamenem Marksizma“, Moscova, 1922, nr. 1—2, p. 70—73. — 31.

**Todorski, A. I.* *Un an de luptă cu arma și cu plugul.* 1917

7 noiembrie 1918. Editată de Comitetul executiv județean

25 octombrie
Vesiegonsk, 1918. 79 p. — 103, 432, 435, 439.

Tratatul de la Rapallo — *vezi* *Tratatul ruso-german.*

Tratatul de la Riga — *vezi* *Tratatul de pace dintre Rusia și Ucraina, de o parte, și Polonia, de altă parte.*

Tratatul de pace dintre Rusia și Ucraina, de o parte, și Polonia, de altă parte. (Semnat la Riga, la 18 martie 1921). — „Colecția de hotărîri și dispoziții ale guvernului muncitoresc-țărănesc“, Moscova, 1921, nr. 41—42, 21 mai, publicată sub nr. 219, p. 217—236. — 201.

Tratatul ruso-german. Textul tratatului dintre R.S.F.S.R. și Germania, încheiat la 16 aprilie 1922, la Rapallo. — „Izvestia C.E.C. al Sovietelor de deputați ai muncitorilor, țăranilor, cazacilor și ostașilor roșii din Rusia și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și ostașilor roșii din Moscova“, 1922, nr. 102 (1 541), 10 mai, p. 1. — 177, 199, 201, 206, 207—208.

[*Troțki, L. D.*] *Al cincilea an — un an de învățătură.* — „Pravda“, Moscova, 1922, nr. 43, 23 februarie, p. 1. — 138.

— *O scrisoare a tov. L. D. Troțki.* — „Pod Znamenem Marksizma“, Moscova, 1922, nr. 1—2, p. 5—7. — 25.

— *Raportul tov. Troțki.* — „Pravda“, Moscova, 1922, nr. 259, 16 noiembrie, p. 2—3. Sub titlul comun : *Congresul al IV-lea al Cominternului. Cinci ani de revoluție rusă și perspectivele revoluției mondiale.* — 319.

Turgheniev, I. S. Rudin. — 86.

— *Limba rusă* (Poem în proză). — 313, 456, 460, 463.

- Unirea Republicii Extremului Orient cu R.S.F.S.R.* — „Izvestia C.E.C. al Sovietelor de deputați ai muncitorilor, țărănilor, cazacilor și ostașilor roșii din Rusia și a Sovietului de deputați ai muncitorilor și ostașilor roșii din Moscova“, 1922, nr. 258 (1 697), 15 noiembrie, p. 1. — 323.
- Ustrealov, N. V. Evoluție și tactică.* — „Smena Veh“, Paris, 1922, nr. 13, 21 ianuarie, p. 17—19. — 66, 100—101, 431, 432, 433, 435, 438.
- Vipper, R. I. Originile creștinismului.* Moscova, „Faros“, 1918. 118 p. (Biblioteca cultural-istorică. Istoria universală. Sub îngrijirea prof. R. I. Vipper. VII). — 29.
- Ware, H. Brigada de tractoriști americană.* (Impresiile unuia dintre membrii brigăzii). — „Pravda“, Moscova, 1922, nr. 233, 15 octombrie, p. 1. — 247, 253.
- [*Zinoviev, G. E.*] *Cu privire la întărirea partidului și la noile sale sarcini.* Tezele tov. G. Zinoviev pentru Congresul al XI-lea al P.C. din Rusia, aprobate de Comitetul Central. — „Pravda“, Moscova, 1922, nr. 62, 17 martie, p. 2—3. — 18—19, 20—22.
-
- Bauer, O. Der „neue Kurs“ in Sowjetrussland.* Wien, Verl. der Wiener Volksbuchh., 1921. 36. S. — 95, 96, 115, 159.
- **Dietzgen, J. Die Religion der Sozialdemokratie.* Sechs Kanzelreden. — In : Dietzgen, J. Kleinere philosophische Schriften. Eine Auswahl. Stuttgart, Dietz, 1903, S. 12—76. — 26, 29, 34.
- Drews, A. Die Christusmythe.* Verb. u. erweit. Ausgabe. Jena, Diederich, 1910. XXIV, 262 S. — 29—30.
- Manifest der Internationale zur gegenwärtigen Lage, [angenommen auf dem Ausserordentlichen Internationalen Sozialistenkongress zu Basel].* — In : Ausserordentlicher Internationaler Sozialistenkongress zu Basel am 24. und 25. November 1912. Berlin, Buchh. „Vorwärts“, 1912, S. 23—27. — 115, 341, 342.
- „*The New York Herald*“. — 172.
- Spengler, O. Der Untergang des Abendlandes.* Umriss einer Morphologie der Weltgeschichte. Bd. 1 Gestalt und Wirklichkeit. 15—22, unveränd. Aufl. München, Beck, 1920. XV, 615 S. — 187.
-

INDICE DE NUME

B

Bastiat, Frédéric (1801—1850) — economist vulgar francez. Considera relațiile dintre clasele societății burgheze ca un schimb de servicii, iar relațiile capitaliste ca niște relații „firești” între oameni; el pleda pentru armonia de interese între muncă și capital și încerca să demonstreze că, pe măsură ce tehnica progresează, crește partea din venitul național ce revine clasei muncitoare. K. Marx l-a caracterizat pe Bastiat ca fiind „reprezentantul cel mai plat și deci cel mai reușit al apologeticii vulgar-economice” (K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 23, București, Editura politică, 1966, p. 21). De teoriile lui se servesc apărătorii contemporani ai capitalismului. Principalele sale lucrări sînt „Sofisme economice” (1846) și „Armonii economice” (1849). — 280.

Bauer, Otto (1882—1938) — unul dintre liderii social-democrației austriece și ai Internaționalei a II-a, ideolog al așa-numitului „austro-marxism”. A avut o atitudine ostilă față de Revoluția Socialistă din Octombrie. A fost unul dintre fondatorii Internaționalei a II^{1/2} (1921), ai Internaționalei unificate (1923) și ai așa-numitei Internaționale Muncitorești Socialiste. — 95—96, 115, 137, 159.

Bebel, August (1840—1913) — unul dintre militanții de seamă ai social-democrației germane și ai mișcării muncitorești internaționale. În 1869 a întemeiat, împreună cu W. Liebknecht, Partidul muncitoresc social-democrat din Germania (partidul „eisenachienilor”); a fost ales în repetate rînduri deputat în Reichstag. La sfîrșitul secolului trecut și începutul acestui secol a luat atitudine împotriva reformismului și revizionismului din rîndurile social-democrației germane. Cuvîntările rostite de el împotriva bernsteinienilor au fost apreciate de V. I. Lenin ca „un model de apărare a concepțiilor marxiste și de luptă pentru caracterul cu adevărat socialist al partidului muncitoresc” (Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 392). — 189.

Bogaevski, M. P. (1881—1918) — unul dintre conducătorii cazacilor contrarevoluționari de la Don. Din iunie 1917 pînă în ianuarie 1918 a fost adjunct al atamanului Oastei Donului (generalul Kaledin); de la începutul lunii ianuarie 1918 a făcut parte din „guvernul re-

giunii Don“, guvern contrarevoluționar. A fost arestat, judecat, condamnat și, la 1 aprilie 1918, executat pentru activitate contrarevoluționară. — 180.

Bogdanov, P. A. (1882—1939) — membru al partidului bolșevic din 1905. După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut diferite funcții în domeniul economic. Din 1918 pînă în 1921 a fost membru al colegiului Consiliului economic superior; din 1921 pînă în 1925 — președinte al Consiliului economic superior al R.S.F.S.R., apoi președinte al Comitetului executiv al ținutului Caucazul de Nord, președinte al consiliului de conducere al societății de comerț sovieto-americane; din 1935 — adjunct al comisariatului poporului pentru industria locală a R.S.F.S.R. — 232, 241.

Bonci-Bruevici, M. A. (1888—1940) — inginer sovietic, specialist de seamă în domeniul radiotehnicii. În anii 1916—1919 s-a ocupat cu studierea lămpilor electronice; sub conducerea lui a fost organizată pentru prima oară producția în țară a acestor lămpi. Începînd din 1918, a condus laboratorul de radio din Nijni Novgorod. Din însărcinarea lui V. I. Lenin, la acest laborator a fost elaborat proiectul unui post de radiodifuziune la Moscova, care a fost construit în 1922 (postul de radio Comintern). În anii 1924—1930, sub conducerea lui Bonci-Bruevici au fost elaborate proiecte pentru construirea unor antene de unde scurte direcționate și au fost construite linii de radiotelecomunicații la distanțe mari pe unde scurte. Bonci-Bruevici s-a ocupat, de asemenea, de probleme legate de fizica straturilor superioare ale atmosferei, de undele ultracurte și de aplicările lor practice, precum și de alte probleme. Începînd din 1922 a fost profesor la Școala tehnică superioară din Moscova, iar din 1932 — profesor la Institutul de ingineri de telecomunicații din Leningrad. Din 1931 — membru corespondent al Academiei de Științe a U.R.S.S. — 209.

Bonci-Bruevici, M. D. (1870—1956) — specialist militar de seamă, general-locotenent, geodezist, specialist în fotografierea din avion. A ocupat diferite posturi de conducere în armata țaristă. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost unul dintre primii specialiști militari din vechea armată care au trecut de partea Puterii sovietice. A deținut diferite funcții de răspundere. Din 1919 pînă în 1923 a fost șeful Direcției superioare de geodezie din Consiliul economic superior. În anii 1939—1949, sub conducerea lui redacțională a apărut manualul „Geodezia“; este cunoscut ca autor a o serie de scrieri militare și de geodezie. — 209.

Bonci-Bruevici, V. D. (1873—1955) — militant sovietic pe tărîm social și politic; revoluționar de profesie. A participat la mișcarea revoluționară cu începere din ultimii ani ai deceniului al 9-lea al secolului trecut; în 1896 a emigrat în Elveția. În străinătate a participat la activitatea grupului „Eliberarea muncii“, a colaborat la „Iskra“, a luat parte activă la organizarea apariției unor ziare și reviste bolșevice și la organizarea editurilor de partid.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost director al treburilor Consiliului Comisarilor Poporului (pînă în octombrie 1920), redactor-șef al editurii „*Жизн и знание*“. Începînd din 1930 a fost director al Muzeului de literatură din Moscova, organizat de el, iar din 1946 director al Muzeului de istorie a religiei și ateismului din Leningrad, de pe lîngă Academia de Științe a U.R.S.S. A scris o serie de amintiri despre V. I. Lenin. — 209.

Buharin, N. I. (1888—1938) — membru al partidului bolșevic din 1906.

După Revoluția Socialistă din Octombrie 1917 a fost redactor al ziarului „*Pravda*“, membru al Biroului Politic al C.C., membru al Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste. S-a ridicat în repetate rînduri împotriva politicii leniniste a partidului: în 1918 s-a aflat în fruntea grupului antipartinic al „comuniștilor de stînga“; în timpul discuției din partid cu privire la sindicate (1920—1921) s-a situat mai întîi pe o poziție „tampon“, iar apoi a aderat la grupul lui Troțki; începînd din 1928 a condus opoziția de dreapta din partid. În 1929 a fost scos din Biroul Politic al Comitetului Central. În 1937, ca urmare a activității sale antipartinice, a fost exclus din rîndurile partidului. — 90, 152, 153, 156, 356—360, 367.

C

Cernișevski, N. G. (1828—1889) — mare democrat-revoluționar rus și socialist-utopist, om de știință, scriitor, critic literar; unul dintre precursorii de seamă ai social-democrației ruse. Cernișevski a fost inspiratorul și îndrumătorul ideologic al mișcării democrat-revoluționare din deceniul al 7-lea al secolului trecut din Rusia. Revista „*Sovremennik*“, care apărea sub îngrijirea lui, era purtătorul de cuvînt al forțelor revoluționare din Rusia. Cernișevski a demascată cu vehemență caracterul iobăgist al „reformei țărănești“ din 1861, chemîndu-i pe țărani la răscoală. În 1862 a fost arestat de guvernul țarist și întemnițat în fortăreața Petropavlovskaja, unde a stat aproape doi ani, iar după aceea a fost condamnat la șapte ani muncă silnică și deportare pe viață în Siberia, de unde a fost eliberat abia după 20 de ani. El a rămas pînă în ultima clipă un luptător înflăcărat împotriva inegalității sociale, împotriva tuturor formelor de manifestare a asuprașirii politice și economice. — 26.

Cernov, V. M. (1876—1952) — unul dintre liderii partidului scriitorilor. Din mai pînă în august 1917 a fost ministru al agriculturii în guvernul provizoriu burghez; a promovat o politică de crunte represii împotriva țărănilor care trecuseră la ocuparea pămînturilor moșierești. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost unul dintre organizatorii răscoalelor antisovietice. În 1920 a emigrat; în străinătate a continuat să desfășoare activitate antisovietică. — 9.

Cicerin, G. V. (1872—1936) — om de stat sovietic, eminent diplomat. Din 1904 pînă în 1917 a trăit în emigrație, unde în 1905 a intrat în P.M.S.D.R. În perioada reacțiunii — adept al menșevismului. În

anii primului război mondial — internaționalist; la sfârșitul anului 1917 a trecut pe pozițiile bolșevismului, iar în 1918 a intrat în P.C. (b) din Rusia. Din 1918 pînă în 1930 — comisar al poporului pentru afacerile externe; a condus delegațiile sovietice la conferințele internaționale de la Genova și Lausanne. A fost membru al C.E.C. din Rusia și al C.E.C. al U.R.S.S. La congresele al XIV-lea și al XV-lea a fost ales membru al Comitetului Central al partidului. — 36—42, 69—70, 174, 175, 176—177, 179, 183, 184, 197, 199, 201, 272, 477.

D

Denikin, A. I. (1872—1947) — general al armatei țariste; în perioada intervenției militare străine și a războiului civil (1918—1920) a fost agentul imperialiștilor franco-englezi și americani; comandant-șef al forțelor armate albgardiste din sudul Rusiei. După ce trupele de sub comanda sa au fost înfrînte de către trupele sovietice (martie 1920) a emigrat. — 5, 12, 51, 52, 64, 180, 326, 464.

Dietzgen, Eugen (1862—1930) — fiul lui J. Dietzgen și editorul scrierilor lui. Punctul său de vedere în filozofie este, după o numire dată chiar de el, „naturmonismul“, în care a încercat să concilieze materialismul cu idealismul. Absolutizînd laturile slabe ale concepțiilor lui J. Dietzgen, el considera necesar „să completeze“ cu ele marxismul, ajungînd astfel să nege atît materialismul, cît și dialectica. În ultimii ani ai vieții sale s-a manifestat ca dușman fățiș al comunismului. — 26.

Dietzgen, Joseph (1828—1888) — muncitor tăbăcar german care a ajuns în mod independent la principiile materialismului dialectic. A luat parte la revoluția din 1848—1849 din Germania, iar după înfrîngerea ei a fost nevoit să emigreze. Timp de 20 de ani a pribegit prin America și Europa, a lucrat la diferite întreprinderi și în același timp s-a ocupat cu cercetările filozofice. Din 1864 pînă în 1868 a trăit în Rusia, unde a lucrat la o tăbăcărie din Petersburg. Aici a scris el cartea „Esența muncii cerebrale a omului“ și o recenzie la primul volum al „Capitalului“ lui Marx. În 1869 s-a întors în Germania, a făcut cunoștință cu Marx, a început să participe îndeaproape la activitatea Partidului social-democrat din Germania. În 1884 Dietzgen a plecat din nou în S.U.A., unde a redactat ziarul „Der Sozialist“, organul Comitetului executiv al Partidului muncitoresc socialist din America. — 26.

Divilkovski, A. A. (1873—1932) — membru al P.M.S.D.R. din 1898. În 1906 a emigrat în Elveția; a aderat la menșevicii plehanoviști. Încă de la începutul primului război mondial s-a situat pe poziții internaționaliste. În 1918 a intrat în grupul de la Geneva al bolșevicilor. În noiembrie 1918 s-a întors în Rusia. A lucrat la Moscova ca propagandist și agitator, a deținut postul de director adjunct la direcția treburilor Consiliului Comisarilor Poporului. În ultimii ani s-a dedicat activității literare. — 57.

Drews, Artur (1865—1935) — istoric burghez reacționar german, cercetător al epocii creștinismului primitiv. În „Mitul lui Hristos”, „Nașterea creștinismului din gnosticism”, „O dezmințire a existenței istorice a lui Hristos în trecut și în prezent” și în alte scrieri ale sale, Drews respinge teza existenței istorice a lui Hristos; însă dogmele bisericești, prejudecățile religioase au fost criticate de el de pe poziții idealiste. — 29—30.

Dzerjinski, F. E. (1877—1926) — eminent activist al partidului bolșevic și al Statului sovietic; membru de partid din 1895. Unul dintre organizatorii social-democrației din Polonia și Lituania. A desfășurat muncă de partid în Polonia și în Rusia. De la Congresul al IV-lea al P.M.S.D.R. — membru al Comitetului Central. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost președinte al Comisiei extraordinare pentru lupta împotriva contrarevoluției și sabotajului (Ceka). La începutul anului 1918 s-a situat pe o poziție greșită în problema încheierii păcii de la Brest. În 1921 a fost numit comisar al poporului pentru căile de comunicație, păstrând totodată și funcțiile de președinte al Cekăi și de comisar al poporului pentru afacerile interne; în 1924 a fost numit președinte al C.E.S. din Rusia. Începând din iunie 1924 a fost membru supleant al Biroului Politic al C.C. și membru al Biroului Organizatoric al C.C. al P.C. (b) din Rusia. — 192, 378, 379, 383.

E

Einstein, Albert (1879—1955) — mare savant, fizician. S-a născut în Germania. Din 1895 pînă în 1914 a trăit în Elveția. În 1914 s-a stabilit la Berlin, unde a stat pînă în 1933; a fost director al Institutului de fizică și profesor la Universitatea din Berlin. În 1933, în urma atacurilor la care a fost supus de către ideologia național-socialismului, atît ca om de știință și activist pe tărîm obștesc care lupta împotriva militarismului, cît și ca evreu, a fost nevoit să părăsească Germania. În 1933 s-a stabilit la Princeton (S.U.A.), unde a fost numit profesor la Institutul de cercetări. În semn de protest împotriva persecuțiilor hitleriste, a renunțat la cetățenia germană și la titlul de membru al Academiei prusiene.

Principala operă a vieții lui Einstein ca om de știință a fost crearea teoriei relativității și descoperirile în domeniul teoriei cuantice a luminii. Lucrările lui au devenit celebre în lumea întreagă și formează o parte integrantă din fizica și tehnica modernă. V. I. Lenin îl considera pe Einstein drept unul dintre marii transformatori ai științelor naturii. Concepția despre lume a lui Einstein a evoluat de-a lungul vieții sale în direcția unei afirmări tot mai hotărîte a materialismului. El a combătut, mai ales către sfîrșitul vieții, pozitivismul machist, a cărui influență o suferise în prima perioadă a activității sale, fiind atras de critica pe care Mach o făcea mecanicismului fizicii clasice. În opoziție cu subiectivismul pozitivistilor, el a susținut înțelegerea și interpretarea naturii ca realitate obiectivă, a respins concepția pozitivistă

despre știință ca simplă sistematizare a datelor senzoriale, lipsite de conținut obiectiv. Teoria relativității și întreaga operă științifică a lui Einstein au confirmat, independent de încercările de interpretare idealistă a acestora de către filozofii burghezi, tezele materialismului dialectic privitoare la unitatea dialectică dintre absolut și relativ, la conexiunea și interdependența tuturor laturilor realității, la unitatea organică dintre spațiu, timp, materie și mișcare etc.

Einstein a fost membru a numeroase academii, societăți și instituții științifice din diferite țări; în 1927 a fost ales membru de onoare al Academiei de Științe a U.R.S.S. În 1921 i s-a decernat Premiul Nobel pentru lucrări în domeniul fizicii moleculare și al teoriei cuantelor. Einstein a fost un aprig adversar al războiului și s-a pronunțat cu toată hotărârea împotriva folosirii armei atomice. — 27, 31.

Engels, Friedrich (1820—1895) — vezi articolul lui V. I. Lenin „Friedrich Engels”, în Opere complete, vol. 2, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 1—14. — 27, 28.

Enukidze, A. S. (1877—1937) — activist de stat sovietic; membru de partid din 1898, bolșevic.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat la secția militară a C.E.C. din Rusia; din 1918 a fost secretar al C.E.C. din Rusia; din 1923 pînă în martie 1935 — secretar al C.E.C. al U.R.S.S. La congresele al XIII-lea, al XIV-lea, al XV-lea și al XVI-lea a fost ales membru al C.C.C., iar la Congresul al XVII-lea — membru al C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S. — 67, 218.

Ermanski, A (*Kogan* * *O. A.*) (1866—1941) — social-democrat, menșevic. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar s-a situat pe poziții lichidatoriste; a colaborat activ la presa menșevică. În timpul primului război mondial a adoptat o poziție centristă. În 1917 a fost menșevic-internaționalist, iar în 1918 a devenit membru al Comitetului Central al menșevicilor. În 1921 s-a retras din partidul menșevic; a desfășurat activitate științifică la Moscova. — 222, 417.

F

Farbman, M. S. (n. 1880) — din 1920 corespondent la Moscova, mai întâi al ziarului „Chicago Daily News”, iar după aceea al ziarelor „Manchester Guardian” și „Observer”. — 257—264, 284.

Fedoseev, N. E. (1871—1898) — unul dintre primii marxiști din Rusia, organizator și conducător al cercurilor marxiste. Pentru participare la mișcarea revoluționară, a fost eliminat din liceul din Kazan. În 1889 a fost arestat. De aci înainte și-a petrecut viața în închisori și deportări. Totuși pînă la sfîrșitul vieții sale Fedoseev a păstrat legătura cu marxiștii din diferite orașe. A scris o serie de lucrări marxiste, în care a făcut o analiză a dezvoltării politice și economice a Rusiei. A criticat concepțiile eronate ale narodnicilor. Fedoseev a

* În paranteză sînt scrise cu litere cursive adevăratele nume de familie.

fost cel dintâi dintre marxiștii ruși care s-a angajat într-o polemică cu N. K. Mihailovski, ideologul narodnicismului liberal. Pe acest teren s-a înfiripat corespondența dintre el și V. I. Lenin, care s-a menținut pînă la sfîrșitul vieții sale. V. I. Lenin a dat o înaltă apreciere rolului lui Fedoseev în mișcarea revoluționară. — 346—347.

Frumkin, M. I. (1878—1939) — a intrat în P.M.S.D.R. în 1898.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a activat pe linie de partid și în aparatul de stat: în anii 1918—1922 a fost membru al colegiului, apoi adjunct al comisarului poporului pentru aprovizionare, vicepreședinte al Comitetului revoluționar din Siberia. Din aprilie 1922 a deținut funcția de adjunct al comisarului poporului pentru comerțul exterior și apoi pe aceea de adjunct al comisarului pentru finanțe. Participant activ la opoziția de dreapta, în 1937 a fost exclus din partid. — 243.

G

Gopfengauz, M. G. (1862—1898) — prietena lui N. E. Fedoseev. Prin intermediul ei V. I. Lenin a întreținut corespondență cu Fedoseev. Aflînd de sinuciderea lui Fedoseev, ea și-a pus capăt zilelor. — 346.

Gorbunov, N. P. (1892—1938) — membru al partidului bolșevic din 1917. După Revoluția Socialistă din Octombrie, secretar al Consiliului Comisarilor Poporului și secretar personal al lui V. I. Lenin; din august 1918 — șef al secției tehnice-științifice a C.E.S. al R.S.F.S.R. În 1919—1920 a dus muncă politică în Armata Roșie. Din 1920 — secretar general al C.C.P. al R.S.F.S.R., apoi al C.C.P. al U.R.S.S. și al C.M.A., membru al Comisiei de stat a planificării a U.R.S.S. Ulterior a deținut funcții de răspundere în domeniul științific și pedagogic. — 59, 108, 242.

Gubkin, I. M. (1871—1939) — eminent geolog sovietic, activist de partid și de stat, academician; membru al partidului comunist din 1921.

Începînd din 1918 a deținut posturi de conducere în instituțiile centrale care aveau în competența lor industria petrolului și explorările geologice. În anii 1919—1924 a deținut funcția de președinte al Comitetului general pentru exploatarea șisturilor combustibile, apoi pe aceea de șef al direcției industriei șisturilor combustibile; a fost președinte al Comisiei speciale pentru studierea Anomaliilor magnetice de la Kursk, înființată potrivit indicațiilor lui V. I. Lenin. — 241.

H

Hegel, Georg Wilhelm Friedrich (1770—1831) — mare filozof german, idealist obiectiv, ideolog al burgheziei germane. Meritul istoric al lui Hegel constă în elaborarea profundă și multilaterală a dialecticii, care a constituit unul dintre izvoarele teoretice ale materialismului

dialectic. Dar dialectica lui avea un caracter idealist, fiind indisolubil legată de sistemul său filozofic, în totalitate conservator, metafizic. Prin concepțiile sale politice, Hegel era un adept al monarhiei constituționale.

Principalele lucrări ale lui Hegel sînt : „Fenomenologia spiritului“, „Știința logicii“, „Enciclopedia științelor filozofice“, „Prelegeri de istorie a filozofiei“. — 31—32.

Henderson, Arthur (1863—1935) — unul dintre liderii partidului laburist și ai mișcării sindicale engleze. În anii 1908—1910 și 1914—1917 a fost președinte al grupului parlamentar laburist. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. În 1919 a fost unul dintre organizatorii Internaționalei a II-a, de la Berna, iar din 1923 — președinte al Comitetului executiv al așa-numitei „Internaționale Socialiste Muncitorești“. În repetate rînduri a făcut parte din guvernele burgheze ale Angliei. — 69—70, 189.

Herriot, Edouard (1872—1957) — om politic francez, unul din liderii partidelor radical și radical-socialist. Începînd din 1905 a fost primar al orașului Lyon. În 1919 a fost ales deputat în parlamentul francez. A ocupat în repetate rînduri posturi ministeriale ; în 1924—1925 și 1932 a fost prim-ministru și ministru al afacerilor externe. În 1924, guvernul Herriot a stabilit relații diplomatice cu Uniunea Sovietică, iar în 1932 a încheiat cu ea un pact de neagresiune. Herriot a fost un adversar al pactului de la Munchen și a susținut ideea creării, în Europa, a unui sistem de securitate colectivă, la care urma să participe și Uniunea Sovietică. În timpul ocupării Franței de către armatele hitleriste a adoptat o poziție de sprijinire a forțelor naționale franceze care luptau împotriva ocupanților. În 1942 a fost arestat de germani și trimis într-un lagăr de concentrare ; în 1945 a fost eliberat de unități ale Armatei Sovietice. În anii următori s-a manifestat ca un adept al întăririi relațiilor franco-sovietice, s-a pronunțat pentru destindere în relațiile internaționale, a luat poziție împotriva remilitarizării Germaniei occidentale. Herriot este cunoscut nu numai ca om de stat, ci și ca publicist, istoric, scriitor, critic literar și muzical. În 1947 a fost ales membru al Academiei Franceze. — 257.

Hodorovski, I. I. (1885—1940) — membru al P.M.S.D.R. din anul 1903. După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut diferite funcții în aparatul de partid și de stat, precum și în armată. — 388, 389.

1

Iakovenko, V. G. (1889—1938) — activist pe linie de stat, membru al partidului bolșevic din iulie 1917. În anii intervenției armate străine și ai războiului civil a fost unul dintre conducătorii mișcării de partizani din Siberia, președinte al Consiliului frontului de partizani din nordul districtului Kansk. Din 1920 pînă în 1922 — președinte al Comitetului revoluționar și al Comitetului executiv județean Kansk, apoi vicepreședinte al Comitetului executiv gubernial Krasnoiarsk. În

1922—1923 — comisar al poporului pentru agricultură al R.S.F.S.R. Din 1923 pînă în 1926 — comisar al poporului pentru prevederile sociale. Din 1928 a lucrat la biroul de audiențe al lui M. I. Kalinin, apoi la Comisia de stat a planificării, iar din 1935 la Comisariatul poporului pentru agricultură al U.R.S.S. — 49.

Iakovleva, V. N. (1885—1944) — membră a partidului bolșevic din 1904. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în aparatul de stat și pe linie de partid. În 1918 a făcut parte din grupul antipartinic al „comuniștilor de stînga”; în timpul discuției din 1920—1921 cu privire la sindicate a făcut parte din grupul „tampon”, care ulterior s-a unit cu Troțki; în 1923 a semnat declarația troțkistă a celor 46. În anii 1924—1926 a activat în cadrul centrului troțkist, apoi a rupt cu opoziția. — 348.

Ioffe, A. A. (1883—1927) — remarcabil diplomat sovietic. A intrat în mișcarea social-democrată în ultimii ani ai secolului trecut. La Congresul al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia a fost primit, împreună cu interraioniștii, în partidul bolșevic și a fost ales în C.C. În octombrie 1917 a fost membru al Comitetului militar-revoluționar din Petrograd. În 1918 s-a situat pe pozițiile „comuniștilor de stînga”. În timpul tratatelor de pace de la Brest a făcut parte din delegația sovietică. Din aprilie pînă în noiembrie 1918 a fost reprezentant plenipotențiar al R.S.F.S.R. la Berlin. A participat la tratativele dintre Rusia Sovietică și guvernele unor țări capitaliste. În anii 1925—1927 a făcut parte din opoziția troțkistă. — 201, 206—207.

Ivanovici, St. — *vezi* Portugheis, S. I.

K

Kalinin, M. I. (1875—1946) — eminent activist al partidului bolșevic și al Statului sovietic; membru al P.M.S.D.R. din 1898, bolșevic.

După Revoluția Socialistă din Octombrie 1917 a fost primar, apoi comisar al gospodăriei comunale a orașului Petrograd. Din martie 1919 — președinte al C.E.C. din Rusia; din decembrie 1922 — președinte al C.E.C. al U.R.S.S., iar din 1938 — președinte al Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S. Din 1919 — membru al C.C., iar din 1926 — membru al Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S. — 67, 218.

Kamenev (Rozenfeld), L. B. (1883—1936) — membru al partidului bolșevic din 1901.

După Revoluția Socialistă din Octombrie 1917 a fost președinte al Sovietului din Moscova, vicepreședinte al Consiliului Comisarilor Poporului, membru al Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia.

În repetate rînduri s-a ridicat împotriva politicii leniniste a partidului: după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a luat poziție împotriva liniei leniniste a partidului, orientată spre revoluția socialistă; în noiembrie 1917 s-a pronunțat pentru crearea unui guvern de coaliție cu menșevicii și socialiștii-revoluționari; în 1925 a

fost unul dintre organizatorii „noii opoziții“, iar în 1926 — unul dintre liderii blocului antipartinic troțkisto-zinovievist. În 1927, la Congresul al XV-lea al P.C. (b) al U.R.S.S., a fost exclus din partid ca militant activ al opoziției troțkiste. În 1928 a declarat că-și recunoaște greșelile și a fost reprimat în partid, dar nu și-a încetat activitatea antipartinică și în 1932 a fost din nou exclus. În 1933 a fost, pentru a doua oară, reprimat în partid. În 1934 a fost exclus, pentru a treia oară, din cauza activității sale antipartinice. — 43—44, 51—52, 62, 107, 108, 109, 110, 121, 135, 173, 174, 177, 178, 218, 227—229, 230, 241, 243—245, 322, 335, 345, 348, 354—355, 362, 367, 439.

Kamkov (Kaț), B. D. (1885—1938) — membru al partidului socialist-revoluționar; unul dintre organizatorii și liderii partidului socialiștilor-revoluționari de stînga. În 1918 s-a pronunțat împotriva încheierii păcii de la Brest; a fost unul dintre inițiatorii asasinării ambasadorului german Mirbach și unul dintre organizatorii rebeliunii socialiștilor-revoluționari de stînga de la Moscova. Pentru activitatea sa contrarevoluționară a fost arestat, judecat și condamnat de Tribunalul militar. Ulterior a lucrat în domeniul statisticii. — 134.

Kaņnelson, Z. B. (n. 1892) — membru al P.M.S.D.R. (b) din martie 1917. Din 1918 pînă în 1937 a deținut funcții de răspundere în organele Comisiei Extraordinare din Rusia, Direcției politice centrale și Comisariatului poporului pentru afacerile interne. — 263.

Kautsky, Karl (1854—1938) — unul dintre teoreticienii social-democrației germane și ai Internaționalei a II-a; începînd din 1910 a devenit ideolog al centrismului (kautskismului). A fost redactorul revistei „Die Neue Zeit“, publicație teoretică a social-democrației germane.

În mișcarea socialistă a intrat în 1874. Concepțiile sale din acea vreme reprezentau un amestec de lassalleanism și anarhism. În 1881 a făcut cunoștință cu K. Marx și F. Engels și, sub influența lor, a aderat la marxism. În această perioadă a activității sale, el a publicat o serie de lucrări valoroase, ca: „Doctrina economică a lui Karl Marx“ (1887), „Problema agrară“ (1899) ș.a., contribuind la popularizarea teoriei marxiste în Germania și în alte țări. Dar, încă pe vremea aceea, el a dat dovadă de inconsecvență ideologică, făcînd concesiuni revizionismului. La începutul secolului al XX-lea, inconsecvența ideologică a lui Kautsky s-a accentuat pe linia renunțării treptate la esența revoluționară a marxismului. El a devenit ideologul centrismului. În timpul primului război mondial s-a situat în esență pe pozițiile social-șovinismului. A formulat teoria antimarxistă a „ultraimperialismului“, care încerca să ascundă contradicțiile imperialismului.

În 1918 Kautsky a luat atitudine împotriva revoluției din Germania. După victoria Revoluției Socialiste din Octombrie, el a negat necesitatea dictaturii proletariului, opunîndu-i teoria utopică, neștiințifică a democrației „pure“, situată deasupra claselor. Concepțiile lui antimarxiste au fost combătute de Engels, ca și de fruntașii aripii de stînga a social-democrației germane, și au fost supuse unei aspre cri-

tici de către V. I. Lenin, mai ales în lucrarea sa „Revoluția proletară și renegatul Kautsky“ (1918). — 95, 404.

Kerenski, A. F. (n. 1881) — eser. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost ministru al justiției, ministru de război și ministru al marinei, iar apoi prim-ministru al guvernului provizoriu burghez și comandant suprem al armatei. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice; în 1918 a fugit peste graniță. În prezent trăiește în S.U.A., unde desfășoară propagandă antisovietică. — 9.

Kerjentev (Lebedev), P. M. (1881—1940) — activist de partid și de stat, istoric și publicist sovietic. Membru al P.M.S.D.R. din 1904, bolșevic.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut diferite funcții în aparatul de partid și de stat. — 417.

Keynes, John Maynard (1883—1946) — economist englez, principalul reprezentant al gândirii economice burgheze în perioada dintre cele două războaie. După cel de-al doilea război mondial, doctrina lui continuă să-și păstreze, mai ales în S.U.A. și Anglia, influența asupra științei economice burgheze. Opere principale: „Consecințele economice ale păcii“, „Noi considerații asupra consecințelor păcii“, „Tratat despre bani“, „Teoria generală a folosirii brațelor de muncă, a dobânzii și a banilor“. — 70.

Kin, F. — autorul articolului „Specialiștii (Studiu statistic)“, apărut în nr. 197, din 3 septembrie 1922, al ziarului „Pravda“. — 465.

Kiselev, A. S. (1879—1938) — membru de partid din 1898, bolșevic.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut funcții de conducere pe linie sindicală, economică și de stat. În 1921 a fost numit președinte al Micului C.C.P. A făcut parte din gruparea antipartinică anarhosindicalistă „opoziția muncitorească“. La Congresul al XII-lea al partidului a fost ales membru al Prezidiului C.C.C. al P.C. (b) din Rusia. Ulterior a deținut funcția de comisar al poporului pentru Inspekția muncitorească-țărănească al R.S.F.S.R. și de adjunct al comisariului poporului pentru Inspekția muncitorească-țărănească al U.R.S.S. Din 1924 pînă în 1938 — secretar al C.E.C. al U.R.S.S. — 62.

Kolceak, A. V. (1873—1920) — amiral al flotei țariste, monarhist; în anii 1918—1919 — unul dintre principalii conducători ai contra-revoluției ruse; agent al Antantei; cu sprijinul imperialiștilor din S.U.A., Anglia și Franța, s-a proclamat cîrmuitor suprem al Rusiei și a trecut în fruntea dictaturii militare burghezo-moșierești din Ural, Siberia și Extremul Orient. Loviturile date de Armata Roșie și creșterea mișcării revoluționare a partizanilor au dus la lichidarea dictaturii lui Kolceak. Luat prizonier, la 7 februarie 1920 el a fost împușcat în baza unei hotărîri a Comitetului revoluționar din Irkutsk. — 5, 8, 51, 64, 100, 247, 265, 313, 456, 463.

Kollontai, A. M. (1872—1952) — revoluționară de profesie, a început să participe la mișcarea revoluționară în ultimul deceniu al secolului trecut. În anii 1906—1915 a activat în tabăra menșevicilor ; din 1915 a devenit membră a partidului bolșevic.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost comisar al poporului pentru prevederile sociale, iar în 1920 a condus în cadrul C.C. al P.C. (b) din Rusia secția pentru munca în rândurile femeilor. În timpul discuției cu privire la sindicate (1920—1921) a fost membră activă a grupului antipartinic al „opozității muncitorești“. În anii 1921—1922 a condus, în cadrul Cominternului, Secretariatul internațional pentru problemele femeilor. Începând din 1923 a deținut importante funcții diplomatice. — 138.

Kornilov, L. G. (1870—1918) — general în armata țaristă, monarhist. În iulie 1917 a fost numit comandant suprem al armatei ruse. În august a condus o rebeliune contrarevoluționară. După reprimarea rebeliunii a fost arestat și întemnițat, dar a evadat, plecând în regiunea Donului, unde a devenit unul dintre organizatorii „armatei de voluntari“ a albgardiștilor, iar apoi comandantul ei. A fost ucis în timpul luptelor de la Ekaterinodar. — 180.

Krasin, L. B. (1870—1926) — eminent om de stat sovietic. A intrat în mișcarea social-democrată în ultimul deceniu al secolului trecut, bolșevic.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în domeniul organizării aprovizionării Armatei Roșii ; a fost membru al prezidiului C.E.S., comisar al poporului pentru industrie și comerț, comisar al poporului pentru căile de comunicație. În 1919 a intrat în diplomație. În 1921 a fost numit comisar al poporului pentru comerțul exterior. În 1924 a fost reprezentant plenipotențiar al U.R.S.S. în Franța, iar în 1925 — în Anglia. — 108, 109—110, 183, 184, 223, 241, 329, 356—360, 439.

Krasnov, P. N. (1869—1947) — general în armata țaristă ; a participat activ la rebeliunea lui Kornilov din august 1917. La sfârșitul lunii octombrie 1917, în timpul rebeliunii antisovietice, a comandat detașamentele de cazaci trimise de Kerenski împotriva Petrogradului. În 1918—1919 a condus armata albgardistă a cazacilor de la Don. În 1919 a fugit în străinătate, unde și-a continuat activitatea antisovietică ; ulterior a colaborat cu hitleriștii. A fost luat prizonier, judecat și condamnat la moarte printr-o sentință a Colegiului militar al Tribunalului Suprem al U.R.S.S. — 9.

Krițman, L. N. (1890—1938) — membru al P.C. (b) din Rusia din 1918 ; în primii ani ai Puterii sovietice a ocupat funcții de răspundere pe linie economică : a fost președinte al colegiului secției pentru industria alimentară și membru al secției pentru industria chimică a Consiliului economic superior ; în 1921 — membru al prezidiului Comisiei de stat a planificării. În 1923—1924 a făcut parte din redacția „Pravdei“, din prezidiul Academiei comuniste și din redacția principală a Marii Enciclopedii Sovietice. În anii 1925—1931 a fost

membru al colegiului, iar apoi adjunct al șefului Direcției centrale de statistică, vicepreședinte al Comisiei de stat a planificării din U.R.S.S. Începînd din 1931 s-a ocupat cu munca de cercetare științifică ; doctor în științele economice. A fost redactor al „Enciclopediei Economice“, al revistelor „Problemî Ekonomiki“ și „Na Agrarnom Fronte“. A scris o serie de lucrări pe teme economice și agrare. — 464.

Križjanovski, G. M. (1872—1959) — vechi militant al partidului comunist, renumit savant sovietic, inginer energetician.

În 1920, din însărcinarea lui Lenin, a condus Comisia de stat pentru electrificarea Rusiei (GOELRO). În 1921—1930 a condus Comisia de stat a planificării. Din 1930 pînă în 1932 a fost șeful Direcției generale a energieticii din Comisariatul poporului pentru industria combustibililor. În 1932—1936 a fost președinte al Comitetului pentru învășămîntul superior de pe lîngă C.E.C. al U.R.S.S. și adjunct al comisariului pentru învășămînt al R.S.F.S.R. A fost ales în repetate rînduri membru al C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S. și al C.E.C. al U.R.S.S. În 1929 a fost ales membru al Academiei de Științe a U.R.S.S., al carei vicepreședinte a fost din 1929 pînă în 1939. A fost director permanent al Institutului de energetică al Academiei de Științe a U.R.S.S., fondat de el ; a scris o serie de lucrări științifice în domeniul energieticii. — 23—24, 136, 157, 194, 232, 233, 241, 372, 373.

Kurski, D. I. (1874—1932) — activist de seamă al partidului comunist și al Statului sovietic, jurist. Membru al partidului bolșevic din 1904. A participat la insurecția armată din decembrie 1905 de la Moscova. În timpul insurecției armate din octombrie 1917 a fost membru al Comitetului militar-revoluționar din Odesa. În anii 1919—1920 — membru al Consiliului militar-revoluționar al republicii, comisar al statului-major general și al statului-major de campanie ale Armatei Roșii. Din 1918 pînă în 1928 a fost comisar al poporului pentru justiție al R.S.F.S.R. ; sub conducerea lui au fost elaborate Codul civil și Codul penal. Din 1921 a fost membru al Prezidiului C.E.C. din Rusia și C.E.C. al U.R.S.S., președinte al Comisiei centrale de revizie, iar mai tîrziu membru al C.C.C. a P.C. (b) al U.R.S.S. Cu începere din 1928 a lucrat în diplomație. — 51—52, 203—205.

Kutuzov, I. I. (1885—1943) — membru al partidului bolșevic din 1917. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Sovietului din Moscova, președinte al Sindicatului muncitorilor textiliști din Moscova. Din 1918 — președinte al C.C. al Sindicatului muncitorilor textiliști. În 1920—1921 a aderat la grupul antipartinic „opozitia muncitorească“. În anii următori a fost membru al fracțiunii comuniste și membru al Prezidiului Consiliului Central al Sindicatelor din Rusia, președinte al Comisiei pentru sprijinirea creditului de stat și a caselor de economie de pe lîngă Comitetul Executiv Central al U.R.S.S. Din 1920 — membru al Prezidiului C.E.C. din Rusia și apoi al Prezidiului C.E.C. al U.R.S.S. — 234.

L

Larin, I. (Lurie, M. A.) (1882—1932) — lucrător al aparatului sovietic. A activat în mișcarea social-democrată începînd din 1901; menșevic. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a condus grupul menșevicilor internaționaliști. În august 1917 a fost primit în partidul bolșevic. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în aparatul de stat și în diferite organe economice. — 126, 127, 133—137, 181, 432, 436.

Lejava, A. M. (1870—1937) — activist de stat; membru al partidului bolșevic din 1904.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut posturi de răspundere în aparatul de stat și în economie. În 1918—1920 a fost președinte al Uniunii centrale a cooperativelor de consum; din 1920 pînă în 1925 — adjunct al comisarului poporului pentru comerțul exterior; în 1925—1930 — vicepreședinte al Consiliului Comisarilor Poporului al R.S.F.S.R. A fost, în mai multe legislaturi, membru al C.E.C. din Rusia și al C.E.C. al U.R.S.S. În perioada 1933—1937 a deținut postul de șef al Direcției generale a culturilor subtropicale din U.R.S.S. — 243—244.

Lenin, V. I. (Ulianov, V. I.) (1870—1924) — vezi date biografice. 5, 6, 9, 13, 20, 61, 66, 67, 75, 86, 93, 106, 108, 109, 110, 121—122, 127, 134, 136—137, 139, 155, 166—167, 180—182, 193, 225, 228, 230, 234, 235, 238, 253—254, 262, 279, 284, 291, 293, 299—300, 301—302, 319, 321, 322—323, 346—347, 354—355, 361, 378, 379, 394—395, 414, 434—435, 455, 461, 477, 478.

Levi, Paul (1883—1930) — social-democrat german, de profesiune avocat. A participat la Conferința de la Zimmerwald (1915); membru al grupului elvețian al zimmerwaldienilor de stînga. A făcut parte din „Uniunea Spartacus“. La Congresul de constituire al Partidului Comunist din Germania a fost ales în Comitetul Central. În februarie 1921 a ieșit din C.C. al P.C.G., iar în aprilie a fost exclus din partid pentru încălcare grosolană a disciplinei. Ulterior s-a reîntors în partidul social-democrat. — 153.

Liebknecht, Wilhelm (1826—1900) — militant de seamă al mișcării muncitorești germane și internaționale, unul dintre întemeietorii și conducătorii Partidului social-democrat din Germania. Din 1875 și pînă la sfîrșitul vieții sale a fost membru al Comitetului Central al Partidului social-democrat din Germania și redactor responsabil al ziarului „Vorwärts“, organ central al acestui partid. Din 1867 și pînă în 1870 a fost deputat în Reichstagul Confederației germane de nord, iar începînd din 1874 a fost ales în repetate rînduri deputat în Reichstagul german; a folosit cu pricepere tribuna parlamentară pentru a demasca politica internă și externă reacționară a iuncherilor prusaci. Pentru activitatea sa revoluționară a fost în repetate rînduri condamnat la închisoare. A participat îndeaproape la activitatea Internaționalei I și la organizarea Internaționalei a II-a. — 189.

Litvin-Sedoi, Z. I. (1876—1947) — membru al P.M.S.D.R. din 1897, bolșevic. A desfășurat activitate de partid la Petersburg, Nijni Novgorod, Moscova și Tbilisi. A fost unul dintre conducătorii insurecției armate din decembrie 1905 la Moscova, deținând funcția de șef al statului-major al detașamentelor de luptă din Presnea. A participat activ la insurecția de la Sveaborg, iar după înăbușirea ei a emigrat. În 1917 s-a întors în Rusia. A luat parte la războiul civil. Din 1919 a lucrat la Direcția generală a comunicațiilor militare, apoi la Comisariatul poporului pentru căile de comunicație. Din 1921 pînă în 1939 a fost director al unei școli tehnice textile din Moscova. A participat ca delegat la congresele IV, X, XI, XIII, XIV și XVI ale partidului. La Congresul al X-lea a fost ales membru al Comisiei Centrale de Control. — 442.

Litvinov, M. M. (1876—1951) — om de stat și remarcabil diplomat sovietic. Membru al P.M.S.D.R. din 1898, bolșevic.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în diplomație. Din 1921 a fost adjunct al comisarului poporului pentru afacerile externe. Din 1930 pînă în 1939 — comisar al poporului pentru afacerile externe. Ca membru sau ca șef al delegației sovietice a reprezentat U.R.S.S. la conferințele internaționale de la Genova (1922), Haga (1922), Montreux (1936), Moscova (1943) și la Liga Națiunilor. La Congresul al XVII-lea al partidului a fost ales membru al C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S.; a fost membru al C.E.C. al U.R.S.S. și deputat în Sovietul Suprem al U.R.S.S. În 1936, la Montreux, a căzut de acord cu N. Titulescu asupra textului unui tratat de asistență mutuală între U.R.S.S. și România. — 173, 184, 198.

Lloyd George, David (1863—1945) — om politic englez; diplomat; lider al partidului liberal. Din 1890 — membru al parlamentului. În 1905—1908 a fost ministru al comerțului, iar în 1908—1915 — ministru de finanțe. În 1916—1922, în calitate de prim-ministru, a căutat să consolideze pozițiile imperialismului englez în Orientul Apropiat și Mijlociu, precum și în Balcani; a reprimat cu cruzime mișcarea de eliberare națională din colonii și din țările dependente. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost unul dintre inspiratorii și organizatorii intervenției armate și ai blocadei împotriva Statului sovietic. — 5, 6, 174, 175, 176, 183, 201.

M

Maiakovski, V. V. (1893—1930) — mare poet sovietic. — 13, 15.

Martens, L. K. (1875—1948) — eminent specialist sovietic în domeniul construcției de mașini și al termotehnicii. A intrat în mișcarea revoluționară în 1893. A făcut parte din „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare” din Petersburg. În 1899 a fost expulzat în Germania, de unde a emigrat apoi în Anglia.

Din ianuarie 1919 — reprezentant al R.S.F.S.R. în S.U.A.; după o serie de încercări de a normaliza relațiile cu S.U.A. — încercări

care au eșuat din cauza atitudinii negative a guvernului american —, în 1921 a fost expulzat din America. Intorcându-se în țară, a lucrat în domeniul economic și în cel științific: a fost membru al prezidiului C.E.S., șef al Direcției generale a metalurgiei, președinte al Comitetului pentru invenții al C.E.S., director al institutului de cercetări științifice pentru motoare diesel, profesor la Institutul de mecanică „M. V. Lomonosov” din Moscova. — 157.

Marx, Karl (1818—1883) — vezi articolul lui V. I. Lenin „Karl Marx (Scurtă schiță biografică și expunere a marxismului)”, Opere complete, vol. 26, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 43—92. — 14, 28, 31—32, 91, 114, 125, 237, 279, 288, 358, 400, 402.

Mdivani, P. G. (1877—1937) — membru al P.M.S.D.R. din 1903. A desfășurat activitate revoluționară la Kutais, Batumi, Tbilisi, Baku și în alte orașe din Transcaucazia. În repetate rânduri a avut de suferit de pe urma repressiunilor guvernului țarist.

De la sfârșitul anului 1918 pînă în martie 1920 a fost membru al Consiliului militar-revoluționar al Armatei a XI-a și șef al secției politice a Armatei a X-a. În anii 1920—1921 a fost membru al Biroului din Caucaz al C.C. al P.C. (b) din Rusia. În 1921 a fost numit reprezentant diplomatic al R.S.F.S.R. în Turcia, iar în luna iunie a aceluiași an — președinte al Comitetului revoluționar din Gruzia. În 1922 a participat la Conferința de la Genova, ca membru al delegației sovietice.

În problemele creării Federației transcaucaziene și ale constituirii U.R.S.S. a adoptat o poziție greșită, urmărind, în fond, menținerea izolării Gruziei; a insistat asupra intrării directe a Gruziei în U.R.S.S., și nu prin intermediul Federației transcaucaziene. Organizația de partid din Gruzia a calificat poziția lui Mdivani și a adepților săi drept o deviere spre naționalism.

În 1924, Mdivani a fost reprezentant comercial al U.R.S.S. în Franța; din 1931 pînă în 1936 — președinte al Consiliului economic superior, comisar al poporului pentru industria ușoară, prim-vicepreședinte al Consiliului Comisarilor Poporului al R. S. S. Gruzine. — 227, 229.

Medvedev, S. P. (1885—1937) — membru al P.M.S.D.R. din 1900. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost lucrător politic în Armata Roșie. În anii 1920—1922 — președinte al C.C. al Sindicatului muncitorilor metalurgiști; ulterior a lucrat la C.E.C. din Rusia și la C.E.C. al U.R.S.S. A fost unul dintre liderii grupului antipartinic „opозиția muncitorească”, apoi adept activ al „noii opозиții”. Pentru activitatea sa antipartinică, în 1924 a fost exclus din partid. În 1926 a declarat că renunță la concepțiile sale antipartinică și a fost reprimat în partid; în 1933, în timpul curățirii rîndurilor partidului, a fost din nou exclus. — 139.

Measnikov, G. I. (1889—1946) — a intrat în partidul bolșevic în 1906; a activat la Perm, iar din 1921 la Petrograd. Membru activ al grupului „opозиția muncitorească”. În 1922 a fost exclus din

P.C. (b) din Rusia pentru activitate fracționistă și pentru încălcare sistematică a disciplinei de partid. Apoi a fost organizatorul așa-numitului „grup muncitoresc”, cu caracter contrarevoluționar; ulterior a emigrat. — 139.

Mendeleev, D. I. (1834—1907) — mare chimist rus. A descoperit legea periodicității și a creat sistemul periodic al elementelor, care reprezintă una din cele mai mari generalizări ale chimiei. În lumina periodicității, Mendeleev a corectat greutatea atomică a unor elemente, a prezis existența și proprietățile altora, care au fost descoperite mai târziu. Mendeleev este cunoscut prin cercetările sale importante în cele mai variate domenii ale științei și tehnicii. A desfășurat o intensă activitate științifică și pedagogică. A luptat cu ardoare pentru răspândirea culturii, pentru dezvoltarea forțelor de producție în Rusia, pentru independența economică a țării. Moștenirea lui științifică însumează peste 400 de lucrări publicate. Mendeleev a fost membru activ al mai multor academii și societăți din străinătate. — 233.

Mihailov, I. K. (n. 1881) — membru al P.M.S.D.R. din 1897, bolșevic.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a participat la mișcarea de partizani din Ucraina, a lucrat la direcția politică a Armatei a XIV-a. În decembrie 1919 a fost chemat la Moscova și numit membru al colegiului pentru aprovizionarea Armatei Roșii, iar mai târziu — director adjunct în administrația Kremlinului și a sediilor C.E.C. din Rusia. A făcut parte din C.C. al Sindicatului muncitorilor mineri. În 1922 a fost numit președinte al Comisiei speciale a C.M.A. pentru inspectarea întreprinderilor din Altai și Ural care înainte aparținuseră lui Urquhart. La Congresul al XIII-lea al partidului a fost ales membru al Comisiei Centrale de Control, iar pînă în 1926 a lucrat în Comisia Centrală de Control a Inspecției muncitorești-țărănești. În anii următori a lucrat în diferite instituții economice și în aparatul de stat. — 220, 223, 232.

Mihailovski, N. K. (1842—1904) — teoretician de vază al narodnicismului liberal, publicist, critic literar, filozof pozitivist, unul dintre reprezentanții școlii subiectiviste în sociologie. În 1892 a condus revista „Russkoe Bogatstvo”, în paginile căreia a dus o luptă îndârjită împotriva marxștilor. Concepțiile lui au fost criticate de V. I. Lenin în lucrarea „Ce sînt «prieteniul poporului» și cum luptă ei împotriva social-democraților?” și în alte scrieri ale sale. — 346.

Miliukov, P. N. (1859—1943) — lider al partidului cadet, ideolog al burgheziei imperialiste ruse, istoric și publicist. În octombrie 1905 a fost unul dintre întemeietorii partidului cadet, iar apoi președinte al Comitetului Central al acestui partid și redactor al ziarului „Reci”. organul central al cadeților. În 1917 a fost ministru de externe în primul guvern provizoriu burghez; a promovat politica de continuare a războiului imperialist „pînă la victoria finală”. După Revoluția Socialistă din Octombrie a participat la organizarea intervenției militare străine împotriva Rusiei Sovietice; militant activ al emi-

grației albe, s-a situat în fruntea așa-zisului „grup democratic” al partidului cadet. — 137.

Miliutin, V. P. (1884—1938) — a intrat în mișcarea social-democrată în 1903; la început a fost menșevic, iar din 1910 — bolșevic. La Congresul al II-lea al Sovietelor a fost numit comisar al poporului pentru agricultură. În noiembrie 1917 s-a pronunțat pentru formarea unui guvern de coaliție cu menșevicii și socialiștii-revoluționari și, declarându-se în dezacord cu politica partidului, a ieșit din Comitetul Central și din guvern. În anii 1918—1921 a fost vicepreședinte al C.E.S., apoi a deținut alte funcții de răspundere în aparatul de stat și în domeniul economiei; a fost membru supleant al Comitetului Central al partidului și membru al Comisiei Centrale de Control. — 166.

Miroșnikov, I. I. (1894—1939) — membru al partidului bolșevic din martie 1917. În perioada intervenției militare străine și a războiului civil a luptat în rândurile Armatei Roșii. Din 1921 pînă în 1937 a fost adjunct al șefului direcției treburilor Consiliului Comisarilor Poporului și apoi șef al acestei direcții. În 1937 a fost numit adjunct al comisarului poporului pentru finanțe al U.R.S.S. — 108.

Molotov (Skreabin), V. M. (n. 1890) — membru de partid din 1906. Din 1918 a deținut funcții de conducere în aparatul de partid și de stat: secretar al C.C. al P.C. (b) din Ucraina, secretar al C.C. al P.C. (b) din Rusia; din 1926 — membru al Biroului Politic și apoi al Prezidiului C.C. al P.C.U.S.; în 1930—1941 președinte al C.C.P. al U.R.S.S., iar din 1939 comisar al poporului și, apoi, ministru al afacerilor externe al U.R.S.S., prim-vicepreședinte al Consiliului de Miniștri al U.R.S.S.

În iunie 1957, printr-o hotărîre a plenarei C.C. al P.C.U.S., a fost scos din Prezidiul C.C. și din C.C. al P.C.U.S. pentru activitate fracționistă. — 18—22, 45—50, 51—52, 53, 57, 59, 66—68, 69—70, 155.

Münzenberg, Wilhelm (1889—1940) — militant al mișcării muncitorești din Elveția și Germania, de profesie muncitor cizmar. În 1910 a părăsit Germania și s-a stabilit în Elveția. În 1914—1917 a fost conducătorul organizației social-democrate a tineretului din Elveția. Din 1916 a făcut parte din conducerea Partidului social-democrat din Elveția. În anii 1915—1919 a fost secretar al Internaționalei Socialiste a Tineretului și redactor al organului ei de presă, „Jugend-Internationale”. Întorcându-se în țară a devenit membru al Partidului Comunist din Germania. În anii 1919—1921 a deținut funcția de secretar al Internaționalei Comuniste a Tineretului. A fost secretar general al Comitetului internațional al ajutorului muncitoresc pentru înfometajii din Rusia Sovietică (Mejrabpom). Din 1924 — deputat în Reichstag. Membru al C.C. al P.C.G. După venirea la putere a fasciștilor în Germania a emigrat în Franța. În deceniul al 4-lea, încheind un bloc cu troțkiștii și cu alte elemente oportuniste,

a luat atitudine împotriva tacticii de front unic muncitoresc și popular antifascist, promovată de partidele comuniste; a fost scos din C.C. al P.C.G. și în 1939 exclus din partid. — 337—338.

N

Napoleon I (Bonaparte) (1769—1821) — împărat al Franței (1804—1814 și 1815). — 403.

Noske, Gustav (1868—1946) — unul dintre liderii oportuniști ai Partidului social-democrat din Germania. În 1918, în timpul revoluției din noiembrie din Germania, a fost unul dintre conducătorii acțiunii de înăbușire a mișcării revoluționare a marinarilor de la Kiel. În anii 1919—1920 a fost ministru de război; a organizat represiunile împotriva muncitorilor berlinezi și a pus la cale asasinarea lui K. Liebknecht și a Rosei Luxemburg, ceea ce i-a atras porecla de „câine sîngeros”. Mai târziu a fost președinte al provinciei prusiene Hanovra. În anii dictaturii fasciste, guvernul hitlerist i-a acordat pensie de stat. V. I. Lenin l-a calificat pe Noske drept „social-trădător” și drept unul dintre „cei mai odioși călăi, ieșiți din rîndurile muncitorilor, dar care au trecut în slujba monarhiei și a burgheziei contrarevoluționare” (Opere complete, vol. 38, București, Editura politică, 1966, ed. a doua, p. 304). — 189.

O

Oldenburg, S. S. (m. 1940) — comentator politic și unul dintre colaboratorii cei mai apropiați ai revistei albgardiste „Russkaia Misl”, care a apărut în 1922 la Praga. — 366.

Ordjonikidze, G. K. (1886—1937) — activist de seamă al Partidului comunist și al Statului sovietic. Membru de partid din 1903; bolșevic.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost comisar extraordinar în Ucraina, iar după aceea în sudul Rusiei. În anii războiului civil a făcut parte din Consiliul militar-revoluționar al armatelor a 16-a și a 14-a și al Frontului din Caucaz. În anii 1920—1921 a fost unul dintre organizatorii luptei pentru instaurarea Puterii sovietice în Adzerbaidjan, Armenia și Gruzia. În 1921—1926 a fost președinte al Biroului din Caucaz al Comitetului Central, iar după aceea secretar al comitetului organizației de partid a Ținutului Transcaucazia. În 1926 a fost ales președinte al Comisiei Centrale de Control a P.C. (b) al Uniunii Sovietice și comisar al poporului pentru Inspecția muncitorească-țărănească al U.R.S.S. În 1930 a fost numit președinte al Consiliului economic superior al U.R.S.S., iar în 1932 comisar al poporului pentru industria grea al U.R.S.S. Din 1921 a fost membru al Comitetului Central, din 1926 membru supleant — iar din 1930 membru — al Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) al Uniunii Sovietice. — 113, 378, 380, 383.

Osadcii, P. S. (1866—1943) — specialist sovietic în domeniul electrotehnicii. După absolvirea, în 1890, a Institutului electrotehnic din Petrograd, a fost numit, tot acolo, conferențiar, profesor, iar apoi rector.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost vicepreședinte al Comisiei de stat a planificării a R.S.F.S.R. și a U.R.S.S. și totodată președinte al Consiliului central al electrotehnicii de pe lângă C.E.S. al U.R.S.S. A condus consiliul tehnic al șantierului hidrocentralei de pe Nipru și a desfășurat activitate didactică. În 1931 a fost judecat în procesul partidului industrial și condamnat la 10 ani închisoare. În 1935 a fost eliberat înainte de termen, printr-un decret al C.E.C. al U.R.S.S., iar în 1937 a fost reabilitat. — 209.

Osinski, N. (Obolenski, V. V.) (1887—1938) — membru al partidului bolșevic din 1907.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost director al Băncii de Stat a R.S.F.S.R., președinte al C.E.S. În 1918 — unul dintre autorii platformei „comuniștilor de stînga”. În 1918—1919 a lucrat în redacția ziarului „Pravda” și la secția de propagandă a C.E.C. din Rusia. În 1920—1921 a fost membru activ al grupului antipartinic al „centralismului democratic”; în 1923 a aderat la opoziția troțkistă. În 1921—1923 a fost adjuncț al comisarului poporului pentru agricultură, în 1925 — membru al prezidiului Comisiei de stat a planificării a U.R.S.S. La Congresul al XIV-lea al partidului a fost ales membru supleant al Comitetului Central. În 1926—1928 a condus Direcția centrală de statistică a U.R.S.S. În 1929 a fost vicepreședinte al C.E.S. al U.R.S.S. În anii următori a deținut funcții de conducere în domeniul economiei. — 49, 125, 132—133, 136—137, 142—144, 181.

Owen, Robert (1771—1858) — mare socialist-utopist englez; a supus unei critici aspre bazele orînduirii capitaliste, dar n-a știut să dezvăluie adevăratele rădăcini ale contradicțiilor capitalismului. El considera că principala cauză a inegalității sociale o constituie insuficiența răspîndire a instrucțiunii și nu însuși modul de producție capitalist, că ea poate fi înlăturată prin răspîndirea cunoștințelor și prin reforme sociale; el a formulat un amplu program în acest sens. Owen a luptat pentru limitarea prin lege a duratei zilei de muncă, pentru protecția muncii, pentru educarea în comun a copiilor. Owen își imagina viitoarea societate „rațională” ca o federație liberă de mici comune (cu cel mult 3 000 de membri), care să se administreze singură. Dar încercările lui de a-și pune ideile în practică au suferit un eșec. În anii 1830—1850 a luat parte activă la mișcarea sindicală și cooperatistă și a contribuit în mare măsură la luminarea muncitorilor.

Principalele lucrări ale lui Owen sînt: „Despre formarea caracterului omenesc” (1813), „Referat adresat Comitatului Lanark cu privire la un plan de atenuare a calamităților sociale” (1820), „Carte despre noua lume morală” (1836—1844) etc. — 397.

P

Peatakov, G. L. (1890—1937) — membru al partidului bolșevic din 1910.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a făcut parte din guvernul sovietic al Ucrainei. Începând din 1920, a lucrat în domeniul economic și în aparatul de stat ca președinte al conducerii centrale a industriei cărbunelui din bazinul Donețului, vicepreședinte al Comisiei de stat a planificării și al Consiliului economic superior, reprezentant comercial în Franța, președinte al consiliului de conducere al Băncii de Stat, adjunct al comisariatului poporului pentru industria grea. La congresele XII, XIII, XIV și XVI ale partidului a fost ales membru al Comitetului Central.

În repetate rânduri s-a ridicat împotriva politicii leniniste a partidului: în 1918 s-a aflat în fruntea grupului antipartinic al „comuniștilor de stînga” din Ucraina, în timpul discuției din partid cu privire la sindicate (1920—1921) a fost adept al platformei lui Troțki, iar din 1923 — militant activ al opoziției troțkiste. În 1927, Congresul al XV-lea al P.C. (b) al U.R.S.S. l-a exclus din partid pentru activitate fracționistă. În 1928 a declarat că-și recunoaște greșelile și a fost reprimat în partid, dar, întrucît nu și-a încetat activitatea sa antipartinică, în 1936 a fost din nou exclus. — 194, 232—233, 241, 333, 334, 367—368, 372, 373, 431.

Peșhonov, A. V. (1867—1933) — în ultimul deceniu al secolului trecut a fost narodnic liberal, colaborator al revistei „Russkoe Bogatstvo”; a colaborat la revista liberală-monarhistă „Osvobojudenie” și la „Revoluționnaia Rossiia”, ziar al eserilor. Începând din 1906 a fost unul dintre liderii partidului mic-burghez al „socialiștilor-populiști”. În 1917 a fost ministru al aprovizionării în guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice; din 1922 — emigrant alb. — 444.

Plehanov, G. V. (1856—1918) — militant de seamă al mișcării muncitorești ruse și internaționale, primul propagator al marxismului în Rusia. La începutul activității sale a condus pe rînd organizațiile narodnice „Zemlea i volea” și „Cernîi peredel”. În 1880 a fost nevoit să emigreze în Elveția, unde a rămas pînă în 1917. În contact cu mișcarea muncitorească din Apus, a aprofundat operele lui K. Marx și F. Engels și s-a eliberat treptat de sub influența narodnicismului.

În 1883 a înființat la Geneva grupul „Eliberarea muncii”, prima organizație marxistă rusă. În această perioadă s-a afirmat ca unul dintre marii teoreticieni marxști prin opere ca: „Socialismul și lupta politică” (1883), „Divergențele noastre” (1894), „Contribuții la problema dezvoltării concepției moniste a istoriei” (1897), „Rolul personalității în istorie” (1898) etc. El a adus contribuții importante îndeosebi în problema corelației complexe a formelor ideologiei, a rolului istoric al maselor și personalității și a rolului ideilor în dezvoltarea socială. A dezvoltat concepția marxistă despre artă.

Plehanov a luptat împotriva revizionismului în mișcarea muncitorească internațională. El a făcut parte din redacția ziarului „Iskra” și a revistei „Zarea”. Dar încă în această perioadă el a început să manifeste greșeli serioase, care au constituit germele concepțiilor sale menșevice de mai târziu. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. s-a situat pe o poziție împăciuitoare față de oportunism, iar mai târziu s-a alăturat menșevicilor. În perioada revoluției ruse din 1905—1907 s-a situat, în toate problemele fundamentale, pe poziții menșevice. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar, el a luat atitudine împotriva revizuirii marxismului de către machiști și împotriva lichidatorismului, situându-se în fruntea grupului menșevicilor-partiți. În timpul primului război mondial a trecut pe poziții social-șoviniste.

Criticând în mod principal greșelile oportuniste ale lui Plehanov, V. I. Lenin a dat o înaltă apreciere lucrărilor sale filozofice, considerând că ele trebuie incluse printre „manualele obligatorii ale comunismului”.

Dintre scrierile lui Plehanov au apărut în românește: articolul „1 Mai în Rusia” (numărul festiv din 1 mai 1895 al ziarului „Lumea nouă”), studiul „Augustin Thierry și concepția materialistă a istoriei” („Lumea nouă”, nr. 6—7, 1896), recenzia romanului „Ce-i de făcut?” de N. G. Cernîșevski (reprodusă în „Revista ideei” cu prilejul apariției acestei cărți în limba română), studiile „Despre concepția materialistă a istoriei” (Editura P.C.R., 1945) și „Contribuții la istoria materialismului. Holbach, Helvetius, Marx” (Ed. P.C.R., 1947), Opere filozofice alese, vol. I și II (Editura politică, 1958 și 1962). — 26, 178.

Poincaré, Raymond (1860—1934) — fruntaș politic burghez francez și om de stat, de profesiune avocat. Începând din 1893 a fost, în repetate rânduri, membru al guvernului; exponent al celor mai agresive cercuri ale burgheziei franceze. În 1912 a devenit prim-ministru, iar din 1913 până în 1920 a fost președinte al republicii. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost unul dintre organizatorii intervenției militare străine împotriva Rusiei Sovietice. În 1922—1924 și 1926—1929 a deținut postul de prim-ministru. Politica lui s-a caracterizat printr-o orientare net antisovietică și anticomunistă. — 107.

Portugheis, S. I. (Ivanovici, St.) — menșevic, publicist. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar a fost lichidator, a colaborat la ziarul „Golos Soțial-Demokrata”, la revista „Nașa Zarea” și la alte organe de presă ale menșevicilor lichidatori. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șovine. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice, a colaborat la presa albgardistă din sudul țării; mai târziu a emigrat. În articolele și cărțile sale s-a dat la calomni împotriva Uniunii Sovietice și a P.C.U.S. — 155, 159.

Preobrajenski, E. A. (1886—1937) — membru al partidului bolșevic din 1903.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat pe linie de partid și în aparatul politic al armatei. În 1918 s-a situat pe pozițiile „comuniștilor de stînga”. În timpul discuției din partid cu privire la

sindicatelor (1920—1921) s-a manifestat ca un adept al platformei lui Troțki. Din 1923 a fost adept activ al opoziției troțkiste, fapt pentru care în 1927 a fost exclus din partid. În 1929 a fost reprimat în partid, dar în anii care au urmat a fost din nou exclus, pentru activitate antipartinică. — 45—50, 125, 129—130, 133, 181.

R

Radek, K. B. (1885—1939) — începînd din primii ani ai secolului nostru a participat la mișcarea social-democrată din Galiția, Polonia și Germania. În partidul bolșevic a intrat în 1917.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat la Comisariatul poporului pentru afacerile externe, a fost secretar al Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste. La congresele VIII—XII ale P.C. (b) din Rusia a fost ales membru al Comitetului Central. În repetate rînduri s-a ridicat împotriva politicii leniniste a partidului: în 1918 a făcut parte din grupul „comuniștilor de stînga”; începînd din 1923 — militant activ al opoziției troțkiste. În 1927, la Congresul al XV-lea al P.C. (b) din Rusia, a fost exclus din partid pentru activitate fracționistă. În 1929 a declarat că-și recunoaște greșelile și a fost reprimat în partid, dar nu și-a încetat activitatea antipartinică și în 1936 a fost din nou exclus. — 53, 152, 153, 156.

Ransome, Arthur (n. 1884) — scriitor burghez englez; a colaborat la o serie de ziare și reviste. A vizitat în repetate rînduri Rusia; a fost corespondent al ziarelor „Daily News” (în anii 1916—1919) și „The Manchester Guardian” (în anii 1919—1924) în Rusia Sovietică. — 279—284, 285—289.

Reazanov (Goldendab), D. B. (1870—1938) — social-democrat, menșevic. La Congresul al VI-lea al partidului (1917) a fost primit în P.M.S.D. (b) din Rusia. După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut posturi de conducere în mișcarea sindicală. La începutul anului 1918, nefiind de acord cu hotărîrea adoptată în problema păcii de la Brest, a ieșit temporar din rîndurile partidului; în timpul discuției cu privire la sindicatelor (1920—1921) s-a situat pe o poziție antipartinică, ceea ce a dus la înlăturarea lui din postul ce-l deținea în mișcarea sindicală. Începînd din 1921 a fost director al Institutului K. Marx și F. Engels. În februarie 1931 a fost exclus din rîndurile P.C. (b) al U.R.S.S. pentru sprijinul dat menșevicilor în activitatea lor contrarevoluționară. — 135, 145.

Reibel — reprezentant al „Asociației pentru acordarea de ajutor tehnic Rusiei Sovietice” (S.U.A.). — 318, 319.

Renaudel, Pierre (1871—1935) — unul dintre liderii reformiști ai Partidului socialist francez. În anii 1902—1914 a fost redactor al ziarului „Le Peuple”, iar în anii 1914—1920 — redactor al ziarului „L'Humanité”; în anii 1914—1919 și 1924 a fost membru al Camerei deputaților. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șovine. În 1927 s-a retras din conducerea partidului socialist,

iar în 1933 a fost exclus din partid. Mai târziu a organizat un mic grup neosocialist. — 189.

Rikov, A. I. (1881—1938) — membru al P.M.S.D.R. din 1899.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost comisar al poporului pentru afacerile interne, în anii 1918—1921 — președinte al Consiliului economic superior, apoi vicepreședinte al Consiliului Comisarilor Poporului și al Consiliului Muncii și Apărării, iar după aceea președinte al Consiliului Comisarilor Poporului al U.R.S.S. și R.S.F.S.R.; a fost membru al Biroului Politic al Comitetului Central. În repetate rânduri a luat poziție împotriva politicii leniniste a partidului. În noiembrie 1917, declarându-se în dezacord cu politica partidului, s-a retras din Comitetul Central și din Consiliul Comisarilor Poporului; în 1928 a fost unul dintre liderii devierii oportuniste de dreapta din P.C. (b) al Uniunii Sovietice. În 1937 a fost exclus din partid pentru activitate antipartinică. — 59, 60, 61, 62, 67, 122—123, 134, 169—170, 191—192, 193, 229, 322, 354—355, 433, 447, 450.

Rudzutak, I. E. (1887—1938) — activist de seamă al partidului comunist și om de stat sovietic; membru de partid din 1905, bolșevic.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut posturi de conducere în mișcarea sindicală, apoi a fost membru al prezidiului Consiliului economic superior, președinte al Direcției generale a textilelor. Din 1920 — membru al C.C. al P.C. (b) din Rusia, membru al prezidiului și secretar general al C.C.S. din Rusia. În anii 1921—1924 a fost președinte al Biroului din Asia Centrală al P.C. (b) din Rusia; în 1923—1924 — secretar al C.C. al P.C. (b) din Rusia; în 1924 — 1930 — comisar al poporului pentru căile de comunicație, din 1926 — vicepreședinte al Consiliului economic superior și al Consiliului Muncii și Apărării al U.R.S.S., din 1932 — președinte al Comisiei Centrale de Control a P.C. (b) al Uniunii Sovietice și comisar al poporului pentru Inspekția muncitorească-tărănească al U.R.S.S., iar în 1927—1932 — membru al Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) al Uniunii Sovietice. — 176.

S

Savinkov, B. V. (1879—1925) — unul dintre conducătorii partidului eserilor. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost adjunct al ministrului de război, iar apoi guvernator general militar al Petrogradului. După Revoluția Socialistă din Octombrie a participat la organizarea mai multor rebeliuni contrarevoluționare, a sprijinit intervenția militară împotriva Republicii sovietice; emigrant alb. În 1924 a venit clandestin în U.R.S.S. și a fost arestat. Colegiul militar al Tribunalului Suprem al U.R.S.S. l-a condamnat la moarte prin împușcare, dar printr-o hotărîre a C.E.C. al U.R.S.S. pedeapsa capitală i-a fost comutată în 10 ani de reclusiune. În închisoare și-a pus capăt zilelor. — 155, 159.

Scheidemann, Philipp (1865—1939) — unul dintre liderii aripii de extremă dreaptă, oportunistă a social-democrației germane. În timpul

revoluției din noiembrie 1918 din Germania a făcut parte din așazisul Consiliu al împuterniciților poporului, a cărui activitate era dictată de interesele burgheziei contrarevoluționare. Din februarie pînă în iunie 1919 s-a aflat în fruntea guvernului de coaliție al Republicii de la Weimar; în anii 1918—1921 a fost unul dintre organizatorii reprimării sîngeroase a mișcării muncitorești germane. Ulterior s-a retras din viața politică. — 189.

Sedoi — vezi Litvin-Sedoi, Z. I.

Serebrovski, A. P. (1884—1943) — activist pe linie de stat. Membru al P.M.S.D.R. din 1903; bolșevic.

A participat activ la Revoluția Socialistă din Octombrie.

În 1918 a fost numit vicepreședinte al comisiei extraordinare pentru aprovizionarea Armatei Roșii, iar după aceea adjunct al comisariului poporului pentru căile de comunicație, șef al aprovizionării militare a Frontului ucrainean. În 1921 a participat la lupta pentru instaurarea Puterii sovietice în Gruzia. În anii următori a deținut posturi de răspundere în instituții economice și în aparatul de stat. La congresele XIV—XVII a fost ales membru supleant al C.C. al P.C. (b) din Rusia; în anii 1925—1938 a fost membru al C.E.C. al U.R.S.S. — 231.

Serrati, Giacinto Menotti (1872—1926) — militant de seamă al mișcării muncitorești italiene, unul dintre conducătorii Partidului socialist italian, iar mai tîrziu membru al partidului comunist. În anii 1915—1923 a fost director al ziarului „Avanti!”, organ central al partidului socialist. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții internaționaliste. A participat la conferințele de la Zimmerwald și Kiental. După întemeierea Internaționalei Comuniste a insistat ca Partidul socialist italian să facă parte din Comintern, dar s-a pronunțat împotriva rupturii totale cu reformiștii. Ulterior și-a lichidat greșelile centriste și în 1924, împreună cu fracțiunea „adeptilor Internaționalei a III-a”, a intrat în Partidul Comunist Italian, unde a activat intens pînă la sfîrșitul vieții sale. — 153.

Skleanski, E. M. (1892—1925) — membru al partidului bolșevic din 1913. După revoluția burghezo-democratică din februarie a fost ales președinte al comitetului militar din Dvinsk al Armatei a V-a. A participat la Revoluția Socialistă din Octombrie la Petrograd. După instaurarea Puterii sovietice a fost membru al colegiului Comisariatului poporului pentru apărare. Din septembrie 1918 pînă în 1924 a fost adjunct al comisariului poporului pentru apărare și vicepreședinte al Consiliului militar-revoluționar al republicii. — 333.

Skvorțov-Stepanov, I. I. (1870—1928) — remarcabil activist de partid și de stat sovietic, publicist marxist, autor a numeroase lucrări economice, istorice și antireligioase. A tradus și a redactat cele trei volume ale „Capitalului” și o serie de alte lucrări ale lui K. Marx și F. Engels. Membru al P.M.S.D.R. din 1896, bolșevic.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost cel dintîi comisar al poporului pentru finanțe al Republicii sovietice. În anii 1919—

1925 a ocupat diferite posturi: vicepreședinte al Consiliului general al lucrătorilor din cooperatie, membru al Consiliului de conducere al Uniunii centrale a cooperativelor de consum, vicepreședinte al colegiului redacțional de la Gosizdat etc. A fost ales în repetate rânduri membru al C.E.C. din Rusia și al C.E.C. al U.R.S.S.; a fost membru al Comisiei centrale de revizie a P.C. (b) din Rusia (în perioada congreselor X—XIII), membru al C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S. (începînd de la Congresul al XIV-lea), redactor al mai multor organe de partid și sovietice, director al Institutului Lenin de pe lângă C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S., membru al Prezidiului Academiei comuniste. — 54—56.

Smolianinov, V. A. (1890—1962) — membru al partidului bolșevic din 1908. A participat activ la Revoluția Socialistă din Octombrie.

Din 1918 pînă în 1920 a fost președinte al Consiliului economic gubernial Smolensk. Din aprilie 1921 a fost adjunct al secretarului general al C.M.A. pentru problemele construcției economice și gospodărești, apoi secretar general al C.C.P. al R.S.F.S.R. Din 1929 a ocupat diferite funcții de răspundere în domeniul economic. — 23, 252.

Sokolnikov (Brilliant), G. I. (1888—1939) — membru al partidului bolșevic din 1905.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut o serie de funcții în diplomație și în armată; din 1921 a fost membru al colegiului Comisariatului poporului pentru finanțe; din 1922 — comisar al poporului pentru finanțe; din 1926 — vicepreședinte al Comisiei de stat a planificării a U.R.S.S., iar apoi adjunct al comisarului poporului pentru afacerile externe. A fost membru și membru supleant al Comitetului Central. În 1925 s-a alăturat „noii opoziții”, apoi a intrat în blocul unit troțkisto-zinovievist. În 1936 a fost exclus din partid pentru activitate antipartinică. — 97, 191—192, 195, 227, 236, 237, 240, 334, 351.

Solț, A. A. (1872—1945) — membru al P.M.S.D.R. din 1898, bolșevic.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut posturi de răspundere în aparatul de partid și de stat. Din 1920 — membru al Comisiei Centrale de Control; din 1921 — membru al Prezidiului Comisiei Centrale de Control a partidului, apoi membru al Tribunalului Suprem al U.R.S.S. A deținut funcții de răspundere în Procuratura U.R.S.S. — 135.

Sorokin, P. A. (n. 1889) — eser. Pînă în 1917 a fost docent la Universitatea din Petrograd. În 1919—1922 a predat sociologia la instituții de învățămînt superior din Petrograd. A fost expulzat pentru activitate contrarevoluționară. A fost un timp conferențiar la Universitatea din Praga. În 1923 a plecat în S.U.A., unde a fost numit profesor la Universitatea din Harvard. — 33—34.

Sosnovski, L. S. (1886—1937) — membru al partidului bolșevic din 1904. În anii 1918—1924 a fost redactor al ziarului „Bednota”. În

timpul discuției cu privire la sindicate (1920—1921) a sprijinit platforma lui Troțki. În 1927, la Congresul al XV-lea al P.C. (b) al Uniunii Sovietice, a fost exclus din partid ca militant activ al opoziției troțkiste. În 1935 a fost reprimat, iar în 1936 a fost din nou exclus pentru activitate antipartinică. — 53, 174.

Spengler, Oswald (1880—1936) — filozof idealist german, precursor ideologic al fascismului german. În lucrările sale „Declinul Occidentului”, „Omul și tehnica” și altele, el nega existența obiectivă a realității, afirmând că orice reprezentare despre lume are un caracter subiectiv și arbitrar. El susținea că fiecare națiune își are „concepția ei despre lume”, care exclude orice înțelegere reciprocă și prietenie, și contesta existența unor legități istorice sau a unei dezvoltări progresive a societății. În operele sale el idealiza monarhia feudală militaristă prusacă. — 187, 188.

Stalin (Djugașvili), I. V. (1879—1953) — militant de seamă al mișcării muncitorești ruse și internaționale. Membru al Partidului Muncitoresc Social-Democrat din Rusia din 1898; a fost, la începutul activității sale revoluționare, unul dintre conducătorii social-democrației din Gruzia. Membru al C.C. al P.M.S.D.R. (bolșevic) din 1912. În perioada pregătirii și desfășurării Revoluției din Octombrie 1917 a făcut parte din Centrul de partid pentru conducerea insurecției. A îndeplinit sarcini importante de partid și de stat în perioada războiului civil și a intervenției militare străine. În 1922—1953 a fost secretar general al C.C. al P.C.U.S., calitate în care a condus întreaga activitate de partid. În 1941—1953, Stalin a fost președinte al Consiliului de Miniștri al U.R.S.S., iar în timpul războiului antihitlerist (1941—1945) — președinte al Comitetului de stat al apărării și comandant suprem al Forțelor armate ale U.R.S.S. La Congresul al XX-lea al P.C.U.S. (1956), Stalin a fost criticat pentru greșelile legate de cultul personalității. Opere principale: „În jurul problemelor leninismului” (1926), „Marxismul și problema națională” (1912—1913), „Revoluția din Octombrie și tactica comuniștilor ruși” (1924). — 43—44, 60—61, 62—63, 130, 149, 156, 173, 174, 175, 176—177, 184—185, 191—192, 193—196, 202, 209—211, 212—216, 218, 220, 223—224, 227, 229, 236—240, 243—245, 317, 333—335, 356—360, 361—362, 367—368, 379, 383.

Steinmetz, Charles Proteus (Karl August Rudolf) (1865—1923) — cunoscut om de știință american, specialist în domeniul electrotehnicii. S-a născut în Germania. Pe când era student a aderat la mișcarea social-democrată. Curînd a fost nevoit să emigreze, mai întîi în Elveția, iar după aceea în S.U.A. În 1902 i s-a conferit titlul de doctor în științe, iar în 1903 a fost numit profesor la Union College din Skenelecty. Principalele sale lucrări au fost consacrate cercetării proceselor ce au loc în mașinile și aparatele electrice. Nutrea simpatii deosebite pentru Rusia Sovietică. — 157—158.

Stomoneakov, B. S. (1882—1941) — membru al P.M.S.D.R. din 1902, bolșevic. Din 1920 pînă în 1925 a fost reprezentant comercial

al Rusiei Sovietice la Berlin. Din 1926 — membru al colegiului Comisariatului poporului pentru afacerile externe. Din 1934 pînă în 1938 — locuitor al comisarului poporului pentru afacerile externe. — 243—244.

Suhanov, N. (Ghimmer, N. N.) (n. 1882) — economist și publicist de orientare mic-burgheză, menșevic. La început a fost narodnic, iar mai tîrziu, aderînd la menșevici, a încercat să îmbine narodnicismul cu marxismul. În anii primului război mondial s-a manifestat ca internaționalist. În 1917 a fost ales membru al Comitetului Executiv al Sovietului din Petrograd; a colaborat la „Novaia Jizn“ (un ziar semi-menșevic), a sprijinit activ guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în instituții și organe economice sovietice. În 1931 a fost judecat și condamnat ca conducător al unei organizații menșevice ilegale. — 400—404.

Südekum, Albert (1871—1944) — unul dintre liderii oportuniști ai social-democrației germane; revizionist. Din 1900 pînă în 1918 a fost deputat în Reichstag. În timpul primului război mondial s-a manifestat ca social-șovinist inveterat. În anii 1918—1920, ministru de finanțe al Prusiei. — 189.

Ș

Șleapnikov, A. G. (1885—1937) — membru de partid din 1901; bolșevic.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a făcut parte din Consiliul Comisarilor Poporului, deținînd funcția de comisar al poporului pentru problemele muncii; apoi a lucrat pe linie sindicală și în sectorul economic. În anii 1920—1922 a fost organizator și lider al grupului antipartinic „opозиția muncitorească“. În 1933, cu prilejul curățirii rîndurilor partidului, a fost exclus din P.C. (b) al U.R.S.S. — 127—128, 137—138, 139.

Șorov — membru al delegației textiliștilor din Petrograd care i-a adus lui V. I. Lenin, drept cadou, un pled. — 277.

T

Taylor, Frederick Winslow (1856—1915) — inginer american. A întemeiat un sistem de organizare a muncii în scopul realizării unui profit cît mai ridicat prin folosirea la maximum a zilei de muncă și utilizarea rațională a mijloacelor de producție. Acest sistem are un caracter contradictoriu, îmbinînd folosirea unor metode avansate de organizare a muncii, de evidență și control cu intensificarea exploatarea muncitorilor. — 221.

Teodorovici, I. A. (1875—1940) — a participat la mișcarea revoluționară cu începere din 1895; bolșevic. După Revoluția Socialistă din Octombrie a făcut parte din C.C.P., în calitate de comisar al poporului

pentru aprovizionare. În noiembrie 1917 s-a pronunțat pentru crearea unui guvern de coaliție cu menșevicii și socialiștii-revoluționari și, declarându-se în dezacord cu politica partidului, a demisionat din guvern. În anii războiului civil a făcut parte din detașamentele de partizani care au luptat împotriva lui Kolceak. Din 1920 a lucrat la Comisariatul poporului pentru agricultură. În anii 1928—1929 a comis în activitatea sa greșeli oportuniste de dreapta. În 1928—1930 a fost secretar al Internaționalei țărănești și director al Institutului agrar internațional. În anii următori a fost redactor-șef al editurii Asociației foștilor deținuți politici și redactor responsabil al revistei „Katorga i Ssilka”. — 49.

Ter-Vaganean, V. A. (n. 1893) — a devenit membru al partidului bolșevic în 1912. În 1915—1917 a lucrat la Moscova, mai întâi în organizația raională Moskvorecie, iar apoi ca secretar al Comitetului organizației Moscova. În anii 1922—1923 a fost redactor al revistei „Pod Znamenem Marksizma”; în anii următori a lucrat la „Pravda”, la Editura de stat a industriei ușoare, apoi în redacția revistei „Krasnaia Nov”. În 1928 a fost exclus din partid pentru activitate fracționistă, în 1930 a fost reprimat, în 1933 a fost din nou exclus, iar în 1934 a fost reprimat pentru a doua oară; în 1935 a fost exclus pentru a treia oară din cauza activității sale antipartinice. — 178.

Timireazev, A. K. (1880—1955) — profesor, doctor în științe fizico-matematice; din 1921 — membru al P.C. (b) din Rusia. Până la Revoluția Socialistă din Octombrie a fost asistent, docent, profesor de fizică la Universitatea din Moscova și la alte instituții de învățământ superior. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost profesor de fizică la Universitatea din Moscova, la Universitatea comunistă „I. M. Sverdlov”, membru activ și apoi membru al Prezidiului Academiei comuniste. A desfășurat o amplă activitate în direcția pregătirii de cadre științifice în domeniul fizicii. A scris peste 100 de lucrări științifice în legătură cu problemele fizicii teoretice, ale istoriei și metodologiei fizicii. Până în ianuarie 1955 a condus catedra de istorie a fizicii de la Universitatea „M. V. Lomonosov” din Moscova. — 31.

Todorski, A. I. (n. 1894) — membru al P.C.U.S. din 1918. În anii 1918—1919 a fost membru al Comitetului executiv județean Vesiegonsk (gubernia Tver), redactor al ziarelor „Izvestiia Sovietului de deputați din Vesiegonsk” și „Krasnii Vesiegonsk”. Autor al cărții „Un an de luptă cu arma și cu plugul”, care s-a bucurat de o înaltă apreciere din partea lui V. I. Lenin (vezi Opere complete, vol. 37, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 422—426). A participat activ la războiul civil, în calitate de comandant de brigadă și apoi de divizie. În anii următori a ocupat înalte posturi de comandă într-o serie de instituții militare. Din 1955 este general-locotenent în rezervă. Desfășoară activitate publicistică. — 103, 432, 435, 439.

Tomski, M. P. (1880—1936) — membru al partidului bolșevic din 1904.

După revoluția Socialistă din Octombrie a fost președinte al Consiliului sindical din Moscova; din 1919 — președinte al prezidiului Consiliului Central al Sindicatelor. La Congresul al VIII-lea al partidului a fost ales membru al Comitetului Central, iar la Congresul al XI-lea — membru al Biroului Politic. În repetate rânduri a luat atitudine împotriva politicii leniniste a partidului; în 1928 a fost unul dintre liderii deviatorilor de dreapta din P.C. (b) al U.R.S.S. — 193.

Troțki (Bronștein), L. D. (1879—1940) — membru al P.M.S.D.R. din 1897, menșevic. Întorcându-se din emigrație după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, a aderat la grupul „inter-raioniștilor” și, împreună cu ei, la Congresul al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia a fost primit în rândurile partidului bolșevic; el însă nu trecuse pe pozițiile bolșevismului și a continuat să ducă o luptă ascunsă și fățișă împotriva leninismului, împotriva politicii partidului.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost comisar al poporului pentru afacerile externe, apoi comisar al poporului pentru problemele militare și maritime-militare, președinte al Consiliului militar-revoluționar al republicii, membru al Biroului Politic al C.C. al partidului și membru al Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste. În 1918 a fost împotriva încheierii păcii de la Brest, iar în 1920—1921 s-a aflat în fruntea opoziției în discuția cu privire la syndicate. Începând din 1923 a dus o înverșunată luptă fracționistă împotriva liniei generale a partidului, împotriva programului leninist de construire a socialismului, susținând că victoria socialismului în U.R.S.S. este imposibilă. Partidul comunist, demascând troțkismul ca pe o deviere mic-burgheză în partid, l-a înfrînt pe plan ideologic și organizatoric. În 1927 Troțki a fost exclus din partid, în 1929 a fost expulzat din U.R.S.S. pentru activitatea sa antisovietică, iar în 1932 i s-a retras cetățenia sovietică. În timp ce se afla în străinătate a continuat lupta împotriva Statului sovietic și a partidului comunist, împotriva mișcării comuniste internaționale. — 6—7, 25, 62, 127, 137, 138, 155, 173, 174, 193—196, 317, 319, 361—362, 365, 366—367, 368, 371, 372, 432, 434.

Turgheniev, I. S. (1818—1883) — mare scriitor rus. — 86.

I

Țiurupa, A. D. (1870—1928) — militant de seamă al partidului comunist și eminent om de stat sovietic. Membru al P.M.S.D.R. din 1898; bolșevic.

Din noiembrie 1917 — adjunct al comisarului poporului pentru aprovizionare; de la începutul anului 1918 — comisar al poporului pentru aprovizionare. De la sfârșitul anului 1921 — vicepreședinte al Consiliului Comisarilor Poporului și al Consiliului Muncii și Apărării; în 1922—1923 — comisar al poporului pentru Inspekția muncitorească-țărănească; în 1923—1925 — președinte al Comisiei de

stat a planificării, iar în 1925 — comisar al poporului pentru comerțul interior și exterior. La congresele XII—XV ale P.C. (b) al U.R.S.S. a fost ales membru al C.C.; a fost membru al Prezidiului C.E.C. din Rusia și al C.E.C. al U.R.S.S. — 59, 60, 61, 62, 67, 110, 122, 168, 169—170, 191—192, 193—196, 322, 348, 354—355, 433, 434, 445—448, 450.

U

Urquhart, L. (1874—1933) — industriaș și financiar englez; de profesiune inginer de mine. A fost membru al consiliilor de administrație ale unor mari societăți pe acțiuni din Anglia și președinte al Societății ruso-asiatice unite, care a exploatat populația și marile bogății ale Rusiei. După Revoluția din Octombrie 1917 a fost unul dintre organizatorii intervenției militare și ai blocadei economice împotriva Rusiei Sovietice. În 1922 a făcut parte, ca expert, din delegația engleză la conferințele de la Genova și Haga. Urmărind să profite de pe urma colaborării economice cu Rusia Sovietică, în 1921 a început tratative în vederea obținerii, sub formă de concesiune, a vechilor sale posesiuni din Rusia. Condițiile prezentate de el au fost respinse de guvernul sovietic. Ulterior, pînă în 1929, el și-a reînnoit de mai multe ori propunerile de concesionare, dar ele au fost respinse. — 220, 223, 232—233, 255, 262—263, 284, 327, 329.

Ustrealov, N. V. (n. 1890) — jurist, publicist, membru marcant al partidului cadeților. După terminarea studiilor universitare, în 1913 a fost numit docent la Universitatea din Moscova și la cea din Perm; în anii 1916—1918 a colaborat la ziarul „Utro Rossii”; în 1918, pe cînd se afla în Siberia, a fost președinte al secției răsăritene a C.C. al partidului cadeților. A editat ziarul „Russkoe Delo” (la Omsk) și a condus biroul de presă al guvernului lui Kolceak. După zdrobirea bandeii lui Kolceak — emigrant alb la Harbin. În anii 1921—1922 a colaborat la culegerea și la revista „Smena Vek”, care apăreau la Praga și la Paris, și a fost unul dintre ideologii smenovismului. În anii 1920—1934 a fost profesor la Universitatea din Harbin; în 1928 a fost numit director al bibliotecii centrale a căilor ferate și a transporturilor fluviale și maritime din China. După ce, în 1935, s-a întors în Uniunea Sovietică, a fost numit profesor de geografie economică la Institutul tehnic pentru transporturi din Moscova. În iunie 1937 a fost arestat, judecat și condamnat de colegiul militar al Tribunalului Suprem al U.R.S.S. pentru activitate antisovietică. — 66, 100, 431, 432, 433, 435, 438.

V

Vandervelde, Emile (1866—1938) — lider al Partidului muncitoresc din Belgia, președinte al Biroului socialist internațional al Internaționalei a II-a; ultraoportunist. În timpul primului război mon-

dial s-a manifestat ca social-șovinist; a fost, în repetate rânduri, ministru. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. — 51—52, 137.

Varlin, Louis-Eugène (1839—1871) — revoluționar francez, militant de frunte al Comunei din Paris din 1871, proudhonist de stînga (o vreme s-a situat pe poziții apropiate de ale bakuniștilor); de profesiune legător de cărți. A organizat asociația muncitorilor legători de cărți din Paris și a condus grevele lor din 1864 și 1865. În 1865 a intrat în Internaționala I, a fost unul dintre organizatorii și conducătorii secțiilor ei din Paris. A fost de repetate ori urmărit de justiție. În 1871 a fost membru al C.C. al Gărzii naționale, în zilele Comunei din Paris a fost membru al Consiliului (guvernului) ei, delegat al Comisiei financiare, iar apoi al Comisiei militare; a făcut parte din minoritatea de stînga a Comunei. După pătrunderea trupelor versailleze în Paris, a condus apărarea în arondismentele 6 și 11 și a luptat eroid pe baricade. La 28 mai a fost prins de versaillezi, torturat și împușcat fără judecată. — 139.

Vipper, R. I. (1859—1954) — istoric de seamă, profesor la Universitatea din Moscova. Autor a numeroase manuale și scrieri de istorie antică, de istorie a evului mediu și contemporană. În 1924 a părăsit U.R.S.S. și s-a stabilit în Lituania burgheză, unde pînă în 1940 a fost profesor la Universitatea din Riga. După instaurarea Puterii sovietice în Lituania, s-a întors la Moscova. Din 1943 — academician. — 29.

Vladimirov, (Şeinfinkel), M. K. (1879—1925) — membru al P.M.S.D.R. din 1903, bolșevic. În 1911 a plecat de la bolșevici, iar mai tîrziu a intrat în grupul de la Paris al plehanoviștilor. După revoluția din februarie 1917 s-a întors în Rusia, s-a alăturat interaioniștilor și, împreună cu ei, la Congresul al VI-lea a fost primit în partidul bolșevic.

După revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat la serviciul comunal de aprovizionare din Petrograd și la Comisariatul poporului pentru aprovizionare; în 1921 a fost comisar al poporului pentru aprovizionare în Ucraina; în 1922 — comisar al poporului la finanțe al R.S.F.S.R., iar din noiembrie 1924 — vicepreședinte al Consiliului economic superior al U.R.S.S. — 241.

Vulfson, S. D. (1879—1932) — membru al P.M.S.D.R. din 1902, bolșevic. A desfășurat activitate de partid la Ekaterinoslav, Lugansk, în Caucaz, la Baku, Samara și în alte orașe. A fost arestat în repetate rânduri. În anii intervenției militare străine și ai războiului civil a lucrat la aprovizionarea Armatei Roșii, pe diferite fronturi. A făcut parte din Consiliul Comisarilor Poporului din Crimeea. După terminarea războiului a deținut diferite posturi în domeniul economic. — 135.

W

Ware, Harold (1890—1935) — membru al Partidului Comunist din S.U.A. încă de la înființarea lui (1919); profesor la un colegiu de agricultură; de specialitate agronom.

În vara anului 1922 a plecat în U.R.S.S. în fruntea unei brigăzi de tractoriști (cu 21 de tractoare) organizată de el. Tractoarele au fost cumpărate din fondurile strânse de muncitorii americani prin intermediul „Asociației prietenilor Rusiei Sovietice” din S.U.A. (Brigada a lucrat în sovhozul „Toikino” din gubernia Perm.) Ulterior, Ware a venit în repetate rânduri în Uniunea Sovietică, unde a dat consultații, ca specialist, la organizarea unor mari sovhozuri. A murit în 1935 în S.U.A., într-un accident de automobil. — 247—248, 251, 253.

Wilhelm II (Hohenzollern) (1859—1941) — împărat german și rege al Prusiei (1888—1918). — 122, 433, 441.

Wolff, Otto (1881—1940) — unul dintre reprezentanții de seamă ai oligarhiei financiare germane. După războiul mondial din 1914—1918 a creat unul dintre cele mai mari concerne ale industriei grele din Germania. — 243—245.

Z

Zelenski, I. A. (1890—1938) — membru al P.M.S.D.R. din 1906. A desfășurat activitate de partid la Astrahan, Penza, Orenburg, Saratov și Samara. În repetate rânduri a avut de suferit de pe urma represiunilor guvernului țarist. După revoluția burghezo-democratică din februarie a fost organizator de partid în raionul Basmannî din Moscova și membru al prezidiului Sovietului din Moscova.

În anii 1918—1920 a deținut funcții de conducere la Moscova în domeniul aprovizionării cu produse alimentare. În 1920—1924 a fost vicepreședinte al Sovietului din Moscova și secretar al Comitetului organizației de partid Moscova, iar după aceea membru al colegiului Comisariatului poporului pentru aprovizionare. În anii 1925—1931 a fost secretar al Biroului din Asia Centrală al C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S. Din 1931 până în 1938 — președinte al Uniunii centrale a cooperativelor de consum. La Congresul al X-lea al partidului a fost ales membru supleant, iar la Congresul al XI-lea membru al Comitetului Central. — 57.

Zinoviev (Radomski), G. E. (1883—1936) — membru al partidului bolșevic din 1901.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost președinte al Sovietului din Petrograd, membru al Biroului Politic al Comitetului Central, președinte al Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste. În repetate rânduri s-a ridicat împotriva politicii leniniste a partidului: în perioada de pregătire și desfășurare a Revoluției Socia-

liste din Octombrie a avut o poziție oscilantă, pronunțându-se împotriva insurecției armate; în noiembrie 1917 s-a declarat pentru crearea unui guvern de coaliție cu menșevicii și socialiștii-revoluționari. În 1925 a fost unul dintre organizatorii „noii opoziții”; în 1926 — unul dintre conducătorii blocului antipartinic troțkisto-zinovievist. În noiembrie 1927 a fost exclus din partid pentru activitate fracționistă. În 1928 a declarat că-și recunoaște greșelile și a fost reprimat în partid, dar nu și-a încetat activitatea sa antipartinică și în 1932 a fost din nou exclus. În 1933 a fost din nou reprimat, dar în 1934 a fost exclus pentru a treia oară, din cauza activității sale antipartinice. — 19, 43—44, 51—52, 137, 156, 159—161, 227, 362, 367, 378, 432.

DATE DIN VIAȚA ȘI ACTIVITATEA LUI V. I. LENIN

(6 martie 1922—21 ianuarie 1924)

1922

Martie, 6

În ședința fracțiunii comuniste a celui de-al V-lea Congres general al muncitorilor metalurgiști, Lenin rostește o cuvîntare „Despre situația internațională și internă a Republicii sovietice“.

Luînd cunoștință din scrisoarea lui M. Bagaev, de la secția din Siberia a Uniunii centrale a cooperativelor de consum, că la perceperea impozitului în natură se comit nedreptăți, Lenin îl însărcinează pe S. E. Ciușkaev, vicepreședinte al Comitetului revoluționar din Siberia, să cerceteze dacă cele relatate în scrisoare sînt exacte și să sancționeze pe cei ce s-au făcut vinovați de abuz de putere.

Lenin pleacă la odihnă în localitatea Kozzinkino, de lângă satul Troițkoe-Likovo, județul Moscova, unde stă pînă la 25 martie. Aici lucrează la articolul său „Despre însemnătatea materialismului militant“ și pregătește raportul politic al Comitetului Central pe care urmează să-l prezinte la Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia.

Lenin îi scrie lui V. M. Molotov, secretar al C.C. al P.C. (b) din Rusia, în legătură cu organizarea muncii Biroului Politic al Comitetului Central în perioada de pregătire a Congresului al XI-lea al partidului.

Martie, 7

În răspunsul său la scrisoarea lui L. M. Hinciuk, președintele Uniunii centrale a cooperativelor de consum, Lenin cere să i se trimită date sintetice cu privire la activitatea cooperăției și să i se comunice ce măsuri se iau de către Uniune pentru ca „cooperăția să fie într-adevăr un organ comercial, și nu unul birocratic“.

Martie, 8

Drept răspuns la rugămintea lui G. V. Cicerin, comisarul poporului pentru afacerile externe, de a scrie un articol pentru suplimentul ziarului englez „The Manchester Guardian“ consacrat Rusiei Sovietice, Lenin îi face cunoscut că îi este imposibil să-i satisfacă această do-

rință și îi cere să aibă grijă ca articolele destinate acestui supliment „să reflecte limpede planul de refacere a Rusiei nu pe o bază capitalistă“.

Lenin îi scrie lui E. S. Varga în legătură cu propunerea acestuia de a se întocmi o culegere de articole și declarații ale lui Lenin în probleme de politică economică pentru a fi editată în limbi străine.

Martie, 9

Luînd cunoștință de proiectul inițial de teze „Cu privire la întărirea partidului“ întocmit de G. E. Zinoviev pentru a fi prezentat la Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia, Lenin îi scrie lui V. M. Molotov o scrisoare în legătură cu această chestiune.

Într-o telefonogramă adresată lui A. S. Enukidze, secretar al C.E.C. din Rusia, și lui L. B. Kamenev, Lenin cere să se acorde sprijin țăranilor din satul Alakaevka, gubernia Samara, ca să obțină produse alimentare și semințele necesare pentru semănăturile de primăvară.

Martie, 10

Într-o scrisoare adresată lui L. B. Krasin, Lenin cere să se întocmească o scurtă situație cuprinzînd date reale cu privire la dezvoltarea comerțului exterior în ultimele luni, care urmează să fie folosite în raportul politic al Comitetului Central la cel de al XI-lea Congres al P.C. (b) din Rusia.

Lenin îl însărcinează pe N. P. Gorbunov, șeful direcției treburilor C.C.P. și C.M.A., să ia măsurile necesare pentru ca la Biblioteca publică să fie create condiții de lucru normale și, totodată, să supună spre aprobare Comisiei bugetare a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia și a Consiliului Comisarilor Poporului cererea de a se aloca fondul necesar pentru întoarcerea în țară a unui grup de artiști de la Teatrul de artă din Moscova.

Martie, 11

Lenin trimite cîte o scrisoare lui G. M. Krjijanovski, președintele Comitetului pentru concesiuni, și lui G. I. Sokolnikov, președintele Comisiei pentru problemele societăților mixte, cărora le dă unele directive.

Lenin prezintă Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia propunerea de a considera că s-a comis o greșeală publicîndu-se în ziare o telegramă în care era expus conținutul broșurii lui Parvus „întrucît se crează impresia că se face reclamă lui Parvus“.

Lenin îl însărcinează pe V. A. Smoleaninov, adjunct al șefului Direcției treburilor C.C.P. și C.M.A., să ceară lui P. I. Popov, șeful Direcției centrale de statistică, unele date în legătură cu situația industriei, agriculturii, transporturilor, comerțului și cooperăției în perioada ianuarie-februarie 1922.

Martie, 12

Lenin termină de scris articolul „Despre însemnătatea materialismului militant“.

Lenin propune să se pună în discuția Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia problema situației financiare a instituțiilor de învățământ superior.

Lenin are o convorbire cu A. A. Belov, membru al Micului C.C.P. și director al Magazinului universal de stat, în legătură cu situația financiară a țării.

Intre 12 și 16 martie

Lenin citește textul dactilografiat al articolului său „Despre însemnătate materialismului militant“ și face unele îndreptări și completări; scrie un bilet pentru L. A. Fotieva (sau N. S. Lepeșinskaia), în care dă dispoziție ca exemplarul în care s-au făcut completări și îndreptări să fie trimis la redacția revistei „Pod Znamenem Marksizma“.

Martie, 14

Primind o scrisoare de la G. V. Cicerin în care este expus programul de activitate al delegației sovietice la Conferința de la Genova, Lenin subliniază tezele cele mai importante și scrie o scrisoare de răspuns.

Martie, 14 sau 15

Într-o scrisoare adresată membrilor Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, Lenin face propuneri cu privire la proiectul de directive al Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste pentru delegația Cominternului la Conferința celor trei Internaționale — a III-a, a II-a și a II¹/₂ („Uniunea socialistă de la Viena“) — care urmează să fie convocată la Berlin.

Martie, 15

Într-o scrisoare adresată lui L. B. Kamenev și I. V. Stalin, Lenin sprijină propunerile lui L. B. Krasin, comisar al poporului pentru comerțul exterior, și ale lui Țiurupa, vicepreședinte al C.C.P. și C.M.A., cu privire la sporirea fondului de rulment al Comisariatului poporului pentru comerțul exterior.

Martie, 16

Lenin adresează Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia o scrisoare în legătură cu tezele lui E. A. Preobrajenski „Principiile fundamentale ale politicii P.C. din Rusia în satul contemporan“, întocmite pentru Congresul al XI-lea al partidului.

Martie, 17

Lenin înaintează Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia un proiect de directive „pentru tovarășii care merg în străinătate“.

Lenin dă dispoziție lui N. P. Gorbunov să urmărească cum se dezvoltă cinematografia în țară, să ia măsuri pentru lichidarea aglomerării de cărți la Muzeul Rumeanțev, să vegheze asupra îndeplinirii hotărârii din 15 martie a C.M.A. cu privire la postul central de radio.

Lenin are o convorbire cu L. B. Kamenev în legătură cu încercarea întreprinsă de liderii Internaționalelor a II-a și a II^{1/2} de a interveni în procesul intentat eserilor de dreapta; după aceea scrie proiectul răspunsului pe care guvernul sovietic urmează să-l adreseze lui E. Vandervelde, precum și o scrisoare către G. E. Zinoviev în care propune ca acest proiect să fie discutat de Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia.

Martie, 18

Lenin scrie o prefață la cartea lui I. I. Skvorțov-Stepanov „Electricizarea R.S.F.S.R. în legătură cu faza de tranziție a economiei mondiale”.

Lenin scrie Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia o scrisoare în legătură cu atitudinea organelor de partid și judiciare față de membrii de partid care sînt deferiți justiției.

Într-o scrisoare adresată lui D. I. Kurski, comisarul poporului pentru justiție, Lenin arată că este necesar ca el să urmărească personal modul cum este efectuată instrucția în procesul intentat conducătorilor trustului zahărului; cere Comisariatului poporului pentru justiție și Tribunalului revoluționar să pedepsească cu toată asprimea pe conducătorii de instituții economice care au căzut sub influența dușmanilor Puterii sovietice.

Lenin face în scris o serie de propuneri în problema cooperăției și-l însărcinează pe N. P. Gorbunov să le trimită membrilor Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, precum și lui A. D. Țiurupa și A. I. Rîkov, vicepreședinți ai C.C.P. și C.M.A.

Martie, 19

Într-o scrisoare adresată membrilor Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, Lenin arată că este necesar să fie înfrîntă cu toată hotărîrea rezistența opusă de cler transpunerii în viață a decretului C.E.C. din Rusia din 23 februarie 1922 cu privire la confiscarea de obiecte bisericești în vederea obținerii de fonduri pentru combaterea foametei.

Martie, 20

Lenin îi cere, într-o scrisoare, lui G. I. Sokolnikov, adjunct al comisarului poporului pentru finanțe, să-și dea avizul în legătură cu memoriul lui A. A. Belov „Un plan de campanie financiară pînă la recolta din 1922” și totodată să-l informeze cum sînt organizate

inspecția încasării impozitelor în bani și controlul financiar al activității trusturilor de stat.

Primind scrisoare de la L. B. Krasin în legătură cu hotărîrea adoptată de Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia cu privire la componența colegiului Comisariatului poporului pentru comerțul exterior, Lenin îi răspunde printr-o scrisoare, apoi discută cu el despre activitatea acestui comisariat și despre modul cum sînt aplicate directivele Biroului Politic cu privire la monopolul comerțului exterior.

Luînd cunoștință, dintr-o scrisoare trimisă de M. N. Popova, despre abuzurile săvîrșite de autoritățile locale din județul Șadrinsk, gubernia Ekaterinburg, cu prilejul percepției impozitului în natură, Lenin însărcinează pe L. A. Fotieva, secretară a C.C.P., să trimită această scrisoare la Comisia Centrală de Control sau la Biroul Organizatoric al C.C. al P.C. (b) din Rusia, ca să ia măsurile necesare și să întocmească un proiect de răspuns la cele sesizate în scrisoare.

Lenin dă dispoziție lui N. P. Gorbunov să întocmească un raport în legătură cu tărăgăneala manifestată de cei de la Comisariatul pentru comerțul exterior la cumpărarea conservelor de carne, precum și o notă informativă cu privire la societățile mixte de comerț exterior și întreprinderile cu participație a capitaliștilor.

Martie, 21

Lenin scrie lui I. V. Stalin și lui L. B. Kamenev o scrisoare în legătură cu proiectul de hotărîre la raportul Comitetului Central ce urmează să fie adoptat de Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia.

Lenin scrie lui M. I. Frumkin, adjunct al comisariului poporului pentru comerțul exterior, și lui I. I. Radcenko, membru al colegiului acestui comisariat, în legătură cu convorbirea avută cu L. B. Krasin în problema divergențelor ivite în acest colegiu în legătură cu monopolul comerțului exterior, apoi scrie lui Frumkin o scrisoare în care arată că e necesar ca directivele Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia în legătură cu această problemă să fie aplicate cu toată rigurozitatea.

Lenin are o convorbire cu A. D. Țiurupa și A. I. Rîkov în legătură cu organizarea muncii C.C.P. și C.M.A. ; le recomandă să-și îndrepte atenția îndeosebi spre organizarea controlului asupra modului cum sînt aduse la îndeplinire hotărîrile guvernului și să folosească în acest scop pe lucrătorii din Comisariatul poporului pentru inspecția muncitorească-tărănească.

Lenin îi scrie lui I. V. Stalin în legătură cu activitatea vicepreședinților C.C.P. și C.M.A.

Lenin dă dispoziție lui N. P. Gorbunov să cerceteze cine este vinovat de întârzierea cu care se trimit vize capitaliștilor americani care duc tratative în vederea livrării de mașini agricole Rusiei Sovietice.

Lenin îi scrie lui L. B. Kamenev despre munca sa la întocmirea raportului politic al Comitetului Central, care urmează să fie prezentat la Congresul al XI-lea al partidului, precum și despre necesitatea ca plenara C.C. să desemneze un coraportor.

Intre 21 și 25 martie

Lenin elaborează planul raportului politic al Comitetului Central pentru Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia.

Martie, 23

Lenin trimite un mesaj de salut ziarului „Bednota” cu prilejul împlinirii a patru ani de apariție.

Într-o scrisoare adresată plenarei C.C. al P.C. (b) din Rusia, Lenin expune planul raportului politic al Comitetului Central care urmează să fie prezentat la Congresul al XI-lea.

Lenin face unele îndreptări și observații la proiectul de declarație a delegației sovietice la Conferința de la Genova.

Martie, 24

În legătură cu apropiata dezbateră, la plenara C.C. al P.C. (b) din Rusia, a tezelor „Cu privire la întărirea partidului și noile sale sarcini”, întocmite pentru Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia, Lenin prezintă, spre a fi examinate de către plenară, observațiile și propunerile sale cu privire la condițiile pentru primirea de noi membri în partid.

Lenin discută la telefon cu G. M. Krjijanovski, președintele Comisiei de stat a planificării, despre conflictul dintre conducătorii șantierului hidrocentralei de pe Volhov, apoi îi scrie o scrisoare în legătură cu această chestiune.

Martie, 25

Lenin părăsește Korzinkino și se întoarce la Moscova.

Lenin semnează declarația prin care transmite lui G. V. Cicerin împuternicirile sale de președinte al delegației sovietice la Conferința de la Genova.

Martie, 25—26

Lenin scrie varianta definitivă a planului raportului politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia care urmează să fie prezentat la Congresul al XI-lea.

Martie, 26

Lenin scrie membrilor C.C. al P.C. (b) din Rusia o scrisoare în legătură cu hotărârea adoptată de plenara Comitetului Central cu privire la condițiile pentru primirea de noi membri în partid.

Lenin are o convorbire telefonică cu L. B. Krasin în legătură cu primirea lui N. N. Krestinski, reprezentantul plenipotențiar al R.S.F.S.R., de către W. Rathenau, ministrul de externe al Germaniei ; îl însărcinează să comunice conținutul convorbirii dintre Rathenau și Krestinski tuturor membrilor Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, precum și lui G. V. Cicerin și lui M. M. Litvinov.

Martie, 27

Lenin completează fișa personală de delegat la Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia.

Lenin rostește cuvântarea de deschidere a lucrărilor Congresului al XI-lea al P.C. (b) din Rusia, iar după aceea prezintă raportul politic al Comitetului Central.

Lenin participă la ședința a doua (de seară) a Congresului al XI-lea și, în cursul dezbaterilor pe marginea raportului C.C. al P.C. (b) din Rusia, ia note.

Lenin are o convorbire cu D. Z. Manuilski, secretar al C.C. al P.C. (b) din Ucraina, în legătură cu problemele muncii de partid din Ucraina.

Martie, 28

Lenin participă la ședința a treia (de zi) a Congresului al XI-lea ; ia note în cursul dezbaterilor pe marginea raportului C.C. al P.C. (b) din Rusia, schițează un plan și apoi rostește cuvântul de încheiere la raportul politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia.

Intre 29 martie și 2 aprilie

Lenin scrie o propunere pentru proiectul de rezoluție la raportul prezentat Congresului al XI-lea de către delegația P.C. (b) din Rusia la Internaționala Comunistă.

Martie, 30

Lenin are o convorbire cu A. M. Krasnoșcekov în legătură cu hotărîrea Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia de a-l elibera din funcția ce o deținea la Comisariatul poporului pentru finanțe ; după aceea adresează membrilor Biroului Politic o scrisoare în care arată că e necesar să se revină asupra acestei hotărîri și să i se dea lui Krasnoșcekov posibilitatea să se afirme în muncă.

Martie, 31

Intr-o scrisoare adresată lui D. I. Kurski, Lenin arată că e necesar să fie revizuită sentința Tribunalului revoluționar din Moscova prin care au fost achitați cei ce s-au făcut vinovați de tergiversări criminale și inactivitate la secția tehnică-științifică a Consiliului economic superior și la Comitetul pentru invenții ; îi dă dispoziție să se ocupe personal de acest caz și să organizeze un proces politic demonstrativ.

Fiind informat că, în ciuda hotărârii adoptate de Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, D. I. Kurski refuză să elaboreze un proiect de decret „Cu privire la principalele drepturi patrimoniale private recunoscute de R.S.F.S.R. și ocrotite de legile și de instanțele ei judecătorești”, Lenin îi pune în vedere că în această privință nu este admisibilă nici o amânare și îi dă dispoziție ca în termen de două săptămâni să prezinte un asemenea proiect lui A. D. Tiurupa; într-o scrisoare adresată lui A. D. Tiurupa îi dă dispoziție să-l sancționeze pe Kurski pentru neîndeplinirea hotărârii Biroului Politic.

Martie, 31 sau aprilie, 1

Lenin are o convorbire cu N. Osinski (V. V. Obolenski) în legătură cu activitatea comisiei agrare a Congresului al XI-lea al P.C. (b) din Rusia.

Aprilie, 1

Într-o scrisoare adresată lui N. Osinski, Lenin îi dă indicații în legătură cu activitatea comisiei agrare a Congresului al XI-lea al partidului și propune un text de proiect de rezoluție cu privire la munca la sate; dă dispoziție secretarelor să trimită acest text, spre luare de cunoștință, membrilor Biroului Politic.

Aprilie, 2

În ședința a unsprezecea (de dimineață) a Congresului al XI-lea al partidului, Lenin este ales în C.C. al P.C. (b) din Rusia.

Lenin scrie textul cuvântării de încheiere a lucrărilor Congresului al XI-lea al P.C. (b) din Rusia.

Lenin participă la ședința a douăsprezecea (de seară) a Congresului al XI-lea; ia note în timpul discuțiilor pe marginea raportului cu privire la grupul „opoziția muncitorească”, prezentat de comisia congresului; în legătură cu rezoluția „Cu privire la presă și propagandă”, adoptată de congres, ia cuvântul în problema publicării de anunțuri în „Pravda”; rostește cuvântarea de încheiere a lucrărilor congresului.

Lenin scrie un proiect de răspuns la scrisoarea primită din partea lui Charles P. Steinmetz, om de știință american, specialist în electrotehnică, și îl trimite apoi lui G. M. Krjijanovski și lui L. K. Martens spre luare de cunoștință.

Aprilie, 3

Lenin participă la o ședință a plenarei C.C. al P.C. (b) din Rusia; este ales membru al Biroului Politic al C.C. și este confirmat drept candidat pentru delegația P.C. (b) din Rusia la Internaționala Comunistă; depune un proiect de hotărâre cu privire la organizarea muncii Secretariatului Comitetului Central. În aceeași ședință se discută și problema componenței C.E.C. din Rusia, a reorganizării Mîcului C.C.P., a instituirii comisiei pentru redactarea rezoluțiilor

Congresului al XI-lea al P.C. (b) din Rusia, a numirii redactorului-șef al ziarului „Pravda”, probleme financiare etc.

Înainte de 4 aprilie

Lenin are o convorbire cu A. V. Lunacearski în legătură cu activitatea Comisariatului poporului pentru învățământ.

Aprilie, 4

Luînd cunoștință de proiectul de repartizare a sarcinilor între vicepreședinții C.C.P. și C.M.A., întocmit de A. D. Țiurupa, și de completările făcute de A. I. Rîkov, Lenin face și el unele îndreptări și completări, apoi întocmește planurile de hotărîre cu privire la munca vicepreședinților C.C.P. și C.M.A.

Lenin îi scrie lui L. D. Troțki în legătură cu necesitatea de a îmbunătăți situația elevilor Școlii militare de la Kremlin.

Lenin îi scrie lui A. I. Rîkov o scrisoare în legătură cu imigrarea muncitorilor americani în Rusia Sovietică și cu modul de organizare a depozitelor.

Lenin îi scrie lui G. I. Sokolnikov despre componența colegiului Comisariatului poporului pentru finanțe și despre organizarea muncii acestuia.

Aprilie, 5

Lenin are o convorbire cu L. K. Martens, membru al prezidiului Consiliului economic superior și șef al Direcției generale a metalelor, cu care discută despre mersul lucrărilor de cercetare a Anomaliei magnetice de la Kursk și probleme privind darea în exploatare, unui grup de muncitori americani, în frunte cu S. Rutgers, a unei serii de întreprinderi din Ural și din Kuzbass și acordarea unor concesiuni pentru exploatarea minelor de asbest din regiunea Alapaevsk (Ural) antreprenorului american A. Hammer; apoi îi scrie lui A. I. Rîkov, căruia îi recomandă să dea o atenție deosebită și un sprijin multilateral studierii Anomaliei magnetice de la Kursk, precum și concesiunilor ce urmează să fie acordate lui Rutgers și Hammer.

Aprilie, 6

Lenin participă la o ședință a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia; face propunerea ca la ședințele Biroului Politic să fie invitat, cu drept de vot consultativ, și A. D. Țiurupa. În această ședință se discută proiectul de hotărîre cu privire la normele de cheltuire a fondului de rezervă al C.C.P., probleme privind concretizarea indicațiilor date de Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia în legătură cu activitatea Consiliului Comisarilor Poporului și a C.E.C. din Rusia, fondul de salarii pe aprilie 1922, convocarea congresului sindicatelor, o informare în legătură cu Conferința reprezentanților celor trei Internaționale, precum și alte probleme.

Într-o scrisoare adresată lui G. M. Krjijanovski, Lenin recomandă să se înceapă imediat lucrările pregătitoare pentru exploatarea Anomaliei magnetice de la Kursk.

Lenin primește în audiență pe M. I. Kalinin, președintele C.E.C. din Rusia ; pe Béla Kun ; pe N. N. Krestinski, reprezentantul plenipotențiar al R.S.F.S.R. la Berlin ; pe N. P. Briuhanov, comisarul poporului pentru aprovizionare ; discută cu G. V. Ordjonikidze despre plecarea lui la tratament și odihnă în Caucaz.

Aprilie, 7

Lenin îi scrie lui G. K. Ordjonikidze în legătură cu proiectele privind plecarea acestuia la tratament și odihnă în Caucaz.

Aprilie, 8

Într-o scrisoare adresată lui A. I. Rîkov, Lenin arată că nu e de acord cu părerea lui că studierea Anomaliei magnetice de la Kursk ar trebui concesionată unor întreprinzători străini și propune să se ceară un aviz oficial lui G. M. Krjijanovski și L. K. Martens cu privire la perspectivele studierii și exploatării Anomaliei.

Aprilie, 9

Lenin scrie articolul „Am plătit prea scump” și o scrisoare către membrii Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, cu un proiect de hotărîre privind publicarea articolului, precum și alte probleme.

Aprilie, 10

Lenin face unele completări și îndreptări în textul scrisorii sale către Charles F. Steinmetz și dă dispoziție ca scrisoarea să fie tradusă în limba engleză.

Lenin scrie un proiect de hotărîre a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia cu privire la propunerea ca K. B. Radek și N. I. Buharin, care se află la Berlin, să fie chemați pentru a face o informare în legătură cu lucrările Conferinței reprezentanților celor trei Internaționale.

Într-o scrisoare adresată lui G. I. Krumin, redactor al revistei „Lko-nomiceskaia Jizn”, lui G. M. Krjijanovski, președintele Comisiei de stat a planificării, lui P. I. Popov, șeful Direcției centrale de statistică, și lui V. A. Smoleaninov, adjunct al șefului Direcției treburilor C.C.P. și C.M.A., Lenin atrage atenția asupra modului nesatisfăcător în care e studiată experiența locală, pe baza dărilor de seamă ale consfătuirilor economice, și în care sînt expuse în presă rezultatele acestei experiențe și dă dispoziție să se convoace o consfătuire specială și să se întocmească un program de studiere a acestor dări de seamă.

Intr-o scrisoare adresată lui E. S. Varga, Lenin îi face cunoscut că, dată fiind starea sănătății sale, nu-i va putea îndeplini rugămintea de a scrie, pentru proiectatul anuar al Cominternului, un articol despre noua politică economică și-l sfătuiește să retipărească articolele din 1918 (care au fost incluse în broșura despre impozitul în natură) și unele extrase din raportul prezentat la Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia.

Aprilie, 11

Lenin face, în scris, observații și propuneri la proiectul de hotărîre a Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste în legătură cu încheierea lucrărilor Conferinței reprezentanților celor trei Internaționale.

Lenin scrie proiectul de „Hotărîre cu privire la munca vicepreședinților (a vicepreședinților C.C.P. și C.M.A.)” și-l trimite membrilor Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, precum și lui A. D. Țiurupa.

Aprilie, 12

Intr-o scrisoare adresată lui A. I. Rîkov și A. D. Țiurupa, Lenin dă dispoziție să se ia „măsuri practice și cât se poate de energice” pentru ca centrala electrică de la Kașira să înceapă să furnizeze energie electrică orașului Moscova.

Intr-o scrisoare adresată lui N. Osinski, Lenin are cuvinte aprobative pentru articolul lui „Date noi din experiența locală”, publicat în „Pravda”, și stăruie asupra necesității de a se studia și populariza experiența locală.

Aprilie, 13

Lenin participă la o ședință a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, în care se discută problema reducerii efectivelor Armatei Roșii, problema Conferinței de la Genova, a colegiului Comisariatului poporului pentru finanțe, a componenței prezidiului C.E.S., a Comisiei pentru comerțul interior de pe lângă C.M.A., lozincile pentru sărbătorirea zilei de 1 Mai ș.a.

Lenin are o convorbire cu M. Valețki, comunist polonez, și-i trimite lui I. S. Ganețki, membru al colegiului Comisariatului poporului pentru afacerile externe, o scrisoare în care-l roagă să ia măsuri pentru căutarea arhivei și bibliotecii sale de la Cracovia și Poronino.

Înainte de 14 aprilie

Lenin acordă un interviu corespondentului ziarului „The New York Herald” în legătură cu Conferința de la Genova.

Aprilie, 14

Lenin prezidează o ședință a C.M.A., în cadrul căreia se discută raportul cu privire la rezultatele târgului de la Irbit, prezentat de

S. V. Malîșev, președintele comitetului de conducere a acestui târg.

Aprilie, mai târziu de 14

Lenin are o convorbire cu S. V. Malîșev în legătură cu organizarea târgului de la Nijni Novgorod.

Aprilie, 15

Intr-o scrisoare adresată Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, Lenin atrage atenția asupra modului extrem de neglijent în care a fost editată cartea „Materiale privind istoria relațiilor franco-ruse în anii 1910—1914“, și propune ca I. S. Ganețki și L. M. Karahan să fie obligați să ia măsuri pentru înlăturarea defectelor și, în termen de două zile, să stabilească cine sînt cei ce răspund de modul cum a fost editată această carte.

Aprilie, 17

Cu prilejul unei consultări a membrilor Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, Lenin se pronunță pentru aprobarea directivelor date de către Biroul Politic lui G. V. Cicerin cu privire la tactica ce trebuie urmată de delegația sovietică la Conferința de la Genova cu prilejul discuțiilor în legătură cu datorile contractate de guvernul țarist și de guvernul provizoriu al Rusiei.

Aprilie, 18

Intr-o scrisoare adresată lui I. V. Stalin, L. B. Kamenev și L. D. Troțki, Lenin propune să se discute în Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia problema publicării telegrammei lui M. M. Litvinov, adjunct al comisariatului poporului pentru afacerile externe, în legătură cu încheierea tratatului de la Rapallo dintre Rusia Sovietică și Germania.

Aprilie, 19

Lenin trimite lui I. V. Stalin, L. B. Kamenev și L. D. Troțki o scrisoare cu proiectul telegrammei ce urmează să fie adresată delegației de la Genova.

Aprilie, 20

Lenin participă la o ședință a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, în care se discută problema Conferinței de la Genova, raportul comisiei pentru cercetarea activității Comitetului Central al Sindicatului lucrătorilor de la telecomunicații și a Comisariatului poporului pentru poștă și telegraf, problema raporturilor dintre Comisariatul poporului pentru afacerile externe și Biroul din Asia Centrală al C.C. al P.C. (b) din Rusia în legătură cu problemele politicii externe, raportul comisiei pentru elaborarea ordinii de zi a sesiunii C.E.C. din Rusia, precum și alte probleme.

Lenin ascultă o comunicare a lui V. A. Smoleaninov cu privire la volumul operațiilor comerciale ale Uniunii centrale a cooperativelor de consum și recomandă să se publice în presă materiale în această privință, scoțându-se în evidență datele referitoare la mărfurile trimise la sate.

Aprilie, 21

Lenin scrie un proiect de telegramă, conținând directive pentru G. V. Cicerin, și îl trimite lui I. V. Stalin cu propunerea de a expedia telegrama la Genova dacă membrii Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia nu au de făcut obiecții.

Aprilie, 22

Lenin merge la Institutul de fizică biologică, unde i se face o radioscopie a cavității toracice în vederea apropiatei operații de extragere a glontelui, apoi are o convorbire cu academicianul P. P. Lazarev, în legătură cu mersul cercetărilor la Anomalia magnetică de la Kursk.

Aprilie, 23

Lenin se duce la spitalul Soldatenkov (astăzi spitalul S. P. Botkin), unde i se face operația de extragere a glontelui.

Aprilie, 24

Lenin scrie un proiect de telegramă cu directive pentru G. V. Cicerin (pentru toți membrii delegației sovietice la Conferința de la Genova) și-l trimite lui I. V. Stalin cu propunerea de a cere, în acest sens, avizul tuturor membrilor Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia.

Aprilie, 25

Lenin face unele îndreptări în proiectul telegramei cu directivele Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia pentru delegația sovietică la Conferința de la Genova, în problema despăgubirii foștilor proprietari străini.

Aprilie, 26

Primind o scrisoare de la E. S. Varga, în care este vorba despre proasta organizare a activității Biroului de documentare tehnică-științifică de la Berlin și despre necesitatea reorganizării lui, Lenin îi mulțumește pentru această comunicare și-i trimite textul cuvântării rostite de el la încheierea lucrărilor Congresului al XI-lea al P.C. (b) din Rusia pentru a fi publicat în limba germană; trimite lui A. I. Rîkov și A. D. Țiurupa scrisoarea primită de la Varga cu rugămintea de a institui o anchetă severă a stării de lucruri existentă la Biroul de documentare tehnică-științifică de la Berlin și de a trece apoi la reorganizarea lui.

Aprilie, 27

Lenin participă la o ședință a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia; face propunerea de a se trece la editarea scrierilor cu caracter revoluționar ale lui G. V. Plehanov. La această ședință se discută totodată probleme privind Conferința de la Genova, reducerea efectivelor Armatei Roșii prin acordarea de concedii pentru lucrările agricole, înființarea unei bănci pentru organizațiile cooperatiste din Ucraina, repartizarea unei cote din petrolul de la Baku pentru Azerbaidjan ș.a.

Aprilie, 28

Lenin face corectura broșurii sale „Articole vechi pe teme mai apropiate de cele noi” și-i scrie prefața.

Lenin prezintă Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia propunerea de a se expedia o telegramă lui G. V. Cicerin cu rugămintea de a trimite conspectul sau tezele manifestului guvernului sovietic în legătură cu o eventuală ruptură a tratatelor Conferinței de la Genova.

Lenin trimite muncitorilor și inginerilor de la trustul „Azneft” din Baku o telegramă de mulțumire pentru eroismul și abnegația de care au dat dovadă în lupta cu incendiul de la exploatarea petrolifere de la Surahan.

Aprilie, 30

Lenin prezintă Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia un proiect de telegramă-directivă pentru G. V. Cicerin, drept răspuns la comunicarea lui că este posibil ca problema rusă să fie dezbătută la o nouă conferință convocată în acest scop.

Mai, 2

Lenin scrie articolul „La cea de-a zecea aniversare a «Pravdei»”.

Lenin are o convorbire cu A. D. Țiurupa în legătură cu proiectul unui împrumut intern de cereale, elaborat de Comisariatul poporului pentru finanțe; îl însărcinează pe Țiurupa să comunice conducerii Comisariatului poporului pentru căile de comunicație dispoziția lui de a se pune în aplicare hotărârea C.M.A. cu privire la împărțirea căilor ferate în trei categorii și suspendarea traficului pe cele mai puțin importante.

Lenin îi scrie lui G. I. Sokolnikov în legătură cu proiectul unui împrumut intern de cereale și cere să se ia „măsuri cu adevărat revoluționare” pentru consolidarea situației financiare a țării.

Lenin trimite lui A. D. Țiurupa și lui A. I. Rîkov o scrisoare primită de la N. K. Krupskaia, care ridică obiecții împotriva hotărârii adoptate de comisia bugetară de a se proceda la o reducere simțitoare

a numărului de învățători și cere să fie sprijinită în Consiliul Comisarilor Poporului propunerea ei cu privire la sporirea alocațiilor pentru învățământ.

Lenin trimite Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia o scrisoare cu proiectul unei telegrame prin care transmite directive lui G. V. Cicerin la Genova.

Mai, 4

Lenin participă la o ședință a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia ; face propunerea ca valorile bisericesti confiscate să fie vândute în străinătate în vederea obținerii de fonduri pentru lupta împotriva foametei. În această ședință se discută, de asemenea, problema Conferinței de la Genova, a activității C.C.P. și C.E.C. din Rusia, a Direcției generale a combustibilului, a salariilor la Moscova și Petrograd etc.

Mai, 5

Lenin scrie o scrisoare în care răspunde la observațiile făcute de A. I. Rîkov, M. P. Tomski și L. D. Troțki pe marginea proiectului de „Hotărîre cu privire la munca vicepreședinților (a vicepreședinților C.C.P. și C.M.A.)” și o trimite lui I. V. Stalin pentru membrii Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia și pentru A. D. Țiurupa.

Lenin îi cere lui V. A. Smoleaninov să întocmească o listă a vechilor membri de vază ai P.C. (b) din Rusia și să-i atragă în munca de studiere a dărilor de seamă ale comisiilor economice regionale, indiferent de funcția pe care o dețin.

Mai, 5 sau 6

Lenin scrie proiectul unei telegrame-directivă pentru G. V. Cicerin la Genova.

Mai, 6

Lenin primește noul carnet de membru de partid, model 1922, cu nr. 114 482, eliberat de Comitetul organizației raionale Zamoskvorecie (Moscova) a P.C. (b) din Rusia.

Mai, 8

Luînd cunoștință de telegrama trimisă, de la Genova, de M. M. Litvinov în legătură cu „Memorandumul puterilor aliate” cu privire la problema rusă, care a fost înmînat delegației sovietice, Lenin prezintă Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia propunerea de a se trimite un răspuns telegrafic și întocmește un proiect de telegramă.

Mai, 9

Lenin prezintă Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia proiectul unei telegrame prin care se transmit directive lui G. V. Cicerin la

Genova în legătură cu semnarea și apropiata ratificare a tratatului de la Rapallo dintre Rusia Sovietică și Germania.

Mai, 11

Într-o scrisoare adresată lui A. Hammer, antreprenor american, Lenin îi urează succes în exploatarea zăcămintelor de asbest din Ural, ce i-au fost concesionate, și arată că această concesiune „prezintă o mare importanță și pentru relațiile comerciale dintre Republica noastră și Statele Unite“; el anexează o scrisoare pentru Zinoviev (sau adjunctul lui) cu rugămintea de a-i acorda lui Hammer tot sprijinul necesar.

Lenin participă la o ședință a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia; prezintă spre discuție proiectul de hotărâre prin care se trasează ca sarcină Comisariatului poporului pentru aprovizionare, Comisariatului poporului pentru agricultură, Direcției centrale de statistică și Comisiei de stat a planificării să prezinte Comitetului Central o situație a impozitului în natură care a fost perceput în 1921—1922 și a celui care e prevăzut pentru 1922—1923. În această ședință se discută de asemenea problema sesiunii C.E.C. din Rusia, problema procesului socialiștilor-revoluționari, a congresului muncitorilor mineri, a colegiului Comisariatului poporului pentru agricultură, a Academiei de Științe și a Bibliotecii publice etc.

În cadrul unei consultări a membrilor Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, Lenin se pronunță pentru propunerea de a se prelungi pînă la 1 ianuarie 1923 valabilitatea acordului cu A.R.A (Administrația ajutorului american) dacă F. E. Dzerjinski, președintele G.P.U., nu se opune.

Într-o scrisoare adresată lui V. S. Dovgalevski, comisarul poporului pentru poștă și telegraf, în legătură cu activitatea laboratorului de radio de la Nijni Novgorod, Lenin sprijină cererea prezentată de Sovietul din Nijni Novgorod Comitetului Executiv Central din Rusia ca acest laborator să fie decorat cu ordinul Steagul Roșu al Muncii, iar profesorii M. A. Bonci-Bruevici și V. P. Vologdin, conducătorii laboratorului, să fie trecuți pe panoul de onoare.

Mai, 13

Lenin are o convorbire telefonică cu inginerul V. A. Pavlov în legătură cu postul central de radio care se construiește la Moscova; în cursul acestei convorbiri își notează datele furnizate de Pavlov.

Lenin dă dispoziție lui V. A. Smoleaninov să controleze cum sînt finanțate lucrările de cercetare a Anomaliei magnetice de la Kursk întreprinse de academicianul P. P. Lazarev.

Mai, 14

Lenin prezintă Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia proiectul unei telegrame-directivă pentru G. V. Cicerin, la Genova.

Mai, 15

Lenin trimite lui I. V. Stalin un bilet cu un proiect de hotărîre a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia cu privire la monopolul comerțului exterior, precum și o scrisoare lui I. V. Stalin și M. I. Frumkin în legătură cu aceeași problemă.

Luînd cunoștință de proiectul de lege pentru punerea în aplicare a Codului penal al R.S.F.S.R., Lenin îi scrie lui D. I. Kurski o scrisoare în care face propuneri și completări la acest proiect.

Efectuînd un control asupra modului cum lucrează A. Ulrich, lucrătoare la Secretariatul C.C.P. și C.M.A., care avea misiunea să urmărească cum sînt aplicate hotărîrile guvernului, Lenin îi trimite lui V. A. Smoleaninov o scrisoare în care-i arată că în acest domeniu nu există nici o ordine și îi cere să ia măsurile necesare pentru o riguroasă organizare a controlului îndeplinirii sarcinilor.

Mai, 15 sau 16

Lenin scrie un proiect de hotărîre a C.E.C. din Rusia la raportul delegației la Conferința de la Genova.

Mai, 16

Lenin participă la o ședință a plenarei C.C. al P.C. (b) din Rusia, în care se discută probleme privind conferința de la Genova, conferința reprezentanților celor trei Internaționale, sesiunea C.E.C. din Rusia ș.a.

Mai, 16 sau 17

Lenin are o convorbire cu D. I. Kurski în legătură cu proiectul Codului penal al R.S.F.S.R.

Mai, 17

Lenin scrie și-i trimite lui D. I. Kurski două variante ale paragrafului suplimentar al legii pentru punerea în aplicare a Codului penal al R.S.F.S.R.

Într-o scrisoare adresată lui A. V. Lunacearski, M. N. Pokrovski, A. D. Ţiurupa și A. I. Rîkov, Lenin le atrage atenția asupra faptului că prețul ridicat al tipăriturilor „face ca poporul să fie lipsit de cărți utile” și recomandă să se ia măsuri speciale pentru aprovizionarea cu cărți a bibliotecilor județene, dă dispoziție lui V. A. Smoleaninov să urmărească modul cum se aplică aceste măsuri.

Mai, 18

Lenin participă la o ședință a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, în care se discută probleme privind Conferința de la Genova, impozitul în natură, componența colegiilor Comisariatului poporului

pentru învățămînt și a Comisariatului poporului pentru căile de comunicație, situația din Asia Centrală etc.

Lenin are o convorbire cu N. Osinski în legătură cu publicarea, în numărul din 6 mai 1922 al ziarului „Selskohozeaistvennaia Jizn”, a două articole dăunătoare din punct de vedere politic : „Povara impozitului în natură” de A. L. Vainștein și „Mîna dreaptă și mîna stîngă (sisteme de impozit în natură)” de N. P. Oganovski.

Lenin are o convorbire cu A. M. Anikst, adjunct al comisarului poporului pentru problemele muncii, în legătură cu activitatea acestui comisariat.

Mai, 19

Lenin scrie două scrisori lui I. V. Stalin, pentru membrii Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, în legătură cu dezvoltarea radiotehnicii.

Mai, 20

Lenin scrie scrisoarea „Despre «dubla» subordonare și despre legalitate”, adresată Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia.

În răspunsul său la scrisoarea Secretariatului C.C. al P.C. (b) din Rusia în legătură cu propunerea de a se pune în discuția sesiunii C.E.C. din Rusia problema reducerii efectivelor Armatei Roșii, Lenin face cunoscut că este de acord cu această propunere.

Mai, 21

Într-o scrisoare către comisarii poporului și către alți conducători ai instituțiilor centrale, Lenin cere ca în timpul concediului său să fie informat despre problemele cele mai importante, despre modul cum sînt îndeplinite principalele hotărîri, planuri etc. și cum se desfășoară cele mai importante campanii.

Mai, 22

Lenin are o consfătuire cu A. D. Țiurupa și A. I. Rîkov în legătură cu unele probleme privind activitatea laboratorului de radio de la Nijni Novgorod și dezvoltarea radiotehnicii, irigarea stepei Mugan, activitatea Uniunii centrale a cooperativelor de consum, a Comisariatului poporului pentru justiție, a Comisariatului poporului pentru comerțul exterior și a Comisariatului poporului pentru căile de comunicație.

Lenin scrie un proiect de hotărîre a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia cu privire la suspendarea revistei smenovehiste „Novaia Rossia” de către organizațiile din Petrograd.

Lenin îl primește pe B. I. Reinstein în legătură cu apropiata lui plecare în America ; discută cu el despre dezvoltarea radiotehnicii în

Rusia Sovietică și despre enorma ei importanță pentru munca politică a partidului ; îi trasează ca sarcină lui Reinstein să organizeze sprijinirea radiotehnicienilor sovietici de către specialiștii americani.

Mai, 23

Lenin scrie un proiect de hotărâre a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia cu privire la componența C.E.C. din Rusia și-l trimite lui I. V. Stalin pentru Biroul Politic.

Lenin discută cu S. Said-Galiev, președintele C.C.P. al Republicii Crimeea, despre situația din această republică și despre divergențele din rândurile comuniștilor tătari.

Lenin pleacă la odihnă în localitatea Gorki.

Mai, 24

Într-o scrisoare către membrii Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, Lenin recomandă „să se acorde *tot* sprijinul“ concesionarilor americani A. Hammer și B. Mishel.

Mai, 25—27

Primul atac al bolii lui Lenin, care a dus la paralizia parțială a mâinii drepte și a piciorului drept, precum și la dificultăți de vorbire.

Mai, nu mai târziu de 26

Lenin trimite telegrafic un mesaj de salut primului Congres al femeilor muncitoare din Transcaucazia.

Mijlocul lunii iunie

În starea sănătății lui Lenin s-a produs o ameliorare.

Iunie, 18

Lenin discută cu N. K. Krupskaia despre modul cum decurge procesul socialiștilor-revoluționari.

Iunie, 24

În timp ce e consultat de medici, Lenin cere informații profesorului G. Klemperer în legătură cu starea sănătății lui A. D. Țiurupa ; după consultație, îl însărcinează pe N. A. Semașko, comisarul poporului pentru ocrotirea sănătății, să facă cunoscută Comitetului Central al partidului părerea lui că este necesar ca delegația de la Haga să fie foarte precaută în tratativele pe care le duce și, totodată, că trebuie aplanat conflictul de la Comisariatul poporului pentru căile de comunicație.

Iulie, 11

Lenin discută cu I. V. Stalin despre activitatea C.C. al P.C. (b) din Rusia, despre lucrările Conferinței de la Haga, despre procesul socialiștilor-revoluționari, se interesează care sînt perspectivele recoltei și care e starea industriei și a finanțelor.

Iulie, 12

Lenin îi scrie lui L. B. Kamenev în legătură cu unele probleme ale activității Comitetului Central al P.C. (b) din Rusia.

Iulie, 13

Într-o scrisoare către L. A. Fotieva, Lenin îi face cunoscut că starea sănătății sale s-a mai îmbunătățit, îi cere să-i aleagă și să-i trimită niște cărți și, totodată, să-i transmită lui A. I. Rîkov rugămintea de a organiza plecarea în concediu de odihnă a secretarelor de la C.C.P.

Iulie, 14

Lenin discută cu L. B. Kamenev despre activitatea C.C. al P.C. (b) din Rusia, despre starea finanțelor, despre perspectivele recoltei și despre situația de la Comisariatul poporului pentru căile de comunicație.

Iulie, 16

Lenin discuta cu N. I. Buharin despre perspectivele recoltei, despre activitatea Băncii de Stat, despre treburile de partid și despre situația din Germania.

Iulie, 20

Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia examinează propunerile lui Lenin în legătură cu impozitul în natură și cu concesiunile.

Iulie, 28 — august, 3

Lenin discută cu G. E. Zinoviev, L. B. Kamenev, I. V. Stalin și L. D. Troțki despre unele probleme de partid în legătură cu pregătirea celei de-a XII-a Conferințe generale a P.C. (b) din Rusia.

August, 5

Lenin are o convorbire cu I. V. Stalin, care-i transmite un mesaj de salut din partea celei de-a XII-a Conferințe generale a partidului; îl roagă să transmită mulțumirile lui delegaților la conferință și-și exprimă speranța că în scurt timp își va relua activitatea.

August, 7

Lenin stă de vorbă cu G. I. Petrovski, N. N. Krestinski și G. K. Ordjonikidze.

August, 11

Lenin primește în audiență pe S. A. Agamali-ogî, președintele C.E.C. din Azerbaidjan, care e însoțit de A. S. Enukidze ; îi cere informații despre activitatea Consiliului Unional al Federației din Transcaucazia, despre situația din Azerbaidjan, despre atitudinea oamenilor muncii de acolo față de proiectul de creare a unui alfabet nou, precum și despre Armata Roșie a Azerbaidjanului.

August, 17

Lenin discută cu M. K. Vladimirov, adjunct al comisarului poporului pentru finanțe, despre activitatea pe care o desfășoară comisariatul respectiv și despre politica pe care o duce față de nepmani.

August, 19

Lenin discută cu I. V. Stalin despre activitatea Comisariatului poporului pentru Inspecția muncitorească-țărănească.

August, 21

Într-o scrisoare către A. I. Sviderski, N. A. Reske, E. F. Rozmirovici, L. I. Ruzer și alți membri ai colegiului Comisariatului poporului pentru Inspecția muncitorească-țărănească, Lenin arată că caracterul activității Inspecției muncitorești-țărănești nu corespunde menirii sale, care constă în a transforma și a îmbunătăți activitatea aparatului de stat.

Lenin are o convorbire cu L. B. Krasin înaintea plecării acestuia la Berlin pentru a încheia un contract de concesiune cu industriașul englez L. Urquhart.

Lenin are o convorbire cu N. L. Meșcereakov, președintele colegiului de la „Gosizdat“, și cu E. A. Preobrajenski, membru al colegiului Comisariatului poporului pentru finanțe.

August, 22

Lenin are o convorbire cu A. I. Rîkov.

August, 25

Lenin are o convorbire cu C. G. Racovski, președintele Consiliului Comisarilor Poporului al Ucrainei.

August, 29

Lenin are o convorbire cu I. I. Skvorțov-Stepanov.

August, 30

Lenin are o convorbire cu I. V. Stalin în legătură cu perspectivele recoltei, starea industriei, situația bugetului, cursul rublei, situația

internațională a republicilor sovietice, activitatea antisovietică desfășurată de menșevici și socialiști-revoluționari.

August, 31

Lenin discută cu A. I. Sviderski despre activitatea Comisariatului poporului pentru Inspekția muncitorească-țărănească și a secției respective de normalizare a muncii aparatului de stat.

Lenin îi trimite lui A. I. Rîkov o tăietură din numărul de la 25 august al ziarului „Izvestiia” cu un articol despre munca desfășurată în sovhozul „Toikino”, gubernia Perm, de către brigada de tractoriști americani, organizată de „Asociația prietenilor Rusiei Sovietice”, și-i scrie o scrisoare în care arată că este necesar „să fie sprijinit prin toate mijloacele” ajutorul concret pe care-l dă această asociație oamenilor muncii din Rusia Sovietică; îl însărcinează să ceară de la Comitetul executiv gubernial Perm informații în legătură cu munca brigăzii de tractoriști.

Septembrie, 1

Lenin are o convorbire cu D. Z. Manuilski înaintea plecării acestuia la Congresul Partidului Comunist Francez; discută cu el despre situația din acest partid și despre situația mișcării comuniste internaționale.

Într-o scrisoare către V. A. Avanesov, adjunct al comisarului poporului pentru Inspekția muncitorească-țărănească, Lenin arată că este necesar să se studieze experiența din străinătate și să se ia măsuri organizatorice pentru normalizarea muncii de birou în instituțiile sovietice.

Septembrie, 2

Lenin are o convorbire cu G. E. Zinoviev.

Septembrie, 4

Lenin are o convorbire cu F. E. Dzerjinski, căruia îi dictează propunerile sale pentru Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia cu privire la condițiile de încheiere a contractului de concesiune cu L. Urquhart și cu privire la măsurile de reînnoire a capitalului fix în industrie și în transporturi.

Septembrie, 5

Lenin are o convorbire cu M. I. Kalinin, căruia îi face cunoscut că are de gând ca în octombrie să-și reia activitatea.

Septembrie, 6

Lenin are o convorbire cu L. M. Hinciuk, președintele consiliului de conducere al Uniunii centrale a cooperativelor de consum.

Septembrie, nu mai târziu de 7

Într-o scrisoare adresată lui V. A. Smolianinov, Lenin îl roagă să-i trimită două cărți ale lui I. M. Besprozvannîi : „Biroul de planificare într-o mică întreprindere industrială, organizată după sistemul Taylor“ și „Organizarea modernă a uzinelor americane (Sistemul Taylor)“.

Septembrie, 10

Lenin are o convorbire cu M. P. Tomski în legătură cu sarcinile celui de-al V-lea Congres general al sindicatelor din Rusia, care urmează să se țină curînd.

Septembrie, mai târziu de 10

Lenin scrie recenzie „O lingură de catran într-un butoi cu miere“, în care face aprecieri critice asupra cărții lui O. A. Ermanski „Organizarea științifică a muncii și a producției și sistemul Taylor“.

Septembrie, 11

Profesorii O. Förster, V. V. Kramer și F. A. Ghetie, întruniți într-un consult, îi permit lui Lenin să-și reia activitatea la 1 octombrie.

Lenin îi scrie lui A. S. Enukidze o scrisoare în care-l roagă să ia măsuri pentru terminarea pînă la 1 octombrie a lucrărilor de reparații la locuința sa de la Kremlin.

Septembrie, 12

Lenin are o convorbire cu I. V. Stalin.

Luînd cunoștință de contractul preliminar prin care se acordă o concesiune lui L. Urquhart, Lenin scrie, în legătură cu aceasta, o scrisoare către I. V. Stalin, pentru membrii Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia.

Lenin cere, într-o scrisoare, lui L. M. Hinciuk să-i trimită o corectură a cărții lui „Uniunea centrală a cooperativelor de consum în condițiile noii politici economice“ și recomandă ca această carte să fie completată cu date despre creșterea volumului operațiilor comerciale ale cooperației la sate.

Septembrie, 13

Lenin discută cu L. B. Kamenev despre posibilitatea stabilirii de legături economice cu cercurile de afaceri din America și despre alte probleme.

Lenin scrie un proiect de scrisoare către cel de-al V-lea Congres general al sindicatelor din Rusia și-l trimite membrilor Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia.

Septembrie, 14

La o ședință a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia se discută propunerea lui Lenin de a se studia posibilitatea de a stabili legături economice cu cercurile de afaceri din America, precum și propunerea cu privire la numirea vicepreședinților C.C.P. și C.M.A.

Lenin face completări la scrisoarea către cel de-al V-lea Congres general al sindicatelor din Rusia.

Septembrie, 17

Lenin îi cere, într-o scrisoare, lui M. K. Vladimirov să-i comunice unele date privind situația rezervelor de aur ale Republicii, proporțiile deficitului și perspectivele acoperirii lui.

Într-o scrisoare adresată lui A. I. Rîkov, Lenin propune să se acorde ajutor financiar, din rezerva de aur a Republicii, exploatărilor din bazinul Donețului și celor de la Baku.

Într-o scrisoare adresată lui M. H. Poleakov, membru al colegiului Comisariatului poporului pentru afacerile interne, Lenin cere să i se comunice unele date cu privire la rezultatele obținute în aplicarea impozitului în muncă cu brațele și cu atelajele.

Septembrie, 18

Lenin are o convorbire cu L. B. Krasin în legătură cu contractul preliminar pentru acordarea unei concesiuni lui L. Urquhart.

Într-o scrisoare adresată lui G. E. Zinoviev, Lenin arată că este împotriva acordării unei concesiuni lui Urquhart și-l roagă să comunice acest lucru membrilor Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia.

Septembrie, 19

Lenin îi scrie lui V. A. Smoleaninov o scrisoare în care îi cere să strângă, pentru el, procesele-verbale ale ședințelor Biroului Politic și ale plenarelor C.C. al P.C. (b) din Rusia și pe acelea ale ședințelor Consiliului Comisarilor Poporului și ale Consiliului Muncii și Apărării și să-l informeze în mod regulat despre mersul tratativelor pentru acordarea de concesiuni petroliere unor industriași americani.

Septembrie, nu mai târziu de 22

Într-o scrisoare, Lenin îi cere lui I. V. Stalin să-i comunice cum este soluționată în cadrul Comitetului Central problema relațiilor dintre republicile sovietice.

Septembrie, 23

Lenin are o convorbire cu I. E. Rudzutak, președintele Biroului din Asia Centrală al C.C. al P.C. (b) din Rusia, iar apoi cu N. I. Buharin.

Într-o scrisoare adresată lui V. A. Smoleaninov, Lenin îi face cunoscut că se întoarce la Moscova la 1 sau 2 octombrie și îi cere să pregătească pentru 3 octombrie o ședință a C.C.P.

Septembrie, 24

Lenin discută cu G. L. Peatakov, vicepreședintele Comisiei de stat a planificării, despre organizarea muncii la această instituție și despre sarcinile ei primordiale.

Septembrie, 25

Lenin are o convorbire cu G. I. Sokolnikov în legătură cu unirea republicilor sovietice.

Lenin îi propune, într-o scrisoare, lui A. I. Rîkov ca, în legătură cu necesitatea unei reorganizări a aparatului de stat, să procedeze la efectuarea unui recensământ al tuturor funcționarilor din instituțiile de stat din Moscova.

Într-o scrisoare adresată lui N. V. Krîlenko, adjunct al comisarului poporului pentru justiție, Lenin cere să i se comunice dacă pentru cea de-a cincea aniversare a Revoluției Socialiste din Octombrie se pregătește editarea Codului de legi al Puterii sovietice.

Septembrie, 26

Lenin are o convorbire cu I. V. Stalin în legătură cu unirea republicilor sovietice.

Lenin trimite lui L. B. Kamenev o scrisoare, pentru membrii Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, în legătură cu constituirea Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste.

Septembrie, 27

Într-o scrisoare adresată lui N. I. Buharin, prim-redactor al ziarului „Pravda“, Lenin atrage atenția asupra unor greșeli grosolane din articolul „Pe frontul ideologic“ scris de V. F. Pletnev, președintele C.C. al Proletcultului, și publicat în numărul din 27 septembrie al acestui ziar.

Lenin discută cu P. G. Mdivani, președintele C.C.P. al Gruziei, despre unirea republicilor sovietice.

Septembrie, 28

Lenin discută cu G. K. Ordjonikidze despre unirea republicilor sovietice.

Într-o telegramă adresată lui V. I. Ciubar, director general al industriei cărbunelui din Donbass, Lenin cere să i se trimită date în legătură cu necesitățile de semne monetare în Donbass.

Septembrie, 29

Lenin are o convorbire cu M. S. Okudjava, L. E. Dumbadze și K. M. Țințadze, membri ai C.C. al P.C. din Gruzia, în legătură cu unirea republicilor sovietice, iar după aceea o convorbire cu A. F. Measnikov, președintele C.C.P. al Armeniei, de la care cere informații și despre situația din Transcaucazia, starea sistemelor de irigație, perspectivele recoltei de bumbac etc.

Octombrie, 2

Lenin părăsește localitatea Gorki și se întoarce la Moscova, unde își reia activitatea.

Octombrie, 3

Lenin prezidează o ședință a C.C.P.; prezintă un referat cu privire la normele de înscriere a problemelor pe ordinea de zi a ședințelor C.C.P. În această ședință se discută totodată problema fondului de salarii pe luna octombrie 1922, a completării decretului C.C.P. din 4 aprilie 1922 cu privire la circulația aurului, argintului, platinei, pietrelor prețioase și a valutei străine, proiectul de lege cu privire la bugetul organelor locale și alte probleme.

Octombrie, 4

Lenin are o convorbire cu I. K. Mihailov, președintele comisiei care a inspectat întreprinderile desemnate a fi concesionate lui L. Urquhart; apoi comunică lui L. B. Kamenev, într-o scrisoare, că se opune adoptării proiectului de contract prin care se acordă o concesiune lui Urquhart.

Lenin dă dispoziție lui V. A. Smoleaninov să ceară de urgență date referitoare la mersul colectărilor de cereale din recolta pe 1922.

Octombrie, 5

Lenin participă la o ședință a plenarei C.C. al P.C. (b) din Rusia; se pronunță împotriva aprobării contractului preliminar de concesiune încheiat cu L. Urquhart. În această ședință se discută, de asemenea, problema reformei monetare în Transcaucazia.

Octombrie, 6

Neputînd să participe, din cauză de boală, la ședința plenarei C.C. al P.C. (b) din Rusia în care se discută unirea republicilor sovietice, Lenin îi scrie lui L. B. Kamenev o scrisoare în legătură cu această problemă.

Lenin îi scrie lui G. L. Peatakov în legătură cu dezbaterile în problema acordării unei concesiuni lui Urquhart.

Lenin dă dispoziție lui V. A. Smoleaninov să ceară părerea lui V. I. Ciubar dacă n-ar fi cazul ca cele mai mari și mai productive

mine din Donbass să fie încadrate într-o categorie aparte, pentru ca muncitorii de la aceste mine să fie pe deplin asigurați cu cele necesare, prin alocarea în acest scop, a unei părți din rezerva de aur a Republicii ; totodată îi cere lui Smoleaninov să precizeze care sînt rezultatele tratativelor purtate de el cu departamentele economice în vederea aprovizionării Donbassului.

Lenin are o convorbire cu A. P. Serebrovski, președintele consiliului de conducere al trustului „Azneft“, în legătură cu situația existentă la exploatarea petrolifere de la Baku, apoi scrie muncitorilor din orașul Baku.

Lenin scrie un mesaj de salut către redacția ziarului comsomoliștilor din raionul Bauman (Moscova) „Puti Molodeji“.

Lenin scrie un proiect de scrisoare „Către Asociația prietenilor Rusiei Sovietice (S.U.A.)“ și-l trimite lui L. K. Martens, spre luare de cunoștință.

Octombrie, 7

Plenara C.C. al P.C. (b) din Rusia îl alege pe Lenin în biroul delegației P.C. (b) din Rusia la cel de-al IV-lea Congres al Cominternului.

Octombrie, 9

Lenin are o convorbire cu V. A. Smoleaninov și N. P. Gorbunov ; dă dispoziție ca în legătură cu propunerea făcută de profesorul Volkov de a se achiziționa în America modele de tractoare pentru o stațiune experimentală să se ceară avizul Comisariatului poporului pentru agricultură și al Direcției generale a școlilor politehnice profesionale și a instituțiilor de învățămînt superior.

Lenin discută cu V. I. Ciubar despre situația industriei carbonifere din Donbass.

Octombrie, 10

Într-o scrisoare adresată lui V. A. Trifonov, șeful Direcției generale a combustibilului din Consiliul economic superior, Lenin îi cere ca numai decît să dea dispoziție pentru livrarea de benzină și lubrifianti brigăzii americane de tractoare care lucrează la sovhozul „Toikino“ din gubernia Perm.

Lenin are o convorbire cu I. I. Kutuzov, președintele C.C. al Sindicatului muncitorilor textiliști, și scrie un mesaj de salut pentru cel de-al V-lea Congres general al muncitorilor și muncitoarelor din industria textilă.

Lenin are o convorbire cu A. I. Rîkov și L. B. Kamenev ; cu M. V. Frunze, vicepreședinte al C.C.P. din Ucraina ; cu G. M. Krji-janovski ; cu G. L. Peatakov.

Lenin prezidează o ședință a C.C.P. în care se discută problema efectivelor Armatei Roșii, proiectul de lege cu privire la organizarea

judecătorească sovietică, problema reducerii de personal la Comisariatul poporului pentru căile de comunicație, respingerea contractului prealabil de concesiune încheiat cu L. Urquhart etc.

Octombrie, 11

Lenin scrie un mesaj de salut către cel de-al V-lea Congres general al Uniunii Tineretului Comunist din Rusia.

Lenin discută cu L. D. Troțki despre examinarea, în ședința din 6 octombrie a plenarei C.C. al P.C. (b) din Rusia, a problemei monopolului comerțului exterior, precum și despre hotărârea adoptată în această problemă.

Lenin are o convorbire cu N. A. Reske, membru al colegiului Comisariatului poporului pentru Inspekția muncitorească-fărănească, în legătură cu reorganizarea Rabkrinului și-l roagă să pregătească un referat în această problemă.

Lenin are convorbiri cu A. Z. Golțman, președintele Biroului consiliului industriei și transporturilor, I. I. Mejlaur, președintele consiliului de conducere al trustului „Iugostal“, și V. V. Șmidt, comisar al poporului pentru problemele muncii, în legătură cu activitatea Biroului și cu nivelul salariilor și situația din industria grea; cu L. B. Krasin în legătură cu hotărârea adoptată de C.C. al P.C. (b) din Rusia la 6 octombrie 1922 în problema monopolului comerțului exterior; cu I. A. Iakovlev, adjunct al șefului Secției de agitație și propagandă a C.C. al P.C. (b) din Rusia, și cu K. A. Popov, șeful sectorului propagandă al Secției de agitație și propagandă, în legătură cu activitatea Proletcultului.

Octombrie, 12

Lenin participă la o ședință a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, în care se discută problema adjuncților comisarului poporului pentru învățământ, hotărârea plenarei C.C. în legătură cu comerțul exterior, problema demobilizării marinarilor și a întăririi capacității de luptă a flotei, problema Republicii Extremului Orient, problema procuraturii, a construcției hidrocentralei electrice de la Zemo-Avcealsk (Gruzia), probleme financiare etc.

Lenin are o convorbire cu I. V. Stalin în legătură cu hotărârea adoptată de plenara C.C. al P.C. (b) din Rusia la 6 octombrie 1922 cu privire la monopolul comerțului exterior.

Lenin are o convorbire cu L. B. Krasin despre monopolul comerțului exterior; după aceea scrie un proiect de scrisoare către C.C. al P.C. (b) din Rusia în legătură cu această problemă și îl trimite lui Krasin spre luare de cunoștință.

Octombrie, 13

Lenin completează scrisoarea către C.C. al P.C. (b) din Rusia în legătură cu monopolul comerțului exterior și o trimite lui I. V. Stalin.

Lenin are o convorbire cu V. A. Smoleaninov și N. P. Gorbunov ; îi trasează lui Gorbunov sarcina de a asigura informarea specialiștilor din Comisariatul poporului pentru poștă și telegraf cu privire la perfecționările tehnice obținute de americani în domeniul construcției radiotelefonice.

Lenin îl primește pe O. E. Cezare, pictor american, care îi face portretul pentru a fi difuzat în străinătate în vederea strîngerii de fonduri pentru ajutorarea copiilor înfometați din Rusia.

Lenin prezidează o ședință a Consiliului Muncii și Apărării, în care se discută raportul unei comisii cu privire la înlocuirea impozitului în muncă, prestat cu brațele și atelajele, printr-un impozit în bani, problema lărgirii drepturilor Direcției generale a concesiunilor, problema fixării prețurilor la combustibil etc.

Octombrie, 16

Lenin are o convorbire cu M. I. Frumkin ; dă dispoziție Comisariatului poporului pentru comerțul exterior să înainteze lunar Consiliului Comisarilor Poporului situații cu privire la volumul operațiilor comerciale efectuate și la veniturile realizate.

Lenin trasează lui B. G. Zaks, adjunct al șefului Direcției treburilor C.C.P., sarcina de a elabora, împreună cu Comisariatul poporului pentru finanțe, un proiect de hotărîre cu privire la întocmirea, în fiecare lună, a unei evidențe a fondului valutar general.

Într-o scrisoare adresată lui P. A. Bogdanov, președintele Consiliului economic superior, Lenin propune să se ia măsuri pentru sprijinirea și stimularea unui grup de ingineri, în frunte cu I. M. Gubkin, care au obținut succese în studierea și folosirea practică a șisturilor combustibile.

Lenin îi scrie lui G. K. Ordjonikidze în legătură cu finanțarea șantierului hidrocentralei Zemo-Avcealsk.

Octombrie, 17

Lenin ține o consfătuire cu L. B. Kamenev și I. V. Stalin.

Lenin are o convorbire cu A. V. Șotman, președintele comisiei economice a comunei de muncă din Karelia, cu privire la construcția economică din Karelia ; scrie, apoi, lui L. B. Kamenev și N. P. Gorbunov, cărora le recomandă să sprijine cererea comunei de muncă din Karelia în legătură cu construirea, în Karelia, a unei fabrici de hîrtie și cu exploatarea zăcămintelor de mică.

Lenin prezidează o ședință a Consiliului Comisarilor Poporului, în care se discută rapoartele comisiilor pentru elaborarea Codului muncii și a Codului agrar ale R.S.F.S.R., proiectul de lege cu privire la congresele guberniale ale Sovietelor și comitetele executive guberniale, bugetul Comisariatului poporului pentru căile de comunicație, pro-

blema bugetului local, a acordului cu un consorțiu de firme germane în frunte cu concernul Otto Wolff etc.

Octombrie, 18

Lenin are o convorbire cu A. M. Lejava și M. I. Frumkin, în legătură cu proiectul acordului de concesiune încheiat cu consorțiul Wolff.

Lenin trimite o scrisoare lui I. V. Stalin, pentru membrii Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, în problema acordului cu consorțiul Wolff și recomandă ca această problemă să fie pusă în discuția Biroului Politic.

Lenin dă dispoziție lui L. P. Gorbunov să ceară lui P. A. Bogdanov, președintele Consiliului economic superior, materiale în legătură cu finanțarea cercetărilor întreprinse la Anomalia magnetică de la Kursk.

Octombrie, 19

Lenin participă la o ședință a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia; prezintă o informare cu privire la proiectul de acord cu un consorțiu de firme germane și cu privire la invitarea în Rusia Sovietică, pentru tratative economice, a unor reprezentanți ai cercurilor de afaceri americane. În această ședință sînt examinate, totodată, directivele pentru delegația sovietică la Conferința internațională de la Lausanne pentru problemele Orientului Apropiat, chestiunea evacuării trupelor japoneze din Vladivostok, pregătirea celei de-a IV-a sesiuni a C.E.C. din Rusia, problema caselor de odihnă pentru muncitori, componența comisiei pentru propagandă antireligioasă etc.

Lenin are o convorbire cu I. A. Iakovlev în legătură cu un articol, scris de acesta pentru „Pravda“, în care sînt criticate concepțiile greșite ale lui V. F. Pletnev, președintele Proletcultului.

Lenin are o convorbire cu B. S. Stomoneakov, reprezentant comercial al R.S.F.S.R. în Germania, în legătură cu monopolul comerțului exterior; îi cere să pregătească un proiect de teze în această problemă, pe care să-l pună în prealabil de acord și să-l discute cu alți lucrători care se pronunță împotriva unei slăbiri a monopolului de stat.

Octombrie, nu mai târziu de 20

Lenin are o convorbire cu G. I. Sokolnikov în legătură cu apropiatul Congres general al lucrătorilor din finanțe.

Octombrie, 20

Lenin trimite un mesaj de salut Congresului general al lucrătorilor din finanțe.

Lenin discută cu A. S. Kiselev, președintele Micului C.C.P., despre activitatea Micului C.C.P. și a secretariatului său; cu A. I. Sviderski, membru al colegiului Inspecției muncitorești-tărănești, cu A. M. Kaktîn, locșiorul redactorului-șef al ziarului „Ekonomiceskaia

Jizn", despre activitatea întreprinderilor industriale și finanțarea lor, despre structura trusturilor, precum și despre imigrarea unor muncitori americani în Rusia Sovietică.

Lenin are o convorbire cu N. P. Gorbunov, căruia îi dă dispoziție să pregătească o informare în legătură cu numărul muncitorilor din Kemerovo și de la uzinele Nadejdin, în legătură cu planurile de imigrație a unor muncitori americani în Rusia Sovietică.

Lenin trimite câte o scrisoare „Asociației pentru acordarea de ajutor tehnic Rusiei Sovietice” și „Asociației prietenilor Rusiei Sovietice (S.U.A.)”, precum și o scrisoare președintelui Comitetului executiv gubernial din Perm, căruia îi cere să dea tot sprijinul brigăzii americane de tractoare care lucrează în sovhozul „Toikino”.

Octombrie, 21

Lenin primește pe Borisov, secretarul celulei de partid, și pe A. F. Vejis, președintele comitetului sindical de la uzina „Dinamo”, care îl roagă să vină la ei, la 7 noiembrie, să rostească o cuvântare. Lenin acceptă invitația; semnează în cartea de aur a uzinei.

Lenin trimite lui K. M. Țiņadze și S. I. Kavtaradze, membri ai C.C. al P.C. (b) din Gruzia, o telegramă în care condamnă comportarea nepartinică a lui Țiņadze, Kavtaradze și a altor câțiva membri ai C.C. al P.C. (b) din Gruzia, „invectivele lor la adresa lui Ordjonikidze” și le face cunoscut că declarația lor cu privire la conflictul cu Comitetul din ținutul Transcaucazia al P.C. (b) din Rusia va fi înaintată Secretariatului C.C. al P.C. (b) din Rusia.

Octombrie, 23

Lenin discută cu N. I. Buharin, I. V. Stalin și I. A. Iakovlev despre activitatea Proletcultului și despre articolul „«Cultura proletară» și Proletcultul”, scris de către Iakovlev pentru ziarul „Pravda”.

Lenin are o convorbire cu N. P. Gorbunov, căruia îi cere să-i facă cunoscut lui I. A. Teodorovici, adjunct al comisarului poporului pentru agricultură, că el acordă o mare importanță, o importanță statală, muncii de selecționare desfășurată de „Trustul ovăzului” de la Șatilov, gubernia Tula, și roagă să i se comunice date despre situația trustului și despre modul cum este finanțat; totodată îl însărcinează să-i prezinte o informare în legătură cu dările de seamă primite la C.C.P. din partea comisiilor economice.

Octombrie, 24

Lenin discută cu M. I. Frumkin despre activitatea Comisariatului poporului pentru comerțul exterior și cu B. S. Stomoneakov despre „Tezele cu privire la monopolul comerțului exterior”, prezentate de el.

Lenin are un schimb de scrisori cu G. V. Cicerin în legătură cu politica de concesiuni a Statului sovietic.

Intr-o scrisoare adresată Prezidiului C.E.C. din Rusia, Lenin face propunerea ca sovhozul „Toikino“ din gubernia Perm, în care a lucrat brigada americană de tractoare, precum și comunele agricole americane din guberniile Tambov și Odesa, să fie declarate gospodarii model și să li se acorde sprijin.

Lenin prezidează o ședință a C.C.P. în care se discută proiectul de reorganizare a Consiliului superior pentru problemele salariilor, proiectul de acord comercial cu Finlanda, problema Codului civil etc.

Octombrie, 25

Lenin are o convorbire cu Sorokin, membru al colegiului Comisariatului poporului pentru comerțul exterior, în legătură cu activitatea acestui colegiu.

Lenin are o convorbire cu A. Gramsci, unul dintre conducătorii Partidului Comunist Italian.

Lenin discută cu L. B. Kamenev despre măsurile propuse de G. I. Sokolnikov pentru stabilizarea cursului monedei de hîrtie.

Lenin îl roagă, într-o scrisoare, pe L. S. Sosnovski să se intereseze de lucrările selecționatorului P. I. Lisițin și ale „Trustului ovăzului“ de la Șatilov și să publice în „Pravda“ un articol despre importanța lor.

Octombrie, nu înainte de 25

Lenin scrie o completare la condițiile de încheiere a contractului cu L. Urquhart.

Octombrie, 26

Lenin participă la o ședință a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, ia cuvîntul în cadrul dezbaterilor cu privire la reducerea subvențiilor de stat pentru Proletcult. În această ședință se discută, de asemenea, componența și programul delegației R.S.F.S.R. la Conferința de la Lausanne, editarea unei broșuri populare consacrate tratativelor pentru acordarea unei concesiuni lui L. Urquhart, înscrierea pe ordinea de zi a viitoarei sesiuni a C.E.C. din Rusia a problemei comisiilor economice, reducerea subvențiilor de stat pentru teatrele academice etc.

Lenin trimite un mesaj de salut președintelui Consiliului de Miniștri al Republicii Extremului Orient cu prilejul eliberării Vladivostokului de sub ocupația intervenționiștilor străini.

Lenin trimite lui G. M. Krjijanovski și G. L. Peatakov, la Comisia de stat a planificării, o scrisoare în care îi roagă să studieze și să sprijine propunerea lui I. I. Radcenko, președintele consiliului de conducere al Direcției generale a industriei turbei, de a se achiziționa în străinătate mașini pentru mecanizarea lucrărilor de extracție a turbei.

Octombrie, nu mai devreme de 26

Pregătindu-se să ia cuvântul la sesiunea C.E.C. din Rusia, Lenin își întocmește un plan în acest scop.

Octombrie, 27

Lenin scrie răspunsurile la întrebările lui M. S. Farbman, corespondent al ziarului englez „The Observer”.

Într-o scrisoare adresată lui V. N. Maximovski, adjunct al comisariului poporului pentru învățământ, Lenin arată că e necesar să se revizuiască bugetul Comisariatului poporului pentru învățământ, în vederea majorării alocațiilor pentru școli și pentru lichidarea analfabetismului.

Lenin are o convorbire cu G. M. Krjijanovski în legătură cu proiectul de buget al departamentului militar, proiect care a fost aprobat de Comisia de stat a planificării cu un excedent față de suma prevăzută.

Între 27 octombrie și 5 noiembrie

Lenin scrie varianta inițială a răspunsurilor la întrebările lui A. Ransome, corespondentul ziarului englez „The Manchester Guardian”.

Octombrie, 28

Lenin îi cere, într-o scrisoare, lui V. M. Molotov să controleze cum au fost aduse la îndeplinire hotărârile cu privire la măsurile menite să contribuie la dezvoltarea economică a Armeniei Sovietice.

Lenin îi scrie lui K. B. Radek în legătură cu tactica comuniștilor englezi în cursul campaniei electorale.

Octombrie, 29

Lenin are o convorbire cu H. Webb, delegat al Partidului Comunist din Marea Britanie la cel de-al IV-lea Congres al Cominternului, despre apropiatele alegeri parlamentare din Anglia și despre tactica comuniștilor englezi în perioada campaniei electorale.

Lenin are o convorbire cu L. B. Kamenev în legătură cu faptul că la ședința din 28 octombrie a Consiliului Comisarilor Poporului a fost aprobat bugetul majorat al departamentului militar.

Lenin asistă la un spectacol cu piesa lui Ch. Dickens „Greierele de pe sobă”, la primul studio al Teatrului de artă din Moscova.

Octombrie, 30

Într-o scrisoare adresată lui L. B. Kamenev, Lenin arată că e imperios necesar să fie revizuită hotărârea C.C.P. cu privire la bugetul departamentului militar.

Lenin recomandă, într-o scrisoare, lui G. L. Peatakov și lui M. I. Frumkin să deschidă, în ziarul „Pravda”, o discuție în legătură cu condițiile în care se poate acorda o concesiune lui L. Urquhart; prezintă această propunere spre aprobare Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia.

Octombrie, 31

Lenin are o convorbire cu N. P. Gorbunov; îi dă dispoziție să decupeze din ziare articolele în care se scrie despre succesele obținute pe frontul economic.

În ședința de încheiere a celei de-a IV-a sesiuni din cea de-a IX-a legislatură a C.E.C. din Rusia, Lenin rostește o cuvântare.

Lenin scrie lui G. V. Cicerin și membrilor Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia o scrisoare în legătură cu proiectul notei pe care guvernul R.S.F.S.R. urmează s-o adreseze guvernelor Angliei, Franței și Italiei drept răspuns la nota lor din 27 octombrie 1922 prin care invitau R.S.F.S.R. să-și trimită reprezentanți la Conferința de la Lausanne, pentru a participa la dezbaterile problemei strimtorilor de la Marea Neagră.

În cadrul unei consultări a membrilor Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, Lenin se pronunță pentru aprobarea directivei date Consiliului Comisarilor Poporului și Consiliului Muncii și Apărării de a nu lua în considerare nici un fel de cerere de a se acorda împrumuturi și rații alimentare suplimentare, întrucât fondul alimentară de rezervă al C.M.A. a și fost în întregime repartizat.

Lenin prezidează o ședință a C.C.P., în care se discută problema lansării unui împrumut de stat cu câștiguri și aceea a înființării unei loterii de stat, legea cu privire la Micul C.C.P. etc.

Noiembrie, 1

Lenin adresează un mesaj de salut ziarului „Petrogradskaia Pravda” în legătură cu cea de-a cincea aniversare a Revoluției din Octombrie.

Lenin ține o consfătuire cu L. B. Kamenev, I. V. Stalin și G. E. Zinoviev.

Lenin are o convorbire cu N. Bombacci și A. Graziadei, delegați ai Partidului Comunist Italian la cel de-al IV-lea Congres al Cominternului.

Noiembrie, 2

Lenin adresează un mesaj de salut ziarului „Pravda” cu prilejul celei de-a cincea aniversări a Revoluției din Octombrie.

Lenin adresează, într-o scrisoare, salutul său primei Conferințe internaționale a cooperătorilor comuniști.

Lenin participă la o ședință a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia; în legătură cu discuțiile privind organizarea unei Bănci cooperative, Lenin scrie tezele unei hotărâri în acest sens. În această ședință se discută, de asemenea, proiectul platformei pe care delegația sovietică urmează s-o prezinte la Conferința de la Lausanne și proiectul unei note către guvernele Angliei, Franței și Italiei, planul de aprovizionare cu produse alimentare, problema conferinței socialiștilor-revoluționari care iau atitudine împotriva organelor lor centrale, problema impozitului pe venit și pe avere, situația Republicii Extremului Orient etc.

Lenin îl însărcinează pe N. P. Gorbunov să scrie, în numele lui, un proiect de scrisoare în legătură cu lupta împotriva imigrării ilegale.

Lenin primește pe A. M. Krasnoșcekov, membru al prezidiului Consiliului economic superior, și pe S. Hilman, președintele Corporației industriale ruso-americane; are o convorbire cu A. L. Șeinman, președintele consiliului de conducere al Băncii de Stat, cu privire la activitatea băncii în domeniul emisiunii.

Noiembrie, 3

Lenin ține o consfătuire cu membrii biroului delegației P.C. (b) din Rusia la cel de-al V-lea Congres al Cominternului și discută cu ei probleme privind pregătirea congresului; face modificări în proiectul mesajului de salut „Către cel de-al IV-lea Congres mondial al Cominternului și către Sovietul de deputați ai muncitorilor și ostașilor roșii din Petrograd“.

Lenin scrie un mesaj de salut muncitorilor textiliști din Petrograd.

Lenin prezidează o ședință în care se discută raportul prezentat de împuternicitul C.M.A. cu privire la valorificarea recoltei, probleme privind aratul cu plugul electric, minimumul de salariu pe noiembrie 1922, asigurarea Donbassului cu mijloace circulante, aprovizionarea cu material lemnos a uzinelor metalurgice din Ural etc.

Lenin îl primește pe A. Ransome, corespondentul ziarului englez „The Manchester Guardian“.

Noiembrie, 4

Lenin trimite un mesaj de salut Congresului general al statisticienilor din Rusia.

Noiembrie, 5

Lenin termină de scris răspunsurile la întrebările lui A. Ransome.

La Petrograd se deschide cel de-al IV-lea Congres al Cominternului, care-și continuă apoi lucrările la Moscova. Lenin este ales în prezidiul și în comisia franceză a congresului. La prima ședință se dă citire mesajului său de salut, adresat congresului Cominternului, precum și Sovietului din Petrograd.

Noiembrie, 6

Lenin trimite un mesaj de salut conferinței muncitoarelor și țărăncelor fără partid din orașul și gubernia Moscova.

Intr-o scrisoare adresată lui G. M. Krjijanovski, Lenin dă dispoziție Comisiei de stat a planificării să studieze de urgență problema finanțării industriei carbonifere din Donbass.

Noiembrie, 7

Lenin adresează un mesaj de salut muncitorilor de la fosta uzină Mihelson și muncitorilor și funcționarilor de la centrala electrică de stat, „Elektroperedacea”.

Noiembrie, 8

Lenin trimite un mesaj de salut muncitorilor de la fabrica de postav Stodol din orașul Klinți, gubernia Briansk.

Lenin îl însărcinează pe N. P. Gorbunov să întocmească o situație a prețurilor la cărbunele din Donbass în anii 1913 și 1916 ; să ceară unele informații la C.C.S. din Rusia în legătură cu hotărârea adoptată de C.C.S. și de C.C. al Sindicatului minerilor cu privire la greva de la minele concesionate lui Hammer ; să se informeze la I. A. Teodorovici, adjunct al comisarului poporului pentru agricultură, cum sînt îndeplinite hotărârile Biroului Politic cu privire la organizarea producției de semințe selecționate și dacă în cursul anului Biroul Politic a mai adoptat vreo hotărâre în acest sens ; să ceară informații în legătură cu Magazinul universal de stat.

Lenin are o convorbire cu I. V. Stalin, cu L. B. Kamenev, cu Jean Reynaud, delegat al Partidului Comunist din Franța la cel de-al IV-lea Congres al Cominternului.

Noiembrie, 9

Lenin participă la o ședință a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, în care se discută ordinea de zi a celui de-al X-lea Congres general al Sovietelor, problema căii ferate din China de est, problema ocupării Sahalinului de către Japonia, problema trusturilor, a impozitului pe venit și pe avere etc.

Noiembrie, 10

Lenin ține o consfătuire cu membrii Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia.

Lenin prezidează o ședință a C.M.A., în care se discută problema controlului activității instituțiilor de credit, problema redeschiderei șantierului de la Șaturi, a asigurării materiale a marinarilor etc.

Noiembrie, 11

Lenin îl însărcinează pe N. P. Gorbunov să ceară avizul lui I. M. Gubkin asupra memoriului lui Sokolov cu privire la masivele zăcăminte de cărbune de la Vîcega.

Lenin discută cu C. Zetkin despre situația din Germania, despre divergențele existente în Partidul Comunist din Germania, despre succesele economice ale Rusiei Sovietice și importanța noii politici economice.

Noiembrie, înainte de 13

Lenin se pregătește pentru raportul „Cinci ani de revoluție rusă și perspectivele revoluției mondiale”, pe care urmează să-l prezinte la cel de-al IV-lea Congres al Cominternului, și întocmește în acest sens diferite variante de plan.

Noiembrie, 13

În ședința de dimineață a celui de-al IV-lea Congres al Cominternului, Lenin prezintă (în limba germană) raportul „Cinci ani de revoluție rusă și perspectivele revoluției mondiale”.

Lenin scrie proiectul de hotărâre a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia cu privire la reducerea efectivelor Armatei Roșii.

Noiembrie, mai târziu de 13

Lenin primește delegația Partidului Comunist din Germania la cel de-al IV-lea Congres al Cominternului.

Noiembrie, 14

Lenin adresează un mesaj de salut Expoziției agricole din Rusia.

Lenin scrie o scrisoare către colonia rusă din America de Nord.

Lenin are o convorbire cu V. N. Iakovleva și I. I. Hodorovski în legătură cu numirea lor ca adjuncți ai comisarului poporului pentru învățământ.

Lenin prezidează o ședință a Consiliului Comisarilor Poporului, în care se discută proiectul de hotărâre cu privire la rezervele locale de semințe și cel cu privire la impozitul pe grădinile de pomi și de zarzavat care produc pentru vânzare, măsurile pentru îmbunătățirea situației materiale a lucrătorilor fiscali etc.

Noiembrie, 15

Lenin scrie o scrisoare către grupul „Clarté”.

Lenin are o convorbire cu I. I. Skvortov-Stepanov; cu A. Bordiga, delegat al Partidului Comunist Italian la cel de-al IV-lea Congres al Cominternului; cu V. M. Molotov; cu A. I. Sviderski; cu

V. Sturtz și B. Ilek, lideri ai grupului „de extremă stîngă” din Partidul Comunist din Cehoslovacia.

Lenin are o convorbire cu A. L. Kolegaev în legătură cu reducerea subvențiilor pentru teatrele de stat.

Noiembrie, nu mai devreme de 15, și nu mai tîrziu de 17

Lenin are o convorbire cu S. A. Lozovski, secretar general al Internaționalei sindicale, în legătură cu poziția Confederației generale unitare a muncii din Franța în problema relațiilor dintre Comintern și Internaționala sindicală.

Noiembrie, 16

Lenin participă la o ședință a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia; face îndreptări în proiectul de hotărîre cu privire la reducerea subvențiilor pentru teatrele de stat, recomandă să se confirme mandatul lui A. L. Kolegaev, prin care acesta e împuternicit să ia toate măsurile necesare pentru aducerea la îndeplinire a acestei hotărîri. În această ședință se discută, de asemenea, raportul Comisiei pentru revizuirea capitolului bugetului militar, problema reducerii efectivelor Armatei Roșii, a elaborării hotărîrii cu privire la trusturi etc.

Noiembrie, 17

Lenin prezidează o ședință a C.M.A., în care se discută reglementarea prețurilor, trimiterea unui număr de 10 tractoare Direcției lucrărilor de ameliorare din stepa Mugan și problema adoptării de măsuri concrete pentru valorificarea recoltei etc.

Noiembrie, 18

Lenin are o întrevvedere cu G. Monmousseau și P. Sémar, delegați ai Confederației generale unitare a muncii din Franța la cel de-al II-lea Congres al Internaționalei sindicale, cu care discută despre mișcarea revoluționară din Franța și situația muncitorilor, despre condițiile de afiliere a Confederației unitare a muncii la Internaționala sindicală, despre situația din Partidul Comunist Francez.

Lenin îl însărcinează pe N. P. Gorbunov să ceară lui M. I. Frumkin informații în legătură cu prezentarea dării de seamă în legătură cu Comisariatul poporului pentru comerțul exterior; să dea dispoziții Comitetului executiv gubernial din Tambov să trimită un raport cu privire la activitatea și experiențele lui I. V. Miciurin; să-i comunice lui G. M. Krjijanovski că trebuie să depună la C.M.A. un raport cu privire la sistemul de irigații din Turkestan; să ceară lui A. P. Serebrovski, președintele consiliului de conducere al trustului „Azneft”, unele informații cu privire la concesiunile petroliere.

Lenin are o convorbire cu I. S. Unșliht, vicepreședinte al G.P.U.

Noiembrie, 19

Lenin are o convorbire cu I. T. Smilga, vicepreședintele C.E.S. din Rusia, în legătură cu introducerea gospodăririi socialiste în întreprinderile industriale.

Noiembrie, 20

Lenin ține o consfătuire cu biroul delegației P.C. (b) din Rusia la cel de-al IV-lea Congres al Cominternului, în care se discută despre caracterul pe care trebuie să-l aibă dezbaterile pe marginea raportului cu privire la proiectul de program al Cominternului.

Lenin rostește o cuvîntare la plinara Sovietului din Moscova.

Lenin discută cu G. I. Sokolnikov despre starea finanțelor R.S.F.S.R. — despre activitatea Băncii de Stat și a Uniunii centrale a cooperativelor de consum, despre finanțarea industriei grele, despre impozite, cursul rublei etc.

Noiembrie, 21

Lenin prezidează o ședință a Consiliului Comisarilor Poporului; ia de cîteva ori cuvîntul în legătură cu revizuirea Hotărîrii cu privire la Direcția generală a concesiunilor. În aceeași ședință se discută, de asemenea, proiectul de Hotărîre cu privire la Direcția generală a transporturilor, probleme privind situația și nevoile agitației și propagandei în limbile orientale la centru și în regiunile periferice, finanțarea întreprinderii pentru exploatarea hidraulică a turbei (Ghidrotorf), aprobarea bugetului Comisariatului poporului pentru prevederile sociale etc.

Noiembrie, 22

Lenin trimite un mesaj de salut prezidiului celui de-al V-lea Congres general al Sindicatului lucrătorilor din aparatul de stat.

Lenin primește pe colonelul V. Huskel, împluternicit al Organizației ajutorului american (A.R.A.) în Rusia, cu prilejul plecării lui în S.U.A. și-l roagă să transmită poporului american mulțumiri pentru ajutorul acordat populației din regiunile înfometate ale Rusiei.

Lenin întocmește proiectul unei scrisori către H. Hoover, ministrul de comerț al S.U.A., drept răspuns la propunerea lui, transmisă prin V. Huskel, de a vizita Rusia Sovietică pentru a cunoaște problemele ei economice; trimite acest proiect membrilor Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia și lui G. V. Cicerin.

Lenin primește o delegație a muncitorilor de la fabrica de porțelanuri din Baranovsk (gubernia Volînia), care a venit la Moscova pentru a-i înmîna în dar un serviciu fabricat pentru el.

Noiembrie, 23

Lenin participă la o ședință a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia ; ia cuvîntul în cadrul discuției cu privire la Comisariatul poporului pentru învățămînt. În această ședință se discută, de asemenea, problema convocării unei conferințe pentru dezarmare, la Moscova, problema Băncii cooperative, componența Direcției generale a concesiunilor, problema creditului agricol, Hotărîrea cu privire la trusturile de stat, problema societății mixte pentru vînzarea platinei etc.

Noiembrie, 24

Lenin prezidează o ședință a Consiliului Muncii și Apărării, în care se discută proiectul de Hotărîre cu privire la Comitetul pentru comerțul interior, problema majorării tarifelor de transport pe calea ferată, raportul comisiei C.M.A. pentru combaterea mitei, raportul comisiei C.M.A. pentru pregătirea materialelor în vederea celui de-al X-lea Congres al Sovietelor, problema importului de cereale în Turkestan în vederea sprijinirii industriei bumbacului etc.

Lenin are o convorbire cu Safonov, împluternicit al Consiliului economic al Republicii Turkestan, în legătură cu construirea căii ferate Semirecenskaia.

Cu prilejul unei consultări succesive a membrilor Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, cu privire la numirea unei comisii pentru o grabnică examinare a declarației membrilor C.C. al P.C. (b) din Gruzia care și-au dat demisia la 22 octombrie 1922 și pentru propunerea de măsuri necesare în vederea instaurării unei păci trainice în Partidul Comunist din Gruzia, Lenin se abține de la vot.

Lenin are o convorbire cu E. M. Skleanski, vicepreședinte al Consiliului militar-revoluționar al Republicii, în legătură cu necesitatea unei reduceri a programului de reparații și construcții de nave maritime militare.

Noiembrie, 25

Lenin scrie lui I. V. Stalin în legătură cu reducerea programului de reparații și construcții de nave maritime militare și alcătuirea, din mijloacele care devin astfel disponibile, a unui fond suplimentar pentru nevoile școlilor ; — Biroului delegației P.C. (b) din Rusia la cel de-al IV-lea Congres al Cominternului în legătură cu proiectul de rezoluție „Șchița unui program agrar de acțiune”, întocmit în vederea congresului de către E. S. Varga ; — lui L. D. Troțki în legătură cu proiectul unei scrisori către delegații italieni la cel de-al IV-lea Congres al Cominternului și cu tezele lui Troțki despre n.e.p.

Lenin dă dispoziție să se trimită, în numele lui, un mesaj de salut celui de-al IV-lea Congres general al lucrătorilor din învățămînt.

Lenin discută cu A. D. Țiurupa, căruia îi propune să se încadreze în activitatea comisiei, desemnată de Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din

Rusia, pentru pregătirea proiectului de Hotărîre cu privire la trusturi ; îi cere lui N. P. Gorbunov să-i pună la dispoziție lui A. D. Țiurupa toate materialele în legătură cu această problemă și totodată să trimită tuturor membrilor Biroului Politic proiectul de hotărîre cu privire la lupta împotriva achizițiilor ilicite de platină.

Medicii îi prescriu lui Lenin o săptămîină de odihnă completă.

Noiembrie, 27

Luînd cunoștință de materialele cu privire la comerțul exterior, Lenin îi cere lui N. P. Gorbunov să le trimită lui A. D. Țiurupa.

Lenin dă dispoziție lui N. P. Gorbunov să ceară relații de la I. E. Rudzutak, președintele Biroului din Asia Centrală al C.C. al P.C. (b) din Rusia, cu privire la lucrările de irigații din Asia Centrală și la construcția căii ferate Semirecenskaia.

Noiembrie, 28

Lenin discută, la telefon, cu M. I. Frumkin și cu N. P. Gorbunov despre monopolul comerțului exterior ; o roagă pe L. A. Fotieva să ceară materiale suplimentare în această problemă.

În legătură cu apropiata plenară a C.C. al P.C. (b) din Rusia, Lenin îi trasează ca sarcină lui A. M. Lejava, „să tatoneze terenul“, adică să stea de vorbă cu membri ai Comitetului Central, cu lucrători de la comisariatele economice și cu activiști ai Consiliului Central al Sindicatelor din Rusia despre poziția lor față de monopolul comerțului exterior.

Noiembrie, 29

Lenin are o convorbire cu I. V. Stalin, iar după aceea (la telefon) cu L. B. Kamenev în legătură cu programul de reparații și construcții de nave maritime militare.

Lenin îi scrie lui I. V. Stalin în legătură cu reducerea programului de reparații și construcții de nave maritime militare.

Lenin discută cu A. A. Avanesov despre activitatea comisiei C.C.P. pentru controlul activității reprezentanțelor comerciale ale R.S.F.S.R. în străinătate, despre monopolul comerțului exterior și despre apropiata plenară a C.C. al P.C. (b) din Rusia.

Noiembrie, 30

Lenin are o convorbire cu V. V. Adoratski și răsfoiește culegerea de scrisori alese ale lui K. Marx și F. Engels, pregătită de el pentru editare.

Lenin îl roagă, într-o scrisoare, pe bibliotecarul Ș. M. Manucearianț să păstreze la el în raft cartea lui F. Engels „Testament politic (Din scrisorile nepublicate)“.

Decembrie, 1

Lenin are o convorbire cu V. M. Molotov și S. I. Sîrțov despre munca aparatului C.C. al P.C. (b) din Rusia ; cu A. D. Țiurupa ; cu V. P. Irsman și J. S. Harden, delegați ai Partidului Comunist din Australia la cel de-al IV-lea Congres al Cominternului.

Decembrie, 2

Lenin are o convorbire cu profesorul N. M. Knipovici în legătură cu rezultatele cercetărilor întreprinse în bazinul Marea de Azov—Marea Neagră și cu măsurile necesare pentru refacerea economiei piscicole a țării.

Lenin trimite o scrisoare lui W. Münzenberg, secretar general al Comitetului internațional al ajutorului muncitoresc pentru înfometajii din Rusia Sovietică, în legătură cu activitatea comiterului.

Cu prilejul unei consultări a membrilor Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, Lenin se pronunță pentru aprobarea proiectului de hotărîre cu privire la intensificarea luptei împotriva achizițiilor ilicite de platină, mergîndu-se pînă la aplicarea pedepsei capitale.

Decembrie, 4

Lenin discută cu A. L. Kolegaev despre aplicarea Hotărîrii din 16 noiembrie 1922 a C.C.P. cu privire la reducerea subvențiilor pentru teatrele de stat ; cu I. P. Jukov, președintele Trustului electrotehnic al uzinelor producătoare de curent de slabă tensiune din Rusia ; cu A. Z. Golțman, șeful Direcției generale a energiei electrice din C.E.S., și P. F. Lavrentiev, adjunctul lui, despre proiectul de decret cu privire la măsurile de refacere și dezvoltare a industriei electrotehnice pregătite de C.E.S. din Rusia ; cu V. A. Avanesov despre concluziile comisiei C.C.P. în problema monopolului comerțului exterior.

Lenin ia cunoștință de cuprinsul referatului lui M. I. Frumkin „Scurte materiale cu privire la situația comerțului exterior“, apoi discută cu el această problemă.

Lenin dă dispoziție lui N. P. Gorbunov să studieze materialele referitoare la uzina din Kîstîm ; să ia cunoștință de sistemul de prelucrare a materialelor recensămîntului funcționarilor de stat din Moscova și Petrograd ; să pregătească principalele date cu privire la finanțarea industriei metalurgice, a industriei carbonifere din bazinul Donețului și a trustului „Azneft“.

Lenin scrie o scrisoare lui I. I. Hodorovski, căruia îi cere să-i prezinte date cu privire la patronarea celulelor de partid sătești de către cele orășenești și invers ; o scrisoare de salut către cel de-al III-lea Congres al Internaționalei Comuniste a Tineretului ; o scrisoare către Comisia Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia pentru stabilirea sarcinilor delegației sovietice la Congresul internațional de pace de la Haga („Insemnări cu privire la sarcinile delegației noastre la Haga“) ; pro-

puneri cu privire la repartizarea muncii între vicepreședinții C.C.P. și C.M.A.

Decembrie, 5

Într-o scrisoare adresată lui A. I. Sviderski, membru al colegiului Comisariatului poporului pentru Inspekția muncitorească-tărănească, Lenin cere să se cerceteze cazurile de pescuit prădalnic în Marea de Azov și în cursul inferior al Donului, precum și sesizările cu privire la proasta organizare a schimbului de mărfuri cu coloniștii din insula Novaia Zemlea.

Lenin discută cu J. Hans, Chamosta, J. Franěk, Richter și Chaperă, delegați ai sindicatelor din Cehoslovacia la cel de-al II-lea Congres al Internaționalei sindicale, despre mișcarea muncitorească din Cehoslovacia ; cu P. I. Popov, șeful Direcției centrale de statistică, despre prelucrarea materialelor recensământului funcționarilor de stat din Moscova și Petrograd și despre activitatea acestei direcții ; cu A. D. Țiurupa.

Lenin dă dispoziție lui N. P. Gorbunov să ceară lui V. G. Iakovenko, comisar al poporului pentru agricultură, informații în legătură cu ceea ce s-a făcut pentru pepiniera lui I. V. Miciurin.

Decembrie, 6

Lenin roagă pe L. A. Fotieva să întrebe pe V. N. Iakovleva și pe L. B. Kamenev care e necesarul de pîine pentru corpul didactic și pentru elevii din toate școlile și să transmită lui L. B. Kamenev și A. D. Țiurupa rugămintea lui ca ei să ia cunoștință de materialele cu privire la activitatea Direcției centrale de statistică.

Lenin are o convorbire cu I. V. Stalin ; cu P. A. Bogdanov, președintele C.E.S. ; cu A. V. Eiduk, președintele comisiei pentru imigrația industrială și agricolă ; cu V. S. Dovgalevski, comisar al poporului pentru poștă și telegraf.

Lenin scrie proiectul unei scrisori către C. Lazzari, unul dintre conducătorii Partidului socialist italian, în legătură cu problema unificării acestui partid cu Partidul Comunist Italian.

Lenin scrie „Amintiri despre Nikolai Evgrafovici Fedoseev“, care urmează să fie publicate într-o culegere a Comisiei pentru istoria partidului consacrată activității revoluționare a lui Fedoseev, și le trimite Annei Ilinicina Ulianova-Elizarova. (Amintirile au fost publicate sub titlul „Cîteva cuvinte despre N. E. Fedoseev“.)

Decembrie, 7

Lenin participă la o ședință a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia ; propune unele completări la proiectul de hotărîre la raportul Comisiei aprovizionării de stat și amendamente la proiectul de hotărîre cu privire la raporturile dintre comisarul poporului pentru învățămînt

și adjuncții săi. La această ședință se discută, de asemenea, problema conferinței pentru dezarmare, problema exportului de cereale, a creditului agricol, a fondului de salarii pe decembrie 1922, a contopirii aparatului Comisariatului poporului pentru aprovizionare cu acela al Comisariatului poporului pentru finanțe, a trimiterii unor ingineri sovietici în străinătate etc.

Lenin îi scrie lui C. P. Steinmetz o scrisoare și dă dispoziție ca ea să fie trimisă lui H. Ware, comunist american, care se înapoiază în S.U.A.

Lenin dă dispoziție Lidiei Aleksandrovna Fotieva să comunice Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia că el este de acord cu propunerea lui I. S. Unșliht de a se interzice comisariatelor poporului și, în general, instituțiilor de stat să încredințeze anumite mandate unor persoane expulzate din țară și să le angajeze în serviciul lor sau să întreprină legături directe cu misiunile străine în Rusia Sovietică ; să ceară de la V. N. Iakovleva informații în legătură cu activitatea comisiei numite de Biroul Politic pentru întocmirea datelor privind necesarul de piine pentru elevi și pentru corpul didactic.

În legătură cu plecarea sa în localitatea Gorki, Lenin dă indicații lui N. P. Gorbunov și L. A. Fotieva despre modul cum trebuie să fie informat cu privire la documentele pe care le vor primi de la C.C. al P.C. (b) din Rusia.

Seara Lenin pleacă la Gorki.

Decembrie, 8

Lenin vorbește la telefon cu L. A. Fotieva, care îl informează despre hotărârile adoptate de Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia la 7 decembrie, după plecarea lui de la ședință.

Lenin dictează la telefon o scrisoare pentru I. V. Stalin în care își exprimă dezacordul cu hotărârea adoptată la 7 decembrie de către Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia de a-i acorda menșevicului N. A. Rojkov permisiunea să locuiască în Moscova, precum și cu hotărârea de a trimite un număr de activiști de partid ca să lucreze în aparatul Internaționalei sindicale și în acela al Internaționalei Comuniste.

Lenin comunică la telefon lui L. A. Fotieva că este de acord cu proiectele de hotărâri pe care urmează să le adopte Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia : cu privire la telegrama trimisă de delegația sovietică la Conferința de la Lausanne, în legătură cu declarația prin care se prevede convocarea unei conferințe a statelor riverane în vederea asigurării navigației pe Marea Neagră ; cu privire la componența comisiei de examinare a proiectelor de rezoluții pentru cel de-al X-lea Congres al Sovietelor ; cu privire la trimiterea unui mesaj de salut celui de-al VII-lea Congres general al Sovietelor din Ucraina ; cu privire la amânarea plenarei C.C. al P.C. (b) din Rusia.

Lenin dictează la telefon o propunere pentru plenara C.C. al P.C. (b) din Rusia cu privire la regulamentul de lucru al Biroului Politic al C.C.

Decembrie, 9

Lenin dictează la telefon propuneri cu privire la sistemul de lucru al vicepreședinților și președintelui C.C.P. și C.M.A. și dispune să fie trimise lui A. D. Țiurupa, A. I. Rîkov, I. V. Stalin și L. B. Kamenev.

Decembrie, 10

Lenin comunică prin telefon că e de acord cu proiectul de hotărîre a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia cu privire la sentința în procesul eserilor de la Baku.

Lenin dă dispoziție lui N. P. Gorbunov să ceară o corectură a culegerii „Pe căi noi. Rezultatele noii politici economice în 1921—1922. Întocmită sub îngrijirea unei comisii a C.M.A.”

Lenin îl roagă, într-o scrisoare, pe M. I. Frumkin să-i comunice care e părerea lui despre tezele comisiei C.C.P. pentru controlul activității reprezentanțelor comerciale ale R.S.F.S.R. în străinătate.

Lenin trimite un mesaj de salut celui de-al VII-lea Congres general al Sovietelor din Ucraina.

Decembrie, 12

Lenin părăsește localitatea Gorki și se întoarce la Moscova.

Lenin are o convorbire cu A. I. Rîkov, L. B. Kamenev și A. D. Țiurupa în legătură cu repartizarea sarcinilor între ei și cu organizarea muncii aparatului C.C.P. și C.M.A. ; cu F. E. Dzerjinski despre vizita lui în Gruzia, în fruntea unei comisii a Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, în vederea aplanării conflictului dintre Comitetul Ținutului Transcaucazia și grupul Mdivani ; cu B. S. Stomoneakov, reprezentant comercial al R.S.F.S.R. în Germania, în legătură cu monopolul comerțului exterior.

Decembrie, înainte de 13

Lenin își pregătește cuvîntarea pe care urmează s-o rostească la cel de-al X-lea Congres general al Sovietelor din Rusia, întocmește conpectul respectiv.

Decembrie, 13

Două crize ale bolii lui Lenin.

„Cu mare greutate — stă scris în foaia de observație — l-am putut convinge pe Vladimir Ilici să nu mai ia cuvîntul la nici un fel de ședințe și, pentru un timp, să renunțe la orice activitate. Pînă la urmă a acceptat și a spus că începînd de astăzi trece la lichidarea treburilor curente”.

Lenin dictează scrisori către C.C. al P.C. (b) din Rusia, exprimându-și din nou protestul împotriva hotărîrii adoptate de Biroul Politic la 7 decembrie cu privire la N. A. Rojkov ; către M. I. Frumkin, B. S. Stomoneakov și L. D. Troțki în legătură cu examinarea, la apropiata plenară a C.C. al P.C. (b) din Rusia, a problemei monopolului comerțului exterior ; către L. B. Kamenev, A. I. Rîkov și A. D. Țiurupa în legătură cu repartizarea muncii între vicepreședinții C.C.P. și C.M.A. ; către I. V. Stalin, pentru plenara C.C. al P.C. (b) din Rusia, în legătură cu monopolul comerțului exterior.

Decembrie, 14

Lenin dă dispoziție ca scrisoarea lui pentru plenara C.C. al P.C. (b) din Rusia în legătură cu monopolul comerțului exterior să fie trimisă lui I. V. Stalin și L. D. Troțki, precum și lui V. A. Avanesov ; într-o scrisoare alăturată, Lenin îl roagă pe Avanesov să-i comunice care sînt propunerile lui.

Lenin are o convorbire cu E. M. Iaroslavski, președintele comisiei C.C.P. pentru controlul activității reprezentanțelor comerciale ale R.S.F.S.R. în străinătate.

Decembrie, 15

Lenin dictează o scrisoare către I. V. Stalin, pentru membrii C.C. al P.C. (b) din Rusia, în legătură cu cuvîntarea ce urmează s-o rostească la cel de-al X-lea Congres general al Sovietelor din Rusia, arătînd totodată că e inadmisibil ca discutarea problemei monopolului comerțului exterior de către plenara C.C. al P.C. (b) din Rusia să fie amînată ; o scrisoare către L. D. Troțki în legătură cu expunerea pe care el urmează s-o facă, la plenara C.C., în apărarea monopolului comerțului exterior.

Lenin cere să i se trimită materiale în legătură cu activitatea Comitetului financiar de pe lîngă C.C.P.

Decembrie, în noaptea de 15 spre 16

○ bruscă înrăutățire în starea sănătății lui Lenin.

Decembrie, 16

Lenin dictează Nadejdei Konstantinovna Krupskaia o scrisoare către L. B. Kamenev, A. I. Rîkov și A. D. Țiurupa în legătură cu repartizarea muncii între vicepreședinții C.C.P. și C.M.A.

Lenin o roagă pe N. K. Krupskaia să-i comunice lui I. V. Stalin că, din motive de sănătate, n-o să poată lua cuvîntul la cel de-al X-lea Congres general al Sovietelor din Rusia.

Lenin îl însărcinează pe E. M. Iaroslavski să-și noteze conținutul cuvîntărilor ce vor fi rostite la plenara C.C. al P.C. (b) din Rusia de

către N. I. Buharin, G. L. Peatakov etc. în legătură cu monopolul comerțului exterior.

Decembrie, 18

Plenara C.C. al P.C. (b) din Rusia sprijină propunerile lui Lenin și reafirmă hotărârea de a menține neschimbat monopolul statului asupra comerțului exterior; se adoptă hotărârea de a i se comunica lui Lenin — de comun acord cu medicii — textul rezoluției plenarei. Printr-o hotărâre specială, plenara îl face pe I. V. Stalin, personal, răspunzător de respectarea regimului stabilit de medici pentru Lenin.

Decembrie, 21

Lenin dictează Nadejdei Konstantinovna Krupskaia o scrisoare către L. D. Troțki în legătură cu monopolul comerțului exterior.

Decembrie, în noaptea de 22 spre 23

În starea sănătății lui Lenin s-a produs o înrăutățire: paralizia mâinii drepte și a piciorului drept.

Decembrie, 23

Lenin roagă pe medici să-i permită să dicteze stenografei timp de 5 minute, întrucât „îl frământă o problemă“. Obținînd această permisiune, Lenin dictează o „Scrisoare către congres“ (partea I).

Decembrie, 24

Lenin cere să i se permită să dicteze zilnic, chiar cîte puțin timp. „jurnalul“ său. I. V. Stalin, L. B. Kamenev și N. I. Buharin țin o consfătuire cu medicii și se adoptă următoarea hotărâre: „1. Se permite lui Vladimir Ilici să dicteze în fiecare zi timp de 5—10 minute, dar însemnările nu trebuie să aibă un caracter de corespondență și el nu trebuie să aștepte nici un răspuns. Vizitele sînt interzise. 2. Nici prietenii și nici ai casei nu trebuie să-i comunice lui Vladimir Ilici vreo știre din viața politică, pentru a nu-i da astfel material de gîndire și prilej de enervare“.

Lenin continuă să dicteze „Scrisoarea către congres“.

Decembrie, 25—26

Lenin termină de dictat „Scrisoarea către congres“.

Decembrie, 27—28

Lenin dictează scrisoarea „Cu privire la atribuirea unor funcții legislative Comisiei de stat a planificării“ și „Pro memoria“ în legătură cu diferite teme care urmează să fie tratate.

Decembrie, 29

Lenin termină de dictat scrisoarea „Cu privire la atribuirea unor funcții legislative Comisiei de stat a planificării” și dictează o completare pentru „Scrisoarea către congres” — „La capitolul cu privire la mărirea numărului membrilor Comitetului Central al P.C. (b) din Rusia”.

Decembrie, 30

Primul Congres al Sovietelor din U.R.S.S. îl alege pe Lenin președinte de onoare; se adoptă hotărârea de a trimite lui Lenin un mesaj de salut.

Lenin dictează prima parte din scrisoarea „În legătură cu problema naționalităților sau a «autonomizării»”.

Decembrie, 31

Lenin termină de dictat scrisoarea „În legătură cu problema naționalităților sau a «autonomizării»”.

1923*Ianuarie, 1—2*

Lenin dictează articolul „Pagini de jurnal”.

Ianuarie, 4

Lenin dictează o completare la „Scrisoarea către congres” (la însemnările din 24 decembrie 1922) și prima parte a articolului „Despre cooperatie”.

Ianuarie, 5—6

Lenin dictează cea de-a doua parte a articolului „Despre cooperatie”.

Ianuarie, nu mai târziu de 9

Lenin dictează planul unui articol intitulat „Ce să facem cu Rabkrinul?”

Ianuarie, 9

Lenin dictează articolul „Ce să facem cu Rabkrinul?” (variantea inițială a articolului „Cum să reorganizăm Rabkrinul”).

Lenin îl însărcinează pe N. P. Gorbunov să pregătească de urgență date comparative cu privire la emisiunea monetară.

Ianuarie, 11

Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia îl confirmă pe Lenin ca raportor pentru raportul politic al C.C. la cel de-al XII-lea Congres al P.C. (b) din Rusia.

Ianuarie, 13

Lenin termină de dictat articolul „Ce să facem cu Rabkrinul?”.

Ianuarie, 16—17

Lenin dictează un articol în legătură cu „Însemnările despre revoluție” ale lui N. Suhanov. Articolul a apărut în numărul din 30 mai 1923 al ziarului „Pravda” sub titlul „Despre revoluția noastră (Pe marginea însemnărilor din N. Suhanov)”.

Ianuarie, 19

Lenin dictează articolul „Cum să reorganizăm Rabkrinul (Propunere pentru Congresul al XII-lea al partidului)”.

Ianuarie, 20

Lenin face completări și îndreptări la articolul „Cum să reorganizăm Rabkrinul”.

Lenin dă dispoziție lui L. A. Fotieva să pregătească o notă informativă cu privire la activitatea instituțiilor pentru organizarea științifică a muncii.

Ianuarie, 22

Lenin lucrează la articolul „Cum să reorganizăm Rabkrinul”.

Ianuarie, 23

Lenin dă forma definitivă articolului „Cum să reorganizăm Rabkrinul” și-l trimite la redacția „Pravdei”.

Ianuarie, 24

Lenin dă dispoziție lui L. A. Fotieva să ceară de la F. E. Dzerjinski sau I. V. Stalin materialele comisiei Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia pentru problema gruzină ; cere lui L. A. Fotieva, N. P. Gorbunov și M. I. Gleasser să studieze aceste materiale și să întocmească un referat ; precizează că „are nevoie de toate acestea pentru congresul partidului”.

Ianuarie, 26

Lenin dă dispoziție lui L. A. Fotieva să comunice lui A. D. Țiurupa, A. I. Sviderski, V. A. Avanesov că, „dacă sînt de acord” cu ideile din articolul său „Cum să reorganizăm Rabkrinul”, să țină o serie de consfătuiri în legătură cu organizarea științifică a muncii.

Ianuarie, 30

Lenin o întreabă pe L. A. Fotieva ce a răspuns A. D. Țiurupa ; dacă el, A. I. Sviderski, V. A. Avanesov și alți membri ai colegiului Co-

misariatului poporului pentru Inspecția muncitorească-țărănească sînt de acord cu conținutul articolului „Cum să reorganizăm Rabkrinul“.

Februarie, 1

Lenin îi dă lui L. A. Fotieva indicații în legătură cu cercetarea materialelor comisiei Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia pentru problema gruzină ; o întreabă care e atitudinea lui A. D. Țiurupa și a celorlalți față de articolul său „Cum să reorganizăm Rabkrinul“ și „dacă acest articol a fost discutat în Comitetul Central“.

Februarie, 2

Lenin dictează începutul articolului „Mai bine mai puțin, dar mai bine“.

Lenin o roagă pe N. K. Krupskaia să-i facă rost de cărțile : „Imperialismul mondial și China (Studiu politic-economic)“ de A. E. Hodorov și „Rusia Sovietică și Japonia imperialistă“ de M. P. Pavlovici.

Februarie, 3

Lenin discută cu L. A. Fotieva despre munca la materialele cu privire la problema gruzină.

Februarie, 4

Lenin continuă să dicteze articolul „Mai bine mai puțin, dar mai bine“, apoi parcurge textul scris și face unele completări.

Februarie, 5

Lenin continuă să dicteze articolul „Mai bine mai puțin, dar mai bine“.

Lenin discută cu M. I. Gleasser despre munca la materialele cu privire la problema gruzină ; îi cere să-l întrebe pe P. I. Popov, șeful Direcției centrale de statistică, în ce stadiu se află prelucrarea datelor recensămîntului funcționarilor de stat din Moscova și Petrograd și îi atrage atenția că ele trebuie publicate înainte de întrunirea congresului partidului.

Februarie, 6

Lenin continuă să dicteze articolul „Mai bine mai puțin, dar mai bine“.

Februarie, 7

Lenin discută cu L. A. Fotieva despre culegerea — în curs de pregătire pentru tipar — cu privire la rezultatele recensămîntului funcționarilor de stat, despre munca la materialele cu privire la problema gruzină, despre atitudinea colegiului Comisariatului poporului pentru

Inspecția muncitorească-țărănească față de planul de reorganizare a Rabkrinului.

Lenin continuă să dicteze articolul „Mai bine mai puțin, dar mai bine“.

Februarie, 9

Lenin discută cu L. A. Fotieva despre intenția sa de a pune, la cel de-al XII-lea Congres al P.C. (b) din Rusia, problema reorganizării Rabkrinului ; o roagă să comunice lui G. M. Krjijanovski și A. I. Sviderski că trebuie să controleze cum merge pregătirea pentru tipar a culegerii cu privire la rezultatele recensământului funcționarilor de stat.

Lenin dictează capitolul de încheiere al articolului „Mai bine mai puțin, dar mai bine“.

Lenin o roagă pe N. K. Krupskaia să citească capitolul de încheiere al articolului „Mai bine mai puțin, dar mai bine“.

Februarie, 10

Lenin dă dispoziție lui L. A. Fotieva să-i trimită lui A. D. Țiurupa articolul său „Mai bine mai puțin, dar mai bine“.

Februarie, 12

Lenin discută cu L. A. Fotieva despre pregătirea pentru tipar a culegerii cu privire la rezultatele recensământului funcționarilor de stat, despre munca la materialele cu privire la problema gruzină, despre reorganizarea Rabkrinului.

Februarie, 14

Lenin stă de vorbă cu L. A. Fotieva, o roagă să dea zor cu îndeplinirea însărcinărilor ce i le-a dat, în special a celor cu privire la problema gruzină ; îi dă dispoziție să comunice lui A. A. Solț, membru al prezidiului C.C.C. a P.C. (b) din Rusia, părerea lui în problema gruzină.

Februarie, 25

Dimineața, Lenin „a citit și a discutat despre diferite treburi... Seara a citit și a dictat mai mult de o oră“. (Din însemnările doctorului A. M. Kojevnikov.)

Inceputul lui martie

Lenin citește articolul Nadejdei Konstantinovna Krupskaia „Baza culturii“ și o sfătuiește să-l completeze cu un apel către mase, către muncitori și țărani, pentru ca ei înșiși să pornească la înfăptuirea operei de lichidare a analfabetismului.

Martie, 2

Lenin dă ultima formă articolului său „Mai bine mai puțin, dar mai bine“.

Martie, 3

Lenin parcurge corectura articolului său „Mai bine mai puțin, dar mai bine“.

Lenin primește memoriul și concluziile scrise de L. A. Fotieva, M. I. Gleasser și N. P. Gorbunov cu privire la materialele comisiei Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia pentru problema gruzină.

Martie, 5

Lenin dictează o scrisoare către L. D. Troțki.

Lenin dictează o scrisoare către I. V. Stalin.

Martie, 6

Lenin dictează o scrisoare către P. G. Mdivani, F. I. Maharadze și alții.

O bruscă înrăutățire în starea sănătății lui Lenin.

Martie, 10

În boala lui Lenin survine o nouă criză, care duce la o accentuare a paraliziei părții drepte a corpului și la pierderea graiului.

Martie, 14

În „Izvestiia“ se publică un comunicat al guvernului în care se spune că în starea sănătății lui Lenin s-a produs o înrăutățire serioasă și că guvernul consideră necesară publicarea buletinelor medicale cu privire la mersul bolii.

Februarie—martie

Călăuzindu-se după indicațiile date de Lenin în ultimele sale articole și scrisori, C.C. al P.C. (b) din Rusia elaborează, pentru cel de-al XII-lea Congres al partidului, proiecte de rezoluții în probleme organizatorice, în problema reorganizării Rabkrinului și a Comisiei Centrale de Control, în problema națională etc.

Aprilie, 17

Deschiderea lucrărilor Congresului al XII-lea al P.C. (b) din Rusia; congresul adoptă un mesaj de salut adresat lui Lenin.

Aprilie, 18

În ședința prezidiului Congresului al XII-lea al P.C. (b) din Rusia se adoptă hotărârea ca în aceeași zi, după ședința de seară, la confătuirea reprezentanților delegațiilor și apoi, la adunările delegațiilor, să se dea citire scrisorii lui Lenin „În legătură cu problema naționalităților sau a «autonomizării»“.

Aprilie, 25

În cea de-a șaisprezecea ședință a Congresului al XII-lea al P.C. (b) din Rusia, Lenin este ales cu unanimitate de voturi membru al Comitetului Central.

Aprilie, 26

Plenara C.C. al P.C. (b) din Rusia îl alege pe Lenin membru al Biroului Politic.

Mai, 15

Lenin este transportat în localitatea Gorki.

Mai, 24

Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia adoptă o hotărîre cu privire la publicarea de urgență a articolelor lui Lenin „Despre cooperatie” și „Despre revoluția noastră (Pe marginea însemnărilor lui N. Suhanov)”.

Iunie, 4

Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia adoptă hotărîrea de a trimite, spre luare de cunoștință, membrilor și membrilor supleanți ai C.C. scrisoarea lui Lenin „Cu privire la atribuirea unor funcții legislative Comisiei de stat a planificării”, care a fost transmisă Comitetului Central la 2 iunie de către N. K. Krupskaja.

Iunie, 26

Plenara C.C. al P.C. (b) din Rusia dezbate problema cooperatiei în legătură cu modul nou în care este ea tratată de Lenin în articolul său „Despre cooperatie”.

Iulie, 6

Comitetul Executiv Central al U.R.S.S. formează guvernul U.R.S.S. — Consiliul Comisarilor Poporului, sub președinția lui Lenin.

A doua jumătate a lunii iulie

În starea sănătății lui Lenin s-a produs o îmbunătățire ; el începe să umble și face exerciții de scriere cu mâna stîngă.

Iulie, 21

Lenin face o vizită lui A. A. Preobrajenski, directorul sovhozului „Gorki” și rămîne la el timp de trei zile.

10 august 1923 — 20 ianuarie 1924

Lenin răsfoiește zilnic „Pravda”, iar mai tîrziu și „Izvestia” și alte

ziare și reviste, își însemnează diverse materiale, pe care după aceea i le citește N. K. Krupskaia.

Septembrie, 11

Lenin ascultă relatările lui D. Pankov, administratorul sovhozului „Gorki”, în legătură cu Expoziția agricolă din Rusia care se deschisese la Moscova.

Octombrie, 8

Lenin dă dispoziție să se întocmească și să i se trimită periodic o listă a cărților de curînd apărute.

Octombrie, 18

Lenin părăsește localitatea Gorki și vine la Moscova.

Octombrie, 19

Lenin face o plimbare cu automobilul prin curtea Kremlinului, pe străzile Moscovei, pe teritoriul Expoziției agricole, apoi se întoarce la Kremlin, își alege o serie de cărți din bibliotecă și pleacă înapoi la Gorki.

Noiembrie, 2

Lenin prinește o delegație de muncitori de la fabrica de textile din Gluhovo, care îi transmite salutul muncitorilor și îi oferă în dar niște puiți de vișini.

Între 24 noiembrie și 9 decembrie

Lenin este vizitat de N. I. Buharin, E. A. Preobrajenski și M. G. Bronski.

Noiembrie, 29

Lenin vizionează filmul documentar „A VI-a aniversare a Revoluției din Octombrie”, are o convorbire cu I. I. Skvorțov-Stepanov și O. A. Peatnițki și se interesează îndeaproape de mersul alegerilor pentru Sovietul din Moscova, de situația din Germania etc.

Decembrie, 16

Lenin este vizitat de A. K. Voronski, redactorul revistei „Krasnaia Nov”, și de N. N. Krestinski.

1924

Ianuarie, 7

Lenin participă la serbarea pomului de iarnă organizată pentru copiii muncitorilor și funcționarilor de la sovhozul și sanatoriul „Gorki”.

Ianuarie, 17—18

N. K. Krupskaja îi citește lui Lenin darea de seamă despre mersul lucrărilor celei de-a XIII-a Conferințe a P.C. (b) din Rusia, apărută în „Pravda“.

Ianuarie, 19

Lenin pleacă cu sania în pădure și urmărește desfășurarea unei vânători.

Ianuarie, 19—20

N. K. Krupskaja îi citește lui Lenin rezoluțiile Conferinței a XIII-a a P.C. (b) din Rusia, apărute în ziarul „Pravda“. „Sîmbătă — scria mai târziu N. K. Krupskaja —, cînd Vladimir Ilici a început în mod vădit să dea semne de îngrijorare, i-am spus că rezoluțiile au fost adoptate în unanimitate. Zilele de sîmbătă și duminică ni le-am petrecut citind rezoluțiile. Lenin asculta cu multă atenție și, din cînd în cînd, îmi puna întrebări“.

Ianuarie, 21

Pe neașteptate, în starea sănătății lui Lenin s-a produs o gravă înrăutățire.

Ora 18 și 50 min.

Lenin a încetat din viață.

Ianuarie, în noaptea de 21 spre 22

Sedință extraordinară a plenarei C.C. al P.C. (b) din Rusia în legătură cu încetarea din viață a lui Lenin.

Ianuarie, 22

C.C. al P.C. (b) din Rusia adoptă apelul „Către partid. Către toți oamenii muncii“.

M. I. Kalinin aduce la cunoștința celui de-al XI-lea Congres general al Sovietelor că V. I. Lenin a încetat din viață. Prezidiul congresului adoptă apelul „Către toți oamenii muncii din Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste, din partea celui de-al XI-lea Congres al Sovietelor din R.S.F.S.R.“.

C.C. al U.T.C. din Rusia adoptă apelul „Către toți membrii Uniunii Tineretului Comunist din Rusia. Către toți tinerii muncitori și țărani din U.R.S.S.“

Pentru organizarea funeraliilor lui Lenin, Prezidiul C.E.C. al U.R.S.S. alcătuiește o comisie sub președinția lui F. E. Dzerjinski.

Ianuarie, 22—23

La Gorki vin membrii C.C. și ai C.C.C. a P.C. (b) din Rusia, membrii Consiliului Comisarilor Poporului, precum și delegații din partea congresului Sovietelor și a organizațiilor din Moscova, vin țărani din satele învecinate, ca să-și ia rămas bun de la Lenin.

Ianuarie, 23

Între orele 10 și 11, sicriul cu trupul neînsuflețit al lui Lenin este dus pe brațe de la Gorki la gara Gherasimovo.

La ora 13, trenul funebru cu trupul lui Lenin sosește la Moscova; sicriul este dus la Casa sindicatelor și expus în Sala coloanelor.

Comitetul Executiv al Internaționalei Comuniste și Biroul Executiv al Internaționalei sindicale adoptă apelul: „Lenin — conducătorul nostru nemuritor“.

Ianuarie, 23—27

Sute de mii de muncitori, țărani, ostași ai Armatei Roșii și funcționari din Moscova, numeroase delegații ale oamenilor muncii din toate colțurile Uniunii Sovietice și din alte țări trec în șuvoi neîntrerupt, zi și noapte, prin Sala coloanelor pentru a-și lua rămas bun de la Lenin.

Ianuarie, 25

Prezidiul C.E.C. al U.R.S.S. adoptă hotărârea de a construi un mausoleu lui Lenin.

Ianuarie, 26

Cel de-al II-lea Congres al Sovietelor din U.R.S.S. ține ședință de doliu; adoptă apelul „Către întreaga omenire muncitoare“, precum și o serie de hotărâri: Petrogradul va purta pe viitor denumirea de Lenin-grad; se vor ridica monumente lui Lenin, i se vor publica operele etc.

Ianuarie, 27

La ora 9 și 20 de minute, sicriul cu trupul neînsuflețit al lui Lenin este scos din Casa sindicatelor și dus în Piața Roșie.

Prin fața sicriului cu trupul lui Lenin, așezat în Piața Roșie, se perindă, în șuvoi neîntrerupt, coloane de oameni ai muncii.

La ora 16, sicriul cu trupul lui Lenin este depus în Mausoleul provizoriu. În toată țara își încetează lucrul, pentru 5 minute, toate întreprinderile și se oprește circulația tuturor mijloacelor de transport, sună funebru sirenele fabricilor și uzinelor, răsună salve de tun.

Ianuarie, după 21

În toată țara se țin mitinguri și adunări de doliu, la care muncitorii, țărani, ostașii Armatei Roșii, toți oamenii muncii din Uniunea Sovietică

tică își exprimă devotamentul pentru cauza lui Lenin, declară că își vor strânge și mai mult rîndurile în jurul partidului comunist; mii de muncitori înaintează cereri de primire în rîndurile P.C. (b) din Rusia.

Ianuarie, 31

Plenara C.C. al P.C. (b) din Rusia, ținînd seama de amploarea largă a mișcării muncitorilor care își manifestă dorința de a intra în rîndurile partidului comunist, adoptă o hotărîre cu privire la primirea în partid a unei „promoții leniniste“ din rîndurile muncitorilor care lucrează în producție.

În cadrul acestei acțiuni au fost primiți în rîndurile P.C. (b) din Rusia 240 000 de muncitori dintre cei mai buni, mai bine pregătiți, mai fermi și mai de nădejde.

CUPRINS

Prefață	VII
-------------------	-----

1922

DESPRE SITUAȚIA INTERNAȚIONALĂ ȘI INTERNĂ A REPUBLICII SOVIETICE. <i>Cuvîntare rostită în ședința fracțiunii comuniste a congresului general al muncitorilor metalurgiști din Rusia. 6 martie 1922</i>	1—17
---	------

*DESPRE CONDIȚIILE PENTRU PRIMIREA DE NOI MEMBRI ÎN PARTID. <i>Scrisori către V. M. Molotov</i>	18—22
--	-------

1. <i>9 martie</i>	18
2. <i>24 martie</i>	18
3. <i>26 martie</i>	20

*CĂTRE PREȘEDINTELE COMITETULUI PENTRU CONCESIUNI DE PE LÎNGĂ COMISIA DE STAT A PLANIFICĂRII. <i>11 martie</i>	23—24
--	-------

DESPRE ÎNSEMNĂTATEA MATERIALISMULUI MILI- TANT	25—35
---	-------

*SCRISOARE CĂTRE G. V. CICERIN. <i>14 martie</i>	36—42
--	-------

SCRISOARE CĂTRE MEMBRII BIROULUI POLITIC AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA CU UNELE PROPUNERI ÎN LEGĂTURĂ CU PROIECTUL DE DIRECTIVE AL COMITETULUI EXECUTIV AL INTERNAȚIONALEI COMUNISTE PENTRU DELEGAȚIA ACESTEIA LA CONFERINȚA CELOR TREI INTERNAȚIONALE. <i>14 sau 15 martie</i>	43—44
--	-------

*SCRISOARE CĂTRE BIROUL POLITIC AL C.C. AL	
--	--

* Cu asterisc sînt notate titlurile date de Institutul de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.

P.C. (b) DIN RUSIA ÎN LEGĂTURĂ CU TEZELE LUI E. A. PREOBRAJENSKI „PRINCIPIIILE FUNDAMENTALE ALE POLITICII P.C. DIN RUSIA ÎN SATUL CONTEMPORAN. 16 martie	45—50
*SCRISOARE CĂTRE ZINOVIEV, CU UN PROIECT DE RĂSPUNS AL GUVERNULUI SOVIETIC ADRESAT LUI E. VANDERVELDE. 17 martie	51—52
*SCRISOARE CĂTRE BIROUL POLITIC AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA, CU UN PROIECT DE DIRECTIVE PENTRU TOVARAȘII CARE MERG ÎN STRĂINĂTATE. 17 martie	53
*PREFĂȚĂ LA CARTEA : I. I. STEPANOV. „ELECTRIFICAREA R.S.F.S.R. ÎN LEGĂTURĂ CU FAZA DE TRANZIȚIE A ECONOMIEI MONDIALE“. 18 martie	54—56
*SCRISOARE CĂTRE BIROUL POLITIC AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA. 18 martie	57—58
*SCRISOARE CĂTRE N. P. GORBUNOV, CU UNELE PROPUNERI ÎN LEGĂTURĂ CU COOPERAȚIA. 18 martie	59
*SCRISOARE CĂTRE I. V. STALIN ÎN LEGĂTURĂ CU MUNCA VICEPREȘEDINȚILOR (A VICEPREȘEDINȚILOR C.C.P. ȘI C.M.A.). 21 martie	60—61
*SCRISOARE CĂTRE I. V. STALIN ȘI L. B. KAMENEV. 21 martie	62—63
LA CEA DE-A PATRA ANIVERSARE A ZIARULUI „BEDNOTA“	64—65
*SCRISOARE CĂTRE V. M. MOLOTOV PENTRU PLENARA P.C. (b) DIN RUSIA ÎMPREUNĂ CU PLANUL RAPORTULUI POLITIC LA CONGRESUL AL XI-LEA AL PARTIDULUI. 23 martie	66—68
*MODIFICĂRI ȘI OBSERVAȚII LA PROIECTUL DE DECLARAȚIE A DELEGAȚIEI SOVIETICE LA CONFERINȚA DE LA GENOVA	69—70
*CONGRESUL AL XI-LEA AL P.C. (b) DIN RUSIA 27 martie—2 aprilie	71—148
*1. CUVÎNTAREA DE DESCHIDERE A CONGRESULUI 27 MARTIE	73

*2. RAPORTUL POLITIC AL COMITETULUI CENTRAL AL P.C. (b) DIN RUSIA 27 MARTIE . . .	75
*3. CUVÎNT DE ÎNCHEIERE LA RAPORTUL POLITIC AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA 28 MARTIE	125
*4. PROPUNERE PENTRU PROIECTUL DE REZOLUȚIE LA RAPORTUL DELEGAȚIEI P.C. (b) DIN RUSIA LA INTERNAȚIONALA COMUNISTĂ	141
*5. ÎN LEGĂTURĂ CU PROIECTUL DE REZOLUȚIE CU PRIVIRE LA MUNCA LA SATE. <i>Scrisoare către N. Osinski. 1 aprilie</i>	142
*6. CUVÎNTARE ÎN LEGĂTURĂ CU PUBLICAREA DE ANUNȚURI ÎN „PRAVDA“ 2 APRILIE . . .	145
*7. CUVÎNTARE ROSTITĂ LA ÎNCHEIEREA LUCRĂRIILOR CONGRESULUI. 2 APRILIE . . .	146
*PROIECT DE HOTĂRÎRE A PLENAREI C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA CU PRIVIRE LA ORGANIZAREA MUNCII SECRETARIATULUI	149
AM PLĂTIT PEA SCUMP	150—154
*SCRISORI CĂTRE BIROUL POLITIC AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA CU PROIECTE DE HOTĂRÎRI	155—156
1. 9 aprilie	156
2. 10 aprilie	156
*SCRISOARE CĂTRE CHARLES P. STEINMETZ. 10 aprilie	157—158
*OBSERVAȚII ȘI PROPUNERI LA PROIECTUL DE HOTĂRÎRE AL COMITETULUI EXECUTIV AL INTERNAȚIONALEI COMUNISTE ÎN LEGĂTURĂ CU ÎNCHEIEREA LUCRĂRIILOR CONFERINȚEI CELOR TREI INTERNAȚIONALE. <i>Scrisori către G. E. Zinoviev</i>	159—161
1. 11 aprilie	159
2. 11 aprilie	160
HOTĂRÎRE CU PRIVIRE LA MUNCA VICEPREȘEDINȚILOR (A VICEPREȘEDINȚILOR C.C.P. și C.M.A.)	162—171
I. Sarcinile generale și fundamentale ale vicepreședinților	162

II. Probleme speciale care privesc munca vicepreședințelor	163
III. Sistemul de lucru al vicepreședinților ; aparatul lor	167
IV. Cu privire la coordonarea muncii celor doi vicepreședinți	168
V. Repartizarea muncii între vicepreședinți	169
*INTERVIU ACORDAT CORESPONDENTULUI ZIARULUI „THE NEW YORK HERALD“	172
*SCRISOARE CĂTRE I. V. STALIN, L. B. KAMENEV ȘI L. D. TROȚKI. 18 aprilie	173
*SCRISOARE CĂTRE I. V. STALIN, L. B. KAMENEV ȘI L. D. TROȚKI CU UN PROIECT DE TELEGRAMĂ PENTRU DELEGAȚIA DE LA GENOVA. 19 aprilie	174
*SCRISOARE CĂTRE I. V. STALIN CU UN PROIECT DE TELEGRAMĂ CĂTRE G. V. CICERIN. 21 aprilie	175
*SCRISOARE CĂTRE I. V. STALIN PENTRU MEMBRII BIROULUI POLITIC AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA CU UN PROIECT DE TELEGRAMĂ CĂTRE G. V. CICERIN. 24 aprilie	176—177
*HOTĂRÎREA BIROULUI POLITIC AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA CU PRIVIRE LA EDITAREA OPERELOR LUI G. V. PLEHANOV. 27 aprilie 1922	178
*PROPUNERE CĂTRE BIROUL POLITIC AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA	179
*PREFAȚĂ LA BROȘURA „ARTICOLE VECHI PE TEME MAI APROPIATE DE CELE NOI“. Prefașă la ediția din 1922	180—182
*TELEGRAMĂ CĂTRE G. V. CICERIN. 30 aprilie	183
*SCRISORI CĂTRE BIROUL POLITIC AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA CU UN PROIECT DE TELEGRAMĂ CĂTRE G. V. CICERIN. 2 mai	184—185
LA CEA DE-A ZECEA ANIVERSARE A „PRAVDEI“	186—190
*SCRISOARE CĂTRE G. I. SOKOLNIKOV ÎN LEGĂTURĂ CU POLITICA FINANCIARĂ. 2 mai	191—192
RĂSPUNS LA OBSERVAȚIILE CU PRIVIRE LA MUNCA VICEPREȘEDINȚILOR (A VICEPREȘEDINȚILOR CONSILIULUI COMISARILOR POPORULUI)	193—196

*PROIECT DE TELEGRAMĂ CĂTRE G. V. CICERIN. <i>5 sau 6 mai</i>	197
*TELEGRAMĂ CĂTRE M. M. LITVINOV. <i>8 mai</i>	198
*TELEGRAMĂ CĂTRE G. V. CICERIN. <i>9 mai</i>	199
*PROIECT DE HOTĂRÎRE A BIROULUI POLITIC AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA CU PRIVIRE LA PRE- ZENTAREA UNOR DATE CENTRALIZATOARE ÎN LEGĂTURĂ CU IMPOZITUL ÎN NATURĂ	200
*TELEGRAMĂ CĂTRE G. V. CICERIN. <i>14 mai</i>	201
*SCRISOARE CĂTRE I. V. STALIN, CU UN PROIECT DE HOTĂRÎRE A BIROULUI POLITIC AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA ÎN LEGĂTURĂ CU MONO- POLUL COMERȚULUI EXTERIOR. <i>15 mai</i>	202
*COMPLETĂRI LA PROIECTUL DE LEGE PENTRU PUNEREA ÎN APLICARE A CODULUI PENAL AL R.S.F.S.R. ȘI SCRISORI CĂTRE D. I. KURSKI	203—205
1. <i>15 mai</i>	203
2. <i>17 mai</i>	204
*PROIECT DE HOTĂRÎRE A COMITETULUI EXECU- TIV CENTRAL DIN RUSIA LA RAPORTUL DELEGA- ȚIEI LA CONFERINȚA DE LA GENOVA	206—208
*SCRISORI CĂTRE I. V. STALIN PENTRU MEMBRII BIROULUI POLITIC AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA ÎN LEGĂTURĂ CU DEZVOLTAREA RADIOTEH- NICII	209—211
1. <i>19 mai</i>	209
2. <i>19 mai</i>	211
*DESPRE „DUBLA“ SUBORDONARE ȘI DESPRE LE- GALITATE. <i>20 mai</i>	212—216
*SCRISOARE CĂTRE SECRETARIATUL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA ÎN LEGĂTURĂ CU REDUCEREA EFFECTIVELOR ARMATEI ROȘII. <i>20 mai</i>	217
*SCRISOARE CĂTRE I. V. STALIN PENTRU BIROUL POLITIC AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA, CU UN PROIECT DE HOTĂRÎRE CU PRIVIRE LA COMPO- NENȚA C.E.C. DIN RUSIA. <i>23 mai</i>	218
*CĂTRE PRIMUL CONGRES AL FEMEILOR MUNCI- TOARE DIN TRANSCAUCAZIA. <i>Nu mai târziu de 26 mai</i>	219

*SCRISOARE CĂTRE I. V. STALIN PENTRU BIROUL POLITIC AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA ÎN LEGĂTURĂ CU ACORDAREA UNEI CONCESIUNI LUI L. URQUHART. 4 septembrie	220
O LINGURĂ DE CATRAN ÎNTR-UN BUTOI CU MIERE	221—222
*SCRISOARE CĂTRE I. V. STALIN PENTRU MEMBRII BIROULUI POLITIC AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA ÎN LEGĂTURĂ CU RESPINGEREA CONTRACTULUI CU L. URQUHART. 12 septembrie	223—224
SCRISOARE CĂTRE CEL DE-AL V-LEA CONGRES GENERAL AL SINDICATELOR DIN RUSIA. 17 septembrie	225—226
*CU PRIVIRE LA CONSTITUIREA U.R.S.S. <i>Scrisoare către L. B. Kamenev pentru membrii Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia.</i> 26 septembrie	227—229
*SCRISOARE ADRESATĂ LUI L. B. KAMENEV ÎN LEGĂTURĂ CU LUPTA ÎMPOTRIVA ȘOVINISMULUI DE NAȚIUNE DOMINANTĂ. 6 octombrie	230
CĂTRE MUNCITORII DIN ORAȘUL BAKU. 6 octombrie	231
*SCRISOARE CĂTRE G. L. PEATAKOV ÎN LEGĂTURĂ CU ACORDAREA UNEI CONCESIUNI LUI L. URQUHART. 6 octombrie	232—233
CĂTRE CONGRESUL MUNCITORILOR ȘI MUNCITOARELOR DIN INDUSTRIA TEXTILĂ. 10 octombrie	234
CĂTRE CEL DE-AL CINCILEA CONGRES AL U.T.C. DIN RUSIA. 11 octombrie	235
*SCRISOARE CĂTRE I. V. STALIN PENTRU MEMBRII C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA ÎN LEGĂTURĂ CU MONOPOLUL COMERȚULUI EXTERIOR. 13 octombrie	236—240
CĂTRE PREZIDIUL CONSILIULUI ECONOMIC SUPERIOR. 16 octombrie	241—242
*SCRISOARE CĂTRE BIROUL POLITIC AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA ÎN LEGĂTURĂ CU CONTRACTUL ÎNCHEIAT CU UN CONSORTIU DE FIRME GERMANE. 18 octombrie	243—245
CĂTRE CONGRESUL GENERAL AL LUCRĂTORILOR DIN FINANȚE. 20 octombrie	246
CĂTRE ASOCIAȚIA PRIETENILOR RUSIEI SOVIETICE (S.U.A.). 20 octombrie	247—248

CĂTRE ASOCIAȚIA PENTRU ACORDAREA DE AJUTOR TEHNIC RUSIEI SOVIETICE. 20 octombrie	249—250
CĂTRE PREȘEDINTELE COMITETULUI EXECUTIV GUBERNIAL DIN PERM. 20 octombrie	251—252
CĂTRE PREZIDIUL C.E.C. DIN RUSIA. 24 octombrie	253—254
*COMPLETARE LA CLAUZELE CONTRACTULUI CU L. URQUHART	255
MESAJ DE SALUT ADRESAT CU PRILEJUL ELIBERĂRII ȚINUTULUI PRIMORIE. 26 octombrie	256
INTERVIU ACORDAT LUI M. FARBMAN, CORESPONDENT AL ZIARELOR „OBSERVER“ ȘI „MANCHESTER GUARDIAN“	257—264
CUVINTARE ROSTITĂ LA CEA DE-A IV-A SESIUNE A. C.E.C. DIN RUSIA AL CELEI DE-A IX-A LEGISLATURI 31 OCTOMBRIE 1922	265—271
*SCRISOARE ADRESATĂ LUI G. V. CICERIN ȘI MEMBRILOR BIROULUI POLITIC AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA ÎN LEGĂTURĂ CU NOTA CĂTRE ȚĂRILE ANTANTEI REFERITOARE LA CONFERINȚA DE LA LAUSANNE. 31 octombrie	272
CĂTRE „PETROGRADSKAIA PRAVDA“. 1 noiembrie	273
CĂTRE „PRAVDA“. 2 noiembrie	274
CĂTRE PRIMA CONFERINȚA INTERNAȚIONALĂ A COOPERATORILOR COMUNIȘTI. 2 noiembrie	275
*TEZE CU PRIVIRE LA BANCA COOPERATIVĂ	276
CĂTRE MUNCITORII TEXTILIȘTI DIN PETROGRAD. 3 noiembrie	277
CĂTRE CONGRESUL GENERAL AL STATISTICIENILOR DIN RUSIA. 4 noiembrie	278
INTERVIU ACORDAT LUI A. RANSOME, CORESPONDENTUL ZIARULUI „MANCHESTER GUARDIAN“	279—289
Prima variantă	279
A doua variantă (neterminată)	285
CĂTRE CONFERINȚA MUNCITOARELOR ȘI ȚĂRAN-CELOR FĂRĂ PARTID DIN ORAȘUL ȘI GUBERNIA MOSCOVA. 6 noiembrie	290
CĂTRE MUNCITORII DE LA FOSTA UZINĂ „MILHELSON“. 7 noiembrie	291

CĂTRE MUNCITORII ȘI FUNCȚIONARII DE LA CENTRALA ELECTRICĂ DE STAT „ELECTROPEREDACEA”. 7 noiembrie	292
CĂTRE MUNCITORII DE LA FABRICA DE POSTAV STODOL DIN KLINȚI. 8 noiembrie	293
*CONGRESUL AL IV-LEA AL INTERNAȚIONALEI COMUNISTE. 5 noiembrie—5 decembrie 1922	297—316
1. CĂTRE CEL DE-AL IV-LEA CONGRES MONDIAL AL COMINTERNULUI, CĂTRE SOVIETUL DE DEPUTAȚI AI MUNCITORILOR ȘI OSTAȘILOR ROȘII DIN PETROGRAD. 4 noiembrie	299
2. CINCI ANI DE REVOLUȚIE RUSĂ ȘI PERSPECTIVELE REVOLUȚIEI MONDIALE. <i>Raport prezentat la cel de-al IV-lea Congres al Cominternului, la 13 noiembrie 1922</i>	301
*PROPUNERE ADRESATĂ BIROULUI POLITIC AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA ÎN LEGĂTURĂ CU REDUCEREA EFECTIVELOR ARMATEI	317
CĂTRE COLONIA RUSĂ DIN AMERICA DE NORD. 14 noiembrie	318—319
*MESAJ DE SALUT ADRESAT EXPOZIȚIEI AGRICOLE GENERALE. 14 noiembrie	320
CĂTRE GRUPUL „CLARTÉ”. 15 noiembrie	321
CUVÎNTARE ROSTITĂ LA ȘEDINȚA PLENARĂ A SOVIETULUI DIN MOSCOVA 20 NOIEMBRIE 1922	322—331
*CĂTRE PREZIDIUL CELUI DE-AL V-LEA CONGRES GENERAL AL SINDICATULUI LUCRĂTORILOR DIN APARATUL DE STAT	332
*CU PRIVIRE LA REDUCEREA PROGRAMULUI DE REPARAȚII ȘI CONSTRUCȚII DE NAVE MARITIME MILITARE. (<i>Scrisori către I. V. Stalin</i>	333—335
1. 25 noiembrie	333
2. 29 noiembrie	334
CĂTRE CONGRESUL LUCRĂTORILOR DIN ÎNVĂȚĂMÎNT. 26 noiembrie	336
TOVARĂȘULUI MÛNZENBERG, SECRETAR AL AJUTORULUI MUNCITORESC INTERNAȚIONAL. 2 decembrie	337—338

CĂTRE CEL DE-AL TREILEA CONGRES MONDIAL AL INTERNAȚIONALEI COMUNISTE A TINERETULUI, MOSCOVA. 4 decembrie	339
INSEMNAȚII ÎN LEGĂTURĂ CU SARCINILE DELEGAȚIEI NOASTRE LA HAGA	340—344
*PROPUNERI CU PRIVIRE LA REPARTIZAREA MUNCII ÎNTRE VICEPREȘEDINȚII C.C.P. ȘI C.M.A.	345
CÎTEVA CUVINTE DESPRE N. E. FEDOSEEV	346—347
*PROPUNERE ÎN LEGĂTURĂ CU PROIECTUL DE HOTĂRÎRE A BIROULUI POLITIC AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA LA RAPORTUL COMISIEI DE STAT PENTRU APROVIZIONARE	348
*PROPUNERE CĂTRE PLENARĂ ÎN LEGĂTURĂ CU REGLEMENTAREA PROGRAMULUI DE LUCRU AL BIROULUI POLITIC	349
PROPUNERI CU PRIVIRE LA SISTEMUL DE LUCRU AL VICEPREȘEDINȚILOR ȘI PREȘEDINTELUI CONSILIULUI COMISARIILOR POPORULUI	350—352
CĂTRE CONGRESUL GENERAL AL SOVIETELOR DIN UCRAINA. 10 decembrie	353
*SCRISOARE CĂTRE L. B. KAMENEV, A. I. RIKOV ȘI A. D. ȚIURUPA ÎN LEGĂTURĂ CU REPARTIZAREA MUNCII ÎNTRE VICEPREȘEDINȚII C.C.P. ȘI C.M.A. 13 decembrie	354—355
*CU PRIVIRE LA MONOPOLUL COMERȚULUI EXTERIOR. 13 decembrie	356—360
*SCRISOARE CĂTRE I. V. STALIN PENTRU MEMBRII C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA. 15 decembrie	361—362
 *ULTIMELE SCRISORI ȘI ARTICOLE ALE LUI V. I. LENIN	
<i>23 decembrie 1922—2 martie 1923</i>	
I. SCRISOARE CĂTRE CONGRES	365—370
II.	366
Continuarea însemnărilor. 24 decembrie 1922	366
III.	369
IV. CU PRIVIRE LA ATRIBUIREA UNOR FUNCȚII LEGISLATIVE COMISIEI DE STAT A PLANIFICĂRII	371—375

V.	373
VI.	374
VII. (LA CAPITOLUL CU PRIVIRE LA MĂRIREA NUMĂRULUI MEMBRILOR COMITETULUI CENTRAL)	376—377
ÎN LEGĂTURĂ CU PROBLEMA NAȚIONALITĂȚILOR SAU A „AUTONOMIZĂRII“	378—384
În legătură cu problema naționalităților sau a „autonomizării“. (<i>Continuare</i>)	380
PAGINI DE JURNAL	385—390
DESPRE COOPERAȚIE	391—399
I	391
II	395
DESPRE REVOLUȚIA NOASTRĂ (<i>Pe marginea însemnărilor lui N. Subanov</i>)	400—404
I	400
II	403
CUM SĂ REORGANIZĂM RABKRINUL (<i>Propunere pentru Congresul al XII-lea al partidului</i>)	405—410
MAI BINE MAI PUȚIN, DAR MAI BINE	411—427

MATERIALE PREGĂTITOARE

*MATERIALE PENTRU CONGRESUL AL XI-LEA AL P.C. (b) DIN RUSIA	431—441
*1. PLANURILE RAPORTULUI POLITIC AL COMITETULUI CENTRAL AL P.C. (b) DIN RUSIA	431
1	431
2	432
3	434
4	437
*2. ÎNSEMĂNĂRI FĂCUTE ÎN ȘEDINȚA DIN 2 APRILIE A CONGRESULUI	442
*ÎN LEGĂTURĂ CU ÎNTOCMIREA HOTĂRÎRII REFERITOARE LA MUNCA VICEPREȘEDINȚILOR (CONSILIULUI COMISARILOR POPORULUI ȘI CONSILIULUI MUNCII ȘI APĂRĂRII).	443—450
*1. PLANURILE HOTĂRÎRII	443
*2. PRINCIPALELE CAPITOLE ALE HOTĂRÎRII	450

*TEZELE SCRISORII „DESPRE «DUBLA» SUBORDONARE ȘI DESPRE LEGALITATE“	451—452
*PLANUL CUVÎNTĂRII ROSTITE LA SESIUNEA A IV-A A C.E.C. DIN RUSIA ÎN CEA DE-A IX-A LEGISLATURĂ	453
*ÎNSEMNĂRI CU PRIVIRE LA STABILIZAREA RUBLEI	454
*PLANURILE RAPORTULUI „CINCI ANI DE REVOLUȚIE RUSĂ ȘI PERSPECTIVELE REVOLUȚIEI MONDIALE“, PREZENTAT LA CONGRESUL AL IV-LEA AL INTERNAȚIONALEI COMUNISTE	455—463
1	455
2	457
3	458
*CONSPECTUL UNEI CUVÎNTĂRI PENTRU CEL DE-AL X-LEA CONGRES GENERAL AL SOVIETELOR DIN RUSIA	464—465
*MATERIALE PENTRU ARTICOLUL „CUM SĂ REORGANIZĂM RABKRINUL“	466—474
1. PLANUL UNUI ARTICOL INTITULAT „CE SĂ FACEM CU RABKRINUL?“	466
2. CE SĂ FACEM CU RABKRINUL?	468
Ce să facem cu Rabkrinul? (<i>Continuare</i>)	470
Ce să facem cu Rabkrinul? (<i>Continuare 2</i>)	472

ANEXE

*DECLARAȚIE CU PRIVIRE LA TRANSMITEREA CĂTRE G. V. CICERIN A ÎMPUTERNICIRILOR DE PREȘEDINTE AL DELEGAȚIEI SOVIETICE LA CONFERINȚA DE LA GENOVA	476—477
*CHESTIONAR PENTRU DELEGAȚII LA CONGRESUL AL XI-LEA AL P.C. (bolșevic) DIN RUSIA	478
*JURNALUL SECRETARELOR DE SERVICIU ALE LUI V. I. LENIN. 21 noiembrie 1922—6 martie 1923	479—514

Lista documentelor la a căror redactare a participat V. I. Lenin	517—519
Lista documentelor care s-ar putea să fie întocmite de V. I. Lenin	520
Adnotări	521—637
Indice de lucrări și izvoare citate sau menționate de V. I. Lenin	638—653
Indice de nume	654—687
Date din viața și activitatea lui V. I. Lenin	688—744

ILUSTRĂȚII

Portretul lui V. I. Lenin. — 1922	XXVI—1
Prima pagină a manuscrisului lui V. I. Lenin „Hotărîre cu privire la munca vicepreședinților (a vicepreședinților C.C.P. și C.M.A.)“. — 11 aprilie 1922	162—163
Manuscrisul scrisorii lui V. I. Lenin : „Către muncitorii de la fabrica de postav Stodol din Klinți“. — Noiembrie 1922	295
Prima pagină a manuscrisului lui V. I. Lenin „Planul cu- vîntării pentru 27. III. 1922	436—437

Dat la cules 18.01.1967. Bun de tipar 11.04.1967.
Apărut 1967. Hirtie tipar înalt A mat de
63 g m². Format 540×840/16. Coli editoriale 43,12.
Coli de tipar 49. C.Z. pentru biblioteci 3 C
23=R.

Tiparul executat sub comanda nr. 6371 70 061 la
Combinatul Poligrafic „Casa Științei”, Piața
Științei nr. 1, București — Republica Socialistă
România

